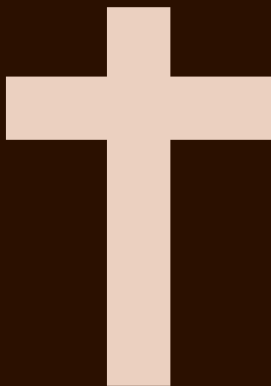

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

Yosë nanamën New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7

Contents

Mateo	1
Marcos	100
Lucas	156
Juan	251
Hechos	318
Romanos	405
1 Corintios	444
2 Corintios	485
Gálatas	511
Efesios	527
Filipenses	543
Colosenses	554
1 Tesalonicenses	564
2 Tesalonicenses	573
1 Timoteo	578
2 Timoteo	590
Tito	598
Filemón	603
Hebreos	606
Santiago	638
1 Pedro	649
2 Pedro	662
1 Juan	670
2 Juan	681
3 Juan	683
Judas	685
Apocalipsis	689

Matio ninshitërinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso marë'

Quisocristo shimashonënpita

(Lucas 3.23-38)

¹ Quisocristo nanamën sha'huitaranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin. Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin ina a'paimacaso marë'. Tapico chachin Quisocristo shimashonën. Apraan-conta' shimashonën chachin. Ya'ipi shimashonënpita iráca ya'huëpiso' sha'huichinquëma', nitotoco'.

² Iráca Apraan hui'nahuanpachina, Isaco itopi. Ina quëran Isaconta' hui'nahuanpachina, Cacopo itopi. Cacoposo' na'a hui'ninpita ya'huëtërin. A'naso' Cota itopi.

³ Cotanta' hui'nahuanpachina, Parisë, Saro, inapita itopi. Tamara hua'huinpita inahuaso'. Ina quëran Parisë hui'nahuanpachina, Isromo itopi. Inanta' hui'nin ya'huëtohuachina, Aramo itopi.

⁴ Aramonta' hui'nahuanpachina, Aminatapo itopi. Ina hui'nin Nasono itopi. Nasononta' hui'nahuanpachina, Sarëmon itopi.

⁵ Sarëmon yasa'apachina, Nacapa manin. Hui'nin ya'huëtohuachina, Pooso itopi. Poososo' Rota macaton, hui'nahuanin. Opito itopi. Opitonta' hui'nahuanpachina, Quisi itopi.

⁶ Quisinta' hui'nahuanpachina, Tapi itopi. Inaso' copirno ya'conin. Ina quëran Oriasëco' sa'in masahuaton, hui'nahuanin. Saromon itopi.

⁷ Saromon hui'nin Nopoamo itopi. Ina hui'nin Apiasë itopi. Apiasënta' hui'nahuanpachina, Asa itopi.

⁸ Asa hui'nin Cosahuato itopi. Cosahuatonta' hui'nahuanpachina, Coramo itopi. Ina hui'nin Osiasë itopi.

⁹ Osiasënta' hui'nahuanpachina, Cotamo itopi. Ina hui'nin Acaso itopi. Acasonta' hui'nahuanpachina, Isiquiasë itopi.

¹⁰ Ina hui'nin Manasisë itopi. Inanta' hui'nahuanpachina, Amon itopi. Amon hui'nin Cosiasë itopi.

¹¹ Ina hui'nin Quiconiasë itopi. Inpitanta' ya'huërin. Naporo' cotioro'saso', inimicoro'sari Papironia quëran huëcatona', canaipi. Minsërahuatona', napopinchin ya'huëpi'pa' quëpapi asacatacaiso marë'.

¹² Ina piquëran Quiconiasë hui'nahuanpachina, Saratiri itopi. Ina hui'nin Soropapiri itopi.

¹³ Inanta' hui'nahuanpachina, Apioto itopi. Apioto hui'nin Iriaquimo itopi. Ina hui'nin Asoro itopi.

14 Asoronta' hui'nahuanpachina, Satoco itopi. Satoco hui'nin Aquimo itopi. Ina hui'nin Irioto itopi.

15 Iriotonta' hui'nahuanpachina, Iriasaro itopi. Iriasaro hui'nin Matan itopi. Ina hui'nin Cacopo itopi.

16 Cacoponta' hui'nahuanpachina, Cosi itopi. Cosi yasa'apachina, Maria manin. Ina hua'huinso' Quisoso, Cristo itopiso'.

17 Nani Quisocristo shimashonënpita sha'huitëranquëma'. Apraan quëran Tapi copirno ya'conaquë huarë' shonca catapini shimashonënpita ya'huëtërin. Ina quëran Papironi-aquë quëpai huarë' shonca catapini shimashonënpita ninshitantaranquëma'. Ina quëran Quisocristo nasitaquë huarë', shonca catapini chachin shimashonënpita ninshitantaranquëma huachi.

Quisocristo nasitërinso'

(Lucas 2.1-7)

18 Apira Quisocristo nasitërinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Naporo tahuëri'sa' Cosiso', nani Maria nontërin macacaso marë'. Napoaponahuë' co'huara mashatërasohuë', Ispirito Santo nohuanton inaora cayorin.

19 Cosi nitotahuaton, pa'yanin. Noya quëmapi ni'ton, yonquiarin. “¿Ma'cha onpo'iyaya? Maria nani hua'hua ma'patërin. Co maca'huaso' ya'huërinhuë'. Co piyapi'sa' sha'huitarahuë', Maria tapanpachin. Coisëichin sha'huitahuato, co masarahuë',” ta'ton, yonquirárin.

20 Huë'ëso', Yosë anquëninëni ya'notimarin nontacaso marë'.

—Tashita Cosi. Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Tapico' shinquën. Pi'pian sha'huitaponquën o'marahuë. Maria noya maquë'. Co quëmapi sê'huarinhuë'. Ispirito Santo nohuanton, inaora cayorin. Napoaton noya maquë'.

21 Huaicaso' nanihuachin, quëmapi'huaya nasitapon. Nasitohuachin, Quisoso itëquë'. Piyapinënpita oshanëna' inquitaton, nicha'ësarín ni'ton, ina nininën acotëquë', itërin anquë'niri. Itahuaton, panantarin huachi.

22 Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin. Ninoton, Yosë quiricanënuë chachin ninshitërin:

23 “A'na tahuëri nanon inaora cayoapon.

Co quëmapi sê'huapirinhuë', napoapon.

Quëmapi'huaya huaihuachin, Imanino itapi,” tënin.

Yosë chachin o'maton, yacaparinpoa', tapon naporin. Ina pochin nasitimahuachina, iráca ninopiso' nanirin huachi.

24 Cosiso' capayatahuaton, Sinioro anquëninën natëton, Maria manin huachi.

25 Macaponahuë', co ichihuë'ërinhuë'. Hua'huin nasitërin piquëran huarë' ichihuë'ërin. Quëmapia'huaya nasitohuachina, Quisoso itopi.

2

Tayora nitotona'piro'sa' quënanpiso'

1 Quisososo' Pirinquë nasitërin. Cotia parti chachin nasitërin. Naporo' Irotisëri inaquë hua'anëntërin. Ina quëran tayora nitotona'piro'sa' canquipi. Pi'i pipirinsos parti quëran huë'pi. Canquihuachinara, Quirosarinquë, natantiipi:

2 —¿Insëquëta' nasha copirno nasitërin? Cotio copirno ya'conacaso' nani nasitërin ipora. Ya'huërai parti ya'huasocoi, nasha tayora ya'norinsos' quënanai. Ina nicatoi: “Yosëri a'paimarinso' nasitërin huachi,” ta'toi, huë'nai ina chinotapoi, itëra'piapi.

3 Ina natantahuaton, copirno Irotisë pa'yanin. Quirosarinquë ya'huëpisopitanta' pa'yanpi.

4 Copirno pa'yanaton, cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita amatërin. Amatahuaton, natanin.

—¿Insëquëta' Cristo Yosëri a'paimarinso' nasitapon? itërin.

5 —Cotia parti chachin nasitapon. Pirinquë nasitapon, itopi. Iráca pënëntona'pi ninoton, Yosë quiricanëinquë ninshitërin.

6 “Cotiaquë a'na ninano' ya'huërin, Pirin itopiso'.

Co panca ninanoyahuë' niponahuë', inaquë a'na copirno nasitapon.

Na'a copirnoros'sa' Cotia parti ya'huëpirinahuë', inasos' chini chiníquën nanantapon.

Ya'ipi piyapinëhuëpita israiro'sa' itopiso' hua'anëntapon,” tënin Yosë, itopi.

7 Copirnosos' natanahuaton, co a'ninquëchin yanatantërinhuë'. Po'oana quëran tayora nitotona'piro'sa' amatërin. Huë'pachinara, inaora quëparahuaton, nontërin:

—¿Ma yoquiquëta' nasha tayora ya'norin? itërin.

Sha'huitohuachinara, itantarin:

8 —Pirin'pa' nasha copirno nasitërin ipora. Inatohua' paatoma', noyá yoníco'. Hua'huasha quënanpatama', huënantatoma', sha'huitiintaco canta' paato chinochi, itërin nonpintaton.

9 Ina natanahuatona', pa'pi huachi. Pa'sapirinahuë', a'nanaya tayora quënaantapi. Ya'huëpiquë ni'piso chachin inápaquë paaton, quëchitërarin. Hua'huasha yacapatërinquë chachin tayora chiniconin.

10-11 Ina ni'sahuatona', pa'pi pa'yatopi. Capa cancantatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë hua'huasha quënanconpi. A'shionta'

ya'huarin, Maria itopiso'. Hua'huasha quënanahuatona', ison-conahuatona', chinotopi. Ina quëran caposoa'huayanënapita i'soatahuatona', ma'sha pa'ton nininso' quëtopi. Oro, yonarin pochin pimóchin nininso', yaqui' pimóchin nininso' inapita quëtopi. ¹² Ina quëran tashi' huë'ësoi', Yosë nohuanton, hua'napi.

—Ama copirno ya'huërinquë pantatoma', sha'huitocosohuë', itërin anquëniri. Napoaton a'na ira pa'tahuatona', ya'huëpi'pa' canconpi huachi.

Iquipito'pa' ichita'apiso'

¹³ Tayora nitotona'piro'sa' pa'pachinara, Yosë anquëninëni huë'ëinquë Cosi ya'notahuaton itapon:

—Copirno nani chinotërin hua'huasha tëpacaso marë'. Apira sontaro'sa' a'pararin ina yonicaiso marë'. Napoaton a'naroáchin ichita'aquë'. A'shinë chachin Iquipito'pa' quëpaquë'. Inaquë yacapatëquë'. Noya huënantacaso' nipachin, sha'huitantaranquën, itërin anquëniri.

¹⁴ Natanahuaton, a'naroáchin Cosi huënsëintarin. Tashi' nipirinhüë', hua'huasha quëparin. A'shinë chachin ichita'arahuatón, Iquipito'pa' pa'pi.

¹⁵ Irotisë chiminaquë huarë' inaquë ya'huëpi. Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin: “Hui'nahuë Iquipito'pa' yacapatopirinhüë', ina quëran ocoiarahuë,” tënin Yosë. Hui'nin chachin Iquipitoquë yacapatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Hua'huasharo'sa' tëpapiso'

¹⁶ Copirno Irotisëso' tayora nitotona'piro'sa' ni-narápirinhüë', co ya'nopihuë'. “Nonpintërinaco ipora,” ta'ton, chiniquën no'huitërin. No'huitaton, sontaro'sa' Pirin'pa' a'parin quëmapia'huaro'sa' tëpacaiso marë'. “I'huá chachin tayora ya'norin ni'ton, co canopia'huaro'saráchin tëpacaso' ya'huërinhuë'. Cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpaco',” itahuaton, a'parin. Sontaro'saso' pa'sahuatona', ya'ipi quëmapia'huaya Pirinquë ya'huërinso'pita tiquipi. Ya'cariyanta' yonitona', cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpapi.

¹⁷⁻¹⁸ Iráca ninoton, Yosë quiricanëinquë Irimiasë ninshitërin: “Namaquë na'nërinso' natanpi. Naquira na'nërárin, ayanárin. Hua'huinpitaco' yonquiaton, na'nërarin.

‘Ama sëtëquësohuë', itopirinhüë', nani chiminpi ni'ton, sëtárin,” tënin.

Iráca naporinso pochachin iporanta' hua'huaro'sa' tëpapi ni'ton, a'shina' na'nërápi.

¹⁹ Naporo' Cosiso' Iquipitoquë yacapatarin. Irotisë chimin-pachina, Yosë anquëninëni ya'notantarin. Hua'narinso pochin Cosiri quënanin.

20 —Hua'huasha tēpana'pi nani chiminin ni'ton, israiro'sa' ya'huēpiquē panantaquē'. Hua'huasha a'shinē chachin quēpantaquē', itērin.

21 Ina natanahuaton, natērin. Quisoso a'shinē chachin quēparahuaton, inatohua' panantarin.

22 Canconahuaton, nanan natantērin. “Irotisē hui'nin ya'huērē' hua'anēntantarin. Ariquirao itopisoari pa'pin ya'huērētērin,” topi, natantērin. Ina tē'huataton, co nohuantērinhuē' inatohua' ya'huēcaso'. Naporahuaton, hua'nantarin.

—Ama copirno ya'huērinquē chachin panantaquēsohuē', itērin anquēniri. Ina natanahuaton, Cariria parti pa'nin ya'huēcaso marē'.

23 Inatohua' a'na ninano' ya'huērin, Nasarito itopiso'. Inaquē ya'huērarin. Iráca pēnēntona'piro'sa' ninopi. “Cristo huē'pachin, Nasarito piyapi itapona',” topi. Napoaton Yosē nohuanton, inaquē ya'huaton, hui'napitērin huachi.

3

Coansha Paotista pēnētērinso'

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

1 Naporo' tahuēri'sa' Coansha Paotista pēnētarin. Cotia parti pancana inotēro' ya'huērin. Co inaquē piyapi'sa' ya'huēpihuē'. Inaquē ya'huaton, Yosē nanamēn sha'huirarin. Na'a piyapi'sa' huē'pi natanapona':

2 —Yosē hua'anēntiinpoaso' tahuēri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton co noyahuē' yonquiramasopita naniantatoma', Yosē chachin tahuērētantaco huachi, itarin. Nani tahuēri ina pochin pēnēnarin.

3 Iráca Yosē nohuanton, Isaiasē ninorin. Ninshitaton, naporin:

“Inotēro parti a'na quēmapi pēnētápon: ‘Siniro o'macaso tahuēri naniriarin ni'ton, yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiníquēn nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionēn a'parin ira tapatacaso marē'.

Ira otēerin noya pa'tacaiso marē'.

Inapochachin iporaso' cancanēma' anoyatoco' Siniro o'main,' tapon ina quēmapi, pēnētihuachin,” tēnin.

Coansha pēnētacaso' ninoton, naporin.

4 Coanshaso' co noyápiachin a'morinhuē'. Ponira pochin a'morin, camiyo anporo quēran nipiso'. Sha'huētē quēran nitonporin. Sēquērē pochin nininso' macaton, ca'nin. Ninoi' quēnanpachina, irorin.

5-6 Inaquē na'a piyapi'sa' huē'pi natanacaiso marē'. Quirosarin quēran huē'pi. Ya'ipi Cotia parti quēran huēcato'na',

natanpi. Cortanii' ya'cariya quëraonta' huë'pi. A'naya a'naya huëcatona':

—Tëhuë'nchachin co noyahuë' nicato, oshahuanahuë. Catahuaco Siniro naporahuëso nanianchi, itopi Yosë nontatona'. Ina topachinara, Coanshari Cortaniiquë aporintërin.

⁷ Ina quëran na'a parisioro'sa', satoro'sa', inapitanta huë'pi.

—Quiyanta' aporintocoi, itopirinahuë', Coansha co nohuantërinhuë':

—¿Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama! "Yosë isoro'pa' ana'into'huachin, cha'ëpoi," topiramahuë'. Co topinan cha'ësaramahuë'.

⁸ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico huachi.

⁹ Ama canpitaora ninonpintocoso'huë'. "Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi," ama tocosohuë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'.

¹⁰ Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', a'në'rë'. Itëquënpitarë chachin ocoirahuatë', pë'nquë të'yatërë' huiquitacaso marë'.

¹¹ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', i'quë aporintaranquëma'. Ca piquëranso nipirinhue' a'na quëmapi huë'sarin. Inaso' chini chiniquë'n nanantërin. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiniquë'n nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'to, co sapatën quëpaca'huaso tëranta' nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhue' pë'nquë chiniquë'n ana'intarinquëma'.

¹² Cayarinso' manëso pochin nizarin. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhue', pë'nquë ahuiquitërë'. Inaso' co onporonta' tacopiarinhue', tënin Coansha.

Quisoso aporihuaninso'

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Ina quëran Quisoso Cariria quëran huë'nin. Cortaniquë canquirahuaton, Coansha nontërin aporintacaso marë'.

¹⁴ Napotopirinhue', co nohuantërinhuë'.

—¿Ma'marëta' napotiiranco? Co aporinta'huanquënso' ya'huërinhuë'. Quëma aporintoco tëhuë'nchinsu', itërin.

¹⁵ Napotopirinhue', Quisosori itërin:

—Yosë nohuantërin ni'ton, ya'ipi natëca'huaso' ya'huërin. Napoaton noya quëma aporintoco, itërin. Ina natanahuaton:

—Noyahua', itahuaton, i'quë aporintërin.

¹⁶ Ina quëran nonshiaso chachin a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin, ni'nin. Ispirito Santo nëpë pochin no-huaraimarahuaton, Quisoso ya'coancantomiatërin.

¹⁷ Naporo' inápa quëran Yosë noninso' natanpi.

—Isoso' ca hui'nahuë chachin, na'con nosororahuëso'. Noya ni'nahuë, tënin.

4

Sopairi Quisoso tënirinsó'

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ Ina quëran Ispirito Santori Quisoso quëparin inotëro parti sopairi ténicaso marë'.

² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhuë'. Ina piquëran tanarin huachi.

³ Naporo' sopairi huëcapairin.

—Tëhuëchachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'piro'sa quëran cosharo' atarantëquë', itopirinhüë',

⁴ —Inca, co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënquë pënëninpoa'. “Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhüë'. Ya'ipi Yosë noninso' natëhuachin tëhuëchinsó', nanpiarin,” tënin, itërin.

⁵ Ina quëran Quirosarin'pa' sopairi quëparin. Yosë chinotopiso pëi' a'canpiso aipi quëpantarahuaton, itërin:

⁶ —Quëmaso' Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë niiquë'. Quiricanën quëran nani sha'huitërinquën.

“Yosë anquëninënpita a'patimarinquën a'paiinquënso marë' ni'ton, co ma'sha onpoaranhuë'.

Imirina quëran masarinëinquën

ama na'piquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',”

tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'pai'inëinquën, itërin sopairi.

⁷ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënquë pënëninpoa'. “Ama Yosë tëniquësohuë'. Ama camaiquësohuë'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënin quiricanënquë, itërin Quisosori.

⁸ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëpantarin. Inatohua quëran ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. Noyápiachin nininsopita ya'ipiya quënanin.

⁹ —Natëhuatanco, carinquën catahuanquën, ya'ipi isopita hua'anëntapon. Isonahuaton, chinotoco chiniquën nanan quëchinquën huachi, itërin sopairi.

¹⁰ —Inca co nohuantërahuë'. Quëmaso' sopai hua'anquën. Patoco huachi. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa': “Sin-ioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin,” tënin, itërin Quisosori.

11 Napotohuachina, sopairi patërin. Patohuachina, anquëniro'sari huëcapaimarahuatona', nocomaimapi.

Quisoso pënëntacaso' caniaritërinso'
(*Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15*)

12 Ina piquëran Coasha tashinan pëiquë po'mopi. Pënëntërinso marë' napotopi. Ina natanahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti.

13 Inatohua' pacaponahuë', co huachi Nasaritoquë ya'huërinhuë'. Sono' yonsanquë paaton, Capinaomoquë yacapatonin. Saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita iráca ya'huëpiquë yacapatonin.

14 Iráca chachin Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshita-ton, naporin:

15 "Na'a piyapiro'sa' Cariria parti ya'huëpiso', imasapi. Inapitaso', Cortanii' aquëtëran ya'huëpi, marë Pancai' ya'cari'. Inaquë saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita ya'huëpi. Inaquë inpioro'santa' ya'huëpi.

16 Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', tashi pochin cancantopi.

Chimpachina', parisitomiatacaiso' ya'huëpirinhuë', Yosëri a'pintërinso pochin nanamën anitotarin noya cancantacaiso marë'.

Tahuëri pochin a'pintarin huachi," ténin iráca.

Naporinso chachin Quisoso inatohua' paaton, a'chinarin.

17 Naporo quëran huarë' Quisosori pënënarin.

—Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco huachi, itëra'piarin pënënaton.

Sami camayoro'sari imapiso'
(*Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11*)

18 Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon. Pitro itopi anta'. Iinso' Antërisë itopi. Ritinënapita tē'yatapi sami macacaiso marë'.

19 —Huëco' iyaro'sa', imaquico a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

20 Napotohuachina, ritinënapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

21 Ina quëran amasha pa'sahuaton, catoya'pi quënancoantarin. Santiago, Coasha inapita itopiso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinënapita pasonapi. Pa'pinaso' Sipitio itopi.

—Huëco' imaquico, itohuachina,

22 potinëna', pa'pina' inapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(Lucas 6.17-19)

²³ Ya'ipi Cariria parti paaton, niyontonpiso pëiro'saquë pënëna'piarin. Noya nanan a'chinaton: "Yosë yahua'anëntërinquëma'," itëra'piarin. Naporahuaton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatëra'piarin.

²⁴ Ya'ipi Siria partinta', nahuinin ni'ton, notohuaro' cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Nisha nisha canio inquitëra'piarin. A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Toconap'piro'sa', apiaro'sa inapitanta' quëpapi Quisosori anoyatacaso marë'. Quëpachinara, ya'ipi anoyatëra'piarin.

²⁵ Hua'huayatërahuë' piyapi'sari Quisoso imasapi huachi. Cariria quëran, Ticaporisë quëran, Quirosarin quëran, Cotia parti quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, inaquëranpita huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

5

Panënuquë a'chininso'

¹⁻² Ina quëran notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Inapita quënanahuaton, Quisoso panënuquë pa'sahuaton, huënsëconin. Imarinsopitari tancapitohuachinara, na'con a'chintárin.

Noya cancantopisopita
(Lucas 6.20-23)

³ "Natanco iyaro'sa' a'chinchinquëma'. Yosë huëntonënuquë yaya'conpatama', iso pochin cancantacaso' ya'huërin. 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro,' topatama', Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

⁴ Sëtohuatama', Yosë achinicananarinquëma'. Oshanëma' yonquiatoma', cancanëma quëran huarë' sëtohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

⁵ Sano piyapi nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Naporahuaton, a'na tahuëri nasharo'paquë ya'huëmiatarama'.

⁶ Tanarëso pochin, yamororëso pochin cancantatoma', Yosë na'con nohuantoco'. Ina pochin cancantacasoáchin nohuantohuatama', noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Sano cancantarama'.

⁷ A'napita nosorohuatama', Yosë nosoroarinquëma' canpitanta'. Noya cancantarama'.

⁸ Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Yosë nohuitarama'. Naporahuaton, a'na tahuëri ina quënancontahuatama', noyá nohuitarama'.

⁹ Isoro'paquë na'a piyapi'sa' nino'huipirinahuë', canpitari catahuaco' noya ninonchina'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Hui'nin pochin cancantiarinquëma'.

¹⁰ Yosë natëramaso marë' aparisitohuachinëinquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë chachin nani aya'coninquëma'. A'na tahuëri inápaquë ya'huëcontarama'.

¹¹ Imaramacoso marë' a'naquën no'huiarinëinquëma', ahuëarinëinquëma', pinosarinëinquëma', nisha nisha nonpinapiarinëinquëma'. Napotopirinëinquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, nóya cancantoco'.

¹² Iracanta' Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, a'naquëni inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinëinquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con acanaarinquëma'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco',” itërin Quisosori.

Yamora pochin nininso'

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ Ina quëran itantarín:

“Canpitaso' iyaro'sa', yamora pochin nicatoma' a'napita catahuamaso' ya'huërin. Napoaponahuë', yamora chimipité pochin nicatoma co a'napita catahuahuatamahuë', co huachi insonta natëarinquëmahuë'.

¹⁴ Isoro'paquë ya'huëpisopita tashinanquë pa'nëso pochin nisapirinahuë', canpitari a'pintatë pochin nitarama'. Ni'co' iyaro'sa'. Ninano' panëinquë ya'huëhuachina, ya'ipi piyapi'sari quënanpi.

¹⁵ Nanparionta' i'chinpihuatëra, co cacconquë ocohuëtërehuë'. A'ninquëchin acorë' pëi' acoana a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' inaquë ya'huëhuachinara, noya quënantopi.

¹⁶ Inapochachin canpitanta' a'pininso pochin nicatoma', noyasáchin nico'. A'napita nicatënëinquëma': ‘Ma noya Tata Yosëri catahuarin ni'ton, noya nisapi,' tosapi,” tënin.

Iráca pënëntopiso'

¹⁷ Ina quëran itaantarín:

“Iráca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënëntopi. Pënëntatona', ninshitopi. Co ina naniantacaso' ya'huërinhuë', tënhuë. Ya'ipi inapita ninopiso' nanicaso marë' o'marahuë. Ma'sona tapon naporinsopita no'tëquën sha'huichinquëma'.

¹⁸ Tëhuëinchachin itëranquëma'. Isoro'pa' ta'huantaquë huarë' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' ya'huápon. Co

a'na hui'sharinso tēranta' topinan quēran ninshitopihuē'.
Ya'ipi ninorinso' naniarin huachi.

¹⁹ Napoaton pi'pian tēranta' co natēhuatamahuē', co Yosē noya ni'sarinquēmahuē'. Hua'anētērinquē co acanarinquēmahuē'. Piyapi'sa' a'chintatoma': 'Ama natēquēsokuē', itohuatama', co noya a'chinaramahuē'. 'Natēcaso' ya'huērin', itohuatama', noya a'chinarama'. Natēhuatama', Yosē noya ni'sarinquēma'. Hua'anētērinquē acanamiatarinquēma'.

²⁰ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita Yosē quiricanēn noya nitotaponaraihuē', co cancanēna quēran imapihuē'. Canpitanta' co ya'ipi cancanēma quēran huarē' imapatamahuē', co onporonta' Yosē hua'anētērinquē ya'conaramahuē' tēnin.

Co no'huitacaso' ya'huērinhuē'

(Lucas 12.57-59)

²¹ Ina quēran itantarin:

"Irāca pēnēntopiso' nani nitotērama'. Mashocoro'sa' irāca pēnēnpi. 'Ama piyapi tēpacosokuē'. Tēpahuatama', hua'ano'sa' ana'intinquēmaso' ya'huērin', topirinahuē'.

²² Co tēpatērēso marēáchin ana'intinpoaso' ya'huērinhuē', tēnahuē. A'na piyapi no'huihuatama', ana'intarinquēma'. Pinotohuatamanta', cotio ansiano'sa' ana'inchinquēma'. Cancanēma quēran huarē' no'huitoma', 'Quēmaso' sopainquēn', itohuatama', pēnquē chachin parisitacaso' ya'huērin', tēnahuē.

²³ Napoaton, iyaro'sa', a'naroáchin nanan anoyatacaso' ya'huērin. Yosē yachinotohuatama', yonquico'. Pi'pian tēranta' nanan ya'huēhuachin,

²⁴ a'naroáchin paatoma', anoyatoco'. Nani nanan anoyatohuatama', naporu huarē' Yosē pēinēnquē paantaco'. Yosē chinotatoma' ma'sha yaquētēramaso', quētoco huachi.

²⁵ Ni'co'. Nihuitēramaso marē' yaquēpahuachinēnquēma', a'naroáchin nanan anoyatoco'. Co anoyatohuatamahuē', coisēquē quēparinēnquēma'. Coisēquē quēpahuachinēnquēma', sontaro'saquē yo'coaninēnquēma', tashinan pēiquē po'moarinēnquēma'.

²⁶ Inaquē po'mohuachinēnquēmaso', ya'ipiya pahuērētaquē huarē' pipiarama', tēnin Quisoso.

Monshihuaninso'

²⁷ Ina quēran itantarin:

"Isonta' irāca pēnēntopiso'. 'Sa'ama' ya'huētohuachinquēma', ama monshihuanancosokuē', tēnin irāca, natantērama'.

²⁸ Nipirinhue', co monshihuanpiso marēáchin ana'intacaso' ya'huērinhuē', tēnahuē. A'na sanapi cancanēna quēran noyahuachina', ina marēnta' oshahuanapi. Nani monshitērinso pochin Yosēri ni'sarin.

29 Napoaton, ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato' quëran chachin noya ni'tapomarahuë' parisitopiquë të'yatohuachinënuëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'.

30 Imirama quëran pi'pian tëranta' co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Apia nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama' nishitëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco',” tënin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31 Ina quëran itaantaranin:

“Isonta' iráca pënëntopiso'. ‘A'na quëmapi sa'in yatë'yatohuachin, co topinan të'yatacaso' ya'huërinhuë'. Coisëquë paaton, quirica aninshichin: “Iso sanapi nani të'yatërahuë huachi,” ta'caso aninshichin. Ina quëran sanapi quëtacaso' ya'huërin, topi.

32 Caso nipirinhüë' nisha pënënanquëma'. Co sa'ama monshihuanpachinahuë', co onporonta' të'yatamaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Topinan të'yatohuatama', oshahuanarama'. Ina sanapinta' so'yantahuachin, monshihuaninso pochin nizarin. Nasha so'ionta', monshin pochin nizarin. Co onporonta' të'yatacaso' ya'huërinhuë', ténahuë,” tënin.

No'tëquënáchin nonacaso' ya'huërinso'

33 Ina quëran itaantaranin:

“Isonta' shimashonëmapita iráca pënënpiso'. ‘Yoscoarë' no'tëquë nontaranquë, itohuatëra, no'tëquë nontacaso' ya'huërin, Yosë ana'intoshuachinpoa'. Ina pochin nonpatëra, sha'huitëranso chachin nicacaso' ya'huërin, topi.

34 Nipirinhüë', carinquëma' sha'huichinquëma'. No'tëquënáchin nonpatëra, co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Co onporonta' nonpinacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'naquënsó' yanonpinatona', taponá: ‘Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquë, toconpi. ‘Ina pochin nontato, nonpintohuatëra, co Yosë ana'intarincohuë'; topirinhüë'. Pi'iro'tënta' Yosëri ninin. Inaquë ya'huaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuë'.

35 A'naquëonta' taponá: ‘Isoro'pa' ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquë, topi. Yanonpinatona', napopirinhüë'. Isoro'panta' Yosëri ninin. Chini chiniquë nanantaton, isëquënta' hua'anëntërinpoa'. ‘Quirosarin

ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontëranquën,' toconpi a'naquëonta'. A'na tahuëri inaquë Yosëri a'paimarinso' hua'anëntapon huachi. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuë'.

³⁶ 'Moto' ya'huëtërinco ni'ton, no'tëquën nontëranquën,' topi a'naquëonta' yanonpinatona'. Ama ina pochin noncosohuë'. Acatohuatamara, co nanitëramahuë' a'na ainëma tëranta' ayararintantacaso'. Yosëichin nanitërin.

³⁷ Ma'sona tëranta' iyaro'sa' nonpatama', no'tëquënáchin nonco'. 'Pa'sarahuë', topatama', paco'. 'Co pa'sarahuë', topatama', ama pacosohuë'. No'tëquënáchin nonpatama', co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Pi'pisha tëranta' piyapi nonpintohuatama', sopai nohuanton napoarama', tënahuë," tënin Quisoso.

Yai'huërëtopiso'

(Lucas 6.29-30)

³⁸ Ina quëran a'chintaantarin:

'Isonta' iráca pënëntopiso'. 'A'na piyapi a'nari ahuëaton, tapirayahuachin, coisëquë quëpaquë'. Inaquë no'tëquën i'huërëchin. Inanta' tapirayacaso' ya'huërin. Natëonta' nipantohuachin, coisëquë quëpaquë' i'huërëchin,' topi.

³⁹ Napopirinahuë', carima' sha'huichinquëma'. Co canpita capiniso' nii'huërëtacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama no'huicosohuë'. Panpirayahuachinëinquëma', ama manta' i'huërëtocosohuë'. Naquëranchin panpiantahuachinquëma', co naporo tëranta' no'huicaso' ya'huërinhuë'.

⁴⁰ A'naquën no'huitëinquëma', coisëquë quëparinëinquëma'. 'A'moranso quëtoco,' itohuachinëinquëma', quëtoco'. Aipi a'moransonta' quëpatopirinëinquëmahuë', co no'huicaso' ya'huërinhuë'.

⁴¹ Inso tëranta' camaiatëinquëma': 'Pë'pëtonëhuë macaton, a'na quiromitro pochin quëpatoco,' itohuachinquëma', ama no'huicosohuë'. 'Noyahua'. Nohuantohuatan, cato' quiromitro quëpachinquën,' itoco'.

⁴² A'naquën: 'Ma'sha quëtoco,' itohuachinëinquëma', ama apiratomahuë', quëtoco'. 'Canta' ma'sha a'nanco, topirahuë', itohuachinëinquëmanta', a'nanco'. Onpopionta' nosoroatë' catahuacaso' ya'huërin," tënin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërinso'

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ina quëran a'chintaantarin:

'Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Canpita capini ninosoroco'. Inimiconëmapitaso nipirinuë', co nosorocaso' ya'huërinhuë', topi.

44 Nipirinhüë' carima' sha'huichinquëma'. Inim-
iconëmapitanta' iyaro'sa', nosoroco'. Aparisitopir-
inëinquëmaonta', nosorocaso' ya'huërin. Inapita marënta'
noya Yosë nontoco' inahuanta' catahuain.

45 Inapotohuatama', Yosë pochin cancantarama'. Inaso'
ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Ina nohuanton, pi'i, o'nan, inapita
ya'huërin noya nanpicaso marë'. Co imarinsopita marëáchin
pi'i a'pininhüë'. Noya nipisopita, oshahuano'santa',
ya'ipiya a'pintërin. Naporahuaton, o'naonta' napopianachin
acotërinpoa' ma'sha apapotacaso marë'.

46 Nipayaramasopitaráchin nosorohuatama', co ina
marë' Yosë acanaarinquëmahuë'. Copirno marë' coriqui
ma'patona'piro'santa' nipayapisopita nosoropi.

47 Iyamaráchin noya nontohuatama', co noya noya ni-
namahuë'. Co Yosë nohuitopisopitahuënta' inahua capini
noya ninontopi. Napoaton canpitaso' nisha piyapiro'santa'
noya nontoco'.

48 Tata Yosë pochin cancantacaso' ya'huërin. Inaso noy-
asáchin ninin ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantatoma',
noyasáchin nico'," tënin.

6

A'napita catahuacaso' ya'huërinso'

¹ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarin:

"A'naquënso' piyapi'sari noya nicacaiso marë' noya Yosë
imapisopita pochin ya'nopirinahuë', co tëhuënhachin can-
canëna quëran huarë' Yosë yonquipihuë'. Ina pochin ni-
patama', co inápaquë Tata Yosë acanaarinquëmahuë'. Ama
iyaro'sa' inapita pochin nicosohuë'.

² Ma'sha sa'ahuario'sa' quëtohuatama', ama a'ninquëchin
quëtocosohuë'. A'naquën niyontonpiso pëiquë
ya'conahuatona', coriqui sa'ahuario'sa' marë' quëtopirinahuë',
a'ninquëchin quëtopi. 'Ina marë' noya ni'sarinacoi,' ta'tona',
napopi. Cachiquënta' coriqui quëtopi piyapi'sari nicacaiso
marë'. Co tëhuënhachin nosoroaponaraihuë', napopi.
Piyapi'sariso' noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co noyahuë' ni'nin.
Co inápaquë acanaarinhüë', tënhuë'.

³ Canpitaso nipirinhüë', sa'ahuario'sa' ma'sha
quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. Ama
nipayaramaso tëranta' sha'huitocosohuë'.

⁴ Co piyapi'sa' nitotopirinahuë', Tata inápaquë ya'huërinso'
ni'sarinquëma'. Ina acanaarinquëma'," itërin.

Yosë nontacaso' a'chininso'

(Lucas 11.2-4)

⁵ Ina quëran itaantarin:

“Yosë nontohuatama', ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë'. Inapitaso' niyontonpiso pëiquë huanirahuatona', na'con Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran huarë' nontopihuë'. Cachiquënta' a'ninquëchin Yosë nontopirinahuë', piyapi'sari noya nicacaiso marë' napopi. Co tëhuënchachin Yosë yonquipihuë'. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co acanaarinhuë'.

6 Canpitaso nipirinhue' Yosë yanontohuatama', canpitaoráchin onpopiyanquë tëranta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Quëmaoraíchin Yosë nontëquë'. Co quënanpiranhue', nataninquën. Co piyapi'sa' natanpirinënquënhue', Yosëso' noya natanatënquën, acanaarinquën.

7 Yosë nontohuatama', ama inachin inachin nontocosohuë'. Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. 'Hua'qui' nontohuato, natanatonco catahuarinco,' topirinahuë'. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi.

8 Ama inapita pochin cancantocohuë'. Co'huara Yosë nonchátërasënquëmahuë', ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin.

9 Napoaton Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco': 'Tata Yosë, quëmaso inápaquë ya'huaponahuë', natanancoi. Quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënquën.

10 Chini chiníquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën. Inápaquë no'tëquën natërinënquënso pochachin catahuacoi quëma nohuantëransoráchin nií.

11 Nani tahuëri catahuacoi cosharo' ya'huëchincoi.

12 Co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin

oshanëhuëi inquitatoncoi, anoyacancantocoi.

13 Co noyahuë' yonquihuatoi, catahuacoi a'naroáchin nani-anchii.

Catahuacoi ama sopai minsëincoisohuë'. [Quëmasáchin hua'anëntarancoi. Ya'ipi nanitaparan. Ipora quëran huarë' ya'ipiya natëinënquën. Amen,] itoco' Yosë nontohuatama'.

14 A'naquën ma'sha onpotopirinquëmaonta', noya nontacaso' ya'huërin. Nanan anoyatohuatama', Tata Yosënta' canpita oshanëma' inquitarinquëma'.

15 Co nanan anoyatohuatamahue', Yosënta' co oshanëma' inquitarinquëmahuë', itërin Quisosori.

Co coshatatonaraihuë', Yosë nontopiso'

16 Ina quëran itaantarin:

“Ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë'. A'naquën Yosë nontacaso marë' ya'ipi tahuëri co manta' coshatërinhuë'. Naporahuaton, co nitapamantarinhue'. Sëtërëso pochin ya'norin a'napita nitotacaiso marë'. Co cancanën quëran chinotaponahuë', a'napitari nicacaiso marë' naporin. Ni'pachinara: ‘Ma noya Yosë chinotërin,’ topi. Piyapi'sari noya ni'pirinhue', co huachi Yosëri acanaarinhuë'.

17 Canpitaso nipirinhue' Yosë nontacaso marë' co coshatohuatamahuë', ama piyapi'sa' sha'huitocosohuë'. Noya ihuiantahuatoma', nitapaco'.

18 Ama a'napita nitotacaiso marëhuë' inapoco'. Tata Yosëichin nitotarin. Co quënanpirëhuahuë', ya'ipiya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë acanaarinquëma', itërin.

Canamiatërëhuaso'
(Lucas 12.33-34)

19 Ina quëran itaantarin:

“Ama iyaro'sa' ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ama na'con coriqui, ma'sha, inapita yontoncosohuë'. Isoro'paquë ya'ipi ma'sha a'naroáchin mocarin, chanatërin. No'soni pë'yarín. Chi'chirotërin. Ihuatëro'sa' ya'conatona', ihuarinënpoa'. Naporin. Napoaton, isoro'paquë ya'huëriinsopita co ya'huëmiatërinhuë'.

20 Inápaquë ya'huëriinsopitaso nipirinhue', ya'huëmiatarin. Yosë na'con yonquiatoma', noya nico'. Ina marë' na'con sacatoco' inápaquë acanamiachinquëma'. Inatohua' co manta' mocaponhuë'. Co no'soni pë'yaponhuë'. Co chi'chirotaponhuë'. Co ihuatëro'sa' ya'conatona' ihuaponënpoahuë'. Napoapon.

21 Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiaramahuë'. Nipirinhue' Yosë na'con na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiarama', tënín Quisoso.

Nitapicancaninso'
(Lucas 11.34-36)

22-23 Ina quëran a'chintaantarin:

“Ya'piranpo quëran ma'sha quënanë'. Co pëtorayatohuatërahuë', noya ni'tërë'. Nitapirayahuatëra, co manta' quënantërëhuë'. Canpitanta' ya'ipi cancanëma quëran Yosë yonquihuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Nipirinhue', ma'sharáchin yonquihuatama', tashi pochin cancantarama'. Nitapicancanpatama', aquë aquëtë co noyahuë' cancantarama huachi,” itërin.

Coriquiráchin yonquipisopita
(Lucas 16.13)

24 Ina quëran itaantarin:

“A'na piyapi cato' patron ya'huëtohuachina, nisha nisha camaitopi ni'ton, co nanitërinhuë' cato chachin natëcaso'. A'naso' nohuantaton, noya natëarin. A'naso nipirinhue' co onpopinchin nohuantatonhuë', co natëarinhuë'. Inapochachin canpitanta' coriquiráchin cancantohuatama', co nani-taramahuë' Yosë natëcamaso',” tënin.

Yosë noya a'pairinpoaso'
(Lucas 12.22-31)

25 Ina quëran itaantarin:

“A'naquënso' ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtohuachinco, nóya ya'huarahuë huachi,' topirinhue'. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocosohue'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. A'mocasonta', co onpopinchin yonquicaso ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa noya ya'huëcaso'.

26 Ni'co'. Inairaro'sa' co manta' sha'pihuë'. Co ma'sha sha'piso' macatona', pëinänaquë acopihuë'. Napoaponahuë', Tata Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, cosharo' quënanpi. ¡Canpitaso' inapita quëran noya noya ni'ninquëma'!

27 Chiminacaso nanihuachin co napion ancantopiramahuë', co a'na tahuëri tëranta' nanitaramahuë' ana'huëcamaso'.

28 Nitapacamasonta', co aquëtë yonquicamaso ya'huërihuë'. Ni'co'. Yancoro'sa' topinan noya papotopi. Co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaiso nipihuë'. Nipirinhue', noyápiachin yancotopi.

29 Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. '¡Ma noyápiachincha a'morin paya!' topi. Yancoro'saso nipirinhue', ina quëran noya noya ya'nopi.

30 Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuëríchin ya'huëpirinhue', ahuipachina, ahuiquitëre huachi. Co hua'qui' ya'huëpirinhue', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin, co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhue'.

31 Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohue'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya? ¿Ma'cha a'morë'poya?' ama tocosohue'.

32 Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso nipirinhue' tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nani nitotërin.

³³ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Yosë nontoco' noyasáchin yonquicamaso marë'. Ina pochin cancantohuatama', catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtarinquëma'.

³⁴ Napoaton ama tashiraya ma'sha onpoamaso' yonquiatoma', pa'yancosohuë'. Tashirayanta' ma'sha onpohuatama', pa'yanacaso ya'huapon ni'ton, co ipora quëranchin ina yonquiatoma co napion ancantápamaso ya'huërinhuë'," ténin Quisoso.

7

Nocantoro'sa' pënëninso'

(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarin.

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. 'Paso' quëmapi co noyahuë', ama tocosohuë', Yosë ana'intochinquëma'.

² A'napita pinopatama', Yosënta' co noyahuë' ni'sarinquëma'. Piyapi chiníquën nonapihuatama', Yosënta' chiníquën ana'intarinquëma'. Piyapi noya yonquirapihuatama', Yosënta' noya ni'sarinquëma'.

³⁻⁵ Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinquënso pochin nipiranhüë', naporan. Napoaton 'carinquën noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoitacaso'," itërin.

⁶ Ina quëran itaantarín:

"Isonta' a'chinchinquëma'. Ni'niro'sa', coshiro'sa', inapita co yonquipihuë'. Huirina'pi pa'ton nininso' co quëtacaso' ya'huërinhuë'. No'paquë acorama' naporini, i'nachitonahuë'. Ina quëran canpitanta' yaquëtëitëinquëmahüë'. A'naquën piyapi'santa' ni'niro'sa' pochin cancantopi ni'ton, Yosë nanamën a'chintohuatama', chiníquën no'huïarinëinquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuantohuachinahuë', tananpítoco'," itërin.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷ Ina quëran itaantarín:

"Nani tahuëri Yosë nontoco' nata'inquëma'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtarinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'.

Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma'.

⁸ Tëhuëenchachin ma'sha nitohuatama', quëtarinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatarinquëma'.

⁹ Hui'nama' tanaton cosharo' natanpachinquëma', co na'pi quëtëramahuë'.

¹⁰ Sami nayahuachina', co ya'huan quëtaramahuë'. Sami quëtarama'.

¹¹ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahuë', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', noya nininso' quëtarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

¹² Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpitaso' nohuantërama' a'napita nosoroinëinquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin inapitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'. Yosë nohuanton, Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënënpirinëinquëmahuë', ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. Ninosorohuatama', noya imasarama', tënahuë," itërin Quisosori.

Cato' ira ya'huërinso'

(Lucas 13.24)

¹³⁻¹⁴ Ina quëran itaantarin:

"Ni'co'. Cato' ira ya'huërin. A'naso' pancana. Co sacaihuë' pa'tacaso' ni'ton, na'a piyapi'sa' ina pa'tapi. Ya'coanamënso' pancana nipirinhüë', ina pa'tohuatama', parisitopiquë paatoma', parisitomiátápoma'. A'na iraso nipirinhüë', sacai pochin pa'tacaso'. Ya'coanamënso' yamianasha'huaya. Caraíchin piyapi'sa' ina quënanpi. Inaquë ya'conpatama', nanpimiatarama'. Ina ira pa'toco'. Sacai' Yosë imacaso' niponahuë', chiniquën cancantatoma', imaco huachi," tënin Quisoso.

Nisha a'china'piro'sa'

(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Ina quëran itaantarin:

"Ni'cona iyaro'sa' nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpin-tochinëinquëma'. 'Quiyanta' imarai,' itopirinëinquëmahuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Tanan ni'ni' yamapintërinso pochin cancantatona', yatapicancaninquëma'. Co no'tëquën a'chinpihuë'.

¹⁶ Napoaton noya yonquico'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chintarinëinquëmahuë'. Ni'co'.

Sharo'sa' nitërin quëran nohuitërëhua'. So'huanpiso', co misëra nitërinhuë'. ¡Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'!

¹⁷ Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noyahuë' nipachina, co noya nitërinhuë', napoonin.

¹⁸ Nitacaso' nara nipachina, inachachin noya nitërin. A'naso nipirinhüë', co nitacaso' narahuë' ni'ton, co onporonta' noya nitërinhuë'.

¹⁹ Co noya nitohuachinhüë', a'nëhuachinara pënquë ahuiquitopi huachi.

²⁰ Nitërin quëran nara nohuitërëhua'. Inapochachin a'china'piro'sa' nohuitarëhua'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chinapihuë'," itërin.

Yosë huëntonëinquë ya'conpisopita

(Lucas 13.25-27)

²¹ Ina quëran itaantarín:

"Na'a piyapi'sa': 'Sinioro, Sinioro,' itopirinacohüë', a'naquën co cancanëna quëran imarinacohüë ni'ton, co Yosë hua'anëntërinquë ya'conapihuë'. Yosë natëpisopitaráchin inatohua' ya'huëcontapi huachi.

²² Ayaro' tahuëri nanihuachin, na'a piyapi'sa' nontaponaco: 'Quëma nanamën Sinioro sha'huirai. Quisoso nanan quëtërincoi, ta'toi sopairo'sa' a'parai. Quëma pochin sacai' nininsopita ninai,' itaponaco.

²³ Cariso nipirinhüë' itapo: 'Yanonpintatomaco, napopiramahuë', co noyahuë' cancantërama'. Co piyapinhüëpitanquëmahuë'. Co onporonta' imaramacohüë'. ¡Paco huachi!' itapo," itërin Quisosori.

Cato' pëirínso'

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ Ina quëran pënëntaantarín:

"Na'acquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'. Ina quëmapi'so', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, inaquë noya pëirin.

²⁵ Chiníquën o'nanpachina, panca ihuan pa'nin. Pamatohuachina, opotopirinhüë', co anotërinhuë'. Chini' niponahuë', co të'yatërinhuë'. Panca ihuantaponahuë', na'pitëquë pëirin ni'ton, noya huanirin. Co të'yatërinhuë'.

²⁶ A'naquënso nipirinhüë' yapëihuachina, co noya yonquirinhüë'. 'Inotëquë tëranta' pë'i,' ta'ton, inaquë pëipirinhüë'.

²⁷ Ina quëran panca o'nanin huachi. Pamatohuachina, chiniiri të'yatërin. Panca ihuantohuachina, pëi' a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin huachi," itërin Quisosori.

28 Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya!

29 Co hua'anhuë' niponahuë', chiníquën nanantaton, a'chintërinpoa'. Co cotio maistro'saso' ina pochin a'chinpihuë'” topi.

8

Chana caniori maninso'
(*Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16*)

1 Ina quëran panën quëran nohuaramahuachinara, na'a piyapi'sari imasapi.

2 Pa'sapirinahuë', a'na cania'pi huë'nin, chana caniori maninso'. Nacapirahuaton, Quisoso nantëntaquë isonin quëran, itapon:

—Nohuantohuatan Siniro, quëma nanitëran anoyatan-coso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

3 Quisosori së'huarahuatón, itërin:

—Nohuantërahuë mini, iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin. Itohuachina, a'naroáchin noyatërin. Canio inquiren huachi.

4 —Ama piyapi'sa' sha'huitëquësokuë'. Corto hua'an ya'huërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ma'sona Moisésë sha'huirinsó' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Napotohuachina, pa'nin huachi.

Capitan piyapinën anoyatërinso'
(*Lucas 7.1-10*)

5 Ina quëran Capinaomoquë paantarin. Canconpachina, a'na Noma capitani huëcapairahuaton:

6 —Piyapinëhuë Siniro chiníquën caniorin. Pëinëhuëquë quëhuënárin. Co huachi nanitërinhuë' iratacaso'. Pa'pi parisitarin, itiirin.

7 —Noyapa', pa'sarahuë anoyatapo, itërin.

8 —Quëmaso' Siniro noya noyanquën. Co caso' quëma pochincohuë'. Co pëinëhuëquë huarë' huëcamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' noyachin, ténahuë.

9 Caso' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'ton, sontaro'sa' natërinaco canta'. “Paquë'”, itohuatëra, pa'nin. “Huëquë'”, itohuatëra, huë'nin. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. “Sacatëquë'”, itohuatëra, sacatarin. Inapochachin quëmanta' topinan camaihuatan, a'naroáchin piyapinëhuë noyatarin ténahuë, itërin.

10 Quisosori natanahuaton, pa'yatërin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noyacha iso quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco.

11 Iporaso huachi nisha nisha parti quëran huë'sapi. Nisha piyapi'sa' niponarahuë', imatona', Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. Inápaquë pa'pachina', Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nohuitapi. Inapitarë' huënsëapi coshatacaiso marë'. Nóya ya'huërapí huachi, ténahuë.

12 A'naquëmaso nipirínhuë', "Quiyanta' Yosë piyap-inënpitacoi," topiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, co hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. Tashinanquë tē'yatarinquëma'. Inaquë na'nëarama', chiníquën parisitarama huachi, itërin Quisosori.

13 Ina quëran capitan itantarin:

—¡Ya'huëranquë iyasha paantaquë! Natëranco ni'ton, api-ramiachin piyapinën noyatarin, itërin.

Naporo chachin piyapinën noyatërin. Paantahuachina, sano quënanconin huachi.

Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

14 Ina quëran Pitro pëinënquë pa'pi. A'shatën chiníquën sapoton, quëhuënarín, quënanconpi.

15 Quisosori maimirarahuatón, a'naroáchin anoyatërin. Co huachi saporínhuë'. Huanirahuatón, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

16 I'huanahuanquë yatashirahuaso', na'a piyapi'sa' huëcatona', cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquë'n sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirínso' yonquirínhuë'. Quisosori topinan noncharapirínhuë', sopairo'sa' pipipi. Ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin.

17 Iráca Isaiasë ninoton, ninshitërin. "Canipirëhuahuë', anoyatarinpoa'. Canio inquitarinpoa'," ténin. Cania'piro'sa' anoyatohuachina, ninorínso' nanirin huachi.

Ya'ipi cancanëna quëran imacaiso' ya'huërinso'
(Lucas 9.57-62)

18 Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, ca'tano'sanënpita itërin:

—Poti maconco'. Aquëtëran pa'ahua', itapirínhuë',

19 a'na cotio maistori nontíirin.

—Canta' Maistro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

20 —Sacai' imancoso' iyasha, ténahuë. Anashiro'sa', huë'ëshinantëna ya'huëtópi, inaquë huë'ëpi. Inairaro'santa' pë'pëtëna ya'huëtópi. Caso nipirínhuë' Yosë quëran

quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

²¹ A'na imarinsoarinta' huëcapairahuaton, itiirin:

—Canta' oshaquëran imamiachinquën, topirahuë', co apira nanitërahuë'. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imamiataranquën, itopirinhüë'.

²² Quisosori itërin:

—A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantopi. Inapitari pa'pichina'. Quëmaso nipirinhüë' ca na'con na'con yonquiatonco, imaco, itërin.

Ihuan a'parinso'

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Ina quëran Quisoso potiquë ya'conin. Ya'conpachina, ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi anta'.

²⁴ Paaquëya', a'nanaya panca ihuani manin. Panca sono' ni'ton, co'sacairi poti opoto opototahuaton, yamëntaitapirinhüë'. Ya'huërë Quisososo' huë'ërarin.

²⁵ Napohuachina, ca'tano'sanënpitari ochinanpi.

—¡Catahuacoi Sinioro! ¡Chimiitarihua' canpoaso'! itopi.

²⁶ —¿Onpoatomata' të'huaramaso'? ¿Co noya natëyatëramacohüë' ti? itërin. Ina quëran huënsëintarahuatón, ihuan a'parin. Sononta' nontërin.

—Sanoquë', itohuachina, a'naroáchin co'sacai' sanoirin.

²⁷ Ina nicatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin paya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantopiso'

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ina quëran aquëtëran canconpi. Inaso no'pa' Catara parti itopi. Inaquë cato' quëmapi ya'huëpi. Na'a sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquipihuë'. Pa'pi hua'yantopi. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërapí. A'naroáchin yaahuëtópi ni'ton, co inataquëchin pa'pihuë'. Quisoso nonshihuachina, sopairo'sari ya'coancantërin sopita na'pi nanin quëran pipirahuatona', huë'sapi nacapirin.

²⁹ Quisoso quënanahuatona', chiníquën nontapi.

—Nohuitërainquën Sinioro. ¿Ma'ta' onpotaponcoi? Quëmaso' Yosë hui'ninquën ni'ton, co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohüë', ¿aparísitarancoi ti? itopi.

³⁰ Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Huëntonën coshatapi.

³¹ Inapita quënanahuatona', itaantapi:

—Yaocoihuatancoi, coshiro'saquë tëranta' a'pacoí ya'coanta'ii, itantapi.

32 —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conco', itohuachina, quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'topi. Panca sonoquë niitahuatona', inaquë chimiitopi.

33 Ina ni'sahuatona', a'paina'piro'saso' pa'yanpi. Pa'yanatona ninano'pa' ta'api. Inaquë ya'ipiya sha'huiconpi.

—Sopairo'saso' quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Napohuachinara, hua'yantatona', tahuan pa'topi. Ya'ipi chimiitopi, itopi.

34 Natanahuatona', na'a piyapi'sa' huë'pi Quisoso nicacaiso marë'. Nani ni'pachinara, të'huatatona':

—A'na parti paquë', itopi.

9

Apia anoyatërinso'

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

1 Napotohuachinara, potiquë ya'coantarahuatona', aquëtëran pëntoantapi. Quisoso ninanonënquë chachin paantapi.

2 Inaquë catapini quëmapi'sari huëcatona', apia quëpi. Pë'sara'huaya pochin nininguë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuénárin. “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, Quisosori cania'pi itërin:

—¡Noya cancantëquë', apia'hua! Apiramiáchin quëma oshanhën inquitaranquën, itërin.

3 Ina natanahuatona', cotio maistro'sa' yonquipi. “¿Ma quëmapi'ta' isoso”? ‘Oshanën inquitaranquën,’ ta'ton, Yosë yaya'huëretërin,” topi, yonquiatona'.

4 Topinan yonquinëna quëran napoápirinahuë', Quisosori nitotaton.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?

5 Canpitaso naporama': “Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': ‘Huanirahuaton, noya paquë huachi,’ itacasonta' co nanitaparëhuahuë'” tënama'.

6 Caso nipirinhüë' Yosë quëran quëmapi'co ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, itërin. Ina quëran apia itantarin:

—Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

7 Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi.

8 Piyapi'sa' ina nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Piyapi niponahuë' chiníquën nanan quëtërin paya, topi.

Matio imarinso'
(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Matio quënanconin. Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, imarin.

¹⁰ Naporó' tahuëri ina pëinënquë Quisoso ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi Quisosorë' coshatatona' nohuitacaiso marë'. A'naquënsó' copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'naquëonta' oshahuano'sa' itopiso'.

¹¹ Parisioro'saso' ina ni'sahuatona', Quisoso ca'tano'sanënpita itonpi:

—¿Onpoatonta' maiströnëma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

¹² Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tëhuënychachin nohuantopi imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. Nipirinuë', "Co caniorahuë'," topatëraso', co notoro nohuantërehuë'.

¹³ Oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'," itërahuë. A'napitaso': "Quiyaso' co oshahuancoihuë'," topiso marë' co na'con a'chintërahuë'. Paatoma', Yosë quiricanën noya nitotoco' no'tëquën yonquicamaquë. Inaquë iráca ninshitopi: "A'naquën topinan quëran chinotatonaco oshanëna marë' ma'sha tëpapurinuë', co a'napita nosoropihuë'. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërahuë," tënin Yosë, itërin Quisosori.

Nasha nanan a'chininso'
(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴ Ina quëran Coanshari a'chintërinso'pita huëcatona', Quisoso nontiipi:

—Quiyaso' a'na tahuëri co coshatatoihuë', Yosë nontarai. Parisioro'santa' inapopi. Quëma imarinënsopitaso nipirinuë', noya coshatapi, o'osapi, inapopi. ¿Onpoatonta' co quiya pochin imarinënhuë'? itiipi.

¹⁵ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtópihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, inapitarë' coshatatona', capa cancantapi. ¡Co sëtacaiso' ya'huërinhuë'! A'na tahuëriso nipirinuë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi.

Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiapihuë'. Sëtapì huachi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarina-cosopita sëtapì. Sëtatona', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontápona', itërin Quisosori.

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitërehuë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitëreh' naporini, naquëranchin noshataton, aquëtë chachin napointonhuë'.

¹⁷ Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' ninqüë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chiniarë'. Morsanta' tapirë'. Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nissarin, tënín Quisoso. (Iráca inachitopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon naporin.)

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarínso'
(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

¹⁸ A'chinaquëya', a'na cotio hua'an huë'nin. Quisoso notënanquë isonquirin.

—Hui'nahuë apira chiminín. Huëcaton, Siniro, së'huaquiquë' nanpianta'in, topirahuë', itiirin.

¹⁹ —Noyapa', tosahuaton inarë chachin pa'nin. Ca'tano'sanënpitanta' pa'pi.

²⁰⁻²¹ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin. Hua'qui' panca huënai' a'parin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'. Parisitárin. “A'morínso tëranta' së'huatohuato, anoyataponco,” ta'ton pinën quëran imaquiarin. Imaquiton, a'morínso' huirotëinchin së'huaquirin.

²² Quisosori tahuëretahuaton, sanapi quënanin.

—Noya cancantëquë', imoya. Natëranco ni'ton, noyataran, itërin. Naporo chachin noyatërin. Huënai' no'narin huachi.

²³ Ina quëran hua'an pëinënquë canconpi. Na'a piyapi'sa' quënanconpi, na'nërápi, ayanápi. Quinatoro'santa' quënanconpi. Huinatatacaiso marë' huë'pirinahuë',

²⁴ Quisosori itapon:

—Ya'ipinquëma' pipico'. Co sanapia'hua chiminínhuë'. Topinan huë'ësárin, itërin.

—Co huë'erínhuë'. Nani chiminín, itatona' tëhuapi.

²⁵ Ya'ipi piyapi'sa' aipiran a'parahuaton, acoana chimipi ya'huërinquë ya'conin. Maimirarahuatón, ananpitaantarín. A'naroáchin huanirin huachi.

²⁶ Napohuachina, ya'ipi parti nanan nahuinin.

Cato' somaraya anoyatërinso'

27 Ina quëran pipirahuaton pa'sapirinhüë', cato' somaraya-ri imaquiapi. Co manta' quënantopihüë'. Quisoso imaraton-a', chiniquën nontapi.

—¡Nosorocoi Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosoroatoncoi anoyatocoi, topirai-hüë', itopi.

28 Pëiquë canconahuatona', Quisoso ya'conin. Somaraya-ro'santa' ya'compachinara, Quisosori itërin:

—Cari nanitato anoyatërahuëso' ¿natërama' ipora ti? itërin.

—Natërainquën mini Siniro. Ya'ipiya nanitaparan tënai, itopi.

29 Napotohuachinara, së'huarayarahuatón, itërin:

—Natëramaco ni'ton, apiramiáchin anoyataranquëma', itërin.

30 Napotohuachina a'naroáchin quënantopi.

—Anoyatëranquëmaso' iyaro'sa', ama insonta' sha'huitocohüë', itopirinhüë',

31 pipirahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—Quisoso anoyarayatërincoi. Noya huachi quënantërai, itëra'piapi. Ya'ipi parti quëran natantopi.

Në'huëya anoyatërinso'

32 Ina quëran pa'pachina, a'napitanta' canquiapi. Në'huëya quëpi. Sopai nohuantón, co nanitërinhuë' nonacaso'.

33 Quisosori nosoroaton, sopai a'patërin. A'patohuachina, a'naroáchin noyatërin. Noya nonsarin huachi. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi.

—Co onporonta' iso pochin ni'chinëhuahuë'. Iráca quëran huarë' co insonta' isëquë naporinhüë', topi.

34 Parisioro'saso nipirinhüë', co yanatëpihuë'.

—Sopai hua'ani catahuarin ni'tón, nanitërin sopairo'sa' a'pacaso', toconpi.

Piyapi'sa' nosororinso'

35 Ina quëran Quisoso pa'sápatón, nisha nisha ninanoro'saquë a'chintëra'piarin. Niyontónpiso pëiro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin.

—Yosë yahua'anëntërinquëma', itëra'piarin. Insëquësona pa'pachina, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatëra'piarin. Nisha nisha canio inquitërin.

36 Paaton, notohuaro' piyapi'sa' quënanin. Co Yosë yon-quiatonahuë', co napion cancantopi. Ohuicaros'a pochin inahuaso', co incari tëranta' a'pairinhüë'. “¿Incha catahuaincoi paya?” ta'tona', nisha nisha yonquiapi. Napoaton Quisosori nosororin.

37 Nosoroaton, ca'tano'sanënpita itërin:

—Notohuaro' piyapi'sa' ya'huëpirinhüë', co incariso tëranta' catahuarinhüë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'.

Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huaponaraihuë', caraíchin pënëntapi Yosë imacaiso marë'.

³⁸ Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënénchina'. Ina sha'huitërinpoa' a'chinacaso marë', itërin Quisosori.

10

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Inapitaso', ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² Shonca cato' acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Simon'ton acorin. Pitro itopi anta'. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiaco, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'.

³ Pinipi, Partoromi, Tomasë, Tatio, inapitanta' nohuantaton, acorin. Mationta' coriqui Noma copirno marë' ma'patopirinhüë', acorin ca'tanacaso marë'. Arpio hui'nionta' acorin, Santiaco itopiso'.

⁴ A'na Simonta' acorin. Inaso', copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüë', iporaso' Quisoso imasarin huachi. Cotasë Iscariotinta' acopirinhüë', a'na tahuëri inari sha'huirapiarinso'.

A'chinacaiso marë' a'parinso'
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Nani shonca catoya'pi acohuachina, sha'huitërin: "Paatoma' iyaro'sa' noya pënëntoco'. Ama nisha piyapiro'sa' ya'huëpiquë pacosohüë'. Samaria ninanoro'saquënta' ama pacosohüë'.

⁶ Israiro'sa' a'chintonco'. Inapitaso', ohuicaro'sa' chihuëpiso pochin ni'tona', co Yosë yonquipihuë'. Napoaton pënénacaso' ya'huërin.

⁷ Paatoma', a'chintoco': 'Iso tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpoa', itoco'.

⁸ Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatoco'. Chimipiro'santa', ananpitaantaco'. Chana caniori maninsonta' quënanpatama', anoyatoco'. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, pa'pi hua'yantopi. Quënanpatama', sopairo'sa' a'patoco' piyapi'sa' noyachina'. Co manta' pahuërëtapomarahüë', Yosëso' inaora nohuanton, catahuarinquëma' ni'ton, ama pahuërë nitocosohüë'.

⁹ A'chinacamaso marë' pa'patama', ama manta' coriqui quëpacosohuë'.

¹⁰ Ama pë'pëto, pitana, sapatë', inapita quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosohuë'. 'Asacatohuatëra, a'cacaso' ya'huërin,' topi. Napoaton a'chintohuatama', a'caarinënguëma', catahuarinënguëma' ama ma'sha pahuantinguëmaso marëhuë'.

¹¹ Nisha nisha ninanoquë a'chintoco'. Ninanoquë canconpatama', insosona noya natanpachinguëma', ina pëinënguë yacapaco'. Inaquë yacapatohuatama', inaquësáchin ya'huëco'.

¹² Pëinënaquë ya'conpatama', 'Yosë catahuainquëma', itoco'.

¹³ Noya nohuantohuachinënguëmaso', Yosëri catahuarin. Nipirinhüë', co noyahuë' nontohuachinënguëmaso', co Yosëri catahuarinhuë'.

¹⁴ Insëquësona pa'patama', 'Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë', itohuachinënguëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó'. 'Nani sha'huitopiranquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama', itoco'. Ina quëran a'na parti paco huachi.

¹⁵ Tëhuënychachin itëranquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi. Iráca Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co natërincosopitasohuë' nipirinhüë', chini chiniquën ana'intarin huachi," itërin Quisosori.

Aparisitacaiso' ninorinso'

¹⁶ Ina quëran itaantarín:

"Ni'co' iyaro'sa'. Ohuicaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin huëntonën ni'niro'sari mapi. A'chintohuatama', a'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa pochin cancantatona', no'huiarinënguëma'. Napoaton noya yonquico'. No'huipirinënguëmaonta', ama no'huicosohuë'. Noya cancantatoma', sanoanan quëran nontoco'.

¹⁷ Ni'cona iyaro'sa', piyapi'sa' a'naroáchin ano'huitotama'. A'naquën no'huitënënguëma', masarinënguëma'. Mapachinënguëma', coisëquë quëpaarinënguëma'. Niyontonpiso pëiro'saquënta' huihuiarinënguëma'.

¹⁸ Imaramacoso marë' hua'ano'sa' ya'huërinquë sha'huirapiarinënguëma'. Copirnorosaquënta' quëpaarinënguëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënguëma' nanamëhuë sha'huitacamaso marë'. Inaquë nisha piyapiro'santa' a'chintarama'.

¹⁹ Inaquëpita quëpahuachinënguëma', ama pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha tono'poya?' ama tocosohuë'. Naporo' Yosë anitotarinquëma' no'tëquën a'panitacamaso marë'.

²⁰ Co canpitaora yonquinëma quëran nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'.

²¹ A'naquën imasarinaco. A'naquënso nipirinhüë' co nohuantarinaohüë' ni'ton, quëmopinënpita capini nino'huiapi. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tëpacaiso marë'. A'naquëonta' hui'nin niponahuë', imapachinco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquëonta' a'shin chachin, pa'pin chachin niponahuë', imapachinaco, hui'ninpitari sha'huirapiapi.

²² Imaramaco ni'ton, na'a piyapi'sa' no'huiarinënuquëma'. Nipirinhüë', co a'pohuatamacohüë', nicha'ësaranquëma huachi.

²³ Aparisitohuachinënuquëma', a'na ninanoquë paantaco'. Inaquënta' a'chiantaco'. Na'a ninanoro'sa' Cotia parti ya'huërin. Co ya'ipi ninanoro'saquë pa'shatërasënuquëmahüë', canta' o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë Yosë hua'anëntërinso' acoca'huaso marë'.

²⁴ Ni'co'. Patron ya'huëhuachina, co piyapinënpitaso' chini chiniquën nanantërinhuë'. Canta' canpita maistrone'maco ni'ton, chini chiniquën nanantërahüë.

²⁵ Napoaton no'huihuachinënuquëma', co ina marë' sëtacaso' ya'huërinhuë'. Nani no'huirinaco canta'. 'Sopainquën,' itërinaco ni'ton, canpitanta ina pochachin nontarinënuquëma', itërin Quisosori.

*Yosë të'huatacaso' ya'huërinso'
(Lucas 12.2-9)*

²⁶ Ina quëran itantarin:

"Piyapi'sa' no'huipirinënuquëmahüë', ama iyaro'sa' të'huatocosohüë'. Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipiya nitotapi.

²⁷ Iporaso' co ya'ipi piyapi'sa' a'chintarahuë'. Carayanquëma tëranta' canpitaora quëparahuatënuquëma', na'con a'chintaranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipi piyapi a'ninquëchin sha'huitoco' nitochina'.

²⁸ Ama piyapi'sa' të'huatocosohüë'. Tëpapirinënuquëmaonta', co hua'yanëma' matarinënuquëmahüë'. Yosë tëhuëchinso' të'huatacaso' ya'huërin, tënahüë. Ina nohuanton, chiminë'. Co noyahuë' nipachina', pënuquë chachin a'paarin huachi. Inatohua' hua'yanënarë chachin parisitomiatapi huachi. Napoaton Yosë na'con na'con të'huatacaso' ya'huërin. Co piyapi'sa' të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

²⁹ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. Cato nipirinhüë', a'na soroíchin pa'tërin. Napoaponahuë', co

a'naya tēranta' Yosēri naniantērinhuē'. Co ina nohuantohuachinhuē', co chimininhuē'.

³⁰⁻³¹ Canpoaso nipirinhue' na'con na'con a'pairinpoa'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' yonquirinpoa'. Ainēnpoa' hua'huayátērahuē nipirinhue', ya'ipiya pichirin. Napoaton ama tē'huacosohuē'. Ni'sárinpoa'.

³² 'Quisoso imarahuē,' topatama', ayaro' tahuēri carinquēmanta' nohuantaranquēma'. 'Imarinaco mini,' itarahuē Tata Yosē.

³³ Nipirinhue', 'a'porahuē huachi,' topatamaso', carinquēmanta' a'poaranquēma'. 'Co imarinacohuē', itarahuē Tata Yosē," tēnin Quisoso.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ina quēran pēnēantarin:

“ 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapi,' topiramahuē', co ya'ipiya nohuantarinacohuē' ni'ton, nino'huiapi.

³⁵ Ipora quēran huarē' a'na pēiquē ya'huēpisopita nisha nisha yonquiapi. A'na pēiquē pa'pin nohuantarin. Hui'ninso nipirinhue' co nohuantarinhuē'. A'na pēiquēnta' hui'nin nohuantarin. Pa'pinso nipirinhue' co nohuantarinhuē'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin co nohuantarinhuē'. Hua'huinso nipirinhue' nohuantarin. A'shatēn nohuantapirinhue', notainso' co nohuantarinhuē'. Napoapona'.

³⁶ Imaramacoso marē' quēmopinēma chachin no'huiarinēnquēma'. Co nishahuē' niponaraihuē', inimiconēn pochin ni'sarinēnquēma'.

³⁷ Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', hui'nama' inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huērinhue'. Co na'con na'con nosorohuatamacohuē', co tēhuēnchachin imaramacohuē' tēnahuē.

³⁸ Imapatamaco, a'napita aparisitarinēnquēma'. Yatēpapirinēnquēmaonta', imamiatoco. Corosēquē chiniquēn parisitērē'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinēnquēma'. Co ahuantohuatamahuē', co tēhuēnchachin imaramacohuē'.

³⁹ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quēran nanopiarama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhue', imaramacoso marē' aparisitohuachinēnquēma', noya cancantoco'. Tēpapirinēnquēmaonta', noya noya nanopimiatontarama'," itērin.

Yosēri acanarinso'
(Marcos 9.41)

40 Ina quëran pënëantarin: “Insosona noya natanpachinquëma', noya natanarinaco canta'. Yosë a'paimarinco ni'ton, Yosë nanamën chachin imasapi huachi.

41 A'chinamaso marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Inápaquë acanaarinquëma'. A'naquën natanpachinënquëma', 'Yosë nanamën chachin a'chintarinpoa', ta'tona', noya natanarinënquëma'. Ina marë' inapitanta' inápaquë canarapi. Tëhuënchachin noya piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin. 'Yosë imarin ni'ton, noya quëmapi inaso', ta'toma', catahuaco'. Ina marë' Yosë acanaarinquëma'.

42 Inso tëranta' imarincoso co chiníquën nanantopirinhüë', inanta' nosorocaso' ya'huërin. Imarincoso marë' i'sha tëranta' o'shitohuatama', inápaquë Yosë acanaarinquëma'. Tëhuënchachin noya i'huërëtarinquëma', itërin Quisosori.

11

Coansha Paotistari piyapi a'parinso'

(Lucas 7.18-35)

1 Nani ca'tano'sanënpita sha'huitahuaton, a'chinacaso marë' pa'nin huachi. Nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'china'piarin. Pënëna'piarin.

2 Coansha Paotistaso nipirinhüë', naporo' tashinan pëiquë ya'huárin. Inaquë ya'ipi Quisoso naporinso' natantërin. Ina natantaton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'.

3 Canconpachinara, Quisoso natanatona':

—Coansha Paotista a'parincoi ni'ton, natana'huainquënso marë' huë'nai. I'huá chachin inaso', na'con sha'huitërincoi. “A'na tahuëri Cristo o'mararin, Yosëri a'paimarinso',” itërincoi. ¿Quëmaso' inanquën nimara, ti? ¿Pahuanarin o'macaso' nica? Co nitotatoihuë', natanapoinquën huë'nai. Sha'huitocoi quiyanta' Coansha sha'huitoanta'ii, itopi.

4-5 Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—Nani ma'sha ni'nama', natanama'. Somaraya nininsopita huë'pachinara, ca nohuanto, ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi ni'nama'. A'naquëonta' chana caniori maninsopita anoyatërahuë. Nè'huëro'santa' ca nohuanto, noya natantopi. Chiminpisopitanta' ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë', nosorotápirinahuë', iporaso huachi noya nanan a'chintarahüë natanama'. Paatoma', ya'ipiya Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin.

6 Insosona ya'ipi cancanëna quëran natëmiatohuachinaco, nóya cancantapi, itërin Quisosori.

7 Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani pa'pachinara, Quisosori piyapi'sa' a'chintantarin.

—Natanco iyaro'sa' Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiniquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'.

⁸ Co inaso ma'huanos'sa' pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopitaso', copirnoros'sa' pëinënaquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë', co nani ma'sha ya'huëtërinhuë'.

⁹ Pënëntërinso' natanacamaso marë' pa'nama', tënahué. Coansha tëhuëenchachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'.

¹⁰ Iráca quiricanënquë ninoton Yosëri hui'nin sha'huitërin. "Co'huara pa'shamátërasënquënhuë', comisionëhuë'ton a'pararahué piyapi'sa' ayonquicaso marë'," itërin. Coansha ninoton, naporin.

¹¹ "Íráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coansha Paotistaso' noya noya pënëntërin. Pënëntërinso' noya, nipirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, noya noya nisarín. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin huachi, tënahué.

¹² Coansha pënëntërin quëran huarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi natanacaiso marë'. A'naquënso nipirinhuë' co nohuantopihuë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso'. Co nohuantatonaraihuë', nohuantopisopita aparisitopi. Chiniquën cantopisopitaso nipirinhuë', onpopionta' ya'conapi.

¹³ Iráca quëran huarë' Moisésë, pënëntona'piros'sa', inapita ninopi. 'Yosë yahua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri ina marë' acorinso' a'paimararin,' topi. Coanshanta' ninotona', ninshitopi: 'Co'huara Siniro tahuërinën naniyatërasohué', Iniasë huëantarín pënëntacaso marë', topi.

¹⁴ Napopiso chachin Coansha pënëntarin huachi. Iniasë pochin cancantaton, pënëntarin, tënahué. Nohuantohuatama', natëco'.

¹⁵ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'.

¹⁶ Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Hua'huaro'sa' pochin cancantopi. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara, a'naquën taponá: 'Huëco' pita pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', ta'tona',

¹⁷ quinatapirinahuë', co a'napita nohuantopihuë' nansacaiso'. Ina quëran co nohuantohuachinarahué', tantaponá: 'Inta nipachin, huëco' chimipi pa'pitopiso pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', nitantapi. Na'nëpirinahuë', co a'napita nohuantopihuë' na'nëcaiso'. Inapochachin canpitanta' ipora nisha nisha yonquirama'.

¹⁸ Coansha Paotistaso' pënëntapon, co aquëtë' cosharo' yonquirinhuë'. Co noya coshatërinhuë'. Co pí'pian tëranta' huino

o'orinhuë'. Napopirinhüë': 'Inaso' Sopairi ahua'yantërin ni'ton naporin,' tënama'.

¹⁹ Caso nipirinhüë', Yosë quëran quëmapico niporahuë' coshatërahuë, o'orahuë. Ina marë' pinoramaco canta'. 'Quisoso coshatárin, o'opatárin. Oshahuano'sarë' nipayarin. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sarënta' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. A'naquënso nipirinhüë' noya yonquiatona', Yosë natëapi huachi. No'tëquën pënënahüë ni'ton, no'tëquën yonquiapi huachi," tënin Quisoso.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëninso'
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Nisha nisha ninanoro'saquë nani pënëntërin. Inaquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Ya'huëhuano'saso' nicaponaraihuë', inachachin inachachin yonquiantapi. Co oshanëna' yaa'popihuë'. Napoaton chiníquën pënënin.

²¹ Corasinoquë ya'huëpisopita, Pitsaitaquë ya'huëpisopita, inapita yonquiaton, itapon:

"¡Ma'huántacha canpitaso' nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahüë', co natëramacohüë'. Ina marë' parisitarama'. Na'con nitotopiramahuë', co yaimaramacohüë'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhüë' co pënëntërahuë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëchitonahuë'. Sa'catën nininso a'motona', huarianoquë nipashimotochitonahuë'. Co noyahuë' yonquipisopitanta', nianianchitonahuë'.

²² Napoaton ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' Yosë chini chiníquën ana'intarinquëma'. Inapitaso' co onpopinchin ana'intarinhüë'.

²³ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai,' ¿topiramahuë' ti? Co ina marë' inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë pa'miatarama huachi. Hua'qui' a'chintëranquëma'. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Nani nicapomarahüë', co yaimaramacohüë'. Sotomaquë naporahuë naporini, inapitaso natëitonacohüë'. Co oshanëna marë' Yosëri ata'huanchitonhuë'. Ipora huanta' ya'hua'itonahuë'.

²⁴ Ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' chini chiníquën ana'intarinquëma'. Sotomaro'saso nipirinhüë', co onpopinchin ana'intarinhüë', tënahüë," itërin Quisosori.

Quisoso asanocancaninpoaso'
(Lucas 10.21-22)

²⁵ Naporo' noya cancantaton, Yosë nontërin:

"¡Ma noyacha Tata yonquiran paya! Quëmaso' chini chiníquën nanantëran. Inápaquë ya'huërinsopita, isoro'paquë

ya'huërin sopita, ya'ipiya hua'anëntëran. A'naquën Tata nani ma'sha nitotaponaraihuë': 'Quiyaora noya noya nitotarai,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhüë', co onpopinchin nitotaponaraihuë': 'Catahuaco Sinioro co caora nanitërahuë', topachinara, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë: 'Yosparinquën,' itëranquën.

²⁶ Quëmaora nohuanton Tata naporan," itërin.

²⁷ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

"Tata Yosë nohuanton, pënëntarahuë. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chintaca'huaso marë'. Hui'ninco ni'ton, inasáchin noya nohuitërinco. Inapochachin Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noya nohuitërahuë. A'naquëonta' cari anohuitohuato, nohuitapi anta'.

²⁸ Huëco' casáchin imaco catahuainquëma'. Isoro'paquë ma'sha onporama' ni'ton, sëtarama'. Naporahuaton, nisha nisha yanatëpiramahuë', co canpitaora nanitëramahuë' noya cancantacamaso'. Pë'pëto quëquën quëparamaso pochin nitanama ni'ton, napion cancantërama'. Napoaton huëco' catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'.

²⁹ Co carinquëma' nocananquëmahuë'. Sanoanan quëran pënënanquëma'. Casáchin natanco a'chinchinquëma'. Nani tahuëri catahuanquëma' noya cancantacamaso marë'. Ina pochin imapatamaco, sano cancantarama huachi.

³⁰ Ma'sona nicacaso sha'huitohuatënuëma', catahuanquëma' noya nicacamaso'. Catahuanquëma' ni'ton, co sacaihuë' imasaramaco huachi," itërin Quisosori.

12

Chinoto tahuëri naporinso'

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sapi. Tricoro' pëntontapi. Ca'tano'sanënpita tanatona', papona pochin a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', ca'pi.

² Ina ni'sahuatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë' Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhüë', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayapi, co ipora tahuëri pi'pisha tëranta' sacatacaso ya'huërinhuë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë', itopi.

³ Napotohuachinara, itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina,

⁴ Yosë pëinënuë ya'conin. Inaquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanatona', ca'pi.

Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhüé', Tapi ca'nin. Ca'pirinhüé', co ina maré' Yosëri ana'intërinhüé'.

⁵ Isonta' yonquico'. Nani chinoto tahuëri corto hua'ano'sa' Yosë pëinënquë sacatopi. Piyapi'sa' oshanëna maré' ohuicaro'sa' tēpapi. Sacatopirinhüé', co ina maré' oshahuanpihüé'. ¿Co inanta' nontëramahüé' ti?

⁶ Yosë pëinën noya nipirinhüé', caso' chini chiníquën nanantato, noya noya a'chintaranquëma'.

⁷ Yosë chachin naporin: “Piyapi'sa' nosorocamaso' na'con na'con nohuantërahüé. Ma'sha oshanëma maré' tēparahuatoma ya'ipi ahuiquitamaso', co onpopinchin nohuantërahüé,” tēnin quiricanënquë. Nontopiramahüé', co natantochináchinhüé' cancantërama'. No'tëquën yonquirama' naporini, co topinan quëran sha'huirapiitomahüé'.

⁸ Yosë quëran quëmapico ni'to, chiníquën nanantërahüé. Chinoto tahuëri ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Co nicacaso' nininsonta' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(*Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11*)

⁹ Ina quëran paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë ya'conconin.

¹⁰ Inaquë a'na quëmapi quënanconin. A'na imirin tachitërin ni'ton, co pi'pisha tēranta' nanitërinhüé' sē'quëtacaso'. “Ipora tahuëri co cania'piro'sa' anoyatacaso ya'huërinhüé’,” ta'tona', parisioro'sari ni'sapi. Quisoso yasha'huirapitona', itapona':

—Chinoto tahuëri nipirinhüé', ¿noya cania'piro'sa' anoyatacaso' ti? itopi.

¹¹ —Ni'cochi iyaro'sa', ohuicaro'sa' pē'tahuahuatamara, a'naya tēranta' panca nanincatëquë anotohuachina, ocoirama'. Chinoto tahuëri nipirinhüé', masahuatoma', ocoirama'.

¹² Piyapi'saso nipirinhüé' noya noya ni'ton, na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Napoaton chinoto tahuërinta' piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin, itërin.

¹³ Napotahuaton, apia nontërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton ihuëpachina, a'naroáchin noyatërin. A'na imirin pochachin niantarin.

¹⁴ Ina nicatona parisioro'saso' pipipi. Pipirahuatona', Quisoso tēpacaiso maré' yonquipi huachi.

Iráca ninorinso'

¹⁵ Ina nitotaton, Quisoso a'na parti pa'nin. Na'a piyapi'sari imasarin. Cania'piro'sa' huë'pachinara, ya'ipiya anoyatërin.

¹⁶ —Ama a'napita sha'huitocosohüé', itërin.

¹⁷ Iráca Quisoso ninoton, Isiasë ninshitërin. Yosë yonquirinso chachin ninshitaton, naporin:

18 “Iso quëmapi nani acorahuë nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Noya natëarinco.

Na'con nosoroato, nóya ni'nahuë.

Ispiritonëhuë chachin aya'coancantarahuë.

Nisha piyapiro'santa' no'tëquën a'chintahuatón, anoyacancantarín.

19 Co no'huiarinhuë'. Co chiníquën nonsarinhuë'.

Co cachiquë paaton, piyapi'sa' ano'huitarinhuë'.

20 A'naquën piquira yanopantërinso pochin nicatona', co huachi chiníquën cancantopihuë'. Inapitaso' achinicananarín.

Nanparín yatacopirínso pochin cancantatona', pi'pianchin Yosë shia'popi. Co inapitanta' no'huiarinhuë'.

No'tëquën a'chintahuatón, na'a piyapi'sa' anoyacancantarín. Inapotatón, sopai minsëarin huachi.

21 Nisha nisha piyapi'sari natanahuatona': 'Inasáchin nicha'ësarínpoa', tosapi huachi," ténin Yosë quiricanëinquë.

Iráca Isaiasë ninorínso chachin nanirín ni'tón, Quisosori sanoanan quëran piyapi'sa' pënënarín.

Sopai hua'an minsëarinso'

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

22 Ina quëran a'na quëmapi quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Sopairi ya'coancantërin ni'tón, co nanitërinhuë' nonacaso'. Co quënantacaso tëranta' nanitërinhuë'. Sopai a'parahuatón, a'naroáchin anoyatërin. Noya ni'tërin. Nonacasonta' nanitërin huachi.

23 Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. “¡Ma'pitacha nani-taparin paya! Isoso' Tapico' shiin, ¿Yosëri a'paimarinso' ni-mara ti?” nitopi.

24 Parisioro'sariso nipirínhuë', co natëpihuë': “Sopairo'sa' hua'an Piirsipo* itopisoari catahuarín ni'tón, nanitaparin sopairo'sa' a'pacaso'. Co inari catahuarínhuë' naporini, co nanichitonhuë',” topi.

25 Topinan yonquirapirínahuë', inaora yonquinën quëran Quisosori nitotatón, itërin: “Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huiipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë'. Huëntonëinquë ya'huëpisopitanta' nino'huiipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'.

26 Inapochachin Satanasë sopairo'sarë' nino'huiipi naporini, co huachi hua'an niitonhuë', co huachi piyapi'sa' hua'anëntacaso' nanichitonhuë'.

27 Piirsipo catahuarínquën, itopiramacohuë', co no'tëquën yonquiramahüë'. Co ina catahuaríncohuë'. A'naquën

* 12:24 *Piirsiposo'*: Satanasë tapon naporin.

a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Satanasë catahuarinco ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Inapita natanco' macariso' catahuarinso' sha'huichinquëma'.

²⁸ Caso nipirinhüë', Ispirito Santo catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', tënahüë'.

²⁹ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta ya'conaton ma'shanën mataponhuë'. A'naso nipirinhüë' ina quëran chini chiniquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëquirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin.

³⁰ Co imapatamacohüë', inimicotaramaco. Co catahuahuatamacohüë', sopai natëarama huachi. Piyapi'sa' anishacancantarama' ama Yosë imacaiso marëhuë'.

³¹ Napoaton itaranquëma': Co noyahuë' nipatama', oshahuanarama'. Pinótohuatamanta oshahuanarama'. Oshanëma marë' sëtohuatama', Yosë oshanëma' inquitaringuëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita inquitaringuëma'. Ispirito Santoíchin pinotoma' oshahuanpatama' tëhuënchinso', co inquitaringuëmahuë'.

³² Caso' Yosë quëran quëmapico nipirahuë pinopatamaco, ina marë' oshahuanpiramahuë', oshanëma marë' sëtohuatama', inquitaringuëma'. Nipirinhüë', Ispirito Santo pinopatama', co oshanëma' inquitaringuëmahuë'. Co onporonta' inquitaringuëmahuë'," itërin Quisosori.

Nara pochin nininso'

(Lucas 6.43-45)

³³ Ina quëran itaantarín: “ ‘Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noya nitohuachinahuë', napoonin,' topi. Nitërin quëran nara nohuitëre'. Inapochachin piyapinponta' ninëhua'. Noya yonquihuatëhua', no'tëquën nonarihua'.

³⁴ Canpitaso nipirinhüë', ya'huan pochin cancantatoma' yanonpinama'. Co noyahuë' yonquiatoma', co nanitëramahuë' noya nonacamaso'. Onpopinsona cancantëramaso', nonama quëran piyapi'sa anitotarama'.

³⁵ Noya cancantohuatëhua', noyasáchin nonarihua'. Co noyahuë' cancantohuatëhua', co noyahuë' nonarihua'.

³⁶⁻³⁷ Noya cancantohuatama', noya nonsarama'. Ayaro' tahuëri Yosë noya ni'sarínquëma'. Co noyahuë' cancantohuatama', co noyahuë' nonsarama'. Ina marë' ayaro' tahuëri ana'intarínquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë nontarínquëma'. Ya'ipi nonamasopitanta' aipitarínquëma'. A'naquëma' co noyahuë' nonpatama', ‘Co yonquiatohüë', naporahuë', itopiramahuë', ina marënta' ana'intarínquëma', tënahüë. Co noyahuë' cancantohuatama', no'tëquën ana'intarínquëma huachi," itërin Quisosori.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'
(*Marcos 8.12; Lucas 11.29-32*)

38 Ina quëran parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita huë'pachinara, Quisoso nontiipi:

—Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoj, natëarainquën, itiipi.

39 —Canpitaso' co noyahuë' cancantërama'. Co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëramahuë'. “Yosë pochin niquë' ni'iinquën,” itopiramacohuë', co Yosë nohuantërinhuë'. Isoíchin anitotarinquëma'. A'na tahuëri Conasë pochin nisarahuë.

40 Iráca Conasë marëquë të'yaitohuachinara, panca sami pochin nininsoari mi'tërin. Cara tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huapirinhüë'. Ina quëran Yosë nohuanton, cha'ërin. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminpato, cara tahuëri tashirë chachin acoporo' ya'huaporahuë', cha'ësarahuë huachi.

41 Conasë cha'ërahuaton, Ninihuiquë pa'nin. Inaquë pënëntohuachina, co noyahuë' yonquipisopita naniantopi. Napoaton ayaro' tahuëri inapita nontarinëinquëma'. “¿Onpoatomata' co canpitaso' natëramahuë'?” itaponëinquëma'. Caso' chiníquën nanantato, noya noya pënënpiranquëmahuë', co yanatëramacohuë'. Napoaton ayaro' tahuëri Yosë na'con ana'intarinquëma'.

42 Inapochachin iráca Saromon hua'anëntapon, copirno sanapi nininso' sor parti quëran huë'nin ina nontacaso marë'. “Ya'ipi nitotërin,” ta'ton, huë'nin natanapon. Napoaton ayaro' tahuëri ina atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotato, noya noya a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramacohuë' ni'ton, Yosë chiníquën ana'intarinquëma', itërin Quisosori.

Sopairi ya'coancantantarinso'
(*Lucas 11.24-26*)

43 Ina quëran Quisosori a'chintaantarin. “A'na quëmapi sopairi ya'coancantopirinhüë', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro' parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhüë', co quënaninhüë'.

44 Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, sopairi yaya'coancantantarin.

45 Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' maantarin. Aquë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Napoaton aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi. Inapochachin ipora na'a piyapi'sa' sopai natëtona', co noyahuë' cancantopi.

Ina quëran: 'Co huachi sopai natëarahuë', taponaraihuë', co Yosë yonquiatonahuë', oshaquëran aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaantapi huachi," itërin Quisosori.

*Quisoso quëmopinënpita pochin nininsopita
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Piyapi'sa' nontaso', a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinahuë', na'a piyapi'sa' yamorapi ni'ton, co nani-topihuë' ya'conacaiso'. Aipiran huaniápirinahuë',

⁴⁷ a'na quëmapiri sha'huitërin:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinëinquën, itërin,

⁴⁸ Napotopirinhüë', Quisosoriso' itapon:

—Mamahuë, iyahuëpita, inapita pochin ni'nahuësopita sha'huichinquën nitotëquë', itahuaton,

⁴⁹ imirin quëran tasatërin:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita pochin nicato, nosororahuë.

⁵⁰ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' Yosë imapachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

13

*Pa'sarayarinso'
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Naporo' tahuëri pëi quëran pipirahuaton, sono' yonsanquë huënsëconin.

² Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahuë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Ii' yonsánshaquë huarë' piyapi'sa' yamorapi.

³ Nisha nisha pënënto nanan a'chintërin. Ma pochinsona nininsopita a'chintárin ayonquicaso marë'.

A'chintaton, itapon: "A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin.

⁴ Tricoraya iminquë pa'sarayarin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' pa'sarayarin. Iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi huachi.

⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarin, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Shimënshin no'pa' ni'ton, shiarahuaton, papotopirinhüë'.

⁶ Pi'iri chiníquën pi'cahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi.

⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarin. Inaquë papotopirinhüë', nahuano'sarinta' papotërin. A'shinahuatona', imotërin huachi. Napoaton co nitërinhuë'.

⁸ A'naquënso nipirinhüë' noyaro'paquë pa'sarayarin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquën saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquën pasa, pasa nitërin.

⁹ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'
(*Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10*)

¹⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpitari ya'caritahuatona', natanpi. "¿Onpoatonta' Maistro piyapi'sa' a'chintohuatana, pënënto nanan quëran a'chintëran?" itopi.

¹¹ "Yosë hua'anëntërinso' co insonta' inaora yonquinën quëran nitotërinhuë'. Canpitaso' ya'ipiya a'chintaranquëma'. A'napitaso nipirinhüë' co ya'ipi a'chintarahüë'. Pënënto nanan quëransáchin a'chintarahüë'.

¹² Insosona noya natanpachinaco, Yosëri catahuarin noya yonquicaíso marë'. Na'con na'con nitotapi. A'napitaso nipirinhüë' co yanatëhuachinacohüë', Yosëri tananpitarin ni'ton, ya'ipiya naniantapi huachi.

¹³ Napoaton inapita huë'pachinara, sacai pochin a'chintërahüë'. Natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'.

¹⁴ Iráca Isaiasëri ninoton, naporin: 'Natanapomarahüë', co natëtaramahuë'. Nicapomarahüënta' co tëhuë'nchachin quënanaramahuë'.

¹⁵ Isopitaso' co natantochináchinhuë' cancantopi. Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'. Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënantopihuë'. Noya ni'pi naporini, quë'nanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran nataintonahuë'. Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchohuë', tënin Yosë iráca.

Ipora huanta' na'a piyapi'sa' ina pochin cancantopi.

¹⁶ Canpitaso nipirinhüë', ma noya Yosë catahuarinquëma' ni'ton noya ni'namaco. Noya natanamaco. Napoaton noya cancantarama'.

¹⁷ Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa', noya piyapi'sa', inapita canpita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë'," itërin Quisosori.

Tricoraya tapon naporinso'
(*Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15*)

18 Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaantarín. "Natanco iyaro'sa'. Sha'tona'pi sha'ninso pochín nininso' a'chintanta'inquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'.

19 Tricoraya pa'sarayarëso pochín Yosë nanamën ya'ipi parti a'chintërë'. 'Yosë yahua'anëntarínquëma'; topachina, a'naquën piyapi'sa' ira pochín nipi. Nanamën natanpirinahuë', co yonquipihuë'. Inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipiso pochín a'naroáchin sopai huë'nin. Huë'sahuaton, Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ananiantërin huachi.

20 A'naquën piyapi'saso nipirínhuë', na'piro pochín niconpi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë',

21 co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonarihuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin yaa'popi. Imapiso marë' aparisitohuachinara, a'popi huachi.

22 A'naquën piyapi'santa' nahuano' ya'huërinso pochín niconpi. Yosë nanamën natanpachinara, yaimapirinahuë', ma'sharáchin yonquiatona', naniantopi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtohuachincoi, nóya cancantarai,' topirinahuë', co ina quëran noya cancantacasohuë' nipirínhuë'. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochín, ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'.

23 A'naquën piyapi'saso nipirínhuë', noyaro'pa pochín nipi. Yosë nanamën natanahuatona', cancanëna quëran huarë' natëpi. Cara shonca, cara shonca nitërinso pochín a'naquën noyamiáchin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochín noya imapi. A'naquëonta' pasa, pasa nitërinso pochín ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Pacatëro' sha'ninso'

24 Ina quëran a'chintaantarín: "A'nanta' iyaro'sa', a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na patron iminpachina, noya trico sha'nin.

25 Ina quëran tashihuachina, huë'ësoi' inimico huë'nin. Huë'sahuaton, inaquë chachín pacatëro' trico pochín ya'norinso' sha'quirín anta'. Trico sha'ninso' huancanaya ina huancanaya sha'quirín. Nani sha'pachina, pa'nin. Co incari tëranta' ni'ninhuë'.

26 Inanta' pichopitahuaton, tricorë' napopianachín ya'norin. Cato chachín a'shinaponahuë', pacatëroso' co

nitërinhuë'. Naporo huarë' nohuitopi huachi. 'Isoso' co tricohuë', pacatëro', topi.

²⁷ Ina ni'sahuatona', piyapinënpitari sha'huitonpi. 'No-yarayasachin asha'topiranhuë', çonporahuatonta' ina huáncana ina huancánachin pacatëro' papotërin?' itonpi.

²⁸ 'Inimiconëhuë naporin,' itërin patronëhari. Napohuachina, piyapinënpitari itapona': 'Nohuantohuatan, paatoi hua'chi'i, topiraihuë', itopi.

²⁹ 'Ama napotocosohuë'. Ipora hua'tohuatama', tricon'ta' ocojarama'.

³⁰ Tananpito' cato chachin a'shiina'. Nani macacaso' nanihuachin, sacatoro'sa' sha'huitarahuë. Pacatëro'ton masahuatoma', tonpoco' pënquë ahuiquitacaso marë'. Ina quëran tricosachin masahuatoma', pëinëhuëquë acotoco huachi, itarahuë,' tënin patron," itërin Quisosori.

Mostasaraya pochin nininso'

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ina quëran itaantarin: "Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Mostasaraya pochin ninin. Inaso ya'pirin pi'pira'huaya niponahuë',

³² iminquë sha'patëra papotohuachina, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin," itërin. (Inapochachin caniaritapon, caraíchin piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri notohuaro' piyapi'sa' Yosë imasapi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'

(Lucas 13.20-21)

³³ "Naquëranchin iyaro'sa' Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cara shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotaton, ahuëpocatërin huachi," itërin Quisosori.

Ma'pochinsona nininso'

(Marcos 4.33-34)

³⁴ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, na'a pënënto nanan sha'huitërin. Ma'pochinsona nininsoáchin sha'huitërin.

³⁵ Iráca pënëntona'piri ninoton, ninshitërin. "Piyapi'sa' a'chintahuato, ma'pochinsona nininso' a'chintarahuë.

Isoro'pa' ninin quëran huarë' co piyapi'sa' nitotopirinahuë', a'chintarahuë huachi," tënin iráca ninoton. Naporinso chachin ina pochin Quisosori a'chintarin.

Pacatëro' tapon naporinso'

36 Ina quëran piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Inaquë ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin sacai' pochin pënënto nanan a'chintopirancoihuë'. Pacatëro' sha'piso' co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan? A'chintantacoï nitochii," itopi.

37 "Inta nipachin, a'chinchinquëma'. Patron asha'tërinso pochin piyapi'sa' a'chintërahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, nanamën a'china'huaso marë' o'marahuë.

38 Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpisopitaso' noya ya'pirin pochin nipi. Sopai natëpisopitaso nipirinhüë', pacatëro' pochin niconpi. Co noyahuë' cancantatona', sopai natëpi.

39 Inimico pacatëro' sha'ninso pochin sopai chachin nohuanton, co noyahuë' nipi. Nitërinso' manëso pochachin ayaro' tahuëri naniriarin. Nanihuachin, anquëniro'sa' o'maapi piyapi'sa' macacaiso marë'.

40 Pacatëro' ahuiquitëresö pochin ayaro' tahuëri pënquë ana'intacaso' ya'huërin.

41 Anquëniro'sa' a'pahuato, ya'ipi co noyahuë' nipsisopita ayontonapi huachi. Anishacancantona'piro'santa' masapi.

42 Inapita masahuatona', pënquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitona', na'nërápona'.

43 Yosë natëpisopitaso nipirinhüë', nóya ni'sarin. Pi'i a'pininso pochin Yosë hua'anëntërinquë ya'noapi. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin Quisosori.

Oro pochin nininso'

44 Ina quëran itaantarin: "Isonta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi ya'huëpirinhüë'. A'na no'pa' pa'taton, oro pochin nininso' quënanconin. Acoporo' ya'huëpirinhüë', quënanconin. Pa'yataton, imotantarahuaton, pa'nin huachi. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarin quëran, ina no'pa' pa'anconin huachi. 'Quënanahuëso' noya nóya, ta'ton, ina na'con na'con nohuantërin," tënin. (Inapochachin Yosë hua'anëntinquëmaso' na'con na'con nohuantoco', tapon naporin.)

Huirina'pi pa'ton nininso'

45 Ina quëran itaantarin: "A'nanta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi pa'sárin huiri na'pira'huayaro'sa' pa'ton nininso' yonicaso marë'.

46 A'na tahuëri noya noya nininso' quënanin huachi. Na'con pa'tërin ni'ton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton coriqui canarin quëran pa'anconin. 'Ina na'con na'con nohuantërahuë', ta'ton, pa'anin huachi," itërin.

Sami pochin nininso'

⁴⁷ Ina quëran itaantarín: "A'nanta' a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. Sami manëso pochin ninin. Panca riti marëquë të'yatohuatëra, notohuaro' sami manë'. Nisha nisha manë'.

⁴⁸ Na'a sami ya'conpachina, yonsanquë oshirë'. Ina quëran sami camayoro'sa' huënsërahuatona', sami nisha nisha huayonapi. Noya sami i'mëquë po'morapi. Napoonin nininsopitaso nipirinhüë', të'yatopi.

⁴⁹ Ayaro' tahuëri inapochachin nisarin. Anquëniro'sa' o'marahuatona', ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha huayonapi. Yosë yonquipisopita noya acoapi. A'naquënso nipirinhüë', co noyahuë' cancantopi ni'ton,

⁵⁰ pënuquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitatoná, na'nërápona huachi," itërin Quisosori.

⁵¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita natanin:

—Nani a'chintëranquëmaso' ¿nitotërama' ti? itërin.

—Nani nitotërai, itopi.

⁵² —Yosë quiricanën nani nitotarama'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintëranquëma' ni'ton, pëi' hua'anën pochin nisarama'. Pëi' hua'anën noya nipachina, ya'ipi pëinënuquë ya'huëpisopita noya nocomarin. Nani na'con a'chintëranquëma' Yosë nanamën a'chinacamaso marë'. Iráca ninshítopiso' nitotërama'. Naporahuaton, a'nanta' nashamiachin a'chintëranquëma'. Ya'ipiya nitotatoma', a'chintëra'piarama', itërin Quisosori.

Nasaritoquë paantarínso'

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³ Nani a'chintohuachina, pa'nin huachi.

⁵⁴ Ya'huërinquë chachin paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë a'chintarin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiatona', ninontopi.

—¿Ma'pítacha nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparín nicaya?

⁵⁵ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. Pa'pinso' nontëcamayo. A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiago, Cosi, Simon, Cotasë, inapita itopi.

⁵⁶ Oshinpitanta' isëquë ya'huarin. Co Quisoso chiniquën nanantërinhuë'. ¿Onporahuatonta' nipachin ina pochin nitotërin? nitopi.

⁵⁷ Co natëtonaraihuë' tëhuapi. Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iráca quëran huarë' napopi. "Ya'ipi piyapi'sari pënéntona'pi noya natanpi. Ninanonënuquë ya'huëpisopitaso

nipirinhüè', co noyahuè' natanpi. Co quëmopinënpitari tēranta' yanatëpihuè'," topi iráca. No'tëquën napopi, tēnin Quisoso.

58 "Co Yosë quëran o'marinhüè'," ta'tona', co cancanëna quëran huarè' natëpihuè' ni'ton, co na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërinhuè'. Caraíchin cania'piro'sa' anoyatërin.

14

Coansha Paotista tēpapiso'
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

1 Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin.

2 "Ma'pitacha nanitapaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin paya. Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' tēnahuè," itërin piyapinënpita nontaton. I'huamiáchin Coansha atëpataton, naporin.

3-4 I'hua chachin Coansha nanopiso', Irotisë co noyahuè' ninin. Iin sa'in osërëtatón, manin. Pinipi sa'in chachin osërëtërin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha Paotistari chiniquën pënënin. "Yosë co nohuantërinhuè' iyaparín sa'in osërëtatón macamaso'," itërin. Napotohuachina, chiniquën no'huitatón, sontaro'sa' camairin macacaiso marè'. Masahuatona', tashinan pëiquë po'mopi.

5 Chiniquën no'huitón, yatëpapirinhüè', piyapi'sa' tē'huatërin. "Yosëri chachin Coansha a'parín pënëinpoaso marè'," ta'tona', noya ni'pi. Inapita tē'huataton, co atëpatërinhuè'.

6 Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Naporó' Irotiasa hua'huin ya'conahuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'tërantapaquë nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuaton, hua'ani pa'yatërin:

7 "Ma'sona tēranta', apia'hua, nohuantohuaton, nico quëchinquën. Yoscoarè' quëchinquën," itërin.

8 Itohuachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—"Coansha anishitëconotahuaton, motën quëtoco," itëquë', itërin a'shini. Manorahuaton, hua'an ya'huërinquë paantarín.

—Coansha motën nohuantërahuë. Sënanquë acorahuaton, apiramiáchin quëtoco, itoonin.

9 Natanahuaton, hua'an sëtërin. "Coansha noya quëmapi," ta'ton, co huachi yonquirinhüè' tēpacaso'. Co yatëpapirinhüè', "Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarè' itërahuë," ta'ton, sontaro'sa' a'parín tēpacaiso marè'.

10 Pa'sahuatona', tashinan pëiquë nishitëconotonpi.

11 Motën sēnanquë acorahuatona', nanon quëtópi. Nanonta' a'shin quëtóonin.

12 Napotihuachinara, imarinsopita natantahuatona' huë'pi. Nonën quëparahuatona', pa'pitopi. Ina quëran Quisoso sha'huitonpi.

Cosharo' ana'atërinso'

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

13 Coansha tëpapiso' natantahuaton, Quisoso piyapi'sa' patërin. Potiquë ya'conahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin. Piyapi'sa' natantahuatona', imapi. Ira pa'tatona', inahua'ton canconpi.

14 Quisososo canconahuaton nonshipirinhüë', notohuaro' piyapi'sa' quënanconin. Quënanconahuaton, na'con nosororin. Noya nontaton, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin.

15 I'huararahuasó', ca'tano'sanënpitari itiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' ninanoro'saquë pa'ina'. Inaquë coshoro' pa'anatona' ca'ina', itopirinahuë'.

16 —Co iyaro'sa' pacacaiso' ya'huërinhuë'. Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

17 —Capa isëquë capacaso'. A'natërapóichin pan, catoíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

18 —Inaya tëranta' quëshico, itohuachina, quëshiipi.

19 Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin pastoque huënsëcaiso marë'. Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita manin. Masahuaton, inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan, sami, inapita së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Piyapi'sa' quëtonco' ca'ina', itohuachina, quëtëra'piapi.

20 Ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' mapi. Shonca cato' i'më' mëntatopi.

21 A'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi anta'.

Ii' aipi i'narinso'

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Ina quëran ca'tano'sanënpita sha'huitërin. “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Nani piyapi'sa' nontohuato, canta' pa'sarahuë,” itohuachina, pa'pi huachi. Ina quëran piyapi'sa' nontërin.

23 Nani nontohuachina, panënuquë inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Inaquë Yosë nontaso', tashitërin.

24 Ca'tano'sanënpitaso nipirinhüë', sono' huancanai' tashitopi. Ya'ipi tashi' maitopirinahuë', panca ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiniquën paacaiso'. Poti opoto opototarin.

²⁵ Co tahuëriyátërasohuë', Quisoso huë'sapirinhüë', co nito-topihüë'. I' aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti ya'cariarin.

²⁶ Ca'tano'sanënpitari quënanpirinahüë'. Ii' aipi i'narinso' ni'sahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan" ta'tona', "ëë" topi. Chiniquën pa'yanpirinahüë',

²⁷ a'naroáchin Quisosori nontërin.

—¡Co'ta ca huë'sarahüë. Ama pa'yancosohüë! Chiniquën cancantoco', itërin.

²⁸ Ina natanahuaton, Pitrori itërin:

—Quëma Siniro ni'quëhuarë', sha'huitoco pa'i. Canta' i' pa'tato nacapi'inquën, itërin.

²⁹ —Noyapa', huëquë', itohuachina, Pitro poti quëran no-huaraitahuaton, ii' aipi huanirin. Quisosoíchin yonquiaton, amasha huancanaimiachin noya pa'sapirinhüë'.

³⁰ Ihuani chiniquën aco'sacaitërinso ni'sahuaton, të'huatërin. Napohuachina acopoi' pa'sapirinhüë':

—¡Catahuaco Siniro! itërin.

³¹ A'naroáchin Quisosori maimirarin. Oshirahuaton, ahuaniiintarin:

—Co ya'ipi cancanën quëran natërancohuë' ni'ton, acopoi' pa'sapiranhüë'. ¿Onpoatonta' co noya natërancohuë'? itërin.

³² Ina quëran potiquë quësahuaton, ichiya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin ihuan sanorin.

³³ Napohuachina, na'con yonquipi.

—Quëmaso' Siniro tëhuënhachin Yosë hui'ninquën, ta'tona' chinotopi.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ina quëran aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. ³⁵ Ya'huëhuano'sari nohuitahuatona', nanan a'papi. "Quisoso nani canquirin," topachinara, na'a cania'piro'sa' quëpi anoyatacaso marë'. Nisha nisha parti quëran huë'pi.

³⁶ "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' së'huatona', noyachina," itopi. "Inta nipachin së'huaina'," topachina, së'huapi. Insoarisona së'huahuachina, a'naroáchin noyatopi.

15

Shimashonënapita napopiso'

(Marcos 7.1-13)

¹ Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

² —¿Onpoatonta' ca'tano'sanënpita co quiya pochin nipi-hüë'? Iráca shimashonënpoa' inachintopiso' a'chintërinënpoa'.

“Co'huara coshachatërasëmahuë', i'shaquë pi'pian niopoimiratoco' ama oshahuanacaso marëhuë',” topi iráca. Quëmaso nipirinhüë' co ina pochin nicacaso' a'chintëranhuë', itopi.

³ Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—¿Onpoatonta' canpitanta' shimashonënpoa' inachintërinso' natëtoma', co Yosë pënëntërinso' natëramahuë'?

⁴ Quiricanën quëran pënëninpoa'. “Tatama', mamama', inapita noya nicatoma natëco',” tënin. Naporahuaton, “Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina', tëpaco',” tënin Yosë iráca.

⁵ Canpitaso nipirinhüë' nisha a'chinama'. “Ma'sha ya'huëtërinco' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë',” topatëra, co tatanpo' quëtacaso' ya'huërinhuë', toconama'. Napoaton tatama' ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'.

⁶ “Co quëtacaso' ya'huërinhuë',” toconama'. Ina pochin a'chinatoma', co Yosë quiricanën natëramahuë'.

⁷ “Yosë imarai,” topiramahuë', co imaramahuë'. ¡Canpitaso' nonpintënquëma'! Iráca Isaiasë ninshitaton, no'tëquën ninorinquëma'.

⁸ Yosë naporin: “Isopita piyapi'sa' nanamëna quëran noya nontopirinacohüë', co cancanëna quëran imarinacohüë'. Co ca pochin cancantopihuë'.

⁹ ‘Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë', inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco',” tënin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitaton naporin, itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'

(Marcos 7.14-23)

¹⁰ Ina quëran piyapi'sa' përasahuaton, a'chintërin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'.

¹¹ Coshatërëso marë' co oshahuanëhuë'. Cancanënpoa quëran yonquirëso marë' oshahuanëhuaso'. Tëhuëinchachin co noyahuë' nonpatëra, oshahuanë', itërin.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpitari sha'huitiirin.

—Achin Maistro pënënancoi ni'ton, parisioro'sa' no'huirinënquën, itopi.

¹³⁻¹⁴ —Ama ina marë' pa'yancosohuë'. Oshaquëran Yosëri ana'intarin. Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, co pacatëro' pa'ararëhuë'. Ocoirahuatë' të'yatërë'. Inapochachin co nanamën imapisopitahuë' Yosëri a'poarin. Inapitaso' somaraya pochin cancantopi. Somarayasa' co nanitërinhuë' a'na somaraya noya quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë', itërin Quisosori.

15 —Achin Maistro a'chintërancoiso', a'chintaantacoi quiyanta' no'tëquën nitochii, itërin Pitrori.

16 —¿Co canpita tëranta' yonquiyátëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chinchinquëma'.

17 Nani ma'sha ca'nëhuaso marë', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquiantarëhua'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti?

18 Napoaponahuë', cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatamara, co noyahuë' nonama'. Ina marë' oshahuanama'.

19 Co noyahuë' yonquihuatamara, tëpatërama', nitëhuananpitërama', monshihuanacasoáchin yonquirama', ihuatërama', nonpintërama', pinotërama'.

20 Ina pochin cancantohuatamara, oshahuanamaso'. Co i'shaquë niopoimirarihuarahuënta', coshatohuatëhuara, co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Cancanënpoa quëran nóya yonquicaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'

(Marcos 7.24-30)

21 Ina quëran Cotia parti quëran pipirahuaton, Tiro, Siton, inapita parti pa'nin.

22 Naporo' a'na Canaan sanapi inaquë ya'huërinsoari huëcapairahuaton, chiniquën itapon:

—¡Nosoroco, Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, Yosë chachin acorinquën piyapi'sa' catahuamaso marë' tënahuë. Hua'huahuë parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiniquën aparisitarin. Inquitoco, topirahuë', itërin.

23 Quisososo' co a'panitaponahuë' pa'sapirinhue', sanapiriso' imaraton:

—Nosoroco Sinioro, itërarin. Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpitari pi'pian no'huipi.

—Iso sanapi a'paquë' pa'in. Imaquitonpoa', pinatano' níriarin, itopi.

24 Napotohuachinara, sanapi itërin:

—Quëmaso' imoya nisha piyapinquën. Israiro'sa' catahua'huaso marë' Yosë a'parinco. Inahuaso Yosë piyapinënpita nipirinhue', ohuica chihuërinso pochin nipi ni'ton, catahuarahuë', itërin.

25 Sanapiso nipirinhue', isonquirahuaton moshaquirin.

—Nisha sanapico nipirahuë', canta' Sinioro catahuaco, topirahuë', itërin.

26 —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë' ni'nira a'carëhuë', itërin Quisosori.

27 —Naporin mini Sinioro. Napoaponahuë', pi'pian tēranta' cosharo' atatohuachina, ni'nira'huayari capitērin ni'ton, quiyanta' catahuaco, topirahuë', tēnin.

28 —¡Ma noya imoya natēranco! Ya'ipi cancanēn quēran huarē' natēranco ni'ton, hua'huan anoyachinquēn, itērin. Napotohuachina, a'naroáchin hua'huin noyatērin huachi.

Nisha nisha cania'piro'sa' anoyatērinso'

29 Ina quēran Cariria sono' yonsanquē pa'sahuaton, a'na panēnquē pantarin. Inaquē huēnsēconin.

30 Napohuachina, notohuaro' piyapi'sa' huë'pi. Nisha nisha caniori maninsopita quēsapi. A'naquēn sonpacha, a'naquēn somaraya. Apiaro'sa', nē'huēyaro'sa', inapita quēsahuatona', Quisoso pirayan acopi. Inaquē acoihuachinara, ya'ipimiachin anoyatērin.

31 Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'yatopi. “Ni'co'. Nē'huēyaro'sa' nonsapi. Apiaro'sa' nani noyatopi. Sonpacharo'sa' noya iratopi. Somarayaro'santa' noya quēnantopi. ¡Ma noyacha Yosēso paya! ¡Ma noyacha ni'ton, piyapinēnpitanpoa catahuarinpoa paya!” topi.

Cosharo' ana'atantarinso'
(Marcos 8.1-10)

32 Ina quēran ca'tano'sanēnpita pērasahuaton, itapon:

—Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuēri pochin natanarinaco ni'ton, co huachi manta' cosharo' ya'huētopihuë' capacaiso'. Co topinan yaa'parahuë', tanari canahuachina', itērin.

33 —Pa'pi notohuaro' piyapi'sa' yamorapi. ¿Intohuacha cosharo' macatē' isonapo' piyapi a'carē nicaya? Co pēi' isēquē ya'huērinhuë', itopi.

34 —¿Onpo panta' ya'huētērinquēma'? itohuachina, —Canchisēíchin pan, caraíchin sami, inaíchin ya'huētērincoi, itopi.

35 Ina quēran piyapi'sa' sha'huitērin no'paquē huēnsēcaiso marē'. Sha'huitoahuachinara, huēnsēpi.

36 Nani huēnsēhuachinara, canchisē pan, sami, inapita masahuaton, Yosē nontērin. “Yosparinquēn Tata,” itērin. Ina quēran sē'panahuaton, ca'tano'sanēnpita quētērin piyapi'sa' quētacaiso marē'. Ya'ipi quētēra'piapi.

37 Nani quētohuachinara, ya'ipiya natēaquē huarē' coshatopi. Ina quēran pē'sotopiso' masahuatona', canshisē i'mē' mēntatopi.

38 Catapini huaranca quēmapi'sa pochin coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarē chachin coshatopi.

39 Ina quēran piyapi'sa' nontahuaton, potiquē ya'conin. Aquētēran pēntonahuaton, Macatan parti canconin.

16

Quisoso sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Ina quèran parisioro'sa', satorio' sa' inapita Quisoso nontacaiso marè' huè'pi. Nonpintatona', nontopi atèhuècaiso marè'. "Yosè a'paimahuachinquèn, sacai' nicacaso nininso' niquè'. Quiyanta' ina nicatoi, natèiinquèn," itiipi.

² "¿Onpoatomata' iyaro'sa' co no'tèquèn yonquiramahuè'? Ni'co'. O'nan nitoninorama'. I'huanahuanquè noyapihuayanchin nipachina, 'Tashiraya noyahuantapon,' tènama'.

³ Tashiramichin chistro yaratohuachinaso', 'Ipora tahuèri o'nanapon nimara,' tènama'. Ina nitotapomarahuè', ¿onpoatomata' ipora chachin naporahuèsopita co yonquiramahuè'?

⁴ Ipora ya'huèramasopita co noyahuè' cancantèrama'. Nitèhuananpitopisopita pochin cancantatoma', co pi'pisha tèranta' Yosè yanatèramahuè'. 'Sacai' nicacaso nininso' niquè' natèiinquèn,' itopiramacohuè', co Yosè nohuantèrinhuè' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotarinquèma'. A'na tahuèri canpita nitotacamaso marè', Conasè pochin nisarahuè" itèrin. Ina quèran patèrin huachi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'
(Marcos 8.14-21)

⁵ Ca'tano'sanènpita sono aquètèran pèntonpirinahuè', naniantopi pan quèpacaiso'.

⁶ Ina quèran Quisosori itèrin:

—Parisioro'sa', satorio' sa' inapita, pan ahuèpocatèrinso' pochin ya'huètopi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocoso huè', itèrin.

⁷ Natanahuatona', ca'tano'sanènpita capini ninontopi.

—¿Onpoatonta' naporin? tènin a'naso'.

—Ahuèn. Capa pan. Co quènèhuahuè' ni'ton, napotèrinpoa' nimara, tènin a'nanta'.

⁸ Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itèrin:

—¿Onpoatonta' "capa pan," toconama'? Tèhuèchachin co noya natèyatèraramacohuè'.

⁹ A'chintápiranquèmahuè', ¿ipora huanta' co yonquiramahuè' ti? Yonquico' iyaro'sa'. I'hua chachin a'natèrápo painchin nipirinhue' a'natèrápo huaranca piyapi ananitèrahuè. ¿Ina naniantèrama' ti? Naporo' pè'sotopiso' shonca cato' i'mè'mèntatèrama'.

¹⁰ Ina quèran canchisè painchin nipirinhue', catapini huaranca quèmapi'sa' ananitèrahuè. Naporo' canchisè i'mè'pè'sotopiso' manama'.

¹¹ ¿Onpoatomata' co yonquiramahué'? "Pan ahuëpocatërinso pochin ya'huëtopiso' ama nohuantocosohué'," itohuatënquëmara, co cosharo' yonquiato naporahué', itërin.

¹² Naporo huarë' yonquipi huachi: "Co pan chachin yonquiaton, naporinhué'. Parisioro'sa', satorioso'sa' inapita a'chinpiso' yonquiaton, pënëninpoa'. Pi'pisha pan ahuëpocatërinso' së'yonpachinara, a'naroáchin së'cotërin. Inapochachin inapitanta' co no'tëquën a'chinatonaraihué', piyapi'sa' anishacancantopi, tapon napotërinpoa'," topi.

Pitro natëtërinso'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Ina quëran Sisaria Pinipo parti pa'pi. Inaquë ca'tano'sanënpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuëso marë', ¿inpochinta' piyapi'sa' cancantërinaco? itërin.

¹⁴ —Nisha nisha cancantiarinën: "Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquën. "Co inahué'. Iniasëco' nanopiantamara," topi a'naquëonta'. "Pënëntona'pi iráca chiminpirinhué', nanopiantarinso' nimara, tomantatona', Irmiasë nimara," topi a'napitanta', itopi.

¹⁵ —¿Canpitapo'? ¿Incota tënama'? itërin. Itohuachina,

¹⁶ Simon Pitrori itërin:

—Quëmaso' Cristo. Yosë hui'nin chachinquën. Ina nanopiton, a'paimarinquën, itërin.

¹⁷ —Ma noyacha iyasha Yosë catahuaringuën ni'ton, naporan. Napoaton noya cancantëran. Co quëmaora yonquinën quëran nitotëranhué'. Tata Yosë chachin anitotërinquën. Quëmaso' Conasë hui'ninquën. Simon itopirinënguënhué',

¹⁸ nasha nininën acochinquën. Pitro itaranquën. Ca nohuanto, na'pitëquë noya pëipiso pochin na'a piyapi'sa' a'chintaran imainacoso marë'. A'chintohuatan, huëntonëhuëquë aya'conarahué. Oshaquëran na'asarama huachi. Co chimirin tëranta' minsëarinquëmahué'.

¹⁹ A'na tahuëri chiniquën nanan quëchinquën a'napita a'chintacamaso marë'. Yosë huëntonënguë ya'conacaiso' a'chintaran. Ya'coana niahuiquë i'soatërëso pochin piyapi'sa' catahwaran ya'conacaiso marë'. Ina quëran ma'sona noya nicacaiso' a'chintaran. Insosona co yanatëhuachinquënhué', sha'huitëquë': "Tëhuëenchachin co Yosë ya'huërin'pa' pa'saranhué'," itëquë'. Yosërinta' inachachin sha'huitarin. A'naquënso nipirinhué', noya natanpi quëran cha'ësapi huachi. Yosërinta' noya ni'sarin. Natërinaco ni'ton, oshanëna' Yosëri inquitarin. Napoaton huëntonënguë ya'conapi huachi, itërin.

²⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon: "Ca mini Cristoco. Yosë chachin acorinco piyapi'sa' nicha'ëca'huaso

marè'. Ina nitotapomarahuè', ama iporaso' a'napita sha'huitocosohuè'," itèrin.

Chiminacaso' ninorinso'
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

21 Naporo quèran huarè' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanènpita sha'huitèrin:

—Quirosarinquè pa'pato, na'con parisita'huaso' ya'huèrin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi què'yaarinacohuè'. Tèpaarinaco. Chiminaporahuè', cara tahuèri quèran Yosè ananpitaantarinco, itèrin.

22 Ina natanahuaton, a'naroáchin Pitrori amasha quèparahuaton, chiníquèn pènènin:

—¡Ama Sinioro napoquèsosohuè! Ama Yosè nohuanchinsohuè', itopirinhue',

23 Quisosori tahuèretahuaton, itèrin.

—¡Ta'tèquè' iyasha! Sopai nohuanton, napotèranco. ¿Yaanishacancantèranco ti? Co Yosè pochin yonquìranhuè'. Piyapinquèn ni'ton, quèmaora nohuantèransoachin yonquìran, itèrin Quisosori.

24 Ina quèran ya'ipi ca'tano'sanènpita itèrin:

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantèramaso' naniantatoma', Yosè nohuantèrinsoráchin imaco'. Corosèquè chiníquèn parisitèrè'. Canpitanta' parisitapomarahuè', imamiatoco.

25 Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quèran nanpiarama'. A'na tahuèri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhue', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahuè' co topinan quèran nanpiaramahuè'. Yosè'pa'nanpimiatarama'.

26 Ya'ipi ma'sha isoro'paquè ya'huèrinsopita canapiramahuè', co hua'yanèma' cha'èpachinhue' topinan quèran nisarin. ¡Onponta' pahuèretapiramahuè', co huachi hua'yanèma' nanitarinhue' cha'ècaso'!

27 Yosè quèran quèmapico ni'to, a'na tahuèri o'mantararahuè. Tatahuè huènaratèrinso pochin canta' huènaratarahuè. Anquèniro'sapitarè'co o'mantararahuè. Naporo' coisè pochin no'tèquèn sha'huitarahuè huachi. Noya nipachina', noya acoarahuè. Co noyahuè' nipachina', ana'ntarahuè huachi.

28 Tèhuèrchachin isoro'pa' hua'anèntapo. A'naquèma' co'huara chimiyantèrasènuquèmahuè', hua'anèntarahuèso' ni'sarama', itèrin.

17

Nisha pochin ya'norinso'
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Saota tahuëri quëran Quisoso pa'nin motopi'pa'. Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin quëparin.

² Inapitari nicasoi', nisha pochin ya'norin. Ya'ipi ya'pirin pi'i pochin a'pinin. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin.

³ A'nanaya Moisësë, Iniasë, inapita quënanpi. Iráca ayapirihahuë', Yosë nohuanton, ya'noantatona'. Quisosorë' ninon-tapi.

⁴ Ina ni'sahuaton, Pitrori itërin:

—¡Ma noya Siniro isëquë huë'nëhua'! Nohuantohuatan, cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisësë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

⁵ Nonaguëya', chitorori imotërin. Huënaráchin huënaráchin ninin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërin: “Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosororahuëso'. Nóya ni'nahuë. Ina noya natanco',” itërin.

⁶ Ina natanahuatona', chiníquën pa'yanpi. Isonahuatona', nipa'copirayatopi. Monshoápirinahuë',

⁷ Quisosori së'huaquirahuaton:

—Ama huachi iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Huaniantaco', itërin.

⁸ Napotohuachina në'pëtintapirinahuë', Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Ina quëran motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin:

—Achin ni'namaso', ama insonta' sha'huitocosohuë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nanopiantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco', itërin.

¹⁰ —Pi'pian Siniro yanatanainquën. Maestro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: “Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantarín,” topi. ¿Onpoatonta' napopi? itërin ca'taninsopitari.

¹¹ —No'tëquën napopi. “Noya ayonquiantacaso marë' huëantapon,” tënin pënëntona'pi ninoton.

¹² Carimaso nipirinhüë' sha'huitaranquëma'. Nani mini huëantapirinhüë', co nohuitopihüë'. Co yanatëtonaraihuë', in-ahuaara yonquinëna quëran no'huipi. Canta' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inapochachin aparisitarinaco, itërin Quisosori.

¹³ Napotohuachina, ca'tano'sanënpita yonquipi huachi: “Tëhuënhachin i'hua Coansha Paotista pënëntërin. Iniasë pënëntërinso pochachin pënëntopirinhüë', co yanatëpihuë',” topi yonquiatona'.

Hua'huasha hua'yantërinso'
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

14 Nani nohuaraimantahuachinara, na'a piyapi'sa' quënanquimarín. A'na quëmapiso' huë'sahuaton, isonquirín.

15 —Hui'nahuë Sinioro nosorotoco. Chiníquën parisi-tarin. Sopai nohuanton, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconín. Pacoro pacorotarin. A'na tahuëri pënquë anotërin. A'na tahuëri i'quë nitë'yaitërin. Naporárin.

16 Ca'tano'sanënpita sha'huitato: “Sopai inquitoco,” itopi-rahue', co nanitopihuë', itërin.

17 —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahue', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? itahuaton, —Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

18 Quëntahuachina, Quisosori sopai nontërin. “Iso hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi,” itohuachina, a'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi.

19 Ina quëran inaora ya'huaso', ca'tano'sanënpitari natan-quirín.

—¿Onpoatonta' Sinioro co quiyariso' nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

20 —Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëramacohue' ni'ton, co nanitëramahuë'. Natëramaco naporini, catahuaitënquëmahue'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparín. Pi'pian tëranta' ina natëtoma', nontohuatama', catahuarínquëma'. Nani ma'sha nanitaparama'. “Yosë nohuanton, iso motopi ya'huinca'in,” tënama' naporini, ina nohuanton, ya'huincaitonhuë'. Inapochachin ya'ipi cancanëma quëran natëramaco naporini, sacai' nininso' catahuaitënquëmahue'. [

21 Isanpi sopaiso nipirínhuë' sacai' inquitacaso'. Ayono nicatë chiníquën Yosë nontaquë huarë', inquitërë', itërin.]

Chiminacaso' ninoantarínso'
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

22 Cariria parti pazona pochín, Quisosori ca'tano'sanënpita sha'huitaantarín:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinaco, masarinaco.

23 Mapachinaco, tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarínco huachi, itërin. Natanahuatona', pa'pi, sëtopi.

Coriqui Yosë pëinën marë' quëtopiso'

24 Capinaomoquë canconpachinara, a'naquën Yosë pëinën marë' coriqui ma'patona'piro'sa' huë'pi. Huëcatona', Pitro itiipi:

—Yosë chinotopiso pëi' tapacaso marë' ya'ipinpoa' pi'pian coriqui quëtacaso' ya'huërin. ¿Quëma maiströnënso' co pahuërëtërinhuë' ti? itopi.

²⁵ —Pahuërëtërin mini, itërin Pitrori.

Ina quëran pëiquë ya'compachina, inaquë Quisoso quënanconin. Co'huara sha'huichátërasohuë', inari ninoton, itërin:

—Pi'pian iyasha natainquën. Copirnoros'a' coriqui nohuan-tohuachinara, ¿inpitata' ma'parin? ¿Quëmopinënpita quëran huarë' ma'parin to? itërin.

²⁶ —Co quëmopinënpitaso' ma'parinhuë'. Nisharo'saráchin ma'parin, itërin Pitrori.

—No'tëquën naporan. Napoaton co hui'ninpitatariso' quëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin Yosë pëinënquë nicacaso' ya'huërin. Co caso' quëta'huasohuë' nipirahuë',

²⁷ ama no'huitacaiso marëhuë' carinta' quëchi. Sono' yon-sanquë pa'sahuaton, yo'natëquë'. Ya'nan ohuararanso' sami nanamënquë ni'quë'. Inaquë coriqui quënanaran. Masahuaton, quëtonquë'. Catoënpo marë' naniarin, itërin. Pitro pa'sahuaton, Quisoso ninorinso chachin quënanconin huachi.

18

Chini chiniquën nanantërinso'

(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

¹ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari paahuarahuatona', Quisoso natanpi.

—A'na tahuëri Yosë isoro'paquë hua'anëntohuachin, ¿insota' chini chiniquën nanantarin? itopi.

² Ina natanahuaton, a'na hua'huasha përasahuaton, huancánachin ahuanirin.

³ —Natanco iyaro'sa' pi'pian a'chinchinquëma'. Co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Hua'huasharo'sa' yonquico'. Co chiniquën nanan nohuantopihuë'. Co a'napita nocanpihuë'. Co inapita pochin cancantohuatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'.

⁴ Hua'an pochin cancantacamaso' naniantatoma', hua'huasha pochin sano cancantoco'. Ina quëran Yosë noya noya ni'sarinquëma huachi.

⁵ Imaramaco ni'ton, ya'ipiya nicatahuacaso' ya'huërin. Hua'huaro'santa' nosorohuatama', canta' nosoroaramaco. Ya'ipi hua'huaro'sa pochin cancantopisopitanta', noya ni'co'.

Anishacancantërinso'

(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶ “Hua'huasha natërinco'so' anishacancantohuatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiniquën cancanchatërapihuë'.

Inapitanta' anishacancantohuatama', ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë', marëquë chimiiëterama' naporini, noya noya niitomahuë'. Pancara'piquë a'sonconotahuatënënuëma', të'yaitërinënuëma' naporini, co aquëtë' oshahuaintomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë'.

7 Isoro'paquë sacai' Yosë imacaso'. Nisha nisha ya'huërin piyapi'sa' anishacancantacaiso'. Ina marë' oshahuanpi. Anishacancantona'piso nipirinhüë', na'con na'con oshahuanin. Yosëri chiniquën ana'intarin ni'ton, jma'huantacha nisarín paya!

8 Napoaton imirama quëran, nantëma quëranhuë nipon co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama', ninishitërantëtërama', ninapotërama naporini, noya noya niitomahuë'. Tantoimira, tantorancha nipomarahüë', Yosë'pa' paatoma', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama', nantëma', inapita nishitëtëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco'.

9 Ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahüë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin noya ni'tapomarahüë' parisitopiquë të'yatohuachinënuëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'," itërin.

Ohuica chihuërinso pochin nininso'
(Lucas 15.3-7)

10 Ina quëran Quisosori itaantarín: "Ama a'na hua'huasha tëranta' nocancosohüë'. Inahuanta' Yosëri nosororin. Nani anquëniro'sa' sha'huitërin a'naya a'naya a'paicaiso marë'. Tata Yosë'pa' ya'huatona', Yosë nontapi. [

11 Na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', chihuëpiso pochin nipi. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahüë inapita nicha'ëca'huaso marë'.]

12 Ni'co'. A'na quëmapi pasa ohuicaros'a' pë'tahuarin. Ya'ipiya nosororin. Pastoquë coshatacaiso marë' quëparinquë a'naya tëranta' chihuëhuachina, yonípon pa'nin. A'napitaso' inaquëranchin patahuaton, hua'qui' yonisarín.

13 Quënanahuaton, pa'yatarín. Iscon shonca iscon ohuicanënpita co chihuëpirinhüë', co inapitaráchin yonquirinhüë'. A'naíchin chihuërinso' quënanahuaton, na'con na'con pa'yatërin.

14 Inapochachin Tata inápaquë ya'huërinso' nosororinquëma'. Hua'huaro'santa' nosororin. Co nohuantërinhuë' a'naya tëranta' parisitopiquë paacaiso'," tënin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'
(Lucas 17.3)

¹⁵ Ina quëran Quisosori pënëantarin. “Imapatamaco, iya-parima pochin ninicamaso' ya'huërin. A'naquën ma'sha onpotohuachinquën, quëmaora paaton, nanan anoyatëquë'. Ina quëran oshaquëran pënënuquë' noya yonquianta'in. Noya natëhuachinquën, oshanën marë' tëhuëchachin sëtohuachin, noya cancantaantarin. Iyaparima pochin ninosoroantarama huachi.

¹⁶ Nipirinhüë', co yanatëhuachinquënhüë', a'na ya'pihuë nipon, catohüë nipon pënënanso natanacaiso marë' quëparahuaton, nontoantaquë'. Iyaro'sa' quëparansopitanta' noya nataina' ama pi'pian tëranta' nonpinacaso marëhuë'. Inapitarinta' pënëina'.

¹⁷ Co inapita tëranta' yanatëantahuachinhüë', ya'ipi imarasopita niyontonpachina', ya'ipiya sha'huitëquë' inahuarinta' nanan anoyachina'. Inapitarinta' pënëantapirinhüë', co inapita tëranta' yanatantahuachinhüë', ama huachi iyama pochin ni'cosohüë'. Co imarinso pochinhüë nipon, Noma copirno marë' coriqui ma'patona'pi pochin nipon ni'co huachi.

¹⁸ Oshahuanacaso' co yananiantohuachinhüë', sha'huitëquë': “Tëhuëchachin iyasha oshahuanan. Co naniantëranhüë' ni'ton, co Yosë inquitaringuënhüë', itëquë'. Yosërinta' inachachin napotapon. Nipirinhüë', oshanën marë' sëtaton Yosë yonquiantahuachin, noyatapon. ‘Oshanën iyasha Yosë inquitaringuën,’ itëquë'. Yosërinta' oshanën inquitaton, noya ni'sarin huachi.

¹⁹ Catoyanquëma tëranta' napopianachin yonquiatoma Yosë nontohuatama', Yosë natanatënuquëma', catahuaringuëma'.

²⁰ Chinotamacoso marë' niyontonpatama', canpitaro'co ya'huarahuë. Carayanquëma tëranta' niyontonpatama', canta' inaquë ya'huërarahuë,” tënin Quisoso.

²¹ Ina quëran Pitrori itërin:

—A'na iyahuë Siniro ma'sha onpotohuachinco, nanan anoyachi, tënahüë. Nipirinhüë', naquëranchin naquëranchin ma'sha onpotohuachinco, ¿onpo onporota' nanan anoyachi? ¿Canchisëro' pochin nimara ti? itërin.

²² —Co canchisëroichin nanan anoyatacaso' ya'huërinhüë'. Canchisë shonca canchisëro'* anoyatoco', itërin Quisosori.

Co nanan anoyatona'pihuë'

²³ Ina quëran itaantarin:

* **18:22 Canchisë shonca canchisëro' topachina:** Onponta nanan anoyatacaso' ya'huërin, tapon napotërin.

“Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma', natanco'. A'na hua'an naporinso pochin ninin. Na'a piyapinënpitari nihuirin ni'ton, a'naya a'naya amatërin natanacaso marë'.

24 Napohuachina, a'nara' quëntapi na'a huaranca nihuirinso'. Co apira pahuërëtochináchinhuë' nihuitërin.

25 'Hua'huayátërahuë' nihuirinco ni'ton, co onporonta' nanitarinhuë' pahuërëincoso', ta'ton, inpriatonën itapon: 'Iso quëmapi co nanitërinhuë' pahuërëincoso'. Chiminaquë huarënta' sacatopirinhuë', co onporonta' pahuërarincohuë'. Napoaton ya'ipi ma'shanënpita matonquë'. Ina quëran inaora chachionta' pa'anquë'. Sa'in, hui'ninpitare chachin pa'anquë' pi'pian tëranta' cana'i,' itërin hua'ani.

26 Ina natanahuaton, nihuitona'pi chiníquën pa'yanin. Isonahuaton, nohuantaso' mosharin. 'Nosoroco sinioro oshaquëran ya'ipiya pahuërë'inquën. Ama pa'ancoisohuë', itërin.

27 Napotohuachina, hua'ani nosororin. Nosoroaton, ya'ipi nihuirinso' ayataton noya a'parin huachi.

28 Nihuitona'piso nipirinhuë' pipirahuaton, a'na iin pi'pian nihuirinso' quënanconin. Pasa tahuëri sacatohuachina canarinsoichin nihuipirinhuë', maconorahuaton, chiníquën no'huirin. 'Ya'ipi nihuirancoso' apiramiáchin pahuërëco huachi,' itërin.

29 Ina quëmapi'nta' isonahuaton, na'con mosharin. 'Nosoroco iyasha oshaquëran ya'ipi pahuërëaranquën,' itopirinhuë',

30 co pi'pian tëranta' nosororinhuë'. Tashinan pëiquë apo'motërin. 'Pahuërëtaquë huarë' pipiin,' itërin.

31 Hua'an piyapinënpitaso' ina ni'sahuatona', no'huitopi. '¡Ma'huantacha ninin paya! Co pi'pian tëranta' nosororinhuë', ta'tona', hua'anëna ya'ipiya sha'huitonpi.

32 Ina natanahuaton, nihuitona'pi amataantarin. '¡Quëmaso' pa'pi co noyahuë' cancantëran! "Nosoroco," itëranco ni'ton, hua'huayátërahuë' nihuipirancohuë', ya'ipiya topinan ayatëranquën.

33 Carinquën nosororanquënso pochachin a'na iyasha nosorocamaso nipirinhuë', ¿co pi'pian tëranta' nosororanhuë' ti?' itërin.

34 Ina quëran chiníquën no'huiton, sontaro'sa' amatahuaton, tashinan pëiquë apo'motërin anta'. 'Pahuërëinco huarë' chiníquën aparisitëquë', itërin," tënin.

35 Ina quëran itaantapon:

—Inapochachin Tata Yosë na'con nosoroatëinquëma', ya'ipi oshanëma' yainquitopirinquëmahuë', co canpita capini nanan anoyatohuatamahuë', co oshanëma' inquitaringuëmahuë'.

Chiniquèn parisitarama'. Ya'ipi cancanëma quèran huarè' nanan anoyatacaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

19

Sa'ahuano'sa' pënëninso'
(*Marcos 10.1-12; Lucas 16.18*)

¹ Nani a'chinahuaton, Cariria quèran pipirin. Cortanii' aquëtëran paaton, Cotia parti cancoantarin huachi.

² Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Inaquë na'a cania'piro'sa' anoyatërin.

³ Ina quèran a'naquèn parisioro'santa' huë'pi. Nonpintatona', atëhuëcaiso marë' nontiipi:

—¿Noya ipora sa'anco' tē'yatacaso' ti? itiipi.

⁴ —¿Ma'ta' Yosë quiricanën quèran sha'huitërinpoa'? Iráca ya'nan piyapi nipon, catoíchin Yosëri ninin. A'na quëmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin.

⁵ “Napoaton quëmapi sa'apachina, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhue', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin,” ténin.

⁶ Catoya'pi nipirinhue', a'naíchin pochin ni'nin. Nani Yosëri asë'quërin ni'quëhuarë', co onporonta' sa'ama' tē'yatacaso' ya'huërinhue', tēnahuë, itërin Quisosori.

⁷ —¿Onpoatonta' nipachin, iráca Moisésëso' pënëninpoa' sa'anco' tē'yatacaso'? “Sa'anco' yatē'yatohuatëra, coisëquë aninshitahuatë', tē'yatërë',” ténin, itopi parisioro'sari.

⁸ —Co tē'yatacaso' pënëninquëmahuë'. Co natan-tochináchinhue' cancantërama' ni'ton, napotërinquëma'. “Coisëquë ninshitaquë huarë' tē'yatërë',” itopirinquëmahuë', ya'nan nipon quèran huarë' co Yosë nohuantërinhue' sa'ama' tē'yatacaso'.

⁹ Napoaton carinquëma' pënëinquëma'. Co sa'ama' monshihuanpirinhue', tē'yatohuatama', oshahuanama'. Ina quèran a'na sanapi mapatama', co inaso' sa'amahuë'. Monshitëramaso pochin Yosëri ni'nin, itërin.

¹⁰ Ina natanahuatona', ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ina pochin ni'quëhuarë', co noyahuë' sa'acaso' nimara, itopi.

¹¹ —A'naquèn mini Yosë nohuanton co sa'apihue'. Na'con na'conso nipirinhue' noya sa'acaso'.

¹² A'naquèn hua'huatapona quèran huarë' inachin co nani-topihue' sa'acaiso'. A'naquëonta' a'napitari ma'sha onpotërin ni'ton, co huachi nanitopihue'. A'naquëonta' na'con na'con Yosë marë' yasacatatona', co sa'apihue'. Ina pochin nicacamaso' nohuantohuatama', inapoco', itërin Quisosori.

Hua'huaro'santa' nosororinso'
(*Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17*)

13 Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Na'a hua'huaro'sa' quëntapirinahuë', ca'tano'sanënpitari co nohuan-topihuë':

—Ama napotocosohuë'. Quisoso apinama', itopi.

14 Quisososo nipirinhüë' tënin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Inapita pochin cancantohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama', itahuaton,

15 hua'huaro'sa' së'huamotorahuaton, Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'. Nani Yosë nontohuachina, pa'nin huachi.

Ma'huan yaimarinso'
(*Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30*)

16 Ina quëran a'na quëmapiri huëcapairin.

—¿Ma'ta' Maestro caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itërin.

17 —¿Ma'marëta' noya nininso' natananco? Yosëíchin noya noyaso'. Nanpimiatamaso' nohuantohuatan, pënëntërinso' natëquë', itërin.

18 —¿Insopitata' natëca'huaso' ya'huërin? itërin ma'huani.

—“Ama piyapi tëpaquësosohuë'. Nani sa'an ya'huëttohuachinquën, ama monshihuanquësosohuë'. Ama ihuatëquësosohuë'. Ama nonpinapiquësosohuë'.

19 Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'. Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë',” itërin Quisosori.

20 —Hua'huatapo quëran huarë' inapita natërahuë. ¿Ma'ta' pahuantarinco nica'huaso'? itaantarin ma'huani.

21 —Yosë pochachin cancantamaso' nohuantohuatan, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran imaco huachi. Co huachi ma'sharáchin yonquihuatanhuë', inápaquë canamiataran, itërin Quisosori.

22 Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. “Hua'huayátërahuë ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin huachi.

23 Nani pa'pachina, ca'tano'sanënpita itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. 24 Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ma'huano'saso' ina quëran saca sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

25 Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—Napoahuarè' ¿cha'èrè'po ta'ma a'naya tēranta nica? nitopi.

²⁶ Ya'ipiya notēērahuaton, itapon:

—Co insonta' inaora nanitērinhuè' cha'ēcaso'. Yosēichin nanitērin anoyacancantinquēmaso'. Ya'ipiya nanitaparín, itērin.

²⁷ —Ni'què' Maistro. Quiyaso' ya'ipi ma'shanēhuēi patahua-toi, imasarainquēn. ¿Ma'ta' ina marè' canapoi? itērin Pitrori.

²⁸ —Tēhuēnchachin iyaro'sa' canaarama'. Yosē quēran quēmapico ni'to, a'na tahuēri ya'ipiya anoyatarahuē. Naporo' noya noya ya'noato, hua'anēntacaso' shiraquē huēnsēarahuē. Inaquē coisè pochín no'tēquēn sha'huitarahuē. Canpitanta' acoaranquēma' ya'ipi israiro'sa' shonca cato' huēnton chachin nininso' hua'anēntacamaso marè'. Shonca catonquēma' napaarama'.

²⁹ A'naquēma mini imamacoso marè' ma'shanēma' patarama'. Ina marè' Yosē acanaarinquēma'. A'naquēma' pēinēma', iyaparima', oshiparima', tataparima', mamaparima', sa'ama', hui'nama', no'panēma' inapita patarama' a'chinacaso marè'. Inapohuatama', a'naíchin marè' pasa aquētē canarēso pochín quētarinquēma'. Ina quēran a'na tahuēri Yosē'pa' nanpimiatarama'.

³⁰ A'naquēnso ipora chiníquēn nanantopirinahuē', a'na tahuēri topinan piyapi pochín nisapi. A'naquēnso nipirinhuē' ipora topinan piyapi pochín nicaponaraihuē', a'na tahuēri chiníquēn nanantapi, itērin Quisosori.

20

Sacatoro'sa' canapiso'

¹ “Natanco iyaro'sa', Yosē hua'anēntērinso' a'chintaanta'inquēma'. A'na quēmapi ya'huērin, pancana no'pa' hua'anēntērinso'. Inaquē opasáchin sha'nin. Panca imín ya'huētērin ni'ton, piyapi'sa' nohuantērin iminēnquē asacatacaso marè'. Tashiramiachin pa'nin sacatoro'sa' yonípon.

² A'naquēn quēnanconahuaton: ‘Sacatoco,’ itohuachina, natanpi. ‘¿Onpo marēta' asacatarancoi?’ itohuachinara: ‘A'napita canapiso nápo' pahuērēaranquēma', itērin. ‘Noyahua'. Ina nápo marè' ni'quēhuarè', sacatarai,' topachinara, iminēnquē a'parin sacatacaiso marè'.

³ Ina quēran yono pi'iriahuasó', cachiquē paantarin a'na sacatoro'sa' yoniantacaso marè'. A'naquēn quēnancoantarin.

⁴ ‘Canpitanta' iminēhuēquē sacatoco' no'tēquēn pahuērè'inquēma', itohuachina: ‘Noyahua'. Sacachii nipachin,' ta'tona', inahuanta' paantapi sacatapona'.

5 Ina quëran camotëchin naquëranchin cachiquë paantarahuaton, a'napitanta' iminënquë a'parin sacatacaiso marë'. Tëhuërenahuaso', inapotaantarin.

6 I'huaraya huarë' naquëranchin cachiquë paantarahuaton, quëmapi'sa' quënancoantarin. '¿Onpoatomata' topinan huaníarama'? ¿Ya'ipi tahuëri ipora co sacatëramahuë' pa'?' itoonin.

7 'Co sacachátëraraihuë'. Co inso tëranta' camairincoihuë' ni'toi, ninaarai,' itopi. 'Inta nipachin, canpitanta' iminëhuëquë sacatoco', itërin. A'na oraíchin pi'i ya'conacaso' nisapirinhüë', pa'pi sacatapona'.

8 Nani tashihuachina, hua'anëni inpriatonën sha'huitërin: 'Ya'ipi sacatoro'sa' amatahuaton, pahuëre'quë'. I'huaraya huarë' sacatërinso'pita'ton pahuëre'quë', itërin.

9 A'na oraíchin sacatopirinhüë', huë'pachinara, ya'ipi tahuëri nanirinsó' pahuëre'rin.

10 Tashiramiachin sacatopisopita ina ni'sahuatona', yonquiapi: 'Na'con na'con canpoaso' pahuëre'arinpoa', ta'tona', huë'pirinhüë'. Ina nápo chachin pahuëre'rin anta'.

11 Coriqui ma'pataponaraihuë', hua'anën no'huiconpi.

12 'Pasopitaso', a'na oraíchin sacatopi. Quiyaso nipirinhüë', ya'ipi tahuëri sacatërai. Tashiramiachin quëran huarë' pi'i pi'carincoi. Hua'qui' sacatopiraihuë', napopianachin pahuëre'rancoi. Co no'tëquën pahuëre'rancoihuë', itërin a'nari.

13 'Co'chi iyasha nonpintëranquëmahuë' paya. Ina nápo coriqui marë' ya'ipi tahuëri sacatarai, itëramaco ni'ton, no'tëquën pahuëre'ranquëma'.

14 Canaranso' masahuaton, paquë huachi. A'napitaso' co hua'qui' sacatopirinhüë', caora nohuanto, ya'ipi tahuëri nanirinsó' pahuëre'rahuë'.

15 Caoranquën coriqui ni'ton, onposona nohuantohuato, inanapo pahuëre'ta'huaso' ya'huërin. Inapita nosoroato, pahuëre'rahuëso marë' ¿no'huiramaco ti?' itahuaton, a'parin huachi.

16 Tëhuëenchachin a'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinhüë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso' nipirinhüë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinhüë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinsó'
(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

17 Ina quëran Quirosarinquë paantapi. Papona pochin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, inapitaráchin sha'huitantarin.

18 —Natanco iyaro'sa'. Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' Yosë quëran quëmápico nipirahuë', sha'huirapiarinaco.

Cotio hua'ano'sa', maistro'sa', inapita masahuatonaco: "Tëpacaso' ya'huërin," tosapi.

¹⁹Ina tosahuatona', nisha piyapiro'sa' sha'huitapi aparisitinacoso marë'. Tëhuarahuatonaco, chiniquën huihuiarinaco. Huihuitonaco, pë'shaarinaco. Ina quëran corosëquë apatanantarinaco chimina'huaso marë'. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahuë huachi, itaantarin.

Santiago, Coansha inapita nohuantopiso'
(Marcos 10.35-45)

²⁰Ina quëran cato' ca'tano'sanënpita huë'pi Quisoso nontacaiso marë'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. A'shinë chachin huë'pi. A'shinso' isonahuaton:

Pi'pian Siniro nonchinquën, topiraihuë', itërin.

²¹—¿Ma'ta' imoya nohuantëran? itërin Quisosori. —Hua'an ya'conpatan, hua'huahuëpita chiniquën nanan quëtëquë', topirahuë'. Quëma pirayan ahuënsëquë', a'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', itërin.

²²—Canpitaso' co ya'ipi nitochátëramahuë' ni'ton, co no'tëquën yonquiramahuë'. Máin o'orëso pochin chiniquën parisitarahuë. Canpitanta' aparisitohuachinënuëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

—Ahuantarai, topi cato chachin.

²³—Imaramaco ni'ton, canpitanta' parisitapoma mini. Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiniquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita acoarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

²⁴Ina quëran oshaquëran a'napita ca'tano'sanënpitari natanpi. "Chini chiniquën nanantacaiso' ¿nohuantopi ti?" ta'tona', no'huipi.

²⁵ Quisososo nipirinhue', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin:

—Nisha piyapiro'sa' chiniquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'ano'saso' chiniquën nanantatona', piyapinënpita no'huiana quëran camaipi.

²⁶Canpitaso nipirinhue' ama inapita pochin cancantocoso-hue'. Yosë huëntonënuë ya'conpatëra, co chiniquën nanantacaso' nohuantërehuë'. Noya noya iyaro'sa' yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'.

²⁷Piyapinën pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya noya ni'sarinquëma'.

²⁸Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahue' na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

*Somaraya nininso'**(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Paantarahuatona', a'na ninanoquë canconpi, Quirico itopiso'. Ina quëran pipihuachina, notohuaro' piyapi'sari imasapi.

³⁰ Cato' quëmapi'saso nipirinhue', ira yonsanquë huënsëapi. Somaraya ni'tona', inaquë huënsërapì coriqui ma'patacaiso marè'. "Quisoso na'huërarin," topachinara, chiniquën përapì.

—¡Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimaringuën ni'ton, nosorocoi quiyanta' topiraihuë', itopi.

³¹ A'naquëni natanahuatona', no'huipi: "Ta'toco'," itopirihue', aquëtë chachin chiniquën nontopi.

—¡Onpopionta' Sinioro nosorocoi quiyanta' topiraihuë'! itan-tapi.

³² Napotohuachinara, Quisososo chiniconahuaton:

—Sha'huitoco' huë'ina', itërin. Huë'pachinara:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpochinquëma'? itërin.

³³—Anoyarayato' Sinioro quiyanta' ni'chii, itopi.

³⁴ Itohuachinara, nosoroaton, së'huarayarín. A'naroáchin noya ni'topi. Inapotohuachina, Quisoso imapi huachi.

21*Quirosarinquë canconinso'**(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)*

¹ Nani Quirosarinquë ya'caritahuatona', Oriposë panënuquë canconpi. Ina ya'cariya a'na ninano' ya'huërin, Pitipaqui itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

² —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natimarinquë canconpatama', mora hua'huinë chachin a'sonpinan quënanconarama'. Hua'huinso', hui'napishin. Cato chachin i'quiritahuatoma', quëshico.

³ "¿Onpotaomata' i'quiritaramaso'?" itohuachinënuquëma', "Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantarai," itoco'. "Quëpaquë' nipachin," itohuachinënuquëma', quëshico, itërin.

⁴⁻⁵ Iráca Yosë nohuanton pënëntona'pìri ninshitaton tapon: "Quirosarinquë ya'huëpisopita sha'huitëquë': 'Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' huë'sarin catahuainquëmaso marè', Yosë a'patimarinquëmaso'.

Chiniquën nanantaponahuë', topinan piyapi pochin cancantaton, mora hui'napishin aipi huënsëriarin, itëquë', "tënin.

Iráca ninorinso chachin Quisososo mora aipi paacaso yonquirin.

⁶ Ca'tano'sanënpitaso pa'sahuatona', Quisosori camairinso chachin nipi.

⁷ I'quiritahuatona', cato chachin quëntapi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin.

⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtopi. A'naquëonta' panpë mono pochin nininso' masahuatona', no'paquë huëtopi. Inaquë Quisoso pa'sarin huachi.

⁹ A'naquën quëchitërapì. A'naquëonta' imasapi. Papona pochin chiniquën nonsapi:

—¡Nich'a'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntaríncoi! itopi.

¹⁰ Quirosarinquë canconpachina, ya'huëhuano'sa' pa'yanatona', noncaroapi.

—¿Ma piyapita' isoso'? topachinara,

¹¹ —Co'ta Quisoso, Cariria parti ya'huërinso'. Nasarito quëran huëcaton, na'con pënëntërin, itopi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹² Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paaton, ya'conconin. Inaquë na'a nipa'antopisopita quënanconahuaton, a'parin. A'naquën coriqui nicanpiarapirinahuë', misanënapitanta' pitara'piarin. Nëpë' pa'aninsopitanta' a'paton, huënsëpiso' pitarin.

¹³ —Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huërin piyapi'sa' nontinacoso marë',” tënin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin nitërama', itërin Quisosori.

¹⁴ Ina quëran na'a cania'piro'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën somaraya nininso'. A'naquëonta' apiaro'sa'. Inapita huë'pachinara, a'naroáchin anoyatërin.

¹⁵ Cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapitaso' ni'sápi. Hua'huaro'saso nipirinhüë' pa'yatatona', chiniquën nonsapi. “¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. Yosë chachin a'patimarinpoaso',” tosapi. Ina natanahuatona', hua'ano'sari no'huipi.

¹⁶ No'huitona', Quisoso itopi:

—Isopita napopiso' ¿co natananhüë' ti? itopi.

—Natanahuë mini. No'tëquën nonsapi. Yosë quiricanënuquë naporin:

“Quëma nohuanton, hua'huaro'sa' nóya nonapiarinënuquën. Sho'shopia'huaro'sa' niponaraihuë', ‘Ma noyanquëncha quëmaso paya,’ itarinënuquën,” tënin, itërin Quisosori.

¹⁷ Ina toshuaton, Pitaniaquë pa'nin. Inaquë huë'ëpatërin.

Iquira nara ahuirinso'
(*Marcos 11.12-14, 20-26*)

¹⁸ Tashiramiachin ninanoquë paantapon pochin, Quisoso tanarin.

¹⁹ Aquë quëran iquira nara quënanin, ira yonsanquë huanirinso'. "Inaya tëranta' nitërinso' ma'to ca'i," ta'ton pa'pirinhuë'. Na'con monohuanaponahuë', co manta' nitërinhuë'. Ina ni'sahuaton:

—Ama huachi iso nara nichinsohuë', tënin Quisoso. Napo-huachina, nara a'naroáchin ahuirin.

²⁰ Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' Maistro, iso nara a'naroáchin ahuirin? itopi.

²¹ —Tëhuëenchachin Yosë ya'ipi nanitaparin. Ina non-tohuatama', ya'ipi cancanëma quëran natëco'. "Co Yosë catahuarincohuë'," ama tocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', sacai' nininso' nanitaparama' canpitanta'. "Yosë nohuanton, iso motopi nichihuincarahuaton marëquë niichin" tënama' naporini, ina nohuanton, inapo'itonhuë'.

²² Yosë nontohuatama', noya natëco'. "Tëhuëenchachin Yosë catahuarinco," topatama', na'con catahuarinquëma'. Ma'sona tëranta' nipatama', acotarinquëma', tënin.

Chiniquën nanantërinso'
(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

²³ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarin piyapi'sa' a'chintantacaso marë'. A'chinaquëya', cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

—¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁴ —Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'.

²⁵ ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

Natanahuatona', inahua capini ninontapi.

—¿Ma'ta' itahua'? "Yosëri nanan quëtërin aporintacaso'," itohuatëhua', "¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'?" itar-inpoa'.

²⁶ Nipirinhuë', "Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin," itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huiarinënpoa'. "Yosëri a'parin pënëntacaso marë'," topi ya'ipiya, nitopi.

²⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë', toconpi.

—I'yan, napoahuarë' co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Cato' hui'napi'sa' napopiso'

²⁸ Ina quëran itaantarín:

—Apira iyaro'sa' a'chintaanta'inquëma' yonquico'. A'na quëmapi ya'huërin opa sha'na'pi. Inaso', Cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' sha'huitërin: “Ipora tahuëri, conpa, iminquë sacatonquë,” itopirínhuë',

²⁹ “Inca tata, co yasacatërahuë',” itërin. Napotaponahuë', oshaquëran yonquiantarin. Noya cancantaton, sacatapon pa'nin.

³⁰ A'na hui'nionta' camairín iminquë sacatacaso'. “Noyahua'. Pa'i nipachín canta' sacachi,” itaponahuë', co pa'nínhuë'.

³¹ Cato' hui'nin chachín sha'huitopirínhuë', ¿insoarita' natërinso'? itërin Quisosori.

—Ya'nan camairínso' pa'pín natëton, sacatërin, itopi.

—No'tëquën naporama'. A'naso' “Pa'i nipachín,” taponahuë', co pa'nínhuë'. Inapochachín copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapita co noyahue' yonquipirínahuë', iporasó' ina naniantahuatona', Yosë imasapi. Imatona', tëhuëinchachín hua'anëntërinquë ya'conapi. Canpitaso nipirínhuë' co yaya'conamahuë'.

³² Coansha Paotista pënënpirínquëmahuë', co yanatëramahuë'. Noya cancantamaso marë' a'chintopirínquëmahuë', co yanatëramahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapitaso nipirínhuë' a'naroáchin natëtona', noya cancantopi. Ina nicapomarahue', co yonquiramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama', itërin.

Inpriatoro'sa' co noyahue' yonquipiso'

(*Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19*)

³³ Ina quëran itaantarín: “A'nanta' pënënto nanan, a'chinchinquëma', natanco'. A'na quëmapi pancana imianatërin. Inaquë oparachín sha'nin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona' huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, tori ninin. Inaquë piyapínën ya'huaton nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'.

Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorín a'paicaiso marë'. ‘Sacatëramaso marë' patoma nitërinso' canpitaoranquën marë' maco'. Patomachín canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin huachi.

34 Ina quëran nani nitohuachina, aquë ya'huërin quëran piyapinënpita a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'.

35 A'papurinhuë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. A'naso' tēpapi. A'nanta' na'piquë tē'yaratona', tēpapi.

36 Naquëranchin hua'anëni a'napita a'paantarin. Na'a piyapinënpita a'paantapurinhuë', inachachin nitantapi. Ahuëantarahuatona', topinan a'paantapi.

37 Ina quëran hua'anënso' yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papurahuë', co manta' quëtopihuë'. Hui'nahuë chachin nipachin a'pa'i. Ina tēhuënchinso' natēapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papurinhuë'.

38 Ya'caritëraso', inpriatoro'sari quënanpi. 'Ni'cochi. Hui'nin chachin huë'sarin huachi. Pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tēpa'ahua' ya'ipi ma'shanënpita matahua', nitopi.

39 Naporahuatona', hua'anën hui'nin mapi. Masahuatona', aipiran tē'yatopi. Ina quëran tēpapi huachi.

40 Napotohuachinara, ¿ma'ta' onpotintapon hua'anëni, hui'nin chachin tēpatopi ni'quëhuarë'?" itërin Quisosori.

41 —Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, chiniquën no'huiton, a'naroáchin tēpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantarin. Inapitaso' opa nitohuachin, no'tëquën quëtapu huachi, itopi.

42 —Iráca Yosë quiricanëncuë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti? Ninshitaton, naporin:

“Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi quënanpirinahuë', pëina'piro'sa' co nohuantopihuë'. 'Nagoonin,' ta'tona', tē'yatopirinahuë'.

Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin. Yosëri chachin inapotërin. Napoaton 'ma noya' tënëhua', tēnin quiricanëncuë.

43 Napoaton itaranquëma', Yosë yahua'anëntopirinquëmahuë', co nohuantëramahuë' ni'ton, a'poarinquëma'. Nisha piyapiro'sa' piyapinënpita pochin ni'sarin. Inapitaso' noya natëapi. [

44 Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ina na'puri chachin anoantohuachin, a'naquën ni'sharianin,] itërin Quisosori.

45 Natanahuatona', cotio hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. “Canpoa' chinotatonpoa' pënënarinpoa',” ta'tona', no'huipi.

46 No'huitona' tashinan pëiquë yapo'mopirinahuë', piyapi'sa' tē'huatatona', co mapihuë'. Notohuaro' piyapi'sa' Quisoso noya natanpi. “Yosëri chachin acorin pënëinpoaso

marë," topi. Napoaton cotio hua'ano'sa' co nanitopihuë' Quisoso macacaiso'.

22

*Coshatacaso marë' amatërsopita
(Lucas 14.15-24)*

¹ Ina quëran a'na pënënto nanan ya'huërë', sha'huitaantarín:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'.

² A'na copirno naporinso pochín ninín. Inaso', hua'huayátërahuë piyapi'sa' hua'anëntërin. Hui'nín yasa'apachina, panca pita nisarín.

³ Napoaton piyapínënpita a'parín piyapi'sa' sha'huitacaiso marë'. Sha'huitopirínahuë', co nohuantopihuë' huëcacaíso'.

⁴ Copirnosó natanahuaton, a'napita piyapínënpita a'paantarín: 'Sha'huitonco' manóton huë'ina'. Nani ohuacaro'sa' amoshín nipisopita atëpatërahuë capacaso marë'. Nani ya'ipi taparahué. Huëco huachi ca'ahua', itonco', itahuaton a'parín.

⁵ Pa'sahuatona', sha'huitaantapirínahuë'. 'Co'chi nanitëraihuë paya,' toconpi a'naya a'naya. A'naso' iminquë pa'nín. A'nanta' ma'sha pa'anapon pa'nín.

⁶ A'naquënisó', piyapínënpita masahuatona ahuëpi. Inapotatona' tëpapi.

⁷ Copirnosó natantahuaton, chiníquën no'huitërin. Sontaro'sa' a'parín ana'intacaiso marë'. Piyapínënpita tëpatopi ni'ton, inahuanta' sontaro'sari tëparín. Napotahuatona' pëinënapita ahuiquitopi.

⁸ Piyapínënpita amatantarahuaton, sha'huitërin. 'Pita marë' nani tapapirahuë'. Amatërahuësopitaso' co inashitopihuë' isëquë nicacaiso ni'ton, co huachi inapita yonquirahuë.

⁹ A'na ira a'na ira pa'tatoma', a'napita piyapi'sa' quënanpatama', sha'huitonco' huë'ina'. Inso tëranta' quënanpatama', sha'huitoco' huë'ina'. Hui'nahuë sa'acaso marë' noya pita nisarahuë', itërin.

¹⁰ Piyapínënpita pa'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. Noya nipisopita, co noyahuë' nipisopitanta' sha'huitëra'piapi. Pita pëi' noyá ya'sotopi.

¹¹ Ya'conahuaton copirnosó', a'naya a'naya noya nontërin. A'na quëmapiso nipirínahuë', co noya nitaparínahuë' pita pëiquë ya'conacaso marë'.

¹² Ina ni'sahuaton, copirnorí itërin: '¿Onpoatonta' iyasha co noya nitapaponahuë' ya'conan?' itërin. Napotopirínahuë', co manta' tëninhuë'. Tapanaton, ta'tárin.

13 'Iso quëmapi masahuatoma', tonpoco'. Pa'on, tanpaquën, inapita noyá tonpoco'. Nani tonporahuatoma', tashinanquë të'yatoco'. Inatohua' piyapi'sa' na'nërapí, chiníquën parisitapi huachi,' itërin piyapínënpita.

14 Inapochachin notohuaro' piyapi'sa' Yosëri amatërin huëntonënguë ya'conacaiso marë'. Na'a natanpirinahuë', caraíchín huayonín," itërin.

Coriqui ma'patërinso'

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 Parisioro'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huëco' nonpintatëhua', nisha nisha natahuan'. Co no'tëquën a'panihuachinpoahuë', sha'huirapiahua'," nitopi.

16 Napoaton a'naquën a'papi Quisoso natanacaiso marë'. Irotisë pa'yatopisopitanta' caraya pa'pi. Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—Quëmaso' Maistro, noyanquën. Co onporonta' nonpinanhuë'. Yosë pënëninpoaso' no'tëquën a'chintërancoi. Piyapi'sa' no'huipirinënguëonta', co ina yonquiranhuë'. Co hua'an tëranta' të'huatëranhuë'.

17 Napoaton yanatanainquën. Noma copirnosó' nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Nani pi'ipi coriqui ma'painpoaso marë' comisionënpita a'parín. Huë'pachina, ¿noya ipora quëtacaso', ti? ¿Ma'ta' Yosë no-huantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

18 Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintënguëma! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco?

19 Noma coriqui a'notoco ni'i, itërin. Napotohuachina, a'notopi.

20 —¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarín.

21 —Noma copirno chachín, itopi.

—Copirno coriquinën ni'quëhuarë', quëtantaco'. Naporahuaton, Yosë nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

22 Natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'panirínpoa paya!" ta'tona', patopi huachi.

Piyapi'sa' nãpíantarapiso'

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23 Naporo' tahuëri a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi, satorio'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. "Piyapínpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nãpíantarihuahuë'," toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

24 —Íráca Maistro Moisësë pënëninpoa': "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayanan-pihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huërëtacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita maantarin," tënin Moisësë.

25 Canchisë iyaro'sa' iráca ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin.

26 Ina iini chachin maantarin. Moisësë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nina ya'huëchátërasohuë', ya'ipi taquipi.

27 Ina quëran sanapinta' chiminin huachi.

28 Canchisë chachin ina sanapiáchin mapirinahuë', nantiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

29 —Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosëso' chini chiníquën nanantopirinhuë', co nohuitëramahuë'. Quiricanëonta' co nitotëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparín.

30 Chiminpisopita nantiantahuachina', co huachi sa'asapihuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaapihuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi.

31 Chiminpisopita tēhuēnchachin nantiantarapi. Moisësë nontohuachina, Yosëri chachin sha'huitërin.

32 "Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco," itërin. Cara chachin iráca chiminpirinahuë', naporin. Nanpipisopitaráchin Yosë chinotapi. Napoaton inapitanta' chiminpirinahuë', Yosë marëso nantipirápi, itërin Quisosori.

33 Piyapi'sa' ina natanahuatona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya!" topi.

*Yosë na'con na'con nohuantërinso'
(Marcos 12.28-34)*

34 Natanahuatona', parisioro'santa' niyontonpi. "Quisoso no'tëquën a'panitaton, satorio'sa' atapanin ni'ton, co huachi yanatanpihuë'," ta'tona', niyontonpi ina nontantacaiso marë'.

35 A'na maistro iráca nanan noya nitotërinso' huë'sahuaton, Quisoso nontiirin atëhuëcaso marë'.

36 —Pi'pian Maistro yanatananguën. Yosë na'con pënëninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin nicacaso'? itiirin.

37 —Inta nipachin sha'huichinquën. Yosëso' Siniro ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ina na'con nosorocaso' ya'huërin. "Ya'ipi

cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco'," tënin.

³⁸ Ina na'con na'con nohuantërin.

³⁹ Isonta' Yosë nohuantërin: "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," tënin.

⁴⁰ Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapitaso' na'con pënëntopirinahuë', nosorocaso' na'con na'con nohuantopi. Napoaton nosorohuatama', Yosë yonquirinso chachin imasarama', itërin Quisosori.

Yosëri a'paimarinso'

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Parisioro'sa' nani niyontonpi ni'ton, Quisosorinta' natanarin no'tëquën ayonquicaso marë'.

⁴² —Iráca Yosë quiricanënquë sha'huitërinpoa'. "A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Inaso' Cristo itopiso'," tënin Yosë. ¿Inta' shiin inaso'? itërin Quisosori.

—Tapico' shiin inaso', topi parisioro'sa'.

⁴³⁻⁴⁴ —Naporinchi paya. Inaso nipirinhüë', iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninoton, ninshitërin: "Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin. 'Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

inimiconënpita cari minsëchinquën, itërin Yosëri," tënin Tapi.

⁴⁵ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiaton, "Sinioronëhuë'," tënin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori.

⁴⁶ Natanaponaraihuë', co manta' a'panitopihuë'. "Yosë hui'nin chachin ni'ton, Tapiri Cristo chinotërin," ta'caiso nipirinhüë', co yanatëpihuë'. Napoaton naporo quëran huarë' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' Quisoso natanacaiso'.

23

Parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita chiniquën pënëninso'

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

² "Tëhuënychachin iyaro'sa', cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapita na'con a'chintatënënuëma': 'Moisësë pënëninpoaso' no'tëquën a'chinchinquëma', topi.

³ Yosë nanamën a'chintohuachinënuëma', noya natëco'. Nipirinhüë', ama inapita nonancosohüë'. Inahuaso' pënënpirinënuëmahüë', co cancanëna quëran imapihuë'.

⁴ Ni'co'. Panca pë'pëto quëpahuatëra, sacai' iratacaso'. Inapitaso' inapochachin a'chintërinënuëma'. Co Yosë quiricanënáchin a'chinpihuë'. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha nisha pënëntopi. Panca pë'pëto apë'pëtërëso pochin

nitërinëinquëma'. A'chintopirinëinquëmahuë', inahuara chachionta' co natëpihuë'.

⁵ Pi'pian Yosë quiricanën ninshitahuatona', të'yainaquë achinpipi piyapi'sari nicacaiso marë'. Naporahuatona', naporopi a'mopi nohuitacaiso marë'. 'Inapohuatëhua', piyapi'sa' noya ni'sarinënpoa', ta'tona', napopi. Napoaponaraihuë', co aquëtë' Yosë yonquipihuë'.

⁶ Pita nipachina, huancánachin yahuënsëconpi. Niyontonpiso pëiquë ya'conpachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi.

⁷ Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. 'Huë'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi.

⁸ Canpitaso nipirinhüë', ama maistro itiinëmaso nohuantocohüë'. Ya'ipinquëma' iyama pochin nisarama'. Casáchin no'tëquën a'chintëranquëma'.

⁹ Ama a'na piyapi na'con na'con pa'yatocohüë'. 'Quëmaso' tata pochin ni'nanquën. Natëaranquën huachi,' ama itocohüë'. Yosëichin natëcaso' ya'huërin. Inaso' tatanënpoa' inápaquë ya'huërinso'.

¹⁰ Ama hua'an pochin chiníquën nanan nohuantocohüë'. 'Ca natëco,' ama tocosohüë'. A'naíchin hua'an ya'huëtërinquëma', Cristo itopiso'.

¹¹ Yosë huëntonëinquë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaso' ya'huërinhuë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'.

¹² 'Caso' noya noyaco,' topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhüë', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro,' topatama', Yosë catahuaarinquëma'. Noya noya acoarinquëma', itërin.

¹³ Ina quëran Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa inapita pënënaton itapon:

"Cotio maistro'sanquëma', parisioro'sanquëma', canpitaso nonpintëinquëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Co no'tëquën a'chinamahuë' ni'ton, Yosë iranën ya'copiatë pochin nitërama'. Co no'tëquën Yosë imatomahuë', co canpita tëranta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinahuë', co catahuaramahuë' ya'conacaiso'. Canpita nonaninëinquëma' ni'ton, inapitanta' co ya'conpihuë'.

[
¹⁴ Canpitaso nonpintëinquëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Quëyoro'no'sa' nonpintërama'. Noya nontapomarahuë', a'naya a'naya nonpintatoma', ma'shanënapita matërama'. Ina quëran niyontonpiso pëiquë ya'conpatamara, hua'qui' Yosë nontapomarahuë', co cancanëma quëran imaramahuë'. Ina marë' aquë aquëtë' ana'intarinquëma'.]

15 Canpitaso' nonpintēnquēma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Nisha piyapi'sa' a'chintacamaso marē' ira iratērantarama'. Aquē paatoma', a'naya a'naya a'chintērama' canpita pochin yonquicaiso marē'. Natēhuachinēnquēma', aquē aquētē' co noyahuē' cancantapi. Ya'ipinquēma' parisi-topiquē pa'sarama huachi.

16 jMa'huantacha nisarama paya! A'napita yaa'chintopiramahuē', co no'tēquēn yonquiatomahuē', somaraya pochin cancantērama'. Somaraya nininso' co pi'pian tēranta' nanitērinhuē' a'napita quēpacaso'. Inapochachin canpitaso' co Yosē nohuitatomahuē', co nanitēramahuē' a'napita a'chintacamaso'. 'Yoscoarē' topatēra, no'tēquēn nontacaso' ya'huērin,' topi ya'ipi piyapi'sa'. Canpitaso nipirinhue' nisha nisha tēnama'. 'Yosē chinotopiso pēi' ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn,' itopiramahuē', nonpinpatamanta', 'Co ina marē' Yosē ana'intarinpoahuē'; toconama'. 'Yosē chinotopiso pēiquē oro ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn, topatēra, naporu huarē' no'tēquēn nontacaso' ya'huērin,' topiramahuē'.

17 Co no'tēquēn yonquiramahuē'. Yosē chinotopiso pēi' mini oro quēran noya noya ninin. Oro inaquē ya'huērinso' co aquētē' yonquicaso' ya'huērinhuē'. Co chinotopiso' pēiquē ya'huērinhuē' naporini, co Yosēri noya ni'itonhuē'.

18 Yosē chinotopiso pēiquē artaro ya'huērin. Inaquē ma'sha acopi Yosē chinotacaiso marē'. 'Artaro ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn,' tapomarahuē', nonpinpatamanta', 'Co ina marē' Yosē ana'intarinpoahuē'; toconama'. 'Ma'sha inaquē acopiso' ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn, topatēra, naporu huarē' no'tēquēn nontacaso' ya'huērin,' topiramahuē'. Yanonpinatoma', naporama'.

19 Somaraya pochin cancantatoma', co no'tēquēn yonquiramahuē'. Co ma'sha acopiso' aquētē' yonquicaso' ya'huērinhuē'. Artaro mini ma'sha acopi quēran noya noya ninin. Artaroquē acopi ni'ton, Yosēri noya ni'nin.

20 'Artaro ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn,' topatama', ya'ipi inaquē acopisopitanta' yonquicaso' ya'huērin.

21 'Yosē chinotopiso pēi' ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn,' topatama', Yosē inaquē ya'huērinsonta' yonquicamaso' ya'huērin.

22 Inapochachin 'Pi'iro'tē' ya'huērin ni'ton, no'tēquēn nontaranquēn,' topatamanta', co pi'iro'téachin yonquicaso' ya'huērinhuē'. Yosē inaquē ya'huaton, hua'anēntarinpoa'. Inanta' yonquicamaso' ya'huērin.

23 Canpitaso nonpintēnquēma ni'ton, jma'huantacha

nisarama paya! 'Nani ma'sha quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,' itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', nonpintënquëma' canpitaso'. Napoaton ma'sha sha'patamara, pi'pian quëtërama'. Ya'ipi cosharo apimotacaso marë' sha'nama' quëran huarë' diesmo quëtërama'. Inaso' noya nipirinhüë', Yosë na'con na'con nohuantërinso' naniantërama'. Co no'tëquën nonamahuë'. Co sa'ahuario'sa' nosororamahuë'. Naporahuaton, co cancanëma quëran huarë' Yosë natëramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'.

24 Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën a'chinamahuë'. Ni'co'. Canpitaso' yao'opatomara, ama o'oso tëranta' o'ocamaso marëhuë' noyá panshairama'. Napoapomarahüë', camiyo a'naroáchin mi'tëramaso pochin ninama'. Yosë na'con na'con nohuantërinso', co natëramahuë'.

25 Canpitaso' nonpintënquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Tëhuënachin yanonpinama'. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, aipiáchin pa'mopi. Acoposo nipirinhüë', në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' piyapi'sa' noya nicainënuëmasoachin yonquipiramahuë', acopo' cancanëma quëranso', co noya yonquiramahuë'. Nonpinatoma', yaihuatërama'. Ma'sharáchin nohuantatoma', co Yosë nohuantërinso' ninamahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'.

26 Canpitaso parisioro'sanquëma', somaraya pochin cancantërama'. ¿Onporahuatomacha co no'tëquën yonquiramahuë' paya? Cancanëma'ton anoyatoco'. Ina quëran noya cancantatoma', noya nisarama huachi.

27 Canpitaso' nonpintënquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Yosë quiricanën a'chinpiramahuë', yanonpinama'. Ni'co'. Chimipi na'pi naninquë po'mohuatëra, aipiran quëran huiríchinquë pashitëré'. Noyápiachin ya'nopirinhüë', acoposo' nansë, nosha chanatërinso', inapita co nishinahuën' nisarín.

28 Inapochachin canpitaso' ninama'. Piyapi'sa' noya nicatënënuëma': 'Ma noya maistro'sa' Yosë natëpi,' topirinhüë'. Acopo' cancanëma quëranso nonpinatoma', pa'pi co noyahuë' cancantërama'.

29 Canpitaso' nonpintënquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari no'huitona', tëpapi. Ipora canpitaso', pa'pitopiquë pëirapirama'. Noya quëmapi'santa pa'pitopiso', yancoro'sa' sharapirama'. Ama naniantacaso marëhuë' napotërama'.

30 Inapotatoma' naporama': 'Iráca chachin ya'huërai naporini, co quiyariso' tëpa'itohüë', topiramahuë',

31 shimashonëma' quëpatoma', canpitanta' tëpatona'piro'sa pochin cancantarama'.

32 Inapita pochin cancantatoma', co noyahuë' nisarama'. Na'con na'con oshahuanarama'.

33 ¡Ya'huan pochin cancantatoma', pa'pi co noyahuë' nisarama'! ¿Onporahuatomacha pën quëran cha'ërë'ponquëmaya? Co cha'ësaramahuë'.

34 Napoaton pënëntona'piro'sa' a'pataranquëma'. No'tëquën yonquina'piro'sa', a'china'piro'sa' inapita a'pataranquëma' a'chintinënquëmaso marë'. No'tëquën pënënaponënquëma' nipirinhüë', no'huiarama'. A'chintopirinënquëmahuë', a'naquën tēpaarama'. A'naquën niyontonpiso pëiquë chiniquën huihuiarama'. Nisha nisha ninanoquë imatoma', aparisitarama'. A'naquëonta' corosëquë patanantatoma', tēpaarama'.

35 Iráca quëran huarë' noya quëmapi'sa' pënëntopirinahuë', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhüë', iini tēparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinahuë', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tēpapi anta'. Piriqiasë hui'nin inaso'. Yosë chinotopiso pëi i'iratëquë artaro ya'huërinso aquëcha tēpapi. Canpitaso' ina nitotapomarahüë', co natantochináchinhuë' cancantërama'. Napoaton Yosë chiniquën ana'intarinquëma'.

36 Iráca quëran huarë' shimashonëmapita co noyahuë' cancantopi. Ipora canpitanta' inapita pochachin cancantarama' ni'ton, Yosë na'con ana'intarinquëma huachi, tēnahuë," itërin.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, Quisoso sëtërinso' (Lucas 13.34-35)

37 Ina quëran taantarin: "¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatënquëma', chiniquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinënquëmaso marë'. A'paporinhüë', tēparama'. A'naquën na'piquë tē'yaratoma', tēparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatënquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuë', co ca tēranta' nohuantëramacohüë'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahuë', co nohuantëramacohüë'.

38 Napoaton Tata Yosë patarinquëma'. Chinotëramaso pëinta' patarin. Co huachi catahuaarinquëmahuë' ni'ton, no-quitarama huachi.

39 Canta', co huachi quënanaramacohüë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënaantaramaco. Naporo': '¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Siniro chachin a'paimarinquën,' itaramaco huachi," itërin Quisosori.

24

Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'
(*Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6*)

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ni'quë' Maistro. Ma noyápiachin Yosë chinotopiso pëi', itopi.

² —Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëriso' ya'ipiya ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarinhuë', itërin Quisosori.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'
(*Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24*)

³ Ina quëran Oriposë panënuquë pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëpi. Inapitari huëcapairahuatona', itiipi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ¿ma'ta' onporahuachina' nitotapoi? ¿Onporota' o'mantararan? Inapita sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁴ —Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënuquëma'.

⁵ A'naquën huëcapona'. “Caso' Cristoco. Yosë chachin a'paimarinco,” tosapi. Nonpintë' nipirinhue', na'a piyapi'sari imasapi.

⁶ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohuë'. Yosë nohuanton, naporapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁷ Nisha nisha nananquë nonpisopita nino'huitona', quira nisapi. Copirnoros' capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'. Nisha nisha parti cosharo' pahuanpachin, tanari piyapi'sa' tiquirarin. Naporahuaton, a'na parti a'na parti ocohua pa'sarin.

⁸ Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhue'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, piyapi'sa' parisitaponaraihuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁹ “Naporos' tahuëri'sa' co noya piyapi'sahuë' masarinënuquëma'. Imaramacoso marë' aparisitarinënuquëma'. Nisha nisha piyapi'sa' no'huairinënuquëma'. A'naquëma' tëpararinënuquëma'.

¹⁰ Inapohuachina', na'a piyapi'sa' imasapirinacohuë', co ahuantatonaraihuë', Yosë naniantapi. Pipirahuatona', imarinacosopita no'huitona', sha'huirapirapi.

11 A'naquëonta' nonpin nanan pënëntapona'. Nonpinapiri-nahuë', na'a piyapi'sari natëtona', nonpin nanan imasapi huachi.

12 Piyapi'sa' pa'pi co noyahuë' cancantatona', na'con na'con oshahuanapi. Co huachi ninosoroapihuë'.

13 Canpitaso nipirinhüë' noya ahuantoco'. Co a'pohuatamacohüë', noya nicha'ësaranquëma huachi.

14 Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso' a'chintëranquëma'. Ina nanan chachin ya'ipi parti a'chinacaso' ya'huërin. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. Ya'ipi parti a'chintohuachina', naporó' ayaro' tahuëri naniarin huachi.

15 Iráca Naniri ninoton, ninshitërin. 'A'na tahuëri inimicoro'sa' Yosë pëinënquë ya'conahuatona', tapiapona'. Pa'pi co noyahuë' nitatona' inapotohuachina', co huachi inaquë Yosë chintapihuë', ténin. No'tëquën ninorin ni'ton, ina quirica nontohuatama', noya yonquico'.

16 Naniri ninorinso' nanihuachin, Cotia parti ya'huëramasopita motopi'pa' manóton ta'aco', chiníquën aparisitochinënquëma'.

17 Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso marë' ya'concosohüë'. A'naroáchin topinan ta'aco'.

18 Iminëmaquë sacatasënquëma' nipachin, ama a'moramaso tëranta' maquintacosohüë'. Manóton ta'aco'.

19 Naporó' tahuëri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huëtópiso', inapitaso' sacai quëran ta'arapi ni'ton, parisitapona'. ¡Ma'huantacha nisapi paya!

20 Yosë nontoco' ama o'nápiquë ta'acaso' ya'huë'insohüë'. O'napiquëhuë nipon, chinoto tahuërihuë nipon, saca sacai' ta'acaso'.

21 Ina quëran piyapi'sa' chini chiníquën parisitapi. Isoro'pa' ya'huërin quëran huarë' co ina pochin parisichátërapihuë'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitantarapihuë'.

22 Yosë nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhüë', piyapinënpita nosoroaton, co nohuantërinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

23 Naporó' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinënquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huë'nin! Pasëquë ya'huarin,' itohuachinënquëma', ama natëcosohüë'.

24 Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' huëcapona'. 'Caso' Cristoco' tosapi a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Huayoninsopitanta' nonpintochinaichin nisapi.

25 Nani sha'huitëranquëma' ama naporó' tahuëri nonpintinënquëmaso marëhuë'.

26 'Huëco' inotëro parti pa'ahua'. Inatohua' Cristo ya'huarin,' itohuachinënquëma', ama pacosohuë'. 'Paso' pëiquë ya'huërarin,' itohuachinënquëmanta', ama natëcosohuë'.

27 Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë. O'mantahuato, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. O'cori' huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri huënaráchin huënaráchin o'mantararahuë, ni'saramaco.

28 Ma'sharo'sa' chiminpachina, a'naroáchin tamëro'sari huëcapairin," itërin Quisosori. (Cristo o'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

O'mantacaso' tahuëri

(*Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33*)

29 "Nani parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'pinarinhuë'. Naporahuaton, na'a tayloraro'sa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërinsopitanta' nacon nacontapon.

30 Naporo' o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'mantararahuë huachi. Nisha nisha nananquë nonpisopita: 'Ana'intarinpoa', ta'tona' pa'yanapi, na'nëapi, napoapi. Chiníquën nanantato, chitoro' huáncana o'mantararahuë, ni'sarinaco. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë.

31 O'mantarahuato, na'a anquëniro'sa' a'pararahuë. Panca tronpita pihuitona', ya'ipi parti pa'sapi huayonahuësopita ay-ontonacaiso marë'.

32 Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Ta'amën monoan-tahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi.

33 Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin huachi,' tosarama'.

34 No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi.

35 Isoro'pa' ta'huantarin. Pi'iro'tënta' ta'huantarin. Ca nanamëhuëso nipirinhüë' co onporonta' ta'huantarinhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarin huachi.

36 Ma tahuërisona o'mantaca'huasoso nipirinhüë', co in-sonta' nitotërinhuë'. Anquëniro'santa' co nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëíchin nitotërinso'.

37-39 Iráca Noi nanpiso', na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatápi, o'osápi, sa'asápi, hui'ninapitanta' aso'yarápi. Napoatona', co Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirinhüë', Yosë natëton, panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinhüë', a'nanaya panca pama pa'sarin. Naporo'

ya'ipiya chimiitopi huachi. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, a'nanaya o'mantararahuë. Na'a piyapi'sa' co yonquipirinacohuë', o'mantararahuë.

⁴⁰ Naporó' cato' quëmapi'sa' ina iminquëáchin sacatapirinahuë', a'nara' quëpantarahuë. A'naso nipirinhüë' patarahuë.

⁴¹ Cato' sanapi'sa' inaquëráchin shi'shi' pë'sanapirinhüë', a'nara' quëpantarahuë. A'naso nipirinhüë' patarahuë.

⁴² Ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocoso-huë'. Onporosona o'maca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'.

⁴³ Ni'co'. Ihuatë' a'nanaya huë'pachina, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohuë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co pëinënquë ya'conacaso' nanichitonhuë'.

⁴⁴ Inapochachin canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co yao'marinhüë'; ama tocosohuë'. Co nitotasënquëmahüë', a'nanaya o'mantararahuë," itërin.

Inpriato naporin quëran a'chininso'

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ Ina quëran itaantarín: "Ni'co', iyaro'sa'. O'maca'huaso' tahuëri a'na patron pochin nisarahuë. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonën sha'huitërin. 'Piyapinhüëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piaquë'; itahuaton, pa'nin.

⁴⁶ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natëtarin. Patronëni huëcapaintahuachin, noya ni'sarin. Ina marë' noya cancantarín.

⁴⁷ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'.

⁴⁸ Nipirinhüë', inpriatonën co noyahuë' cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naróáchin huënantaponhuë', ta'ton,

⁴⁹ piyapinhüënpita ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon.

⁵⁰ Napoaso', patronëni quënanquintapon. Co nitotasohuë', a'nanaya canquipon.

⁵¹ Co natërinhuë' ni'ton, chiníquën ana'intarin. Non-pintëro'sa' ana'intopiso pochin nitapon. Inaquë co napion ancantaton, na'nërápon," tënin Quisoso.

25

Sanapi nipayarinsopita

¹ Naquëranchin Quisosori pënëantarín:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintanta'inquëma', noya natanco. Hua'an sa'arinso pochin ninin. Inaso aquë quëran

huë'sarin. Onporosona canquicaso' co nitotopihuë'. Tahuëri nanihuachina, sanapi nipayarinsopita ninarapi hua'an huëcacaso'. 'Hua'qui quëran canquipon nimara,' ta'tona', shonca nano'sa' nanparinënarë chachin ninarapi.

²⁻⁴ A'natërâpo sanapiíchin noya yonquipi. Quirosin pochin orotërinso' ta'pantatona', mëntaiquë huarë' quëpapi. Naporahuatona', a'naya a'naya potiriaquë quëpapi. A'natërâpo sanapi'saso nipirinhue' co yonquiatonahuë', co aquëtë' quëpapihuë'.

⁵ Hua'an hua'quirin ni'ton, tashitopi. Yahue'ëtona', ya'ipimiáchin huë'ëpi.

⁶ Huë'ësoi', yono tashi' a'nanaya chiníquën noninso' natanpi. '¡Ma'tana, huë'sarin huachi! ¡Huënsëco' pa'ahua' nacapia'ahua!' nitopi.

⁷ A'naroáchin shonca nano'sa chachin capayatahuatona', nanparinënapita taparapi noya orotacaso marë'.

⁸ Noya yonquirinsopitaso' ta'pantohuachinara, noya orotërin. A'napitaso nipirinhue' i'chinpitopirinhue', yatacopiconpi. Napohuachinara: 'Ta'pantocoi quiyanta' i'chinpi'i. Nani quiyaso' tacopiarin,' topirinhue'.

⁹ 'Co'chi nanitëraihuë' ta'panta'huainquëmaso paya. Inapohuato, co huachi quiyanta' orotarinhuë'. Ya'ipinpoa' tacopianarigua'. Manóton paatoma', pa'anconco', itopi.

¹⁰ Napotohuachinara, a'natërâpo chachin manotona pa'pi quirosin pochin nininso' pa'anapona'. Pa'pirinhue', co'huara huëntayátërasoihuë', hua'an canquirin. A'natërâpo nano'sa' noya yonquirinsopitaso' imatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë sa'acaso marë' pita nisapi. Nani ya'conpachinara, oncotopi.

¹¹ Ina quëran co yonquirinsopitasohue' huënantatona': '¡l'soatocoi sinioro quiyanta' ya'coin!' itopirinhue'.

¹² Hua'ani co nohuantërinhuë'. 'Co canpitaso' piyapinëhuëpitanquëmahuë'. Co nohuitëranquëmahuë', ta'ton co aya'coninhue'.

¹³ Napoaton canpitanta' noya yonquiatoma', o'manta'huaso' tahuëri ninaco'. Onporoso' nanipon nimara, co nitotëramahuë'. Ni'cona patontatëinquëma', itërin.

*Canacaso marë' coriqui quëtërinso'
(Lucas 19.11-27)*

¹⁴ Ina quëran itaantarín: "Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotamaso marë'. A'na quëmapi aquë yapa'sarinso pochin ninin. Yapa'pachina, inpriatonënpita amatërin camaicaso marë'. Huë'pachinara, itapon: 'Aquë pa'pato, oshaquëran huënantarahuë. Inatohua' ya'huasoco, noya sacatoco'. Apira coriqui quëchinquëma' ina quëran

na'con na'con canaca'huaso marë'. Ma'sha pa'anatoma', os-haquëran ana'atoco', itërin.

¹⁵ Itahuaton, a'naya a'naya quëtëra'piarin. Co napopi-anachin quëtërinhuë'. Nanitinpichin tantiaton, nisha nisha quëtërin. A'naso' a'natërápo huaranca coriqui oro quëran nininso' quëtërin. A'naso' cato huaranca quëtërin. A'nanta' huaranca quëtërin. Nani inpriatonënpita quëtahuaton, pa'nin huachi.

¹⁶ A'natërápo huaranca ma'patona'piso' a'naroáchin natërin. Paaton, na'a ma'sha pa'anin. Ina quëran inapita pa'anaton, na'con na'con coriqui canarin. Nani tahuëri inapoaton, os-haquëran a'natërápo huaranca aquëtë' canaantarin.

¹⁷ Cato huaranca quëtërinsona' noya sacatërin. Inanta' ma'sha pa'anahuaton, cato huaranca aquëtë' canantarin.

¹⁸ Huaranca ma'parinsoso' nipirinhüë', co yanatërinhuë'. No'paquë ihuatahuaton, coriquinën pa'pitërin inaquë tapacaso marë'.

¹⁹ Hua'qui quëran hua'anëna huënantarahuaton, inpriatonënpita amataantarin nontacaso marë'.

²⁰ A'natërápo huaranca ma'patona'piso huë'sahuaton, coriqui a'notiirin. 'Ni'quë' siniro, a'natërápo huaranca quëtëpirancohuë', ina quëran a'natërápo huaranca aquëtë' nani canarahüë', itiirin.

²¹ '¡Ma noyacha sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', chiniquën nanan quëchinquën na'con hua'anëntamaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin hua'anëni.

²² Ina quëran a'nanta' huë'nin: 'Ni'quë' siniro, cato huaranca quëtëpirancohuë', nani cato huaranca aquëtë' canarahüë', itiirin.

²³ '¡Ma noyacha quëmanta' sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', nanan quëchinquën na'con hua'anëntacaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin inanta' hua'anëni.

²⁴ Piquëran quëtërinssoso nipirinhüë', huë'sahuaton itiirin: 'Quëmaso' siniro co nosorancoihuë'. Co quëmaora shacaponahuë', nitërinso' manan. Co sacataponahuë', canaran.

²⁵ Napoaton të'huatatënquën, co sacatërahuë'. Coriqui quëtërancoso' acoporoquë po'orahuë. Ma'tana ya'huarin,' itahuaton, coriqui a'notërin.

²⁶ Napotohuachina, co noya ni'ninhüë'. 'Quëmaso' co noyanquënhüë'. Chiroton, co natërancohuë'. Co no'tëquën yonquiranhüë'. "Co sacataponahuë' canaran," ¿itëranco ti?

²⁷ ¿Onpoatonta' nipachin, co bancoquë acoranhüë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohüë', itërin.

28 Ina quëran a'na piyapinën sha'huitërin. 'Iso quëmapi top-inan quëran coriqui quëtërahuë. Osërëtahuaton, paso' quëmapi na'con na'con canarinso', quëtëquë'.

29 Noya natërinco ni'ton, na'con na'con quëtantarahuë. Co manta' pahuantarinhuë'. A'naso nipirinhüë' co natërincohuë' ni'ton, pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osërëtarahuë'.

30 Naporahuaton co noyahuë' ni'ton, aipiran tashinantërinquë të'yatoco'. Inatohua co napion ancantaton na'nërápon,' ténin,' itërin Quisosori.

Nisha nisha nananquë nonpisopita ana'intërinso'

31 Ina quëran itaantarín: "Yosë quëran quëmapi co ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë hua'anënta'huaso marë'. Ya'ipi anquëniro'sapitarë'co chachin o'mantararahuë. Huënaráchin huënaráchin ya'norahuato, hua'anënta'huaso' shiraquë huënsëarahuë coisë pochin nica'huaso marë'.

32 Yosë nohuanton, nisha nisha nananquë nonpisopita niyontonapi. Niyontonpachina', pë'tahuatona'pi pochin nis-arahüë. Ni'co'. Tahuëri nipachina, ohuicaro'sa', chiporo'sa' napopianachin pa'sapi coshatacaiso marë'. Inaquëráchin ya'huëpirinahüë', tashihuachina, nisha nisha acorin huachi.

33 Ohuicaro'sa' inchinanën quëran acorahuaton, chiporo'saso' ahuënanën quëran acorin. Inapochachin canta' ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha acoarahuë. Noya cancantopisopita inchinanëhuë quëran acoarahuë. Co noyahuë' cancantopisopitaso nipirinhüë', ahuënanëhuë quëran acoarahuë.

34 Ina quëran inchinanëhuë quëran acorahuësopita itarahuë: 'Ya'ipinquëma' huëcatoma', Yosë hua'anëntërinquë ya'conquico'. ¡Ma noyacha Tata Yosë nosororinquëma paya! Isoro'pa' ninin quëran huarë' yonquirinquëma' hua'anëntërinquë aya'coinquëmaso marë'.

35 Canpitaso' noya nosororamaco. Tanahu-atëra, a'caramaco. Yamorohuatëra, o'shitëramaco. Ya'huëramataquëchi na'huëpatëra, noya nontëramaco. Pëinëmaquë chachin aya'conamaco.

36 Capa a'moca'huaso' nipachina, quëtëramaco. Caniohu-atërantá', huëcatoma', nosoroquiramaco. Tashinan pëiquë ya'huasoconta', ni'quiramaco. Napoaton huëco huachi, noya ya'hua'ahua', itarahuë.

37 Naporó' inapitaso' natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanaran nicatëinquën, a'carainquën? ¿Onporota' yamororan ni'ton, o'shitërainquën?

38 ¿Onporota' pëinëhuëiquë aya'conainquën? ¿Onporota' a'mocamaso' pahuantërinquën ni'ton, quëtërainquën?

39 ¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitëran, ni'conainquën? ¿Onpórochana napotërainquën nicaya? Co yonquiraihuë', itarinaco.

40 'Co'ta, imarinacosopita parisitohuachinara, catahuarama'. Topinan piyapi'sa, sa'ahuario'sa, inapita ma'sha pahuantohuachinara, quëtërama'. Imatomaco, a'napita catahuarama' ni'ton, canta' catahuaramacoso pochin ni'nahuë', itarahuë.

41 Ahuënanëhuë quëran acorahuësopitaso nipirinhüë', sha'huitarahuë: 'Ya'ipinquëma' paco huachi. Tata Yosë co noyahuë' ni'ninquëma' ni'ton, ana'intarinquëma huachi. Panca pën nani acorin sopairo'sa' ana'intacaso marë'. Inaquë pën co onporonta' tacopiarinhüë'. Inaquë paco' canpitanta'.

42 Tanapirahuë', co a'caramacohüë'. Yamoropirahuë', co o'shitëramacohüë'.

43 Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, co pëinëmaquë aya'conamacohüë'. Capa a'moca'huasonta' nipirinhüë', co quëtëramacohüë'. Caniopirahuë', co huëcatoma' nosororamacohüë'. Tashinan pëiquë ya'huëpirahuë', co ni'quiramacohüë', itarahuë.

44 Ina quëran natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanapiranhuë' co a'carainquënhüë'? ¿Onporota' yamoropiranhuë' co o'shitërainquënhüë'? ¿Onporota' co pëinëhuëiquë aya'conainquënhüë'? ¿Onporota' a'mocaso' pahuantopirinhüë', co quëtërainquënhüë'? ¿Onporota' caniopiranhuë' co nosororainquënhüë'? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitopiranhuë' co catahuarainquënhüë'? Co onporonta' ina pochin ni'nainquënhüë', itarinaco.

45 'Co'ta imarinacosopita parisitopirinhüë', co catahuaramahuë'. Sa'ahuario'sa' ma'sha pahuantopirinhüë', co quëtëramahuë'. Co inapita nosororamahuë' ni'ton, co canta' nosororamacohüë', itarahuë. Itahuato, a'pararahuë huachi.

46 Parisitopiquë pa'sahuatona', inaquë ya'huëmiatapi huachi. Noya nipisopitaso nipirinhüë', Yosë pochin nanpimiatapi huachi," itërin Quisosori.

26

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

1 Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita itapon:

2 —Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nancaso', nani nitotërama'. Naporo' Yosë quëran quëmapico niporahuë', masarinaco. Masahuatonaco, corosëquë patanantarainaco, itërin.

³ Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita Caihuasë pëinënuë niyontonpi. Inaso' corto hua'an, chini chiniquën nanantërin.

⁴⁻⁵ Inaquë niyontonahuatona', ninontapi Quisoso tëpacaiso marë'.

—Ama pita tahuëri chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa'. Napoaton po'oana quëran maahua', nitopi.

Hua'saiquë opomototërinso'
(*Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8*)

⁶ Quisososo nipirihuë' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënuë coshatapatarin. Ina Simon chana caniori mapirihuë', anoyatërinso'.

⁷ Misaquë coshataso', a'nara' sanapi huë'nin. Potiria'huaya huirina'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Quisoso nosoroaton, opomototërin.

⁸ Ina nicatona ca'tano'sanënpitaso', no'huitopi. No'huitatona ninontopi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirihuë' chiniarin?

⁹ Pa'anin naporini, na'con coriqui canaton sa'ahuaros'a' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, itërin:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco.

¹¹ Nani tahuëri sa'ahuaros'aso' ya'huërapi. Caso nipirihuë', co hua'quiyahuë' canpitaro'co ya'huarahuë'.

¹² Co'huara chimiyantërasocohuë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'.

¹³ No'tëquën itaranquëma'. Ya'ipi parti noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so' sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', itërin.

Cotasëri sha'huirapirins'o'
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴ Ina quëran, Cotasë Iscarioti pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Corto hua'ano'sa' ya'huërinquë pa'sahuaton, itoonin:

¹⁵ —Po'oana quëran Quisoso a'notohuatënuëma', ¿onpo coriquita' quëtaramaco? itërin.

—Cara shonca coriqui prata quëran ninins'o' quëchinquën, itopi. Itohuachinara:

—Noyahua'. Quëtoco nipachin a'nochinquëma', topachina, quëtopi.

¹⁶ Naporo quëran huarë' Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26*)

17 Pascoa tahuëri nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Ina tahuëri nanihuachina, ca'tano'sanënpitari huëcapaipi.

—¿Intohuata' Maistro paato, Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

18 —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi quënanconarama'. Ina quënanconpatama', sha'huitoco'. “Maistro a'parincoi ni'ton, huë'nai. Naporin: ‘Yosë ninorinso' nani naniriarin ni'ton, quëma pëinënquë Pascoa cosharo' ca'tano'sanëhuëpitarë'co chachin coshatarai, tënin,' itonco',” itërin Quisosori.

19 Pa'pachinara, Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Quëmapi quënanconahuatona', nontopi. Nani natanconpachinara, inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

20 Nani tashihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi. Huë'sahuatona', misaquë huënsëquipi.

21 Coshatapona pochin itërin:

—No'tëquën ipora itaranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'naquëma' sha'huirapiramaco, itërin.

22 Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Siniro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' ni-mara ti? itopi a'naya a'nayari.

23 —Tëhuëchachin a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirincó.

24 Yosë quiricanën quëran ninorincoso chachin chimirahuë. Yasha'huirapirincoso nipirinhüë', ma'huantachanicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

25 Itohuachina, Cotasërinta' itërin:

—¿Incoita' Maistro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' ni-mara ti? itohuachina, —Quëma chachin mini, itërin.

26 Coshatasoi', pan masahuaton Yosë nontërin. “Yosparinquën, Siniro” itahuaton, së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

27 Minënta' masahuaton, “Yosparinquën Siniro,” itahuaton, inanta' quëtërin.

—Ya'ipinquëma' o'oco'.

28 Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso'

sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'.

²⁹ Co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Tata Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, canpitaro'co nasha pochin o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua huachi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Ina quëran Yosë cantanën cantarahuatona', pipipi. Pipirahuatona', Oriposë panënuë pa'pi huachi.

³¹ Inaquë Quisosori itërin:

—Iráca quiricanënuë ninoton, Yosë naporin: “Ca nohuanto, a'paitona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanēnpita yanquëerapi,” tēnin. Inapochachin yatēpahuachinaco, ya'ipinquëma' co chiníquën cancantatomahuë', ta'ananpiaramaco. Ipora tashi chachin napoarama'.

³² Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

³³ —A'napita ta'ananpipirinënuëonta', co caso' ta'arahuë', tēnin Pitro.

³⁴ —No'tëquën iyasha, itëranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari përasatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitërahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

³⁵ —Co Sinioro napoarahuë'. Quëma imasaranquën ni'ton, yatēpapurinacohuënta' co onporonta' nonpinapiaranquënhuë', itaantarin Pitrori. Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ Ina quëran, Quisimani nararo itopiquë canconpi. Inaquë ca'tano'sanēnpita sha'huitërin.

—Isëquë huënsëtaco'. Pasëyáquë pa'sarahuë Yosë nontapo, itërin.

³⁷ Caraíchín ca'tano'sanën amashamiachin quëparin. Pitro, Sipitio hui'ninpita inapitaíchín quëparin. Naporo' sëtaton, co napon cancantërin.

³⁸ —Pa'pi sëtërahuë. Chiminchináchin sëtërahuë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

³⁹ Amashamiachin pa'sahuaton, isonconin. No'paquë huarë' monshomarahuatón, Yosë nontërin: “Quëma nohuan-tohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochín parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', quëma nohuantohuatan, noya, tēnahuë. No'tëquën yanatëranquën,” itërin.

40 Ina quëran huënantapirinhüë', cara chachin huë'ësápi quënanquintarin.

—Iya Pitro, ¿co a'na ora tëranta' nanitëramahuë' ni'tamaso' ti?

41 Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëranso mini Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiníquën cancantaramahuë', itërin.

42 Ina quëran paantarahuaton, Yosë nontaantararin.

—Nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Nipirinhüë' co nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tënahüë. No'tëquën yanatëranquën, itaantararin.

43 Ina quëran huënantapirinhüë', naquëranchin huë'ëantapi, quënanquinantararin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi.

44 Tananpitahuaton, paantararin. Paantarahuaton, inachachin Yosë itantararin. Nani cararo' inachachin Yosë nontërin.

45 Ina quëran huënantahuaton, itërin:

—¿Ipora huanta' huë'ësarama' ti? Nani ora nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco osahuano'sa' macainacoso marë'.

46 Huënsëco huachi pa'ahua'. Ni'co', sha'huirapirincoso' nani canquiarin, itërin.

Quisoso mapiso'

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

47 Nontaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Inarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi, corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quërahuatona' huë'sapi.

48 Co'huara canshatërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisoso nohuitacaiso marë'.

“Insosona apinohuato, ina Quisososo'. Máco huachi,” itërin.

49 Ina quëran ya'yoranquiraatuaton:

—Tashita Maistro, itiirahuaton, apinorin.

50 —Ma'sona yaninanso' iyasha, manóton niquë', itërin Quisosori. Ina quëran piyapi'sari chiníquën masapi huachi.

51 Ca'tano'sanënpita inaquë huaniapi. A'nara' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Ahuëaton, nishitëhuëratëterin.

52 Quisososo nipirinhüë' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëninën iyasha, po'moantaquë'. Hua'naquë tëpatohuatama', hua'na quëran chachin tëpainëmaso' ya'huërin.

53 Tatahuë nontërahuë naporini, shonca cato huaranca anquëniro'sa' a'patimaitoncohuë'. A'naroáchin catahuaitonaco-huë'. ¿Co ina nitotëranhuë' ti?

54 Napoaponahuë', co nohuantërahuë' cha'ëca'huaso'. Nicha'ërinaco naporini, co huachi ninorinacoso' naniitonhuë'. Yosë nohuanton, chiminarahuë, itërin ca'tano'sanënpita.

55 Ina quëran piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quërahuatoma', huëcapairamaco. Tëpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë huënsëato, a'chináruhuë. Nicapomaracohuë', co manamacohuë'.

56 Napoaponahuë', Yosë nohuanton, iporaso' masaramaco. Quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin. Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi huachi.

Corto hua'ano'saquë quëpapiso'

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24*)

57 Nani masahuatona', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi, Caihuasë itopiso'. Inaquë cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapita nani niyontonpi.

58 Pitroso nipirinhüë', aquë quëran imaquiarin. I'iratëquë huarë' imaquirin. Pairaanaquë ya'conahuaton, ponisiaro'sapitarë' huënsëquirin. “¿Ma'ta' onpotapona'? Tëpapona' nimara,” ta'ton, ni'sárin.

59 Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa' inapitari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya yonípi Quisoso sha'huirapicaíso marë'.

60 Na'a piyapi'sari nonpinapiponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Napoyan quëran catoya'piri huë'sahuatona', sha'huirapipi.

61 —I'hua chachin Quisoso noninso' natanai. “Yosë chinotopiso pëi' ata'huantahuato, caora nanitërahuë' anoyatanta'huaso'. Cara tahuëri quëran anoyatantarahuë,” toconin, itopi.

62 Corto hua'an chini chiniquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Co manta' ténanhuë' ti? ¿Ma'ta' taponá' isopita nonapiarinëinquën? itërin.

63 Quisososo nipirinhüë' co manta' téninhüë', ta'tárin. Ina quëran corto hua'ani itantarin:

—“Yosë ni'sárinco co nonpinahuë',” ta'ton, no'tëquën sha'huitocoi. ¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itërin.

64 —Ca mini inaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri niantaramaco. Inápaquë pa'pato, Yosë inchinanën quëran ahuënsëarincó. Ina quëran chitoro' huancana o'mantararahuë' niantaramaco, itërin.

⁶⁵ Corto hua'anso natanahuaton, chiníquën no'huitërin. Inapoaton a'morinso osharin.

—“¡Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanama'. Inaora chachin sha'huitërinpoa' ni'ton, co a'napita sha'huitinpoaso' nohuantarihuahuë'.

⁶⁶ ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tënin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tëpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁷ Ina quëran ipirayatahuatona', ahuëpi. A'naquëninata' tonporayatahuatona', chiníquën panpirayapi.

⁶⁸ —¿Inta' ahuërinquën? Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi, itopi.

Pitrori nonpinapirinsó'

(*Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Napotasoi, Pitroso' i'iratëquë huënsëarin. A'na cosonari huë'sahuaton, itiirin.

—Quëmanta' Quisoso Cariria quëran huë'ninso' ca'tanan, itopirihuë'.

⁷⁰ —¿Ma quëmapita' napotaranso'? Co caso' ina nohuitërahuë', itërin. Ya'ipiya natanpi.

⁷¹ Ina quëran pa'sahuaton, ya'coanaquë huaniso', a'na cosonarinta' quënanquiantarin. Quënanahuaton, huanipapiso-pita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanin anta', itaantapirihuë'.

⁷² —¡Co'chi nohuitërahuë' paya! Yosë ni'sárinco, co nohuitërahuë', taantarin Pitro.

⁷³ Ina quëran hua'quimiachin nisahuaso', a'napitarinta' itaantapi:

—Tëhuëenchachin quëmanta' Quisoso ca'tanan. Cariria piyapi pochin nonan quëran nohuitërainquën, itopi.

⁷⁴ —¡Co'chi iyaro'sa' paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpintohuatënuquëmaso', Yosë ana'inchinco, ténahuë, itërin.

Naporo chachin atari përarin.

⁷⁵ Ina natanahuaton, Quisori napotërinso' yonquirin: “Co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco,” itërinco, ta'ton, aipiran pipirin. Inaquë chiníquën sëtatón, na'nërin.

27

Piratoquë quëpapiso'

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

1 Tahuërianpitoahuachina, ya'ipi corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita napopianachin yonquipi Quisoso atëpatacaiso marë'.

2 Ina quëran noyá tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi. Inaso' hua'an, Noma copirnorí acorinso'.

Cotasë nitëparinso'

(Hechos 1.18-19)

3 Cotasëso' nani sha'huirapiponahuë', Quisoso tonpopinan quëpahuachinara, ni'sárin. Ina ni'sahuaton, yonquirin huachi. "Ma'tana tēpacaiso marë' quëparapi. ¿Onpoatocha sha'huirapirahuë paya?" ta'ton, sëtërin. Corto hua'ano'sa' ya'huëpiquë paantarahuaton, cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtopiso' yayo'coantapirinhüë'.

4 —Co huachi iso coriqui nohuantërahuë'. Pa'pi co noyahuë' ninahuë. Quisoso nōya quëmapi nipirinhüë', sha'huirapirahuë. Ina marë' oshahuanahuë, itoonin.

—¿Ma'marëta' ina sha'huitërancoi? Co quiyaso' ina yonquirihüë'. Quëma naporanso', itopi.

5 Napotohuachinara, Yosë chinotopiso pëiquë chachin coriqui tē'yatonahuaton, pipirin. Pa'sahuaton, nihuënquëconorahuaton, nitëparin.

6 Ina quëran corto hua'ano'saso' coriqui maantarahuatona':

—Tēpacaiso marë' pahuërëtopiso' ni'ton, co Yosë marë' acocaso' ya'huërinhuë'. Inaquë acohuatëhua', co Yosë pënëntërinso' natëarihuahuë', ta'tona', co inaquë acopihüë'.

7 —Iso coriquiquë no'pa' pa'ahuan' nisha piyapi'sa' pa'pitacaso marë', topachinara:

—Noyahua', topi ya'ipiya. Napoaton pa'sahuatona', ina coriquiquë no'pa' pa'anpi. "Tëshitona'pi no'panën," itopiso' pa'anpi. Inaquë nisharo'sa chiminpachinara, pa'pitopi.

8 Napoaton ipora huanta' ina po'oroso': "Huënai' No'pa'," itopi.

9 Iráca Irimiasë ninoton, Yosë quiricanënquë ninshitërin. "Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtapí. Ina nápo' cotioro'sa' nohuantopi ni'ton, quëtapí. Ina coriqui chachin maantarahuatona',

10 tēshitona'pi no'panën pa'anapi. Yosë sha'huitërinco chachin napoapi," tēnin, ninshitaton. Naporinso chachin ina nápo' coriqui masahuatona', no'pa' pa'anpi.

Pirato naporinso'

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

11 Quisososo' Pirato notënanquë huaniárin.

—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin Quisosori.

¹² Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari na'con non-pinapipirinahuë', co manta' tēninhuë'.

¹³ —Na'con nonapirinēnquēn, ¿co natananhuë' ti? itopirinhuë' Piratori.

¹⁴ Co manta' tēninhuë'. Co pi'pisha tēranta' a'panitērinhuë'. “Ma quēmapita' isoso' ni'ton, co manta' yaa'panitērinhuë',” tēnin Pirato yonquiaton.

Quisoso tēpacaiso' sha'huirinsō'

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Nani Pascoa tahuēri Piratoso', a'nara' apina'pi tashinan pēi quēran ocoirin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin.

¹⁶ Tashinan pēiquē a'na apina'pi ya'huarin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Ya'ipi parti nahuiantērinso'. Parapasē itopi.

¹⁷ Piyapi'sa' huë'pachinara, Piratori itērin:

—Ipora Pascoaquēnta' a'nara' apina'pi ocoianta'i, topirahuë'. ¿Insota' nohuantērama' ocoica'huaso'? Cato' ya'huapi. A'naso' Parapasē. A'nanta' Quisoso, Cristo itopiso'. ¿Insochachinta' nohuantērama' ocoica'huaso'? Canpita huayonco', itērin.

¹⁸ “Cotio hua'ano'sari co quē'yatonahuë', Quisoso mapi,” ta'ton, Piratori napotērin.

¹⁹ Hua'an shiranēnquē huēnsēaso', sa'ininta' nanan a'patiirin Quisoso ocoicaso marē'. “Achin tashi' a'ninquēchin hua'narahuë. Quisoso hua'nato, chiníquēn pa'yanahuë. Inaso' noya quēmapi. Co manta' onporinhuë' ni'ton, nicha'ēquē'. Co tēpacaso' ya'huērinhuë',” itērin sa'ini. Ina marēnta' Piratori co yatēparinhuë'.

²⁰ Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitaso nipirinhuë', a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitēra'piapi:

—“Parapasē ocoirahuaton, Quisoso atēpatēquē',” itoco', itēra'piapi.

²¹ Ina quēran Piratori natanin huachi.

—¿Insochachinta' ocoi'i? itaantarín. Napotaantahuachina:

—¡Parapasē ocoitocoi! itopi.

²² —¿Ma'ta' onpochi nipachin Quisoso, Cristo itopiso'? ito-huachina:

—¡Corosēquē patanantēquē' chimi'in! tosapi ya'ipiya.

²³ —¿Ma'marēta' tēpa'i? ¿Ma'ta' onporin? itopirinhuë', aquētē chachin chiníquēn itantapi:

—¡Corosēquē patanantēquē' chimi'in! itaantapi.

²⁴ Napotohuachinara, nisha yonquirin huachi. “Piyapi'sa' co yanatērinacohuë'. Chiníquēn no'huitatona', yaahuērinaco,” ta'ton, co huachi yonquirinhuë' Quisoso ocoicaso'. Napoaton i'sha masahuaton, piyapi'sa' ni'tērantaquē hui'sērin.

—Iso quëmapiso' noya. Co manta' onporinhuë', tënahuë. Co ca nohuanto, tēpaapihuë'. Co ina marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'. Canpita yonquiramaso', itahuaton, hui'sërin.

25 —Tēhuënchachin quiya yonquirai tēpaca'huaiso'. Yosë yaana'intoahuachincoi, hui'nahuëipitarë'coi chachin ana'inchincoi, topi.

26 Napohuachinara, Pirato camaitërin Parapasë ocoicaiso'. Quisososo nipirinhüë' chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Nani huihuihuachinara, sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

27 Sha'huitoahuachina, Pirato pëinënquë quëpapi. Inaquë no-tohuaro' sontaro'sa' niyontonpi tēcariatona' tēhuacaiso marë'.

28 Ai'nampiratahuatona', quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin nininso' a'motopi tēhuacaiso marë'.

29 Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi. Ina quëran tēhuacaiso marë napotopi:

—Ma'tana huaranën maquë huachi, itatona', piquiranan asë'quëëpi. Naporahuatona' ina notënanquë isonpi:

—Hua'qui tahuëri nanpiton cotioro'sa' hua'anëntëquë', itopi.

30 Ina quëran iraiquë ipitopi. Piquirananta' matantarahuatona', ahüëmotopi.

31 Inapotatona', tēhuapi. Nani tēhuahuachinara, a'motopiso' ocoitahuatona', a'morinso chachin a'motantapi. Ina quëran corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi huachi.

Corosëquë patanantopiso'

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

32 Ninano quëran pipirahuatona', a'na quëmapi nacapipi, Siriniquë ya'huërinso'. Simon itopi. Ina masahuatona', corosë Quisososo quëparinso' sontaro'sari apitëntopi. Inari quëpatërin.

33 Pa'sahuatona', panëa'hua Corocota, itopiquë canconpi. Corocotaso': "Nansë Moto'," tapon naporin.

34 Inaquë canconahuatona', huino ma'sha pinshiinë' ayontahuatona', o'shitopirinahuë', pi'pisha pi'nirahuaton, co o'orinhüë'.

35 Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi. Nani patanantahuatona', ninontopi. "Huëco', nicanatëhua' Quisososo a'morinsopita maahua'," nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi.

36 Nani masahuatona', inaquë huënsëapi nicacaiso marë'.

37 Onporinso marësona tēparapisonta' ninshitopi.

ISOSO' QUISOSO, COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso', ninshitopi. Inapotahuatona', corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

38 Ina pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. Nisha patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi.

39 Piyapi'sa' na'huëpona pochin, Quisoso tēcariatona', tēhuaconpi.

40 —¿Nani ma'sha nanitaparan ti? I'hua naporan: "Yosë chinotopiso pëi' ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahüë," tēnan. Inta nipachin cha'ëquë'. Yosë hui'ninquën chachin nipatan, corosë quëran nohuararahuaton cha'ëquë', itoonpi.

41 Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', cotio ansiano'sa', inapitarinta' tēhuatona', itapona':

42 —A'napitaso' yanicha'ëponahuë', inaora chachinso' co nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Israiro'sa' copirno nipachin, corosë quëran nohuarain nicatēhua' natēahua'.

43 "Yosë hui'ninco chachin ni'ton, catahuarinco," topirinhuë'. Yacatahuahuachin, apiramiáchin nicha'ëin, nitopi.

44 Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chimininso'

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin nisarin.

46 Naporo' Quisoso chiníquën nonin. *Iri, Iri, ¿nama sapacatani?* tēnin. Inaora nananguë nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patëranco?" tapon naporin.

47 A'naquën huanipapisopita natanahuatona':

—Iniasë përasamara, topi.

48 A'naso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininso' maconin. Ina masahuaton, huino áin nininso' asë'cotëtahuaton, piquirananquë achinpitërin. Achinpitahuaton, ihuëterin o'ocaso marë'.

49 A'napitariso nipirinhuë' itapona':

—Tananpitëquë' nia'ahua'. Iniasëri o'maton nicha'ëpon ni-mara, nitopi.

50 Quisososo nipirinhuë' chiníquën nonsahuaton, chiminin huachi.

51 Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshatatón, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. Na'piro'sa' inaora nopaatërin.

52 Nopaatohuachina, a'naya a'naya pa'pitopiso' nii'soatërin. A'naquën Yosë imarinsopita iráca ayapirinahuë', nanopiantapi huachi.

53 Quisoso nanpiantarinso' piquëran inapitanta' pa'pitopi quëran pipirahuatona', Quirosarinquë pa'sapi. Na'a piyapi'sari quënanpi.

54 Quisoso chiminpachina, capitanso sontaronënpitarë chachin ni'sapi. Ocohua pa'ninso', na'piro'sa' nopaatërinso', inapita ni'sahuatona', pa'pi pa'yanpi.

—Tëhuëenchachin iso quëmapiso', Yosë hui'nin, topi.

55 Sanapi'sa' Cariria quëran huë'pisopitanta', aquë quëran notëërapì. Inapitaso' Quisoso imaquipi nocomacaiso marë'. Iporaso' chimininsò' ni'sapi anta'.

56 A'naso' Maria Mactarina itopiso'. A'nanta' Maria. Inaso' Santiago, Cosi, inapita a'shin. A'nanta' Sipitio hui'ninpita a'shin. Inapitaso' aquë quëran notëërapì.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 I'huararapaso', a'na ma'huan Cosi itopiso huë'nin. Inaso', Arimatiaquë ya'huërin. Quisoso imarin anta'.

58 Pirato ya'huërinquë pa'nin Quisoso nonën natantacaso marë'. “Quëtoco cari quëpa'i,” itoonin. Napotohuachina, “Noyahua'. Quëpaquë' nipachin,” itahuaton, sontaro'sa' a'parin nonën anohuaratacaiso marë'. Anohuararahuatona', quëtopi.

59 Nonën masahuaton, noya morinquë so'quëëtahuaton,

60 na'pi nanin nasha nininquë po'morin. Inaora marë' pa'anpirinhuë', inaquë po'morin. Ina quëran pancara'pi masho pitarahuatona', pa'copitopi. Pa'copitahuatona', patopi huachi.

61 Maria Mactarina, a'na Maria, inapitaso nipirinhuë' na'pi nanin notënanquë chachin huënsëapi.

Sontaro'sari a'paipiso'

62 Tahuëririnquë chinoto tahuëri marë' nani tapahuachinara, corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita niyontonahuatona', pa'pi Pirato nontacaiso marë'.

63 —Sinioro hua'an, Quisosocoso' nonpintë', tënai. Nani yonquirai. Co'huara chimiyantëraponhuë', piyapi'sa' sha'huitërin. “Tëpahuachinaco, cara tahuëri quëran nanpiantarahuë,” toconin.

64 Napoaton sontaro'sa' a'paquë' na'pi naninquë a'paicaiso marë'. Cara tahuëri chachin noya a'pai'ina', ama nonën quëpacaiso marëhuë'. Ca'taninsopitari quëpahuachina': “Nani nanpiantarin huachi,” toconapona'. Napohuachina', aquë aquëtë' piyapi'sa' nonpintapi, itopi.

65 —Inta nipachin, sontaro'sa' ya'huarin. Canpitari chachin paatoma', inapita quëpaco' noya ni'ina'. Ama piyapi'sari huëcatona' quëpacaiso marëhuë' inapo'ina', itërin Piratori.

⁶⁶ Napohuachina, pa'pi. Pancara'pi to'ni pochin niningüë noyá pa'pirapitopi. Napotahuatona', sontaro'sa' acopi.

—Noya a'paico', itahuatona' patopi huachi.

28

Quisoso nanpiantarinso'

(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10*)

¹ Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, a'na Mariarë' naquëranchin paantapi po'mopiquë nicacaiso marë'. Tomio tahuëri tashíramiachin na'pi nanin'pa' pa'sapirinahuë'.

² A'nanaya panca ocohua pa'nin. Sinioro anquëninëni inápa quëran o'marahuatón, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarin. Chi'huincarahuatón, ina aipi huënsërin.

³ Huënaráchin huënaráchin o'cori pochin ya'norin. Huiríchin a'morin. Pi'shiro quëran huirí huiríchin.

⁴ Ina ni'sahuatona', sontaro'sa' pa'yanpi. Pa'pi të'huatopi. Ropa ropátahuatona', chimipi pochin no'paquë anotopi.

⁵ Ina quëran sanapi'santa' canquihuachinara, anquëniri itërin:

—Ama pa'yancosohuë'. Quisoso corosëquë patanantopiso' yonisaramaso', nitotërahuë'.

⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin nani nanpiantarin. Huëco' ni'quirico' po'mopiquë. Capa huachi.

⁷ Manóton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco': "Nani nanpiantarin. Ina'ton Caririaquë pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco'. Nani sha'huitëranquëma', itërin anquëniri.

⁸ Natanahuatona', a'naroáchin na'pi nanin quëran pipipi. Pa'pi pa'yanpirinahuë'. Nóya cancantatona' ta'api ca'tano'sanënpita sha'huitacaiso marë'.

⁹ Pa'sapirinahuë', a'nanaya iraquë chachin Quisosori ya'notërin.

—Huë'cama imoyaro'sa', itërin. Ina nohuitatona', ya'carionpi. Monshorahuatona', nantën iporantërahuatona', chinotopi.

¹⁰ —Ama huachi pa'yancosohuë'. Paatoma', iyahuëpita sha'huitonco' Cariria'pa' pa'ina'. Inatohua' quënancoantarínaco, itahuatón, pa'nin huachi.

Sontaro'sa' napopiso'

¹¹ Sanapi'sa' paasoí, sontaro'santa' ninanoquë pa'pi corto hua'ano'sa' sha'huitacaiso marë'. "Quisoso pa'pitopiquë noya ni'sapiraihuë', a'nanaya panca ocohua pa'nin. Naporo' anquëni ya'norahuatón, pancara'pi pa'copitopiso'

chi'huincarín. Ni'piraihuë', Quisoso nonën capa huachi," itonpi.

¹²Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa' inapita niy-ontonahuatona', ninontápi. Nani ninontohuachinara, son-taro'sa' amatantarahuatona', na'con coriqui quëtopi.

¹³—Piyapi'sa' sha'huitoco': "Yono tashi' Quisoso ca'tano'sanënpita huë'pi. Huë'ësocoi, nonën quëpapi," itoco'.

¹⁴Hua'anëma' natantaton ina marë' no'huihuachinquëma', quiyari anoyatarai ama ana'intinquëmaso marëhuë', itopi.

¹⁵—Noyahua'. Napo'i nipachin, tosahuatona', coriqui ma'patopi. Pa'sahuatona', piyapi'sa' nonpintopi. Cotio hua'ano'sari sha'huitopiso chachin nonpinpi. Ipora huanta' na'a cotioro'sa' ina nonpin nanan natëpi.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' sha'huitërinso'
(*Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23*)

¹⁶Ina quëran shonca a'na ca'tano'sanënpitaso' pa'pi Cariria'pa'. A'na panënuquë pa'pi, Quisosori sha'huitërinquë chachin.

¹⁷Inaquë Quisoso quënanconahuatona', chinotopi. A'naquënso nipirinhüë' pi'pian co natërinhuë'. "Co inahuë' nimara," topirinhüë'.

¹⁸Quisosori ya'carirahuaton, itapon:

—Tata Yosë nohuanton, chini chiniquën nanantërahuë. Inápaquë ya'huërsopita, isoro'paquë ya'huërsopita, ya'ipiya hua'anëntarahuë.

¹⁹Napoaton canpita paatoma', ya'ipi piyapi'sa' a'chintoco'. Nisha nisha nananguë nonpisopita a'chintoco' imainaco. In-sosona natëhuachinaco, i'quë aporintoco'. "Tata Yosë, Hui'nin, Ispirito Santo inapita nanan quëtërincoi ni'ton, aporintaran-quën," itahuatoma', aporintoco'.

²⁰Ina quëran ya'ipi sha'huitëranquëmaso' a'chintoco' natëinaco. Insëquësona pa'patama', carinquëma' ca'tanaranquëma'. Nani tahuëri catahuanranquëma'. Ayaro' tahuëri naniquë huarë' ca'tanaranquëma'. Co onporonta' pataranquëmahuë', itërin Quisosori. Nani huachi.

Marco ninshitérinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso maré'

Coansha Paotista pënëntérinso'

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

¹ Apira iyaro'sa', Quisocristo nanamën ninshitaranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Iráca isoro'paquë o'marin nicha'ëinpoaso maré'.

² Isaiasë pënëntona'pi ninoton Yosë quiricanënquë ninshitérinso chachin o'marin. Inaquë Yosëri hui'nin itapon: "Co'huara pa'shamátërasënquënhuë', comisionëhuë'ton a'pararahuë piyapi'sa' ayonquicaso maré'.

³ Inotëro parti ina quëmapi pënëntápon: 'Ni'co' iyaro'sa'.

Hua'an chiníquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso maré'. Ira otëërin noya pa'tacaso maré'.

Inapochachin iporaso' cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' itarin," ténin ninshitaton.

⁴ Ninorinso chachin Coansha huë'nin pënëntacaso maré'. Inotëro' parti ya'huaton, piyapi'sa' pënénárin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërétantaco' oshanëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporihuanco'," itarin. Napotahuaton, na'a piyapi'sa' aporintarin.

⁵ Inaquë notohuaro' piyapi'sa' huë'pi natanapona'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huëcatona', natanapi. "Tëhuëchachin co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Catahuaco'i Sinioro ina nanianchii," topachinara, Cortaniquë Coanshari aporintërin.

⁶ Co inaso' noyápiachin a'morinhuë'. Ponira pochin camiyo anporo quëran nipiso' a'morin. Sha'huëtë quëran nitonporin. Sëquërë pochin nininso' macaton, inaya tëranta' ca'nin. Ninoi' quënanpachina, irorin. Piyapi'sa' pënënpachina, itapon:

⁷ "Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin chini chiníquën nanantërinso'. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiníquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanítarahuë'.

⁸ Caso' i'quë aporintëranquëma'. Inaso nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'," itërin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ Naporo tahuëri'sa' Quisoso Cariria parti quëran huë'nin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', Coansha pënëntarinquë huë'nin. Huë'pachina, Coanshari Cortaniquë aporintërin.

¹⁰ Ii' quëran nonshihuachina, a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin. Ispirito Santonta', nëpë pochin nohuaraimarin, ni'nin. Nohuaraimarahuaton, Quisoso ya'coancantomiatërin.

¹¹ Naporo' inápa quëran Yosëri itapon: “Quëmaso' hui'nahuënquën chachin ninan. Na'con nosoroatënquën, noya ni'nanquën,” itërin.

Sopairi ténirinsó'

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Ina quëran Ispirito Santori inotëro parti co piyapi ya'huërinquëhuë' a'parin.

¹³ Inatohua' catapini shonca tahuëri ya'huërin. Tanan ni'niro'sapitarë' ya'huërin. Sopai hua'aninta' huëcapairahuaton, ténirin. Sha'huitápirinhuë' ama Yosë natëcaso marëhuë'. “Inca, co nohuantërahuë',” ténin. Nani sopai pa'pachina, anquëniro'sari o'marahuatona', Quisoso nocomaimapi.

Noya nanan sha'huicaso' caniaritërinso'

(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴ Ina quëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Ina natan-tahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti pënëntapon. Noya nanan Yosë noninso' sha'huirarin:

¹⁵ “Nani tahuëri nanirin huachi. Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Naporahuaton noya nanan natëco' Yosë nicha'ëinquëma',” itërarin.

Sami camayoro'sari imapiso'

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon itopi. Iinë' riti të'yatapi sami macacaiso marë'. Iinso' Antërisë itopi.

¹⁷ —Huëco' iyaro'sa', ca imaco a'chinchinquema'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

¹⁸ Napotohuachina, ritinëna' patahuatona' Quisoso imapi huachi.

¹⁹ Amashamiachin Santiago, Coansha, inapitanta' quënancoantarin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinëna' pasonapi.

²⁰ “Huëco' pa'ahua', ca imaco,” itohuachina, pa'pin, inpria-tonënpita, inapita potiquë patahuatona', Quisoso imapi.

Sopai a'parinso'
(Lucas 4.31-37)

²¹ Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Chinoto tahuëri nanihuachina, cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conin. Inaquë a'chinarin.

²² Chiníquën nanantona'pi pochin a'chinarin. Co co-tio maistro'sa pochin a'chininhuë'. Napoaton a'chininso' natanahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi: “¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya!” topi.

²³ Naporo' a'nara' quëmapi inaquë ya'huërin. Sopairi ya'coancantaton, camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiníquën nontërin. Sopairi chachin anonin.

²⁴ —¡Tananpitocoi! Quëmaso' Quisosonquën, Nasaritoquë ya'huëran. Nohuitërainquën. Yosë quëran o'maton noya ninan. ¿Ma'ta' quëma onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? itërin.

²⁵ Itohuachina, Quisosori itapon:

—¡Ta'tëquë! ¡Iso quëmapi quëran pipimiatëquë! itërin.

²⁶ Napotohuachina, quëmapi chiníquën apa'tanin. Naporahuaton chiníquën “yai” ta'so chachin, sopai pipirin.

²⁷ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ninontapi:

—¿Ma'pítata' ni'sarëhuaso'? Quisososo' co a'napita pochin a'chininhuë'. Chini chiníquën nanantaton, sopairo'sa quëran huarë' camaihuachina, natëpi, topi.

²⁸ Shiarahuaton, Quisoso naporinso' ya'ipi Cariria parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën anoyatërinso'
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuatona', Simon, Antërisë, inapita ya'huëpiquë pa'pi. Santiago, Coansha, inapitanta' pa'pi.

³⁰ Simon a'shatën chiníquën sapoton, quëhuënárin ni'ton, Quisoso sha'huítopi. “A'shacha saporin ta'a,” itopi.

³¹ Inaquë paaparahuaton, maimirarahuatón, opatërin. Naporo chachin sapo otanotërin. Otanotahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² I'huanahuanquë nani pi'i ya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ya'coancantërin sopitanta' quëpi.

³³ Ya'ipi ya'huëhuano'santa', ninano' ya'coanaquë niyontonpi Quisoso nicacaiso marë'.

³⁴ Naporo' notohuaro' cania'piro'sa' anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatërin. Na'aya'pi sopairo'sari ya'coancantërin sopitanta' inquitërin. Sano yonquipi huachi.

Sopairo'sari ina nohuitatona', yasha'huipirinahuë', Quisoso co nohuantërinhuë' ni'ton, ta'topi huachi.

Caririaquë a'chintëra'piarinso'
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Tahuëririnquë co'huara noya huënihuayantërasohuë', Quisoso huënsërahuaton ninano quëran pipirin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' Yosë nontacaso marë' inaoraíchin pa'nin.

³⁶ Simonso' capayatopirinhüë', co Quisoso quënanatonhuë', a'napitarë chachin pa'nin yonípon.

³⁷ Quisoso quënanconahuatona':

—Notohuaro' piyapi'sa' yonisarinëinquën, itopi. Itopirinhüë', Quisosori itërin:

³⁸ —Huëco' iyaro'sa', a'na partinta' pa'ahua'. Ya'cariya ninanoro'saquë pa'ahua'. Inaquënta' pënënta'huaso' ya'huërin. Ina marë' Yosë a'paimarinco ni'ton, huë'sarahüë, itërin.

³⁹ Ina quëran ya'ipi Cariria parti pa'sahuaton, niyontopiso pëiro'saquë pënëntëra'piarin. Naporahuaton, sopairo'sari ya'coancantërinso'pita inquitëra'piarin.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Naporo' a'na quëmapi huë'nin, chana caniori maninso'. Quisoso huëcapairahuaton, isonquirin. Isonahuaton, itapon:

—Nohuantöhuatan, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

⁴¹ Quisosori nosoroaton, së'huarin.

—Nohuantërahuë mini iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin.

⁴² Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin.

⁴³⁻⁴⁴ Naporo chachin Quisosori chiníquën pënënin.

—¡Ama insonta' sha'huitëquësöhuë'! Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, Moisésë sha'huirinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Ina quëran a'parin huachi.

⁴⁵ Napotopirinhüë', papon pochin ya'ipi piyapi sha'huitëra'piarin. “Quisoso anoyatërinco,” itëra'piarin. Ya'ipi naporinso' nahuinin. Napoaton piyapi'sa' ni'tërantapaquë co huachi Quisoso iratërinhuë'. Co huachi nanitërinhuë' a'ninquëchin ninanoro'saquë pacacaso'. Co piyapi'sa' ya'huërinquëhuë' ya'huërarin. Ina niponahuë', ya'ipi parti quëran huë'pi nicapona'.

2

Apia anoyatërinso'
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Cara tahuëri quëran pochin Capinaomoquë huëantarin. “Pëinëinquë Quisoso ya'huarin,” topi.

² Natantahuatona', notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Pëi' ya'sotahuatona', ya'coana aquëtëran huarë' yamopi. Yosë nanamën sha'huirarin, natanapi.

³ Naporo chachin catapini quëmapi'sa' huëcatona', apia pë'sara'huayaquë quëshipi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënárin.

⁴ Quisosoquë yaquëpapirinahuë', hua'huayátërahuë piyapi'sa' ni'ton, co nanitopi huë' ya'conacaiso'. Ya'shotopi. Napoaton pëi' nanpëtahuatona', a'canpiso pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Quisoso pirayan acomapi huachi.

⁵ Quisosori ni'sahuaton, "Ma noya isopita natërinaco," ta'ton, apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitaranquën huachi, itërin.

⁶ A'naquën cotio maistro'sa' inaquë huënsëpisopitaso', cancanëna quëran yonquirápi:

⁷ "¿Ma quëmapita' isoso' Yosë yaya'huërëtërin? Co ínsonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso'," topi yonquiatona'.

⁸ Topinan yonquirapirinahuë', yonquipiso nitotaton Quisosori itapon:

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?

⁹ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': 'Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huanën masahuaton, noya paquë huachi,' itacasonta' co nanitaparëhuahuë'," tënama'.

¹⁰ Caso nipirinahuë' Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

¹¹ Ina quëran apia itantarin:

—¡Huaniquë' apia'hua! Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huëranquë paquë huachi, itërin.

¹² Itohuachina, a'naroáchin noyatahuaton, huanirin. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huërinquë paantarin. Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëso ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya! Co onporonta' ina pochin ni'chinëhuahuë', topi.

Nihui Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Naquëranchin panca sono' yonsanquë Quisoso paantarin. Inaquë hua'huayátërahuë piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintarin.

¹⁴ Ina quëran na'huëpon pochin, Nihui quënanconin. Arpio hui'nin inaso'. (Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, huanirahua-ton Quisoso imasarin huachi.

¹⁵ Ina quëran pëinënquë Quisoso quëparin coshatacaso marë'. Ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi coshatatona' Quisoso nohuitacaiso marë'. A'naquën copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'napitanta' oshahuano'sa' itopiso'. Inahuanta' Quisoso yaimápi.

¹⁶ A'naquëonta' cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita natanpi:

—¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

¹⁷ Natanahuaton, Quisosori itapon:

—Isopitaso' tēhuënchachin nohuantërinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. “Co caniorahuë'” topatëraso', co notoro nohuantërëhuë'. Inapochachin canta' oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. “Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'” itërahuë. A'napitaso nipirinuë': “Quiyaso' noyaco'i,” topiso marë' co na'con a'chintërahuë', itërin.

Nasha nanan a'chininso'
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Naporos' Coansha Paotista imapisopitaso ayonatona', Yosë nontapi. Parisio imapisopitanta' inapoapi. Napohuachinara, a'naquëni paaparahuatona', Quisoso natanpi:

—Coansha imapisopitaso' ayonatona', Yosë nontapi. Inapochachin parisio imapisopitanta' nisapi. ¿Onpoatonta' imarinënsopitaso' co inapopihuë'? itopi.

¹⁹ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtopyihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, coshatatona', capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, coshatopi.

²⁰ A'na tahuëriso nipirinuë' inimiconënpitari sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', sëtapi huachi. Co huachi yonquiapihuë' coshatacaiso', tënin.

²¹ Itahuaton: “Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitëruë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitëruë' naporini, naquëranchin panca panca noshataanta'itonhuë'.

²² Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' ninquë ta'panëhuë'. Inaquë ta'panë' naporini, a'naroáchin nopoitatón, nichinia'itonhuë'. Naporahuaton morsanta' tapiitonhuë'. Napoaton sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarin huachi,” itërin Quisosori. (Íraca inachintopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon napotërin.)

*Chinoto tahuëri naporinso'**(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)*

²³ Ina quëran a'na chinoto tahuëri nanihuachina, tricoro' Quisoso pëntontarin. Ca'tano'sanënpitaso papona pochin, a'naya a'naya trico moto maraapi.

²⁴ Ina nicatona parisioro'saso':

—iNi'quë', Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhüë', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayarapi. Co ipora tahuëriso' pi'pisha tëranta' sacatacasohüë' nipirinhüë'. ¿Onpoatonta' co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë'? itërin.

²⁵⁻²⁶ —Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënquë ya'conin. Apiataro corto hua'an ni'so' ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'sáchin ina pan capacaso nipirinhüë', co ina marë' Yosëri no'huirinhüë', itërin.

Ina quëran itantarin:

²⁷ —Piyapi'sa' nosoroaton, chinoto tahuëri acorin noya ya'huëcaiso marë'. Co tahuëri chinotacaso' na'con na'con yonquirinhüë'. Piyapi'sa' na'con na'con nosororin.

²⁸ Yosë quëran caso quëmapico ni'to, chiníquën nanantërahuë. Ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Chinoto tahuëri ma'sona co nicacasonta' sha'huichinquëma', itërin.

3*Imirin tachitërinso'**(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)*

¹ Naquëranchin niyontonpiso pëiquë Quisoso ya'conconin. Inaquë apia quënanconin. Imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'.

² “Chinoto tahuëri anoyatomara,” ta'tona', parisioro'sari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'.

³ Naporo' apia itapon:

—Huë'sahuaton, huancánachin huaniquë', itërin.

⁴ Inaquë nipachina, piyapi'sa' itapon:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Co ahuëtacaso', co tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpitohuatoso', co nosoroarahüë'. Nipirinhüë', nosoroato anoyata'huaso' ya'huërin, tēnahuë caso'. ¿Ma'ta' tēnama canpitaso'? itërin.

Natanaponaraihuë', co manta' topihuë'.

⁵ Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin. Co natantochináchinhuë' cancantopi ni'ton, no'huirë pochin cantantaton, co noyahuë' ni'nin. “Co nosoropihuë',” ta'ton, pa'pi sëtërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin.

⁶ Parisioro'saso' no'huitatona', pipipi. Irotisë piyapinënpita quënanconahuatona', ninontopi Quisoso tëpacaiso marë'.

Sono' yonsanquë a'chininso'

⁷ Quisososo' panca sono' yonsanquë paantarin. Ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. A'naquën Cariria parti quëran huë'pi.

⁸ A'naquëonta' Cotia parti quëran huë'pi. Quirosarin quëran, Itomia quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, Tiro quëran, Siton quëran, ina quëranpita hua'huayátërahuë' huë'pi. Quisoso naporinso' natantahuatona', nicapona' huë'pi.

⁹⁻¹⁰ Na'a piyapi'sa' nani anoyatërin ni'ton, ya'ipi cania'piro'sa' huë'sapi. Na'a piyapi'sa' ni'ton, ya'sëratërahuatona', huë'sapi Quisoso së'huacaiso marë'. “Së'huahuato, anoyatarinco,” ta'tona', naporapi. Napoaton ca'tano'sanënpita itapon: “Poti amasha quëpaco' inaquë huënsëato a'chinchí. Notohuaro' piyapi ni'ton, ya'quëëtohuachinaco,” itërin.

¹¹ Sopairo'sari ya'coancantërin sopitanta' huë'pi. Quisoso quënanahuatona', nocotapataquëchin isonquipi.

—¡Quëmaso' Yosë hui'ninquën! itopi chiníquën nontatona'.

¹² Inariso nipirinhüë', chiníquën pënënin: “¡Ama piyapi'sa' anohuitocosohüë'!” itërin.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarin. No-huantërin sopita përapachina, paapapi.

¹⁴ Na'a a'chintërin sopita ya'huëpirinahuë', shonca cato' quëmapi'sa' huayonahuaton, acorin. “Nani tahuëri iyaro'sa' ca'tanco a'chinchinquëma'. Ina quëran a'pararanquëma' piyapi'sa' pënënacamaso marë'.

¹⁵ Chiníquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë',” itërin.

¹⁶ Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorin. A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin.

¹⁷ Santiago, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Nisha nininën inapitanta' acotaantarin. Poaniquisë itërin. (“Huirapochin,” tapon napotërin.)

¹⁸ Antërisë, Pinipi, Partoromi, Matio, Tomasë, Tatio, inapitanta' acorin. A'nanta' Santiago itopi. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' acorin. Iráca copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüë', iporasos Quisoso imasarin huachi.

¹⁹ Cotasë Iscariotinta' acopirinhüë', a'na tahuëri inari sha'huirapiarinso'.

*Sopai hua'an minsërinso'**(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Ina quëran a'na pëiquë pa'pi. Naquëranchin notohuaro' piyapi'sari huëcapaiantapi ni'ton, co nanitopihuë' capacaiso tëranta'.

²¹ Quisoso quëmopinënpitari natantahuatona', "Nani hua'yantërin," topi. Napoaton Quisoso quëpacaiso marë' huëcapaipirinahuë'.

²² Cotio maistro'santa' Quirosarin quëran o'marahuatona', taponá: "Sopai hua'an Piirsipo itopisori ya'coancantërin ni'ton, nani ma'sha nanitaparin. Inari chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaso marë'," toconpi.

²³ Quisososo nipirinhue' piyapi'sa' përasahuaton, pënënto nanan sha'huitërin ayonquicaso marë'. "Sopairo'sa capini co onporonta nia'pacaiso ya'huërinhuë'.

²⁴ Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë'.

²⁵ Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'.

²⁶ Inapochachin Satanásë sopairo'sarë' nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna niitonhuë'. Co huachi chiníquën nanan ya'huëchitonhuë'.

²⁷ Quëmapi chiníquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta' nanitërinhuë' ya'conaton ma'shanënpita matacaso'. A'nariso nipirinhue' ina quëran chini chiníquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin huachi.

²⁸ Oshanëma marë' sëtohuatama', Yosë ya'ipi oshanëma' inquitaringuëma'. Pinopatama', inanta' inquitaringuëma'.

²⁹ Nipirinhue', Ispirito Santo pinotoma' oshahuanpatama', ina oshanëmaso' co inquitaringuëmahuë'. Onpopionta' ana'intinguëmaso' ya'huërin," itërin.

³⁰ "Sopairi ya'coancantërin," topiso marë' Quisoso napopënëntërin.

*Quëmopinënpita pochin nininsopita**(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)*

³¹ Ina quëran a'shin, iinpita, oshinpita, inapita canquiponaraihuë', co ya'conpihuë'. Aipiran huanirahuatona', Quisoso amatopi.

³² Quisoso ahuancanapitona', tahuishin miáchin huënsëpisopitari sha'huitopi:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, oshiparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinënuën, itopirinahuë'.

33-34 —Mamahuë, iyahuëpita, oshihuëpita inapita pochin ni'nahuësopita sha'huichinquëma' nitotoco', itërin.

Piyapi'sa' tahuishin miáchin huënsërantapaiso' ni'sarin quëran itantapon:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita, oshihuëpita, mamahuë, inapita pochin nicato nosororahuë.

35 Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' imapachinaco, mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

4

Pa'sarayarín quëran a'chininso'

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Naquëranchin sono' yonsanquë Quisoso a'chiantararin. Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahuë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Inaquë yanponapirarin. Ya'huërë' piyapi'saso' ii' yonsanquë yamorapi.

² Nisha nisha pënënto nanan a'chintarin. Ma pochinsona Yosë nanamën nininso' ayonquicaso marë' a'chintarin.

³ A'chintaton, itapon: "Natanco a'chinchinquëma'. A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin.

⁴ Na'a trico pa'sarayarín papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi.

⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Inaquë, shiarahuaton, papotopirinhüë'.

⁶ Pi'iri chiniquën picahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi.

⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarín. Inaquë papotopirinhüë', nahuano'santa' papotërin. Shia a'shinahuatona', imotërin. Napoaton co nitërinhuë'.

⁸ A'naquënso nipirinhüë' noyaro'paquë pa'sarayarín. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquënso' pasa, pasa nitochanin," itërin.

⁹ Itahuaton: "Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itaantarín.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Niyontonpisopita pa'pachinara, a'naquën imapisopita co pa'pihuë'. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin co

pa'pihuë'. "Apira a'chintërancoiso' co noya nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi.

¹¹ Itohuachinara, Quisosori itapon: "Onpopinsona Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Co imarinacohuë' ni'ton, co nitotopirinahuë', canpitaso' carinquëma' a'chinchinquëma'. Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë' a'chinchinquëma'. A'napitaso nipirihuë' pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë'.

¹² Inapitaso' co yanatërinacohuë' ni'ton, natanaponaraihuë', co natëtapihuë'. Ma'sona ninahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'. Imarinaco naporini, oshanëna' inquitahuato anoyacancanchohuë'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso'
(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Naquëranchin Quisosori ca'tano'sanënpita itantapon: "Achin sha'huitëranquëmaso' ¿co nitotëramahuë' ti? Co inaya tëranta' nitotohuatamahuë', ¿onporahuatomacha ya'ipiya nitotërë'pëinquëmaya? Carinquëma' nipachin anitochinquëma'.

¹⁴ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chinë'.

¹⁵ A'naquën piyapi'sa' iraquë huarë' pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë', a'naroáchin Satanasë huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin.

¹⁶ A'naquën piyapi'santa' na'piroquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë',

¹⁷ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Yosë nanamën yaimapi ni'ton, a'napitari tëhuapi, no'huipi, napotopi. Napohuachinara, Yosë nanamën yaa'popi. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin nanamën a'popi.

¹⁸ A'naquën piyapi'santa' nahuanuquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë',

¹⁹ ma'sharáchin yonquiipi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtohuachincoi, noya cancantarai,' topi. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochin, nani ma'sha nohuantatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'.

²⁰ A'naquënso nipirihuë' noyaro'paquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', cancanëna quëran natëpi. Sharo'sa' nisha nisha nitërinso pochin natëtopi. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërinso pochin noyamiachin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochin noya imapi.

A'naquënso' pasa, pasa nitërinso pochin ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Nanparin pochin nininso'

(Lucas 8.16-18)

²¹ Naquëranchin Quisosori itaantarin: "Ni'co' iyaro'sa'. Nanparin i'chinpihuatëra, ¿co i'mëanaquë po'morëhuë' pa'? Co pë'saraanaquë tëranta' acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'.

²² Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipiya nitotapi.

²³ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin.

²⁴ Ina quëran napotaantarin: "Natanpatama', noya yonquico'. Onpopinsona a'napita nitohuatama', inapochachin Yosënta' nitarinquëma'. Aquë aquëtë chachinhüë nipon quëtarinquëma'.

²⁵ Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama'. A'naquënso nipirinhüë', 'Nani nitotërahuë', topirinhüë', co yanatëpihuë'. Napoaton Yosëri tananpitarin. Inapotohuachina, pi'pian tëranta' nitotopiso', ya'ipiya naniantapi," itërin.

Ya'pirin papotërin quëran a'chininso'

²⁶ Ina quëran napotaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma'. Iminquë sha'tërëso pochin ninin.

²⁷ Sha'tërinso piquëran tashihuachina, hua'anën huë'ërin. Tahuërihuachina, huënsëantarin. Nani tahuëri naporárin. Oshaquëran sha'ninso' pichopitahuaton, papotërin. Onporohuatonso' papotërinso' co nitotërinhuë'.

²⁸ Sha'pachina, inaora nohuanton, no'pa quëran papotërin. Nani a'shinpachina, huënsharatërin. Nani huënsharatahuaton, nitërin.

²⁹ Ya'pirin cayahuachina, nani noya macacaso' ni'ton, manin huachi," tënin. (Inapochachin Yosë nanamën sha'huitohuatëhua', ina nohuanton, oshaquëran a'naquën natëtapi.)

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ina quëran sha'huitantarin:

"¿Ma'pochinta' Yosë hua'anëntërinpoaso' ninin? ¿Ma quërantá' nanitëre' ina yonquicaso'?

³¹ Mostasaraya no'paquë sha'nëso pochin ninin. Mostasarayasa' hua'huishin. A'napita ya'pirin quëran pi'pi pi'pishara'huaya.

32 Pi'pira'huaya niponahuë', sha'patëra, panca panca papotërin. A'napita sharo'sa quëran panca panca ta'an ninin. Panca së'patohuachina, inairaro'sa' na'iyatona', inaquë pëipi," itërin.

Ma'pochinsona nininso'
(Mateo 13.34-35)

33 Ina pochin Quisosori piyapi'sa' a'chintarin. Na'a pënënto nanano'sa quëran ayonquiarin. Natantiinpichin a'chintarin.

34 Napoaponahuë', pënënto nanan quëransáchin a'chintërin. Ina quëran ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëhuachinara, oshaquëran a'chintantarin no'tëquën yonquicaíso marë'.

Ihuan a'parinso'
(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

35 Naporo' tahuëri chachin nani tashirarapaso', ca'tano'sanënpita itapon:

—Sono aquëtëran pa'ahua', itërin.

36 Nani piyapi'sa nontahuaton, Quisoso potiquë ya'comarin. Napohuachina, ca'tano'sanënpitarë chachin pa'pi. Naporo' a'napitanta' nisha potiro'saquë pa'pi.

37 Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi poti opoto opototahuaton, nani yamëntairapirinhüë'.

38 Ya'huëre Quisososo', huanconënuë motonan motoantahuaton, huë'ërarin. Ca'tano'sanënpitari ochinanpi:

—¡Catahuacoi Maistro chimiitarihua! ¿Co ina yonquiranhüë' ti? itopi.

39 Huanintarahuaton, ihuan a'parin. Sononta' camaiton:

—¡Sanoquë! ¡Copi tëquë huachi! itërin. Itohuachina, ihuan copitënin. A'naroáchin sanoirin.

40 —¿Onpoatomata' të'huataramaso'? ¿Co Yosë natëyatëramahuë' ti? itërin.

41 Pa'pi pa'yanahuatona', ninontopi:

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

5

Sopairo'sari ya'coancantërinso'
(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

1 Ina quëran, sono' aquëtëran Quirasa parti itopiquë canconpi.

2 Quisoso nani nonshihuachina, a'na quëmapiri na'pi nanin quëran pipirahuaton, nacapirin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi noya yonquirinhüë'. Hua'yantërin.

3 Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërin. Pa'pi chiniquën ni'ton, co catinaquë tëranta' nanitopihüë' tonpocaiso'.

4 Na'aro' catinaquë tanpaquën tonpotahuatona', pa'on tonpotopirinahuë', oshitërachinin. Co incariso tēranta' nanitërinhuë' minsēcaso'.

5 Nani tashi', nani tahuëri iratárin. Na'pi naninquë, motopiquë inaquëpita pa'sápaton, chiníquën yaitárin. Na'piquë nipë'sharárin.

6 Quisoso aquë quëran quënanahuaton, ta'aquirin. Quisoso nocotapataquë isonquirahuaton, mosharin.

7-8 Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai nontërin.

—¡Iso quëmapi quëran pipico huachi! itërin. Ina natanahuaton, sopairi chiníquën a'panirin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosonquën, Yosë hui'ninquën ni'ton, chini chiníquën nanantëran. Yosë marë' ama apira aparisitocoisohuë', itërin.

9 —¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin Quisosori.

—Na'acoi ni'toi, “na'a huaranca,” itërinacoi.

10 Ama a'na parti a'pacoisohuë', tosapi.

11 Ina ya'cariya notohuaro' coshiro'sa' panëinquë coshatapi.

12 —A'paco coshiro'saquë tēranta' ya'coanta'ii, tosapi.

13 —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conconco', itërin. Itohuachina, sopairo'sa' pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Ina quëran ya'ipi coshiro'sa', cato huaranca pochin nipirinahuë', hua'yantatona' ta'api. Tahuan pa'tatona', sonoquë niitopi. Inapoatona', taquiitopi.

14 Coshi a'paina'piro'saso' ni'sahuatona', ta'arë'nachin ninanoquë ya'huëpisopita sha'huitonpi. Ninano pirayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'piapi. Natantahuatona', “¿Ma'ta' onpocaiso?” ta'tona', pa'pi nicapona'.

15 Quisosoquë canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquiipi. Nani a'moanaton, noya huënsërarin. Na'a sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', noya yonquiantarin. Co huachi hua'yantërinhuë'. Napoaton pa'yanpi.

16 “Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'pahuachina, coshiro'saquë ya'conconpi. Inapohuachinara, tahuan pa'tahuatona', sonoquë taquiitopi huachi,” itopi ni'pisopitari.

17 Natanahuatona', piyapi'sa' tē'huatopi: “A'na parti paquë',” itopi Quisoso nontatona'.

18 Quisoso potiquë ya'conaso', hua'yantërinsoari huëcapairahuaton, itapon: “Canta' imainquën,” itërin.

19 Quisosos nipirinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Ya'huëranquë iyasha paantaquë'. Quëmopinënpita sha'huitonquë'. “Sinioro noyá anoyatërinco. Na'con nosororinco,” itëquë', itërin Quisosori.

20 Napotohuachina, pa'nin. Ticaporisë parti sha'huirap'piarin. “Quisoso nóya anoyatërinco,” itëra'piarin. Natanahuatona', “¡Ma'pitacha sha'huirin paya! ¡Ma noya catahuarin!” topi ya'ipiya.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinso' (Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

21 Quisososo' pëntonquiantarahuatón, na'a piyapi'sa' quënanquirin. Sono' yonsanquë huëcapairahuatona', tancapitopi.

22 Naporo' a'na cotio hua'an Cairo itopiso huë'nin. Inaso', niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin:

23 —¡Hui'nahuë Siniro, chiminarin! Huëquë'. Së'huaquiton, anoyatoco, chiminpachin, itárin.

24 —Inta nipachin, toshuatón, imarin. Na'a piyapi'santa' imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí.

25 Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin, hua'qui' panca huënai' a'parinso'. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'.

26 Na'a notoro'sari nonënpirinahuë', na'con parisitárin. Nani ya'ipi coriquinën i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'. Aquëtë chachin nisarin.

27-28 Quisoso nahuininso' natantahuaton, pinën quëran imaquiarin. “A'morinso tëranta' së'huahuato, anoyatarinco,” ta'ton, piyapi'sa' ya'sëratërarahuaton, a'morinso' së'huatiirin.

29 Naporo' a'naroáchin huënai' no'narin. Canio quëran nani noyatërin ninatanin.

30 Quisososo' co quënanaponahuë', inaora nitotërin. “A'naso' natëtonco, së'huaquirinco. Ca nohuanto noyatërin,” ta'ton, a'naroáchin tahuërëtahuaton, natantërin:

—¿Inta' a'morahuëso' së'huatërinco? tënin.

31 —Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtäpirinënquënhuë', “¿Inta' së'huarinco?” ¿tënan ti? itërin ca'tano'sanënpitari.

32 Itopirinahuë', Quisososo' a'naya a'naya ni'sarin. “¿Inta' së'huarinco?” ta'ton, ni'sárin.

33 Napohuachina, sanapiso' “Nani anoyatërinco,” ta'ton, ropa ropatërarin quëran Quisoso huëcapairin. Isonquirahuaton, no'tëquën sha'huitërin. “Hua'qui' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Siniro. Së'huatënquën, a'naroáchin noyatërahuë huachi,” tënin.

34 —Natëranco ni'ton, nani imoya, anoyatëranquën. Nani noyatëran ni'ton, noya paquë huachi, itërin.

35 Ina nontaso chachin, Cairo pëinën quëran huë'sahuatona', sha'huitipi.

—Hui'nan nani chiminin huachi. ¿Ma'marëta' topinan quëran Maistro quësan? itiipi.

³⁶ Quisososo nipirinhüë' piyapi'sa' noninso' natanaponahuë', co ina yonquirinhüë'.

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, itërin.

³⁷ “Ama a'napitaso' huë'inasohüë',” topachina, Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin pa'pi. Coanshaso' Santiago in.

³⁸ Cairo pëinënquë canconahuatona', na'a piyapi natanconpi. Chiníquën na'nëtona', ayanápi.

³⁹ Ya'contarahuatón, inapita itapon:

—¿Onpoatomata' na'nëtona', noncaroaramaso'? Co sanapia'hua chimininhuë'. Huë'ësárin, itërin Quisosori.

⁴⁰ Naporinso' natanahuatona', piyapi'sari tēhuapirinhüë'. Quisosoriso' inapita ocoirahuaton, pa'pin, a'shin, cara ca'tano'sanën, inapitaráchin quëparin. Sanapia'hua ya'huërinquë ya'concontarin.

⁴¹ Maimirarahuatón, inaora nananquë:

—*Tarita comi*, itërin. “Huënsëquë' apia'hua,” tapon napotërin.

⁴² A'naroáchin sanapia'hua huënsërahuatón, huanirin. Nani shonca cato' pi'ipitërin ni'ton, noya iratërin. Ina ni'sahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi pa'yanpi. “¡Ma'pítacha nitotaton, ananpitaantarin paya!” topi.

⁴³ Quisososo nipirinhüë', “Ama a'napita sha'huitocosohüë',” itahuaton, “Nanon a'caco',” itërin.

6

Nasaritoquë paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Ina quëran pipirahuaton, ya'huërin'pa' paantarín. Ca'tano'sanënpitarinta' imapi.

² Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë a'chinarin. Na'a piyapi'sari natanahuatona', pa'yanpi. Pa'yanatona', inahua capini ninontapi:

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Noya noya yonquirin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparin nicaya?

³ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. ¿Co'na nontëcamayo inaso'? A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiago, Cosi, Cotasë, Simon, inapita itopi. Oshinpitanta' isëquë canpoarë' ya'huarin. Co Quisoso chiníquën nanantërinhuë'. Canpoa pochachin inanta', ta'tona', “¡Macari natëapon!” topi.

⁴ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Ya'ipi piyapi'sari pënëntona'pi noya natanpi. Ninanonënquë ya'huëpisopitariso nipirinhüë', co noyahuë' natanpi. Quëmopinënpita, huëntonënquë ya'huëpisopita, inapitanta' co noyahuë' ni'pi, topi iráca. No'tëquën napopi, ténin Quisoso.

⁵ Co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co nanitërinhuë' aquëtë huarë' Yosë pochin nicacaso'. Caraíchín cania'piro'sa' sè'huarahuatón, anoyatërin.

⁶ “¿Onpoatoncha isopita co yanatërinacohüë' nicaya?” ténin, yonquiapon.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' a'parinso'
(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Ina quëran ya'cariya ninanoro'saquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin.

⁷ Naporahuaton, shonca cato' ca'tano'sanënpita përasahuaton, sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Catoya catoya a'parin. Chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'.

⁸ —Pa'patama', ama ma'sha quëpacosohüë'. Ama cosharo', pë'pëto, coriqui, inapita tëranta' quëpacosohüë'. Pitanaráchin quëpaco'.

⁹ Sapatë' po'morahuatoma', a'moramazorë'quëmaráchin paco'.

¹⁰ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquëráchin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'.

¹¹ A'na ninanoquë ya'huëpisopita no'huitënënuëma': “Ama isëquë huëcosohüë'. Co yanatanainquëmahüë'” itohuachinënuëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó': “Nani sha'huitopiranquëmahüë'. Co nohuantëramahüë' ni'quëhuarë' canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama',” itoco'. Tëhuënychachin Yosëri chiníquën ana'intarin huachi, itërin Quisosori.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', piyapi'sa' pënëna'piapi: “Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco huachi,” itëra'piapi.

¹³ Naporahuatona', na'a piyapi'sa' sopairo'sari ya'coancantërinso inquitopi. Na'a cania'piro'santa' tomaquë pashitatona', anoyatopi.

Coansha Paotista tēpapiso'
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiipi. Cariria hua'aonta' natantërin, Irotisë itopiso'. I'huamiáchin inari sontaronënpita camaiton, Coansha Paotista atëpatërin ni'ton, yonquiárin:

“Ina quëmapiso' Coansha. I'hua chiminaponahuë', nanpiantarin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin,” tënin.

15 “Co inahuë'. Iniasë pënëntona'pi ipora,” topi a'naquëonta'.

“Co inahuë'. Ninotona'pi iráca ya'huërinso' nimara,” topi a'naquëonta'.

16 Irotisëso nipirihuë', co nisha nisha yonquirinhuë'.

—Inaso' tēhuēnchachin Coansha. Anishitēconotopirahuë', nanpiantarin, tēnin.

17-19 I'hua chachin Coansha nansiso', Irotisë co noyahuë' ninin. Iin sa'in osërëtërin. Pinipi sa'in chachin osërëtatón, manin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coanshari chiniquéen pënënin. “Co Yosë nohuantërinhuë' iyaparin sa'in osërëtatón macamaso',” itërin. Napotërinso marë' Irotiasaso' co quëyatónhuë', onpopionta yatëparin. Ina nohuanton hua'anso', sontaro'sa a'parin. Coansha macacaiso marë'. Masahuatona tashinan pëiquë po'mopi. Inapotahuatona, catinaquëtopi.

20 Irotisëriso' Coansha noya natanin. “Nóya quëmapi inaso'. Co oshahuanhuë',” ta'ton, co nohuantërinhuë' atëpatacaso'. Coanshari pënënpachina, nisha nisha yonquiaponahuë', noya natanin.

21 Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Coisëro'sa', capitano'sa', ma'huano'sa' Caririaquë ya'huëpisopita, inapita amatërin. Naporo' tahuëri Irotiasa chinotërin Coansha atëpatacaso'.

22 Coshatasoi', hua'huin ya'conahuaton, nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuatona', ya'ipiya quëran pa'yatopi. Hua'an mashorinta' pa'yatërin.

—Ma'sona nohuantëranso' apia'hua, nico quëchinquën.

23 Yoscoarë' quëchinquën. Ma'sona tëranta' nipatanco, quëtaranquën. Pancana no'pa' hua'anëntërahuë. Patomaquë huarë' quëtaranquën, itërin hua'ani na'aro nontaton.

24 Napotápachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—“Coansha nishitēconotahuaton, motën quëtoco,” itëquë', itërin.

25 Manorahuaton, hua'an ya'huërinquë paantarin.

—Coansha motën nohuantërahuë. Sënanquë acorahuaton, apiramiáchin quëtoco, itërin.

26 Ina natanahuaton, hua'an pa'pi sëtërin. Napoaponahuë', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarë' itërahuë,” ta'ton, co yanonpintërinhuë'.

27 Ina quëran sontaro sha'huitahuaton, a'parin Coansha motën macacaso marë'. Inaso pa'sahuaton, tashinan pëiquë nishitēconotërin.

28 Sēnanquē motēn acorahuaton, nanon quētērin. Nanonta' a'shin quētonin.

29 Imarinsopitaso', natantahuatona huē'pi. Nonēn quēparahuatona', pa'pitopi huachi.

Cosharo' ana'atērinso'

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

30 Ina quēran ca'tano'sanēnpita huēantarahuatona', Quisoso sha'huitipi. “Nani a'chintēra'piarai. Cania'piro'santa' anoy-atērai. Noya natanpi,” itiiipi.

31 Na'a piyapi'sa' huē'sapi Quisoso nicapona'. Ina quēran paantapi. A'napita ya'huērē' huēantapi, ina quēran paantapi. Naporápi ni'ton, Quisoso ca'tano'sanēnpitarē chachin co capacaiso tēranta' nanitopihuē'.

—Huēco' iyaro'sa'. Co piyapi ya'huērinquēhuē' pa'ahua'. Pi'pian chinotahua', itērin ca'tano'sanēnpita.

32 Itohuachina, potiquē ya'conahuatona', pa'pi. Co piyapi ya'huērinquēhuē' pa'sapirinahuē'.

33 Pa'pachinara, na'a piyapi'sari notēērapi. Quisoso no-huitahuatona', na'a paahuapi. Nisha nisha ninano quēran pa'pi. Ira pa'tatona', ta'arahuatona', inahua'ton canconpi. Co'huara Quisoso canshátērasohuē', canconpi.

34 Na'a piyapi'sa' yamorapi. Nonshirahuaton, Quisosori quēnanconin. “Isopitaso' ohuicaro'sa' co macari a'pairinsohuē pochin nisapi,” ta'ton, nosororin. Nosoroaton, na'con a'chintaantarin.

35 Nani i'huararahuaso', ca'tano'sanēnpitari Quisoso huēcapiarahuatona', itopi:

—Nani Maestro i'huarin. Co manta' isēquē ya'huērinhuē' ni'ton,

36 piyapi'sa' a'paquē' pa'ina'. Isosha'huaya pēiro'sa' ya'huērin. Ninanoro'santa' co aguēyahué'. Inatohua' coshoro' pa'anatona', ca'ina', itopirinahuē'.

37 —Canpitari a'caco', itērin Quisosori.

—Cato pasa tahuēri sacatatē' coriqui canarēso pochin nininquē pan pa'anahuatoi, ¿a'ca'ii ti? itopi.

38 —¿Onpo panta' ya'huētērinquēma'? Paatoma', ni'conco', itērin. Pa'sahuatona', ni'conpi.

—A'natērapoya pan, catoyachin sami, inaíchín ya'huētērincoi, itiiipi.

39 Itohuachinara, piyapi'sa' sha'huitērin pastoquē huēnsēcaiso'.

40 A'naquēn a'natērāpo shonca, a'natērāpo shonca, a'naquēn pasa, pasa huēnsēpi.

41 Ina quēran a'natērapoya pan, catoya sami, inapita ma'parin. Inápaquē nē'pētahuaton, Yosē nontērin.

“Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan sē'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Sami sē'paninsonta' quëtëra'piapi. Inaíchin nipirinhüë', ya'ipi piyapi ananitërin.

⁴² Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi.

⁴³ Ina quëran pan, sami, inapita pë'sotopiso' maantapi. Shonca cato' i'më' amëntatopi.

⁴⁴ A'natërápo huaranca quëmapi'sa' naporo' coshatopi.

I aipi i'narinso'

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Apira canta' pa'sarahüë'. Pitsaita'pa' pa'ahua',” itërin. Ca'tano'sanënpita nani pa'pachinara, piyapi'sa' nontarin ya'huëpi'pa' paacaiso marë'.

⁴⁶ Nani nontohuachina, inaora pa'nin a'na motopia'huayaquë Yosë nontacaso marë'.

⁴⁷ Tashihuachina, ca'tano'sanënpitaso' potiquë pa'sapirinahuë', sono' huáncoanaí' tashitopi. Quisososo' inaoraíchin quëparitërin.

⁴⁸ Ca'tano'sanënpita ya'ipi tashi' maitopirinahuë'. Ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiníquën pacacaiso'. Canotopi huachi. Ina ni'sahuaton, co tahuëriyátërasohüë', Quisoso pa'nin. I aipi i'narahuatón, no'pa pochin pa'tarin. Poti nani icantaponahuë', na'huëtatë pochin nisarin.

⁴⁹ I aipi pa'sarinso' quënanahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan” ta'tona', “ëë” topirinahuë'.

⁵⁰ Ya'ipiya quëran ni'sahuatona', tē'huatopi. Nipirinhüë', a'naroáchin Quisosori itërin:

—Co'ta ca huë'sarahüë. Ama pa'yancosohüë'. Chiníquën cancantoco', itërin.

⁵¹ Ina quëran potiquë ya'conapatërin. Ya'conpachina, ihuan sanorin huachi. Ca'tano'sanënpita pa'yanpi: “¿Onporahuatoncha nanitaparin nicaya?” topi yonquiatona'.

⁵² Nani pan ana'atërinso' nicaponaraihuë', co ina yonquipi-hüë'.

Quinisariti parti pa'ninso'

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. Yonsanquë poti a'sonpi.

⁵⁴ Nonshiaso chachin, a'naroáchin piyapi'sari Quisoso no-huitopi.

⁵⁵ Manorahuatona', ya'ipi ina parti pa'sahuatona', pëiro'saquë pa'pi. Na'a cania'piro'sa' pë'sara'huayaquë quëpi anoyatacaso marë'. “Pasëquë Quisoso ya'huarin,” itohuachinara, inaquë quëpi.

56 Intohuaso tēranta' Quisoso pa'pachina, inatohua' cania'piro'sa' quëparapi. Nisha nisha ninanoquë pa'sarin. A'naquën pancana. A'naquën caraíchín piyapi ya'huëpirinhuë', insëquësona pa'pachina, cachiquë cania'piro'sa' acopi. "Quëma a'moranso' huirotën tēranta' së'huatona', noyachina'," tosapi. "Inta nipachin, së'huaina'," topachina, së'huapi. Insoarisona së'huahuachina', a'naroáchin noyatopi huachi.

7

Cotio mashocoro'sa' napopiso'

(Mateo 15.1-9)

1 Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quëran o'mapi Quisoso natanacaiso marë'.

2-3 Quisoso ca'tano'sanënpita coshataso', quënanquipi. A'naquën co niopoimirataponaraihuë' coshatapi. Parisioro'saso' co'huara coshachatëraponahuë', pi'pian i'shaquë niopoimiratopi. Ya'ipi cotioro'sa' ina pochin yonquipi. "Co inapohuatëhuahuë', oshahuanarigua'," tēcatona' napopi. Shimashonëna' inachintopiso' ni'ton, inapopi.

4 Mircatoquë pa'pi quëran yacoshatohuachinara, i'quë niopoimiratopi. Na'a nisha nisha inachintopisopita ya'huëtopi. Minëro'sa', i'sha ta'painano'sa', hua'na yonsharo'sa', pë'sararo'sa', inapita pa'mopi.

5 Napoaton parisioro'sa', cotio maistro'sa' inapitari Quisoso natanpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quëma a'chintëransopitaso', co niopoimirataponaraihuë' coshatapi? Shimashonënpoa' inachintopirinahuë', inahuaso' co napopihuë', itopi.

6 —Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. Canpitaso' nonpintënuquëma'. Iráca Yosë quiricanënuquë Isaiasë no'tëquën ninorinquëma': "Isopita piyapi'saso' nanamëna quëran noya nontopirinacohuë',

co cancanëna quëran imarinacohuë'.

7 'Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë', inahuara yonquipiso' nia'chintapi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," tēnin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitaton, naporin.

8 Inapochachin canpitanta' Yosë pënëninpoaso' naniantahuatoma', piyapi'sa' a'chinpiso' natërama huachi, itërin.

9 Naquëranchin itantarín:

—Tehuënachachin Yosë pënëntërinso' a'porama' shimashonëma' napopiso' natëcamaso marë'.

10 Ni'co'. Moisésë iráca pënëntaton, naporin: “Tatama', mamama', inapita noya natëtoma', catahuaco'. Inso tēranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina', tēpaco',” tēnin.

11 Canpitaso nipirinhüë' nisha a'chinama'. A'chinatoma', naporama': “A'naquën nanitērin pa'pina', a'shina' apiratacaso'. ‘Ma'sha ya'huëtērinco' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë', topatēra, co tatama', mamama' inapita quëtacaso' ya'huërinhuë',” toconama'. Napoaton tatama', mamama' inapita ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtēramahuë'.

12 “Co quëtacaso' ya'huërinhuë',” toconatoma', co catahuaramahuë'.

13 Ina pochin nia'chintatoma', co Yosë quiricanën natēramahuë'. Hui'namapitanta' a'chintērama' inapochachin nicacaiso marë'. Inapochachin pochin na'con nisha nisha nia'chintērama', itērin Quisosori.

Onporahuatēhuasona oshahuanēhuaso'
(Mateo 15.10-20)

14 Naquēranchin piyapi'sa' pērasahuaton, a'chintantarin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tēquën yonquicamaso marë'.

15 Co manta' ma'sha ya'huërinhuë' nonēnpoaquë ya'conahuaton, aoshahuaninpoaso'. Cancanēnpoa quëran pipirinsö' tēhuēnchinsö' aoshahuaninpoa'. [

16 Huëratēhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itērin.]

17 Nani a'chintohuachina, piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Ca'tano'sanēnpitanta' ya'conpi. Nani ya'conpachinara: “Achin naporanso' co nitotērai huë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?” itopi.

18-19 —¿Co canpita tēranta' nitochátēramahuë' ti? Inta nipachin, a'chintanta'inquëma'. Nani ma'sha ca'nēhuaso marë' co ina marë' oshahuanēhuahuë'. Co cosharo' cancanēnpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamēnpoaquë ya'conin. Ina quëran inquietarë'. Napoaton ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Coshatērehuaso marë' co oshahuanēhuahuë', itērin.

20 Ina quëran itaantarin:

—Cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatamara, co noyahuë' ninama'. Ina marë' oshahuanama'.

21 Acopo' cancanëma quëran co noyahuë' yonquiramasopita pipirin. Co noyahuë' yonquihuatama', monshihuanama', ihuatērama', tēpatērama'.

22 Nitēhuananpitērama'. Pa'yatacasoráchin cancantērama'. A'napita ma'shanën noyaparama'. Co noyahuë' ninama'. Nonpinama'. Nisha nisha co noyahuë' ninamaso' co

yaa'poramahuë'. Apirarama'. Pinotërama'. “Caso' co a'napita pochincohuë'. Noya noyaco,” toconama'. Co yonquinahuanhuë' ninama'.

²³ Co noyahuë' yonquihuatamara, ina pochin ninama'. Ina marë' oshahuanama', itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'
(Mateo 15.21-28)

²⁴ Ina quëran pipirahuaton, nisha piyapi'sa' ya'huëpiquë pa'nin. Tiro, Siton, inapita ya'cariya paaton, a'na pëiquë ya'conconin. “Ama isëquë huë'nahuëso' a'napita sha'huitocosohuë',” itopirinhüë', a'naroáchin ya'ipi nahuinin.

²⁵⁻²⁶ Inaquë a'na sanapi ya'huërin. Co cotio sanapihuë'. Nisha piyapi. Siropinisia parti hua'huatërin. Hua'huinso' parisitárin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhüë'. Quisoso huë'ninso' natantahuaton, paaparin. Paaparahuaton, Quisoso nantën pirayan isonconin.

—Hua'huahuë Sinioro parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiníquën aparisitarin. Inquitoco, topirahuë', itiirin.

²⁷ —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë', ni'nira a'carëhuë'. Hua'huaro'sa'ton coshachin noya natëaquë huarë', itërin Quisosori.

²⁸ —Naporin mini Sinioro. Napoaponahuë', hua'huaro'sa' pi'pian tëranta' atatohuachinara, ni'niraro'sarinta' capitërin ni'ton, quiyanta' catahuacoi topirahuë', itërin.

²⁹ —¡Naporinchi paya! Ma noya natëranco ni'ton, ya'huëran'pa' paantaquë'. Nani sopai hua'huan quëran pipirin, itërin.

³⁰ Sanapiso pëinënquë canconahuaton, hua'huin noya quëhuëánin quënanconin. Nani sopai pipirin huachi.

Në'huëro'sa' anantantërinso'

³¹ Quisoso Tiro quëran pipirahuaton, Sitontaquëchin na'huërin. Ina quëran Ticaporisëquë canquirin. Inaso no'pa' Cariria sono yonsanquë ya'huërin.

³² Inaquë a'nara apia quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Noyá në'huërin. Naporahuaton, pa'pi icotë' ninin. “Iso quëmapi së'huaquë' noyachin topiraihuë',” itopi.

³³ Napotohuachinara, apiaráchin amashamiachin quëparin. Quëparahuaton, imirin quëran icarahuëratërin. Ina quëran niipiimiratahuaton, nënërain së'huatërin.

³⁴ Inápaquë në'pëtahuaton, sëtërin quëran panca nii o'huarin. Ina quëran Yosë nontahuaton: “¡Ipata!” itërin. “¡Në'huëranso' iniquë!” tapon napotërin.

³⁵ Naporo' nē'huërinso' inquirin huachi. Nënërinta' noy-atahuaton, noya nonin huachi.

³⁶ Quisosori piyapi'sa' pënënin: “Ama a'napita sha'huitocosohuë,” itërin. Itopirinhue', piyapi'saso' pa'sahuatona', sha'huirapiapi. Na'con na'con pënënpirinhue', aquë aquëtë huarë' sha'huirapiapi.

³⁷ “¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya! Nē'huëro'sa' anoy-atohuachina, noya natantopi huachi. Co nonpirinhue'ta', a'naroáchin anoyatërin ni'ton, noya nonsapi. ¡Ya'ipichi noya ninin paya!” topi.

8

Cosharo' ana'atantarinso' (Mateo 15.32-39)

¹ Naporo' tahuëri'sa' na'a piyapi'sa' niyontoantapi. Capa coshoro' nipachina, Quisosori ca'tano'sanënpita përarin. Huë'pachinara, itërin:

² —Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuëri natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huëtopihuë'.

³ A'naquën áquë quëran huë'pi ni'ton, co topinan yaa'parahuë' tanari canahuachina', itërin.

⁴ —Capa pëiro'sa' isëquë. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huapi. ¿Onpotahuatëcha isonapo' piyapi a'carë paya? itopi ca'tano'sanënpitari.

⁵ Napotohuachinara, Quisosori natanin:

—¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina:

—Canchisëyachin ya'huëtërincoi, itopi.

⁶ Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin no'paquë huënsëcaiso'. Nani huënsëhuachinara, pan ma'patërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan së'panin huachi. Së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' quëtërapipi.

⁷ Caraíchin saminta' ya'huëtöpi. Ina marënta' “Yosparinquën Tata,” itahuaton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin piyapi'sa' quëtacaiso'.

⁸ Nani quëtöhuachinara, natëaquë huarë' coshatopi. Pë'sotopisonta' masahuatona', canchisë i'më' amëntatopi.

⁹ Catapini huaranca piyapi'sa' pochin coshatopi. Nani coshatöhuachinara, piyapi'sa' nontërin pacacaiso marë'.

¹⁰ Nani nontöhuachina, potiquë ya'conin. Ca'tano'sanënpitarë' pa'sahuatona', Tarmanota parti chinpiconpi.

Sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'
(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

11 Inaquë parisioro'sa' huë'sahuatona', Quisoso nontiipi atëhuëcaiso marë'. "Yosë a'paimahuachinquën, sacai' nininso' niquë' quiyanta' nicatëinquën natëiinquën," itopirinahuë'.

12 Chiníquën sëtaton, itapon:

—¿Ma'marëta' yani'nama? "Sacai' nininso' niquë' ni'inquën," itopiramacohuë', co Yosë nohuantërinhuë' a'nota'huanquëmaso', itërin.

13 Ina quëran potiquë ya'coantarahuaton, aquëtëran paan-tarin.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Mateo 16.5-12)

14 Pëntonpirinahuë', ca'tano'sanënpita naniantopi cosharo' quëpacaiso'. A'naíchin pan potiquë ya'huëtopi.

15 Quisosorisó nipirinhuë' pënënarín:

—Ni'cona iyaro'sa'. Pan ahuëpocatërinso pochín pari-sioro'sa' ya'huëtopi. Irotisë imapisopitanta' ya'huëtopi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocoso huë', itërin.

16 Natanahuatona', ca'tano'sanënpita capini ninontapi. "Capa pan. Co ya'huëtërinpoahuë'. Napoaton naponontërinpoa'," nitopi.

17 Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itapon:

—¿Onpoatonta "capa pan," toconama'? ¿A'chintápiranquëmahuë', co ipora huanta' yonquiyátëramahuë ti? ¿Co natantochináchinhuë' cancantërama' nica?

18 Noya natanapomarahuë', ¿onpoatomata' co yonquiramahuë'? Nicapomarahuë', ¿onpoatomata co natëtëramahuë'?

19 I'hua chachin a'natërapoíchin pan nipirinhuë', a'natërápo huaranca piyapi'sa' ananitërahuë. ¿Onpo i'mëta' naporó pë'sotopiso' amëntatërama'? itërin.

—Shonca cato' i'më', itopi.

20 —Panso' canchisëíchin nipirinhuë', catapini huaranca piyapi ananitahuato, ¿onpo i'mëta' pë'sotopiso'? itaantarín.

—Canchisë i'më', itopi.

21 —Napoaton co pan yonquiato, pënënaranquëmaso', ¿Co nitochátëramahuë' ti? itërin Quisosori.

Somaraya anoyatërinso'

22 Ina quëran Pitsaitaquë chinpiconpi. Inaquë somaraya nininso' Quisosoquë quëpi. "Së'huaquë' Sinioro noyachin," itopi.

23 Itohuachinara, maimirarahuatón, ninano aipiran quëparín. Iroi quë pashirayatërin. Nani së'huarayarahuatón:

—¿Ma'ta' iyasha quënanan? itërin.

24 —Piyapi ni'pirahuë', co a'ninquëchin ni'nahuë'. Pa'sapirinahuë', nararo'sa pochín ni'nahuë', itërin.

25 Naquëranchin së'huarayantahuachina, noya ni'tërin. Nani noyatërin ni'ton, ya'ipi a'ninquëchin quënanin huachi.

26 —Ya'huëran'pa' iyasha no'tëëquë'. Ama ninanoquë paquësosohuë', itërin Quisosori.

Pitro natëtërinso'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

27 Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Sisaria Pinipi parti pa'sarin nisha nisha ninanoquë a'chinacaso marë'. Papon pochin, ca'tano'sanënpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuë ni'to, ¿in pochinta piyapi'sa' cancantiarinaco? itërin.

28 —Nisha nisha yonquirapirinënquën. “Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' ni'ton, naporin,” topi a'naquën. “Co inahuë'. Iniasëco' nanopiantamara,” topi a'naquëonta'. “Ninotona'pi iráca chiminpirinhuë', nanopiantarinso' nimara,” topi a'napitanta', itopi.

29 —Canpitaso nipirinhue', ¿ma'ta' yonquirama'? itërin.

—Quëmaso' Cristo, Yosë chachin a'paimarinquën, itërin Pitrori.

30 —Ama ina a'napita sha'huitocosohuë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

31 Naporo quëra huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Yosë quëran quëmapico niporahuë', na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi nohuantarinacohuë'. Tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahuë', itërin Quisosori.

32 No'tëquën sha'huitochinarin. Ina natanahuaton, Pitrori amashamiachin quëparahuaton:

—¿Ama, Siniro, napoquësosohuë'! itërin.

33 Quisososo nipirinhue' tahuërërahuaton, ya'ipi ca'tano'sanënpita ni'sarin.

—¿Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. Co Yosë pochin yonquiranhuë'. Piyapinquën ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin.

34 Na'a piyapi'sa' ya'cariya huaniapi.

—Amashamiachin huëco' iyaro'sa', a'chinchinquëma', ito-huachina, huë'pi natanacaiso marë'. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërinSORÁchin imaco huachi. Corosëquë chiniquën parisitëre'. Inapochachin canpitanta' parisitapomarahuë', imamiatoco.

35 Noya nanpicamasoráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisito-miatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, noya nanan a'chinamaso marë' parisitapomarahüë', co topinan quëran nanpiaramahuë'. Yosë'pa' nanpimiatarama huachi.

36 Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhüë', topinan quëran napoarama'.

37 ¡Onponta' pahuërëtapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhüë' cha'ëcaso'!

38 Ipora tahuëri'sa' ya'huëpisopita co noyahuë' nipi. Nitëhuananpitopisopita pochin cancantopi. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuëri carimanta' tapayatëinquëma', a'poaranquëma'. Nanamëhuë a'pohuatama', carimanta' o'mantahuato, a'poaranquëma'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahüë. Tatahuë pochin huënaratahuato, noya anquëniro'sapitaro'co o'mantararahüë, itërin.

9

1 Ina quëran itaantarín:

—Tëhuëenchachin iyaro'sa' Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. Chiníquën nanantaton hua'anëntapon, ni'sarama'. A'naquëma' co'huara chimiyantërasëinquëmahuë', ni'sarama', itërin.

Quisoso nisha pochin ya'norinso'

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

2 Saota tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin quëparin. Inapita nicasoi', nisha pochin ya'norin.

3 A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. Co inso tëranta' nanitërinhuë' pë'sainaton, ina pochin huiríchin acocaso'. Huirí huiríchin inaso'.

4 A'nanaya Iniasë, Moisésë, inapita quënanpi. Iráca ayapirihahuë', Yosë nohuanton ya'noantapi. Quisosorë' ninontapi.

5-6 Ina ni'sahuatona', Pitro, Santiago, Coansha, cara chachin pa'yanpi. Na'con pa'yanaton, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maestro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, topirahuë', a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisésë marë', a'nanta' Iniasë marë', itërin. Napoaponahuë', co yonquiatonhuë' naporin.

7 Naporo' chitorori imotërin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërinso' natanpi. "Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosororahuëso'. Ina natanco'," itërin.

8 Napotaso chachin ca'tano'sanënpitari ni'sapirinhahuë', co a'napitaso' quënanpihuë'. Quisosoráchin quënanpi.

9 Motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin: "Achin ni'namaso' ama insonta' sha'huitocoso'huë'. Yosë

quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nanpiantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco'," itërin.

¹⁰ Napoaton co insonta' sha'huitopihuë'. Inahua capini ninontapi. "¿Onporahuatonta' nanpiantaponso'?" nitopi.

¹¹ Achin Iniasë quënanpi ni'ton, inanta' yonquiapi.

—Pi'pian Siniro yanatanainquën. Cotio maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: "Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantarín," topi. ¿Onpoatonta' napopi? itopi.

¹²⁻¹³ —No'tëquën napopi. "Yosë nanamën ayonquiantacaso marë' huëantapon," tënín pënëntona'pi. Naporinso chachin. Nani mini huëantapirinhuë', co nohuitopihuë'. Co yanatanatonahuë', inahua yonquinëna quëran no'huipi. Yosë quiricanënquë naporinso chachin nitopi. Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', inapochachin no'huiarinaco. Aparisitarinaco. Yosë quiricanënquë iráca ninorin ni'ton, parisita'huaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Ina quëran motopi quëran nohuaraimarahuatona', a'napita ca'tano'sanënpita quënanquimantapi. Cotio maistro'sarë' chiníquën ninontapi. Na'a piyapi'sa' yamorapi ni'quimapi.

¹⁵ Quisoso quënanahuatona' ya'ipiya quëran ta'arë'nachin nacapipi. Pa'yatatona: "I'huata Maistro," itoonpi.

¹⁶ Ina quëran Quisosori natanin:

—¿Ma'ta' ninontapiramahuë'? itërin.

¹⁷ A'na quëmapiri itapon:

—Hui'nahuë Maistro quënanahuë, anoyatoco topirahuë'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi nanitërinhuë' nonacaso'.

¹⁸ Insëquësona sopairi mapachina, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Ninaquërarahuaton, pacororárin. Ca'tano'sanënpita natanpirahuë' inquitacaiso marë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

²⁰ Napohuachina, quëshipi. Quisoso quënanahuaton, sopai no'huitaton, hua'huasha ahua'yantërin. No'paquë atatahuaton, asocoro asocorotarin. Sa'po sa'po niconin.

²¹ —¿Onporo quëran huarëta' hui'nán naporin? itërin.

—Hua'huatapon quëra huarë' naporin.

22 Na'aro' pënquë sopairi të'yatërin. I'quënta' të'yaitërin tëpacaso marë'. Nosorocoi, Siniro. Nanitohuatan, anoy-atëquë', itërin.

23 —“Nanitohuatan,” ¿itëranco ti? Yosë natëhuatëra, ya'ipiya nanitaparë', itërin Quisosori.

24 —Tëhuëenchachin Siniro natëpiranquënhuë'. ¡Catahuaco noya noya natëinquën! itaantarin pa'pini.

25 Na'a piyapi'sa' niyontonquirapi ni'sahuaton, a'naroáchin sopai itapon:

—Quëmaso' sopainquën. Piyapi ya'coancantohuatana, anë'huëran. Napoaton carinquën napotaranquën. Iso hua'huasha quëran pipirahuaton, ama huachi onporonta' ya'coancantantaquësuhuë', itërin.

26 Napotohuachina, Sopai chiníquën “yai” tahuaton, hua'huasha ahua'yantaantarin. Inapotahuaton, chimipi pochin patërin. Napoaton: “Nani chiminin,” topirinahuë',

27 Quisosori maimirarahuaton, opatohuachina, huanirin huachi.

28 Ina quëran Quisososo' ca'tano'sanënpitarëachin pëiquë ya'conconpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quiyariso' co nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

29 —Isanpi sopaiso', sacai' inquitacaso'. Chiníquën Yosë nontaquë huarë', inquitëre', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninoantarinso'
(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

30 Ina quëran paantarahuatona', Cariria parti pa'sapi. “Ama huë'nahuëso' piyapi'sa sha'huitocosuhuë',” ténin Quisoso.

31 Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaton, napotërin:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinco, masarinaco. Mapachinaco, tepararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nantantarahuë', itërin.

32 Natanaponaraihuë', co natëtacaiso' nanitopihuë'. “¿Onpoatonta' ina pochin nontërinpoa'?” topi yonquinëna quëran. Naporahuaton të'huataton', co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiníquën nanantërinso'
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

33 Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Pëiquë ya'compachinara, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ma'ta' iraquë huëcapoma pochin ninontëriarama'? itohuachina,

34 co manta' topihuë'. “¿Inquënpocha ipora chini chiníquën nanantarihua nicaya?” nitopi ni'ton, co yasha'huitopihuë'.

35 Napoaton inaquë huënsërahuaton:

—Huëco' iyaro'sa' shonca catonquëma chachin natanquico pënëinquëma'. Inquëmasona' chinì chiníquën nanantamaso' nohuantohuatama', topinan piyapi pochin cancantatoma', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco', itërin.

³⁶ Ina quëran hua'huasha maimirarahuaton, huancánachin ahuanirin. Ina iporahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

³⁷ —Ca imaramaco ni'ton, hua'huasha tëranta' nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohüë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

Yosëri acanarinso'

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi, Maistro, ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton, sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhüë', co quiya pochin imarinquënhüë' ni'ton, co nohuantëraihüë'. “Ama inapotëquësuhüë',” itërai, tënin.

³⁹ —Tananpitoco' iyaro'sa'. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton piyapi anoyatohuachina, inaso' noya. Co sha'huirapiincoso' nanitaponhüë'.

⁴⁰ Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuarinpoa'.

⁴¹ Caso Cristoco. Imaramacoso marë' piyapi catahuahuachinquëma', Yosë nitotërin. I'sha tëranta' o'shitohuachinëinquëma', ina marë' a'na tahuëri acanaarin. Tëhuënychachin noya i'huëretarin, itërin Quisosori.

Anishacancantërinso'

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Ina quëran itaantarín: “Hua'huasha natërinco'so' anishacancantohuatama', Yosë chiníquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohüë', co chiníquën cancanchatërapihüë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', Yosë ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë', pancara'piquë a'sonconotahuatënëinquëma', marëquë të'yaitërinëinquëma' naporini, noya noya niitomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë' tënhüë'.

⁴³⁻⁴⁴ Ma'sona tëranta' iyaro'sa' anishacancantohuachinquëma', a'poco'. Iso pochin yonquico'. A'na imirama quëran co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama' naporini, tantoimiraya nipomarahüë', Yosë'pa' pa'itomahuë'. Cato imirarë'quëma chachin parisitopiquë pa'patamaso', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Inaquëso' pën co onporonta' tacopiarinhüë'.

⁴⁵⁻⁴⁶ Nantëma' ya'huëtërinquëma' iratacaso marë'. Nipirinhüë', ma'sona marë tëranta' co noyahuë' yonquiatoma', iratohuatama', na'con oshahuanama'. Ninishitërantëtërama'

naporini, noya noya niitonhuë'. Tantorantë' nipomarahuë', Yosë'pa' pa'itomahuë'. Catorantërë'quëma chachin parisitopiquë pa'patamaso', pa'pi co noyahuë' niitonhuë'.

47 Ya'piramanta' ya'huëtërinquëma' noya ni'tacaso marë'. Nipirinhüë', ya'pirama quëran quënanatoma' co noyahuë' yonquihuatama', oshahuanarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, a'na quëran somaraya nipomarahuë', Yosë hua'anëntërinquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin ni'tapomarahuë', parisitopiquë të'yatohuachinquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ma'sona tëranta' anishacancantohuachinquëma', a'naroáchin naniantoco' ama parisitopiquë paacamaso marëhuë'.

48 Inaquë chiníquën parisitápoma'. Co shonaro'sa tëranta' chiminaponhuë'. Pën co onporonta' tacopirarinhuë'.

49 Pënquë ahuiquitërëso pochin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tëniarin noya noya cancantacaiso marë'.

50 Yamora noya acashicaso' niponahuë', chiminpachina co huachi noyatërinhuë'. Canpitaso nipirinhüë', yamora cosharo' noya acashirinsó pochin nico'. Noya nini'toma', ya'huëco," itërin.

10

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

1 Capinaomo quëran pipirahuaton, Cotia parti paantarín. Naporahuaton, Cortanii' aquëtëran pa'nin. Inaquë naquëranchin na'a piyapi'sari huëcapaipi. Quisosori a'chintantarín. Nani tahuëri huë'pachinara, noya a'chintarin.

2 Parisioro'santa' Quisoso ya'carirahuatona', atëhuëcaiso marë' natanquiipi:

—¿Noya ipora sa'anpo' të'yatacaso' ti? itiipi.

3 —¿Ma'ta' iráca Moisësë pënëntërin? itërin Quisosori.

4 —“Sa'anpo' yatë'yatohuatëra, coisëquë aninshitërë': ‘Nani sa'ahuë të'yatarahuë', ta'caso' aninshitërë'. Ina quëran noya të'yatacaso huachi,” tënin Moisësë, itopi.

5 —Co të'yatacaso' pënëninquëmahuë'. Canpitaso' co natantochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, Moisësë napopënëninquëma'.

6 Napoaponahuë' ya'nan piyapi nicapon, cato' piyapiíchin Yosëri ninin. A'na quëmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin.

7 Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso' ya'huërin.

8 Cato' piyapi nipirinhüë', a'naíchin pochin nipi. Catoya'pi nipirinhüë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin.

⁹ Nani Yosëri asë'quërin ni'quëhuarë', co onporonta' sa'ama' të'yatamaso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

¹⁰ Nani pëiquë ya'conpachina, naquëranchin ca'tano'sanënpitari itapona':

—Achin naporanso' a'chintantacoi nitochii, itopi.

¹¹ —Sa'ama' të'yatatoma', a'na sanapi mapatama', inaso' co sa'ama chachinhuë' ni'ton, monshitëramaso pochin Yosëri ni'nin. Ina marë' oshahuanarama'.

¹² Inapochachin sanapi'santa', so'in ta'ananpirahuaton, a'na quëmapi so'yatohuachin, inaso' co so'inhuë'. Monshin pochin Yosëri ni'sarin. Ina marë' oshahuanarin, itërin.

Hua'huaro'sa marë' Yosë nontërinso'
(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Hua'huaro'sa' quëpisopita ca'tano'sanënpitari yaa'papurinahuë'.

¹⁴ Ina ni'sahuaton, Quisosori co noyahuë' ni'nin.

—Tananpitoco' iyaro'sa' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa pochin cancantopisopita Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi.

¹⁵ Tëhuëenchachin carinquëma' itaranquëma', hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cancantohuatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', itërin.

¹⁶ Ina quëran hua'huaro'sa' iporin. Së'huamotorahuaton, inapita marë' Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'.

Ma'huan yaimarinso'
(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Ina quëran Quisoso yapaantarapirinhuë'. A'nara quëmapi ta'aquirahuaton, isonquirin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën. ¿Ma'ta' caso' onpo'i nani pimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin.

¹⁸ —¿Ma'marëta' "Quëmaso' noyanquën" itëranco? Yosëichin noyaso'.

¹⁹ Iráca pënëntërinso' nani nitotëran. "Ama piyapi tëpacosohuë'. Ama nitëhuananpitocosohuë'. Ama ihuatocosohuë'. Ama ninonpinapicosohuë'. Ama nonpincosohuë'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco'," ténin Yosë pënëntaton, itërin Quisosori.

²⁰ —Co manta' Maistro onporahuë'. Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë', itërin.

²¹ Ina natanahuaton, nirayarin. "Tëhuëenchachin noya yonquirin," ta'ton nosororin.

—Isonta' iyasha Yosë nohuantërin ta'a. Paquë'.
Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canaranso'
sa'ahuaros'a' quëtëquë'. Ina quëran huëquë' imaco huachi.
Inapohuaton, a'na tahuëri Yosë'pa' canamiataran, itërin.

²² Ina natanahuaton, co huachi noyahuë' cancantërin.
“Hua'huayatërahuë' ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton sëtërin.
Sëtaton, pa'nin huachi.

²³ Ina quëran Quisosori ca'tano'sanënpita ni'sahuaton,
itapon:

—Pa'pi sacai ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë
ya'conacaiso', itërin.

²⁴ Ina natanahuatona': “¡Ma'pitacha naporin paya!” nitopi
ca'tano'sanënpita.

—Tëhuënychachin iyaro'sa' ma'sharáchin yonquihuatëra,
sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso'.

²⁵ Ni'co'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën
ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, co pi'pisha
tërant'a' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca
sacai ma'huano'saso' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso',
itaantarín.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi:

—Napoahuarë', ¿incha nica cha'ërë'poya? nitopi.

²⁷ Ya'ipiya notëërahuaton, Quisosori itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin
nanitërin anoyacancantínquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparín,
itërin.

²⁸ —Ni'quë' Maistro. Quiyaso' nani ya'ipi ma'shanëhuëi
huëshirahuatoi, imarainquën, itërin Pitrori.

²⁹ —Tëhuënychachin iyaro'sa' imamacoso marë' nani ma'sha
patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarínquëma',
tënahuë. A'naquëma' mini nanamëhuë a'chinacamaso
marë' co huachi ya'huëmiataramahuë'. A'naquëma' pëinëma',
iyaparima', oshiparima', tatama', mamama', hui'nama',
no'panëma', inapita patërama'.

³⁰ Ca imamacoso marë' napohuatama', Yosë na'con
na'con quëtantarínquëma'. Isoro'paquë chachin pasaro'
aquëtë pochin pëiro'sa', iyaro'sa', oshiro'sa', mamaro'sa',
hua'huaro'sa', no'paro'sa' inapita quëtarinquëma'. Noya
cancantarama'. Napoaponahuë', aparisitarínëinquëma anta'.
A'na tahuëriso huachi Yosë'pa' nanpimiatarama'.

³¹ A'naquën ipora chiníquën nanantopirínahuë', a'na
tahuëri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquënso
nipirínhuë', ipora topinan piyapi pochin nicaponahuë',
a'na tahuëri chiníquën nanantapi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huiantarinso'
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Ina quëran ira pa'tahuatona', Quirosarin'pa' paantarapi ni'ton, ca'tano'sanënpita pa'yanpi. Imapisopitanta' të'huatopi. Quisososo nipirinhüë', quëchitërarin. Naquëranchin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, ma'sona onpocaso' sha'huitaantarin.

³³ “Noya iyaro'sa' natanco'. Iporaso' Quirosarin'pa' pa'sarëhua'. Inatohua' nani ma'sha onpotarinaco. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inaquë sha'huirapiarinaco. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita masahuatonaco, 'Tëpacaso' ya'huërin, tosapi. Ina tosahuatona', nisha piyapi'saquë yo'coaninaco tëpainacoso marë'.

³⁴ Inapita tëhuarahuatonaco, ipitarinaco. Chiniquën huihuirarinaco, pë'shararinaco. Ina quëran tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nantantarahüë' itantarin.

Santiago, Coansha, inapita nohuantopiso'

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Ina quëran Santiago, Coansha, inapita Quisososo huëcapaipi. Sipitio hui'ninipita inahuaso'.

—Pi'pian Maistro natainquën, topiraihuë', itopi.

³⁶ —¿Ma'ta' iyaro'sa' nohuantërama'? itërin.

³⁷ —A'na tahuëri noya noya hua'anëntaran. Hua'an ya'conpatan, chiniquën nanan quëtocoi. A'naso' quëma inchinan quëran ahuënsëquë', a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', topiraihuë', itopi.

³⁸ —Canpitaso' co no'tëquën yonquiätëramahuë'. Co ya'ipi nitochätëramahuë'. Chiniquën iyaro'sa' parisitarahuë. Main o'orëso pochin pa'pi parisitarahuë. I'quë ya'coitëreso pochin aparitarinaco. Canpitanta' aparisitohuachinënuëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

³⁹ —Ahuantarai, itopi cato chachin.

—¿Naporinchi paya! Ca pochin mini canpitanta' main o'orëso pochin parisitarama'. I'quë ya'coitëreso pochin parisitarama'.

⁴⁰ Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiniquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita inchinanëhuë quëran ahuënsëarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

⁴¹ Chiniquën nanan nohuantopiso' natanahuatona', a'napitariso' no'huipi.

⁴² Quisososo nipirinhüë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin.

—Co Yosë imapisopitahuë' chiniquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'an ya'conpachinara, chiniquën nanantatona', yacamaitopi. Piyapinënpitanta' aparisitopi.

⁴³ Canpitaso nipirinhüë', ama inapita pochin cancantocohüë'. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpatëra, co chiniquën

nanantacaso' nohuantërëhuë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'.

⁴⁴ Topinan piyapi pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya nicatënquëma', chiníquën nanan quëtarinquëma'.

⁴⁵ Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya anoyatërinso'

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ina quëran paantarahuatona', Quiricoquë canconpi. Ca'tano'sanënpitarë chachin pipihuachinara, na'a piyapi'sarinta' imasapi. Naporo' a'na somaraya ira yonsanquë huënsëarin quënanconpi. Timio hui'nin ni'ton, Partimio itopi. Somaraya ni'ton, nani tahuëri coriqui topinan ma'patárin.

⁴⁷ "Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin," topi, natantërin. Ina natantaton:

—¡Nosoroco Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, nosoroco canta', itërin chiníquën nontaton.

⁴⁸ A'napitari natanahuatona', no'huipi.

—Ta'tëquë', itopirinahuë', aquë aquëtë chachin chiníquën nontantarin.

—¡Nosoroco canta! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, onpopionta' nosoroco, itantarin.

⁴⁹ Quisososo' natanahuaton, chiniconin:

—Sha'huitoco' huë'in, itërin. Napotohuachina, sha'huitopi.

—Noya cancantëquë' iyasha. Nani përarinquën ni'ton, Quisoso nontiquë', itopi.

⁵⁰ A'morinso' të'yatahuaton, a'naroáchin Quisosoquë pa'nin.

⁵¹ —¿Ma'ta' iyasha, onpochinquën? itërin Quisosori.

—Anoyarayatoco Maistro canta' noya ni'tanta'i, itërin.

⁵² —Inta nipachin, noya paquë'. Natëranco ni'ton, carinquën anoyataranquën, itërin. Napotohuachina, noya ni'tërin. Noyatahuaton, Quisoso imarin.

11

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Quirosarinquë ya'caritohuachinara, Pitipaqi'pa' canconpi. Ina ya'cariya Pitania ya'huërin anta'. Oriposë panënuquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitahuaton, a'parin.

² —Paso' ninanoquë paco'. Canconpatama', a'nara' mora hui'napishin a'sonpinan quënanconarama'. Co incari tëranta' huënsëchâtërarinhuë'. I'quiritahuatoma', quëshico.
³ “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinënquëma': “Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantarai,” itoco', itërin Quisosori.

⁴ Pa'sahuatona', mora a'sonpinan ya'coanaquë quënanconpi. Cachi yonsanquë huanirarin. Quënanahuatona', i'quiritonpi.

⁵ —¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itopi inaquë ni'sapisopitari.

⁶ “Siniorori nohuantërin,” itohuachina: “Inta nipachin, quëpaquë,” itopi.

⁷ Napotohuachinara, Quisosoquë quëpi. A'mopiso' masahuatona', mora aipi huëtopi. Nani huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaaton, pa'sarin.

⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', cachiquë a'mopiso' huëtapi. A'napitanta', panpë mono pochin nininsopita nishitëtahuatona', no'paquë huëtërantapi. Inataquëchin Quisoso pa'sarin huachi.

⁹⁻¹⁰ Piyapi'sa' quëchitërapì. A'naquëonta' Quisoso imasapi. Ya'ipi piyapiri pa'yatatona', chiníquën nonsapi.

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiníquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincõi! tosapi.

¹¹ Quirosarinquë canconahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë no'tëërin. Ya'ipi ma'sha inaquë ni'sárin. Nani i'huarin ni'ton, pipiantarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin Pitania'pa' pa'pi.

Iqira nara yanicaso marë' sha'huitërinso'
(Mateo 21.18-19)

¹² Tahuëririnquë Pitania quëran huënantarahuaaton, Quisoso tanarin.

¹³ Aquëran iqira nara quënanin. Na'a monohuanin ni'ton: “Inaya tëranta' nitërinso' ca'i,” ta'ton, paahuapirinhuë', co manta' nitërinhuë'. Monoquënachin quënanconin. Co tahuërinën naniyatërarinhuë' ni'ton, co nitërinhuë'.

¹⁴ —Ama huachi iso nara nichinsohuë'. Co huachi insoari tëranta' nitërinso' caponhuë', tënin Quisoso. Ca'tano'sanënpitarinta' natanapi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ina quëran Quirosarinquë canconpi. Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuatona', na'a nipa'antopisopita quënanconpi. Quisosori quënanconahuaton, co noyahuë' ni'nin. Napoaton

a'parin. A'naquën inaquë coriqui nicanpiarapirinahuë', mis-anënpita pitaton, ohuërëtëra'piarin. Nëpë' pa'anpisopitanta' a'parahuaton, huënsëpiquë tè'yatërin. Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' pënënin.

¹⁶“Ama nisha nisha ma'sha Yosë pëinënquë quëntacosohuë'” tēnin. Ina quëran a'chintaton, itapon:

¹⁷—Yosë quiricanënquë ninshitërinpoa'. “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huë'in nontiinacoso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha nananquë nonpisopita nontiinacoso marëächin acotëranquëma',” tēnin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin atarantërama', itërin Quisosori.

¹⁸“¡Ma'pitacha nitotërin paya!” topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta natanahuatona', tè'huatopi. “Ya'ipi piyapi'sari yaimapi,” ta'tona', Quisoso tēpacaiso' chinotopi.

¹⁹Yatashirahuaso', Quisososo' ca'tano'sanënpitarë chachin ninano quëran pipiantapi.

Iqira nara ahuirinso'

(Mateo 21.20-22)

²⁰Tahuëririnquë tashiramiachin huënantarahuatona', iqira nara ni'quiantapirinahuë', nani ahuirin. Itën quëran huarë' ahuirin.

²¹Ina ni'sahuaton, Pitro yonquirin.

—Ni'quëchi Maistro. Iqira nara i'huara sha'huitëranso' nani ahuirin huachi, itërin.

²²—Ya'ipi cancanëma quëran Yosë natëco'.

²³Inaso', ya'ipi nanitaparin. Ina nontohuatama', chiníquën natëco': “Co Yosë catahuarincohuë',” ama tocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', catahuarinquëma'. “Yosë nohuanton, iso motopi marëquë nich'i'huincain,” tēnama' naporini, ina nohuanton nich'i'huincaitonhuë'.

²⁴Napoaton Yosë nontatoma' ma'sona nipatama', natëco'. “Tëhuëinchachin Yosë catahuarinco,” topatama', catahuaarinquëma' tēnahuë'.

²⁵Noya cancantatoma', Yosë nontoco'. A'na piyapi ma'sona tēranta' onpotohuachinquëma', canpitarinta' pi'pian tēranta' no'huihuatama', ina naniantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' nanan anoyatoco' Tata Yosë oshanëma' inquichinquëma'. [

²⁶Co nanan anoyatohuatamahuë', Tata Yosënta' co oshanëma' inquitarinquëmahuë',] itërin Quisosori.

Chiníquën nanantërinso'

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

27 Ina quëran Quirosarinquë huëantapi. Yosë chinotopiso pëiquë ya'concoantahuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa' inapitari huëcapaipei.

28 —¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacamaso'? Sha'huitocoi, itopi.

29 —Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'.

30 ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtëca, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

31 Natanahuatona', inahua capini nisha nisha ninontapi. “¿Ma'ta' itahua'? 'Yosëri nanan quëtërin,' itohuatëhua', a'paniarinpoa'. '¿Onpoatomata' nipachin co ina natëramahuë'?' itarinpoa'.

32 Nipirinhüë', 'Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin,' itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huiarinënpoa'. 'Yosëri Coansha a'parin pënëntacaso', topi ya'ipi piyapi," nitopi.

33 Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë' ta'a, toconpi.

—Noyapa'. Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

12

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

1 Ina quëran Quisosori pënënto nanan sha'huitaantarin:

“A'na quëmapi pancana iminaton, oparotërin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona', huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, na'pi quëran chachin tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton, nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'. Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë' nitërinso' patomachin canpitaora marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin.

2 Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'.

3 A'papurinhüë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'paantapi.

4 Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'paantapurinhüë', inanta' motën pë'shatahuatona', chiniquën no'huipi.

5 Ina quëran a'nanta' a'paantapirinhüë', inaso' huachi tēpapi. Ina quëran na'a a'paantapirinhüë', a'naquën ahuëpi, a'naquën tēpapi.

6 Napotohuachinara, hua'anëni yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'pahirahuë', co manta' quëtopihuë'. Hui'nahuë na'con nosoropirahuë', ina huachi a'paarahuë'. Ina tēhuënchinsot' natēpona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'parin.

7 Inpriatonēnpitaso nipirinhüë', hui'nin quënanahuatona' ninontopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chimin-pachin, ya'ipi hua'anëntarin huachi. Huëco' tēpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanēnpita canpoari matahua', nitopi.

8 Naporahuatona', hui'nin masahuatona', tēpapi. Aipiran tē'yatopi.

9 Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon hui'nin chachin tēpatopi ni'quëhuarë'? Chiniquën no'huiton, inpriatonēnpita tēpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tēnahuë.

10 Iráca Yosë nohuanton, ninorin. Quiricanēnquë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti? Ninshitaton, naporin: 'Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhüë', sacatoro'sari co nohuantopihuë'. "Napoonin," ta'tona', tē'yatopirinhüë'.

Hua'anëni maantarahuaton: Iso na'pi mini na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

11 Yosë chachin naporin.

Napoaton ¡Ma noyacha inaso' ninin paya! tēnëhua!', tēnin quiricanēnquë," itërin Quisosori.

12 Natanahuatona', cotio hua'ano'sari chiniquën no'huipi. "Chinotatonpoa' pënënarinpoa'," ta'tona' Quisoso yamapirinhüë' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa' niyon-tonpisopita tē'huatatona', co mapihuë'. Patopi huachi.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

13 Ina quëran hua'ano'sari yonquipi Quisoso nonpintacaiso marë'. Napoaton a'naquën parisioro'sa' a'papi. Caraíchin Irotisë imarinsopitanta' a'papi. Yapa'pachinara, itapona': "Paatoma', nisha nisha natanco'. Co no'tëquën a'panihuachinquëmahuë', sha'huirapiahua'," itatona', a'papi.

14 Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—No'tëquën Maistro nontërancoi. Co piyapi'sa' pa'yatiinēnquënso marë' a'chinhüë'. Co hua'an tēranta' tē'huatëranhuë'. Yosë nohuantërinso' no'tëquën a'chintërancoi. Napoaton yanatanainquën. Noma copirno nisha piyapi

niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachin, ¿noya ipora quëtacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁵ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintënuëma! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? Noma coriqui quëshico ni'i, itërin.

¹⁶ Napotohuachina, quëtopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

—Noma copirno chachin, itantapi.

¹⁷ —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtantaco'. Naporahuaton, Yosëso nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

Natanahuatona', pa'yanpi. “¿Ma noyacha a'panirinpoa paya!” nitopi.

Piyapi'sa' nanopiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' ya'huërë' huë'pi, satorio'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. “Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanopiantarihuahuë',” toconpi. Inahuanta' Quisoso yanonpintatona', iráca napopiso' sha'huitiipi:

¹⁹ —Íráca, Maistro, Moisësë ninshitërin pënëinpoaso marë'. “Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huërëtacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin,” tënin Moisësë.

²⁰ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhue'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin.

²¹ Ina iini chachin maantarin. Moisësë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin.

²² Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi. Ina quëran sanapinta' chiminin.

²³ Canchisë iinpita chachin nani mapirinhue', nanopiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁴ —¿Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë! Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhue', co nohuitëramahuë'. Quiricanëonta' nontapomarahue', co cancanëma quëran

natëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosë ya'ipi nanitaparín.

²⁵ Chiminpisopita nanpíantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaponahuë'. Anquëniro'sa pochachín nisapi huachi.

²⁶ Chiminpisopita tëhuënychachín nanpíantarapi. ¿Co'na ina Moisésë ninshitërinquë nontëramahuë'? Sarsa nara'huaya orotarínso' nicaso', Yosëri nontërin. "Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapítanta' chinotarínaco," itërin Yosëri.

²⁷ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nani chiminpirínahuë', nanpíantarapi. Canpítaso' co no'tëquën yonquiramahuë', itërin Quisosori.

*Yosë na'con na'con nohuantërinso'
(Mateo 22.34-40)*

²⁸ Satosioro'sarë' ninontasoí', a'na cotio maistro huë'nín. Natanahuaton: "Ma noyacha Quisososo' nitotërin paya," ta'ton, itapon:

—Yosë na'con pënëninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin natëcaso'? itërin.

²⁹ —Inta nípachín iyasha a'chínchínquën. Yosë quiricanën quëran chachín sha'huitërinpoa'. "Ya'ipi israiro'sanquëma', natanco'. Yosëíchin hua'anëntërinpoa'. Inasáchin natërehuasó'.

³⁰ Ina na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi chinírama quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco'.

³¹ Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachín a'napítanta' nosoroco'," tënín. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërin, itërin Quisosori.

³² —Tëhuënychachín Maistro no'tëquën nonan. A'naíchin Yosë ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'.

³³ Ya'ipi cancanënpoa quëran, ya'ipi yonquinënpoa quëran, ya'ipi chinirëhua quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatacaso' ya'huërin. Naporahuaton, canpoara ninosororëso pochachín a'napítanta' nosorocaso' ya'huërin. Iráca Moisésë pënëninpoa'. "Yosë yachinotohuatama', oshanëma marë' ma'sha tëpatoma', ahuiquitoco'," itërinpoa'. Inapopirëhuahuë', co Yosë nosorohuatëhuahuë', co piyapi'santa' nosorohuatëhuahuë', Yosëso' co onpopínchin noya ni'sarínpoahuë', itërin.

³⁴ —No'tëquën iyasha yonquíran ni'ton, pi'pían pahuantarínquën Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso', itërin Quisosori.

Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

*Yosëri a'paimarinso'**(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)*

³⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë Quisosori piyapi'sa' a'chintaantarín.

—Íráca quiricanën quëran Yosë tapon: “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Inaso' Cristo,” tënín. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara, “Cristoso' Tapi shia'huain,” topi. ¿Onpoatonta' naporín? Ina iyaro'sa' yonquico'.

³⁶ Íráca Ispirito Santo nohuanton, Tapi chachín ninshitërin. Cristo ninoton, naporín:

Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin.

“Inchínanëhuë quëran huënsëquë'

inimiconënpita cari minsëchinquën,” itërin Yosëri, tënín Tapi.

³⁷ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë'” tënín Tapi. Piyapi chachín nipirínhuë', Tapiri chinotërin. ¿Onpoatonta' naporín? itërin Quisosori. “Yosë hui'nín chachín ni'ton, naporín,” ta'caiso nipirínhuë', co manta' topihuë'.

Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpisopitaso nipirínhuë', nóya natanpi.

*Maistro'sa' pënëninso'**(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Ina quëran Quisosori a'chintaantarín. “Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinënquëma'. A'naquën naporopi a'mopi piyapi'sari nohuitacaiso marë'. Ina pochín a'mosahuatona', cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. 'Huë'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi.

³⁹ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conpachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. Pita nipachinara, huancánachín yahuënsëpi. ⁴⁰ Noya nonaponaraihuë', a'naya a'naya quëyoronos'a' nonpintatona', ma'shanënapita matopi. Ama noninacaiso marëhuë' hua'qui' Yosë nontopirínahuë', co cancanëna quëran natëpihuë'. Ina marë' aquë aquëtë' Yosëri ana'intarín,” tënín.

*Quëyoron Yosë marë' coriqui acorínso'**(Lucas 21.1-4)*

⁴¹ Ina quëran coriqui cacon notënanquë Quisoso huënsërin. Piyapi'sa' ni'sárin. Notohuaro' piyapi'sa' huë'sahuatona', coriqui Yosë marë' inaquë po'moquirapi. Na'a ma'huano'saso' na'con coriqui po'morapirínahuë'.

⁴² Ina quëran a'nara quëyoron huë'nín, sa'ahua ninínso'. Catotëra'huayaíchin coriqui po'moquirín, pi'pira'huaya pa'tërinso'. ⁴³ Ca'tano'sanënpita përasahuaton, Quisosori itapon:

—No'tëquën itëranquëma'. Na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuë', iso quëyoronso', na'con na'con po'moquirin, tënhuë.

⁴⁴ Ma'huanosaso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopiso' acopi. Iso sanapiso nipirinhue', pi'pian ya'huëcharinso tëranta' tiquirin. Co huachi ya'huëtërinhuë'. Napoaton na'con na'con Yosë quëtërin, tënhuë, itërin.

13

Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, a'na ca'tano'sanëni itapon:

—Ni'quë' Maistro. Ma noyápiachin pëipiso'. Pancara'pi quëran nipi, itërin.

² —Iporaso' noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huiritarinhue', itërin.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quëran Oriposë panënuë pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëapi. Aquë quëran Yosë chinotopiso pëi' notëërapí. Pitro, Santiaco, Coansha, Antërisë, inapitari itapona':

⁴ “¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ya'ipi yata'huantohuachina', ¿onporahuachinata' nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii,” itopi.

⁵ “Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënuëma'.

⁶ A'naquën huëcapona', 'Caso' Cristoco. Yosë chachin a'parinco,' tēcapona'. Nonpintë' nipirinhue', na'a piyapi'sari imapona'.

⁷ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Nihuëatona', quira nisapi. Ina natantohuatama', ama pa'yancosohue'. Tëhuëenchachin nisha nisha parti naporapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁸ Nisha nisha nananquë nonpisopita nino'huitona' quira nisapi. Copirnoros' capini nino'huitona', piyapinëpita camairapi quira nicacaiso marë'. A'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. Cosharo' pahuanpachin, tanari tiquirarin. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhue'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachina, na'con parisitapirinahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

⁹ Ni'cona canpitanta' naniantotamaco. A'na tahuëri masarinënuëma'. Imaramacoso marë' coisëquë sha'huirapiarinënuëma'. Cotio niyontonpiso pëiro'saquë huihuairinënuëma'. Imaramaco ni'ton, chirinchi hua'ano'sa'

ya'huërinquënta' sha'huirapiarinënuquëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënuquëma' nanamëhuë sha'huitacaso marë'.

10 Co'huara isoro'pa' ta'huanchatërasohuë', noya nanan ya'ipi piyapi'sa' sha'huitacaso' ya'huërin. Nisha nisha nananquë nonpisopita nataina'.

11 Mapachinënuquëma', '¿Ma'cha tonopocoya?' ama tocosohuë'. Coisë'pa' quëpahuachinënuquëma', naporor' Yosë catahuaarinquëma' noya nonacamaso marë'. Co canpitaora nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'.

12 Naporor' tahuëri'sa' nisha nisha yonquiapi. A'naquën imasarinaco. A'naquënso nipirinhüë' co nohuantarinacohüë' ni'ton, quëmopinënpita capini nino'huiapi. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tëpacaiso marë'. A'naquën hui'ninpita imapachinaco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquën a'shinhuë nipon, pa'pinhuë nipon, imapachinaco, hui'ninpitari chachin sha'huirapiapi tëpacaiso marë'.

13 Imaramaco ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'huirarinënuquëma'. Napoaponahuë', chiminaquë huarë' imamiatohuatamaco, cha'ësarama huachi.

14 A'na tahuëri inimicoro'sa' Yosë pëinënuquë ya'conahuatona', pa'pi co noyahuë' nisapi ni'ton, tapiapona', co huachi inaquë Yosë chinotapihuë'. (Ina quirica nontohuatama', noya yonquico'.) Ina ni'patama', naporor' ta'aco'. Cotia parti ya'huëhuatama', motopi'pa' ta'aco'.

15 Pëinëma' a'canamaso' aipi ya'huëhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso marë' ya'concosohuë'. A'naroáchin topinan paco'.

16 Iminëmaquë sacatasënuquëma' nipachin, ama a'moramaso tëranta' maquintacosohuë'. Manóton ta'aco'.

17 Naporor' tahuëri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huëtópiso', inapita parisitapona'. ¡Ma'huantacha nicapona paya!

18 Yosë nontoco' ama o'napi tahuëri inapocamaso' ya'huë'insohuë'.

19 Naporor' tahuëri'sa' piyapi'sa' chini chiniquën parisitapi. Isoro'pa' ninin quëran huarë' co ina pochin parisichátërapihuë'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitaantarapihuë'.

20 Yosë nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhüë', piyapinënpita nosoroaton, co nohuantërinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

21 Naporor' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinënuquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huë'nin!' tosapi. A'napitanta'

tapona': '¡Ni'cochi, pasëquë ya'huarin!' tosapi. Napotohuachinënquëma', ama natëcosohuë'.

²² Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa huëcapona'. 'Caso' Cristoco,' tëcapona' a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininso' nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Ni'sahuatona': 'Ma'pitacha nitotërin paya. ¿Yosë quëran o'mamara, ti?' ta'tona', na'a piyapi'sari imasapi. Yosëri huayoninsopita quëran huarë' nonpintochinaichin nisapi.

²³ Canpitaso nipirinhüë' ni'cona nonpintochinënquëma'. Nani sha'huitëranquëma' ama naporó' tahuëri'sa' nonpintinënquëmaso marëhuë', itërin Quisosori.

Quisoso o'macaso tahuëri

(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ Ina toshuatón taantarín: "Ina quëran iyaro'sa' nani chiníquën parisitohuachina', pi'i tashiarín. Yoquinta' co huachi a'pínarinhüë'.

²⁵ Naporahuaton, na'a tayoraro'santa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërinso'pitanta' nacon nacontapon.

²⁶ Naporó' ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantararahuë. Chiníquën nanantato, huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë.

²⁷ O'mantahuato, anquëniro'sa' a'pararahuë Yosëri huayoninsopita ya'ipi parti quëran ayontonacaiso marë'. Pa'sahuatona', nisha nisha parti quëran huarë' ayontonapi huachi.

²⁸ Iguira nara papotërin quëran, iyaro'sa', nitotoco'. Ta'amënquë monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarín huachi,' topi.

²⁹ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina, nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarín huachi,' tosarama'.

³⁰ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi.

³¹ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nonahuëso nipirinhüë', co onporonta' ta'huantarinhüë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarín huachi.

³² Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co insonta' nitotërinhuë'. Co anquëniro'sa' tëranta' nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³³ Napoaton ama huë'erëso pochin cancantatoma', naniantocosohuë'. Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'. Yosë nontatoma', ninaco. Noya yonquiatoma', ya'huëco'.

34 A'na quëmapi aquë yapa'ninso pochin nisarin. Yapa'pachina, inpriatonënpita camairin. A'naya a'naya sha'huitërin ma'sona nicacaiso marë'. Ya'coana to'shitona'pinta' sha'huitaton: 'Pëi' noya ni'quë', itërin.

35 Onporosona pëi' hua'anën huënantacaso' co nitotopi-huë'. 'Thuaraya huarë' huëcapon nimara. Yonotashi' a'na' huëcapon nimara. Atari përasahuaso', huëcapon nimara. Tashíramiachin huëcapon nimara,' topi. Inapochachin canpitanta' o'manta'huaso tahuëri co nitotatomahuë', nináco.

36 Ni'cona a'nanaya o'mato, huë'ësënuquëma' quënanquimatënuquëma'.

37 Nani a'chintëranquëma huachi. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. 'Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', nínaco,' itarahuë ya'ipi piyapi'sa',' itërin Quisosori.

14

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

1 Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquiatona', coshatapi. Pan co huëpocatërinsohuë' ca'sapi. Pascoa naniriahuachina, cotio hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotapi onporahuatonsona Quisoso macacaiso marë'. Nonpintatona', yatëpapi.

2 —Ama niyontonpiso tahuëri'sa chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa', topi a'naquën.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

3 Quisososo' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënquë coshatapatarin. Inaso' chana caniori mapirinhüë', anoyatërinso'. Misaquë coshatasoi', a'nara sanapi huë'nin. Potiria'huaya nishana'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Potiria'huaya oparahuatón, Quisoso motënquë hua'sai' opomototërin.

4 A'naquën no'huitatona', inahua capini ninontapi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhüë' chiniarin?

5 Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri marë' pahuëretopiso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuaros'a' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi. Ina pochin yonquiatona', sanapi no'huipi.

6 Quisosoriso nipirinhüë', itapon:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco.

⁷ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' isëquë ya'huërapì. Nohuanto-huatama', nosoroarama'. Napoaponahuë', caso' co hua'qui' canpitaro'co ya'huarahüë'.

⁸ Iso sanapiso' cancanën quëran noya yonquiaton, inapotërinco. Co'huara chimiyantërasocohüë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'.

⁹ No'tëquën itaranquëma'. Insëquësona noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so' sha'huirapì anta'. Co naniantapihuë', tënin.

Cotasëri sha'huirapirinso'

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' corto hua'ano'saquë pa'nin sha'huirapicaso marë'. Inaso' Cotasë Iscarioti itopi.

¹¹ Natanahuatona', pa'yatopi: "Ina marë' coriqui quëchinquën," itopi. Ina quëran Cotasë yonquirarin po'oana quëran Quisoso a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Pascoa nanihuachina, nisha pan ca'pi, co huëpocatërinsohuë'. Naporo' tahuëri chachin carniroa'hua iráca tëpapiso pochin tëpaantapi capatona' yonquicaíso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi ni'ton, ca'tano'sanënpitari Quisoso itapona':

—¿Intohuata' Maistro paatoi Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹³ Napotohuachinara, cato' ca'tano'sanënpita nontërin:

—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapì nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'.

¹⁴ Pëiquë ya'concompachin, pëi' hua'anën natanconco'. "¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capa'huaiso'?" tënin Maistro, itonco'.

¹⁵ Napotohuatama', panca patoana inápaquë nininso' a'notarinquëma'. Inaquë misa, huënsënan, inapita ya'huërarin coshatacaso marë'. Nani taparin huachi. Inaquë cosharo' nico' canpoa' capacaso marë', itërin.

¹⁶ Pa'sahuatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

¹⁷ Nani tashiro'porapaso', Quisoso shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi.

¹⁸ Misaquë coshatasoi', Quisosori itapon:

—No'tëquën iyaro'sa' itëranquëma'. A'naquëma' carë' coshatapomarahuë', sha'huirapiaramaco, itërin.

19 Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Sinioro yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' ni-mara ti? topi a'naya a'naya.

20 —Shonca catonquëma' ca'tanapomaracohuë', a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirincó.

21 Yosë quiricanënuë ninorincoso chachin chiminarahuë. Yosë quëran quëmapico niporahuë', chiminarahuë. Napoaponahuë', quëmapi yasha'huirapirincoso' ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

22 Coshatasoi', pan masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën Tata,” itahuaton, së'panin. Ina quëran, ca'tano'sanënpita quëtëra'piarin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

23 Minëa'huanta' masahuaton, “Yosparinquën Tata,” itahuaton, inanta' quëtërin. Quëtóhuachina, ya'ipi o'opi.

24 —Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'.

25 No'tëquën itaranquëma'. Ipora quëran huarë' co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, nasha pochin nininso' o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua', itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

26 Nani Yosë cantanën cantarahuatona', Oripösë panënuë pa'pi.

27 Inaquë Quisosori itapon:

—Tëhuëchachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Iráca quiricanënuë ninoton, Yosë naporin. “Ca nohuanto, pë'tahuatona'pi tëpaapi. Tëpahuachina', ohuicanënpita yanquëërapi,” tënin. Ipora tashi chachin napoarama'.

28 Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarincó. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

29 —A'napita ta'ananpipirinënuëonta', co caso' ta'arahuë', itërin Pitrori.

30 —No'tëquën iyasha itaranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari catoro' përashatërasohuë', cararo' nonpinapiranco. “Co caso' Quisoso nohuitërahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

31 —Quëma imasaranquën ni'ton, yatëpapurinacohuënta', co onporonta' nonpinapiaranquënhuë', itërin Pitrori.

Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'
(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

32 Ina quëran nararoquë canconpi, Quisimani itopiquë.

—Isëquë iyaro'sa' huënsëtaco'. Yosë nontëri'i, itërin Quisosori.

33 Pitro, Santiago, Coansha, inapitaíchin amashamiachin quëparin. Naporo' sëtaton, co napion cancantërin.

34 —Pa'pi sëtërahuë. Chimincháchin sëtërahuë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

35-36 Amashamiachin pa'sahuaton, isonconahuaton, no'paquë huarë' monshomarin. Inaquë Yosë nontarin. “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuë', quëma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, ténahuë. No'tëquën yanatëranquën,” itërin.

37 Ina quëran huënantapirinhuë', cara chachin huë'ësápi quënanquintarin.

—¿Onpoatoncha iya Simon, huë'ë saran paya? ¿Co a'na ora tëranta' nanitëranhuë' ni'tamaso' ti?

38 Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontáco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëran Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiníquën cancantëramahuë', itërin.

39 Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Inachachin itantarahuaton,

40 huënantapirinhuë', naquëranchin huë'ëantapi quënanquintarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi. Tapanatona', co nanitopihuë' ma'sha ta'caiso'.

41 Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Ina quëran huënantarahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ipora huanta' huë'ësarama' ti? Nani huachi. Nani ora nanirin. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco oshahuano'sa' macainacoso marë'.

42 Huënsëco' pa'ahua'. Ni'co'. Sha'huirapiarincoso' nani canquiarin, itërin.

Quisoso mapiso'
(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

43 Nonaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', sha'huirapiarin macacaiso marë'. No-tohuaro piyapi'sari imaquiapi. Corto hua'ano'sa', cotio

maistro'sa', ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita sè'quëërahuatona', huë'sapi.

44 Co'huara canshátërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisoso nohuitacaiso marë'. "Apinorahuë quëran Quisoso nohuitatoma', maco'. Noyá tonporahuatoma' quëpaco', ta'ahuachin," itërin.

45 Canquirahuaton, Quisoso ya'yoranquirin. Ina quëran:

—Tashita Maistro itahuaton, apinoirin.

46 Ina quëran Quisoso chiníquën masapi.

47 A'naso nipirinhue' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Inapotaton, nishitëhuëratëtërin.

48 Quisosori piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita sè'quëërahuatoma', huëcapairamaco. Matararo pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti?

49 Co'tana nani tahuëriya Yosë pëinënquë ya'huëato, a'chináruhuë. Nicapomaracohuë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin.

50 Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi.

51 A'na hui'napiso' sahuanasaquëáchin niso'quëëtahuaton Quisoso imasapirinhue', mapi. Mapirinhue',

52 sahuanasáchin matohuachinara, i'nanpirapi ta'arin.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

53 Nani Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi. Inaquë ya'ipi corto hua'ano'sa', ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapita nani niyontonpi.

54 Pitroso nipirinhue', aquë quëran imaquiarin. Corto hua'an i'iratë' pairapirinquë huarë' imaquirin. Inaquë ya'conahuaton, ponisiaro'sapitarë' huënsëaton, napëntarin.

55 Ya'ipi hua'ano'sari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya Quisoso nonpinapicaiso marë' yonípirinhue', co quënanpihuë'.

56 Na'a nonpinapiaponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Co inachachin nonpihuë'.

57 A'naquën huanirahuatona', taponá':

58 —I'hua chachin Quisoso naporin, natanai. "Yosë pëinën piyapi'sari nipiso' ata'huantahuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë. Co piyapi'sari nipisohue' acoantarahuë," toconin, itopi.

59 Napoaponahuë', co inahua tëranta' inachachin nonpihuë'. Nisha nisha nonpi.

60 Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Ma'ta' ta'tona' isopita nonapirinënquën? ¿Co manta' tēnanhuë' ti? itërin.

61 Quisososo nipirinhue', co manta' tēninhue'. Ta'tárin. Napohuachina, naquëranchin nataantarín:

—¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itaantarín.

62 —Ca mini inaco. A'na tahuëri ni'saramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë chiníquën nanantaton, inchinan quëran ahuënsëarínco. Ina quëran chitoro' huáncana o'mantararahuë niantaramaco, itërin Quisosori.

63 Ina natanahuaton Corto hua'anso, chiníquën no'huitërin. A'morínso osharahuaton tapon:

—“¡Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanëhua'. Co huachi a'napitari sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuë'.

64 Nani huachi Yosë yaya'huërëterínso' natanëhua'. ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tēnin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tēpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

65 Naporahuatona', Quisoso ipitopi. Tonporayatahuatona', chiníquën panpirayapi.

—Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi. ¿Inta' ahuërinquën? itoonpi.

Ponisiaro'sarinta' chiníquën ahuërayapi.

Pitrori nonpinapirínso'

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

66 Pitroso i'iratëquë ya'huëápirinhue', a'na sanapi huë'nin. Corto hua'an cosonanën inaso'.

67 Pitro napëntaquëya', inari ni'nin. Noya ni'sahuaton:

—Co'ta quëmanta' Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanan, itërin.

68 —¿Ma quëmapita' napotëranso'? Co caso' ina quëmapi nohuitërahuë', itërin. Ina quëran pipirahuaton, paira ya'coanaquë pa'nin. Naporo' atari përarín.

69 Naquëranchin sanapiri quënaantarín. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso ca'tanin anta', itërin.

70 —¡Co'chi nohuitërahuë paya! itaantarín. Ina quëran a'napitarinta' itaantapona':

—Quëmanta' Cariria piyapi pochin nonan ni'quëhuarë', Quisoso ca'tanan ipora, itopi.

71 —¡Co'chi nohuitërahuë paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpintohuatënquëmaso', Yosë ana'intarinco, itërin Pitrori.

72 Naporo chachin atari përaantarín. Atari natanahuaton, Quisosori napotërinso' Pitro yonquirín: “Co'huara atari

catoro' përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco," itërinco, ta'ton chiniquën sëtërin. Sëtaton, na'nërin.

15

Piratoquë quëpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Tahuërianpitoahuachinara, ya'ipi cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita niyontonahuatona', ninontopi. Ina quëran Quisoso tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi.

² —¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Inaco mini, tënin Quisoso.

³ Ina quëran corto hua'ano'sari na'con nonpinapipirinahuë', co manta' tëninhuë'.

⁴ —Nani ma'sha sha'huirapipirinëinquënhuë', ¿co manta' tënanhuë' ti? itaantarin Piratori.

⁵ Quisososo nipirinhue', co manta' tëninhuë'. Napo-huachina: “Ma quëmapita' isoso' ni'ton, co manta' tëninhuë',” tënin Pirato yonquiaton.

Tëpacaiso marë' sha'huirinso'

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Nani Pascoa tahuëri a'nara apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin noya pipicaso marë'. Pita tahuëri ni'ton, Noma hua'an napotërin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin.

⁷ Tashinan pëiquë copirno no'huipisopita ya'huëpi. Copirno piyapinënpita tëpapi ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. A'nara' Parapasë itopiso'.

⁸ Piyapi'sa' huë'sahuatona', Pirato nontiipi.

—Ipora Pascoaquënta' apina'pi ocoitaantacoi, itopi.

⁹ —¿Inta' ocoichinquëma'? Copirnonëma' ocoichinquëma' topirahuë', itërin Piratori.

¹⁰ Corto hua'ano'sari apiratona', Quisoso nani mapi. Ina nitotaton, Piratori naponontërin.

¹¹ Napoaponahuë', corto hua'ano'sari a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—“Co Quisososo' nohuantëraihuë'. Parapasë ocoitocoi,” itoco', itëra'piapi. Napoaton:

—Parapasë ocoitocoi, tosapi.

¹² —¿Ma'ta' nipachin Quisoso onpochi: “Inaso' copirnonëhuëi,” tënamaso'? itërin Piratori. Napotohuachina:

¹³ —¿Corosëquë patanantëquë' chimiin! itapi chiniquën nontatona'.

¹⁴ —¿Ma'marëta' tëpa'i? ¿Ma'ta' onporinso'? itopirinhue', aquëtë chachin chiniquën itaantapi:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimiin! itaantapi.

15 Ina natanahuaton, ama piyapi'sari no'huicaiso marèhuè' Parapasè ocoitèrin. Quisososo nipirinuè', chiníquèn ahuihuitèrin. Chiníquèn huihuitona', pè'sha pè'shatopi. Ina quèran sha'huitèrin corosèquè patanantacaiso marè'.

16 Ina quèran sontaro'sari Pirato pèinènquè quèpapi. Pairaanaquè ichiya'conahuatona', ya'ipi sontaro'sa' amatopi.

17 Nani niyontonpachinara, quèhuanèn miachin hua'an a'morinso pochin a'motopi tēhuacaiso marè'. Yancotènta' nahuan quèran nicatona', ayancotopi:

18 —jHua'qui tahuèri nicaton cotioro'sa' hua'anèntèquè'! itoonpi.

19 Piquirananguè ahuèmotopi. Ahuèrahuatona', ipitopi. Isonahuatona', nito mosharapi.

20 Inapotatona', tēhuapi. Ina quèran quèhuanèn a'motopiso ocoitahuatona', inaora a'morinso chachin a'motaantapi. Inapotahuatona', corosèquè patanantacaiso marè' quèpapi.

Corosèquè Quisoso patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

21 Pa'sapirinuè', a'na quèmapi Sirini parti hua'huatèrinso' nacapipi. Iminèn quèran huèntararin. Simon itopi. Inaso', cato' hui'ninpita ya'huètèrin, Aricantro, Nopo, inapita itopiso'. Simon nacapirahuatona', sontaro'sari Quisoso corosènèn apitèntopi inari quèpatacaso marè'.

22 Pantarahuatona', panèa'huayaquè canconpi huachi, Corocota itopiquè. Corocotaso': "Nansè Moto'," tapon naporin.

23 Huino tanparo nimirio ayontahuatona', yao'shitopirinuè', co o'orinuè'.

24 Ina quèran sontaro'sari corosèquè patanantopi.

Nani patanantohuachinara', "Huèco', nicanatèhua', Quisoso a'morinso' maahua'," nitatona' ya'nipirapi. Nicanatona', a'naya a'naya mapi.

25 Yono pi'irirahuaso', corosèquè patanantapi.

26 Onporinso marèsona tēparapiso' nani ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Motèn pètècha achinpitopi.

27 Quisoso pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. A'nara inchinan quèran, a'nanta' ahuènan quèran acopi. [

28 Iráca Yosè quiricanènquè ninorin. "Apiro'sapitarè' acorapi," ténin. Naporinso chachin inapitarè' acopi.]

29 Piyapi'sa' na'huèpona pochin Quisoso tēcariatona', tēhuapi.

—"Yosè pèinèn ata'huantohuato, cara tahuèri quèran anoy-atantarahuè," ténan pora.

30 Inta nipachin, corosè quèran nohuararahuatona', cha'èquè', itoonpi.

³¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' Quisoso tëhuatona', itapona':

—A'napitaso' nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'.

³² “Caso' Cristoco, israiro'sa' copirnoco,” toconin. Inta nipachin, corosë quëran nohuarain nicatëhua' natëahua', nitopi.

Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chimininsó'

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin.

³⁴ Naporo' Quisoso chiníquën nonin. “Iroi iroi ¿nama sapacatani?” tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. “¿Onpoatonta' Tata patëranco?” tapon naporin.

³⁵ A'naquë'n huanipapisopitari natanahuatona':

—Natanco'. Iniasë përasamara, topi.

³⁶ A'na quëmapiso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininsó' maconin. Main huino asë'cotëtërin. Nara'huayaquë achinpitahuaton, inápaquë ihuëtërin o'ocaso marë'.

—Tananpitëquë'. Corosë quëran anohuaracaso marë', Iniasë huë'samara, tënin.

³⁷ Ina quëran Quisososo' chiníquën nonsahuaton, chiminin huachi.

³⁸ Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin.

³⁹ Onporahuatonsona Quisoso chimininsó' capitani ni'sahuaton:

—Tëhuë'nchachin iso quëmapi Yosë hui'nin, tënin.

⁴⁰ Sanapi'santa' aquë quëran notëërapí. A'nara' Maria Macarina, a'naso' Saroma, a'nanta' Maria. Inaso' Cosi, Santiago, inapita a'shina'. Santiacoso' hua'hua nimarinsó'.

⁴¹ Quisoso Caririaquë ni'so', imatona', nocomapiso'. A'napita sanapi'santa' Quisoso notëërapí. I'huamiáchin Quisoso Quirosarinquë huë'pachina, inapitarinta' imaquipi.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'.

⁴³ I'huararahuasó', Cosi huë'nin. Inaso' Arimatiaquë ya'huërinso'. Cotio hua'an niponahuë', noya Yosë chinotarin. “A'na tahuëri Yosë o'mararin hua'anëntiinpoaso marë',” tënin yonquiaton. Napoaton co të'huatatonhuë', Piratoquë pa'nin Quisoso nonën ma'patacaso marë'.

44 “Co chimiyántëramarahüë,” ta'ton, capitan amatahuaton, natantërin. “¿Nani Quisoso chiminin?” itërin.

45 “Nani mini chiminin,” itërin capitani. Napotohuachina, Cosi itapon: “Nonën quëpaquë' nipachin,” itërin.

46 Morin nani pa'anin ni'ton, corosë quëran nonën anohuarahuatona', quëpapi. So'pinahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Ina quëran pancara'pi masho pi'napiahuatona', pa'copitopi.

47 Maria Mactarina, a'na Maria (Cosi a'shin nininso'), inapitari ni'sapi. Insëquësona Quisoso acopiso' ni'pi.

16

Quisoso nanpiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

1 Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, Saroma, a'na Maria (Santiago a'shin nininso'), inapita hua'sai' pa'anpi Quisoso nonën pashitonacaiso marë'.

2 Tomio tahuëri tashiramiachin pi'i nëhuëcharirahuaso', na'pi nanin'pa' pa'sapi.

3 Inahua capini ninontërapì.

—Pancara'piquë nanin pa'copitopi pora. ¿Incha iporaso' chi'huincatëré'ponpoya? nitopi.

4 Canconahuatona', notëëpirinahuë', na'pi panca nipirinhuë', nani chi'huincapi ni'pi.

5 Na'pi naninquë ya'conahuatona', hui'napi pochin nininso' ni'pi. Huiríchin a'morahuaton, inchinan quëran huënsëarin. Ni'sahuatona', pa'yanpi. 6 Pa'yanaso', inari itërin:

—Ama pa'yancosohüë'. Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' yonisapiramahuë', co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Corosëquë chiminaponahuë', nani nanpiantarin. Huëco' po'mopiquë ni'quirico'. Capa huachi.

7 Napoaton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco'. Pitronta' sha'huitonco' nitochin. “Quisoso'ton nani pa'sarin Cariria'pa'. I'hua sha'huitërinquëmaso chachin pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama',” itonco', itërin.

8 Pipirahuatona', na'pi nanin quëran ta'api. Pa'pi pa'yanahuatona', ropa ropátërapì. Co manta' topihuë'. Pa'yanatona', co piyapi'sa' sha'huitopihuë'.

Maria Mactarina'ton ya'notërinso'

(Juan 20.11-18)

1 Tomio tahuëri tashiramiachin Quisoso nanpiantarin. Nanpiantarahuaton, Maria Mactarina'ton ya'notërin. Ina sanapi iráca canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', nani Quisosori inquitërin.

¹⁰ Nani ni'pachina, pa'nin imapisopita sha'huitacaso marë'. Inapitaso' sêtatona', na'nëapi.

¹¹ “¡Quisoso nani nanpiantarin! Cari ni'nahuë,” itopirinhue', co natëpihuë'.

Catoya'pi ya'notërinso'
(Lucas 24.13-35)

¹² Ina piquëran cato' imapisopitanta' ninano quëran pipiapi. Paaquëya', Quisosori nisha pochin ya'notërin.

¹³ Nani nohuitahuatona', ca'tano'sanënpita sha'huitoantapirinhue', co inapita tëranta' natëpihuë'.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'
(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ Ina quëran shonca a'nara ca'tano'sanënpita misaquë coshataso', Quisosori ya'notiirin. “¿Onpoatomata', iyaro'sa', co natëtëramahuë'? Co natantochináchinhue' cancantëramanica. 'Quisoso nani nanpiantarin. Cari ni'nahuë,' itopirinhënguëmahuë', co natëtëramahuë',” itërin.

¹⁵ Ina quëran itaantarin: “Ya'ipi parti, iyaro'sa', paco'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nanan carinquëma' sha'huitëranquëmaso' sha'huitoco'.

¹⁶ Insosona noya nanan natëhuachina', cha'ësapi. Aporihuanahuatona', imapachinaco, cha'ësapi huachi. Co nanamëhuë natëhuachinhue', Yosëri ana'intarin.

¹⁷ Natëhuatama', nani ma'sha nisarama' piyapi'sa' nitotacaiso marë'. Chiniquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë'. Nisha nisha nananquë nonsarama'.

¹⁸ Ya'huan mapatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Sonimaonta' nipirinhue' o'opatama', co chiminaramahuë'. Cania'piro'sa' topinan së'huahuatama', noyatapona',” itërin Quisosori.

Inápaquë panantarinso'
(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Nani ca'tano'sanënpita nontohuachina, inápaquë Siniro Quisoso panantarin. Yosëri quëpantarahuaton, inchinanën quëran ahuënsërin.

²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', Quisoso nanamën sha'huirapi. Siniorori chachin catahuarin ni'ton, ya'ipi parti sha'huira'piapi. Yosë nohuanton, piyapi a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi ayonquicaiso marë'. Ina ni'sahuatona', “No'tëquën nontërinpoa',” topi ya'ipi piyapi'sa'. Nani huachi.]

Nocasë ninshitërinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso marë'

Ma'marësona ninshitërinso'

¹ Quisocristo isoro'paquë o'maton, nóya ninin. Na'a piyapi'sari ina naporinso' nani ninshitopi.

² Ca'tano'sanënpitaso' iráca quëran huarë' imatona', naporinso' ni'pi. Nani ya'ipi no'tëquën sha'huitërinacoi.

³ Canta' ya'ipi nanamën nitotërahuë. Hua'qui' natanato, nani noyá nitotërahuë. Napoaton, iya Tiohuairo ninshichinquën, tënahüë. Quëmaso' pa'pi noya piyapinquën ni'ton, ninshitaranquën. Ya'nán nininso quëran huarë' ya'ipiya ninshitaranquën.

⁴ Na'a piyapi'sa' nani sha'huitopirinëinquënhüë', iporasó carionta' ninshitaranquën no'tëquën nitotamaso marë'.

Coansha Paotista nasitacaso' ninorinso'

⁵ Iráca Irotisë Cotia parti hua'anëntaso', a'na corto hua'an ya'huërin, Sacariasë itopiso'. Ina huëntoa'huanënso', Apiasë huëntoa'hua, itopi. Sa'inso' Isapira itopi. Inanta' Aaron shiin, iráca corto hua'an ya'coninso'.

⁶ Cato chachin noya Yosë imapi. Ya'ipi pënëntërinso' no'tëquën natëpi.

⁷ Sa'inso nipurinhuë' co hua'huana'pihuë'. Co a'naya tëranta' hua'huin ya'huëtërinhuë'. Nani paiya. So'ionta' nani mashoya.

⁸ A'na tahuëri Sacariasë huëntoa'huanën Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi sirihuitacaiso marë'. Naporo' tahuëri sirihuitacaiso' ya'huërin.

⁹ Cotioro'sa' inachintopiso' imatona', Sacariasë huayonpi yonarin pochin nininso' a'pëcaso marë'. Acohuana ya'conahuaton, pimóton nininso' a'përin Yosë yonquicaiso marë'.

¹⁰ A'pëso', na'a piyapi'sa' aipiran huanirahuatona', Yosë nontapi.

¹¹ Naporo' acohuana Siniro anquëninëni ya'notimarin. Misa'huaya inchinan quëran huanitimarin.

¹² Anquëni quënanahuaton, pa'yanin. Pa'pi të'huarin.

¹³ Anquënriso nipirinhuë' noya nontërin.

—Ama pa'yanquësohuë'. Quëmaso' Sacariasëinquën, nohuitëranquën. Hua'qui' hui'nahuanacaso' nohuan-topiranhuë'. Ina marë' Yosë nontëranso' nataninquën. Sa'an hua'huanarin. Huaihuachin, nininën cari sha'huitaranquënso' acotëquë'. Coansha itëquë'.

14 Nasitohuachin, noya cancantaran. Na'a piyapi'sari pa'yatapi.

15 Inaso' nóya quëmapì nìpon. Yosëri catahuaarin ni'ton, noya noya nisarin. Naporahuaton, co pi'pian tëranta' main o'oponhuë'. Co'huara nasichátëraponhuë', Ispirito Santori ya'coancantarin. Inasáchin natëarin.

16 Mashotohuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, na'a is-rairo'sa' Yosë yonquiantapi.

17 Iráca Iniasë pënëntërinso pochin nóya pënëntarin. Ina pochin chiníquën nanantarin inanta'. Sinioro yao'mahuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, quëmapì'sa' hui'ninpitare' noya ninontantapona'. Iporaso' a'naquën co Yosë natëpirinahuë'. Ina natanahuatona', no'tëquën yonquiapona'. Inari a'chintohuachin, Sinioro nohuantapona huachi, itërin anquëniri.

18 —Caso' mashoyaco. Sa'ahuënta' nani paiya. ¿Inaporo'pocoita'ma nica? ¿Onporahuatota' no'tëquën nitochi? tënin Sacariasë.

19 —Caso' Capirico. Yosë ya'huërin quëran o'marahuë. Ina a'paimarinco nonta'huanquënso marë'. Noya nanan sha'huitopiranquënhuë'.

20 Co natërancohuë' ni'quëhuarë', hua'qui' co nonsaranhuë'. Hui'nán nasitaquë huarë' co nonacamaso' nanitaranhuë'. Napoaponahuë', no'tëquën nontëranquën. Hui'nahanaran. Tahuërinën nanihuachin, sa'an huaiarin, itërin anquëniri.

21 Piyapi'saso nìpirinhuë' Sacariasë ninatona': "¿Onpoatonta' hua'quiarin?" topi.

22 Ina quëran acohuana quëran pipìpirinhuë', co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. Imirin quëran anquitaponahuë', co nanitërinhuë' piyapi'sa' nontacaso'. "Acohuana ya'conin quëran, Yosë nohuanton, hua'narëso pochin quënamara," topi.

23 Nani Yosë chinotopiso pëiquë sirihuitohuachina, Sacariasëso' ya'huërin'pa' paantarin.

24 Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' sa'in cayorin huachi. A'natërápo yoqui pochin co intoaso' pa'ninhuë'. Pëinënquë ya'huárin.

25 "Ma noyacha Yosë catahuarinco ni'ton, hua'huanarahué paya. Ina nohuanton, co huachi tapan ya'huëtarincohuë'," tënin yonquiaton.

Anquëniri Maria nontërinso'

26 Nani saota yoquitohuachina, naquëranchin anquëni isoro'paquë o'mantarin, Capiri itopiso'. Nasaritoquë Yosëri a'paimarin, Cariria parti ya'huërinso'.

27 Inaquë a'nara nanon ya'huërin, Maria itopiso'. Cosiri nani nontërin macacaso marë'. Tata masho Tapi shiin inaso'.

28 Anquëni o'marahuaton, Maria itapon:

—I'huata Maria. Sinioro noya ni'ninquën. Ina chachin catahuarinquën, itërin.

29 Ina natanahuaton, Maria pa'yanin: “¿Ma'marëta' napotërinco'so'?” tënin yonquinënguë.

30 —Ama Maria, pa'yanquësohuë'. Yosë noya ni'ninquën.

31 Natanco sha'huichinquën. Quëmaso' hua'huanaran. Quëmapia'huaya huaihuatan, Quisoso itëquë'.

32-33 Mashotohuachin, chiníquën nanantarin. Inaso' Yosë hui'nin. Yosë nohuanton, copirno ya'conarin. Iráca Tata masho Tapi israiro'sa' noya hua'anëntopirinhüë'. Ina quëran chiminin. Iporaso nipirinhüë' hua'huanani hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipirarinhuë', itërin anquëniri.

34 —¿Onporahuatota' hua'huanapo? Co caso' quëmapia s'huayátërarincohuë', itërin Mariari.

35 —Ispirito Santo nohuanton, quëmaora hua'huanaran. Yosë topinan yonquiarapirinhüë', cayoaran. Napoaton hua'huan, Yosë hui'nin chachin nisarin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanaponhuë'.

36 Ni'quë'. Quëmopinën Isapira itopiso' paiya niponahuë', Yosë nohuanton nani cayorin. Co hua'huana'pihuë' niponahuë', nani saota yoquitarin. Quëmapia'huaya huaipon.

37 Yosë ya'ipi nanitaparin, itërin anquëniri.

38 —Inta nipachin. Yosëichin caso' natëarahüë. Ina nohuanton, hua'huahuë ya'huë'in nipachin, tënin Maria.

Napotohuachina, anquëni pa'nin.

Isapira nicapon pa'ninso'

39 Ina quëran manorahuaton, Mariaso' Cotia motopiro'sa parti pa'nin quëmopinën nicapon. Inaquë canconahuaton,

40 Sacariasë pëinënguë ya'conconin. Isapira quënanconahuaton, —I'huata a'shacha, itërin.

41 Ina natanahuaton, hua'huin yo'namënguë to'mo to'mótarin. Isapiranta' nóya cancantërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton,

42 pa'yataton, chiníquën itapon:

—I'huata hua'huata'hua. ¡Ma noya Yosë catahuarinquën! A'napita sanapi'sa quëran noya noya ni'ninquën. Hua'huaonta' noya noya ni'sarin.

43 Inaso' ya'ipiya hua'anëntarinpóa'. Co caso' chiníquën nanantopirahuë', ¡ma noyacha ina a'shinquën nipiranhüë', nicaponco huë'nan paya!

44 Quëma nontohuatancora, a'naroáchin hua'huahuënta' yo'namëhuëquë to'mo to'mótarin. Noya cancantaton, naporin.

45 “Yosë no'tëquën nontërinco,” tēnanso marë' inaso' noya ni'ninquën. Sha'huitërinquënso chachin acotarinquën, itërin Isapirari.

46 Ina quëran Maria tapon:

“Ma noyacha Tata Yosëso paya, tēnahuë canta'.

47 Anoyacancantërinco ni'ton, nóya cancantërahuë.

48 Topinan piyapico nipirahuë', yonquirinco.

Ipora quëran huarë' na'a piyapi'sa' nohuitarinaco. ‘Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,’ tosapi.

49 Yosëso' ya'ipi nanitaparin. Inaso' nóya catahuarinco.

Noya noya ninin.

50 Iráca chinotopisopitanta' nosororin.

Ipora huanta' ina chinotohuatëhua', nosoroarinpoa'.

51 Chiníquën nanantaton, nani ma'sha ninin.

Nocantopisopita atapanin.

52 Copirnorosanta' co noyahuë' nipachinara, ocoirin.

Topinan piyapi'sa' ya'huërë' noya acorin.

53 Pahuantërinso'catahuarin nóya ya'huëcaiso marë'.

Ma'huano'saso nipirihuë', topinan a'parin.

54 Israiro'sa' na'con catahuarin.

Piyapinënpita ni'ton, nosororin.

55 Iráca Apraan nontaton, ‘Nosororanquën. Quëma shiparinpitanta' nosoroato, catahuaarahué', itërin Yosëri.

Ina yonquiaton, ipora catahuarinpoa huachi,” tēnin Maria.

56 Cara yoqui pochin inaquë yacapatërin. Ina quëran ya'huërin'pa' paantarin.

Coansha Paotista nasitërinso'

57 Isapira nani tahuërinën nanihuachina, huairin. Quëmapia'huaya huairin.

58 Quëmopinënpita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita nantopi. “¡Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya huairin! ta'tona,” nóya cancantopi.

59 Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca yaacotopi.

“Niapoquë'. Sacariasë itëquë',” itopi a'naquëni.

60 A'shinso nipirihuë', co nohuantërinhuë'.

—Coansha itarai, tēnin.

61 —Ama nisha nininën acotëquësuhuë'. Quëmopinënáchin apoquë'. Ina noya, itopi.

62 Ina quëran pa'pin ipora huanta' nē'huë ni'ton, imirin quëran tasatopi nininën nitotacaiso marë'.

63 Pa'pinso' quirica ma'patahuaton, ninshitërin. “Coansha itarahué,” tēnin ninshitaton. Ina nicatona: “¡Ma'pitacha yonquirin paya!” topi.

64 Naporo' në'huërinso' inquirahuaton, a'naroáchin noan-tarin huachi. "¿Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, catahuarinco paya!" ténin.

65 Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. Ya'ipi Cotia parti nanan nahuinin.

66 Ina natanatona', yonquiapi. "¿Ma'ta' onpoapon iso hua'huasha ni'ton, ipora quëranchin Yosëri na'con na'con catahuararin?" topi.

Sacariasë ninorinso'

67 Ina quëran Ispirito Santori noyá ya'coancantohuachina, Sacariasënta' tapon:

68 "¿Ma noyacha Tata Yosëso' hua'anëntërinpoa paya!

Piyapinënpitanpoa' yonquiatonpoa', nicha'ësarínpoa'.

69 Ina nohuanton, Tata masho Tapi shiin chachin nicha'ësarínpoa'.

Inaso' chini chiníquën nanantapon.

70 Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopi.

Yosë nohuanton, sha'huitërinënpoa':

71 'A'na tahuëri nicha'ësarinquëma'. Co huachi inimicoro'sa' minsëarinënquëmahuë'.

No'huipirinënquëmahuë', nicha'ësarinquëma', ténin Yosë, topi.

72 Iráca shimashonënpopita nosoroaton, naporin. Ipora huanta' nosororínpoa'.

Sha'huitërinso' co Yosëri naniantërinhuë'.

73 Tata masho Apraan sha'huitërinso' yonquirárin.

74 Napoaton nicha'ësarínpoa'. Co huachi inimiconënpopita' minsëarinënpohuë'.

Ina quëran co të'huatatëhuahuë', Yosë chinotarihua'.

75 Ina pochin cancantatëhua', inasáchin chinotarihua'.

Chiminaquë huarë' nóya nisarihua'.

76 Quëmanta', conpa, Yosë a'paarinquën piyapinënpita pënënacaso marë'.

Sinioro isoro'paquë yao'marin ni'ton, pënëntaran piyapi'sari natëcaiso marë'.

77 Yosë piyapinënpita itapon:

'Oshanëma' inquitatëinquëma',

Sinioro anoyacancantarinquëma', itaran.

78 Yosë nosoroatonpoa', inápa quëran a'pintimarinpoa'.

Pi'i a'pintërinpoaso pochin no'tëquën anitotërinpoa'.

79 Tashinan pochin cancantopirëhuahuë',

a'pintatë pochin nitarínpoa' noya nanpicaso marë'.

Anoyacancantohuachínpoa', sano cancantarihua'," ténin Sacariasë.

80 Ina quëran hui'ninso' so'sorahuaton, hui'napitarin huachi. Yosë yonquiarin ni'ton, chiníquën cancantarin.

Inotëro parti ya'huëárin. Ina quëran oshaquëran Yosëri sha'huitërin israiro'sa' pënënacaso marë'.

2

Quisoso nasitërinso'
(Mateo 1.18-25)

¹ Naporó' tahuëri'sa' Noma copirno nanan a'parin, Aocosto itopiso'. Ya'ipi parti a'parin. "Ya'ipinquëma' paco'. Quiricaquë nininëma' niacotoco'," tënin.

² Naporó' huarë' ya'ipi piyapi'sa' pichirapi. Sirinioso' Siria parti hua'anëntohuachina, naporin.

³ Natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nininëna' niacotacaiso marë'. Hua'huatopiso' ninanonënaquë pa'pi. Nisha nisha pa'pi.

⁴ Cosiso' Cariria parti ya'huërin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', ina quëran pipirahuaton, Cotia parti pa'nin. Inaquë canconahuaton, Pirin'pa' pa'nin. Iráca Tata masho Tapi inaquë hua'huatërin. Ina shiin ni'ton, inaquë pa'nin nininën niacotacaso marë'.

⁵ Mariarë chachin pa'nin. Nani ina macacaso marë' nontaponahuë', Yosë nohuanton, inaora cayorin.

⁶ Nani naniarin huaicaso' ni'ton, inatohua' ni'so', huairin.

⁷ Paninan huairin, quëmapia'huaya. Në'mëtërinquë so'quëëtahuaton, nona'huayaquë acorin, ohuaca coshatërinquë. Huë'ëcaiso' pëi' nani ya'sotopi ni'ton, co inaquë huë'ëpatërinhuë'. Napoaton nona'huayaquë hua'huin acorin.

Ohuica pë'tahuana'piro'sa' quënanpiso'

⁸ Naporó' tashi' ohuica pë'tahuana'piro'sa' pastoquë ya'huërapí. Pirin ya'cariya ya'huërapí. Tashirë chachin ohuicanënapita a'pairapi.

⁹ Inaquë ni'soi', a'nanaya Sinioro anquëninëni ya'notimarin. Huënaráchin huënaráchin a'pintimarin. Yosë pochin a'pinin. Anquëni quënanahuatona', quëmapi'sa' pa'yanpi.

¹⁰ Anquënríso' itapon: "¡Ama pa'yancosohuë'! Noya nanan sha'huichinquëma' ya'ipi piyapi'sa' noya cancantacaiso marë'.

¹¹ Ipora tashi' a'nara quëmapia'huaya Pirinquë nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Sinioro ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Nani o'marin piyapi'sa' cancanëna' anoyatacaso marë'.

¹² Inaquë pa'patama', hua'huishin quënanconarama'. Në'mëtërinquë so'quëëtahuatona', ohuaca coshatërinquë acopi. Ina quëran nohuitarama'," itërin.

¹³ Ina quëran a'naroáchin na'a anquëniro'sari ya'notantapi. Yosë chinotatona', itapona':

14 “¡Ma noyacha Yosëso paya! Inápaquë ya'huaponahuë',
piyapinquëma' yonquirinquëma'.

Cancantatoma ina yanatëramasopitaso' sano cancantarama',”
itopi anquëniro'sari.

15 Nani inápaquë panantahuachinara, pë'tahuatona'piro'sa'
ninontopi.

—Pirin'pa' pa'ahua' nipachin. Sinioro anitotërinpoaso'
nia'ahua', nitopi.

16 Manorahuatona', pa'pi. Canconahuatona', hua'huasha,
Maria, Cosi, inapita quënanconpi. Hua'huasha ohuaca
coshatërinquë quëhuëánin.

17 Nani ni'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.
“Quëmapia'huaya nani nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri
a'paimarinso'. Anquëni sha'huitiimarincoi,” itëra'piapi.

18 Natanahuatona', “Ma'pítacha itërinpoa' paya,” topi ya'ipi
piyapi.

19 Mariaso nipirinhüë' naporinso' na'con yonquirárin.

20 Ina quëran pë'tahuatona'piro'sa' paantapi. “Ma'pítacha
natanëhua paya. Ma'pítacha ni'nëhua paya. Anquëniro'sa'
itërinpoaso chachin quënanëhua'. ¡Ma noyacha Tata Yosëso
paya!” topi.

Yosë chinotopiso pëiquë quëpapiso'

21 Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca acotopi. Na-
poro' nininën acotopi huachi. Quisoso itopi. Co'huara Maria
hua'huayantërasohuë', anquëniro' sha'huitërin ina nininën aco-
caso' ni'ton, napotopi.

22 Moisësë iráca pënëntërin: “Sanapi huaihuachin, a'na
yoqui pochin nina'in. Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë
ya'coanta'in,” ténin. Cotioro'sa' napopiso chachin a'na yoqui
pochin nanihuachina, Maria, Cosi inapitaso Quirosarin'pa'
paantapi pënëntërinso' natëcaso marë'. Naporo' hua'huin Yosë
chinotopiso pëiquë quëpapi inaquë Yosë nontacaiso marë'.
“Iso hua'huasha, Sinioro, noya a'paiquë' quëma piyapinën
niin,” itopi.

23 “Paninanso' quëmapi nipachin, Yosë piyapinën ninin,”
ténin Moisësë iráca pënëntaton. Napoaton ina pochin nontërin.

24 Naporo' cato' nëpëhuë nipon, cato' pë'tahua nëpëa'huahuë
nipon atëpatopi Yosë chinotacaiso marë'. Inanta' Moisësë
pënëntërin ni'ton, inapopi.

25 Quirosarinquë chachin a'na quëmapi ya'huërin,
Simion itopiso'. Nóya quëmapi inaso'. Nani tahuëri Yosë
chinotërin. “A'na tahuëri Yosë nicha'ësaripoa',” ta'ton,
Cristo a'paimacaso' ninarárin. Ispirito Santori noyá
ya'coancantërin.

26 Ina nohuanton, Simion nani ninorin. “Siniorori a'paimarinso' nohuitapo. Co'huara chimiyantërapohuë', Cristo o'mararin, ni'sarahuë,” ténin yonquiaton.

27 Naporo' tahuëri Ispirito Santo nohuanton, Yosë chintopiso pëiquë pa'nin anta'. Cosinta' sa'inë chachin inaquë nisapi. Pënëntopiso' natëtona', inaquë Quisosoah'uaya quëpapi ni'ton, Simioni quënanconin.

28 Hua'huasha quënanahuaton, Simion nóya cancantërin. Iporahuaton, Yosë nontërin.

29 “¡Ma noyanquëncha quëmaso', Sinioro, ni'ton, a'paimaranso' nani anohuitëranco paya!

Napoaton noya ipora caso' chimiin, ténahuë. Sha'huitërancoso chachin nanirin huachi.

30 Iso hua'huasha nani ni'nahuë. Nicha'ëincoiso marë' a'paimaran.

31 Ya'ipi piyapi'sa' yonquiaton, a'paimaran.

32 Nisha nisha nananquë nonpisopita a'pintarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

Israiro'santa' catahuaarin. Piyapinënpita ni'ton, noya noya acorarin,” itërin.

33 Ina natanahuaton, “¡Ma'pítacha naporin paya!” ténin Cosi. Marianta' inachachin yonquirin.

34 —Yosë noya a'painquëma', itërin Simioni. Ina quëran a'shin itantapon:

—Hua'huan mashotohuachin, ya'ipi israiro'sa' pënënarin. Natanahuatona', a'naquën natëtona', noya cancantapi. A'naquënso nipirinhüë' co nohuantapihüë' ni'ton, anotëreso pochin nisapi. Yosë nohuitacaiso marë' no'tëquën pënëntapirinhüë', chiniquën no'huiapi.

35 Inahuara cancanëna quëran nisha nisha yonquiapirinhüë', inari a'ninquëchin anitotarin. Hua'huan no'huihuachina', quëmaso' chiniquën sëtaran. Sahuëniquë ohuaninënposo pochin sëto ya'coancantarinquën huachi, itërin.

36 A'na sanapinta' inaquë ya'huërin, Ana itopiso'. Inaso' Panino hui'nin, Asirë huëntonquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, nitoninorin. Nani paiya. Nanon nipon, a'na quëmapiri manin. Canchisë pi'ipiachin niquëpasoi',

37 so'ini ayananpirin ni'ton, nani hua'qui' quëyoronin. Nani posa shonca catapini pi'ipitërin. Yosë chintopiso pëiquë ya'huëmiatërin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotërin. Apira apira Yosë yonquirin. Co cosharo' yonquiatonhuë', Yosë nontárin.

38 Naporo' inanta' huëcaton, Quisosoah'uaya ni'nin. Noya cancantaton, Yosë nontërin.

—Iso hua'huasha nasitërinso marë': "Yosparinquën Sinioro," itëranquën, tënin. Ina quëran Yosë imapisopita sha'huitërin.

—Yosë nohuanton, a'paimarinso' nani nasitërin. Inaso' nicha'ësarinpoa', itërin. Na'a Quirosarinquë ya'huëpisopita ina ninarapi ni'ton, napotërin.

Nasaritoquë pantapiso'

³⁹ Ya'ipi iráca pënëntërinso' nani natëhuachinara, Cosiso sa'inë chachin Cariria parti paantarin. Nasaritoquë ya'huantarin.

⁴⁰ Quisoso so'sorahuaton, chinirarin. Nóya yonquirin. Yosëri na'con catahuarin.

Hui'napitahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'ninso'

⁴¹ Nani Pascoa tahuëri a'shin, pa'pin, inapita Quirosarinquë pantapi.

⁴² Quisoso shonca cato' pi'ipitohuachina, naquëranchin pantapi cotio niyontonpiso tahuëri na'huëcaiso marë'.

⁴³ Nani na'huëhuachinara, ya'huëpi'pa' pa'mantapirinahuë', Quisososo' co pa'marinhuë'. Hui'napi niponahuë', inaquë inaora quëparitërin. A'shinso' co nitotërinhuë'. Cosinta' co nitotërinhuë'.

⁴⁴ Na'a piyapi'sa' pa'sapi ni'ton, "Nisha huë'sarin," ta'tona', a'na tahuërira' iratopirinahuë'. I'huanahuanquë Quisoso yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Quëmopinënpita, nohuitopisopita, inapita natanpirinahuë',

⁴⁵ co quënanpachinarahuë', yonicaiso marë' inatohua chachin paantapi.

⁴⁶ Cara tahuëri quëran Yosë chinotopiso pëiquë quënanpi huachi. Maistro'sa' a'chinpiquë huënsërahuaton, a'chinpiso' natanarin. Natanahuaton, natantaantarin anta'.

⁴⁷ Na'a piyapi'sa' natanpi. "Ma noyacha yonquirin paya. Nóya a'panitërin," topi.

⁴⁸ Inaquë quënanahuatona', a'shinso' pa'yanin.

—¿Onpoatonta' hua'hua napotërancoi? Ni'quë'. Pa'yanatoi, cara tahuëri yonisápirainquënhuë', ipora huarë' quënanainquën huachi, itërin.

⁴⁹ —¿Onpoatonta' yonisápiramacohuë'? Tatahuë pëinënuquë ya'huëca'huaso' ¿co nitotëramahuë' ti? itërin.

⁵⁰ Natanaponahuë', ma'sona tapon naporinso' co nitotopihuë'.

⁵¹ Ina quëran pipihuachina, a'shin, pa'pin inapitarë' Nasaritoquë paantarin. Inaquë paaton, a'shin, pa'pin, inapita noya natërin huachi. Naporinso' a'shini cancanën quëran yonquirárin. ⁵² Naporahuaton, Quisoso hui'napitarin huachi.

Noya noya yonquirin. Yosëri noya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pi.

3

Coansha Paotista pënëntërinso'

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹ Naporu tahuëri'sa' Tipirio itopiso', Noma copirno ya'conin. Nani shonca a'natëräpo pi'ipi hua'anëntarin. Ponsio Piratonta' Cotia parti hua'anëntarin. Irotisëso', Cariria parti hua'anëntarin. In Pinipi itopisonta', Itoria parti, Traconiti parti, inapita parti hua'anëntarin. Nisaniasëso' nipirinhue', Apirinia parti hua'anëntarin.

² Anasë, Caihuasë, inapita corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'conpi. Naporu' Coansha pënëntarin. Sacariasë hui'nin inaso'. Inotëro' parti ya'huaso', Yosëri sha'huitërin paaton pënëntacaso marë'.

³ Napoaton ya'ipi Cortanii' parti pa'taton, pënëntárin.

—Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuërëtantaco' oshanëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporintaranquëma', itëra'piarin.

⁴ Iráca Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

“Inotëro parti a'na quëmapi pënëntápon.

‘Sinioro o'macaso' tahuëri yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiniquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'.

Ira otëërin noya pa'tacaso marë'.

⁵ Iconantëro'sa' amëntarotarin. Panëno'sa' taparoarin. Co'shoninsopita otëarin.

Tomashin acoarin. Ira noya tapahuachina, hua'an pa'nin huachi.

Inapochachin iporaso' co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main.

⁶ Ya'ipi piyapinpoa' nicha'ëinpoaso marë' o'mararin, tapon ina quëmapi pënëntohuachin,” ténin Isaiasë iráca ninoton.

Naporinso chachin Coansha pënëntarin.

⁷ A'naquën aporihuanacaiso marë' huë'pirinahuë', Coanshariso', co yaaporintërinhuë':

—Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama'. “Yosë isoro'pa' ana'intoahuachin, cha'ëpoi quiyanta,” ¿topiramahuë ti? Topinan aporihuanpatama', co cha'ësaramahuë'.

⁸ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama ninonpintocosohe'. “Quiyaso' Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi,” ama tocosohuë'. Yosë

nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'.

⁹ Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', nicosotërë'. Nicosotahuatë', pënquë tē'yatërë' huiquitacaso marë'. Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', chiníquën ana'intarinquëma', tēnin.

¹⁰ —¿Ma'ta' onpo'ii nipachin? itopi.

¹¹ —Piyapi'sa ma'shari pahuantohuachina, ama apirato-cosohuë'. Cato' a'mocamaso ya'huëtohuachinquëma', a'nara' quëtoco' a'mo'in. Tanahuachina', a'caco' ca'in, itërin Coan-shari.

¹² A'napitanta' aporihuanacaiso marë' huë'pi. Inapitaso' coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa'.

—¿Ma'ta' maistro quiyaso' onpo'ii? itiipi.

¹³ —No'tëquën coriqui ma'patoco'. Ama nonpinatoma', na'con na'con ma'patocosohuë', itërin.

¹⁴ Sontaro'santa' huë'pi.

—¿Ma'ta' quiyanta' onpo'ii? itiipi.

—Ama piyapi ahuëatoma', coriqui matocosohuë'. Ama canacaso marë' nonpinapicosohuë'. Nani pahuëre'huachinquëma', ama na'con na'con nohuantocosohuë', itërin.

¹⁵ Piyapi'saso' yonquirapirinahuë'. “¡Ma noyacha Coan-shaso' pënëntërin paya! Inaso' Cristo nimara. Nicha'ëinpoaso marë' ¿Yosëri a'paimamara ti?” topi.

¹⁶ Ina natanahuaton, Coanshari itërin:

—Aporintëranquëma mini nipirinhüë', co caso' Cristocohuë'. Ca piquëran inaso' huë'sarin. Inaso chini chiníquën nanantërin. Caso' co pi'pisha tëranta' ina pochin chiníquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhüë', pënquë chiníquën ana'intarinquëma'.

¹⁷ Cayarinso' manëso pochin nizarin. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhüë' pënquë ahuiquitërë'. Inapochachin ana'ntohuachinquëma', co onporonta' pën tacopiarinhüë', tēnin Coansha.

¹⁸ Nani tahuëri ina pochin piyapi'sa' pënënarin. Yosë nanamën a'chintárin.

¹⁹ Irotisënta' hua'an nipirinhüë' pënënin. “Quëmaso' pa'pi co noyahuë' ninan. Naporahuaton, iyaparin sa'in osërëtatón, manan. Pinipi sa'in chachin manan. Irotiasa itopiso'. Ina marë' oshahuanan,” itërin.

20 Napotohuachina, Irotisëso' aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiaton, Coansha tashinan pëiquë apo'motërin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

21 Co'huara apo'mochatërasohuë', Coanshari piyapi'sa' aporintahuachina, Quisosonta' huë'nin aporihuanacaso marë'. Nani aporihuanahuaton, Yosë nontërin. Nontaso', pi'iro'të' ni'soatërin.

22 Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuaton, Quisoso ya'coancantomiatërin. Naporo' inäpa quëran Yosëri itërin:

—Quëmaso' hui'nahuënquën chachin ninan. Na'con nosoroatënquën, nóya ni'nanquën, itërin.

Quisoso shimashonënpita ya'huërinso'

(Mateo 1.1-17)

23 Ya'nan pënëntapon, Quisoso cara shonca pi'ipitërin. Cosi hui'nin, topirinahuë'. Cosi pa'pinso' Iri itopi.

24 Iri pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. Nihui pa'pinta' Miriqui itopi. Ina pa'pinso' Cana itopi. Cana pa'pinta' Cosi itopi.

25 Cosi pa'pinso' Matatiasë itopi. Ina pa'pinta' Amosë itopi. Amosë pa'pinso' Naomo itopi. Ina pa'pinta' Isiri itopi. Isiri pa'pinso' Nacai itopi.

26 Ina pa'pinta' Maato itopi. Maato pa'pinso' Matatiasë itopi. Ina pa'pinta' Simi itopi. Simi pa'pinso' Cosico itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi.

27 Cota pa'pinso' Coanan itopi. Ina pa'pinta' Nisa itopi. Nisa pa'pinso' Soropapiro itopi. Ina pa'pinta' Saratiro itopi. Ina pa'pinso' Niri itopi.

28 Niri pa'pinta' Miriqui itopi. Miriqui pa'pinso' Ati itopi. Ina pa'pinta' Cosamo itopi. Cosamo pa'pinso' Írmatamo itopi. Ina pa'pinta' Iri itopi.

29 Iri pa'pinso' Cosoi itopi. Ina pa'pinta' Irisiro itopi. Ina pa'pinso' Corimo itopi. Ina pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi.

30 Nihui pa'pinta' Simion itopi. Ina pa'pinso' Cota itopi. Ina pa'pinta' Cosi itopi. Cosi pa'pinso' Conamo itopi. Ina pa'pinta' Iriaquimo itopi.

31 Ina pa'pinso' Miria itopi. Ina pa'pinta' Mina itopi. Ina pa'pinso' Matata itopi. Ina pa'pinta' Natano itopi. Ina pa'pinso' Tapi itopi.

32 Tapi pa'pinta' Quisi itopi. Ina pa'pinso' Opito itopi. Ina pa'pinta' Pooso itopi. Ina pa'pinso' Sara itopi. Sara pa'pinta' Nasono itopi.

³³ Nasono pa'pinso' Aminatapo itopi. Ina pa'pinta' Atamino itopi. Ina pa'pinso' Arni itopi. Arni pa'pinta' Isromo itopi. Isromo pa'pinso' Parisë itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi.

³⁴ Ina pa'pinso' Cacopo itopi. Cacopo pa'pinta' Isaco itopi. Isaco pa'pinso' Apraan itopi. Apraan pa'pinta' Tari itopi. Ina pa'pinso' Nacoro itopi.

³⁵ Nacoro pa'pinso' Siroco itopi. Ina pa'pinta' Nacao itopi. Nacao pa'pinso' Parico itopi. Ina pa'pinta' Ipiri itopi. Ipiri pa'pinso' Sara itopi.

³⁶ Ina pa'pinta' Cainano itopi. Cainano pa'pinso' Arapasato itopi. Ina pa'pinta' Simo itopi. Simo pa'pinso' Noi itopi. Noi pa'pinta' Namico itopi.

³⁷ Namico pa'pinso' Matosarino itopi. Ina pa'pinta' Inoco itopi. Inoco pa'pinso' Carito itopi. Ina pa'pinta' Marariro itopi. Ina pa'pinso' Cainano itopi.

³⁸ Ina pa'pinta' Inosë itopi. Inosë pa'pinso' Sito itopi. Ina pa'pinta' Atan itopi. Atanso' Yosëri ninin.

4

Sopairi tēnirinsō'

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Quisoso Cortani quëran pipirahuaton, huëantarin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Inasáchin natërin. Naporo' ina nohuanton, inotëro parti pa'nin.

² Inaquë catapini shonca tahuëri ya'huërarin. Naporo' sopairi huëcapairahuaton, sha'huitopirinhüë' ama Yosë natëcaso marëhuë'. Catapini shonca tahuëri ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhüë'. Ina piquëran tanarin.

³ Tanahuachina, sopairi itërin:

—Tëhuënychachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'pi cosharo' atarantëquë', itopirinhüë'.

⁴ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuquë pënëninpoa': "Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhüë'. Ya'ipi Yosë nanamën natëhuachin tëhuënychinsō' nanpiarin," tēnin, itërin.

⁵ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëparin. Ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. A'naroáchin noyápiachin nininsopita, ya'ipi quënanin.

⁶ —Ya'ipi isopita hua'anëntato, carinquën quëchinquën inapita hua'anëntamaso marë'. Chiníquën nanan quëchinquën. Insosona nohuantërahuëso' nanitërahuë quëta'huaso'.

⁷ Isonahuaton, chinotohuatanco, catahuaaranquën ya'ipiya hua'anëntamaso', itërin.

⁸ —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënuquë sha'huitërinpoa'. "Sinioroíchin chinotëquë'. Inasáchin

natëcaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'," tënin, itërin Quisosori.

⁹ Ina quëran Quirosarin'pa' quëpaantarin. Yosë chinotopiso pëi a'canpiquë huarë' quëparahuaton:

—Tëhuënhachin Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë ni-iquë'.

¹⁰ Quiricanënguë nani sha'huitërinquën:

“Yosë, anquëninënpita a'patimarinquën, co ma'sha onpoaranhuë'.

¹¹ Imirina quëran masarinënguën

ama na'piquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',"

tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'painënguën, itërin sopairi.

¹² —Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënguë pënëninpoa'. “Ama Yosë tëniquësokuë'. Ama camaiquësokuë'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënin, itërin Quisosori.

¹³ Nani hua'qui' sopairi sha'huitopirinhüë', co yanatërinhuë'. Napoaton patërin. “A'na tahuëri minsëapo nimara,” ta'ton, pa'nin huachi.

Quisoso pënëntacaso caniaritërinso'

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Ina quëran Cariria parti Quisoso paantarin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, catahuarin nóya nicacaso'. Ya'ipi naporinso' nahuinin.

¹⁵ Nisha nisha niyontonpiso pëiquë a'china'piarin. A'chinpachina: “Ma noyacha yonquirin paya,” topi.

Nasaritoquë paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Ina quëran Nasaritoquë paantarin. Inaquë so'sorin. Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'nin. Nani simana inaquë pa'nin ni'ton, naporo' paantarin. Inaquë ya'conahuaton, Yosë quiricanën nontacaso marë' huanirin.

¹⁷ Isaiasë pënëntërinso' quirica quëtohuachina, manin. Oporinahuaton, nontërin natanacaiso marë'.

¹⁸ “Sinioro ispiritonën ya'coancantërinco ni'ton, noya catahuarinco.

Na'a piyapi'sa' co Yosë nohuitatonahuë', nosorotopi.

Napoaton Yosë acorinco noya nanan a'chinta'huaso marë'.

Sopairi minsëpirinhüë', ocoiarahuë noya yonquicaiso marë'.

Somaraya nininsopita anoyatarahuë.

Parisitapisopita nicha'ësarahuë.

¹⁹ Ipora tahuëri'sa' Yosë nosoroatënguëma', nicha'ësarinquëma huachi, tënahüë. Ina sha'huica'huaso marë' acorinco,” tënin Isaiasë, itërin quirica nontaton.

20 Quirica so'nanahuaton, niyontonpiso' pëiquë catahua-tona'pi quëtaantarín. Ina quëran huënsëhuachina, ya'ipi inaquë ya'huëpisopitari ni'sápi.

21 —Tëhuëenchachin iyaro'sa' iráca Isiasë ninorincoso chachin, Yosë a'paimarinco nicha'ëca'huanquëmaso marë', itërin Quisosori.

22 Ya'ipiya natantapi. “Ma'pítacha nitotaton, naporin paya. Nóya a'chintërinpoa',” ta'tona':

—¿Co'na iso' Cosi hui'ninhuë'? topi.

23 Ina quëran Quisosori itaantarín:

—Iráca quëran huarë' napopi: “Nitoanoyatohuaton, quëma'ton nianoyatëquë' ni'ii,” topi. Ina pochin canpitanta' yonquirama' ténahuë. “Capinaomoquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatëran ni'quëhuarë', isëquënta' anoyatëquë' ni'ii,” itaramaco, ténin.

24 Ina quëran itaantarín:

—Co yanatëtomacohuë', napotëramaco. Ni'co'. Pënëntona'pi pënëntohuachina, nisha nisha parti noya natanpi. Ninanonënuquë ya'huëpisopitariso nipirinuë', co noya natanpihuë'.

25 Tëhuëenchachin iráca Iniasë pënëntona'pi nanpipon, cara pi'ipi miria co pi'pian tëranta' o'naninhuë'. Ya'ipi parti tanarotopi. Naporon' na'a quëyorono'sa' Israiroquë ya'huëpirinahuë',

26 co Yosëri catahuarinhuë'. A'na quëyoronso nipirinuë' Saripitaquë ya'huërin, Siton parti ya'huërinso'. Nisha sanapi niponahuë', Yosëri catahuarin. Inaquë Iniasë a'parin cosharonën ana'atacaso marë'.

27 Irisio pënëntona'pinta' nanopiso', na'a chana caniori maninsopita Israiro no'paquë ya'huëpirinahuë', co a'naya tëranta' anoyatërinhuë'. Namanoso' Siria piyapi niponahuë', Yosë nohuanton, anoyatërin. A'naroáchin canio inquirin, ténin Quisoso.

28 Ina natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' chiniquën no'huitopi.

29 Manorahuatona', ninano quëran quëpapi. Ina yonsanquë tahuan ya'huërin. Inatohua' quëpapi tē'yatacaiso marë'.

30 Yatë'yatopirinahuë', Quisososo' huancánachin paaton, noya cha'ërin.

Sopai a'parinso'
(*Marcos 1.21-28*)

31 Ina quëran Cariria parti paantarín. Capinaomoquë paaton, chinoto tahuëri a'chiantarin.

32 Chiniquën nanantona'pi pochin a'chinarin ni'ton, natanahuatona', pa'yanpi. “Ma noyacha a'chintërinpoa' paya,” topi.

³³ Niyontonpiso pëiquë chachin a'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiníquën nontërin. Sopairi chachin ichinonin.

³⁴ —¡Tananpitocoi! ¿Ma'ta' onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? Nohuitërainquën. Quëmaso' Quisosonquën, Nasaritoquë ya'huëran. Yosë quëran o'maton, noya noya ninan, itërin.

³⁵ Itohuachina, Quisosori itërin:

—¡Ta'tëquë'! Iso quëmapi quëran pipimiatëquë', itërin.

Sopaiso' quëmapi no'paquë të'yatahuaton, pipirin. Co manta' onpotërinhuë'.

³⁶ Ya'ipi piyapi'sa' nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! Chiníquën nanantaton, sopairo'sa' ocoirin. Camaihuachina pipipi, nitopi.

³⁷ Quisoso naporinsó', ya'ipi parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuaton, Simon pëinënguë pa'nin. Simon a'shatën chiníquën saporin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. “A'shacha chiníquën saporin ta'a. Quëmari anoyatëquë' topiraihuë',” itopi.

³⁹ Inaquë paaparahuaton, sapo a'naroáchin inquitërin. Noyatërin huachi. Nani noyatahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰ I'huanahuanquë pi'i yaya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' nisha nisha caniori maninsopita Quisoso quëshipi. Napo-huachinara, a'naya a'naya së'huarahuaton, ya'ipiya anoyatërin.

⁴¹ Sopairi ya'coancantërin sopitanta' quëntapi. Quisosori nontohuachina, sopairo'sa' pipipi. Yapipihuachina, chiníquën nontapi.

—Quëmaso' Yosë hui'ninquën, itopi. Yosëri a'paimarinso' nitotatona', napotopi. Napoaton Quisosori itapon: “Ta'tëquë'. Ama insonta' sha'huitëquësohuë',” itohuachina, ta'topi huachi.

Nisha nisha parti a'chininso'
(Marcos 1.35-39)

⁴² Tahuërininquë tashiramiachin Quisoso huënsërahuaton, pa'nin. Ninano quëran pipirahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'pirinhuë'. Na'a piyapi'sa' ina yonípona' pa'pi. Quënanahuatona', “Ama paquësohuë'. Isëquë ya'huaton, a'chintocoi,” itopirinahuë', co nohuantërinhuë'.

43 —Nisha nisha ninanoro'saquë paca'huaso' ya'huërin. Inaquënta' Yosë nanamën a'chinchihua'anëntërinquë ya'coina'. Ina marë' Yosë a'paimarinco, itërin.

44 Ina quëran ya'ipi cotioro'sa' ya'huërin parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë a'chinarin.

5

Sami macacaiso marë' Quisosori catahuarinso'
(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

1 Ina quëran Quisoso Quinisariti sono' yonsanquë a'chinarin. Na'a piyapi'sa' yamorapi. Yosë nanamën natanacaiso marë' huë'pi. Chiniquën ya'quëetopi.

2 Napotihuachinara, cato' poti ni'nin, yonsanquë oshipiso'. Hua'anënpitaso' nonshirahuatona', ritinëna pa'moapi.

3 A'na potiso' Simonquën. Inaquë ya'conahuaton, "Amasha paquë'," itërin. Itohuachina, amasha pa'nin. Inaquë huënsërahuaton, piyapi'sa' a'chintaantarin.

4 Nani a'chinpachina, Simon itapon:

—Huëquë' iyasha, amasha anpoquë pa'ahua'. Inaquë ritinëma të'yatoco' sami macamaquëma', itërin.

5 —Capa sami Maistro. Ya'ipi tashi' të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. Nipirinhüë', quëma sha'huitëranco ni'quëhuarë', naquëranchin të'yatanta'i, itërin Simoni.

6 Ina quëran të'yatohuachinara, notohuaro' sami mapi. Hua'huayatërahuë' ni'ton, riti yaoquirin.

7 Amiconënpita a'na potiquë ya'huërinso' imirin quëran anquitërin huëcatona' catahuacaiso marë'. Napotihuachinara, huë'pi. Cato' potiquë chachin sami amëntatopi. Napohuachinara, yayancominapi.

8-9 Ina nápo' sami ma'ton, Simon Pitro pa'yanin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itërin:

—¡Ma'pítacha Sinioro nanitaparan paya! Caso' oshahuanco ni'to, co ya'cariancoso' ya'huërinhuë', itërin.

10 Amiconënpitanta' pa'yanpi, Santiago, Coansha inapita itopiso'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Ina quëran Simon nontaton, Quisosori itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Nani catahuaranquën sami macamaso'. Ipora quëran huarëso nipirinhüë', catahuaranquën piyapi'sa' macamaso marë'. Inapitanta' imainacoso marë' masaran, itërin.

11 Ina quëran nonshirahuatona', ma'shanënapita patahuatona', Quisoso imapi huachi.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

12 Ina quëran a'na ninanoquë paantapi. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin, chana caniori maninso'. Noshinën noyá pë'yatërin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuatan Sinioro, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

13 Quisosori së'huarahuaton, itapon:

—Nohuantërahuë mini. Apiramiáchin anoyataranquën, itërin.

Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin.

14 —Ama iyasha piyapi'sa' sha'huitëquësokuë'. Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ofrenda Moisésë camaitërinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin.

15 Napotopirinhüë', ya'ipi parti nahuinin. Ina quëran hua'huayátërahuë' piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Cania'piro'santa' huë'pi anoyatacaso marë'.

16 Quisososo nipirinhüë', apira apira piyapi'sa' patërin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin Yosë nontacaso marë'.

Apia anoyatërinso'

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

17 A'na tahuëri Quisoso a'chinaso', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' inaquë chachin huënsëapi. Inapitaso nisha nisha ninano quëran huë'pi. Cariria parti quëran, Cotia parti quëran, Quirosarin quëran, ina quëranpita huë'pi. Nani a'chintohuachina, cania'piro'sa' anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin.

18 Ina quëran catapini quëmapi'sa huëcatona', apia pë'sara'huaya pochin ninqüë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuëánin. Quisoso ya'huëarinquë yapo'mopirinhüë'.

19 Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' ya'sopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Napoaton pëi' nanpëtahuatona', a'canpiso' pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Huancanachin Quisoso pirayan acomapi.

20 “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, Quisosori apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitaranquën, itërin.

21 Ina natanahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. “¿Ma quëmapi'ta' isoso'? Yosë yaya'huëretërin. Co insonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëíchin nanitërinso',” topi yonquiatona'.

22 Topinan yonquiarapirinhüë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?

²³ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërëhuahuë'. Apia camaiatè': 'Huanirahuaton, noya paquë', itacasonta' co nanitaparëhuahuë'," tënama'.

²⁴ Caso nipirinhüë', Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

Ina quëran apia itantapon:

—Huaniquë', apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

²⁵ Itohuachina, a'naroáchin huanirin. Ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!" tënin. Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huërinquë pa'nin.

²⁶ Ina nicatona' piyapi'saso' pa'yanpi.

—Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya. Ma'pítacha ipora ni'nëhua paya, nitopi.

Nihuri Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, a'na quëmapi quënanconin, Nihui itopiso'. (Inachachin Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patona'pi inaso'. Coriqui ma'patërinquë huënsëarin.

—Huëquë' iyasha imaco, itërin.

²⁸ Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. Ma'shanënpita patahuaton, Quisoso imarin.

²⁹ Ina quëran na'a amiconënpita amatërin pëinëinquë coshatacaiso marë'. Quisoso nohuitacaiso marë' amatërin. Na'a copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' huë'pi.

³⁰ Ca'tano'sa' inaquë ni'sahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari no'huipi. No'huitona' itapona':

—¿Onpoatomata' oshahuano'sarë'quëma' coshatarama', o'opatarama', naporama'? Coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinhüë', inapitarë'quëma' coshatarama', itopi.

³¹ Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tēhuënhachin nohuantërinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'sa' notoro nohuantopi. "Co caniorahuë'," topatëra, co notoro nohuantërëhuë'.

³² Oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. "Co noyahuë' yonquïramasopita naniantatoma', Yosë tahuërëtantaco'," itërahuë. A'napitaso': "Quiyaso' noyacoï," topiso marë' co na'con a'chintërahuë', itërin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ina quëran piyapi'sari itaantapi:

—Coansha imarinsopitaso', co coshatatonaraihuë' Yosë nontapi. Parisio imarinsopitanta', inapochachin nipi. Quëma imarinënsopitaso nipirinhüë', noya coshatapi, o'osapi, naporapi, itopi.

³⁴ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtopihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachina', noya coshatopi.

³⁵ A'na tahuëriso nipirinhüë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë' sëtapì. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sëta'pona'. Sëtatona' co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontá'pona', ténin.

³⁶ Ina quëran pënënto nanan a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'moramaso irácaya nininso' noshatohuachina, co nasha a'morëso yanorëhuë' pa'pitacaso marë'. Nasha a'morëso yanohuatëra, tapirë'. Naporahuaton, nasha në'mëtëquë pa'pito'huatëra, co inashitërinhuë'.

³⁷ Huino sha'moronta' yonquico'. Sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina, a'naroá'chin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chiniarë'. Morsanta' tapirë'.

³⁸ Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarin.

³⁹ Huino hua'qui' acopiso' o'opachinara, co nasha nipiso' nayapihuë'. “Hua'qui' acopiso' noya noya,” topi, itërin Quisosori.

6

Chinoto tahuëri naporinso'

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sarin. Tricoro' pëntontapona pochin, ca'tano'sanënpita a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', caraapi.

² Parisioro'sari ni'sahuatona', itopi:

—¿Onpoatomata' chinoto tahuëri nipirinhüë' tricoraya i'shorayarama'? Co ipora tahuëri sacatacasohüë' nipirinhüë'. ¿Onpoatomata' Moisése pënëntërinso' co natëramahuë'? itopi.

³⁻⁴ Itohuachinara, Quisosori itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënuë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanapi ni'ton, quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'sará'chin ina pan capacaiso nipirinhüë', Tapiso' ca'nin, itërin.

⁵ Ina quëran itantarín:

—Yosë quëran quëmapico ni'to, chiníquën nanantërahuë. Ma'sona chinoto tahuëri noya nicacaso' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'
(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Ina quëran chinoto tahuëri naniantahuachina, niyon-tonpiso pëiquë paantahuaton, Yosë nanamën a'chiantarin. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Inchinan imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'.

⁷ “Chinoto tahuëri nipirinhue', Quisosori anoyatapon ni-mara,” ta'tona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sápi sha'huirapicaíso marë'.

⁸ Topinan yonquiarapirinahuë', Quisosori ninorin. Napoaton apia itërin:

—Huë'sahuaton huancánachin huaniquë', itërin.

Napotohuachina, huanirahuaton, inaquë pa'nin.

⁹ Inaquë huanihuachina, Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita itërin:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Ahuëtacaso', tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tanan-pitohuatoso', co nosoroarahue'. Napoaton anoyatacaso' ya'huërin, tēnahuë caso'. ¿Ma'ta' canpitaso' tēnama'? itërin Quisosori.

¹⁰ Napotopirinhue', co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin quëran apia itërin:

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton, ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin.

¹¹ Ina marë' ni'sapisopitari chiníquën no'huitona', inahuara capini ninontopi onporahuatonsona Quisoso ma'sha onpotacaiso'.

Shonca cato' ca'tano'sanēnpita acorinso'
(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarin Yosë nontacaso marë'. Ya'ipi tashi' Yosë nontárin.

¹³ Tahuërihuachina, imarinsopita përarin. Huë'pachinara, shonca cato' acorin na'con na'con a'chintacaso marë'. “A'chinacaso marë' a'parahuësopita itaranquëma'” itërin.

¹⁴ A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiago, Coansha, Pinipi, Partoromi,

¹⁵ Matio, Tomasë, inapitanta' acorin. A'na Santiaconta' acorin. Arpio hui'nin inaso'. A'nanta' Simon itopi. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi.

¹⁶ Ina quëran cato' Cotasë acorin. A'naso' Santiaco hui'nin. A'nanta' Cotasë Iscarioti. Inanta' Quisosori acopirihuë', a'na tahuëri sha'huirapiapon. Inapita Quisosori acorin ca'tanacaiso marë'.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Inapitarë' nohuaraimarahuaton, pastoque huanirin. Na'a imarinsopita inaque ya'huapi. Notohuaro' piyapi'santa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huë'pi. Marë yonsan quëraonta' huë'pi. Tiro, Siton, inapita ya'cariya ya'huëpisopitanta' huëcatona', noya natanpi. Cania'piro'santa' quëpi anoyatacaso marë'.

¹⁸ A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, parisitápirinahuë', inapitanta' anoyatërin.

¹⁹ Ya'ipiya Quisoso së'huacaiso' nohuantopi. Së'huahuachinara, ina nohuanton, a'naroáchin noyatopi.

Noya cancantopisopita
(Mateo 5.1-12)

²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita notëërahuaton, a'chintërin:

“Canpitaso' co na'a ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

²¹ Iporaso' tanapomarahuë', Yosë'pa' co onporonta' tanaramahuë'. Sano cancantarama'.

Isoro'paquë na'nëpiramahuë', inapaquëso' capa cancantarama'.

²² Yosë quëran quëmapico ni'to, imaramaco. Imaramacoso marë' a'naquën no'huarinëinquëma'. Co huachi quë'yarinëinquëmahuë'. Pinosarinëinquëma'. Nonpinapiarinëinquëma'. Napotopirinëinquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma ni'ton, nóya cancantoco'.

²³ Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinëinquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con canarama'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco'.

²⁴ A'naquëmaso' nani ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', jma'huantacha nisarama paya! 'Noya cancantarëhua', topiramahuë', Yosëso' co noya ni'sarinquëmahuë'.

²⁵ Iporaso' noya coshatapiramahuë', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' co manta' ya'huëtarinquëmahuë'.

Iporaso' capa cancantapiramahuë', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' sëtatoma', na'nëarama'.

26 Noyasáchin nontinēnquēmaso' pa'yatohuatama', jma'huantacha nisarama paya! Iráca nonpin nanan pēnēntona'piro'sa pēnēntohuachinara, shimashonēmapitari pa'yatopi. Inapochachin iporanta' a'naquēma' niantarama'. Yosēso nipirinhüē' ana'intarinquēma'," itērin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huērin
(Mateo 5.38-48; 7.12)

27 Ina quēran itaantarín:

"Carinquēma' iyaro'sa, pēnēinquēma' natanco. Ya'ipi piyapi'sa' nosorocaso' ya'huērin, tēnahuē. Inimiconēmapitanta' nosoroco'. No'huipirinēnquēmaonta', ama i'huērētocosohuē'. Catahuaco'.

28 Pinopirinēnquēmaonta', noya nontoco'. Co quē'yapirinēnquēmaonta', ama no'huicosohuē'. Yosē nontoco' inahuanta' catahuain.

29 Panpirayahuachinquēn, ama manta' i'huērētēquēsohuē'. Naquēranchin panpiantahuachinquēn, co naporo tēranta' no'huicaso' ya'huērinhuē'. A'moranso' matohuachinquēn, tananpitēquē' quēpa'in. Aipi a'moransonta quēpatohuachinquēn, ama no'huíquēsohuē'.

30 'Ma'sha quētoco,' itohuachinquēn, ama apiraquēsohuē'. Quēpatohuachinquēn, ama ma'pataantaquēsohuē'.

31 Noya ninosorocaso' ya'huērin. Canpita nohuantērama' a'napita nosoro'inquēmaso'. Napoaton canpita nohuantēramaso chachin a'napitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'.

32 Amiconēmapitaráchin nosorohuatama', co noya noya nisaramahuē'. Oshahuano'sa tēranta' inahua capini ninosoropi.

33 Noya nontērinquēmasopitaráchin catahuahuatama', co noya noya nisaramahuē'. Oshahuano'sa tēranta' inahua capini nicatahuapi.

34 No'tēquēn pahuērētopisopitarachin coriqui a'nanpatama', co noya noya nisaramahuē'. Oshahuano'sa tēranta' inahua capini nia'nanpi. 'Oshaquēran niquētanta'a,' ta'tona', nia'nanpi.

35 Canpitaso nipirinhüē' inimiconēmanta' nosoroco'. Inapitanta' catahuaco'. Piyapi'sa' pahuantohuachina', coriqui a'nanco'. 'Co i'huērētaPONCOHUÉ' nimara,' tapomarahuēnta', a'nanco'. Ina pochin nipatama', Yosē'pa' na'con canaarama'. Yosē pochachin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin. Oshahuano'santa' nosororin. Co 'Yosparinquēn,' itopirinhüē', catahuarin.

36 Tata Yosēri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Inapochachin canpitanta' a'napita nosoroco'," itērin.

Nocantopisopita pënëinso'
(Mateo 7.1-5)

³⁷ Ina quëran itantarin:

“Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. ‘Caso' noya piyapico. Paso' piyapi co noyahuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin,' topi a'naquën. Ama ina pochin noncosohuë', Yosë ana'intochinquëma'. A'napita pinotoma' sha'huirapihuatama', Yosënta' inapochachin sha'huirapitëinquëma', ana'intarinquëma'. A'napita ma'sha onpotohuachinquëma', nanan anoyatoco'. Canpitanta' oshanëma' Yosë inquichinquëma'.

³⁸ Ama a'napita apiratocosohuë'. Ma'sha quëtoco'. Ina marë' canpitanta' Yosë acanaarinquëma'. Co manta' nonpintarinquëmahuë'. Piyapi'sa' nosoroatoma' catahuahuatama', Yosënta' na'con na'con catahuarinquëma'. Apirahuatama', canpitanta' co Yosë catahuarinquëmahuë',” tënin.

³⁹ Ina quëran pënënto nanan sha'huitërin yonquicaiso marë': “Somaraya nipachina, co nanitërinhuë' a'na somaraya nininso' quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë'.

⁴⁰ Maistroso' noya noya nitotaton, a'napita a'chintërin. Natanpisopitaso' co na'con na'con nitotopihuë'. Nani ya'ipi a'chintohuachina, maiströnëna pochin nisapi.

⁴¹⁻⁴² Co iyaparin nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinquënso pochin nipiranhüë', naporan. Napoaton 'carinquën noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparin mo'shi ocoitacaso',” itërin.

Nara pochin nininso'
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ina quëran itantarin:

“Nara co noyahuë' nipachina, napoonin nitërin. Noya naraso nipirinhüë' noya nitërin.

⁴⁴ Nitërin quëran nara nohuitëre'. So'huanpiso' co misëra nitërinhuë'. Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'.

⁴⁵ Inapochachin piyapi'sa' nipi. Noya yonquihuachinara, noya nipi. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Ma'sona yonquihuachinara, ina chachin nonpi,” itërin.

Cato' pëirinso'
(Mateo 7.24-27)

⁴⁶ Ina quëran itantarin:

“A'naquëma' 'Siniro, Siniro,' itapomaracohuë', ¿onpoa-tonta' co natëramacohuë'?

⁴⁷ Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'.

⁴⁸ Inaso', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, na'pitëquë chachin natëricho quëran pëirin. Pamatohuachina, opotopirihuë', co anotërinhuë'. Chinii' niponahuë', co yatë'yatërinhuë'.

⁴⁹ A'naquënso nipirihuë' yapëihuachina, co noya yonquirinhuë'. 'Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëirin. Ina quëran pamatohuachina, chiniiri a'naroáchin tē'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin. Inapochachin topinan natanpatamaco, co natëhuatamacohuë', co cha'ësaramahuë'," itërin.

7

Capitan piyapinën anoyatërinso'

(Mateo 8.5-13)

¹ Piyapi'sa' a'chintahuaton, Quisoso Capinaomocuë pa'nin.

² Inaquë a'na Noma capitan ya'huërin. A'na piyapinën chiniquën canioton, yachiminin. Hua'anëni noya nosororin.

³ Quisoso canquirinso' natantahuaton, cotio ansiano'sa' amatërin. “Paatoma', Quisoso sha'huitonco' huë'in piyapinëhuë anoyachinco,” itahuaton, a'parin.

⁴⁻⁵ Inapitaso Quisosoquë canconahuatona', itapona':

—Paso' capitan amatërinquën. Inaso' nisha piyapi niponahuë', nóya quëmapi. Nosororinpoa'. Inaora coriquinën quëran niyontona'huaiso pëi' ninin Yosë yonquica'huaiso marë'. Napoaton huëquë' piyapinën anoyatëquë', chimin-pachin, itopi.

⁶⁻⁷ Ina natanahuaton, inapitarë' pa'nin. Capitan pëinënquë ya'caritërahuaso', amiconënpitari nacapi. Capitani a'parin Quisoso nontacaiso marë'. “Capitan nanan a'patërinquënso' sha'huichinquën. Naporin: 'Caso' Siniro nontaponquën yapa'pirahuë'. Tapanato, co pa'nahuë'. Co caso' quëma pochin noyacohuë'. Co pëinëhuëquë tëranta' ya'conamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' piyapinëhuë noyachin.

⁸ Canta' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'to, sontaro'sa' camaihuatëra, natërinaco. “Paco',” itohuatëra, pa'pi. “Huëco',” itohuatëra, huë'pi. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. “Sacatoco',” itohuatëra, sacatopi. Napoaton natëranquën,' tënin capitan,” itiipi.

⁹ Quisoso natanahuaton, pa'yatërin. Ina quëran tahuërëtahuaton, piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noya ina quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco. Napoaton ca nohuanto, apiramiachin piyapinën noyatarin, tënin.

10 Napotohuachina, capitán amiconënpita ayancoantapi. Cania'pi nani noyatërin quënanconpi huachi.

Hui'napi ananpitaantarinso'

11 Ina quëran Quisoso Nainquë ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi.

12 Ninano ya'coanaquë ya'caritërahuaso', na'a ya'huëhuano'sa nacapipi. Chimipi pa'pitacaiso marë' quësapi. Hui'napi niponahuë', a'shin ayananpirin. A'shini imasarin. Inaíchín hua'huin nipirinhüë', chiminin. So'ionta' iráca ayarin ni'ton, sa'ahua paiya inaso'.

13 Ina quënanahuaton, Quisosori nosororin.

—Ama imoya na'nëquësohuë', itërin.

14 Napotahuaton, chimipi acopiquë së'huaconin. Së'huarahuachina, quëparapisopita huanipi. Napohuachina, chimipi itapon:

—Huënsëquë' apia'hua, itërin.

15 Napotohuachina, nanopiantarahuaton huënsërin. Ina quëran nonsarin. Quisosori a'shin itapon: “Ya'huëranquë imoya quëpaantaquë,” itërin.

16 Ina nicatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Ma noya quëmapi a'patimarinpoa' pënëinpoaso marë'. Nani ma'sha nanitaparin, topi.

Ina quëran taantapi:

—Yosë co naniantërinpoahuë'. Catahuarinpoa huachi, topi.

17 Ananpitaantarinso' ya'ipi Cotia parti nahuinin. Ya'ipiya natantopi.

Coansha Paotistari a'parinsopita
(Mateo 11.2-19)

18-19 Coansha imarinsopitaso', Quisoso naporinso' sha'huitonpi. Inaso' natanahuaton, yonquiárin. “Quisososo' Yosëri a'paimarinso' nimara. ¿Pahuanarin o'macaso' nica?” ta'ton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'.

20 Paatona quënanconpachinara, itapona':

—Coansha Paotista a'pairincoi natana'huainquënso marë'. ¿Quëmaso' Cristonquën? ¿Pahuanarin inaso' o'macaso' nica? Co nitotëraihuë'. Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itiipi.

21 Naporo chachin na'a cania'piro'sa' ya'huapi, nisha nisha caniori maninsopita. Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Sopairo'sari ahua'yantërinso'pita' huë'pachinara, sopairo'sa'

a'patërin. Naporahuaton, ina nohuanton, somaraya nininsopitanta' ni'topi.

22 —Ni'co' iyaro'sa'. Ca nohuanto, somaraya nininsopita ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi. Chana caniori maninsopitanta' anoyatërahuë. Në'huëro'santa' në'huëpiso' inquitërahuë. Chiminpisopita ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë' nosorotápirinahuë', noya nanan a'chintarahuë. Ya'ipi nani ni'nama', nani natanama'. Paatoma', Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin.

23 Ya'ipi cancanëma quëran natëhuatamaco, noya cancantarama'. Co nisha nisha yonquiamacoso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

24 Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani paantahuachinara, Quisoso a'chiantarin. “Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiníquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'.

25 Co inaso ma'huano'sa pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopita, capa cancantacaisoráchin cancantopisopita, inapitaso' copirno pëiro'saquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'.

26 Pënëntërinso' natanacaso marë' pa'nama'. Coansha tëhuëinchachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'.

27 Iráca quiricanënquë ninorin:

'Co'huara a'pamayátërasënquënhuë', comisionëhuë
a'pararahuë.

Paaton, pënëntapon noya natanainënquënso marë', itërin Yosëri hui'nin nontaton.

Coansha ninoton, naporin.

28 Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coanshaso' noya noya pënëntërin. Inaso noya pënëntopirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, ina quëran noya noya nisarin. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin, tënhuë," itërin.

29 Nani na'a piyapi'sari Coansha noya natanpi. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' “Yosë noninso' no'tëquën pënëninpoa',” ta'tona', aporihuanpi.

30 Parisioro'saso nipirinhuë', co nohuantopihuë' Yosë nanamën natëcaiso'. Coansha no'tëquën pënëntopirinhuë', topinan quëran natanpi. Napoaton co aporihuanpihuë'. Cotio maistro'sarinta' co yanatëpihuë'.

31 Naquëranchin Quisoso taantarin: “Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquiipi. ¿Ma pochinta' niconpi?

³² Hua'huaro'sa pochin cancantopi, tēnahuē. Hua'huaro'sa' cachiquē ya'nipihuachinara', a'naquēn taponā': 'Huēco' pita pochin nicatēhua' ya'nipiahua', ta'tona', quinatopirinahuē', co a'napitaso' nohuantopihuē' nansacaiso'. Ina quēran tantaponā': 'Inta nipachin, huēco', chimipi pa'pitopiso pochin nicatēhua' ya'nipiahua', nitantapi. A'naquēn sētatonā' na'nērāpirinahuē', co a'napitaso' nohuantopihuē' na'nēcaiso'.

³³ Inapochachin ipora nisha nisha yonquirama'. Coansha Paotistaso' huēcapon, co aquētē' cosharo' yonquirinhuē'. Co pi'pian tēranta' huino o'orinhuē'. Napopirinhuē', 'Sopai nohuanton, naporin,' toconama'.

³⁴ Ina quēran caso' Yosē quēran quēmapico ni'to, coshatērahuē, o'orahuē. Ina marē' pinoramaco. 'Quisoso coshatārin. O'opatārin. Oshahuano'sarē' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'.

³⁵ A'naquēnsō nipirinhuē', noya yonquiatona', Yosē natēapi. Pēnētērahuēso' natanahuatona', no'tēquēn yonquiapi huachi," tēnin Quisoso.

Sanapi co noyahuē' yonquirinsopita naniantērinso'

³⁶ Ina quēran a'na parisio quēmapiri Quisoso amatērin. "Pēinēhuēquē huēquē' coshatahua'," itērin. Itohuachina, pa'nin. Pēinēnquē ya'conconahuaton, misaquē huēnsēconin.

³⁷ A'na sanapi natantahuaton, inaquē huē'nin. Inaso' oshahuana'pi itopiso'. Pimo hua'sai' potiria'huaquē quēnin.

³⁸ Quisoso ya'yoranconahuaton, oshanēn marē' sētaton na'nērin. Na'nēhuachina, na'nēinēn quēran Quisoso nantēquēn shipitērin. Ainēn quēran amirantērahuaton, apinorantērin. Ina quēran pimo hua'saiquē pashirantētērin.

³⁹ Ina ni'sahuaton, pēi' hua'anēni co noyahuē' ni'nin. Inaora yonquinēn quēran yonquirarin. "Quisoso pēnēttona'pi naporini, iso sanapi nohuichitonhuē'. Oshahuan ni'ton, co sē'huacaso' nohuanchitonhuē'," tēnin yonquiaton.

⁴⁰ Yonquirinso' nitotaton, Quisosori itērin:

—Iya Simon, pi'pian yasha'huitēranquēn, itērin.

—Inta Maestro sha'huitoco, itērin inarinta.

⁴¹ —Cato' quēmapi ya'huēpirinhuē'. Cato chachin patron nihiupi. A'naso' a'natērāpo pasa tahuēri canarēso' nihuitērin. A'nanta' a'natērāpo shonca tahuēri canarēso'ichin nihuitērin.

⁴² Capa coriqui pahuērētacasō' ni'ton, cato chachin nihuitopiso' ayatērin. Topinan ayatērin. ¿Insoarita' patronēn na'con na'con nosoroarin? ¿Ma'ta' quēma yonquiran? itērin Quisosori.

⁴³ —Na'con na'con ayatērinsoari na'con na'con nosoroarin, topirahuē', tēnin.

—Ina mini. No'tēquēn yonquiran, tēnin.

44 Ina tosahuaton, sanapi tahuërètahuaton, Simon itërin:

—Iso sanapi ni'quë'. Quëma pëinënquë ya'conspirahuë', co inachintërëhuaso' ninanhuë'. Co i'sha tëranta' quëtërancohuë' nipa'morantëcaso marë'. Iso sanapiso nipirinhüë' na'nëinën quëran pa'morantërinco. Ainën quëran amirantërinco.

45 Canquipirahuë', co apinorancohuë'. Iso sanapiso nipirinhüë' apinorantërinco.

46 Ni'toro'sa' huë'pachina, noya hua'saiquë pashimototacaso' ya'huëpirinhüë', quëmaso' co pashimototërancohuë'. Iso sanapiso nipirinhüë' nóya nicatonco, pimo hua'saiquë pashirantëtërinco.

47 Tëhuënchachin na'con oshahuanpirinhüë', oshanën inquitarahüë. Napoaton na'con na'con nosororinco, tënahüë. A'naquënso nipirinhüë', “Co aquëtë' oshahuanahuë',” ta'tona', co onpopinchin nosororinacohüë', tënin.

48 Ina quëran sanapi itapon:

—Oshanën imoya inquitëranquën huachi, itërin.

49 A'napitaso' natanahuatona', ninontopi.

—¿Ma quëmapita' isoso'? ¿Oshanëna quëran huarë' inquitacaso' nanitërin ti? nitopi.

50 Quisososo nipirinhüë' sanapi itantapon:

—Natëranco ni'ton, Yosë nicha'ërinquën. Noya paquë huachi, itërin.

8

Sanapi'sa' Quisoso catahuapiso'

1 Ina quëran nisha nisha ninanoquë Quisoso pa'nin a'chinapon. A'naquën pancana, a'naquën co pancanayahuë' niponahuë', inaquënta' paaton, noya nanan a'chinarin. “Yosë yahua'anëntërinquëma',” itëra'piarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitari imasapi.

2 A'naquën sanapi'santa' imasapi, canio quëran anoyatërinso'pita. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantohuachinara hua'yantopirinhüë', nani anoyatërin. A'naso' Maria Mactarina itopi. Canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinhüë', Quisosori inquitërin.

3 Coananta' imarin. Cosa sa'in inaso'. So'inso' ya'ipi Irotisë ma'shanënpita a'pairin. Sosananta' imarin. Inapita imatona', inahuara coriquinëna quëran cosharo' pa'anpi Quisoso, ca'tano'sanënpita, inapita coshatacaiso marë'.

Sha'tona'pi pochin nininso'

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

4 Nisha nisha ninano quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Notohuaro' niyontonpachinara, pënënto nanan sha'huitërin.

5 —A'na quëmapi sha'tapon pa'nin. Tricoraya iminquë pa'sarayarin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën iraquë huarë' anotërin. Inaquë piyapi'sa' iratatona', i'natopi. Inairaro'santa' huë'sahuatona', pë'yaquipi.

6 A'naquën ya'pirinso' na'piroquë anotërin. Inaquë papotopirinhüë', shimë'nshin no'pa' ni'ton, ahuirin.

7 A'naquëonta' nahuanuquë anotërin. Inaquë papotopirinhüë', nahuano'santa' papotërin. A'shinahuatona, imotërin. Napoaton co nitërinhuë'.

8 A'naquënso nipirinhüë' noyaro'paquë anotërin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitaton, pasa, pasa nitërin, itërin.

Ina quëran taantarín: —Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

9 Napotohuachina, ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin Maistro naporanso', co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi.

10 "Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Canpitaso nipirinhüë' ya'ipiya a'chinchinquëma' Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napitaso nipirinhüë' co ya'ipiya a'chintarahüë'. Pënënto nananquësáchin a'chintarahüë' ni'ton, natanaponaraihuë', co nitotapihuë'. Ma'sona ninahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso'

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

11 Ina quëran itaantarín: "Achin naporahuëso' iyaro'sa', a'chintanta'inquëma' nitotoco'. Yosë nanamën a'chinpatëhua', tricoraya pa'sarayapiso pochín ninëhua'.

12 A'naquën piyapi'sa' ira pochín nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Inairaro'sari huëcapairinso pochín a'naroáchin sopai huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osëretëirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin. Natëpi naporini, Yosëri cancanëna' anoyachitonhuë'.

13 A'naquëonta' na'piro pochín nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, Yosë a'popi.

14 A'naquëonta' nahuano'sa' ya'huërinquë pochín nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Isoro'paráchin yonquiadona', co nanamën yonquiapihuë'. Coriquiráchin cancantopi. Nipa'yatacasoáchin yonquirapi. Nahuano'sari imotërinso

pochin ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co huachi natëpihuë'.

¹⁵ A'naquën piyapi'saso nipirinhüë' noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', noya cancantatona', natëtopi. No'tëquën yonquiatona', natëmiatopi. Ma'sha onpoaponaraihuë', co a'popihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imatona' noya noya nisapi," tënin.

Nanparin pochin nininso'

(Marcos 4.21-25)

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarin:

“Nanparin i'chinpihuatëra, co i'mëanaquë po'morëhuë'. Co pë'saraanaquë acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' huë'pachinara, noya quënantopi. Inapochachin Yosë nanamën sha'huitahua' a'napitanta' nitochina'.

¹⁷ Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipiya nitotapi.

¹⁸ Napoaton noya natanco'. Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama. A'naquënso nipirinhüë', 'Nani nitotërahuë', topirinahuë', co yanatëpihuë' ni'ton, pi'pian tëranta' nitotopiso' Yosëri ananiantarin," itërin.

Quisoso quëmopinënpita

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Ina quëran Quisoso a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinahuë', na'a piyapi'sa' yamopi ni'ton, co nani-topihuë' ya'conacaiso'.

²⁰ Napoaton a'naquëni sha'huitërin.

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huaniapi. Yanontërinënuquën, itopirinahuë', Quisososo' tapon:

²¹ —Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Ina quëran a'na tahuëri ca'tano'sanënpita itapon:

—Aquëtëran pa'ahua', itërin.

Potiquë ya'conahuatona', pëntonapi.

²³⁻²⁴ Quisososo' nipirinhüë', huanconënuquë huë'ërarin. Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi potinën opoto opototahuaton nani yamëntaitapirinhuë', ca'tano'sanënpitari pa'yanatona', ochinanpi.

—¡Maistro, Maistro, chimiitarihua'! Catahuacoi, itopi.

Quisososo' huënsërahuaton, ihuan a'parin. Sononta' panca co'sacaitapirinhuë', asanoirin. A'naroáchin copitënin.

25 —¿Onpoatomata' co natëramacohuë? itërin. Inapitaso nipir-inhuë' pa'yanatona', ninontapi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantërinso'

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

26 Ina quëran Cariria sono' aquëtëran canconpi, Quirasa parti itopiquë.

27 Quisoso nonshiconpachina, a'na quëmapiri nacapirin, na'a sopairo'sari ya'coancantërinso'. Ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquirinhuë'. Hua'qui' co manta' a'morinhuë'. Co huachi pëiquë ya'huërinhuë'. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huárin.

28-29 Na'pochuachina catinaquë tanpaquën tonporahuatona', pa'onta' tonpotopirinahuë', oshitërachinin. Sopai nohuanton, co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'antarin. Quisoso quënanahuaton, nantëntaquë isonquirahuaton, monshorarin. Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai itërin:

—Iso quëmapi quëran pipico huachi, itërin. Ina natanahuaton, chiníquën nonin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosonquën. Yosë hui'ninquën. Yosë marë' ama aparisitocoisohuë', itërin.

30 —¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin.

—Na'a huaranca itërinacoi, topi.

Hua'huayatërahuë' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, ina pochin ninihuanin.

31 “Ama parisitopiquë a'pacoisohuë',” itantapi.

32 Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Panënuquë coshatapi. “Coshiro'saquë tëranta' a'pacoí ya'coanta'ii,” itantapi. “Inta nipachin, inaquë ya'conco',” itërin.

33 Itohuachina, quëmapi quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'topi. Panca sonoquë niitatona', inaquë chimiitopi.

34 Ina ni'sahuatona', coshi a'paina'piro'saso' ta'api. Ninanoquë canconahuatona', sha'huiconpi. Ninano pirayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'piapi.

35 Natanahuatona', “¿ma'ta' onpocaiso?” ta'tona', pa'pi nicapona'. Canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquipi. Iporaso' Quisoso ya'cariya huënsëarin. Nani a'moanahuaton, noya yonquirin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë'. Ina nicatona', pa'yanpi.

36 “Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'patahuaton, anoyatërin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë',” topi ni'pisopitari.

37 Natanahuatona', ya'huëhuano'saso' pa'pi të'huatopi. Të'huatatona', Quisoso itopi: "A'na parti paquë," itopi. Itohuachinara, potiquë ya'coantarín.

38 Yapa'pachina, quëmapi achin hua'yantërinso' itërin: "Canta' imainquën, topirahuë'," itërin.

—Ama huëquësuhuë'.

39 Ya'huëranquë paantaton, piyapi'sa' sha'huitonquë': "Yosë noyá anoyatërinco," itëquë', itërin Quisosori.

Napotohuachina, pa'nin. Ya'ipi ninanonënquë sha'huitëra'piarín. "Quisoso noyá anoyatërinco," itëra'piarín.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarínso'
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

40 Quisoso aquëtëran pëntoantarahuaton, na'a piyapi'sa' quënanconin. Inaquë ninarapi ni'ton, canconpachina nóya nontopi.

41 Naporo' a'na cotio hua'an cairo itopiso huë'nin. Inaso' niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirín. "A'naroáchin Siniro pëinëhuëquë huëquë'.

42 Hui'nahuë yachimarin," itiirin. A'naíchin hui'nin ya'huëtërinso' chiníquën caniorín. Shonca cato' pi'ipitërin. Napotohuachina, inarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí.

43 Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarín. Hua'qui' panca huënai' a'parárin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorín-huë'. Na'a notoro'sari nonënpirínahuë'. Ya'ipi coriqui i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'.

44 Quisoso pinën quëran huëcaton, a'morínso' huirotëínchin së'huaquirín. Së'huahuachina, a'naroáchin huënai' no'narin.

45 —¿Inta' së'huarínco? ténin Quisoso. "Co carínquënso' së'huaranquënhuë'," topi ya'ipiya.

—Ni'quëchi Maestro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtäpirínënhuë': "¿Inta' së'huarínco?" ¿tënan ti? itërin Pitrori.

46 —A'naso' natëtonco, së'huarínco. Së'huahuachinco, nitotërahüë. Ca nohuanto, noyatërin, ténin.

47 "Nani nitotërin," ta'ton, sanapi huë'nin. Pa'yanaton, ropa ropätëriarin. Isonquirahuaton, Quisoso itapon: "Hua'qui' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Siniro. Së'huahuatënhuëra, a'naroáchin noyatërahüë," ténin. Ya'ipi piyapi'sa' natanpi.

48 —Natëranco ni'ton, nani imoya anoyatëranquën. Noya paquë huachi, itërin.

49 Quisoso nonaquëya', a'na quëmapi Cairo pëinën quëran huë'nin.

—Hui'nan nani chiminin. Ama huachi Maistro apiquësohuë', itërin.

⁵⁰ Quisososo' natanaponahuë', itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, hui'nan noyachin, itërin.

⁵¹ Pëinënquë canconahuaton, ya'conconin. Pa'pin, a'shin, Pitro, Coansha, Santiago, inapitaíchin quëparin. “Ama a'napitaso' huë'inasohuë',” tënin.

⁵² Na'a piyapi'sa' na'nëtona', ayanápi.

—Ama na'nëcosohuë'. Co sanapia'hua chimininhuë'. Huë'ësárin, itërin Quisosori.

⁵³ —Co huë'ërinhuë'. Nani chiminin huachi, itatona', tëhuapi.

⁵⁴ Quisososo nipirinhue' sanapia'hua maimirarahuatón:

—Huënsëquë', apia'hua, itërin.

⁵⁵ A'naroáchin nanpíantarahuaton, huanirin. “Nanon a'caco',” tënin Quisososo.

⁵⁶ A'shin, pa'pin, inapita pa'yanpi. “Ma'pitacha nitotaton, ananpitaantaran paya,” itopirinhue', “Ama a'napita sha'huitocosohuë',” itërin Quisosori.

9

A'chinacaso marë' a'parinso'

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Ca'tano'sanënpita itopi. Ayon-tonahuaton, chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² “Paatoma' iyaro'sa', piyapi'sa' a'chintonco'. ‘Yosë yahua'anëntarínquëma'. Huëntonënquë ya'conpatama', noya catahuarínquëma', itoco'. Cania'piro'santa' anoyatoco'. Carínquëma catahuaránquëma' anoyatacamaso marë',” itërin.

³ —Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pitana, pë'pëto, pan, coriqui, inapita ama quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosohuë'.

⁴ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquëráchin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'.

⁵ A'na ninanoquë pa'patama', “Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë',” itohuachinënquëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó'. “Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama',” itoco'. Ina quëran a'na parti paco', itërin Quisosori.

⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpitari pa'sahuatona', noya nanan a'china'piapi. Nisha nisha ninanoquë pënëna'piapi. Na'acania'piro'sa' anoyatopi.

Coansha Paotista tēpapiso'

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ Napopiso' ya'ipi parti nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin. Natantahuaton, nisha nisha yonquirin. “¿Inta' Quisososo'?” itohuachinara, “Coansha Paotista nanpiantarinso' nimara,” topi a'naquën.

⁸ “Co inahuë'. Iniasë ya'noantarinso' nimara,” topi a'naquëonta'. “Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinso' ipora,” topi a'napitanta'.

⁹ Ina natanaton, hua'ani itërin:

—Cari Coanshaso' atēpatërahuë, nishitëconotopi. Ina quëmapiso nipirinhue', nani ma'sha nanitaparin, natantërahuë. ¿Inta' inaso' nimara? Canta' nohuichi, ta'ton ya'nipishahuë yani'nin.

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Ca'tano'sanënpita huëantarahuatona', Quisososo sha'huitiipi. “Nani a'chinaí. Cania'piro'santa' anoyatërai,” itiipi. Napotohuachinara: “Huëco' iyaro'sa' canpoara pa'ahua’,” itërin Quisosori. Itohuachina, Pitsaitaquë pa'pi.

¹¹ Na'a piyapi'sari natanahuatona', imapi. Canquihuachinara, Quisosori noya nontërin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso' a'chintarin. Nani a'chintahuaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin.

¹² Nani i'huararahuasos', ca'tano'sanënpitari itiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isoshara'huaya ninanoro'sa', pëiro'sa', inapita ya'huërin. Inaquë cosharo' pa'anatona', ca'ina'. Naporahuatona', inaquë huë'ëpachina', itopi.

¹³ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Capa isëquë capacaso'. A'natërapoya pan, catoya sami, inaíchín ya'huëtërincoi. Notohuaro piyapi'sa' ya'huërin. Quiya pa'anahuatoí, ¿ina nápo' ya'pi a'ca'ii ti? itopi.

¹⁴ A'natërápo huaranca pochín quëmapi'sa' ya'huëpi ni'ton, napopi. Ina quëran ca'tano'sanënpita itërin:

—Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina'. A'natërápo shonca, a'natërápo shonca pochín huënsë'ina', itërin.

¹⁵ Sha'huitohuachinara, ya'ipiya huënsëpi.

¹⁶ Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'patërin. Inápaquë nē'pëtahuaton, Yosë nontërin: “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, pan, sami,

inapita sē'panahuaton, ca'tano'sanēnpita quētērin. “Piyapi'sa' quētonco' ca'ina',” itērin.

¹⁷ Quētohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natēaquēhuarē' coshatopi. Ina quēran ca'tano'sanēnpitari pē'sotopiso' masahuatona', shonca cato' i'mē' amēntatopi.

Pitro natētērinso'

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ A'na tahuēri Quisoso inaora pa'nin Yosē nontacaso marē'. Ca'tano'sanēnpitaráchin inaquē ya'huēpi. Nani Yosē nontohuachina, Quisosori itērin:

—Nani ma'sha nanitaparahuē ni'to, ¿in pochinta' piyapi'sa' cancantiarinaco? itērin.

¹⁹ —“Coansha Paotistaco' nanpiantarinso',” topi a'naquēn. “Co inahuē'. Tata Iniasēco' nanpiantarinso',” topi a'naquēonta'. “Co inahuē'. A'na pēnēntona'pi iráca chiminpirinhuē', nanpiantarinso' nimara,” topi a'napitanta', itopi.

²⁰ —Canpitaso nipirinhuē' ¿ma'ta' yonquirama? itērin Quisosori.

—Quēmaso' Cristo, Yosē a'paimarinquēnso', itērin Pitrori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ Pitrori napotopirinhuē': “Ama inaso' ipora a'napita sha'huitocosohuē',” itahuaton, sha'huitērin:

²² —Yosē quēran quēmapico niporahuē', na'con parisita'huaso' ya'huērin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quē'yaponacohuē'. Tēpararinaco. Napoaponahuē', cara tahuēri quēran Yosē ananpitaantarinco, itērin.

²³ Ina quēran piyapi'sa' pēnēantarin.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantēramaso' naniantoco'. Yosē nohuantērinSORÁchin imaco huachi. Corosēquē chiníquēn parisitēre'. Canpitanta' parisitapomarahuē', nani tahuēri imamiatoco.

²⁴ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quēran nanpiarama'. A'na tahuēri chiminatoma', parisitomiatarama'. Nipirinhuē', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahuē', co topinan quēran nanpiaramahuē'. Yosē'pa' nanpimiatarama'.

²⁵ Ya'ipi ma'sha isoro'paquē canapiramahuē', co hua'yanēma' cha'ēpachinhuē', co canamiataramahuē'. ¡Onponta' pahuērētapiramahuē', co huachi hua'yanēma' nanitarinhuē' cha'ēcaso'!

²⁶ Imapatamaco, tēhuaponēnquēma'. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuēri carinquēmanta' a'poaranquēma'. Nanamēhuē' a'pohuatama', carinquēmanta' o'mantahuato,

a'poaranquëma'. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'mantararahüë. Tata huënaratërinso pochin canta' huënaratarahuë. Noya anquëniro'sapitaro'co o'mantararahüë.

²⁷ No'tëquën itaranquëma'. Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. A'naquëma' co'huara chimiantërasënuquëmahüë', hua'anëntërinso' ni'sarama', itërin.

Nisha pochin ya'norinso'

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸ Posa tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Coansha, Santiaco, inapitaráchin quëparahuaton, Yosë nontacaso marë' pa'nin.

²⁹ Yosë nontaso', nisha pochin ya'norin. A'morinsonta' huënaráchin huënaráchin ninin. Huirí huiríchin.

³⁰⁻³¹ A'nanaya Moisësë, Iniasë, inapita ya'nopi. Inahuanta' huënaráchin huënaráchin nipi. Quisosorë' ninontapi. "Quirosarinquë pa'pato, tëpararinaco," itërin Quisosori.

³² Ca'tano'sanënpitaso nipirihuë' huë'ëi' iquitatona', yahuë'ëpirinahuë'. Capayatantahuachinara, Quisoso huënaráchin nininso' quënanpi. Moisësë, Iniasë, inapitanta' quënanpi.

³³ Inapitaso' yapanantahuachinara, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maistro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisësë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

Co yonquiatonhuë', napotërin.

³⁴ Napotaquëya', chitorori imotërin. Ya'ipiya imotërin ni'ton, pa'yanpi.

³⁵ Chitoro' huancana quëran Yosëri nontërinso' natanpi. "Isoso' hui'nahuë huayonahuëso'. Ina natanco'," itërin.

³⁶ Nani nontohuachina, ni'sápirinahuë', co a'napita quënanpihuë'. Quisosoráchin quënanpi. Ina yonquiatona', co manta' topihuë'. Nani ni'pirinahuë', naporo tahuëri'sa' co insonta' sha'huitopihuë'.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Tahuëririnquë motopi quëran nohuaraimantarahuatona', na'a piyapi'sa' quënanquimapi. Quisoso yonípona' huë'pi.

³⁸ A'nariso' nontiiirin.

—Huëquë' Maistro, hui'nahuë nitiico. Inaíchin hui'nahuë nipirihuë',

³⁹ a'nanaya sopairi ya'coancantohuachina, "yai" toshuaton no'paquë nitë'yatërin. Sa'po sa'po niconin. Pacororárin. Napoin quëran sopairi patohuachina, pa'pi iquirorin.

⁴⁰ Ca'tano'sanënpita nontato: "Sopai inquitoco," itopirahuë', co nanitopihuë', itërin.

41 —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? tënahüë. Hui'nan quëshico, itërin Quisosori.

42 Inaquë quëntapirinhüë', no'paquë sopairi ataatarin. Apacoroantarin. Quisosori ni'sahuaton, sopai itërin: “Hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi,” itërin. A'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi. “Pëinënquë iyasha quëpantaquë',” itërin.

43 Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, sopai a'parin paya!” topi.

Chiminacaso' ninoantarinso'

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ya'ipi piyapi'sari pa'yanatona', anoyatërinso' yonquirápirinahuë', ca'tano'sanënpita itantarin:

44 —Noya natanco iyaro'sa'. Yosë quëran quëmapico nipo-
rahuë', a'na tahuëri sha'huirapihuachinco, piyapi'sa' masari-
naco. Ina yonquiráco', itërin.

45 Natanaponaraihuë', co nanitopihuë' natëtacaiso'. “¿On-
poatonta' ina pochin nontërinpoa'?” topi yonquinëna quëran.
Naporahuaton, të'huatatona' co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiníquën nanantërinso'

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

46 Ina quëran ca'tano'sanënpita capini ninontatona',
“¿Inquënpoacha chini chiníquën nanantë'rë'pëhuaya?” nitopi.

47 Co natanaponahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso
nitotërin. Napoaton hua'huasha maimirarahuatón, ya'cariya
ahuanirin.

48 —Ama chiníquën nanantacamaso' yonquicosohüë'.
Imaramaco ni'ton, hua'huasha nosorohuatama',
nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin
nosoroaramacohüë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso'
isoro'paquë a'paimarinco. Hua'huaro'sa pochin
cancantopisopita Yosëri noya noya ni'nin, itërin Quisosori.

Pi'pian nisha imarinso'

(Marcos 9.38-40)

49 A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapí Maestro ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,”
ta'ton sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhüë', co quiya
pochin imarinquënhüë' ni'ton, co nohuantëraihüë'. “Ama
inapoquësohüë',” itërai, itërin.

50 —Tananpitoco' sopai a'pa'in. Insosona co inimicoto-
huachinpoahuë', catahuarinpoa', itërin Quisosori.

Santiago, Coansha inapita pënëninso'

51 Nani ya'caritëriarin Quisoso inápaquë panantacaso'. Napoaton "Onpopionta' Quirosarinquë pa'sarahuë huachi," tënin.

52 Yapaaton, catoya'pi a'parin. "Paso' ninanoquë pa'i, topirahuë'. Paatoma', natantonco' huë'ëpataquëhua'," itërin Quisosori. Inaquë Samaria piyapi'sa' ya'huëpi.

53 Natanahuatona', co Quisoso huëcacaso' nohuantopihuë'. Quirosarinquë pa'sarin ni'ton, co nohuantopihuë'.

54 Ina marë' Santiaco, Coansha, inapita no'huitopi.

—¿Ma'ta' Siniro onpochii? Yosë nonchii inápa quëran pën a'paimaton isopita ahuiquichin topirahuë', itopi.

55 Tahuërëtahuaton: —Ama iyaro'sa' napocosohuë'. Tanan-pitoco', itërin.

56 Ina quëran a'na ninanoquë paantarin.

Ya'ipi cancanën quëran imacaso' ya'huërinsó'
(Mateo 8.19-22)

57 Paponá pochin a'na quëmapiri nontiirin:

—Canta' Siniro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

58 —Sacai' imancoso', ténahuë. Ma'sha tananquë ya'huërinsopita huë'ëshinantëna ya'huëtopi huë'ëcaiso marë'. Inairanta' pë'pëtën ya'huëtërin. Caso nipirinhüë' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

59 A'nanta' huë'pachina: —Imaquico, itopirinhüë'.

—Oshaquëran Siniro imainquën. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imainquën, topirahuë', itërin.

60 —A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantopi. Inapitari pa'pichina', ténahuë. Quëmaso nipirinhüë', ca na'con na'con yonquiatonco Yosë yahua'anëntërinpoaso' sha'huiquë', itërin Quisosori.

61 A'na quëmapinta' huëcaton:

—A'na tahuëri Siniro imasaranquën, topirahuë'. Ipora quëmopinëhuëpita nontëri'i. Nani nontohuato imainquën, itopirinhüë',

62 Quisosori itërin:

—Ama iyasha, nisha nisha yonquiquësohuë'. Ni'quë'. A'nëtohuatëra, noya nicate' ahüëhuatëra, no'tëquën ahüëre'. Niquë notëtahuatë' ahüëhuatëraso', co noya ahüërehuë'. Inapochachin nisha nisha yonquihuataama', co nanitaramahuë' Yosë hua'anëntërinso' no'tëquën imacamaso', itërin.

10

Canchisë shonca catoya'pi a'parinso'

¹ Ina quëran a'napitanta' sha'huitërin pënëntacaiso'. Canchisë shonca cato' quëmapi'sa' huayonahuaton, catoya catoya a'parin. Nisha nisha ninanoquë a'parin. Oshaquëran ina ninanoro'saquë chachin pa'sarin ni'ton, inapita'ton a'parin pënëntacaiso marë'. Yapa'pachinara itapon:

² “Tëhuëenchachin iyaro'sa', isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', caraíchín pënëntarin. Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëntchina'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin.

³ Iporaso' a'paranquëma'. Ni'co'. Carniroa'huaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin tanan ni'niro'sari manin. A'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa pochin cancantatona', no'huiponëntquëma'.

⁴ Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pë'pëto, coriqui, sapatë co inapita tëranta' quëpacaso' ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' nacapihuatama', ama hua'qui' nontocosohuë'. Manóton paco'.

⁵ A'na pëiquë canconpatama', hua'anën nontoco': 'Thuata iya. Yosë catahuainquëma'; itoco'.

⁶ Noya nontohuachinëntquëma', Yosëri catahuaarin mini. Co'so' noya nontohuachinëntquëmahuë', co Yosëri catahuaarinhuë'.

⁷ Nohuantohuachinëntquëma', ina pëinëntquë yacahuaco'. A'cahuachinëntquëma', ca'co'. O'shitohuachinëntquëma', o'oco'. A'chintarama' ni'ton, topinan ca'co'. Ama nisha nisha pëiquë yaca yacapatërantacosohuë'.

⁸ A'na ninanoquë pa'patama', noya nontohuachinëntquëma', inaquë a'chintoco'. Ma'sona a'cahuachinëntquëma', ca'co'.

⁹ Cania'piro'sa' inaquë ya'huëhuachina', anoyatoco'. 'Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'; itoco'.

¹⁰ A'naquën piyapi'saso nipirinhue' co nohuantarinëntquëmahuë'. Ina ninanoquë canconpatama', cachiquë paatoma', pënëntoco'.

¹¹ 'Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Co natëpiramahuë', Yosëso' yahua'anëntarinquëma'; itoco'.

¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi, ténahuë. Iráca Sotomaro'saso' pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co natërinacosopitaso nipirinhue', chini chiniquën ana'intarin huachi,” itërin.

*Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëntinso'
(Mateo 11.20-24)*

¹³ Ina quëran Quisoso taantarín: “Corasinoquë, Pitsaitaquë inaquëpita ya'huëramaso', jma'huantacha nísarama paya!

Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Ina marë' parisitarama'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhüë' co pënëntërahuë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëtatona', sa'catën nininso' a'moitonahuë'. Huarianoquënta nipa'samototatona' co noyahuë' yonquipsisopita nanianchitonahuë'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Tiroquëso', Sitonquëso', co onpopinchin ana'intarinhüë'.

¹⁵ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai, ¿topiramahuë' ti? Co inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë tēhuënchinso' pa'miatarama huachi, 'tēnahuë,' itërin.

¹⁶ Ina quëran yaa'parinsopita itaantarin:

"Iporaso' pënëntacamaso marë' a'pararanquëma'. Ca ya'huërenamëhuë pënëntarama'. Noya natanpachinquëma', natanarinaco canta'. Co'so' nohuantohuachinēnquëmahuë', co canta' nohuantarinacohuë'. Co nohuantohuachinacohuë', co Yosënta' nohuantapihuë'," itërin Quisosori. Itohuachina, pa'pi huachi. Nisha nisha ninanoquë pënëntëra'piapi.

A'parinsopita huëantapiso'

¹⁷ Nani pënëntohuachinara, canchisë shonca catoya'pi chachin nóya cancantatona', Quisosoquë huëantapi.

—Sopairo'santa' Sinioro nontërai. "Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'parainquën," itohuatëira, pipipi, itopi.

¹⁸ Napotohuachinara, Quisosori itërin;

—Sopai hua'an chachin iráca inápaquë ya'huëpirinhüë', Yosëri tē'yatërin. O'cori pochin a'naroáchin anotërinso' ni'nahuë.

¹⁹ Nani nanan quëtëranquëma' canpitanta' sopai minsëcamaso marë'. Ca yonquiatomaco, sopairo'sa' nontohuatama', patarinquëma'. Ya'huan, yonpinca inapita i'natohuatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Ya'huan yaquëtërinposo pochin sopainta' yaacorinquëma'. Canpitariso nipirinhüë' minsëarama'. Co manta' nanitarinhüë' minsëinquëmaso'.

²⁰ Sopairo'sa' a'papiramahuë', ama ina marëáchin noya cancantocosohuë'. Imaramaco ni'ton, Yosë'pa' pa'sarama'. Inatohua' nininëma' nani ninshitërinquëma'. Ina marë' tēhuënchinso' nóya cancantoco', itërin.

Tata Yosë anitotërinpoaso'

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Naporo' Ispirito Santo nohuanton, Quisoso nóya cancantërin. Noya cancantaton, Yosë nontarin. "Ma noyacha,

Tata, yonquiran paya. Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë, isoro'paquë, ya'ipi parti hua'anëntaran. Quëma nohuanton, a'naquën nani ma'sha nitotaponarahuë', co nanamën nitotopihuë'. 'Quiyaora noya noya nitotarai,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhuë' catahuan. 'Catahuaco Sinioro co caora nanitërahuë', itohuachinën, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë' Tata, 'Yosparinquën,' itëranquën," ténin, Yosë nontaton.

22 Ina quëran a'parinsopita itantarin. "Tata Yosë nohuanton, chiniquën nanantërahuë. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Hui'ninco ni'to, tatahuësáchin noyá nohuitërinco. Inapochachin canta' Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noyá nohuitërahuë. A'naquën piyapi'santa' caora nohuanto, anohuitërahuë. Inapitanta' Yosë nohuitapi huachi," itërin.

23 Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita amasha quëparahuaton, sha'huitërin: "Isoro'paquë o'mato, nani ma'sha ninahuë. Ma noya Yosë nosororinquëma' ni'ton, ni'nama'.

24 Iráca quëran huarë' na'a copirnoros'a', pënëntona'piros'a', inapita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë'," itërin.

Nosorotona'pi naporinso'

25 Ina quëran a'na maistro iráca nanan noya nitotërinso' huanirahuaton, Quisoso ténicaso marë' itapon:

—¿Ma'ta' Maistro onpo'i nanopimiata'huaso marë'? itërin.

26 —Iráca Yosë quiricanën quëran ninshitaton, pënëninpoa'. ¿Ma'ta' ténin? itërin.

27 —"Tata Yosë hua'anëntërinpoa'. Ina nosoroco'. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromatoco'. Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," ténin, itërin.

28 —No'tëquën naporan. Ina pochin nipatan, Yosë pochin cancantaton, nanopimiataran huachi, itërin Quisosori.

29 —Ina nitotaporaquë', ¿ma'ta' onpo'i? ¿Inpitaquë huarëta' nosoro'i? itaantarin.

30 —Inta nipachin a'chinchinquën. A'na cotio quëmapi Quirosarinquë ya'huërin. A'na tahuëri Quiricoquë pa'sapirinhuë'. Paaso', tëpatoro'sari mapi. Ahuëatona', ihuapi. Ai'nampiratopi. Yachimiánin patopi.

31 Ina quëran cotio corto hua'an ina ira chachin pa'tapirinhuë'. Quëmapi quënanconaponahuë', pëshonanpirahuaton na'huëtërin.

32 Ina piqüëran a'na quëmapinta' pa'sarin. Inaso' Nihui huënton quëmapi ni'ton, corto hua'an catahuarinso'. Inarinta' quënanconaponahuë', inapotaantarín.

33 Ina quëran Samaria quëmapirinta' quënancoantarín. Inaso' nisha quëmapi niponahuë', nosororín.

34 Ya'cariconahuaton, catahuarín. Pë'shapiso' tomaquë, huinoquë, inaquëpita pashitërin. Inapotahuaton tonpotërin. Ina quëran inaora moranënuquë acorahuaton, huë'ëpatacaso pëiquë quëparín. Inaquë a'pairín.

35 Tahuëririnquë catotë' coriqui prata quëran nininso' pëi' hua'anën quëtërin. "Paso' ninanoquë pa'sarahuë. Quëmari a'paiquë'. Coriqui pahuanpachin, quëmaora coriquinën castaquë'. Huënantahuato, i'huërchinquën," itërin. 36 Ni'quë' iyasha. Caraya'piri ahüëpiso' quënanconpi. ¿Insoarita' iin pochin nosororín? itërin Quisosori.

37 —Nisha piyapiri nosororinso', tënin.

—Ina mini. Paaton, quëmarinta' inapochachin nosoroquë', itërin.

Marta, Maria, inapita napopiso'

38 Ina quëran paantahuaton, a'na ninanoquë canconín. Inaquë Marta ya'huërin:

—Huëquë' Siniro ni'quicoi, itohuachina, ya'conapatërin.

39 Martaso' cain ya'huëtërin, Maria itopiso'. Quisoso huë'pachina, ya'cariya huënsëquirín. A'chininso' noya natanarín.

40 Martaso nipirínhuë' cosharo niconatón sacatárin. Nisha nisha yonquiatón, Quisoso huëcapairín:

—Caihuë Siniro topinan huënsëárin. Caora cosharo' nisarahuë. Sha'huitëquë' catahuainco, itërin.

41 —Imoya. Nisha nisha ma'sha yonquiatón, co noya cancantëranhuë'.

42 Casáchin natancoso' na'con na'con nohuantërahuë. Mariaso' natanatonco, noya noya nisarín. Na'con yonquirinco ni'ton, noya cancantomiatarín tënahüë, itërin Quisosori.

11

Yosë nontacaso' a'chininso'
(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

1 A'na tahuëri Quisoso Yosë nontárin. Nani nontohuachina, ca'tano'sanëni itërin:

—A'chintocoi Siniro Yosë nonta'huaiso'. Coanshaso' imarinsopita a'chintërin. Quiyanta' a'chintocoi nitochii, itërin.

2 —Inta nipachin a'chinchinquëma'. Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

“Tata Yosë, quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënquën.

Chini chiníquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

³ Nani tahuëri catahuacoi cosharo' ya'huëchincoi.

⁴ Co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanhëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi anoyacancantocoi.

Co noyahuë' yonquihuatoi, catahuacoi a'naroáchin nani-anchii,” itoco', Yosë nontohuatama', tënin.

⁵ Ina quëran a'chintantarín.

—Ni'co' iyaro'sa'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, capa a'cacaso' nipachina, a'na piyapi pëinënquë pa'në'. Yono tashi' nipirinhüë', ma'sha nitonë'. “Cara pan quëtoco iyasha.

⁶ Nipayaraiso' huë'pirinhüë', co manta' a'ca'huaso' ya'huëtërincohuë',” tënë'.

⁷ Yono tashi' ni'ton, co nohuantaponhuë' nimara. “Paquë' iyasha. Nani ya'coana oncotërahuë. Hui'nahuëpitanta' huë'ësápi. Co nanitërahuë' quëta'huanquënso',” tapon nimara.

⁸ Nipayarinso' niponahuë', co nohuantopiri-onta', naquëranchin naquëranchin nitantahuachina, huënsëintarahuatón, quëtapon.

⁹ Napoaton Yosë na'con nontoco'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtarinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma'

¹⁰ Tëhuëenchachin ma'sha nitohuatama', quëtarinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatarinquëma'.

¹¹ “Hui'nama' tanaton, 'Sami nayahüë' itohuachinquëma', co ya'huan quëtaramahuë'. Co insonta' nohuantërinhuë' hui'nin inapotacaso'.

¹² Ataricayonta' natanpachinquëma', co yonpinca quëtaramahuë'. Noya cosharo' quëtarama'.

¹³ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahuë', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', 'Ispirito Santo aya'coancantoco,' itohuatama', aya'coancantarinquëma',” itërin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27)

¹⁴ Ina quëran a'na quëmapi huë'nin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Quisosori quënanahuaton,

sopai a'patërin. Nani a'patohuachina, noya nonin huachi. Piyapi'sari nicacona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha ni'ton, a'naroáchin sopai a'parin paya!" topi.

¹⁵ A'naquënso nipirinhüë' nisha yonquipi. "Sopairo'sa' hua'anën Piirsipo itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparin sopai a'pacaso'," toconpi.

¹⁶ A'napitarinta' Quisoso itapona': "Yosë pochin niquë' ni'inguën," itonpi. Tënicaiso marë' napotopi.

¹⁷⁻¹⁸ Quisososo nipirinhüë' yonquipiso' nitotaton, itërin:

"Co Satanasë catahuarincohuë' sopairo'sa' a'paca'huaso'. Inaso' sopairo'sa' hua'anën ni'ton, co sopairo'sa' no'huirinhüë'. Nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna nicacaso nanichitonhuë'. Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'.

¹⁹ A'naquën a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Piirsipo catahuarinco tënama' ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Napoaton inapita natanpatama', co no'tëquën yonquiatomahuë' naporamaso sha'huitarinquëma'.

²⁰ Caso nipirinhüë', Yosë catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Ina nohuanton, a'parahuë. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', tënahuë.

²¹ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Sahuëni, shonqui, inapita ya'huëtërin ni'ton, co insonta' nanitërinhuë' ma'shanënpita ihuacaso'.

²² A'naso nipirinhüë' ina quëran chini chiniquën ni'ton, huëcapairahuaton minsërin. Sahuëni, shonqui, inapita matahuaton, ma'shanënpitanta' quiquitërin.

²³ Insosona co imapachincohuë', inimicotarinco. Co catahuahuachincohuë', piyapi'sa' anishacancantarin ama Yosë imacaiso marëhuë'," itërin.

Sopairi ya'coancantaantarinso'

(Mateo 12.43-45)

²⁴ Naquëranchin a'chiantaton, itaantapon:

"A'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantopirinhüë', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhüë', co quënaninhüë'. Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin.

²⁵ Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, yaya'coancantantarin.

²⁶ Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari

chachin quëmapí ya'coancantantapí. Inaquë ya'huápi. Quëmapí aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachí," itërin.

Noya cancantopisopita

²⁷ Na'a piyapí'sa' natanapí. A'na sanapíso' natanahuaton, itërin:

—Ma noya a'chintërancoi. Mamaparinquën hua'huarinquën ni'ton, ma noya Yosëri ni'nin. ¡Aso'sorinquën ni'ton, nóya cancanchin! tënahüë, tënin chiníquën nonaton.

²⁸ Inaso napopirinhüë', Quisosori itapon:

—Yosë nanamën natanahuatona natëpisopita tëhuënchinso', noya noya cancantapona' tënahüë, itërin.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Na'con na'con piyapí'sa' huë'pachinara, itantarín: "Iporaso' na'a piyapí'sa' co noyahuë' yonquipi. 'Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoi natëarainquën,' itopirínacohüë', co Yosë nohuantërinhuë' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotaranquëma'. A'na tahuëri Conasë naporínso pochin nisarahüë.

³⁰ Ninihuíquë ya'huëpisopita co noyahuë' nipachinara, Yosëri a'parín pënënacaso marë'. Canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, pënënanranquëma' Yosë ayonquianta'huanquëmaso marë'.

³¹⁻³² Ayaro' tahuëri nanihuachin, Ninihuíquë ya'huëpisopita sha'huirapiarinënuëma'. 'Conasë pënënpachincoi, oshanëhuëi marë' sëtërai. Ina naniantatoi, Yosë yonquirái. Canpitaso nipirinhüë' noya noya ninínso' natanpiramahüë', co natëtëramahüë'. Napoaton na'con na'con oshahuanama', itarinënuëma'. Inapochachin Saromon hua'anëntohuachina, Sor parti quëran sanapí copirno huë'nin ina natanacaso marë'. 'Ya'ipi nitotërin,' ta'ton, natanapon huë'nin. Napoaton ayaro' tahuëri inanta' atapanarínquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotopirahuë', co yanatëramacohüë'. 'Ina marë' na'con na'con oshahuanama', itarinënuëma'," itërin.

A'pinínso pochin ninínso'

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ "Nanparín i'chinpihuatëra, co ma'sha acohuana po'orëhuë'. Co i'mëanaquë po'morëhuë'. Nanparín aconanquë acorë'. Ina quëran piyapí'sa' huë'pachina', noya quënantopí.

³⁴ Ya'piranpo' nanparín pochín ninín. Ina quëran ma'sha quënanë'. Noya ya'piranpo' nipachina, noya quënantëré'. Ya'piranpo' co noyahuë' nipachina, co noya quënantëréhuë'. Inapochachin noya yonquihuatëra, noya cancantëré'. Co noyahuë' yonquihuatëra, tashi pochín cancantëré'.

35 Napoaton, ni'cona tashi pochin cancantotama'. No'tëquën a'chintopiranquëmahuë', co noya natanpatamahüë', tashi pochin cancantarama'.

36 Noyasáchin yonquihuatama', co tashi pochin cancantaramahuë'. Nanparin noya orotërinso pochin nisarama'. Noyápiachin cancantarama', itërin.

Parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita pënëinso'
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

37 Nani a'chintohuachina, a'na Parisiori amatërin coshat-acaso marë'. Ina pëinënquë pa'sahuaton, coshatacaso marë' huënsërin.

38 Parisioro'saso' yacoshatohuachinara, i'shaquë pi'pian niopoimiratopi. "Inapohuatëhua', oshanënpoa' inquirarëhua'," topi. Quisososo nipirinhüë' yacoshatohuachina, co ina pochin nininhüë'. Ina marë' pëi' hua'anën pa'yanin. "¿Onpoa-tonta' topinan coshatarin?" ta'ton, yonquirarin.

39 Yonquirinso' Quisosori ninoton, itërin:

—Canpitaso' aipi quënanamasoráchin yonquipiramahuë', Yosëso' acopo' cancanëma quëran yonquiramasopita ni'nin. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, pinénáchin pa'mopipi. Acoposo nipirinhüë' në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' cancanëma quëran co noyahuë' yonquirama'. Piyapi'sa' nonpintatoma', yaihuarama'. Pa'pi co noyahuë' cancantërama'.

40 Co no'tëquën yonquiramahüë'. Co nonënpoáchin Yosë acotërinpoahuë'. Cancanënpoanta' acotërinpoa'.

41 Cancanëma quëran huarë' sa'ahuaro'sa' catahuaco'. Nosorohuatama', noyápiachin cancantarama'.

42 "Parisioro'sanquëma', ¡ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! 'Nani ma'sha canarëhua quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,' itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahüë', co noya ninamahüë'. Nani ma'sha sha'nama quëran, diesmo quëtërama'. Ya'ipi cosharo' apimotacaso marë' sha'namaso manama quëran huarë', diesmo quëtërama'. Napoaponahuë', co Yosë nosororamahuë'. Piyapi'santa' yanonpintërama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. Diesmo Yosë quëtacaso' noya nipirinhüë', nosorocaso' na'con na'con nohuantërin.

43 Parisioro'sanquëma', ¡ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Niyontonpiso pëiquënta' piyapi'sa' nocanama'. Hua'ano'sapitarë'quëma' yahuënsëconama'. 'Ma noyacha canpitaso' nitotërama', itohuachinënquëmara, pa'yatërama'. Cachiquë pa'patamara: 'Huë'cama maestro', itohuachinënquëmara, pa'yatërama'.

44 ¡Ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Chimipi pa'pitopiso pochin niconama'. Co corosë acotihuachinarahuë', acopo' co nishinahuën' nisarinsó co nitotatonaraihuë', piyapi'sari i'natopi," itërin Quisosori parisioro'sa' nontaton.

45 A'na cotio maistrori natanahuaton, no'huirín.

—Ina pochin pënëntaton Maistro, quiyanta' anantatarancoi, itërin.

46 Napotihuachina, cotio maistro'santa' pënënatón, itapon:

—¡Ma'huantacha canpitanta' nisarama paya! Na'con piyapi'sa' pënënpiramahuë', nani ma'sha natëcaiso' sha'huitërama' ni'tón, panca pë'pëtërëso pochin ninatanpi. A'chintopiramahuë', co pi'pisha tëranta' catahuaramahuë' natëcaiso'.

47 “Íráca pënëntona'piro'sa' pënëntopirínahuë', canpita shimashonëmapitari co natëtonaraihuë', tëpapi. Canpitanta' pa'pitopiso' pëirapípiramahuë', co natëramahuë'. Ina marë' canpitanta' Yosë ana'intarínquëma' ni'tón, ¡ma'huantacha nisarama paya!

48 Shimashonëma pochin cancantatoma', inapitari tëpatona pa'pitopiso', canpitari topinan quëran pëirapírama'. Co natëramahuë'.

49 Yosë no'tëquën ninorínquëma'. Íráca chachín naporín: 'Na'a quëmapi'sa' a'pararahuë pënëinënquëmaso marë'. A'chintapirínënguëmahuë', no'huitoma', ahuëarama'. A'naquën tëpaarama', itërinquëma'.

50-51 Isoro'pa' ninín quëran huarë' noya quëmapi'sa' pënëntopirínahuë', na'a tëpapi. Apirí'tón noya quëmapi nipirínhuë', iini tëparín. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirínahuë', tëpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tëpapi anta'. Yosë chinotopiso pëiquë chachín tëpapi. Canpitaso nipirínhuë' ina nitotapomarahuë', co natantochínáchinhuë' cancantërama'. Napoaton Yosë na'con na'con ana'intarínquëma'.

52 ¡Ma'huantacha cotio maistro'sanquëma' nisarama paya! Niahui osërëtërëso pochin co Yosë nanamën no'tëquën a'chintëramahuë' ni'tón, piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë'. Co canpita tëranta' Yosë huëntonënguë ya'conamahuë'. A'napitanta' yaya'conpirínahuë', co nohuantëramahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarínquëma'," itërin Quisosori.

53 Nani tonitihuachina, parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' chiníquën no'huitopi. No'huitatona', nisha nisha Quisoso natanpi atëhuëcaiso marë'.

54 “Co no'tëquën nonpachínhuë', sha'huirapiahua'," nitopi.

12

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

¹ Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' niyontonpi Quisoso natanacaiso marë'. Na'a huaranca yamorapi ni'ton, niya'quëtapi. Ca'tano'sanënpita a'chintaton, itapon: "Tëhuë'nchachin iyaro'sa', parisioro'sa' yanonpinpi. Napoaton a'chinpiso', pan ahuëpocatërinso pochin niconaton a'naroáchin piyapi'sa' yanonpintopi. Ni'cona nonpintochinënguëma'.

² A'naquën po'oana quëran ma'sha nipi. Ma'sha po'orëso pochin nipirinahuënta', a'na tahuëriso' ya'ipi piyapi'sari nitotapi.

³ Tashi' napopiramahuë', naporamaso' tahuëri anitotapi. Pëi' acoana nisacarotopiramahuë', a'na tahuëriso', naporamaso' a'ninquëchin sha'huitapi. Ya'ipi piyapi'sa' nitotapi huachi," tënin.

Yosë të'huatacaso' ya'huërinso'
(Mateo 10.28-31)

⁴ Ina quëran itaantarin: "Ama iyaro'sa', piyapi'sa' të'huatocosohuë'. Tëpapurinënguëmaonta', co hua'yanëma' matarinënguëmahuë'.

⁵ Yosë tëhuë'nchinso' të'huatacaso' ya'huërin, tënahuë. Co noyahuë' nipatama', Yosë hua'yanëma' matahuatënguëma', parisitopiquë a'pamiatarinquëma'. Napoaton ina na'con na'con të'huatoco'. Co piyapi'sa' të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

⁶⁻⁷ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. A'natërápo nipirinhuë', catotë' coriquia'huaáchin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tëranta' Yosëri naniantërinhuë'. Canpitaso' na'con na'con yonquirinquëma'. Noya noya a'pairinquëma'. Noyá nohuitërinquëma'. Ainëma' hua'huayátërahuë nipirinhuë', ya'ipi pichirin. Napoaton ama të'huacosohuë'. Ni'sárinquëma'," itërin.

Quisocristo imarëhuaso' sha'huicaso' ya'huërinso'
(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ina quëran taantarin: "Tëhuë'nchachin iyaro'sa', 'Quisoso imarahuë', topatama', ayaro' tahuëri canta' nohuantaranquëma'. 'Imarinco mini,' itarahuë Yosë'pa'. Anquëniro'santa' natanapi.

⁹ Nipirinhuë', Yosë quëran quëmapico nipirahuë' a'pohuatamaco, carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co nohuitërinacohuë', itarahuë. Anquëniro'santa' natanapi.

¹⁰ A'naquën no'huitonaco, pinorinaco. Ina quëran oshanëna marë' sëtöhuachina', Yosëri oshanëna' inquitarin. Nipirinhuë'

Ispirito Santo pinotona' oshahuanpiso', co onporonta' in-
quitarinhuë'.

¹¹ A'na tahuëri mapachinënquëma', cotio niyontonpiso
pëiquë quëpaarinënquëma'. Hua'ano'sa', coisëro'sa', inapitaquë
sha'huirapihuachinënquëma', '¿Ma'cha tono'pocoya?' ama to-
cosohuë'.

¹² Naporo' Ispirito Santo catahuaarinquëma' noya
a'panitacamaso'," itërin Quisosori.

Nani ma'sha nohuantopiso'

¹³ Na'a piyapi'sa' natanasoï', a'nari huëcapairin.

—Maistro, tatahuë nani chiminin. Nani ma'sha
ya'huëtopirinhüë', patërin. Iyahuëso' nipirinhüë' apiratërinco.
Co nohuantërinhuë' patomatiincoso'. Sha'huitëquë'
patomachinco, itërin.

¹⁴ —Co coisë pochin nica'huaso' ya'huërinhuë', itërin
Quisosori.

¹⁵ Napotahuaton, ya'ipiya pënënin.

—Ama iyaro'sa' ma'sha canacamasoáchin yonquicoso-
huë'. Co nani ma'sha ya'huëtinquëma' huarë' noya
nanpiaramahuë', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'na pënënto nanan sha'huitërin. "Ni'co'.
A'na ma'huan ya'huërin. Iminënquë sha'pachina,
hua'huayätërahuë nitërin.

¹⁷ Napoaton ya'ipi pëinënpita ya'sotërin huachi. '¿Insëquëcha
ma'sha aco'iya?' ta'ton, yonquiárin.

¹⁸ Yonquihuachina, tapon: 'Pëiro'sa' i'quitahuato, a'na
pëiro'sa' niantarahüë. Panca panca nisarahuë. Inaquë ya'ipi
ma'shanëhuëpita acoarahüë.

¹⁹ Na'a ma'sha ya'huëtërinco. Co apípora nohuantarahüë'.
Co huachi sacatarahuë'. Noya coshatápo. Noya o'opo. Capa
cancantato, nóya ya'huápo,' tënin yonquinën quëran.

²⁰ Napopirinhüë', Yosëri itërin: 'Quëmaso' co manta' yon-
quiranhüë'. Ipora tashi chachin ca nohuanto, chimi-
naran. Nani ma'sha canapiranhuë', ya'ipiya pataran ni'ton,
a'napitari mapon,' itërin.

²¹ Canpitanta' nani ma'sha canapomarahüë', co Yosë yon-
quihuatomahuë', ina ma'huan pochin nisarama'. Co manta'
ya'huëtomiatarinquëmahüë'. Co Yosë'pa' canamiataramahuë',"
tënin Quisoso.

Yosë noya a'pairinpoaso'

(Mateo 6.25-34)

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: "A'naquën
ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso',
inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtohuachinco, nóya

ya'huarahuë', topirinahuë' yonquinëna quëran. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocoso'huë'.

²³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Nonënpoa' quëtërinpoa'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. Noyápiachin a'mocasonta' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa' noya ya'huëcaso'.

²⁴ Ni'co'. Inairaro'sa' co sha'topihuë'. Co cayarinso' sënapihuë'. Cosharo' tapacaso marë' co pëi' ya'huëtöpirinahuë', Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, cosharo' ya'huëtöpi. Canpitaso' inapita quëran na'con na'con nosororinquëma'.

²⁵ Ama nisha nisha yonquiatoma', napion cancantocoso'huë'. Chiminacaso' nanihuachin, co huachi a'na ora tëranta' nanpicaso' ya'huërinhuë'.

²⁶ Canpitaora co manta' nanitapapiramahuë'. Yosë nohuanton, noya ya'huërama'. Napoaton sano yonquiatoma', ya'huëco'.

²⁷ Ni'co'. Yancoro'sa' co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaso nipihuë'. Nipirinhuë', noyápiachin yancotöpi. Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. 'Ma noyápiachincha a'morin paya,' topi. Yancoro'saso' napoaponahuë', ina quëran noya noya ya'nopi.

²⁸ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuëriíchin ya'huëpirinhuë', ahuihuachina, ahuiquitëre'. Co hua'qui' ya'huëpirinhuë', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. Ina nohuanton, a'mocamasonta' ya'huëtarinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhuë'.

²⁹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya?' ama tocosohuë'.

³⁰ Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso' nipirinhuë', tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin.

³¹ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtarinquëma', itërin.

Canamiatërëhuaso'
(Mateo 6.19-21)

³² Naquëranchin itaantarin:

—Ama iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Ohuica pë'tahuana'pi
pochin nicato a'paiaranquëma'. Caraichinquëma'

nipomarahué', Yosë noya ni'ninquëma'. Hua'anëntërinquë chachin aya'coninquëma'.

³³ Ama na'con ma'sha yontoncosohué'. Ma'sha ya'huëtohuachinquëma', pa'anahuatoma', sa'ahuarosa' quëtoco'. Inapotohuatama', Yosë acanaarinquëma'. Isoro'paquë ma'sha a'naroáchin mocarin. Ihuarinënpoa'. Ma'shari a'quirin. Inapaquëso nipirinhué' Yosë acanahuachinpoa', ya'huëtomiatarinpoa'.

³⁴ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiamahué'. Nipirinhué', Yosë na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiamama', itërin.

Noya ninacaso' ya'huërinso'

³⁵⁻³⁶ Ina quëran taantaran: "Noya yonquiatoma', capayatërëso pochin cancantoco'. Ni'co'. A'na patron sa'acaso marë' pa'nin. Onporosona huënantacaso' co piyapinënpita nitotopihuë'. Napoaton noya nitaparahuatona', nanparin i'chinpirahuatona', ninarapi. Canquiton, onconan pi'nihuachina, a'naroáchin i'soatacaiso' ya'huërin.

³⁷ Piyapinënpita ninarapi quënanquintahuachina, hua'anëni nóya ni'sarin. Inari chachin nitaparahuaton, cosharo' acotarin piyapinënpita capacaso marë'.

³⁸ Yono tashihuë nipon, tahuëri ya'carihuë nipon, huënantarin. Co huë'ëponaraihuë' ninarapi quënanquintahuachina, noya ni'sarin.

³⁹ Isonta' yonquico': Ihuatë' a'nanaya huëcaton, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohué', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co ma'shanënpita ihuaitonhuë'.

⁴⁰ Yosë quëran quëmapico ni'to, canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co a'naroáchin o'mantararinhuë'; tosapi a'naquën. Co nitotasëinquëmahuë', a'nanaya o'mantararahué', itërin Quisosori.

Inpriato pochin nininso'

(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Napohuachina, Pitrori natanin:

—¿Ya'ipi piyapi'sa' Sinioro pënënanan? ¿Quiyasáchin nica? itërin.

⁴² Napotohuachina:

"Ni'co' iyaro'sa'. O'maca'huaso tahuëri a'na patron pochin nisarahué. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonën noya natërinso' sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piraquë', itahuaton pa'nin.

⁴³ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natërin. Patronëni huëcapaintahuachina, noya ni'sarin.

44 Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'.

45 Nipirinhüë', inpriatonën nisha cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huëntaponhuë', ta'ton, piyapinënpita ahuëapon. Cosonanënpitanta' ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon.

46 Napoaso', a'nanaya patronëni quënanquiantapon. Co nitotasohuë', a'nanaya canquipon. Co natërinhuë' ni'ton, ocoirahuaton, chiniquën ana'intarin. Co natëtono'sahuëpitarë chachin ana'intarin.

47 A'na piyapinënsó' patronëni sha'huitopirinhüë', co yonquirinhüë'. Noya nitotaponahuë', co natërinhuë'. Co ma'shanënpita noya tapatërinhuë' ni'ton, chini chiniquën ahuihuitarin.

48 A'naso nipirinhüë' co nitotërinhuë'. Co noyahuë' ni-pachina, co onpopinchin ahuihuitarinhüë'. Inapochachin canpitanta' na'con a'chintëranquëma' ni'ton, noya natëco'. Na'con nitotohuatama', noya noya natëcaso' ya'huërin," itërin.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Mateo 10.34-36)

49-50 "Tëhuëenchachin, iyaro'sa', pën matohuachina, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin piyapi'sa' a'chintohuato, nisha nisha yonquiapi. Na'a piyapi'sa' no'huiarinaco. Caso' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Ina yonquiato, sëtërahuë. A'naroáchin nipachin napochinaco.

51 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapona', ¿topiramahuë' ti? Co ya'ipiya nohuantarinacohüë'. Pënënpato, nisha nisha yonquiapi. A'naquën nohuantarinaraco. A'naquënsó' nipirinhüë', co nohuantarinacohüë'.

52 Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. Catoya'pi nohuantarinaraco, caraya'piso nipirinhüë' co nohuantarinaracohüë' ni'ton, nino'huiapi.

53 A'na pëiquë pa'pin nohuantarinaraco. Hui'ninsó' nipirinhüë' co nohuantarinaracohüë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarinaraco. Pa'pinso nipirinhüë' co nohuantarinaracohüë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin nimara co nohuantarinaracohüë'. Hua'huinso nipirinhüë' nohuantarinaraco. A'shatën nohuantarinaraco. Notainso nipirinhüë' co nohuantarinaracohüë'," tënin.

Ipora ma'sha onporëhuaso' yonquicaso' ya'huërin

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

54 Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' a'chintantaton, itapon:

"No'tëquën, iyaro'sa', yonquico'. Pi'i ya'coninsó' parti tashirotohuachina: 'O'nanapon,' tënama'. Ina quëran o'nanin.

55 Sor parti quëran chiníquën ihuantohuachina, 'Huënoca ya'huëapon,' tënama'. Naporo' huënocatërin.

56 Canpitaso' nonpintënuëma'. O'nan, sëhuën, inapita noya ninopiramahuë', ¿onpoatonta' ipora chachin naporahuësopita co yonquiramahuë'?" itërin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

(Mateo 5.25-26)

57 "¿Onpoatomata' canpitaora cancanëma quëran co no'tëquën yonquiramahuë'?"

58 Ni'co'. Nihuitëranso marë' yaquëpahuachinënquën, a'naroáchin nanan anoyatëquë'. Co anoyatohuatanhuë', coisëquë quëpaarinënquën. Coisëquë quëpahuachinënquën, sontaroquë yo'coaninënquën ni'ton, tashinan pëiquë po'moarinenquën.

59 Inaquë po'mohuachinënquën, ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiaran," tënin Quisoso. (Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', a'naroáchin nanan anoyatoco', Yosë ana'intochinquëma'.)

13

Co noyahuë' yonquipisopita naniantacaso' ya'huërinso'

1 Naporo' a'naquën huë'sahuatona', Quisoso sha'huitiipi: "Caririario'sa' Yosë pëinënquë chinotatona', ma'sha tëparapirinahuë', Piratori sontaro'sa' a'parin tëpacaiso marë'. Inaquë chachin tëpapi," itiipi.

2 "A'napita caririario'sa quëran na'con na'con oshahuanpi ni'ton, Yosë nohanton, ¿tëpapi, topiramahuë' ti?"

3 Co inapita na'con na'con oshahuanpihuë'. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', ana'intarinquëma'. Chiminatoma', parisitomiatarama'.

4-5 Siroiquënta' a'na tori anotaton, shonca posa ya'pi tëparin: 'Inapitanta' na'con na'con oshahuanpi,' ¿topiramahuë' ti? Co naporinhuë', tënahuë caso'. Na'a piyapi'sa' Quirosarinquë inachachin oshahuanpi. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', chiminatoma', parisitomiatarama'," itërin Quisosori.

Nara co nitërinsohuë'

6 Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "A'na quëmapi iminënquë iquira naranta' sha'nin. Papotahuaton a'shinaponahuë', hua'qui' co nitërinhuë'.

7 Ina quëran inpriatonën itërin: 'Iso huayo napoonin. Nani a'shinaponahuë', cara pi'ipi co manta' nitërinhuë'. A'nëquë'. ¿Ma'marëta' topinan huanirin?' itopirinhuë',

⁸ 'Ama sinioro ipora a'nēquēsohuē'. A'na pi'ipira' tanan-pitēquē'. Iso pi'ipi noya pacarapiarahuē. Apono acotarahuē noya nitacaso marē'.

⁹ Iso pi'ipi nitapon nimara. Co nitohuachinhuē', sha'huitoco a'nēchinquēn,' itērin inpriatonēni," tēnin Quisoso.

Chinoto tahuēri apia anoyatērinso'

¹⁰ Chinoto tahuēri nanihuachina, niyontonpiso pēiquē pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin.

¹¹ Inaquē a'na sanapi quēnanconin, apia nininso'. Sopai nohuanton, nani shonca posa pi'ipi monconpirin. Co nanitērinhuē' no'tēpicaso'.

¹² Quisosori quēnanahuaton, pērarin. Huēcapihuachina:

—Nani imoya noyatēran, itērin.

¹³ Sē'huapihuachina, a'naroáchin no'tēquēn huanirin. "¡Ma noyacha Yosēso' ni'ton, anoyatērinco paya!" tēnin.

¹⁴ Niyontonpiso pēi' hua'anso nipirinhue', no'huitērin. Chinoto tahuēri anoyatērin ni'ton, naporin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—Saota tahuēri sacatacaso' ya'huērin. Naporo' huēco' anoyatinquēmaso marē'. Chinoto tahuēriso' co noyahuē' anoyatacaso', itērin.

¹⁵ Quisosori natanahuaton, itapon:

—Canpitaso' nonpintēnquēma'. Co no'tēquēn yonquiramahuē'. Ohuaca', mora, inapita pē'tahuahuatama', chinoto tahuērinta' i'quiritērama'. I'sha ya'huērinquē quēparahuatoma', o'shitērama'.

¹⁶ Iso sanapiso nipirinhue' Yosē piyapinēn niponahuē', hua'qui' parisitērin. Nani shonca posa pi'ipi Satanasēri aparisitopirinhue', ipora huarē' nicha'ērahuē. Chinoto tahuērinta' anoyatacaso' ya'huērin tēnahuē. ¿Ma'ta' canpitaso' yonquirama'? itērin.

¹⁷ Natanahuatona', inimiconēnpitaso' tapanpi. A'napitariso nipirinhue', pa'yatopi: "¡Ma noyacha Quisoso nanitaparín paya!" topi.

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ "¿Ma pochinta' Yosē hua'anētērinso'? topiramahuē'. A'na pēnēnto nanan sha'huitanta'inquēma' canpilitanta' nitotacamaso marē'.

¹⁹ Mostasaraya pochin ninin. Ya'pirin hua'huishin niponahuē', iminquē sha'patēra, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huēcatona', inaquē pēirin," tēnin. (Inapochachin ya'nan nipon, caraíchin piyapi Yosē imapirinhue', a'na tahuēri hua'huayátērahuē imasapi huachi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'
(Mateo 13.33)

²⁰ Ina quëran itantarín: “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'?

²¹ Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cato shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayonto-huachina, ya'ipiya së'cotërin, pan huëpocatërin huachi,” tënin Quisoso.

Ya'coana pochin nininso'
(Mateo 7.13-14, 21-23)

²² Ina quëran nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'chintëra'piarin. Quirosarinquë huarë' pa'sarin.

²³ A'chintohuachina, a'na quëmapiri itapon:

—¿Onpo piyapita' cha'ëpona'? ¿Caraíchin nimara ti? itërin.

²⁴ —Yosë huëntonën pëi pochin ninin. Ya'coananënso' yami-anasha. Na'a piyapi'saso' yaya'conpirinahuë', co noyahuë' cancantatona', co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Canpitaso nipirinhüë' ipora chachin ya'conacamaso' nohuantoco'. Ama hua'quicosohüë'.

²⁵ A'na tahuëri hua'anëni ya'coananën oncotarin huachi. Naporo huarë' aipiran huanirahuatoma', yaya'conpiramahuë'. “I'soatocoi Siniro,” tosapiramahuë', co nohuantarinhüë'. “Co nohuitëranquëmahuë'. Co canpitaso' piyapinhüëpitanquëmahuë',” itarinquëma'.

²⁶ “Co'ta nohuitërancoi. Quëmaro'coi coshatërai, o'orai. Quiy-ataquë a'chinan,” tosapiramahuë'.

²⁷ “Co' mini nohuitëranquëmahuë'. Co noyahuë' ninama' ni'ton, co piyapinhüëpitanquëmahuë'. Paco huachi,” itahuatënuëma', a'paarinquëma'.

²⁸ Parisitopiquë pa'sahuatoma', na'nëarama', chiniquën parisitarama'. Apraan, Isaco, Cacopo, pënëntona'piro'sa', inapita Yosë hua'anëntërinquë ya'huërapí, ni'sarama'. Canpitaso nipirinhüë' co ya'conamahuë' ni'ton, sëtarama'.

²⁹ Nisha nisha parti quëran huëcatona', Yosë ya'huërinquë ya'conapi. Inaquë noya coshatëresö pochin nóya ya'huërapí.

³⁰ A'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso' nipirinhüë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, sëtërinso'
(Mateo 23.37-39)

³¹ Naporo' a'naquën parisioro'sa' Quisosoquë huë'pi.

—A'naroáchin ta'aquë'. Irotisë yatëparinquën, itiipi.

32 —Inca. Co yapa'nahuë'. Irotisëso' pa'pi nonpintë'. Paaton, sha'huitonquë'. Nani Yosë sha'huitërinco ma'sha nica'huaso'. Iporaso' ina natëto, sopairo'sa' a'parahuë. Na'a cania'piro'sa' anoyatarahuë. Cara tahuërichin pochin pahuanarin tiquia'huaso'. Ina sha'huitonquë' nitochin.

33 Inaso napotopirahuë', ipora tahuëri chachin pipito tashira aquëtëran Quirosarinquë nincana'huaso' ya'huërin. Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' inaquë pënëntopirinahuë', tēpapi. Inaquë canta', tēpainacoso ya'huërin, tēnin.

34 Ina quëran itantarín: “¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatëinquëma', chiníquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinëinquëmaso marë'. A'papurinhuë', tēparama'. A'naquën na'piquë tē'yaratoma', tēparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatëinquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuë', co ca tēranta' nohuantëramacohuë'. Atarí hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahuë', co nohuantëramacohuë'.

35 Napoaton Tata Yosë patarinquëma'. Co huachi catahuararinquëmahuë'. Co huachi quënanaramacohuë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënantaramaco. Naporo': ‘¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'paimarinquën,' itaramaco,” itërin Quisosori.

14

Chinoto tahuëri anoyatantarínso'

1 A'na hua'ani Quisoso amatërin coshatapacaso marë'. Parisio quëmapi inaso'. Amatohuachina, inaquë pa'nin. Chinoto tahuëri ni'ton, a'napitarinta' ni'sapi sha'huirapicaíso marë'.

2 Naporo' a'na cania'pi Quisosoquë huë'nin, panca po-matërinso'.

3 Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita notëërahuaton, Quisosori itërin:

—¿Noya chinoto tahuëri cania'pi anoyatacaso' ti? ¿Ma'ta' tēnama' canpita? itërin.

4 Natanahuatona', ta'tápi. Co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinaraihuë', cania'pi sē'huarahuaton, a'naroáchin anoyatërin. —Noya paquë huachi, itërin.

5 Ina quëran piyapi'sa' pënëantarín.

—¡Hui'nama' posoquë pa'itohuachina, chinoto tahuëri nipurinhuë', a'naroáchin ocoirama'! Mora tēranta' pa'itohuachina, ocoirama'. ¿Co ocoiramahuë' nica? itërin.

6 Parisioro'saso nipirinhue' tapanatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Pita pochin nininso'

7 Yacoshatohuachinara, na'a piyapi'sa' hua'an pirayan yahuënsëpi. "Hua'an pirayan huënsëhuato, chiniquën nanantona'pi pochin ni'sarinaco," ta'tona', inaquë huënsëconpi. Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

8 —Natanco iyaro'sa' pi'pian pënëinquëma'. Quëmapi yasa'apachina, nipayarinsopita amatërin coshatapacaiso marë'. Inaquë amatohuachinquën, ama hua'ano'sa' pirayan huënsëquësohuë'. Tapon'a' a'na quëmapi chini chiniquën nanantërinso' huë'sarin.

9 Huë'pachin, hua'an itaringuën: "Po'shaquë', iso quëmapi huënsë'in. Pasëquë tëranta' huënsëconquë'," itohuachinquën, tapanaran.

10 Napoaton amatohuachinquën, co'inquë huënsëquë'. Hua'an huë'pachin, noya nontaringuën. "Huëquë' iyasha, isëquë noya huënsëiquë'," itohuachinquën, ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinquën.

11 Inapochachin "Caso' noya noyaco," topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhue', sano piyapi nipatama', Yosë noya noya acoarinquëma', itërin.

12 Ina quëran pëi' hua'anën pënënaton, itantarin:

—Ca'painëinquënso marë' piyapi amatohuatan, ama quëmopinënpita, amiconënpita, inapitaráchin amatëquësohuë'. Ma'huano'sa' amatohuatan, inapitanta' amataantahuachinëinquën, i'huërëtarinëinquën.

13 Sa'ahuario'sa', apiaro'sa', sonpacharo'sa', somaraya nininsopita, inapitanta' nosoroaton, amatëquë'.

14 Ina quëran noya cancantaran. Inapitaso' co nanitopihuë' amatanta'inëinquënso'. Co i'huërëtopirinëinquënhuë', Yosëso' i'huërëtarinëinquën. Noya ninan ni'ton, ayaro' tahuëri ananpitaantahuachinquën, acanaarinquën huachi, itërin.

Yosëri amatërinso'pita

(Mateo 22.1-10)

15 Inaquë coshataso', a'naso' natanahuaton, Quisoso itapon:

—Yosë chachin hua'anëntohuachinpoa', nóya coshatarihua'. Noya noya cancantarihua', itërin.

16 Napotohuachina, pënënto nanan sha'huitërin.

—A'na quëmapi na'a piyapi'sa' amatërin ca'pacaiso marë'.

17 Tahuëri nanihuachina, inpriatonën a'parin sha'huitantacaso marë'. "Huëco huachi. Nani cosharo' taparin," itërin.

18 Nani amatopirinhue', co huachi nohuantopihuë'. "Co'chi nanitëraihue' paya," toconpi a'naya a'naya. "No'pa' pa'anahuëso' nicapo pa'sarahue'. Napoaton co nanitërahuë'," tënin a'na'.

19 “Shonca toro pa'anahuë asacata'huaso marë'. Inapita tënipo pa'sarahüë. Napoaton co ipora nanitërahuë'” tënin a'nanta'.

20 “I'huara sa'arahüë. Napoaton co canta' nanitërahuë'” tënin a'nanta'.

21 Napotohuachinara, inpriatoso ayanahuaton hua'anën sha'huitiirin. “Co huachi nohuantopihuë'” itërin. Natanahuaton, no'huitërin. “Manóton paantaquë'. Cachiquë tëranta' paaton, piyapi maconquë'. Sa'ahuario'sa', apiaro'sa', somaraya nininsopita, sonpacharo'sa' inapita maconquë'” itërin. Itohuachina, pa'sahuaton, macontarin.

22 Huënantarahuatón, sha'huitiantarin. “Nani maconpirahuë'. Ipora huanta' pahuanarin piyapi'sa' nanicaso'” tënin inpriatonën.

23 “Ninano quëran pipirahuaton, macoantaquë'. Nisha nisha ira pa'taton, sha'huitonquë' huë'ina'. Imino'saquë huarë' paaton, maconquë'. Na'a piyapi'sa' nohuantërahuë'.

24 Ya'nán amatërahuësopitaso', co huachi ca'painacoso' nohuantërahuë' ni'ton, inapoco'” itërin hua'ani, tënin Quisoso.

Sacai' imacaso'
(Mateo 10.37-38)

25 Ina quëran Quisoso paantarin. Na'a piyapi'sari imasapirinahuë', tahuërëtahuaton, itapon:

26 “Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Sa'ama', hui'nama', iyaparima', oshiparima', inapitanta' co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuantëramasonta' naniantatoma', casáchin imaco huachi. Co na'con na'con nosorohuatamacohüë', co tēhuëenchachin imaramacohüë'.

27 Imapatamaco, a'napita aparisitarinēnquëma'. Yatëpapurinēnquëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquë parisitëre'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinēnquëma'. Co ahuantohuatamahüë', co tēhuëenchachin imaramacohüë'.

28 Ni'co' iyaro'sa'. A'na quëmapa panca tori yanipachin, co a'naroáchin nininhuë'. Ya'ipi pa'tërinso'ton yonquirin.

29 Ina quëran coriquinën nanihuachina, pëiarin huachi. Co coriquinën nanihuachinhuë', co pëirinhuë'. Patomaíchin a'canin naporini, a'napitari tēhuaitonahuë'.

30 'Ni'co'. Panca yapëipirinhuë', co nanitërinhuë' a'canacaso', ichtonahuë'.

31 Isonta' yonquico'. A'na copirno ya'huërin, shonca huaranca sontaro'sa' camairinso'. Inimiconënso nipirinhuë', cato shonca huaranca sontaro'sa' camairin. Ina napo'

huë'pachinara, co a'naroáchin ahuëapon pa'sarinhuë': 'Sacai' minsëcaso', ta'ton, yonquirárin.

³² Co nanitochináchinhuë' nipachina, comisionën a'parin nanan anoyatacaso marë'.

³³ Inapochachin pënënanquëma'. Sacai' imamancoso', ténahuë. Napoaton noya yonquiatoma', imaco. Casáchin yonquihuatacaso, tēhuēnchachin noya imasaramaco," tēnin Quisoso.

Yamora pochin nininso'

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴⁻³⁵ Ina quëran taantarín: "Yamora noya acashicaso' niponahuë', chiminpachinaso co huachi cashirinhue' ni'ton, co huachi ma'marë tēranta noyatērinhue'. Topinan tē'yatērē'. Huērātēhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itērin Quisosori. (Canpitanta' co noya cancantohuatamahuë', co Yosë nohuantarinquëmahue' tapon naporin.)

15

Ohuica chihuërinso pochin nininso'

(Mateo 18.10-14)

¹ Nisha nisha piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', oshahuano'sa' itopiso', inapitanta' huë'pi.

² Ina ni'sahuatona', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitari no'huipi.

—¿Onpoatonta' Quisoso oshahuano'sa' pa'yatērin? Inapitarē' coshatarin, co napocasohue' nipirinhue', toconpi.

³ Ina natanahuaton, Quisosori iso pënento nanan sha'huitērin ayonquicaiso marë':

⁴ "A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' pē'tahuaton, ya'ipiya nosororin. A'naya tēranta' chihuëhuachina, yonípon pa'sarin. A'napitaso' pastoquëranchin patahuaton, hua'qui' yonisarín. Quënanaquë huarë' yonisárin.

⁵ Quënanahuaton, pa'yatērin. Pitēnahuaton, quëmantarín.

⁶ Pëinēnquë canquiantahuachina, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitērin. 'Ohuicanēhuë' chihuëpirinhue', quënanahuë. Ina marë' nóya cancantahua', itērin.

⁷ Inapochachin Yosë ni'ninpoa'. Noya piyapi ya'huëhuachin, Yosëri noya ni'sarin. Nipirinhue', oshahuano'santa' nosororin. A'naya tēranta' co noyahuë' yonquirinso' naniantohuachin, Yosë ya'huërinquënta' capa cancantomiatapi," itērin Quisosori.

Coriqui ayatērinso'

8 Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitantarin: "A'na sanapi shonca coriqui prata quëran nininso' ya'huëtopirinhüë', a'nara' ayatërin. Nanparin i'chinpitahuaton, noyá huitëtërin. Quënanahuë huarë' yonisárin.

9 Quënanahuaton, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Coriquinëhuë ayatopirahuë', quënanahuë. Ina marë' noya cancantahua', itërin.

10 Inapochachin a'na piyapi tëranta' co noyahuë' yonquirin-sopita naniantohuachin, anquëniro'santa' noya cancantapi," itërin.

Oshahuana'pi huëantarinso'

11 Ina quëran Quisosori itaantarin: "A'na quëmapi cato' hui'ninpita ya'huëtopirinhüë',

12 hua'hua nininsoari pa'pin itërin: 'A'na tahuëri ya'ipi ma'shanënpita iyahuëro'co patomatarancoi. Caso nipirinhüë' apira nohuantërahuë. Ipora tata quëtochanco, topirahuë', itërin. Itohuachina, patoma ma'shanënpita quëtërin.

13 Cara tahuëri quëran pochin hua'hua nininso' yapipirin. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarinso' masahuaton, aquë pa'nin. Inaquë no'pirárin, nansarárin, monshihuanárin. Na'a coriqui quëparinso' i'quirin.

14 Nani ya'ipi i'quihuachina, inaquëso' tanarotopi ni'ton, co manta' capacaso' ya'huërinhuë'. Inanta' tanarin.

15 Napoaton a'na patronquë pa'nin. 'Canta' sacachi, topirahuë', itërin. 'Noyahua'. Sacatëquë' nipachin,' itahuaton, pastoquë a'parin coshinënpita a'paicaso marë'.

16 Inaquë paaton, coshiro'sa' a'cararin. Tanaton, coshi ca'ninso' tëranta' nayapirinhüë', co incari quëtërinhuë'.

17 Ina quëran yonquirin. '¡Ma'huántacha ninahuë paya! Tata piyapinënpitaso' noya coshatapi. Caso nipirinhüë' tana yatëparinco ta'a.

18 Paato, tatahuë nonchi: "Co noyahuë' tata ninahuë. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë.

19 Co noyahuë' ninahuëso marë' co huachi hui'nan pochin cancantancoso' ya'huërinhuë'. Piyapinë pochin tëranta' ni'co," ichi,' tënin yonquinëquë.

20 Ina quëran pa'pin ya'huërin'pa' paantarin.

Ya'caritëriahuaso', aquë quëran pa'pini quënanin. Quënanahuaton, na'con nosoroaton, ta'aparin. Iporahuaton, apinorin.

21 'Co noyahuë' ninahuë, tata. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë. Co noyahuë' ninahuëso marë' co huachi hui'nan pochin cancantancoso' ya'huërinhuë', itërin pa'pin. 22 Napotopirinhüë', pa'piniso' na'con nosororin.

Piyapinēnpita camairin. 'Manóton paatoma', noyápiachin nininso' maconahuatoma', a'motoco'. Po'moitērantá' noyápiachin nininso' po'motoco'. Sapatēnta' matonquē' po'moin.

²³ Ina quēran toroa'hua amoshin nininso' ma'toma', tēpaco' ca'ahua'. Capa cancantatēhua', pita niahua'.

²⁴ Iso hui'nahuē chiminin pochin niponahuē', iporaso' ya'noantarin. Ayatē pochin nipirihuē', iporaso' niantarahuē', itērin. Ina quēran pita nisapi.

²⁵ Paninanso nipirihuē', iminquē sacatērin quēran huēntararin. Pēiquē ya'caritēriahuaso', mosica pi'nirapiso natanin. Nansatona', capa cancantapi.

²⁶ Natanahuaton, piyapinēn pērarin: '¿Onpoatonta' pita nisapi?' itērin.

²⁷ 'Co'ta iya'hua huēnantarin. Noya canquintarin ni'ton, tatari pa'yatērin. Toroa'hua amoshin nininso' atēpatērin capacaso marē', itērin.

²⁸ Ina natanahuaton, no'huitērin. No'huitaton, co yaya'coninhuē'. Pa'pini pipirahuaton, itērin: 'Huēquē' conpa capa cancantahua', itopirihuē'.

²⁹ 'Inca tata. Na'a pi'ipi quēma marē' chiníquēn sacatērahuē. Sha'huitohuatancora, ya'ipiya natēranquēn. Napoaponahuē', co caso' chipo tērantá' quētērancohuē' amiconēhuēpita amatahuato capa cancanta'huaiso marē'.

³⁰ Iso hui'nanso nipirihuē', aquē paaton no'piárin. Monshihuanárin. Coriquinēn quētopirahuē', ya'ipi i'quirin. Ina quēran huēnantahuachina, quēmari nosoroaton, pa'yatēran. Toroa'hua amoshin nininso' atēpatēran 'coshatacaiso marē', itērin.

³¹ Napotohuachina, pa'pini itērin: 'Nosororanquēn mini conpa. Quēmaso' co ya'huincaranhuē'. Ya'ipi ma'shanēhuēpita quēchinquēn. Ya'ipiya quēmaquēn nisarin.

³² Iya'huaso nipirihuē', nani huēnantarin. Chimininso pochin niponahuē', ya'noantarin. Ayatēreso pochin nitopirēhuahuē', niantarēhua'. Ina marē' noya cancantacaso' ya'huērin, itērin pa'pini," tēnin Quisoso.

16

Inpriatori nonpintērinso'

¹ Ina quēran ca'tano'sanēnpita a'chintantaton, itapon: "A'na ma'huan ya'huērin. Inpriatonēn chiníquēn nanan quētērin piyapinēnpita camaicaso marē'. Inari asacatērin. Chiníquēn nanantaton, nihuipiso' ninshitērin. Inaso nipirihuē', nonpintaton, inaora marē' coriqui masarin ni'ton, sha'huirapipi.

² Ma'huanso' natantahuaton, amatërin. 'Quëmaso' non-pintaranco natantërahuë. Coriqui quëtëranquënso' quëmaora marë' manan ni'quëhuarë', ocoiaranquën. Ya'ipi nihuirinacoso' ninshitoco nitochi, itërin.

³ Inprietonënso' pipirahuaton, yonquirarin. '¿Ma'cha onpo'i nicaya? Hua'anëhuë ocoiarinco. Co nanitërahuë' chiniquën sacata'huaso'. Naporahuaton, tapanato, co nohuantërahuë' coriqui topinan ma'pata'huaso'.

⁴ Na'a quëmapi'sa' hua'anëhuë nihiupi. Iporaso' inapita catahuarahüë. Ina quëran hua'anëhuë ocoihuachinco, inahuanta' catahuarinaco nanpica'huaso marë', tënin yonquiaton.

⁵ Naporahuaton, co'huara hua'ani ocoiyatërasohüë', ni-huitopisopita amatërin. A'naya a'naya huë'pi. A'naso' huë'pachina, natanin. '¿Onpota' hua'an nihuiran?' itërin.

⁶ 'Pasa rata toma' ma'parahuë ni'ton, ina nápo' nihuirahuë', itohuachina, 'Inta nipachin, nihuitëranso quirica masahuaton, a'natërápo shoncaíchin ninshitantaquë', itërin.

⁷ Ina quëran a'nanta' huë'nin. Huë'pachina, '¿Onpota' quëmanta' nihuitëran?' itërin. 'Trico ma'parahuë ni'ton, pasa costaro marë' nihuirahuë', tënin. 'Inta nipachin, Posa shoncaíchin ninshitantaquë', itërin. Inapotëra'piaton, na'a amiconënpita catahuarin ama na'con pahuërëtacaiso marëhuë'.

⁸ Hua'ani natantahuaton, amataantarin. 'Naquëranchin nonpintantaranco. Nipirinhüë', "ma noyacha yonquiran paya," tënahüë', itërin hua'anëni. Ni'co' iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipisopita noya yonquipi inaora canacaiso marë'. A'naquëmaso nipirinhüë', imapiramacohüë', co onpopinchin yonquiramahuë' noya nicacamaso marë'.

⁹ Coriqui ya'huëtohuachinquëma', ama canpitaoráchin i'quicosohüë'. A'napita pahuantohuachina', quëtoco'. Inapohuatama', Yosë'pa' noya ni'sarinquëma'. Chiminpatama', Yosë inápaquë quëpantarinquëma'. Coriquinëma' patopiramahuë', inatohua' noya noya ya'huëcontarama'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' sha'huitohuachinquëma', natëcamaso' ya'huërin. Pi'pian tëranta' sha'huitopirinquëmahuë', natëhuatama', noya ni'sarinquëma'. Chini chiniquën nanan quëtarinquëma'. Co'so' natëhuatamahuë', co chiniquën nanan quëtarinquëmahuë'. 'Nonpintaranco,' ta'ton, co huachi natëarinquëmahuë'.

¹¹ Ya'ipi coriquinëma' canpitaora marë' i'quihuatama', co insonta' inápaquë acanarinquëmahuë'.

¹² Iporaso' Yosë nohuanton, ma'sha, coriqui, inapita ya'huëtarinquëma'. A'naninquëmaso pochin quëtërinquëma'.

Topinan quëran i'quihuatama', co manta' Yosë'pa' canamiataramahuë'.

¹³ Cato' patron camaihuachinquëma', co nanitëramahuë' cato chachin natëcamaso'. A'naso' nohuantatoma', noya natëarama'. A'naso' nipirinhüë' co onpopinchin nohuantatomahuë' co natëaramahuë'. Inapochachin canacamasoáchin yonquihuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso'. Coriquiráchin cancantohuatama', co Yosë natëaramahuë'," itërin Quisosori.

¹⁴ Parisioro'sa' coriquiráchin cancantopi. Napoaton Quisoso a'chininso' natanahuatona', tëhuapi.

¹⁵ Tëhuapirinhüë', Quisosori itërin: "Canpitaso' Yosë imaramaso pochin nipomarahüë', co tëhuënychachin imaramahuë'. Nonpinama'. Yonquiramaso chachin Yosë nitotërin. Piyapi'sa' noya ni'pirinëinquëmahuë'. Cancanëma quëranso yanonpinama' ni'ton, Yosë co pi'pian tëranta' noya ni'sarinquëmahuë'," itërin.

Yosë quiricanën quëran pënëninpoaso'

¹⁶ Ina quëran tantarin: "Íraca Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita pënëntopi nani ma'sha natëcaso'. Ina quëran Coansha Paotista huë'pachina, noya nanan sha'huirin Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Yaya'conpispitaso' chiníquën cancantatona', ya'conapi.

¹⁷ Quiricanën quëran Yosë no'tëquën pënëninpoa'. Isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantapirinhüë', ya'ipi Yosë nanamënso' ya'huëmiatápon. Co a'na hui'sharinso tëranta' topinan quëran ninshitopihuë' ni'ton, ya'ipi naniarin," tënin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

¹⁸ Ina quëran Quisosori pënëntarin: "Co sa'ama' të'yatamaso' ya'huërinhuë'. Noya nichinpitacaso' ya'huërin. Napoaton sa'ama' të'yatatoma', a'na sanapi maantahuatama', oshahuanarama'. Monshihuaninso pochin Yosë ni'sarinquëma'. Insosona ina sanapi so'ini të'yatërinso chachin maantahuachina, inanta' monshihuaninso pochin Yosëri ni'sarin," itërin.

Ma'huan parisitërinso'

¹⁹ Ina quëran itaantapon: "A'na ma'huan ya'huërin. Nani ma'sha ya'huëtërin. Morin pa'ton nininso' a'morin. Noyápiachin a'moton, nani tahuëri pita pochin nicaton, nóya coshatërin. Co manta' pahuantërinhuë'.

²⁰⁻²¹ A'na quëmapinta' inaquë ya'huërin, sa'ahua nininso'. Nasaro itopi. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' sacatacaso'. Ma'sha topinan ma'pataton, nanpirin. Ma'huan pëinën aipiran acopi. Ya'coanaquë huënsëarin. Tanaton, ma'huan pë'sotërinso

tëranta' nayapirinhüè', co manta' quètopihüè'. Ta'taráchin niconin ni'ton, ni'niraro'sari huècatona', irotiipi.

²² Napoin quèran Nasaro chiminin huachi. Chimin-pachina, Yosè'pa' anquëniro'sari quèparin. Apraan pantarin-què chachin pantarin. Ina quèran ma'huaonta' chiminin-pachina, pa'pitopi.

²³ Parisitopiquè paaton, parisitárin. Nè'pèrahuaton, aquè quèran Nasaro quènanin. Tata Apraanè' ya'huëarin.

²⁴ Napoaton chiniquèn pèrarin: '¡Tata Apraan, nosoroco canta! Pènquè parisitáruhuè. Nasaro a'patimaco i'sha pi'pian tëranta' api'nichinco,' itopirinhüè'.

²⁵ 'Co'chi nanitèrahuè paya. Ni'què'. Quëmaso' nannipon, nani ma'sha ya'huètopirinquënhüè', inasáchin yonquiran ni'ton, iporaso' parisitáran. Nasaroso nipirinhüè' nannipon, parisitápirinhüè', iporaso' noya ya'huarin huachi.

²⁶ Naporahuaton, Yosè'pa' pa'patëra, co onporonta' pipirèhuè'. Inapochachin parisitopiquënta' pa'patëra, co onporonta' Yosè'pa' pa'nëhuè'. Panca tahuan ya'copitërinso pochin ni'ton, co nanitèrèhuè' pëntonacaso', itërin.

²⁷⁻²⁸ Napotopirinhüè', itantarín: 'A'natërápo iyahuëpita ipora ya'huërapí. Nasaro a'paquè' tatahuè pëinënquè iyahuëpita pënënacaso marè'. Caso' parisitápató, co nohuantèrahuè' isèquè huècacaíso', itërin.

²⁹ Napotohuachina, Apraani itërin: 'Co'ta Yosè quiricanën ya'huëtopi. Inaquè Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninshitopi nontatona' nitotacaiso marè'. Inapita natëina', itërin Apraani.

³⁰ 'Nani nontaponaraihuè', co natëpihuè'. Nipirinhüè', chimininsó' nanniantahuaton, pënënconpachin, natëpona' nimara. Co noyahuè' yonquipisopita naniantatona', Yosè tahuërétantapona' nimara, topirahuè', ténin.

³¹ 'Co Yosè quiricanën natëhuachinahuè', chimininsonta' nanniantapirinhüè', co onporonta' natëapihuè', itërin Apraani," ténin Quisoso.

17

Anishacancantopisopita

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Ina quèran ca'tano'sanënpita pënëantarín. "Nisha nisha ma'sha ya'huërin anishacancantiinpoaso'. Nipirinhüè', anishacancantona'piso' pa'pi co noyahuè' ni'ton, ¡ma'huantacha nisarin paya! Ina marè' Yosëri chiniquèn ana'intarin.

² Co'huara hua'huaro'sa tëranta' anishacancanchátërasohüè', marèquè chimiitërin naporini, noya noya niitonhuè'. Pancara'píquè a'sonconotahuatona', tè'yaitopi

naporini, co aquëtë' oshahuaintonhuë'. A'naquënta' imasapirinacohuë', co chiníquën cancanchatërapihuë'. Hua'huaro'sa' pochin cancantopi. Inapita anishacancan-tohuachina', Yosëri ana'intarin.

³ Napoaton, ni'cona a'napita anishacancantotama'.

A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', pënëncó'. Naporinso marë' sëtuhuachina, nanan anoyatoco'.

⁴ A'na tahuërimarëáchin canchisëro' napotopirinquëmahuë', canchisëro chachin: 'Co noyahuë' ninahuë ni'ton, sëtërahuë', itohuachinquëma', nanan anoyataantaco'. Co onporonta' no'huicaso' ya'huërinhuë'," tënin.

Ya'ipi cancanënpoa quëran natëcaso' ya'huërin

⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpitari itopi:

—Catahuacoi Sinioro, Yosë noya noya natë'i, itopi.

⁶ —Mostasa ya'pirin hua'huishin ninin. Ina pochin pi'pian tëranta' Yosë natëtoma', nontohuatama', noya catahuarin-quëma'. "Yosë nohuanton, iso nara no'pa quëran pipirahuaton, marëquë pa'in," tënama' naporini, pa'itonhuë'. "Yosë no'tëquën nontërinco," topatama', sacai' nininso' nanitaparama', itërin.

Yosë marë' sacatacaso' ya'huërinso'

⁷ Ina quëran itantarin: "Patron ya'huëhuachina, piyapinën camairin. Camaihuachina, iminënquë sacatërin. Pë'tahuanënpitanta' a'pairin. Nani sacatohuachina, imin quëran huënantahuachina, patroni a'naroáchin a'carin, ¿topiramahuë' ti?"

⁸ Co naporinhuë'. Patron'ton yacoshatërin. Napoaton piyapinën sha'huitërin. 'Cosharo' niquë'. Ina quëran nita-parahuaton, o'huintoco ca'i. Nani coshatohuato, o'shitoco,' itërin. Nani coshatohuachina, naporo huarë' piyapinënso' coshatërin.

⁹ Piyapinën camairin ni'ton, natërin. 'Ma noyanquën ni'ton, natëranco. Ina marë' "Yosparinquën," ' co itërinhuë'.

¹⁰ Canpitanta' iyaro'sa', Yosë sha'huitohuachinquëma', natëco'. Nani natëhuatama': 'Topinan piyapinënpoa' ni'tëhua', natërëhua', nitoco'. Ya'ipiya natëcamaso' ya'huërin," itërin Quisosori.

Chana caniori maninsopita anoyatërinso'

¹¹ Ina quëran Cariria parti na'huëtahuaton, Quirosarinquë pa'sarin. Samaria yonsan ya'cariya pa'nin.

¹² Inaquë paaton, a'na ninanoquë canconin. Canconpachina, shonca quëmapi'sa' chana caniori maninsopita quënanconin. Inapitaso' aquëmiáchin huanirahuatona',

¹³ chiníquën nontopi:

—¡Quiyanta' Maistro nosoroatoncoi anoyatocoi topiraihuë'!
itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, ni'sahuaton, itapon:

—Paatoma' corto hua'an noyatëramaso a'notonco', itërin.
Napotohuachina, pa'pi.

Paasoi', a'nanaya canio inquipi. Noyatopi.

¹⁵ A'nara': "Nani noyatërahuë," ta'ton, ayanquintarin. Iratapon pochin "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!"
tosarin.

¹⁶ Quisosoquë huënantahuaton, nantëntaquëchin isonquirin.
Isonquirahuaton, "Yosparinquën, Sinioro," itërin. Samaria
piyapi inaso'.

¹⁷⁻¹⁸ —Shonca ya'pi anoyatopirahuë', a'naíchin
huënantahuaton, "Yosparinquën," itërinco. Inaso' nisha piyapi
niponahuë', Yosë yonquirin. A'napitaso nipirinhüë' co
"Yosparinquën," itërinacohüë', tënin.

¹⁹ Ina quëran itantarin:

—Huanirahuaton iyasha, noya paquë. Yosë natëran ni'ton,
noyatomiatëran huachi, itërin.

*Yosë hua'anëntarinso'
(Mateo 24.23-28, 36-41)*

²⁰ Ina quëran Parisioro'sari huëcapairahuatona', itapona':

—¿Onporota' Yosë isoro'paquë hua'anëntarin? itopi.

—Yosë hua'anëntohuachin iyaro'sa', co a'ninquëchin
ya'noarinhuë'.

²¹ "Isëquë ya'huarin," co taponahuë'. "Pasëquë
ya'huarin," co taponahuë'. Yosë hua'anëntohuachinquëma',
ya'coancantarinquëma', itërin.

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itantarin:

—A'na tahuëri iyaro'sa', panantarahuë. Naporo'
nohuantaramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to,
o'mantararahuë. "Manóton o'manta'in," tosapiramahuë',
co naporo' quënanaramacohüë'.

²³ A'naquën yanonpintarinënguëma'. "Nani o'mantarin.
Pasëquë ya'huarin," itarinënguëma' a'naquën. "Patoro'pa'
ya'huarin, quiyaso' nitotërai," itarinënguëma' a'naquëonta'.
Ina pochin nontohuachinënguëma', ama natëcosohüë'. Ama
inapita imacosohüë'.

²⁴ A'nanaya o'mantararahuë. O'cori' huënsha' topachina,
ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri ya'ipi
piyapi'sa' ni'sarinaco.

²⁵ Iporaso nipirinhüë' chiníquën parisita'huaso' ya'huërin.
Na'a piyapi'sa' co nohuantarinacohüë'. No'huiarinaco.

²⁶⁻²⁷ Iráca Noi pënëntopirinhüë', co natëpihuë'. Co
natëtonahuë', topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi.

Coshatapi, o'osapi, sa'asapi, hui'ninpitanta' aso'yapi. Napoatona', co manta' Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirihuë', Yosë natëton panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinahuë', a'nanaya panca pacon pa'sarin huachi. Naporo' ya'ipiya chimiitopi. Inapochachin piyapi'sa' topinan ya'huasoï', a'nanaya o'mantararahuë'.

²⁸ Notonta' iráca Sotomaquë ya'huëpirihuë'. Inaquë a'napitaso' topinan ya'huatona', coshatápi, o'osápi, nipa'antápi, ma'sha sha'sapi, pëiapi.

²⁹ Napoápirinahuë', Noto pipihuachina, naporo tahuëri chachin Yosë nohuanton, inápa quëran pën a'paimarin. A'nanaya ta'huantopi.

³⁰ Inapochachin canta' a'na tahuëri Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'noantarahuë'.

³¹ "Ina tahuëri nanihuachin, co ma'shanëmapita yonquicaso' ya'huaponhuë'. Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'sha macacaso marë tëranta' ya'concosohuë'. A'naroáchin ta'aco'. Iminquë ya'huëhuatama', ama pëinëmaquë paantacosohuë'. Topinan paco'.

³² Iráca Noto sa'in ma'shanënpita yonquiaton, co a'naroáchin ta'arinhuë'. Napoaton co cha'ërinhuë'. Ina yonquico'.

³³ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Chiminpatama', parisitomi-atarama'. Nipirihuë', casáchin yonquihuatamaco, tëpapurinënquëmaonta', noya noya nanpimiatontarama'.

³⁴ O'mantahuato, naporo' tashi' cato' piyapi ina pë'saraquëáchin huë'ësapirinahuë', a'nara' imarinco ni'ton, anquë'niri inápaquë quëpantararin. A'naso nipirihuë' patarin.

³⁵ Cato sanapi shi'shi' pë'sanapirihuë', a'nara' quëpantararin. A'naso nipirihuë' patarin. [

³⁶ Cato quëmapi ina iminquëáchin sacatapirinahuë', a'nara' quëpantararin, a'nara' patarin,"] tënin Quisoso.

³⁷ —¿Insëquëta' Sinioro napoapi? itopi.

—Ma'sharo'sa' chiminpachina, tamëro'sari huëcapaipi, itërin. (O'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

18

Coisë naporinso'

¹ "Chiniquën cancantatë', apira apira Yosë nontacaso' ya'huërin," ta'ton, pënënto nanan sha'huitantarin ama amitona' a'pocaiso marëhuë'. A'chintaton, itapon:

² "A'na ninanoquë a'na coisë ya'huërin. Co manta' Yosë të'huatërinhuë'. Piyapi'santa' co nosororinhuë'.

³ Ina ninanoquë chachin a'na quëyoron ya'huëpirinhuë', inimiconëni na'con ihuarin. Napoaton coisëquë pa'nin. 'Paso' quëmapi ihuarinco. Sha'huitëquë' quëtanta'inco. Ana'intëquë'; itopirinhuë', co nohuantërinhuë' catahuacaso'. Nani tahuëri paantahuaton, inachachin inachachin itantarin.

⁴ Hua'qui' coisëri co natëpirinhuë', napoin quëran ami ami natanin. 'Co' mini Yosë të'huatërahuë'. Piyapi'santa' co nosoro-rahuë.

⁵ Iso quëyoronso nipirinhuë' apininco. Apira apira huëcapaihuachincora, pinatanahuë. Co huachi ahuantërahuë'. Napoaton inimiconën ana'intarahuë', tënin.

⁶ Ni'co'. Coisë co noyahuë' niponahuë', napoin quëran quëyoron catahuarin.

⁷ ¡Yosëso nipirinhuë' nóya ni'ton, huayoninsopita na'con catahuarin! A'napitari aparisitohuachina', Yosëri no'tëquën ana'intarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin ina nontopi ni'ton, catahuaarin. Co naniantarinhuë'.

⁸ Tahuëri nanihuachin, a'naroáchin ana'intarin. Napoaponahuë' o'mantahuato, ¿na'a ya'pita'ma' natëarinaco quënaimapo to?" itërin Quisosori.

Cato' piyapi Yosë nontopiso'

⁹ A'naquën piyapi'sa' ya'huëpirinahuë'. "Quiyasáchin no'tëquën Yosë natërai. A'napitaso' co quiya pochin natëpihuë'," toconpi. Napopirinahuë', inapita pënënacaso marë' Quisosori itërin:

¹⁰ "Cato' quëmapi Yosë chinotopiso pëiquë Yosë nontacaso marë' pa'pi. A'naso' parisio. A'nanta' coriqui copirno marë' ma'patërinso'.

¹¹ Parisioso' huanirahuaton, sacaronquë Yosë nontërin: 'Tata Yosë, yanontëranquën. Caso' noyaco. Ina marë' noya ni'nanco ni'ton: "Yosparinquën," itëranquën. Co a'napita pochincohuë'. Co ihuatërahuë'. Co nonpinahuë'. Co monshihuanahuë'. Paso' quëmapi co noyahuë'. Caso nipirinhuë' co ina pochincohuë'.

¹² Nani simana catoro' ayonarahuë. Ya'ipi canarahuë quëran, diesmo quëma marë' acorahuë', itërin Yosë nontaton.

¹³ A'naso nipirinhuë' co ya'caritërinhuë'. Tapanaton, monshoárin. Oshanën marë' sëtërin. 'Tata Yosë, caso' oshahuanco. Nosoroatonco, oshanëhuë inquitoco,' itërin.

¹⁴ Ina oshanën inquitaton, Yosëri noya ni'nin. Parisioso nipirinhuë', co noyahuë' ni'nin. A'napita nocanpatama', a'na tahuëri Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhuë': 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', noya acoarinquëma'," tënin Quisoso.

Hua'huaro'sa' nosororinso'
(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Së'huamotorahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Hua'huaro'sa' quëpisopita ca'tano'sanënpitari yaa'papurinahüë'.

—Ama napotocosohüë'. Quisoso apinama', itopi.

¹⁶ Quisosoriso nipirinhüë' itërin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohüë'. Hua'huaro'sa pochin cancantohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'.

¹⁷ Tëhuë'nchachin itëranquëma'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cancantohuatamahuë', co Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', itërin.

Ma'huan yaimarinso'
(Mateo 19.16-26; Marcos 10.17-27)

¹⁸ Ina quëran a'na hua'ani Quisoso huëcapairin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën, tënahüë. ¿Ma'ta' caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin.

¹⁹ —¿Ma'marëta' "Quëmaso' noyanquën" itëranco? Yosëichin noyaso'.

²⁰ Iráca pënëntërinso' nitotëran. "Ama sa'an tëhuananpitëquësohüë'. Ama piyapi tēpaquësohüë'. Ama ihuatëquësohüë'. Ama nonpinapiquësohüë'. Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'," tënin Yosë iráca pënëntaton, itërin.

²¹ —Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë', itërin.

²² Ina natanahuaton, Quisosori itantarin:

—Isonta' Yosë nohuanterin. Paaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconquë'. Coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtonquë'. Ina quëran imaquico. Inapotohuatan, Yosë'pa' na'con canamiataran, itërin.

²³ Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. "Hua'huayätërahuë ma'sha ya'huëtërinco," ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin.

²⁴ Napohuachina, Quisosori itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi.

²⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyo panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Incha nica cha'ërë'poya? itopi.

27 —Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipi nanitaparín, itërin Quisosori.

28 —Ni'quë' Siniro, quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahua-toi, imasarainquën, itërin Pitrori.

29 —Tëhuëenchachin iyaro'sa', nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', tënahuë. A'naquëma' Yosë hua'anëntërinso' a'chinacamaso marë' pëinëma', sa'ama', iyaparima', tatama', mamama', hui'nama', inapita patarama'.

30 Ca marë' patohuatama', ipora chachin Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimi-atarama huachi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'
(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

31 Ina quëran ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, itantarin: “Iporaso', Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' ya'huasëhua', Yosë quëran quëmapico nipirahuë', nani ma'sha onpotarinaco. Pënëntona'piro'sa' iráca ninshitopiso chachin napotarinaco.

32 Hua'ano'sa' masahuatonaco, nisha piyapi'saquë yo'coaninaco. Tëhuaarinaco, no'huiarinaco, ipitarinaco.

33 Chiníquën huihuirahuatonaco, tëpararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëriya quëran nanpiantarahuë,” itërin.

34 Natanaponaraihuë', co nitotopihuë'. Ma'sona tapon naporinso' co yonquipihuë'.

Somaraya anoyatërinso'
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

35 Ina quëran Quiricoquë ya'caritohuachina, a'na quëmapi quënanconin. Ira yonsanquë huënsëarin. Somaraya ni'ton, nani tahuëri inaquë huënsëaton, coriqui topinan ma'patárin.

36 Na'a piyapi'sa' iratapi, natanaton: “¿Inta' huë'sarin?” topachina,

37 “Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin,” itopi.

38 Ina natanahuaton, chiníquën nontërin:

—¿Nosoroco Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosoroco canta', itërin.

39 A'naquën quëchitopisopitari natanahuatona', no'huipi. “Ta'tëquë,” itopirinahuë', aquëtë chachin chiníquën nontërin.

—Nosoroco Siniro. Quëmaso' Tapico' shinquën. Onpopi-onta' catahuaco, itantarin.

40 Quisososo' chiniconahuaton, camaitërin quëcacaíso'. Quëshihuachinara:

41 —¿Ma'ta' iyasha onpochinquën? itërin.

—Anoyarayatoco Siniro canta' ni'chi, itërin.

42 —Noyapa'. Natëranco ni'ton, anoyarayataranquën, itërin.

⁴³ Itohuachina, a'naroáchin noya ni'tërin. "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërinco paya!" ta'ton, Quisoso imarin. Piyapi'santa' pa'yatatona', "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërin paya," topi.

19

Saquio anoyacancantërinso'

¹ Quiricoquë canconahuaton, ninano huáncana pa'sarin.

² Inaquë a'na ma'huan ya'huërin. Saquio itopiso'. Inaso', coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa' hua'anën ni'ton, chiniquën nanantërin.

³ Quisoso inaquë huë'pachina, na'a piyapi'sari yamotërapí. Saquionta': "Canta' Quisoso nohuichi," ta'ton, huë'pirinhuë'. Mo'copiya ni'ton, co nanitërinhuë' quënanacaso'.

⁴ Napoaton ta'arë'nachin piyapi'sa' na'huëtërahuaaton, naraquë nanpëconin. "Isëquëchin Quisoso huë'sarin," ta'ton, inaquë huënsëarin Quisoso nococaso marë'.

⁵ Quisososo' inaquë canconahuaton, në'pëconin.

—Iya Saquio, manóton nohuaraquë'. Ipora tahuëri quëma pëinënquë yacahuaranquën, itërin.

⁶ Napotohuachina, manorahuaton, nohuaraimarin. Pa'yataton, "Noya Maestro. Huëquë' ni'quico," itërin. Ina quëran pëinënquë quëparin.

⁷ Piyapi'sari quënanahuatona', ninontapi. "¿Onpoatonta' os-hahuan pëinënquë yacahuatonin?" nitopi.

⁸ Saquioso nipirinhue' Quisoso a'chininso' natanahuaton, noya natërin. Napoaton itapon:

—Nani ma'sha Sinioro ya'huëtërinco. Ipora patoma sa'ahuario'sa' quëtarahuë. Iráca a'naya a'naya nonpintato, ihuarahuëso' na'con na'con quëtantarahuë. A'na marëíchin nipirinhue', catapini quëtantarahuë, itërin.

⁹ Itohuachina, Quisosori itërin:

—Ipora tahuëri Yosë nicha'ërinquën. Sa'an, hui'nanpita, inapitanta' nicha'ërin. Apraan shinquën ni'ton, nicha'ërinquën.

¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë', chihuëpi pochin nipi. Inapita yonica'huaso marë' o'marahuë. Cancanëna' anoyacancanta'huaso marë' o'marahuë, tënin Quisoso.

Canacaso marë' coriqui quëtërinso'

¹¹ Na'a piyapi'sa' natanapi. Paatona', Quirosarinquë ya'caritërapí. "Ipora tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpoo huachi," topi. Napoaton Quisosori a'na pënënto nanan sha'huitërin:

¹² "A'na quëmapí aquë pa'sarin hua'an ya'conacaso marë'. Yapa'pachina, piyapinënpita nontërin: 'Inatohua' pa'pato, copirno chiniquën nanan quëtarinco naro'pa' hua'anënta'huaso

marë'. Oshaquëran chiníquën nanan quëtohuachinco, huënantarahuë,' tosahuaton,

¹³ shonca inpriatonën amatërin. Huë'pachinara, a'naya a'naya coriqui quëtërin. Napopináchin quëtëra'piarin. 'Iporaso' aquë pa'sarahuë. Iso coriqui quëchinquëma' ma'sha pa'anatoma', na'con na'con canacamaso marë', itërin. Itahuaton, pa'nin.

¹⁴ Piyapinënpitaso nipirihuë' co nohuantopihuë'. No'huipi. Napoaton comisionënpita a'papi copirno sha'huitacaiso marë'. 'Ina quëmapi co nohuantëraihuë' hua'anëntiincoiso'. Ama acoquësohuë', itoonpi.

¹⁵ Copirnosso nipirihuë' co comisionënpita natëtonhuë', chiníquën nanan quëtërin. Napotohuachina, ya'huërinquë huëantarin. Canquirahuaton, inpriatonënpita amataantarin. Huë'pachinara, '¿Onpota' canarama?' itëra'piarin.

¹⁶ A'naso' huë'sahuaton, itërin: 'Ina nápo' coriqui sinioro quëtëranco. Ma'sha pa'anato, nani shoncaro' aquëtë canarahuë,' itërin.

¹⁷ 'Ma noya sacatëran. Natëranco ni'quëhuarë', hua'an aco'inquën. Shonca ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin.

¹⁸ Ina quëran a'na inpriatonën huë'pachina, itërin: 'Ina nápo' coriqui, sinioro, quëtëranco canta'. Ma'sha pa'anato, a'natëraporo' aquëtë canarahuë,' itërin.

¹⁹ 'Natëranco ni'quëhuarë', quëmanta' hua'an aco'inquën. A'natërápo ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin.

²⁰⁻²¹ A'nanta' nipirihuë' huë'sahuaton, itërin: 'Quëmaso' sinioro, co nosorancoihuë' ni'ton, të'huatëranquën. Co sacataponahuë', canaran. Co sha'topiranhüë', nitërinso' manan. Canahuato, topinan osëretarinco, ta'to, co sacatërahuë'. Ina nápo' coriqui quëtëranco'so' panioquë so'pinahuato, taparahuë. Ma'tana ya'huarin,' toconin.

²² 'Quëmaso' co noyanquënhüë', chiroran. Co pi'pisha tëranta' natërancohuë'. Quëmaora nanamën quëran napotaranquën. Co sacataponahuë', canaran, ¿itëranco ti?

²³ ¿Onpoatonta' nipachin co bancoquë acoranhüë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohüë', itërin.

²⁴ Ina quëran piyapinënpita sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë. Coriqui osëretahuaton, paso' quëmapi quëtëquë', na'con na'con canarinso', itërin.

²⁵ 'Co'ta, inaso' nani hua'huayátërahuë coriqui ya'huëtërin. ¿Naquëranchin quëtanta'i ti?' itërin piyapinëni.

²⁶ 'Ina mini quëtëquë'. Noya natërinco ni'ton, na'con ya'huëtarin. Na'con na'con quëtantarahuë. A'naso nipirihuë' co natërincohuë' ni'quëhuarë', pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osëretarahüë.

27 Co nohuantërinacosopitaso nipirinhüë' maconco'. Isëquë chachin tēpaco', tēnin," itërin Quisosori.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

28 Ina tosahuaton, paantarin. Quirosarinquë ya'caritëriarin.

29 Ya'caritahuaton, Oriposë panēnquë canconin. Ina ya'cariya cato' ninano' ya'huërin. A'naso' Pitipaqui itopi. A'nanta' Pitania itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitërin.

30 —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natirinquë canconpatama', mora hui'napishin a'sonpinan quënanconarama'. Co incari tēranta' huënsëchätërarinhüë'. I'quiritahuatoma', quëshico.

31 “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinquëma', “Sinioro nohuantërin,” itoco', itërin.

32 Itohuachina, pa'pi. Pa'sahuatona', mora a'sonpinan quënanconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi.

33 I'quiritaquëya':

—¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itërin hua'anëni.

34 —Siniorori nohuantërin, itohuachina:

—Inta nipachin, quëpaquë', itërin.

35 Napotohuachina quëpatopi. Mora aipi a'mopiso' huëtöhuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin.

36 Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtöpi. Chiniquën hua'an pochin nicatona', napotapi. Inaquë Quisoso pa'sarin.

37-38 Oriposë panën quëran nohuarapona pochin, imarinso-pita chiniquën nonsapi.

—¡Ma noyacha Quisososo paya! Nani ma'sha nitotërin. Yosë nohuanton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin, ni'nai. Yosëri a'paimarin hua'anëntinpoaso marë'. Siniorori chachin chiniquën nanan quëtërin. ¡Ma noyacha Yosëso paya! Nanan anoyatërinpoa' ni'ton, noya yonquirinpoa', topi. Noya cancantatona', napopi.

39 Parisioro'sari natanahuatona', no'huipi.

—Imarinënsopita Maestro, sha'huitëquë' ta'china', itopi.

40 —Ta'topi naporini, na'piro'sa tēranta' chiniquën nointonahuë', tēnin Quisoso.

41 Ina quëran Quirosarin notënanquë canconpi. Canconpachina, piyapi'sa' yonquiaton, Quisoso sëtërin. Sëtatón, na'nërin.

42 “Hua'qui' pënënpiranquëmahuë', co yanatanamacohüë'. Ipora tēranta' no'tëquën yonquirama' naporini, noya cancanchitomahuë'. Iporaso nipirinhüë' co huachi nanitaramahuë'. Co natantochináchinhüë' cancantërama'.

43 Napoaton a'na tahuëri parisitarama'. Inimiconëmapita huëcapairahuatënënuëma', tancapitarinënuëma'. Ya'ipi parti quëran ahuëarinënuëma'. Ninano pairapiramaso' inápa niponahuë', ma'sha a'mitë a'mitëtapí ya'conacaiso marë'.

44 Ya'conahuatona', pëinëmapita ohuatapi. Co a'na na'pi tëranta' niya'huiritarinhuë'. Ya'ipinquëma' ta'huantarama'. Nicha'ëca'huanquëmaso marë' o'mapirahuë'. Co nohuantëramacohuë' ni'ton, Yosë ana'intarinquëma huachi," tënín Quisoso.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

45 Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuaton, nipa'antopisopita a'parin.

46 –Yosë quiricanën quëran tapon: “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huë'in piyapi'sa' nontiinacoso marë',” tënín Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpique pochín nitërama', itërin Quisosori. Itahuaton, a'parin.

47 Ina quëran nani tahuëri inaquë a'chinín. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa, ninano' hua'ano'sa', inapitaso' no'huitona', Quisoso yatëpapirinhüë'.

48 Na'a piyapi'sari nóya natanatona' yamotopi ni'ton, co nanitopihuë' macacaiso'.

20

Chiniquën nanantërinso'

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

1 Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarahuaton, piyapi'sa' a'chintantarin. Noya nanan pënëntaquëya', cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

2 –¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochín nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

3 –Noyapa', carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, canta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'.

4 ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapiri nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita yonquiatoma'? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

5 Natanahuatona', inahua capini ninontopi. “¿Ma'ta' itahua? ‘Yosëri nanan quëtërin aporintacaso’, itohuatëhua': ‘¿Onpoatomata' nipachín co natëramahuë’?’ itarinpoa'.

6 Nipirinhüë': ‘Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin, itohuatëhua', na'a piyapi'sa' chiniquën

no'huiarinënpoa'. Na'piquë të'yaratënënpoa', tëpamarinënpoa'. 'Yosëri a'parin pënëinpoaso marë', topi ya'ipiya," nitopi.

⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona': "Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë'," toconpi.

⁸ —Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ Ina quëran piyapi'sa' a'chintacaso marë', iso pënënto nanan sha'huitaantarin: "A'na quëmapi pancana iminin. Inaquë opasáchin sha'nin. Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë', nitërinso' patomachin maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin. Hua'qui' inaquë ya'huërin.

¹⁰ Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën ya'huërin'pa' a'parin. Patoma nitërinso' ma'caso marë' pa'pirinhuë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'papi.

¹¹ Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'pantapirinhuë'. Inanta' chiniquën no'huitona', ahuëantapi. Ahuëatona', topinan a'paantapi.

¹² A'nanta' a'pantapirinhuë'. Pë'sharahuatona', a'papi inanta'.

¹³ Napoin quëran hua'anëni yonquirin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papi'rahuë'. Ahuërahuatona', topinan a'pairachinpi. Hui'nahuë nosoropirahuë', ina huachi a'pa'rahuë. Ina natëapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papi'rinhuë'.

¹⁴ Inpriatonënpitaso' hui'nin quënanahuatona', ninontopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tëpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua huachi,' nitopi.

¹⁵ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', aipiran të'yatahuatona', tëpapi.

Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon, hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'?

¹⁶ A'naróáchin huëntarahuaton, inpriatonënpita tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tēnahuë," itërin Quisosori.

Ina natanahuatona':

—¿Ama onporonta' napoinsohuë'! topi.

¹⁷ Napohuachinara, nirayarahuatona', itantarin:

—Napotiramahuë', ¿ma'ta' tapon nipachin pënëntona'pi iráca ninorinso'? Ninshitaton, tapon:

“Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhuë',
pëina'piro'sa' co nohuantopihuë'. ‘Nagoonin,’ ta'tona',
të'yatopirinahuë',

hua'anëni maantarahuaton, ‘Iso na'pi mini na'con na'con no-
huantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarín.

18 Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso
nipirinhuë' ina na'pi chachin insosona anoantohuachin,
ni'sharianin,” itërin Quisosori.

19 Ina natanatona', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', in-
apitaso' no'huitopi: “Chinotatonpoa', pënenarinpoa',” ta'tona',
yamapirinahuë' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa'
të'huatatona', co mapihuë'.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'
(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

20 Napoaton a'naquën quëmapi'sa' amatahuatona', itapona':
“Nonpintatoma', Quisosoquë paco'. Yaimaramaso pochin
nicatoma', ina nontoco' atëhuëcaso marë'. Ina quëran
sha'huirapihuatama', hua'ani sontaro'sa' a'paarin ina maca-
caso marë',” itopi.

21 Itohuachinara, pa'pi Quisoso nontapona':

—Ma noya Maistro nontërancoi. No'tëquën a'chinan.
Yosë nanamën no'tëquën a'chintatoncoi, co hua'an tëranta'
të'huatëranhuë'.

22 Napoaton yanatanainquën. Noma copirnosos' nisha
piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui
ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachina', ¿noya
ipora quëtacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'?
Sha'huitocoi nitochii, itopi.

23 Quisososos' nipirinhuë' yonquipisopita nitotërin.

—¿Onpoatomata' yaatëhuëramaco'?

24 Noma coriqui quëshico ni'i, itërin. Napohuachina,
quëtopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno,
itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itaantahuachina, —
Noma copirno chachin, itaantapi.

25 —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin
quëtaantaco'. Naporahuaton, Yosëso' nininpoa' ni'ton,
hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso'
ya'huërin, itërin.

26 Na'a piyapi'sari Quisoso yaatëhuëpirinahuë', co nanitopi-
huë':

—Ma noyacha a'panitërin paya, ta'tona', co huachi natan-
pihuë'.

*Piyapi'sa' nanpiantarapiso'**(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)*

²⁷ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi. Satosioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. "Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanpiantarihua'huë'," toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapai.

²⁸ —Íraca Maistro Moisësë pënëninpoa': "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huërëtacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin," ténin Moisësë ninshitatón.

²⁹ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhue'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin.

³⁰ Ina iini chachin imoroën maantarin. Moisësë téninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin.

³¹ A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi.

³² Ina quëran sanapinta' chiminin huachi.

³³ Canchisë iinpitari chachin mapirinhue', nanpiantacaso' tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

³⁴ —Co no'tëquën, iyaro'sa', yonquiramahuë'. Isoro'paquë piyapi'sa' sa'api, so'yapi, inapopi. Ina quëran chiminpi.

³⁵ A'naquën Yosëri noya ni'ninsopita inápaquë pantarapi. Nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co so'yaponahuë'.

³⁶ Co huachi chiminaponahuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi. Nanpiantarapi ni'ton, Yosë hui'ninpita chachin nisapi.

³⁷ Chiminpisopita tëhuëenchachin nanpiantarapi. Ina a'chinchinquëma'. Moisësë chachin ninshitërinso'. Nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosëri nontërin: "Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco," ténin Yosë.

³⁸ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton inapitanta' nani chiminpirinhue', nanpimiataantapi, itërin Quisosori.

³⁹ Cotio maistro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha, Maistro, yonquiran paya! ténin a'na'.

⁴⁰ Ina quëran të'huatatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

*Yosëri a'paimarinso'**(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

⁴¹ Ina quëran Quisosori itantapon:

—Iráca Yosë quiricanênquë sha'huitërinpoa'. “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'êcaso marë'. Inaso' Cristo,” ténin iráca. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara: “Cristoso' Tapico' shiin,” topi. Napopirinahuë',

⁴² iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninorin. Sarmoquë ninshitaton, naporin:

Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin: “Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

⁴³ inimiconënpita cari minsëchinquën,” itërin Yosëri, ténin Tapi.

⁴⁴ Shia'huain niponahuë', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë,” ténin Tapi. Piyapi chachin nipirinhüë', Tapiri chinotërin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori.

Cotio maistro'sa' yanonpipiso'

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Ya'ipi piyapi'sa' natantapaquë, ca'tano'sanënpita pënënaton, itapon:

⁴⁶ “Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinënquëma'. ‘Noya noyacoí,' ta'tona', naporopi a'mopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari nontopi. ‘Huë'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi. Niyontonpiso pëiquë ya'conahuatona', hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuënsëconpi.

⁴⁷ Noya nonaponaraihuë', a'naya a'naya quëyoronos'a' nonpintatona', ma'shanënpita matopi. Ama noninacaiso marëhuë' hua'qui' Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran natëpihuë'. Ina marë' aquë aquëtë' Yosëri ana'intarin,” itërin.

21

Quëyoron Yosë marë' coriqui acorinso'

(Marcos 12.41-44)

¹ Yosë chinotopiso pëiquë a'na cacon ya'huërin. Inaquë coriqui Yosë marë' po'mopi. Quisosori notëërahuaton, na'a ma'huano'sa' ni'nin. Na'con coriqui inaquë po'morapirinahuë'.

² Ina quëran a'nara quëyoron huë'nin, sa'ahua nininso'. Catotëra'huayaíchin coriqui po'moquirin.

³ Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

—No'tëquën itëranquëma', na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuë', iso quëyoronso nipirinhüë' na'con na'con po'moquirin.

⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopisoíchin po'mopi. Iso sanapiso nipirinhüë', pi'pian ya'huëcharinso', ya'ipi po'moton, tiquirin. Napoaton na'con na'con Yosë quëtërin, ténahuë, ténin Quisoso.

Yosë pëimën ohuatapiso'
(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Yosë chinotopiso pëi' nicatora', a'naquën nitapona': —Ma noyápiachin na'pi quëran nipi. A'naquën ninshiyaráchin Yosë marë' acopiso', nitopi.

⁶ Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuë', a'na tahuëri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tëranta' niya'huititarinhuë', itërin.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'
(Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23)

⁷ Napohuachina, natanpi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ina tahuëri'sa' nanirihuachin, ¿ma'ta' onporahuachina', nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁸ Napotohuachinara: “Ni'cona iyaro'sa' nonpin-tochinënuëma'. A'naquën huëcatona': ‘Caso' Cristoco. Yosë chachin a'pairinco,’ tosapi. A'napitanta' nonpin nanan sha'huirapi. ‘Nani tahuëri naniriarin, nitotërai,’ tosapi. Ama inapita imacosohuë'.

⁹ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohuë'. Piyapi'sa' co noyahuë' nicatora', na'a quira nisapi. Napoaponahuë', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuë'.

¹⁰ Nisha nisha piyapi'sa' capini quira nisapi. Copirnoros' capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marë'.

¹¹ A'na parti a'na parti panca ocohua pa'sarin. Cosharori pahuantohuachina', piyapi'sa' tanari tiquirarin. Nisha nisha parti chiniquën canio matarin. Na'a taquirapi. Yosë nohuan-ton, nisha nisha ma'sha inápaquë ya'noarin. Quënanahuatona', piyapi'sa' pa'yanapi. Ya'ipiya të'huatapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ayonquicaiso marë' napoarin.

¹² Co'huara ma'sha onpoyatërasohuë', co noya piyapi'sahuë' masarinënuëma'. Imaramacoso marë' aparisitarinënuëma'. Cotio niyontonpiso pëiquë sha'huirapiarinënuëma'. Tashinan pëiquë po'morarinënuëma'. Imaramacoso marë' copirno ya'huërinquënta' quëpararinënuëma'.

¹³ Naporo' inapitanta' Yosë nanamën sha'huitohuatama', natanapi.

¹⁴ Mapachinënuëma', ‘¿Ma'cha tonopocoya?’ ama tocosohuë'.

¹⁵ Catahuanquëma' noya nonacamaso'. Ca nohuanto, noya yonquiarama'. Inimiconënpita co nanitapihuë' a'paniinquëmaso'.

16 Tataparima' co imatonahuë', sha'huirapiarinënguëma'. Iyaparima', quëmopinëmapita, amiconëmapita, inapita sha'huirapiarinënguëma'. A'naquëma' tēpararinënguëma'.

17 Imaramacoso marë' na'a piyapi'sa' no'huiarinënguëma'.

18 Napoaponahuë', Yosë ni'sarinquëma' Co inquëma tēranta' chimimiataramahuë'.

19 Noya imamiatohuatamaco, cha'ësarama'.

20 Notohuaro' sontaro'sa' nisha parti quëran huëcatona', Quirosarin tancapitapi. Ina ni'patama', nani tahuëri nanirinsò' nitotarama'. 'Quirosarin ata'huantapi,' tosarama'.

21 Naporo' ta'acaso' ya'huërin. Cotia parti ya'huëhuatama', motopi'pa' ta'aco'. Ninanoquë ya'huëhuatama', a'naroáchin pipico'. Iminëmaquë ya'huëhuatama', ama ninanoquë ayancontacosohuë'.

22 Ina tahuëri'sa' nanihuachin, na'con parisitapi. Iráca Yosë quiricanënguë ninorinsò chachin naporo huarë' Yosëri chiníquën ana'intarin.

23 Cayorono'sa', hua'huahuano'sa', inapitaso' sacai quëran ta'arapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosëri no'huiton, co-tioro'sa' ana'intarin.

24 Inimicoro'sa' huëcatona', na'a piyapi'sa' sahuëniquë tēparapi. Nisha nisha sontaro'sari ya'huëpiquë quēparapi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sa' Quirosarinquë ya'conahuatona', camaitapi. Hua'qui' inaquë ya'huapona'. Tahuërinën nanihuachina, Yosë nohuanton, pipiapi.

Quisoso o'mantacaso' tahuëri

(Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)

25 Ina quëran Yosë nohuanton, pi'i tashiarin. Co huachi yoqui a'pianinhuë'. Tayoraro'sa' inápa quëran anotarín. Marënta' panca co'sacaitapon ni'ton, tēnëntapon. Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapona'.

26 Inápaquë ya'huërinso pitanta' nacon nacontapon. Piyapi'sa' nisha nisha yonquiatona', tē'huatapona'. '¿Ma'cha onporo'poya?' ta'tona', pa'yani yatēpapon.

27 Ina quëran ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantararahuë. Chiníquën nanantato, o'mantararahuë. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë.

28 Napoaton nisha nisha quira nisahuachina', nisha nisha ma'sha onporahuachina', ama pa'yancosohuë'. O'manta'huaso' tahuëri naniriarin ni'ton, nóya cancantatoma', ninaco. O'mantahuato, noya nicha'ësaranquëma'. Yosë'pa' quēpantaranquëma'," itërin Quisosori.

29 Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. A'napita nararo'santa' yonquico'.

30 Nara ta'amënquë monoantahuachina: 'Nani o'napi naniriarin,' topi.

31 Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin. Yosë hua'anëntarinpoa', tosarama'.

32 No'tëquën itëranquëma'. Co'huaara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasohuë', nani ma'sha onporapi.

33 Isoro'pa' ta'huantarin. Pi'iro'tënta' ta'huantarin. Ca nanamëhuëso nipirinhüë' co onporonta' ta'huantarinhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipiya sha'huitëranquëmaso chachin naniarin.

34 Ni'cona naniantotamaco. Ama pita pa'yatacasoachin cancantocosohuë'. Ama no'picosohuë'. Ama ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', co aquëtë' yonquiaramacohuë'. Co noya ninahuatamacohuë',

35 huënson a'naroáchin ma'sha maninso pochin, a'nanaya o'mantararahuë. Ya'ipi piyapi'sa' a'ninquëchin ni'sarinaco.

36 Napoaton noya cancantatoma', Yosë nontoco' achinican-cainquëma' cha'ëcamaso marë'. Yosë quëran caso quëmapico ni'to, co imapisopitahuë' ana'intarahuë. Apira apira Yosë nontohuatama', naporó' tahuëri co tapanatomahuë', noya huaniparamaco," ténin Quisoso.

37 Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë a'chinin. Tashi' nipachina, Oriposë panënquë huë'ëcaso marë' pa'nin.

38 Tashiramiaachin na'a piyapi'sa' chinotopiso pëiquë pa'pi Quisoso natanacaiso marë'.

22

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

1 Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporó' cotioro'sa' niyontonpi Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquicaiso marë'. Ina tahuëri nanihuachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'.

2 Corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitari chinotopi Quisoso tëpacaiso'. Piyapi'sa' të'huatatona', co nanitopihuë' a'ninquëchin macacaiso'.

3 Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' sopairi ya'coancantërin, Cotasë Iscarioti itopiso'. Sopairi ya'coancantohuachina,

4 corto hua'ano'saquë pa'nin. Cotio sontaro'santa' nontërin Quisoso sha'huirapicaso marë'.

5 Natanahuatona', pa'yatopi. Ina marë' coriqui quëtacaiso sha'huitopi.

6 —Noyapa', ta'ton, Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

7 Pascoa tahuëri'sa' nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Naporo tahuëri chachin carniroa'hua iráca tēpapiso pochin tēpaantapi yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi.

8 Quisosonta' yonquirin ina pochin capacaso' ni'ton, Pitro, Coansha, inapita sha'huitërin:

—Paatoma', Pascoa cosharo' tapaco' capaquëhuaquë, itërin.

9 —¿Intohuata' paatoj tapaii? itopi.

10 —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'. Pëiquë ya'concompachin, canpitanta' ya'conco'.

11 Pëi' hua'anën quënanconpatama', natanconco'. “¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capaca'huaiso'?” tēnin Maistro,” itonco'.

12 Napotohuatama', panca patoana a'notarinquëma', inápaquë nininso'. Misa, huënsënan, inapita nani ya'huërarin. Inaquë cosharo' tapaco' canpoa' capaquëhuaquë, itërin Quisosori.

13 Itohuachina, paatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' acopi capacaiso marë'.

14 Ora nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' huë'pi. Huëcatona', misaquë huënsëquipi.

15 —Apira Pascoa cosharo' ca'sarëhua'. Pa'pi nohuantërahuë canpitaro'co ina capa'huaso'. Ipora tēranta' ca'ahua' co'huara chimianahuë.

16 Yosë natëto, chiminarahuë. Iporáchin Pascoa cosharo' ca'sarahuë. Ina quëran Yosë hua'anëntërinso' naniquë huarë' ca'sarahuë. Naporo' noya noya ya'huarihua', itërin.

17 Minëa'hua masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Canpitanta' pi'pian pi'pian o'oco'.

18 Ipora quëran huarë' co huachi huino o'osarahuë'. Yosë isoro'pa' hua'anëntaquë huarë' o'oantarahuë, itërin.

19 Ina quëran cosharo' masahuaton, “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, sē'panin. Inapotahuaton, a'naya a'naya quëtërin.

—Ca nonëhuë pochin iso'. Canpita marë' chiminarahuë. Ca chinotatomaco, ca'co', itërin.

20 Nani coshatohuachinara, ninëa'hua maantarin.

—Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Huënainëhuë quëran nicha'ësaranquëma'.

²¹ Napoaponahuë', a'naquëma' carë'quëma chachin coshat-pomarahuë', sha'huirapíaramaco.

²² Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina nohuanton, chim-inarahuë. Napoaponahuë', sha'huirapírinco', chiníquën parisitapon. Yosëri ana'intarin, ténin Quisoso.

²³ “¿Inquënpoacha yasha'huirapírehua' nicaya?” nitopi.

Chini chiníquën nanantacaso' nohuantopiso'

²⁴ Ina quëran inahua capini ninontapi. “¿Inquënpoata' chini chiníquën nanantëre'pëhuaya?” nitopi. Ya'ipiya chiníquën nanan nohuantopi.

²⁵ Napoaton Quisosori itërin: “Nisha piyapi'sa' co Yosë no-huitopihuë'. Hua'anënapita chiníquën nanantatona', piyap-inënpita camaipi. 'Caso' noyaco ni'ton, “a'paitona'pi,” itoco,' toconpi a'naya a'naya.

²⁶ Canpitaso nipirinhüë' ama ina pochin yonquicosohuë'. Insosona chiníquën nanantacaso nohuantohuachin, a'napita na'con na'con catahuacaso' ya'huërin. Hua'an yanipatama', piyapimia pochin cancantoco'.

²⁷ Ni'co'. Hua'anso' huënsërahuaton, coshatarin. Piyapinënpitaso nipirinhüë' sacatapi. Co hua'anën pochin chiníquën nanantopihuë'. Caso nipirinhüë' piyapimia pochin cancantërahuë. Apira apira a'napita catahuarahüë.

²⁸ Canpitaso' noya imaramaco. Aparisitopírinacohüë', co a'poramacohüë'.

²⁹ Ina marë' Yosë'pa' canaarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanton, hua'anëntarahüë. Naporo' canpitanta' acoaran-quëma' hua'an pochin nicamaso'.

³⁰ Hua'anëntohuato, carë'quëma' noya coshatërehuaso pochin nóya cancantarama'. Inaquë catahuaramaco ya'ipi israiro'sa' hua'anënta'huaso', itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Ina quëran Simon Pitro pënënin chiníquën cancantacaso marë'.

—Tëhuëchachin iya Simon sopai yaminsërinquëma'. Inari nani Yosë nontërin: “Arosë pintiapiso pochin tëni'i, top-irahuë',” itërin. “Inta nipachin tëniriquë',” itërin Yosëri. Napoaton sopai chiníquën sha'huitarinquëma' naniantamacoso marë'.

32 Caso nipirinhue' iyasha, nani Yosë nontërahuë ama a'poancoso marëhuë'. Napoaton co naniantomiatarancohuë'. Noya imaantahuatanco, iyanpita achinicanquë', itërin.

33 —Sinioro, co caso' a'poaranquënhuë'. Tashinan pëiquë po'mohuachinënuë, canta' ya'co'in. Yatëpapirinacohuënta', co të'huatarahuë', tënin Pitro.

34 —No'tëquë iyasha itaranquë. Ipora tashi chachin, co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitërahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

Tëniarinsó'

35 Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon:

—Iráca a'chinacamaso marë' a'paranquëma'. Pa'patamara, coriqui, pë'pëto, sapatë', co inapita tëranta' quëparamahuë'. Topinan pa'patamara, ¿co manta' pahuantërinquëmahuë' ti? itërin.

—Co manta' pahuantërincoihuë'. Noya pa'nai, itopi.

36 —Iporaso nipirinhue' sacai' nipon. Napoaton ama topinan pacosohuë'. Coriqui, pë'pëto, inapita ya'huëtohuachinquëma', quëpaco'. Co sahuëni ya'huëtohuachinquëmahuë', a'moramaso' pa'anatoma', sahuëni pa'anco'.

37 Iráca Yosë quiricanën quëran ninorinaco. “Apiro'sarë' acorapi,” tënin. Napopiso chachin apiro'sa pochin cancanta-tonaco, masarinaco. Ya'ipi ninorinacoso' nanicaso ya'huërin, tënin.

38 —Ni'quë' Maistro. Cato' sahuëni ya'huëtërincoi, ito-huachina:

—Tatoco huachi pa'ahua', itërin Quisosori.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

39 Ina quëran pipirahuaton, Oriposë panënuë pa'nin. Nani tashi' inaquë pa'nin. Ca'tano'sanënpitarinta' imapi.

40 Inaquë canconpachinara:

—Yosë nontoco' iyaro'sa', ama sopai minsëinquëmaso marëhuë', itërin.

41 Ina quëran amashamiachin pa'sahuaton, isonin quëran, inaora Yosë nontërin:

42 “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco, ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuë', quëma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tënahuë. No'tëquë yanatëranquë,” itërin.

[

43 Nani nontohuachina, anquëni inápa quëran o'marahuaton, achinirin.

44 Ina quëran pa'pi sëtaton, chiniquën Yosë nontaantarín. Oncainën huënai pochín no'paquë hui'shirín.]

45 Nani Yosë nontohuachina, ca'tano'sanënpita paahuantapirínhuë'. Huë'ësápi quënanconín. Sëtatona', huë'ësápirínahuë'.

46 —¿Onpoatomata' iyaro'sa' huë'ësárama'? Huënsëatoma' Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë', itërin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

47 Nontaso chachín, na'a piyapi'sa' canquipi. Cotasë quëchitëriarín. Inanta' ca'tanaponahuë', a'notiarín. Quisoso ya'yoranquirahuaton, apinorín.

48 —Iya Cotasë, Yosë quëran quëmapico nipirahuë', ¿sha'huirapitonco, apinoranco ti? itërin.

49 Ca'tano'sanënpitari quënanahuatona', “Quisoso yamasapi,” ta'tona', yaahuëtópi.

—¿Sahuëniquë Siniro ahuëchi? itopirínahuë'.

50 Co'huara a'panichatërasohuë', a'naso' corto hua'an piyapínë ahuëaton, inchinan huëratën nishitëtërin.

51 —Tananpitëquë' iyasha. Ama ahuëquësohuë', itërin Quisosori.

Ina quëran së'huahuëratërahuatón, a'naroáchin anoyatërin.

52 Naporahuaton, corto hua'ano'sa', capitano'sa', ansiano'sa', inapita itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatoma', huëcapairamacó. Tëpatona'pi pochín cancantatomaco, ¿yamanamacó ti?

53 Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Nicapomaracohuë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, iporaso' masaramaco. Tashi pochín cancantërama' ni'ton, sopai camairinquëma' co noyahuë' nicaso marë', itërin.

Pitrori nonpinapirínso'

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

54 Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' pëinënuquë quëpapi. Pitrori aquë quëran imaquiariín.

55 I'iratëquë huarë' imaquirahuaton, pairaanaquë ya'conín. Inaquë ponisiario'sa' nani a'pëtópi napëntacaiso marë'. Pana yonsanquë huënsërahuatón, inanta' napëntarín.

56 Napëntaquëya', a'na cosonari quënanín. Noya ni'sahuaton: —Iso quëmapinta' Quisoso imarín, tënín.

57 —¿Co imoya caso' ina nohuitërahüë'! itërin Pitrori.

58 Co hua'quiya quëranhuë' a'na quëmapiri niantarín.

—Quëmanta' Quisoso imaran topirahuë', itërin.

—Co'chi iyasha imarahuë' paya, itaantaranin.

⁵⁹ A'na ora pochin nisahuaso', a'nanta' taantapon:

—Cariria piyapi pochin nonin ni'ton, iso quëmapinta' Quisoso ca'tanin ténahuë, ténin.

⁶⁰ —¿Co'chi iyasha paya! Co cariso' nohuitërahuë', itaantaranin.

Nonaso', atari përarin.

⁶¹ Naporo chachin Quisosori tahuërëtahuaton, Pitro notëerin. Ni'sarin ni'ton, ninorinso' Pitrori yonquirin. “Ipora tashi chachin, co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco,” ¿itërinco pora? ta'ton,

⁶² aipiran pipirahuaton, na'nërin. Chiníquën sëtaton, na'nërin.

Quisoso tēhuapiso'

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Ina quëran ponisiaro'sari Quisoso tēhuapi. Tēhuarahuatona', ahuëpi.

⁶⁴ Tonporayatahuaton, panpirayapi.

—¿Inta' ahuërinquën? Ninoquë', itopi.

⁶⁵ “¿Quëmaso' hua'anquën ti?” itatona', tēhuapi. Nisha nisha itatona', no'huipi.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Tahuërihuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita niyontonpi. Nani niyontonpachina', inaquë Quisoso quëpapi natanacaiso marë'.

⁶⁷ —Quëmaso' Cristo Yosë a'paimarinquënso' nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Sha'huitohuatëinquëma', co natëaramacohuë'.

⁶⁸ Ma'sona tëranta' natanpatëinquëma', co a'paniantaramacohuë'.

⁶⁹ Nipirinhüë', ipora quëran huarë' caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë inchinanën quëran huënsëapo. Inaquë chiníquën nanantarahuë, itërin.

⁷⁰ —Napoahuarë' ¿quëmaso' Yosë hui'ninquën ti? itopi.

—Ca mini inaco, itërin.

⁷¹ —Co huachi aquëtë' sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuë'. “Ca Yosë hui'ninco,” toconin, nani natanëhua', nitopi.

23

Piratoquë quëpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Ina quëran pipirahuaton, Piratoquë Quisoso quëpapi.

² Inaquë sha'huirapipi.

—Iso quëmapi piyapi'sa' nonpintarin. “Noma copirno coriqui yama'pahuachinquëma', ama quëtocosohuë',” toshuaton: “Caso' Cristoco. Yosë a'paimarinco hua'anënta'huaso marë',” toconin, itopi.

³—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin.

⁴Nonapipiso' natanahuaton, ya'ipi cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa' inapita itapon:

—Iso quëmapiso' noya, tënahuë. Co manta' onporinhuë'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuë', itopirinhuë',

⁵aquë aquëtë' no'huitatona', itaantapi:

—A'chintohuachina, piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Naporahuaton, copirno yano'huipi. Ya'ipi parti a'chinárin. Cariria parti quëran huëcaton, ya'ipi Cotia parti pa'tërin. Isëquënta' a'chinarin, itopi.

Irotisëquë a'parinso'

⁶Ina natanahuaton, “¿Cariria parti quëran huë'nin ti?” itërin Piratori.

⁷“Ina quëran mini,” itopi. I'huamiáchin Cariria hua'an Quirosarinquë huë'nin ni'tapon, Irotisë itopiso'. Inaquë ya'huarin ni'ton, Quisoso yaa'parin Irotisë nontacaso marë'. “Ina piyapinën ni'ton, inari ana'inchin,” ta'ton, a'parin.

⁸Inaquë canconpachina, Irotisëri pa'yatërin. Hua'qui' Quisoso yani'pirinhuë', co nohuichátërarinhuë'. Nani ma'sha naporinso' nani natantërin. “Yosë pochin ninin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin,” topi natantërin. “Anoyatohuachin, canta' ni'i,” tënin.

⁹Napooton Quisoso canquihuachina, hua'qui' nontopirinhuë', co a'panitërinhuë'. Na'con natanpirinhuë', ta'tárin.

¹⁰Corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapita huëcatona', Quisoso sha'huirapiapirinahuë', co manta' tëninhuë'.

¹¹Napohuachina, Irotisëri tëhuarin. Sontaronënpitarinta' tëcaripi. Noyápiachin hua'an a'morinso pochin a'motahuaton, Piratoquë a'paantarin.

¹²Nani hua'qui' Pirato Irotisërë' nino'huipirinahuë', naporu quëran huarë' co huachi niinimicotopihuë', noya ninontantapi.

Tëpacaso' sha'huirinso'

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³Ina quëran Piratori piyapi'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa', inapitanta' ayontonahuaton, itërin:

¹⁴—Canpitaso' na'con Quisoso sha'huirapirama'. “Piyapi'sa' sha'huitarin niahuëcaiso marë',” itopiramacohuë'. Nani hua'qui' nontërahuë, canpitanta' natanama'. Iso quëmapiso'

noya. Sha'huirapipiramahuë', co manta' onporinhuë', ténahuë.

¹⁵ Irotisënta' inachachin ténin. Napoaton a'patiantarinco. Co tēpacaso' ya'huërinhuë'.

¹⁶ Topinan ahuihuitahuato ocoi'i, topirahuë', itërin.

[
¹⁷ Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin pipicaso marë'. Iso pi'ipinta' a'nara' ocoicaso' ya'huërin.]

¹⁸ Piyapi'sariso nipirinhüë' chiníquën nontopi.

—¡Quisososo' tēpaquë'! ¡Parapasë ocoitocoi! itopi.

¹⁹ Parapasëso' co noya quëmapihuë'. Tēpatona'pi inaso'. Ninoquë piyapi'sa' sha'huitërin niahuëcaiso' ni'ton, tashinan pëiquë nani po'mopi.

²⁰ Pirato co nohuantërinhuë' Quisososo tēpacaso'. Napoaton: "Ocoi'i," tantarin.

²¹ Naquëranchin chiníquën nontaantapi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in! ¡Inaquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²² —¿Ma'marëta' atēpachi? Nani natanpirahuë'. Co manta' onporinhuë'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Topinan ahuihuitahuato, ocoi'i, ténin. Nani cararo' inachachin itaantarin.

²³ "¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in!" itaantapi. Chiníquën nontápi ni'ton, "Inta nipachin," itërin.

²⁴ Napotahuaton, sontaro'sa' sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁵ Parapasëso' tēpatona'pi nipirinhüë', tashinan pëi quëran ocoirin. Piyapi'sari huayonpi ni'ton, ocoirin. Quisososo nipirinhüë' co ocoirinhuë'. Tēpacaiso marë' sha'huitërin. Co-tioro'sa' nohuantopiso chachin ninin.

Corosëquë patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Ninano quëran quëpaso', a'na quëmapi Simon itopiso' nacapipi. Imin quëran huëntararin. Inaso' Siriniquë ya'huërin. Sontaro'sari masahuatona', corosë apitëntopi. Quisososo pinën quëran quëpatërin.

²⁷ Na'a quëmapi'sari imasapi. Sanapi'sarinta' imasapi. Quisososo yatēpapiso marë' chiníquën sētatoná, na'nërapí.

²⁸ Tahuërëtahuaton, Quisosori itapon:

—Ama imoyaro'sa' ca marë' na'nëcosohuë'. A'na tahuëri Quirosarinquë ya'huëramasopita na'con parisitarama'. Hua'huamapitanta' parisitapi. Ina yonquiatoma' tēhuënchinso', sētoco'.

29 Naporō' tahuēri'sa' hua'huahuaninsopita na'con na'con parisitapi. Hua'huinpita yonquiatona', sētapi. Co hua'huanpihuē' naporini, noya noya niitonahuē'.

30 Piyapi'sa' chiniquēn parisitapi ni'ton, "Motopi quēran na'piro'sa' notarintahuatona' imotērinpoa' naporini, noya niitonhuē'," tosapi.

31 Ni'co'. "Nanpimē' co huēyarinhue', yanimēso nipirinhue' a'naroáchin huēyarín," topi. Caso' nanpimē pochin nipi-rahue', aparisitarinaco. Canpitaso' yanimē pochin ninama' ni'ton, chini chiniquēn aparisitarinēnquēma' tēnahuē, itērin Quisosori.

32 Cato' apiro'santa' quēpapi inapitanta' tēpacaiso marē'.

33 Pa'sahuatona', a'na panēa'huayaquē canconpi, "Nansē Moto'," itopiquē. Inaquē canconahuatona', corosēquē patanantopi. Cato' apiro'santa' nisha patanantopi. A'na ahueñan quēran, a'na inchinan quēran. Quisososo' ahucanapipi. [

34 Patanantopirinhue', Yosē nontērin.

—Tēparinacoso marē' Tata, ama ana'intēquēsohue'. Co nohuitatonacohue', napotarinaco, itērin.]

Ina quēran sontaro'sa capini ninontopi. "Huēco' nicanatēhua' Quisoso a'morinso' maahua'," nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi.

35 Na'a piyapi'sa' inaquē ni'sapi. Cotio hua'ano'sariso' tēhuapi.

—A'napita nicha'ēponahuē', inaora cha'ēcasoso' co nanitērinhuē'. Inaso' Cristo, Yosēri chachin huayoninso' nipachin, inaora cha'ē'in, nitopi tēhuatona'.

36 Sontaro'sarinta' tēhuapi. Ya'cariconahuatona', huino main nininso' ihuētopi.

—O'oquē' Maistro.

37 Quēmaso' cotioro'sa' copirnonquēn nipatan, corosē quēran nohuararahuatōn, cha'ēquē', itoonpi.

38 Onporinso marēsōna tēparapiso' ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO
ta'caso ninshitopi. Nani ninshitohuachina, corosēquē chachin motēn pētēcha achinpitopi.

39 Cato' apiro'santa' corosēquē parisitapi. A'nari Quisoso no'huirin.

—Quēmaso' Cristonquēn nipatan, corosē quēran nohuararahuatōn, cha'ēquē'. Ina quēran quiyanta' nicha'ēcoi, itērin.

40 A'nariso nipirinhue' pēnēnin:

—Ta'tēquē'. ¿Co pi'pisha tēranta' Yosē tē'huatēranhuē' ti? Tēpararinēn quēmanta'.

41 Canposo' co noyahuë' ninë'. Napoaton no'tëquën coisë ana'intarinpo'. Iso quëmapiso nipirinhüë' nóya. Co manta' onporinhüë', itërin.

42 Ina quëran Quisoso itapon:

—Hua'anëntacaso' caniaritohuatan, yonquico Sinioro canta', itërin.

43 —Tëhuëenchachin iyasha ipora tahuëri chachin carë'quën Yosë'pa' ya'huëcontaran, itërin.

Quisoso chiminso'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

44 Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashiarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin.

45 Co huachi pi'i a'pininhüë'. Naporo' Yosë chinotopiso pëi' tanontën në'mëtëquë patonpiso' inaora noshatërin.

46 Napohuachina, Quisoso chiníquën nonin.

—Apira Tata chimirahuë. Hua'yanëhuë quëpaquë', itahuaton, chiminin.

47 Capitanso' ina ni'sahuaton, Yosë chinotërin:

—Tëhuëenchachin iso quëmapi co manta' onporinhüë', tënin.

48 Na'a piyapi'sa' Quisoso chiminso' ni'sapi. Nani chimin-pachina, pa'yanpi. Chiníquën sëtatona', yanquëëpi.

49 Imarinsopitaso' nipirinhüë', aquë quëran notëërapí. Sanapi'santa' Cariria parti quëran imaquitona', inaquë ni'sápi.

Quisoso pa'pitopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

50-51 A'na cotio hua'an ya'huërin, Arimatiaquë ya'huërinso'. Cosi itopi. Cotio hua'an niponahuë', noya quëmapi. Yosë no'tëquën chinotërin. “A'na tahuëri Yosë acorinso' isoro'paquë hua'anëntapon,” ta'ton, Yosë chinotërin. A'napitari Quisoso yatëpahuachinara, “Ama tēpacosohüë',” itopirinhüë', co yanatëpihuë'.

52 Quisoso chiminpachina, Piratoquë pa'nin. “Quisoso nonën quëtoco quëpa'i,” itohuachina, “Noyahua', quëpaquë',” itërin.

53 Ina natanahuaton, pa'nin. Corosë quëran nonën anohuararahuatona', morinquë so'quëëtopi. So'quëëtahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Inaquë co insonta' chimipi po'moyatërarinhüë'. Inaquë nonën po'mopi.

54 Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'. Napoaton pi'i yaya'conahuaso', manorahuatona po'mopi.

55 Sanapi'santa' Cariria quëran imaquipiso' pa'sahuatona', na'pi nanin quënanconpi. Po'mopiso' ni'pi.

56 Nani ni'pachinara, ya'huëpi'pa' paantapi. Inaquë no'morain pimóton nininso' tapapi. Pimo hua'sainta' tapapi Quisoso nonën pashitacaiso marë'. Chinoto tahuëri nanihuachina, chinotopi. Moisésë sha'huirinso chachin chinotopi.

24

Quisoso nantiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

1 Tomio tahuëri nanihuachina, tashíramiachin sanapi'sa' pa'pi. Pimo hua'sai', no'morain pimóton nininso' inapita quëpatona', na'pi naninquë pa'pi.

2 Canconpachinara, pancara'pi pa'copitopiso' nani chi'huincapi ni'conpi.

3 Na'pi naninquë ya'conpirinahuë', Siniro Quisoso nonën co quënanpihuë'.

4 “¿Onporincha nicaya?” ta'tona', huaniápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notimarin. Piyapi pochin niponahuë', a'mopiso' huënaráchin huënaráchin ya'nopi.

5 Sanapi'sa' pa'yanpi. Të'huatatona', monshoapirinahuë', catoya'piri itapona':

—¿Onpoatomata' chimipi po'mopiquë Quisoso yonirama'? Inaso' nanpiárin.

6 Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Nani nantiantarin. Cariri-aquë sha'huitërinquëmaso', ¿co yonquiramahuë' ti?

7 “Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina nohuanton, oshahuano'sa' masarinaco. Corosëquë patanantarinaco. Tëpapurinacohuë', cara tahuëri quëran nantiantarahuë' itërinquëma', itopi.

8 Itohuachina, yonquipi.

9 Na'pi nanin quëran pipirahuatona', shonca a'na ca'tano'sanënpita, a'napita imapisopita, inapita sha'huitonpi. “Quisoso nonën capa. ‘Nantiantarin,’ itërinacoi,” itoonpi.

10 Maria Mactarina, Coana, Maria, Santiago a'shin nininso', a'napita sanapi'santa' napopi. Quisoso ca'tano'sanënpita sha'huitonpirinahuë', co natëpihuë'.

11 “Inahuara yonquinëna quëran napoapi,” toconpi.

12 Pitroso nipirinhue', a'naróáchin na'pi nanin'pa' ta'arin. Monshorahuaton, nëhuëconpirinhue'. Morin so'pinpisoráchin quënanconin. “Capa mini. ¿Ma'ta' onporinso'?” ta'ton, ya'huërin'pa' paantarin.

Catoya'pi iratapona pochin quënanpiso'

(Marcos 16.12-13)

13 Naporo tahuëri chachin cato' imarinsopita Quirosarin quëran pipirahuatona', ninanonënquë paantapi. Imaosë itopiquë paantapi. Shonca a'na quiromitro pochin aquërinso'.

14 Papona pochin ninontapi.

“Quisoso tēpapi mini. Na'pi naninquë nani po'mopi. Napoaponahuë': ‘Nani nantantarin,’ tēnin Maria. ¿Ma'ta' onpocaso'?” nitopi.

15 Ninontaso', Quisosori chachin ya'cariquirin. Inapitarë' pa'sapirihuë',

16 Yosë nohuanton co nohuitopihuë'.

17 —¿Ma'ta' papoma pochin ninontēriarama'? Naporahuaton, ¿onpoatonta sētēramaso pochin ya'norama'? itērin Quisosori.

18 —Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nani nitotopirinahuë', quëmasáchin iso tahuëri'sa' napopiso' ¿co nitotomaranquënhuë' ti? itērin Criopasëri.

19 —¿Ma'ta' onpopiso'? itaantarin Quisosori.

Napotohuachina:

—Co'ta Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' tēpapi. Nóya quëmapi nipirihuë', tēpapi. Ma noya Yosë nanamën a'chintērincoi. Cania'piro'sa' nosoroaton, a'naroáchin anoyatērin. Yosëri nóya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pirinahuë'.

20 Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari mapi. Masahuatona', Piratoquë quëpapi tēpacaiso marë'. Sha'huirapihuachinara, corosëquë apatanantērin. Nani chiminin.

21 Ina ta'ma' israiro'sacoi nicha'ësarincói, topiraihuë'. Nani chiminin. Nani cara tahuëritērin.

22 Napoaponahuë', a'naquën sanapi'sa' quiya pochachin imapiso' nanan sha'huitatonacoi, a'payaninacoi. Tashíramiachin na'pi naninquë po'mopiquë pa'pirinahuë',

23 co nonën quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiirinacoi. “Anquëniro'sa' quënanai. ‘Quisoso nani nantantarin,’ itērinacoi,” topi.

24 A'napitanta' natantahuatona', na'pi naninquë pa'pi. Sanapi'sa' sha'huitērinacoiso chachin quënanconpirinahuë', co Quisoso quënanpihuë', itopi.

25 —Canpitaso' co yonquiramahuë'. Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopirinahuë', co yanatēramahuë'.

26 Cristo parisitacaso' ya'huërin. Nani parisitohuachina, naporo huarë' Yosë'pa' noya noya acoarin huachi, itērin Quisosori.

27 Ina quëran Yosë quiricanënquë ninotona ninshitopiso', a'chintarin. Moisësë'ton ninoton, Yosë quiricanënquë ninshitërin. Ina piquëran na'a pënëntona'piro'sa' ninoantapi. Ya'ipi Cristo ninopiso' no'tëquën a'chintarin.

28 Ninanonënaquë canconpachinara, Quisoso yana'huëpirinhuë':

29 —Nani i'huarin. Huëquë' iyasha quiyataquë huë'ëquiquë', itopi. “Noyahua',” tosahuaton, ya'conconin.

30 Yacoshatohuachina', Quisosori pan manin. “Yosparinquën,” Yosë itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, quëtërin.

31 Pan së'panaso chachin Yosë nohuanton, Quisoso nohuitopi huachi. Ni'sapirinahuë', ina quëran chachin ayarin.

32 Napohuachina, ninontopi.

—Huëcapon pochin Quisoso chachin nontërinpo'. Ma noya Yosë quiricanën a'chintërinpo'. ¡Ma noyásha natanë paya! nitopi.

33 A'naroáchin Quirosarinquë paantapi. Ca'tano'sanënpita ya'huërinquë pa'pi. Inaquë a'napita imarinsopitanta' nani huë'pi anta'. Inapitari itapona':

34 —Tëhuëenchachin Siniro nanpiantarin. Iya Simon nani ya'notërin, itopi.

35 Ina quëran catoya'pi canquipisopitarinta' itapona': “Quiyanta' ni'nai. Paasocoi, ya'notërincoi. Hua'qui' a'chintopirincoihuë', co nohuitëraihuë'. Ina quëran yacoshatohuatoira, pan së'panin. Së'panpachina, a'naroáchin nohuitërai,” itopi.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

36 Ninontasoí', a'nanaya Quisosori ya'notërin. Huanacanachin huanirahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërin.

37 Ina quënanahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan,” ta'tona', pa'pi të'huatopi.

38 —¿Ma'marëta' pa'yanama'? ¿Onpoatomata' nisha nisha yonquirama'?

39 Ca mini. Imirahuë ni'co'. Nantëhuënta' ni'co'. Ohuaninacoso' nicatoma', nohuitoco huachi. Co hua'yancohuë'. Së'huaco. Hua'yanso' co nonën ya'huëtërinhuë'. Caso' ya'huëtërinco, itërin.

40 Ina tosahuaton, imirin, nantën, inapita a'notërin.

41 Ina ni'sahuatona' pa'pi pa'yataponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. “¿Tëhuëenchachin nanpiantarin ti?” topi yonquiatona'.

—¿Ya'huarin, capacaso'? itërin Quisosori.

42 “Ya'huarin,” tosahuatona', sami chinpi së'panpiso' quëtopi.

⁴³ Masahuaton, inapitari nicasoi', ca'nin.

⁴⁴ —Nani i'hua chachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Yosë quiricanënuë na'con ninorinaco. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninorinaco. Sarmoquënta' ninshitopi. Ya'ipi iráca ninorinacosopita nanicaso' ya'huërin ni'ton, iso tahuëri'sa' ina pochin ninahuë, itërin.

⁴⁵ Yosë quiricaquë naporinsopita a'chintaantarín. A'chintaton, catahuarín no'tëquën yonquicaiso marë'.

⁴⁶ —Iráca ya'ipi ninotonaco, ninshitopi: “Cristo parisitaton, chiminapon. Chiminaponahuë', cara tahuëri quëran nantantarín,” tënin.

⁴⁷ Ina nanan chachin sha'huicaso' ya'huërin. “Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', oshanëma' inquitariinquëma',” itoco'. Quirosarínquë'ton sha'huicaso' ya'huërin. Ina quëran nisha nisha nananquë nonpisopita sha'huitacaso' ya'huërin.

⁴⁸ Canpitaso' ni'namaco. Natanamaco. Ya'ipiya sha'huitonco'.

⁴⁹ Ispirito Santo a'patimaranquëma' ya'coancantiinquëmaso marë'. Quiricanën quëran tatahuë sha'huitërinquëmaso chachin a'patimaranquëma'. Napoaton isëquë ninaco'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', naporo huarë' nanitaparama' noya noya nicacamaso'. Nani ya'coancantohuachinquëma', noya nanan sha'huitonco huachi, itërin Quisosori.

Inápaquë panantarínso'

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰ Ina quëran a'na tahuëri ninano quëran quëparín. Pitaniaquë huarë' canconpachinara, anquirahuaton, Yosë nontërin. “Isopita Tata noya a'paiton, catahuaquë',” itërin.

⁵¹ Nonin quëran chachin inápaquë panantarín.

⁵² Ina ni'sahuatona', Quisos chinotopi. Noya cancanta-tona', Quirosarínquë ayamantapi.

⁵³ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. “Ma noyacha Yosëso paya,” tosápi. Nani huachi.

Coansha ninshitérinpoa' Quisocristo nohuitatēhua' nanpimiatacaso marē'

Iráca Quisocristo Yosē'pa' ya'huërinso'

¹ Iráca quëran huarē' Yosë noninso' ya'huërin, Quisocristo itërehuaso'. Tata Yosërē' ya'huërin. Yosë pochachin ninin anta'.

² Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë'pa' ya'huërin.

³ Naporo' Yosë yonquirin ya'ipi ma'sha acocaso'. Ina nohuanton, hui'nini acorin. Ya'ipi ma'sha ninin. Co a'naya tëranta' inaora ya'huërinhuë'. Co acorinhuë' naporini, co manta' ya'huë'itonhuë'.

⁴ Inariáchin ya'ipiya ananpirin. Piyapinpoanta' a'pintatë pochin a'chintërinpoa' ina nohuitatēhua' nanpimiatacaso marē'.

⁵ Tashinantërinso' a'pintohuatëra, a'naroáchin tahuëri pochin ninin. Co tashiri tacopitërinhuë'. Inapochachin Quisocristo a'pintërinpoa'. Co noyahuë' nininsopitari yaminsëpirinahuë', co nanitapapihuë'.

⁶ A'na quëmapi ya'huërin, Coansha itopiso'. Yosëri a'parin

⁷ a'pininso' anohuitiinpoaso marē'. Ya'ipi piyapi'sari natëcaiso marē' sha'huirin.

⁸ Coanshaso' co a'pintërinpoahuë'. Yosëri a'parin a'pininso' anohuitiinpoaso marē'.

⁹ Sha'huítërinpoaso chachin Quisocristo isoro'paquë o'marin. O'marahuatón, ya'ipi piyapinpoa' a'pintimarinpoa'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa'.

¹⁰ Isoro'paquë o'marin. Iráca Tata Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ninin. Inari acopirinhuë', co piyapi'sari nohuitopi-huë'.

¹¹ No'panënuquë chachin o'mapirinhuë', co piyapinënpitari nohuantopihuë'. Nipirinhuë',

¹² Quisocristo cancanën mapatēhua', hui'nin pochin Yosë ni'ninpoa'. Natërehuasopitarachin huëntonënuquë aya'coninpoa'.

¹³ Ya'ipinpoa' piyapi quëran nasitërehuaso nipirëhuahuë', co ina quëran Yosë huëntonënuquë ya'conëhuahuë'. Co piyapi nanitërinhuë' aya'co'inpoaso'. Co canpoara nohuanton, ya'conëhuahuë'. Yosëíchin aya'coninpoa'. Ina quëran hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

¹⁴ Quisocristo isoro'paquë nasitimarin. Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitërin. Canpoarë chachin ya'huërin. Quiyaso' ni'nai. Inaso' nóya, tēnai. Yosë pochachin ninin.

Inaíchin hui'nin inaso'. Inaora nohuanton nosororinpoa'. No'tëquën nontërinpoa'.

¹⁵ Coansharinta' ni'nin. Ni'pachina, piyapi'sa' sha'huitërin: "Thua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiniquën nanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin huachi," itërin.

¹⁶ Inaso' pa'pi nosororinpoa'. Nóya ni'ton, nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa'. Co canpoara nanitopirëhuahuë', ina imapatëhua', nani tahuëri catahuarinpoa'.

¹⁷ Iráca Yosë nohuanton, Moisésë pënëntërin nani ma'sha natëcaso'. Pënëntopirinhue', co ya'ipiya anitotërinpoahuë'. Quisocristoso nipirinhue' nosororinpoa'. No'tëquën nonaton, ya'ipi nanamën anitotërinpoa'.

¹⁸ Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanëhuahuë'. Hui'niniso nipirinhue' noyá nohuitërin. Yosë pochachin ni'ton, napopi-anachin yonquipi. Inasáchin Tata Yosë anohuitërinpoa'.

Coansha Paotista sha'huirinsó'

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Coansha pënëntápachina, corto hua'ano'sa', nihuiro'sa', inapita pa'pi Coansha nontacaiso marë'. Cotio hua'ano'sari a'papi ni'ton, Quirosarin quëran pa'sahuatona', Coansha itapona': "¿Inquënta' quëmaso'?" itoonpi.

²⁰ —Caso co Cristocohuë'. A'naquën napotopirinacohuë', co caso' inacohuë', itërin Coanshari.

²¹ —Quëmaso' Iniasënquën, iráca ayaponahuë', ¿ya'noantamaranquën ti? itopi.

—Co caso' inacohuë', tënin.

—¿Quëmaso' pënëntona'pi ninaraiso' nimara ti? itaantapi.

—Co inacohuë', tënin.

²² —¿Inquënta' quëmaso' nipachin? Sha'huitocoi hua'ano'sa' sha'huitonta'ii. ¿Ma'marëta' pënëntaran? itaantapi.

²³ —Yosë nohuanton, pënëntarahuë. Iráca Isiasë nintonco, naporin: "A'na quëmapi inotëroquë pënëntaton, tapon: 'Ira co'shon co'shon toconin ni'ton, otëëquë' Sinioro o'main,' tënin. Naporinso chachin canta' piyapi'sa' pënënarahuë. 'Can-canëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' itarahuë," itërin Coanshari.

²⁴ Ina quëran Parisioro'sari itantapi:

²⁵ —Co quëmaso' Cristonquënhuë'. Co Iniasënquënhuë'. Co pënëntona'pi ninaraisónquënhuë' ni'quëhuarë', ¿onpoatonta' nipachin, piyapi'sa' aporintaran? ¿Inta' nanan quëtërinquën aporintamaso'? itërin.

²⁶ —I'quë mini aporintarahuë. Nipirinhue', iporasó' a'na quëmapi ya'huërin, co nohuitëramasohuë'.

27 Inaso' chini chiníquën nanantërin. Caso' co ina pochin chiníquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Ca piquëran ina pënëntapon, itërin.

28 Naporo' Cortanii' aquëtëran Coansha piyapi'sa' aporintarin, Pitania itopiquë. Inaquë paaparahuatona natanconpi.

Quisoso anohuitërinso'

29 Tahuëririnquë inaquë Quisoso huë'sarin. Coanshari quënanahuaton, piyapi'sa' itërin: "Paso' quëmapi ni'co'. Yosëri a'paimarinso'. Inaso' carniroa'hua pochin nicaton, os-hanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminapon.

30 I'hua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiníquën nanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin.

31 Co carinta' nohuitopirahuë', nani nohuitërahuë. Yosë a'parinco ya'ipi piyapinënpita anohuita'huaso marë'. Ina marë' pënënato, i'quë aporintarahuë.

32-33 Co Quisoso nohuichatërapohuë', Yosë sha'huitërinco. 'A'na tahuëri Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuatón, a'na quëmapi motoanshiranëinquë chachin huaniti-marin, ni'saran. Quëmaso' i'quë aporintëran. Ina quëmapi so nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma', itërinco Yosë. Ispirito Santo inápa quëran o'mahuachina, ni'nahuë. Nëpë pochin ya'noton, Quisoso motoanshiranëinquë chachin huanitiimarin.

34 Cari ni'nahuë. Napoaton nani nohuitato, sha'huitaranquëma'. Iso quëmapi Yosë hui'nin, ténahuë," itërin Coanshari.

Ya'nan Quisoso imaraisopita'

35-36 Tahuëririnquë Quisoso na'huëso', Coanshari quënaantarín. Quënaantarahuaton, catocoi imaraiso' itaponcoi: —Paso' quëmapi ni'co'. Inaso' carniroa'hua pochin ninin, Yosëri a'paimarinso', itërincoi.

37 Natanahuatoi, Quisoso imarai.

38 Ina quëran tahuërëtahuaton, quënanincoi.

—¿Onpoapomata'? itërincoi.

—Yanohuitërainquën Maistro. ¿Insëquëta' ya'huaran? itërai.

39 —Huëco' ni'quico, itërincoi.

Pa'sahuatoi, ya'huërinquë canconai. I'huaraya ni'ton, in-aquë i'huatërai. Hua'qui' ninontërai.

40 Catoya'picoi Coansha natanahuatoi, Quisoso imarai. A'naso', Simon Pitro iin Antërisë itopi.

41 Shiarahuaton, iin quënanconin.

—Iya Simon, Cristo nani quënanai, Yosëri a'paimarinso', itërin.

⁴² Itahuaton, Quisosoquë quëparin. Quisosori notëërahuaton, itërin:

—Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Simonquën. Coan-sha hui'ninquën. Nasha nininën acotaranquën. Pitro ichinquën, itërin. Inaora nananquë Sipasë itopi. (Na'pi pochin tapon naporin.)

A'napitanta' imapiso'

⁴³ Tahuëririnquë Quisoso Caririaquë yapa'sarin. Pa'sahuaton, Pinipi quënanconin.

—Huëquë' iyasha imaco', itërin. Itohuachina, imarin.

⁴⁴ Pinipiso' Pitsaitaquë ya'huërin. Ina ninanoquë chachin Antërisë, Pitro, inapitanta' ya'huëpi.

⁴⁵ Pinipiri Natanino yonisahuaton, quënanconin.

—Nani iyasha Cristo quënanai, Yosë quiricanën quëran ninopiso'. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninotona', inaquë ninshitopi. Inaso' Quisoso, Cosi hui'nin. Nasaritoquë ya'huërinso', itërin.

⁴⁶ —Nasaritoro'saso', pa'pi co noya piyapi'sahuë'. ¿A'na tëranta' ta'ma' inaquë ya'huërinso' noya nihuan nica? tënin Natanino.

—Huëquë' pa'a nohuitonquë', itërin Pinipiri.

⁴⁷ Natanino ya'carirahuaso', Quisosori quënanin.

—Paso' quëmapi ni'co'. Israiromia chachin inaso'. Co pi'pisha tëranta' nonpininhuë', itërin Quisosori.

⁴⁸ —¿Onporahuatonta' nohuitërancoso'? itërin.

—Co'huara Pinipi nonchatërasënquënhuë', ninoto quënananquën. Iquira naraanaquë huënsëasënquën, quënananquën, itërin. Aquë ni'ton, co ya'pirin quëran chachin quënanaponahuë', napotërin ni'ton, Natanino pa'yanin.

⁴⁹ —Quëmaso' Maestro, Yosë hui'ninquën. Israiro'sa' copirnonquën, tënahuë, itërin.

⁵⁰ —¿Ninoto quënananquënso marëáchin natëranco ti? saca sacai nininsopita ni'saran, itërin.

⁵¹ Ina quëran itaantarin:

—No'tëquën itëranquëma'. Iráca Cacopo nanpiso', pi'iro'të' ni'soarin. Ni'soatohuachina, anquëniro'sari huëcapaimapi. Huëcapaimarahuatona', panantarapi. Inapochachin iporasó' Yosë quëran quëmapi co ni'to, o'marahuë Yosë anohuita'huanquëmaso marë'. Ya'ipi ninahuëso' ni'sarama', itërin Quisosori.

2

Canaquë Yosë pochin nininso'

¹ Cara tahuëri quëran a'na quëmapi pita nisarin sa'acaso marë'. Canaquë naporin, Cariria parti ya'huërinso'. Inatohua' Quisoso a'shin ni'tapon pa'nin.

² Quisosonta' amatopi. Pa'nin inanta' ni'tapon. Ca'tano'sanënpitacointa' amatërinacoi.

³ Huino ta'quihuachinara, a'shini Quisoso itapon:

—Capa huino ta'quipi huachi, itërin.

⁴ —¿Ma'marëta' mama napotëranco? Co tahuëri naniy- atërarinhuë' nohuitiinacoso', itërin Quisosori.

⁵ Napotopirinhüë', inpriatoro'sa' quënanconahuaton, a'shini itapon:

—Ma'sona Quisoso sha'huitohuachinquëma', natëco', itërin.

⁶ Inaquë saota panca orinan ya'huërin, na'pi quëran nipiso'. A'na orinanquëáchin catapini rata pochin ya'conin. Moisésë pënëntërinso' natëtona' oshanëna inquicaiso marë' acopiso'.

⁷ Ina quëran inpriatoro'sa' sha'huitërin:

—I'sha amëntaitoco', itërin Quisosori. Natëtona', huirotënquë huarë' i'sha amëntaitopi.

⁸ —Pi'pian macatoma', pita hua'an api'nitonco', itaantarin Quisosori.

Napotohuachina, masahuatona api'nitooñpi.

⁹ Orinan quëran mapirinhüë', pita hua'anso' co nitotërinhuë'. Inpriatoro'saráchin nitotopi. I'sharáchin ta'panpirinhüë', nani huino taranin. Napoaton pi'nirahuaton, sa'ana'pi amatërin. ¹⁰ Huë'pachina, itërin:

—¿Ma'pitacha ninan paya! Iso huinoso' noya noya, yashin yashin o'ocaso'. Ya'ipi piyapi'sa' noya noya huino nininso'ton o'shipi. Ina quëran nani natëhuachinara, co onpopinchin noyahuë' nininso' o'shiantarapi. Quëmaso nipirinhüë' ipora huarë' noya noya huino o'shitërancoi, itërin. Quisoso naporinso' co nitotatonhuë', naporin.

¹¹ Naporo' Quisoso caniaritërin Yosë pochin nicacaso'. Piyapi'sari nicatona': “Tëhuëñchachin Yosëri catahuarin ni'ton, nanitaparín,” topi. Ca'tano'sanënpitacointa' ni'sahuatoí: “Quisososo', Yosëri a'paimarinso',” tēnai. Canaquë naporin. Inaso ninano', Cariria parti ya'huërin

¹² Ina quëran Capinaomoquë pa'marin. A'shin, iinpita inapitarë chachin pa'marin. Ca'tano'sanënpitacointa' imarai. A'na simana pochin inaquë ya'huërai.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso' (Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³ Pascoa tahuëri cotioro'sa' niyontonpi Yosëri Iquipito quëran nicha'ërinso' yonquiantacaiso marë'. Ina naniri- ahuachina, Quirosarinquë paantarai.

14 Yosë chinotopiso pëiquë pa'sahuatoi, i'iratëquë nipa'antopisopita quënanconai. Ohuaca', ohuica, nëpë', inapita nipa'antapi. Yosë chinotatona' tēpacaiso marë' pa'anapi. A'naquëonta' misanēnpitaquë huënsëatona', coriqui nicanpiarapi.

15 Inapita quënanconahuaton, Quisosori co noyahuë' ni'nin. Nonin masahuaton, sihuirintahuaton, ohuica, ohuaca', inapita huënintaton, a'parin huachi. Pa'anpisopitanta' Yosë pëinën quëran a'parin. Coriqui nicanpiapisonta' misanēnapita quëran ta'sarin. Coriqui ta'sarahuatón, misanēnapitanta' tē'yatërin.

16 Nëpë' pa'anpisopita itapon:

—Isopitanta' quëpaco'. ¡Ama Tatahuë pëinën mircato pochin nitocosohuë! itërin Quisosori.

17 Yosë quiricanēnquë ninshitopiso' yonquirai. “Ya'ipi piyapi'sa' Tata, chinochinēnquën, tēnahuë. Ina na'con yonquiato, quëma pëinën a'pitërahuë. Ina marë' no'huiarinaco,” tēnin quiricaquë.

18 Ina quëran cotioro'sari huëcapaipi.

—¿Onpoaponta' hua'an pochin nisaran? Chiníquën nanantohuatan, Yosë pochin niquë' quiyanta' nicatoi natëiinquën, itopi.

19 —Iso pëi' ata'huantohuatama', cara tahuëri quëran anoyataantarahuë, itërin Quisosori.

20 —Yosë chinotopiso pëi' catapini shonca saota pi'ipi quëran tinipi. Cara tahuëri quëran naquëranchin ¿anoyataantaran ti? itopi cotioro'sari.

21 Quisososo nipirinhüë' co ina pëi chachin yonquirinhüë'. Inaora nonën pëi pochin tapon naporin.

22 Quisoso nanopiantahuachina, naporinso' yonquirai. Cara tahuëriya quëran nanopiantarin ni'ton, “Yosë quiricanēn quëran no'tëquën ninorin,” tēnai. Quisoso noninsonta' natërai.

Yonquipisonta' nitotërinso'

23 Pascoa tahuëri inaquë ya'huasocoi, Quisoso Yosë pochachin ninin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. “Yosëri catahuarin,” ta'tona', a'naquën natëpi.

24-25 Quisososo nipirinhüë' ya'ipiya noyá nohuitërin. Co piyapiri sha'huitopirinhüë', yonquipiso chachin nitotërin. Napoaton “Co natëmiatërinacohüë',” ta'ton, co inapita natërinhüë'.

3

¹⁻² Tashi' nisahuaso', a'na quëmapi huë'nin Quisoso nontacaso marë', Nicotimo itopiso'. Cotio hua'an inaso'. Parisio niponahuë', Quisoso nontiirin.

—Maistro, Yosë a'pairinquën a'chintancoiso marë'. Sacai' nininsopita nicon, Yosë pochin ninan. Napoaton ina a'pairinquën, tënai. Co Yosë catahuaringuënhuë' naporini, co quëma nanitapaitonhuë', itiirin.

³ —No'tëquën iyasha sha'huitaranquën. Co nasitaantahuatanhuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaranhuë', itërin Quisosori.

⁴ —Nani mashotohuatëra, co huachi mamanpo yo'namënuë ya'conëhuë'. ¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itaantarin Nicotimorinta'.

⁵ Napotohuachina, Quisosori itaantapon:

—No'tëquën sha'huitaranquën. I'quë amarëso pochin cancanëma' anoyatacaso' ya'huërin. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ina naniantohuatama', Ispirito Santo anoyacancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nisarama'. Naporo huarë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'.

⁶ Piyapi quëran nasitohuatamara, piyapi pochin cancantërama'. Ispirito Santo quëranso' nasitaantahuatama', Yosë pochin cancantarama'.

⁷ Napoaton nasitantacaso' ya'huërin. Ama ina natanaton, pa'yanquësohuë'.

⁸ Ni'quë'. Ihuan inaora nohuanon, pa'nin. Natanarihuarahuë', intohua quëranso' huëcaton intohuasona pa'ninso', co nitotërehuahuë'. Co quënanpirëhuahuë', natanëhua'. Inapochachin Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nasha cancan quëtarinquëma', itërin.

⁹ —¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itantarin.

¹⁰ —Quëmaso' Israiro maistrinquën niponahuë', ¿co nitotëranhuë' ti?

¹¹ No'tëquën itaranquën. Nitotatoi, a'chintarainquëma'. Ni'naiso' sha'huitarainquëma'. Canpitaso nipirinhüë' co natëramacoihuë'.

¹² Isoro'paquë ya'huërinso' pochin a'chintopiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Inápaquë ya'huërinso' pochin a'chintohuatënuëma', aquëtë huarë' co natëramahuë'.

¹³ Co inso piyapi tëranta' inápaquë pantarinhuë'. Casáchin ina quëran o'marahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'marahuë. Napoaton casáchin inápaquë ya'huërinso' a'chintaranquëma'.

¹⁴ Iráca shimashonëmapita inotëro parti paaso', na'a piyapi'sa' ya'huanapi. Co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Na'a ya'huano'sa' huëcatona', quëtëra'piapi. Ina

quëran Moisësë ya'huan nonanpiso' ninin. Hua'na quëran nisahuaton, naraquë achinpirin. Achinpirahuaton, inápaquë ahuanirin. Inapochachin Yosë quëran quëmapico niporahuë', a'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco.

¹⁵ Natëhuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'. Ina marë' achinpiarinaco, itërin Quisosori.

Yosë nosororinpoaso'

¹⁶ Yosëso' ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nosoromiatërin. Napoaton a'naíchín hui'nin nipirinhüë', isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Ina natëtëhua': "Ca marë' chiminin," topatëhua', co parisitopiquë pa'sarëhuahuë'. Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'.

¹⁷ Co ana'intinpoaso marë' hui'nin a'paimarinhuë'. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimarin. Hui'nin quëran cha'ërihua'.

¹⁸ Hui'nin natëhuatëhua', co Yosë ana'intarinpoahuë'. Co natëpisopitahuë' nani Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Inaíchín hui'nin nipirinhüë', co natëpihuë'. Napoaton ana'intarin.

¹⁹ Quisoso isoro'paquë o'maton, a'pintërinpoaso pochin os-hanënpoa' anitotërinpoa'. A'naquënisó nipirinhüë', co nohuan-topihuë' Quisoso nohuitacaiso'. Co noyahuë' nicacaisoáchin pa'yatatona', tashi pochin cancantopi. Co yanatëpihuë' ni'ton, Yosëri ana'intarin.

²⁰ Co noyahuë' nipisopita co tahuëri pochin nininso' nohuan-topihuë'. A'pininquë a'ninquëchin huanicaiso' co nohuan-topihuë'. Tahuëri nipachina, ma'sha co noya nipisohüë' quënanë'.

²¹ Nipirinhüë', no'tëquën yonquihuachina', noya nisapi. Ina quëran a'napitanta' nicatona': "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya natëpi," tosapí.

Naquëranchin Coansha sha'huirinsó'

²² Ina quëran Quisoso Cotia parti pa'nin. Ca'tano'sanënpitacoi imarai. Inaquë hua'quimiáchin ya'huëconahuatoi, piyapi'sa' aporintërai.

²³ Coanshanta' Inoiiquë aporintarin. Sarimo ya'cariya inaso'. Inaquë na'a ii' ya'huërin ni'ton, inaquë aporintarin. Na'a piyapi'sa' huë'pachinara, aporintarin.

²⁴ Naporo' Coanshaso' noya pa'sarin. Co tashinan pëiquë po'moyätërapihuë'.

²⁵ Quiyarinta' aporintërai. Coanshanta' aporintarin. Napoaton a'na cotio quëmapi huëcaton, Coansha ca'taninsopita itërin:

—¿Insota' noya noya aporintërinso'? itërin. Nisha nisha ninontopi.

²⁶ Ina quëran Coansha sha'huitonpi.

—Ni'quë' Maistro. Cortanii' aquëtëran nicasëhua', inaquë Quisosonta' nizarin ni'ton, anohuitërancoi. Iporaso' inanta' aporintarin. Na'a piyapi'sari imasapi. Co ina nápo quëmaso' imasarinënguënhuë', itopi.

27 —Co Yosë nohuantërinhuë' naporini, co napo'itonahuë'. Ya'ipinpoa' Yosë acorinpoa' ma'sona nicacaso'.

28 Nani sha'huitëranquëma'. “Co caso' Cristocohuë'” itëranquëma'. Co'huara ina huë'shatërasohuë', Yosë a'parinco piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina imacaiso marë' pënënarahuë'.

29 Ni'co'. Quëmapi sa'apachina, amiconëonta' noya cantërin. Noya nipayapi ni'ton, naporinso' natantaton, nóya cantantërin. Inapochachin canta' ninahuë. Na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi ni'ton, nóya cantantërahuë.

30 Co caso' nohuantërahuë' piyapi'sa' yonquuinacoso'. Quisoso na'con na'con yonquuinaso', ténin.

Inápa quëran o'marinso'

31 Cristo inápa quëran o'maton, chini chiniquën nanantërin. Noya noya ninin. Piyapinpoaso nipirinhue' isoro'paráchin nohuitërehua'. Inasáchin nohuitatëhua', nisha'huitërehua'. Cristoso nipirinhue' inápa quëran o'maton, chini chiniquën nanantërin.

32 Yosë'pa' ya'huërinso'pita nohuitërin. Nani ni'nin. Yosëri nontërinsona' natanin. Ina nohuitaton, sha'huitarinpoa'. Sha'huitopirinpoahuë', na'con na'con piyapi'saso', co yanatëtopihuë'.

33 A'naquënpaso nipirinhue' natëtërehua'. “Yosë no'tëquën nonin. Inari a'paimarin,” ta'tëhua', natëtërehua'.

34 Quisososo' Yosë nanamën chachin nonin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, no'tëquënáchin nonin.

35 Tata Yosëri hui'nin pa'pi nosororin. Chini chiniquën nanan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'.

36 Hui'nin natëpisopitaso', Yosë nohuitatona' nanpimiatapi. Co natëpisopitasohuë', co ina pochin nanpimiatapihuë'. Nani Yosëri yonquirin ana'intacaso marë'. A'na tahuëri ana'intomiatarin, parisitopiquë a'pararin huachi.

4

Samaria sanapi sha'huitërinso'

1-2 I'huaso' na'a piyapi'sa' Coansha imapi. Na'a aporintërin. Iporaso' na'con na'con Quisoso imasapi. Co Quisoso chachin aporintërinhuë'. Ina sha'huitohuachincoi, ca'tano'sanënpitaco' aporintarai. Na'con na'con aporintarai. Parisioro'sarinta' natantopi.

³ Ina nitotaton, Quisoso pa'nin. Cotia parti quèran pipirahuatón, Cariria parti paantarín.

⁴ Inatohua pa'pachina, Samaria parti na'huècaso' ya'huèrin.

⁵ Inatohua' a'na ninano' ya'huèrin, Sicarè itopiso'. Ina ya'cariya Cosi no'panèn ya'huèrin. Iráca pa'pin Cacopo itopisori quètèrinso'.

⁶ Inaquè a'na poso ya'huèrin. Cacopo posonèn itopi. Camotèchin inaquè canconai. Quisoso canotaton, posoquè huènsèconin.

⁷⁻⁸ Ca'tano'sanènpitacoiso', ninanoquè pa'nai cosharo' pa'ana'huaiso marè'. Pa'naiso', Samaria sanapi i'sha macapon huè'nin. Nani mapachina, Quisosori itapon:

—Imoya, i'sha mananso canta' o'oi topirahuè, itèrin.

⁹ —Caso' Samaria sanapico nipirahuè': "I'sha mananso canta' o'oi," ¿itèranco ti? itèrin inarinta'. Cotioro'saso' Samariaro'sarè' co noya ninontopihuè' ni'ton, napotèrin.

¹⁰ —Yosè yanicanapirinquènhuè', co quèmaso' nitotèranhuè'. "I'sha mananso canta' o'oi," itèranquèn nipirinquè', co nohuitèrancohuè'. Nohuitèranco naporini, quèma nataintoncohuè'. Carinquèn nanpirin i'sha quèchitènhuè', itèrin Quisosori.

¹¹ —Quèmaso' co manta' ya'huètèrinquènhuè' i'sha macamaso'. I'shaso' acopo' ya'huèrin. ¿Onporahuatoncha nanpirin i'sha manè'ponquènya?

¹² Iráca Tata Cacopo iso poso ninin. Isèquèran i'sha macaton, o'orin. Hui'ninpita, pè'tahuanènpita inapitanta' isèquè o'opi. Inaso' chiniquèn nanantèrin, topi. ¿Ina quèran na'con na'con quèmaso' nanitaparan ti? itèrin sanapiri.

¹³ —I'shamia imoya o'opatèra, naquèranchin yamoroantarè'.

¹⁴ Nisha i'sha carinquèn quètaranquèn. Ina ya'huètohuachinquèn, co huachi yamororèso pochin cantaranhuè'. Ni'què'. Pancai' no'pa quèran pipihuachina, noyápiachin pipirárin. Co onporonta' yanimarinquè'. Inapochachin nanpirin i'sha quètohuatènhuè', cancanènhuè' chachin ya'huètarinquèn. Inaquè ya'huápon huachi. Yosè nohuitaton, nanpimiataran, itèrin.

¹⁵ —Ina i'sha siniro quètoco ama yamoroto, i'sha masa'isohuè', itèrin.

¹⁶ —Paaton imoya so'yan maconquè' huè'in, itèrin.

¹⁷ —Co caso' so'yahuancohuè', itèrin.

—No'tèquèn naporan. Co so'yahuanquènhuè'.

¹⁸ Nani a'natèrápo quèmapa so'yataponahuè', iporaso' quèmapa yacaparanso' co so'yanhuè'. No'tèquèn nonan, itèrin.

¹⁹ —Quèmaso' siniro ninotona'pinquèn, tènahuè'.

20 Shimashonëhuëipita paso motopiquë Yosë chinotopi. Ya'huërë cotioro'sanquëmaso': "Quirosarinquërächin Yosë chinotacaso' ya'huërin," tënama', itërin.

21 —Natanco imoya. Nani tahuëri naniarin. Yosë yachinotohuatama', co paso motopiquë pa'saramahuë'. Co Quirosarinquë tëranta' pacacaso ya'huërinhuë'.

22 Canpitaso' Yosë chinotopiramahuë', co nohuitëramahuë'. Cotioro'sacoiso', Yosë nohuitërai. Cotio quëmapi nicha'ësarinquëma' canpitanta'.

23 Ipora quëran huarë' Yosë yachinotohuatama', ya'ipi cancanëma quëran huarë' chinotoco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, no'tëquën yonquiatoma', Yosë chinotoco'. Ina pochin nohuantërin chinotacaso'.

24 Yosë co nonën ya'huëtërinhuë'. Co quënanarihuarahuë', ya'huërárin. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' no'tëquën yonquiatoma', ina chinotacaso', itërin Quisosori.

25 —A'na tahuëri Cristo huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina huë'pachin, ya'ipiya a'chintarinpoa', tënin Samaria sanapi.

26 —Ca mini inaco, nontaranquënso', itërin.

27 Naporo chachin ca'tano'sanënpitacoi o'mantarai. Sanapi nontarin, quënanquimarai. "¿Ma'marëta' iso sanapi nontarin? ¿Ma'ta' nohuantërin?" ta'toi, yonquinëhuëi quëran pa'yanpiraihuë', co natanaihuë'.

28 Sanapiso nipirinhüë' yonshanën patahuaton, ninanoquë pantarahuaton, piyapi'sa' sha'huitërin.

29 —Huëco' pa'ahua'. Pasëquë quëmapi nohuitoco'. Co nohuitaponcorahuë', "Nani a'natërápo so'yahuanquën," itërinco. Ya'ipiya ninorin. ¿Inaso' Cristo nimara ti? itërin.

30 Natanahuatona', na'a ya'huëhuano'sa' o'mapi Quisoso nicapona'.

31 Co'huara canquiyatërasoihuë', Quisoso yaa'capiraihuë'.

—Ca'quë' Maistro, itopiraihuë', co nohuantërinhuë'.

32 —Cosharo pochin nininso' ya'huëtërinco, co nohuitëramasohüë', itërincoi.

33 —¿A'napitari coshoro' quëtiimara? nitopiraihuë', co coshachatërarinhüë'.

34 —Yosë a'paimarinco nohuantërinso' nica'huaso'. Ya'ipiya yanatërahuë. Ina yonquiato, co huachi coshoro' yonquirahuë'. Cosharo pochin achinirincó.

35 "Catapini yoqui pahuanarin cayarinso' macacaso'," topiramahuë'. Ipora chachin cayarinso pochin nininso' macacaso' ya'huërin, tënahüë caso'. ¡Ni'cochi! Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Ipora tahuëri'sa chachin na'a piyapi'sa'

ya'huërarin Yosë imacaiso marë'. Inapita a'chintacaso' ya'huërin.

³⁶⁻³⁷ Piyapi'sa' a'chintohuatama', Yosë'pa' canaarama'. Noya noya nanpimiatarama'. Cato' piyapi sacatërinso pochin nisarama'. "A'naso' ya'pirin sha'nin. Cayahuachina, a'narinta' manin," topi. Napohuachina, cato' a'china'piro'sa chachin nóya cancantapi.

³⁸ Na'a piyapi'sa' ya'huërin, co Yosë nohuitopisohuë'. A'naquëni nani a'chintopirinahuë', co yanatëpihuë'. Iporaso nipirinhüë' a'paranquëma' a'chintantacamaso marë'. Yosë huëntonënguë ya'conacaiso marë' a'chintoco'. A'chintohuatama', imasapi huachi, itërincoi.

³⁹ Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso natëpi. Sanapiri: "Ya'ipi ninorinco," itërinso marë' natëpi.

⁴⁰ Quisoso ni'quihuachinara, "Huëquë' isëquë yacapatoncoi, a'chintocoi," itopi. Itohuachinara, cato' tahuëri a'chintacaso marë' inaquë i'huatërai.

⁴¹ A'chintohuachina, na'con na'con piyapi'sa' natëpi.

⁴² Sanapi itapona':

—Quëma sha'huitërancoi ni'toi, pi'pian Quisoso natërai. Iporaso nipirinhüë' quiyaora chachin natanai. Nani nohuitatoi, cancanëhuëi quëran huarë' natërai huachi: "Tëhuëenchachin isoso' nicha'ërinpoa'. Insosona imapachina', oshanën inquitaton, anoyacancantarin, tënai," itopi.

Capitan hui'nin anoyatërinso'

⁴³ Cato' tahuëri quëran paantarahuatoi, Cariria parti canconai.

⁴⁴⁻⁴⁵ Caririario'sari nohuitatona', noya natanpi. I'hua chachin Pascoa tahuëri na'huëhuachina, inahuanta' Quirosarinquë pa'pi. Naporo' Quisoso nohuitopi. Nani ma'sha Yosë pochin nininso' ni'pi ni'ton, iporaso' a'chintohuachina, noya natanpi. Ninanonënguë chachinso nipirinhüë' co a'chininhüë'. "Ya'huërinquëso' pënëntona'pi co yanatëpihuë'," ta'ton, co inaquë a'chininhüë'.

⁴⁶ Ina quëran Canaquë cancoantarai. Inaquë i'hua i'sha huino atarantërin. Inaquë canconpatoira, a'na capitan copirno piyapinënin nininsoari huëcapairin. Hui'nin quëmapia'hua nininso', Capinaomoquë chiníquën caniorin.

⁴⁷ "Quisoso Cotia parti quëran pipirahuaton, Cariria parti canquirin," topi, natantërin. Natantahuaton, paahuarin:

—Huëquë' Maistro hui'nahuë anoyatiimaco. Nani yachiminin, itërin.

⁴⁸ —Canpitaso' co a'naroáchin natëramacohüë'. Co'so' Yosë pochin nipatohüë', co natëramacohüë', itërin inarinta'.

49 —Manóton Sinioro huëquë'. Hui'nahuë chiminpachin, itaantarín.

50 Napotaantahuachina:

—Ya'huëran'pa' pa'mantaquë'. Hui'nan co chiminaponhuë'. Noyatarín, itërin. Napotohuachina: “No'tëquën nontërinco,” ta'ton, ya'huërin'pa' pa'mantarín.

51 Yacanconahuaso', inpriatonënpitari nacapiatona':

—Hui'nan nani noyatërin, itiipi.

52 —¿Insëchinta' pi'i nisahuaso' noyatërin? itërin.

—I'huara pi'i yatëhuërënahuasos' sapo otanotërin, itopi.

53 “Naporos chachin Quisoso nontërinco. ‘Hui'nan noyatarín,’ itërinco,” ta'ton, Quisoso natërin. Ya'ipi pëinënuquë ya'huëpisopitanta' natëpi.

54 I'hua chachin i'sha huino atarantërin. Iporaso' Cotia parti quëran huëntarahuaton, capitan hui'nin ya'huërë' a'naroáchin anoyatërin. Inapoaton catoro' huachi Caririaquë Yosë pochin nisarin piyapi'sari nohuitacaiso marë'.

5

Apia anoyatërinso'

1 Ina quëran cotio niyontonpiso tahuëri naniriarín. Naporos Quisoso Quirosarínquë paantarín.

2 Inaquë i'sha ya'huërin, anpomiachin. Cotio nananquë Pitista itopi. Ninano ya'coana pirayan ya'huërin, ohuicaro'sa' ya'coananën itopiquë. I'sha pirayan a'natërápo imënamë pochin nininso' ya'huërin.

3-4 Inaquë na'a cania'piro'sa' quëhuënapi. A'naquën somaraya. A'naquën sonpacha. A'naquën nantën tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'. Inaquë ninarapi. [“Hua'qui quëran hua'qui quëran Sinioro anquëninën o'maton, i'sha aco'sacaitërin,” topi. “Napohuachina, inso'ton i'quë ya'compachina, a'naroáchin noyatërin,” ta'tona', ninarapi.]

5 Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Nani cara shonca posa pi'ipi caniorín. Co nanitërinhuë' huanicaso'.

6 Inaquë quëhuënápirínhuë', Quisosori quënanquirín. “Nani hua'qui' caniorín,” itohuachina, apia itapon:

—¿Nohuantëran noyatamaso ti? itërin.

7 —Nohuantopirahuë' Sinioro. Sa'ahuaco. Co insonta' ya'huërinhuë' i'quë po'moincoso'. I'sha co'sacaitohuachina, yaya'conpirahuë'. A'na'ton ya'conín, itërin.

8 —Huaniquë' iyasha. Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë', itërin.

9 Napotohuachina, a'naroáchin apia noyatërin. Pë'sara'huaya masahuaton, iratërin. Chinoto tahuëri chachin naporín.

10 Cotio hua'ano'sari quënanahuatona', apia huëcapai.

—Ipora tahuëriso', chinoto tahuëri ni'ton, co ma'sha quëpacaso' ya'huërinhuë', itopi.

11 —Quëmapi anoyatërinco' nani sha'huitërinco. "Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë'," itërinco, tënin.

12 —¿Ma quëmapita' napotërinquën? itopi.

13 "Ahuën. Co nohuitërahuë'," tënin. Hua'huayatërahuë' piyapi inaquë ya'huërin ni'ton, nani Quisoso pa'nin.

14 Ina quëran chinotopiso pëiquë pa'sahuaton, apia anoyatërinso' quënancoantarín.

—Ni'quë' iyasha. Nani quëmaso' noyatëran. Ama huachi oshahuaantaquësohuë', na'con na'con ma'sha onpotan, itërin.

15 Ina natanahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirahuaton, cotioro'sa' sha'huitonin. "Quisoso anoyatërinco," itoonin.

16 Napaoton Quisoso no'huipi. Chinoto tahuëri anoyatërinso marë' co quë'yapihuë'.

17 Quisosoriso nipirinhüë' itërin:

—Tatahuëso' co ipora huanta' chinotërinhuë'. Sacatárin piyapi'sa' catahuacaso marë'. Canta' co chinotërahuë'. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuarahüë, tënin.

18 Chinoto tahuëri piyapi anoyatërin ni'ton, cotioro'sari yatëpapi. " 'Yosëso' tatahuë chachin,' topachina, Yosë pochachin niconin," ta'tona', aquë aquëtë' yatëpapi.

Yosë hui'nin ni'ton chiniquën nanantërinso'

19 Ina quëran Quisosori itantarín: "No'tëquën itaranquëma'. Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Tatahuëráchin nonanahuë. Hui'ninco ni'to, inapochachin canta' ninahuë.

20 Tatahuë na'con nosororinco. Nosoroatonco, yonquirinso chachin anitotërinco. A'na tahuëri catahuaarinco saca sacai' nininso' nica'huaso'. Canpitaso' ni'patama', pa'yanarama'.

21 Tatahuë chimipi ananpitaantarín. Inapochachin canta' insosona nohuantërahuëso' ananpitaantarahuë.

22 A'na tahuëri coisë pochín nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarahüë. Noya nipisopita noya acoarahüë. Oshahuano'saso nipirinhüë' no'tëquën ana'intarahüë. Co tatahuëri ana'intarinhüë'. Nani nanan quëtërinco ana'inta'huaso marë'.

23 Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinaco. Tatahuë noya ni'piso pochachín ni'sarinaco. Ina marë' nanan quëtërinco. Co noya ni'patamacohüë', Tatahuënta' co noya ni'namahuë'. Ina a'paimarinco.

24 No'tëquën itaranquëma'. Yosë chachin a'paimarinco. Noya natanpatamaco, cancanëma quëran huarë' ina imapatama', nanpimiatarama'. Co onporonta'

ana'intaranquëmahüë'. Chiminpatama', co parisitomiataramahüë'. Nani Yosë nohuitarama' ni'ton, nanpimiatarama'.

²⁵ Caso' Yosë hui'ninco. Iporaso huachi a'naquën chimipi pochin nipisopita natanarinaco. Inapita noya natanpachinaco, Yosë anohuitarahuë. Ina nohuitoahuachina', nanpimi-atapi.

²⁶ Tata Yosë inaora nohuanton, nanpirin. Inari piyapi'sa' nanpicaso' quëtërin. Inapochachin canta' ina nohuanton, nanpirahuë. Naporahuaton, a'napitanta' ananpita'huaso' nanitaparahuë.

²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' ana'inta'huaso marë'.

²⁸ Ama ina yonquiatoma', pa'yancosohüë'. A'na tahuëri ya'ipi chiminpisopita natanarinaco.

²⁹ Natanpachinaco, po'oro quëran pipiapi. Noya nipisopita noya noya nanpiantarapi. Co noyahuë' nipisopitaso nipirinhuë', ana'intarahuë,' tënin Quisoso.

Yosëri a'paimarinso'

³⁰ Ina quëran Quisosori itantarin: "Co caora nohuanto manta' ninahuë'. Tata Yosë sha'huitoahuachinora, inachachin sha'huirahuë. Co caso' nisha yonquirahuë'. Tata yonquirinsoráchin nohuantërahuë. Napoaton no'tëquën ana'intarahuë.

³¹ Caso' Cristoco. Yosë quëran o'marahuë, tënahüë. Casáchin naporahuë naporini, co natëinacoso' ya'huëitonhuë'.

³² Nipirinhuë', Tata Yosënta' inachachin sha'huitarinquëma'. No'tëquën nonin, tënahüë.

³³ I'hua piyapi'sa' a'parama' Coansha natanacaiso marë'. 'Co caso' Cristocohüë'. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso', itërin. No'tëquën naporin.

³⁴ Caso' co piyapi noninsoachin yonquirahuë'. Nipirinhuë', iso' sha'huitaranquëma' canpita natëtoma' cha'ëcamaso marë'.

³⁵ Coanshaso' noya quëmapi. Huaroro noya orotërinso pochin ni'ton, noya anitotërinquëma'. Ya'nan natanpatamara, hua'quimiachin pa'yatërama'.

³⁶ Inaso' no'tëquën sha'huitërinquëma'. 'Yosëri chachin Quisoso a'paimarin,' itërinquëma'. Nipirinhuë', co inasáchin anitotërinquëmahüë'. Yosëso' chini chiniquën nanantaton, catahuarinco ni'ton, sacai' nininso' ninahuë. Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Yosë nohuanton, ina pochin ninahuë. Ina marë' na'con na'con natëamacoso' ya'huërin.

³⁷ Tatahuë a'paimarincosonta' nani sha'huitërinquëma'. Co onporonta' noninso' natanchinamahüë'. Co ni'chinamahüë'.

38 Nanamēnta' co natēramahuē'. A'paimapirincohuē' co natēramacohuē' ni'ton, naporama'.

39 Yosē quiricanēn na'con nontērama'. 'Ina nontohuatēhua', nanpimiatacaiso marē' anitotarinpōa', tēnama'. Napopiramahuē', co tēhuēnchachin natēramahuē'. Ina quiricaquē chachin ninorinaco.

40 No'tēquēn ninopirinacohuē', co yaimaramacohuē'. Ananpimiata'huanquēmaso' ya'huēpirinhuē', co nohuantēramacohuē'.

41 Co canpita noya nicamacoso marē' napotēranquēmahuē'.

42 Nani nohuitēranquēma'. Co cancanēma quēran Yosē nosororamahuē', tēnahuē'.

43 Yosē chachin a'paimarinco ni'ton, o'mapirahuē', co nohuantēramacohuē'. A'naquēnso nipirinhuē' inaora yonquinēn quēran a'chintohuachinquēma', nohuantarama'.

44 Canpita capini nipa'yatacasoráchin yonquiatoma', co Yosē noya nicainquēmaso' yonquiramahuē'. Napoaton co natēramacohuē'.

45 Co carinquēma' Yosēquē sha'huirapiaranquēmahuē'. Moisésē tēhuēnchinso' sha'huirapiarinquēma'. 'Ina catahuarinpōa', ta'toma', imapiramahuē', co natēramahuē' ni'ton, sha'huirapiarinquēma'.

46 Inaso', iráca ninotonco ninshitērin. Ina natērama' naporini, canta' natēitomacohuē'.

47 Ninshitopirinhuē', co natēramahuē' ni'ton, carinquēmanta' a'chintopiranquēmahuē', 'Co no'tēquēn nonanhuē', itēramaco,' itērin Quisosori, cotio hua'ano'sa' nontaton.

6

Cosharo' ana'atērinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Ina quēran Cariria sono' aquētēran pēntonai. Ina sonoso', Tipiriasē itopi anta'.

² Notohuaro' piyapi'sa' imasarinacoi. Na'a cania'piro'sa' Quisosori a'naroáchin anoyatērin. Ina nicatona', imasapi.

³ Nonshirahuatoi, a'na motopia'huaquē pomosocontarai. Inaquē huēnsēconai.

⁴ Pascoa tahuēri naniriarin. Naporo' cotioro'sa' niyontonpi Yosē yonquicaíso marē'.

⁵ Quisoso natanacaiso marē' notohuaro' piyapi'sa' canquirapi. Inapita quēnanahuaton, Quisosori Pinipi itapon:

—¿Intohuacha coshoro' pa'anē isopita capacaiso marē' nicaya? itērin.

⁶ Nani yonquirin coshoro' ana'atacaso' niponahuē', Pinipi natanin tēnicaso marē'.

7 —Cato pasa tahuëri sacatatë' canarësoquë pa'anpirëhuahuë', co iso nápo piyapi'sa' naniitonahuë', itërin Pinipiri.

8 Antërisënta' ya'huarin. Simon Pitro iin inaso'. Natanahuaton, itapon:

9 —Isëquë a'na quëmapia'hua ya'huërin. A'natërapoíchin pan nisahuaton, catoyachin sami ya'huëtërin. Inaíchin nipirihuë', ¿iso nápo' piyapi ta'ma' nanitëre'poya? itërin.

10 —Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina', itërincoi Quisoso.

Inaquë noya pastoa'huaya ya'huërin. Sha'huitohuatëira, inaquë huënsëpi. A'natërápo huaranca quëmapi'sa pochin ya'huëpi.

11 Quisosori a'natërapoya pan masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, piyapi'sa' quëtërin capacaiso marë'. Samirë chachin quëtëra'piarai. Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi.

12 Nani natëhuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Pan, sami, inapita pë'sotopiso' maconco', chiniahuachina', itërincoi.

13 Napoaton pë'sotopiso' masahuatoi, shonca cato' i'më' mëntatërai.

14 Ina nápo piyapi'sa' capacaiso marë' cosharo' ana'atërinso' ni'sahuatona', piyapi'sa' ninontopi:

—Tëhuëenchachin iso quëmapi Yosëri a'paimarin. Pëñinpoaso marë' a'paimacaso sha'huirinsó chachin, nani o'marin, nitopi.

15 “Huëco' maahua', copirno acoa'ahua',” topi a'naquën. Co Quisosori natanaponahuë', inaora yonquinën quëran nitotërin. Nitotaton, inaora panënuquë pantarin.

Ii' aipi iratërinso'

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 I'huahuanquë ca'tano'sanënpitacoiso', sono' yonsanquë pa'mantarai.

17-18 Potiquë ya'conahuatoi, Capinaomoquë paca'huaiso marë' pëntonapiraihuë', huancoanaí' tashitërai. Co Quisoso huë'shatërasohuë', panca ihuan manincoi ni'ton, panca co'sacaitërin.

19 Saota quiromitro pochin nani maitopiraihuë', Quisoso huë'sarin nicaporaihuë', co a'naroáchin nohuitërai huë'. Ii' aipi i'narahuaton, no'pa pochin huë'shiarin. Poti ya'caririarinsó ni'sahuatoi, pa'yanai.

20 Napopiraihuë':

—¡Co'ta ca huë'sarahuë! ¡Ama pa'yancosohuë! itërincoi.

21 Ina quëran noya cancantatoi: “Ya'conquiquë',” itohua-toira, ya'conin. Ya'compachina, a'naroáchin Capinaomo yon-sanquë canconai.

Quisoso yoní'piso'

22 Piyapi'saso nipirinhüë' ina quëranchin quëparitopi. Tahuëririnquë Quisoso yonisápirinahüë'. Co quënanatonahuë', ninontopi. “¿Intohuaso' pa'mara? I'huara a'naíchin poti ya'huëpirinhüë'. Inaquë ca'tano'sanënpita ya'conahuatona', pa'pi. Quisososo nipirinhüë' co pa'ninhüë',” nitopi.

23 Napoasoi, potiro'santa Tipiriasë quëran huë'piso' canquirapi quënanpi. Quisoso cosharo' ana'ataton piyapi'sa' a'carinso' ya'cari nonshiipi.

24 Co ca'tano'sanënpitacoi tëranta' ya'huëraihüë' ni'ton, “Huëco' pa'ahua', Quisoso yoniahua',” nitatona', potiro'saquë ya'conpi. Ya'conahuatona', Capinaomoquë pa'pi Quisoso yoní'pona'.

Cosharo pochin nininso'

25 Inaquë nonshirahuatona', Quisoso quënanconpi huachi.

—¿Onporota' Maistro isëquë huënan? itopirinhüë'.

26 —No'tëquën sha'huitaranquëma'. I'huara cosharo' ana'atërahuë' nohuitamacoso marë' nipirinhüë', co yanohuitëramacohüë'. Natëaquë huarë' coshatërama' ni'ton, yoniramaco.

27 Cosharomia a'naroáchin chanatërin. Ama inasáchin nohuantocosohüë'. Cosharo pochin nininso' ya'huërin. Cancanëma marë' quëtaranquëma'. Ina co onporonta' chanatarinhüë'. Ya'huëtohuachinquëma', Yosë nohuitatoma' nanpimi-atarama. Ina na'con na'con yonquico'. Yosë quëran quëmapico ni'to, quëtaranquëma'. Ina marë' Tata Yosë acorinco. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë' nohuitamacoso marë', itërin.

28 —¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? itopi.

29 —Tëhuëenchachin Yosë yanatëhuatama', ca imaco. Ina a'paimarinco ni'ton, cancanëma quëran huarë' imaco. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

30 —Inta nipachin, Yosë pochin niquë'. Ina nicatoi, natë'inquën. Co topinan natëa'huainquënso' ya'huërinhuë'.

31 Iráca shimashonënpoopita Moisësëri Iquipito quëran quëcapon, noya cosharo' mana itopiso' quëtërin. “Cosharo' inápa quëran o'marinso' quëtërin capacaiso marë',” tënin Yosë quiricanënuquë. Inotëro parti napopi, itopi.

32 —No'tëquën itëranquëma'. Cosharo' inápa quëran o'marinso' co Moisësëri quëtërinhuë'. Tata Yosëri quëtërinso'. Iporaso' noya noya nininso' quëtëranquëma'.

33 Inápa quëran a'patimarinquëma' piyapi'sa' ina pochin nanpicaíso marë', itërin.

34 —Inanpi cosharo', Sinioro, quëtocoi nani tahuëri capatoi, noya nanpii, itopi.

35 —Ca inaco. Caso' cosharo pochinco ni'to, piyapi'sa' ananpitomiatarahüë. Imapatamaco, co huachi tanarëso pochin cancantaramahuë'. Natëhuatamaco, co huachi yamororëso pochin cancantaramahuë'. Yosë nohuitohuatama', sano cantarama'.

36 Nipirinhüë', nani sha'huitëranquëma'. Ninahuëso' nicapomarahüë', co natëramacohüë'.

37 A'naquën Tata Yosë nohuanton, imasarinaco. Insosona imapachinaco, co onporonta' a'pararahüë'.

38 Co caora nohuanto, ma'sha ninahuë'. Inápa quëran o'marahüë Tata Yosë natëca'huaso marë'. Ina a'paimarinco.

39 A'naquën Yosë nohuanton, imasarinaco. Inapitaso' noya a'pairahuë, co a'poarinacohüë'. Ayaro' tahuëri ananpitaantarahüë. Ina Yosë nohuantërin.

40 “Quëmaso' tëhuëenchachin Yosë hui'ninquën,” itatomaco imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama huachi. Ayaro' tahuëri ananpitaantaranquëma'. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

41 Ina natanahuatona', cotioro'sari no'huiipi. “Caso' cosharo pochin ninahuë. Inápa quëran o'marahüë,” tëninso marë' no'huiipi. No'huitona', ninontapi.

42 —Co'ta inaso' Quisoso. Così hui'nin. A'shionta' nohuitërehua'. ¿Onpoatonta' “Inápa quëran o'marahüë,” toconin? nitopi.

43 —Ama huachi no'huitomaco, sacaro quëran ninontocoso-hüë'.

44 Co insonta' nanitërinhuë' inaora nohuanton imaincoso'. Tata Yosëri huayoninsopitaráchin imasarinaco. Ayaro' tahuëri inapitaso' ananpitaantararahüë.

45 Pënëntona'piro'sa' iráca ninshitopi. “Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri a'chintarin,” topi, ninshitatona'. Tatahuë natanatoma' natëhuatama', imasaramaco.

46 Co insonta' Tata Yosë quënaninhüë'. Casáchin quënanahuë. Ina ya'huërin quëran o'marahüë.

47 No'tëquën sha'huitëranquëma'. Imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

48 Ca cosharo pochinco ni'to piyapi'sa' ananpimiatarahuë.

49 Shimashonëmapita inotëro parti ya'huaso', cosharo' Yosëri quëtërinso' ca'pi. Mana itopiso' ca'pirinahuë', nani iráca chiminpi.

50 Insosona natëhuachinco inápa quëran cosharo' o'marinso capatë pochin nisarin. Napohuachin, Yosëre' ya'huëmiatapon.

⁵¹ Ca nanpirin cosharo pochinco. Inápa quëran o'mato, noya noya ananpiaranquëma'. Ca nonëhuë chachin quëtarahuë ya'ipi piyapi'sa marë'. Coshatëramaso pochin nitohuatamaco, ya'coancantaranquëma', nanpimiatarama huachi, itërin.

⁵² Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha ninontopi.
—¿Onporahuatonta' nonën chachin ca'nëso pochin quëtërë'ponpoa nicaya? nitopi.

⁵³ —No'tëquën itëranquëma'. Caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'ipi cancanëma quëran yonquico. Co'so' nonëhuë ca'nëso pochin nitohuatamahuë', huënainëhuënta' co o'orëso pochin nitohuatamahuë', co onporonta' nanpimiataramahuë'.

⁵⁴ Insosona nonëhuë ca'nëso pochin nipachina', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipachina', nanpimiatarin. Ayaro' tahuëri ananpitaantarahuë.

⁵⁵ Nonëhuë cosharo pochin ni'ton, achinicananaranquëma'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, imapatamaco, anoyacancantaranquëma'.

⁵⁶ Tëhuëenchachin nonëhuë ca'nëso pochin nipatama', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipatama', ya'coancantaranquëma' ni'ton, imamiataramaco.

⁵⁷ Tatahuëso' nanpimiatarin. Ina a'paimarinco. Catahuarinco noya nanpica'huaso marë'. Inapochachin imamiatohuatamaco, cosharo pochin achinicananaranquëma' ni'ton, catahuanquëma' Yosë nohuitatoma' nanpimiatacaso marë'.

⁵⁸ Ca cosharo pochinco. Inápa quëran o'marahuë. Shimashonëmapita cosharo' Yosëri a'patimarinso' ca'pirinahuë', iráca chiminpi. Nipirinhuë', imamiatohuatamaco, nanpimiatarama', itërin.

⁵⁹ Capinaomo niyontonpiso pëiquë a'chintaton naporin.

Quisoso natëhuatëhua', nanpimiatacaso ya'huërinso'

⁶⁰ Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapirinahuë', ina nanan natanahuatona' a'naquën nisha yonquiipi.

—A'chininso' saca' imacaso'. ¿Incaricha nitotaton, natërë'poya? nitopi.

⁶¹ Napohuachinara, Quisoso inaora nitotaton, itërin:

—A'chintopiranquëmahuë', ¿yaa'poramaco ti?

⁶² Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri Yosë ya'huërin'pa' panantararahuë. Ina ni'patama' ¿ma'ta' yonquiarama'?

⁶³ Ispirito Santoráchin ananpimiatarinquëma'. Piyapi'sa' inahuara co nanitapihuë'. Yosë yonquirinso chachin sha'huitëranquëma'. Ina natëhuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

⁶⁴ Nipirinhüè', a'naquëma' co natëramacohüè', itërin. Iráca quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' yonquirinsopita nitotërin. A'naquën co yanatëtopihuë'. A'nanta' yasha'huirapirin. Inapita nitotaton, napotërin.

⁶⁵ Ina quëran itantarín:

—Napoaton itaranquëma'. Co Yosëri anitotohuachinhüè', co insonta' nanitarinhüè' imaincoso', itërin.

⁶⁶ Naporo quëran huarë' na'amiáchin co huachi imapihuë'. A'popi huachi.

⁶⁷ Napohuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—¿Co canpitaso' a'poapomacohüè' to? itërincoi.

⁶⁸ —Co Sinioro a'poarainquënhüè'. Co a'na ya'huërinhuë' imaca'huaiso'. Quëma nóya a'chintarancoi Yosë nohuitatoi nanpimiata'huaiso marë'.

⁶⁹ Nani natërainquën. Quëmaso' noyasáchin ninan. Yosë a'paimarinquën, tënai, itërin Simon Pitrori.

⁷⁰ —Shonca catonquëma' acoranquëma' imacamacoso marë'. A'naëmaso nipirinhüè', sopai pochin cancantërin, itërincoi.

⁷¹ Simon hui'nin Cotasë Iscarioti itopiso yonquiaton, naporin. Inarinta' ca'tanpirinhüè', yasha'huirapirin.

7

Quisoso iinpita napopiso'

¹ Ina quëran hua'quimiáchin Quisoso Cariria parti ya'huërarin. Cotioro'sari yatëpapi ni'ton, co Cotia parti yapa'ninhüè'.

² Ina quëran a'na cotio niyontonpiso tahuëri naniriarin, imënamëro'sa' pita itopiso'.

³ Napoaton iinpitari itapona':

—Quëmanta' Cotia parti paaton, Yosë pochin niquë' imarinëinquënsopita ni'ina'.

⁴ Po'oana quëran ma'sha nipatan, piyapi'sa' co nohuitarinëinquënhüè'. Yosë pochin yanipatan, a'ninquëchin niquë' ya'ipi piyapi ni'inëinquën, itopi.

⁵ Co iinpitari tëranta' natëyátërapihuë' ni'ton, napotopi. Inapita nontaton, itapon:

⁶ —Pahuanarin caso' paca'huaso'. Canpitaso nipirinhüè' onporosona yapa'patama', noya paco'.

⁷ Canpitaso' piyapi'sa' co no'huirinëinquëmahuë'. Caso nipirinhüè' no'huirinaco. “Co noyahuë' ninama,” itërahuëso marë' no'huirinaco.

⁸ Napoaton paatoma', niyontonpiso tahuëri na'huëco'. Co ipora pa'sarahüè'. Pahuanarin paca'huaso', itërin.

⁹ Ina tosahuaton, ina quëranchin ya'huërarin.

Quisosonta' Cotia parti pa'ninso'

¹⁰ Iinpita nani pa'pachinara, Quisosonta' pa'nin niyonton-piso tahuëri na'huëcaso marë'. Pa'pirinhuë', co piyapi'sa' ni'tërantapaquë pa'ninhuë'. Po'oana quëran pochin pa'nin.

¹¹ Inaquë cotioro'sari yonisápirinahuë'.

—¿Intohuata' Quisoso ipora? tosapi.

¹² Nisha nisha yonquiatona', ninontopi. “Inaso' noya quëmapi,” topi a'naquën. A'napitaso nipirinhuë' taponá: “Co noyahuë'. Yanonpintërinpoa',” topi.

¹³ Napopirinahuë', hua'ano'sa' të'huatatoná, po'oana quëran ninontopi.

¹⁴ Simana huancana Quisoso Yosë chinotopiso pëiquë pa'nin. Inaquë a'chinarin.

¹⁵ Cotioro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' iso quëmapi co na'con quírica nitotaponahuë', noyá nitotërin? topi.

¹⁶ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Co caora yonquinëhuë quëran a'chinahuë'. Tata Yosë a'paimarincoso' sha'huitohuachincora, canta' a'chinarahuë.

¹⁷ Cancanëma quëran huarë' Yosë yanatëhuatama', no'tëquën anitotarinquëma': “Co inaora yonquinën quëran a'chininhuë'. Yosë nanamën chachin a'chinarin,” tosarama'.

¹⁸ A'naquënso' inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Piyapi'sari pa'yatacaiso marë' napopi. Caso' nipirinhuë' Yosëichin yonquiato, no'tëquën a'chinahuë. Inaíchin pa'yatacaiso' ya'huërin, ténahuë. Co nonpintëranquëmahuë'.

¹⁹ Moisésë iráca pënëntopirinhuë', co a'nayanquëma tëranta' natëramahuë'. ¿Onpoatonta' yatëparamaco? itërin.

²⁰ —¡Quëmaso' sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran! ¿Inta' yatëparinquën? itopi.

²¹ —Chinoto tahuëri a'na quëmapi anoyatërahuë. “Chinoto tahuëri nipirinhuë', co chinotërinhuë',” ta'toma', canpitaso' pa'yanamá'.

²² Ni'cochi. Co canpita tëranta' ya'ipi chinoto tahuëri chinotëramahuë'. Iráca shimashonëma' sha'huitërinëinquëma' marca acocaso'. “Hui'nanpita posa tahuëritohuachina', marca acotoco',” itërinpoa' Moisésënta'. Posa tahuëri nanihuachina, marca acotërama'. Chinoto tahuëri nisapirinhuë', acotërama'.

²³ Chinoto tahuëri niponahuë', marca niacotërama'. Moisésë pënëntërinso' natëcaso marë' naporama'. Inapoapomarahuë', ¿onpoatomata' nipachin chinoto tahuëri piyapi anoyatërahuëso marë' no'huiramacó?

²⁴ Ama quënanamasoráchin yonquiatoma', sha'huirapicosohuë'. Yonquinënpoa quëran huarë' Yosë

ni'sarinpoa'. Ina nitotatoma', no'tëquën yonquico', itërin Quisosori.

Cristo inápa quëran o'marinso'

²⁵ Ina quëran ya'huëhuano'sari Quisoso quënanahuatona', ni-nontopi.

—¿Isona quëmapi yatëpapiso' ti?

²⁶ Ni'cochi. A'ninquëchin a'chinapirinhüë', co incari tëranta' no'huirinhüë'. Hua'ano'sarinta' natëtona': "Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'," ¿tomarai huachi ti? nitopi.

²⁷ —Napochináchin, nipirinhüë' Quisoso intohua quëransona huë'ninso' nitotërehua'. Cristoso huë'pachin intohua quëransona huë'ninso', co insonta nitotarinhuë', nitopi.

²⁸ Quisososo nipirinhüë', Yosë chinotopiso pëiquë chiníquën itaantarín:

—¿Nohuitëramaco ti? Intohua quëranso' huë'nahuëso' nitotapomarahüë', co tëhuëchachin nohuitëramacohüë'. Co caora nohuanto, o'marahüë'. Yosë nohuanton, o'marahüë. Inaso' no'tëquën nonin. Nipirinhüë', inanta' co nohuitëramahüë'.

²⁹ Caso nipirinhüë' ina nohuitërahüë. Inatohua' ya'huëpirahuë', isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

³⁰ Ina topachina, hua'ano'sari tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyátërarinhüë' ni'ton, co mápihuë'.

³¹ Hua'ano'sariso' no'huipirinhüë', na'a piyapi'sari Quisoso yanatëpi.

—Cristo o'mahuachin, iso quëmapi quëran na'con na'con ta'ma' ¿Yosë pochin niquimarë'po ti? topi.

Tashinan pëiquë yapo'mopiso'

³² Ina pochin ninontopiso', parisioro'sa' natantopi. Natan-tahuatona', corto hua'ano'sarë chachin ponisiaro'sa' a'papi Quisoso macacaiso marë'.

³³ Huë'pirinahuë', Quisosori itërin:

—Co hua'qui' canpitaro'co ya'huapohüë'. Pa'miatarahuë. Yosë nohuanton, o'marahüë. Inaquë chachin panantarahuë.

³⁴ Naporo' yonípiramacohüenta', co quënanaramacohüë'. Insëquësona pa'pato canpitaso' co nanitaramahüë' pacacamaso', itërin.

³⁵ Hua'ano'sa capini ninontopi.

—¿Intohuata' yapaaton naporinso'? "Co quënanaramacohüë'" tënin. Nisha piyapi'sa' ya'huëpi parti a'naquën cotioro'sa' yacapatonpi. Inaquë paaton, nisha piyapi'sa' a'chintapon nimara.

36 ¿Ma'ta' tapon naporin? “Yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Insëquësona pa'nahuëquë co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso',” toconin, nitopi.

Nanpirin i'sha

37 Pita ta'huantërinso' tahuëri na'con na'con yonquipiso' ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Naporo' Quisosori huanirahuaton, chiniquën itapon:

—Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' imaco sano cancantamaso marë'.

38 Natëhuatamaco, cancanëmaquë nanpirin ii' ya'huëtarinquëma'. Pancai' no'pa quëran pipirinso pochin cancanëmaquë ya'huërápon. Yosë quiricanënquë naporin, itërin.

39 Quisoso imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Ina yonquiaton, napotërin. Naporo' Quisoso co inápaquë pan-tayátërarinhuë'. Napoaton co Ispirito Santori piyapi'sa' noyá ya'coancanchátërarinhuë'. (Ina ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran a'napitanta' Yosë anohuitarihua', tapon naporin.)

Nisha nisha yonquipiso'

40 Quisoso naporinso' natanahuatona', nisha nisha yon-
quipi.

—Tëhuëenchachin isoso' pënëntona'pi ninarëhuaso', topi.

41 —Cristo mini tënahuë, tënin a'naquën.

—Co inahuë' nimara. Cristo naporini co Cariria parti quëran huë'itonhuë'.

42 ¿Co'ta “Tapico' shiin ni'ton, ina ninanonënquë chachin nasitapon? Piringuë nasitapon,” tënin Yosë quiricanënquë, topi a'naquëonta'.

43 Ina pochin ninontatona', nisha nisha yonquipi.

44 A'naquëninta' tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', co mápihuë'.

Hua'ano'sa' co natëpisohuë'

45 Ina marë' ponisiaro'sa' nani a'papi. Hua'ano'sari chachin a'papurinahuë', topinan huënantapi.

—¿Onpoatomata' co manamahuë'? itopi.

46 —¡Co insonta' ina pochin a'chinchininhüë'! itopi.

47 Ina quëran parisioro'sari itapona':

—Nani nonpintërinquëma' ni'ton, ¿canpitanta' natërama' pa'?

48 Ni'cochi. Co inso hua'ano'sari tëranta' ina natërinhuë'. Parisioro'sacointa' co natëraihuë'.

49 Topinan piyapi'sariachin natëpirinahuë', inapitaso' co Moisësë pënëntërinso' nitotopihuë' ni'ton, Yosëri ana'intarin, tënai, itopi.

⁵⁰ Nicotimonta' inaquë ya'huërin, i'huapo' tashi' Quisoso nicapon pa'ninso'. Inanta' cotio hua'an ni'ton, itapon:

⁵¹ —Moisësë pënëntërinso' natërëhua'. Nani pënëninpoa'. “Ama topinan quëran ana'intocoso huë'. No'tëquën nitotaquë huarë' ana'intacaso' ya'huërin,” tënin. Napoaton canpoanta' Quisoso a'chininso' natahuan'. Naporinsonta' nitotahua'. Co topinan quëran ana'intacaso' ya'huërinhuë', tënahuë, itërin.

⁵² —¿Quëmanta' Cariria parti quëran huë'nan? Yosë quiri-canën nontëquë'. Pënëntona'pi co onporonta' Cariria quëran huëcaponhuë', itopi.

Oshahuana'pi sha'huirapipiso'

[
⁵³ Ina quëran piyapi'sa' yanquëërahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi.

8

¹ Quisososo nipirinhüë' Oriposë panënuquë pa'nin.

² Tahuëririnquë tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë paantarín. Na'a piyapi'sa' huë'pi ina natanacaiso marë'. Inaquë huënsërahuatón, a'chinapirinhüë',

³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita huëcatona', a'na sanapi quëpi. So'yahuan nipirinhüë', nisha quëmapiri ichihuë'ërin. Nani quënanpi ni'ton, masahuatona', Quisososo quë quëpi. Sanapi huancánachin ahuanirahuatona', Quisososo itapona':

⁴ —Maistro, iso sanapi so'yahuan nipirinhüë', nisha quëmapiri ichihuë'ërin, quënanai.

⁵ Iráca Moisësë pënëninpoa'. “Monshihuanpisopita na'piquë të'yaratoma', tēpaco',” tēnin. ¿Ma'ta' tēnan quēma ipora? ¿Tēpa'li ti? itopi.

⁶ Quisoso atëhuërahuatona' sha'huirapicaiso marë' natanapi. Quisososo nipirinhüë' i'chorahuatón, imirin quëran no'paquë ninshitarín.

⁷ —¿Ma'ta' onpochii? Sha'huitocoi, itantahuachinara, huaniantarín.

—Noyahua'. Insonquëma tēranta' co pi'pian tēranta' oshahuanpatamahuë', inari'ton na'piquë të'yarain, itërin.

⁸ Ina quëran i'choantarahuaton, no'paquë ninshitaantarín.

⁹ Ina natanahuaton, a'naya a'naya pa'pi. Mashoro'sa'ton pa'pi. Ina quëran a'naya a'naya pa'pi. Ya'ipiya pa'pachinara, sanapiíchin huaniárin.

¹⁰ Quisososo huaniantarahuaton, itapon:

—¿Inso huachi, imoya, quëmapi'sa' yaana'intërinënuquënso'? ¿Co huachi yaana'intërinënuquëhuë'? itërin.

¹¹ —Nani pa'pi Siniro, itërin.

—Co carinquëonta' yaana'intëranquënhuë'. Paaton, ama huachi aquëtë' oshahuaantaquësohuë'. Noya niquë huachi, itërin. Napotohuachina, pa'nin.]

Quisoso a'pintërinpoaso'

¹² Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

—Caso' a'pintatë pochin nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotarahuë. Imapatamaco, co huachi tashinan pochin cancantaramahuë'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

¹³ Parisioro'sari natanahuatona', itapona':

—Quëmaora yonquinën quëran naporan. Co natëca'huainquënso' ya'huërinhuë', itopi.

¹⁴—Caora yonquinëhuë quëran napopirahuë', tëhuëenchachin no'tëquën nonahuë. Intohua quëransona o'marahuëso' nitotërahuë. A'na tahuëri inatohua chachin panantarahuë. Casáchin ina nitotërahuë. Canpitaso nipirinhüë' co nitotëramahuë'. Napoaton natëcamacoso' ya'huërin.

¹⁵ Canpitaso' piyapi'sa' inahuara yonquipiso pochin napoonin yonquirapitomaco sha'huirama'. Caso nipirinhüë', co insonta ina pochin yonquirapito sha'huirahuë'.

¹⁶ Sha'huihuatëraso napoaponahuë', no'tëquën sha'huirahuë. Co casáchin sha'huirahuë'. Tatahuënta' ina pochachin yonquiaton sha'huitarinquëma'. Ina a'paimarinco.

¹⁷ Moisésë pënëntërinso' ya'huëtërinquëma'. Inaquë iráca ninshitërin. “A'na piyapiáchin sha'huihuachina, nonpiámara. Nipirinhüë', cato' piyapi inachachin sha'huihuachina', naporu huarë' natëtacaso' ya'huërin,” ténin.

¹⁸ Carinquëma' nani sha'huitaranquëma'. Tatahuënta' inachachin anitotarinquëma'. Ina a'paimarinco, itërin Quisosori.

¹⁹ —¿Insëquëta' tataparín? itopi.

—Canpitaso' co ina nohuitëramahuë'. Canta' co tëhuëenchachin nohuitëramacohuë'. Nohuitëramaco naporini, tatahuënta' nohuichitomahuë', itërin.

²⁰ Yosë chinotopiso pëiquë a'chintaton, napotërin. Coriqui cacón notënanquë a'chintarin. Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyatërarinhüë'. Napoaton co insoari tëranta' maninhüë'.

Quisoso pa'miatarinso'

²¹ Ina quëran itantarin:

—A'na tahuëri pa'miatarahuë. Naporu' yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Oshanëmarë'quëma chachin chiminarama'. Insëquësona pa'pato, co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso', itërin.

22 Ina natanahuatona', cotioro'sa' ninontopi.

—¿Ma'ta' tapon naporin? “Insëquësona pa'pato, co nani-taramahuë' pacacamaso',” itërinpoa'. ¿Yanitëpamara ti? nitopi.

23 —Canpitaso' isoro'paquë ya'huatoma', a'napita piyapi'sa pochin yonquirama'. Caso nipirinhüë' inápa quëran o'marahuë' ni'to, Yosë pochin yonquirahuë'.

24 Napoaton napotëranquëma'. Caso iráca quëran huarë' ya'huato, ya'huëmiatarahuë. Co natëhuatamacohüë', oshanëmarë'quëma chachin chiminarama', itërin.

25 Napohuachina:

—¿Inquënta' quëmaso'? itopi.

—Nani iráca quëran huarë' sha'huitëranquëma'. Ca inaco tënahüë.

26 Canpitaso co noyahuë' ninama ni'ton, na'con sha'huita'huanquëmaso ya'huërin. A'paimarincoso' no'tëquënáchin nonin. Ina sha'huitohuachincora natanato, ina chachin sha'huitaranquëma', tënin.

27 Tata Yosë tapon naporinso' co nitotopihuë'.

28 —Yosë quëran quëmapico niporahuë', corosëquë achin-piarinaco. Naporu huarë' ca ya'huëmiatarahuëso' nohuitaramaco. Naporahuaton: “Tëhuënchachin co inaora yonquinën quëran a'chininhüë'. Pa'pini a'chintërinso chachin a'chinin,” tosarama'.

29 Tatahuë a'paimarinco ni'ton, ca'taninco. Ina nohuantërinso'ráchin no'tëquën natërahuë ni'ton, co patarincohüë', itërin.

30 Itohuachina, na'a piyapi'sari “No'tëquën nontërinpoa',” ta'tona', natëpi.

Sopairi camairinso'

31 Ina quëran nasha imarinsopita itantarin:

—Carinquëma' a'chintëranquëmaso' noya natëhuatama', noya imasaramaco.

32 Imamiatohuatamaco, no'tëquën yonquiarama'. Co insonta' camaiarinquëmahuë', itërin.

33 —Quiyaso' Apraan shinpitacoi. Co onporonta' a'napita camairinacoihuë'. ¿Onpoatonta': “Co insonta' camaiarinquëmahuë',” itërancoi? itopi.

34 —No'tëquën itëranquëma'. Co noyahuë' nipatama', sopai hua'an camaiarinquëma'. Piyapinënpita pochin nisarama'. Co canpitaora nanitaramahuë' oshanëma' naniantamaso'. Sopai camaihuachinquëma', co noyahuë' nisarama'.

35 Ni'co'. Patron ya'huërinquë piyapinën co ya'huëmiatërinhuë'. Patronëni nohuantohuachina, ocoiantarin. Hui'ninso nipirinhüë' ya'huëmiatarin.

36 Yosë hui'ninco ni'to, catahuahuatënquëma', cha'ësarama'. Co huachi insonta' camaiantarinquëmahuë'.

37 Canpitaso' Apraan shinpitanquëma' nipomarahuë', yatëparamaco. A'chintopiranquëmahuë', nonahuëso' co yanatëramahuë'.

38 Tatahuë anitotërinco' natëto sha'huitaranquëma'. Canpitaso nipirinhüë', ma'sona tatanëma pochin nininso' camaihuachinquëmara, natërama', itërin Quisosori.

39 —Apraan mini quiyaso tatanëhuëi, itopi.

—Apraan pochin cancantërama' naporini, ina pochin noya niitomahuë'.

40 Yosë anitotërinco chachin no'tëquën sha'huitopiranquëmahuë', yatëparamaco. Apraanso' co ina pochin yonquirinhüë'. Yosë nanamën noya natërin.

41 Canpitaso nipirinhüë' tatanëma pochin nininso' nonanama', itërin.

—Co quiyaso' ma'papia'huaro'sacoihuë'. Yosë chachin tatanëhuëi. Inasáchin natërai, itaantapi.

42 Napotihuachinara:

—Yosëso' tatanëma' naporini, nosoro'itomacohuë'. Yosë quëran o'marahuë. Co caora nohuanto, o'marahuë'. Yosë a'paimarinco.

43 A'chintopiranquëmahuë', ¿onpoatomata' co natanamacohuë'? Co natëtochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, co nanitëramahuë' natanamacoso' ténahuë.

44 Sopai hua'an mini tataparinquëmaso'. Ina pochin cancantatoma', inasáchin natërama'. Iráca quëran huarë' piyapi'sa' tëpana'pi inaso'. Co no'tëquën nitononinhüë' ni'ton, co pi'pisha tëranta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Pa'pi nonpintë' inaso'. Inachin, nonpinacasoráchin cancantërin. Ina nohuan-ton, nonpinë'.

45 No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, co yanatëramacohuë'.

46 ¿Inquëmata' nanitërama' no'tëquën sha'huirapiamacoso'? “Co noyahuë' nicateon, oshahuanan,” itohuatamaco, nonpinarama'. Caso' no'tëquën nontaranquëma', nipirinhüë', ¿onpoatomata' co natëramacohuë'? ténahuë.

47 Yosë piyapinënpita ina nanamën noya natanpi. Canpitaso nipirinhüë' co Yosë piyapinënuëmahuë' ni'ton, co yanatanamahuë', itaantarín Quisosori.

Co'huara Apraan nasichatërasohuë', Quisoso ya'huërinso'

48 Ina natanahuatona' hua'ano'sari itantapi:

—¿Co'ta quëmaso' Samaria piyapinquën? ténai. “Sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran,” topatëira, no'tëquën napotërainquën, itopi.

49 —Co sopai ya'coancantërincohuë'. Tatahuë noya nicato natërahuë. Canpitaso nipirinhüë' nocanatomaco, pinoramaco.

50 Co noya ni'piramacohüë', co ina yonquirahuë'. Yosëso' noya ni'ninco. Inaso' coisë pochin nicaton, no'tëquënáchin yonquirin.

51 No'tëquën itaranquëma'. Natëhuatamaco, co chiminaramahuë', itërin Quisosori.

52 —Sopai mini nani ya'coancantërinquën. Co huachi yonquiranhüë'. Apraan nani chiminin. Pënëntona'piro'santa' chiminpi anta'. Quëmaso nipirinhüë': "Natëhuatamaco, co chiminaramahuë'," itërancoi.

53 Tata Apraan, pënëntona'piro'sa', inapita chiminpi. ¿Inapita quëran quëmaso' chini chiniquën nanantëran ti? ¿In pochinta' cancantaton, naporan? itaantapi cotioro'sari.

54 —Casáchin "Noyaco," ténahuë naporini, topinan quëran napo'itohüë'. Nipirinhüë', Tata Yosë noya ni'ninco. Canpitanta': "Ina chinotërai," ténamaso'.

55 Co inaso' nohuitopiramahuë', caso' nohuitërahuë. Ya'ipi noninso' natërahuë. "Co nohuitërahuë'," ténahuë naporini, canpita pochachin canta' nonpiintohüë'.

56 Tata Apraan yonquirinco. "A'na tahuëri Yosëri a'paimarinso' o'mararin," ta'ton, noya cancantërin. Nani ni'ninco ni'ton, noya cancantërin, itërin Quisosori.

57 —Co quëmaso' a'natërápo shonca pi'ipichátëraponahuë', ¿Apraan ni'nán ti? itopi.

58 —No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara Apraan nashatërasohüë', caso' ya'huárahüë', itërin.

59 Ina quëran na'piro'sa' masahuatona', yatë'yarapi. Quisososo nipirinhüë' na'pirahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirin.

9

Somaraya anoyatërinso'

1 Quisoso pa'sahuaton, a'na quëmapi quënanconin, somaraya nininso'. Hua'huatërin quëran huarë' co manta' ni'tërinhuë'.

2 Ca'tano'sanënpitacoi imarai ni'ton, quiyanta' ni'nai.

—¿Onpoatonta' Maestro iso quëmapi somaraya nasitërin? ¿Inaora oshanën marë' nica? ¿A'shin, pa'pin, inapita oshanëna marë' nica? Sha'huitocoi nitochii, itërai.

3 —Co inso oshanën marë' ina pochin nasitërinhuë'. Yosë nohuanton, ina pochin hua'huatërin. Anoyatacaso marë' naporin. Piyapi'sa' ni'pachina', na'con na'con Yosë yonquiapi. "Ma noyacha Yosëso' nanitaparín paya," tosapi.

4 Ipora chachin catahuarahuë. Yosë natëto, ina marë' sacatarahuë. Co hua'qui' isoro'paquë ya'huarëhuahuë'.

A'na tahuëriáchin pochin ya'huërëhua'. Shiarahuaton tashihuachin, co huachi nanitarihuahuë' ma'sha nicacaso'.

⁵ Isoro'paquë ya'huasoco, a'pintërinso pochin ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotërahuë, itërincoi.

⁶ Ina quëran no'paquë ipirahuaton, ashipirotërin. Ina quëran ina masahuaton, somaraya pashirayatërin.

⁷ —Paaton Siroiquë nipa'morayaquë', itërin. Siroiso': "A'parinso'," tapon naporin.

Itohuachina, pa'nin. Inaquë nipa'morayahuachina, noya ni'tërin. Noya ni'tahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi.

⁸ Ya'cariya ya'huëpisopitari quënanahuatona', pa'yanpi. Nani hua'qui' huënsëaton, coriqui ma'patërin. Somaraya ni'ton, topinan quëtopi. Napoaton na'a piyapi'sari nohuitopi. Inapitari quënanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quëmapi i'hua coriqui ma'patërinso' ti? nitopi.

⁹ —Ina mini, tënin a'naquën.

—Ina pochin ya'nopirínhuë' co inahuë' topiraihuë', topi a'naquëonta'.

—Ca mini, co nishacohuë', tënin quëmapiiso'.

¹⁰ —¿Onporahuatonta' iporasos' noya ni'tëran? itopi.

¹¹ —A'na quëmapi Quisoso itopiso' no'pa ipitahuaton, shipiro' ninin quëran, pashirayatërinco. Ina quëran sha'huitërinco: "Paaton Siroiquë nipa'morayaquë'," itërinco. Inaquë pa'sahuato, nipa'morayahuatëra, ni'tërahuë, itërin.

¹² —¿Intohuata' ipora inasos'? itopi.

—Ahuën. Co caso' nitotërahuë', tënin.

Hua'ano'sari natanpiso'

¹³ Napohuachina, Parisioro'sataquë quëpapi.

¹⁴ Chinoto tahuëri nipirínhuë' Quisosori no'pa ipitahuaton, shipiro nininquë pashirayatahuaton, anoyarayatërin ni'ton, inaquë quëpapi.

¹⁵ Parisioro'sari quënanahuatona', itopi:

—¿Onpotahuatëinquënta' anoyarayatërinquën? itopi.

—Shipiroquë pashirayatërinco. Nipa'morayarahuatëra, noya ni'tërahuë, itërin.

¹⁶ —Ni'quëchi. Chinoto tahuëri nipirínhuë', co Quisoso chinotërinhuë'. Napoaton co Yosë quëran o'marinhuë', topi a'naquën.

—¿Onporahuatonta' nipachin nanitërin somaraya a'naroáchin anoyatacasos'? Oshahuan naporini, co nanitapaitonhuë', topi a'naquëonta'. Nisha nisha yonquipi.

¹⁷ Napoaton quëmapi itantapona':

—Nani anoyarayatërinquën ni'quëhuarë', ¿ma'ta' quëma yonquiran? itopi.

—Yosëri acorin pënëntacaso marë' tënahuë, itërin.

18 Hua'ano'saso nipirinhüë' co natëpihuë'. "Iso quëmapi co somaraya hua'huataponahuë', nonpiámara," topi. Napoaton a'shin, pa'pin, inapita amatopi natanacaiso marë'.

19-20 Huë'pachinara, natanpi:

—¿Iso' hui'nán, somaraya hua'huatërinso'? itopi. Itohuachinara:

—Ina mini hui'nahuë. Somaraya hua'huatërin, itërin.

—¿Onporahuatonta' iporasó' noya ni'tërin? itopi.

21 —Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' anoyarayatomara? Nani mashotërin. Ina natanco' sha'huichinquëma', tënin pa'pin.

22 Cotio hua'ano'sa' të'huataton, napotërin. I'hua chachin hua'ano'sa capini ninontopi Quisoso imarinsopita ana'intacaiso marë'. "Quisososo' Cristo chachin," topachina', ocoia'ahua'. Ocoihuatëhua', co huachi nanitapihuë' niyontonpiso pëiquë huëcacaíso', nitopi.

23 Napoaton: "Nani mashotërin. Ina natanco'," itërin pa'pini.

24 Ina quëran hui'nin amatantapi.

—Yosë ni'sarinquën ni'quëhuarë', no'tëquën sha'huitocoi. Quisososo' co noyahuë' ni'ton, oshahuanin, tënai, itopi.

25 —Ahuën. Oshahuamara. Co ina nitotërahuë'. Nipirinhüë', anoyarayatërinco. I'hua co manta' quënantopirahuë', nani noya ni'tërahuë. Inaíchín nitotërahuë, itërin.

26 —¿Ma'ta' onpotahuatëinquën, anoyarayatërinquën? itaan-tapi.

27 —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohüë'. ¿Onpoatomata' naquëranchin yanatantaramaco? ¿Canpitanta' Quisoso yaimarama' ti? itërin.

28 Napohuachina, chiníquën no'huipi.

—Quëmari imasaran. Co quiyaso' nohuantëraihuë'. Moisésë imarai.

29 Yosëri iráca Moisésë nontërin. Quisososo nipirinhüë' intohua quëranso' huë'mara. Co nitotëraihuë', itopi.

30 —¡Ma'pitacha tënama paya! Intohuaransona huë'ninso can-pitaso co nitotopiramahuë', caso' anoyarayatërinco.

31 Oshahuano'sari Yosë nontohuachina, co natanatonhuë', co catahuarinhuë'. Nipirinhüë', Yosë chinotohuatëhua', noya natëhuatëhua', natanarinpoa'. Ina nitotërehua'.

32 Somaraya hua'huatohuachina, co onporonta' anoyarayatochinpihuë'.

33 Co Yosë quëran o'marinhuë' naporini, co anoyarayachitoncohuë', tënahüë, itërin.

34 —Quëmaso' hua'huatapon quëran huarë' oshahuanaponahuë', ¿yaa'chintërancoi ti? itopi. Ina quëran ocoirahuatona', a'papi huachi.

Somaraya pochin nipiso'

³⁵ Hua'ano'sari ocoirinsó' natantahuaton, Quisoso pa'nin yonípon. Quënanconahuaton, itërin:

—Quëmapi Yosë quëran o'marinsó' ¿natëran ti? itërin.

³⁶ —¿Inta' Sinioro inaso'? Yanatëpirahuë', itërin.

³⁷ —Nani ni'nanco. Ca mini, nontaranquënso', itërin.

³⁸ —Natëranquën Sinioro, itahuaton, isonin quëran Quisoso chinotërin.

³⁹ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Isoro'paquë o'marahuë piyapi'sa' no'tëquën sha'huita'huaso marë'. Somarayaro'sa nipisopita anoyarayatarahuë. Napoaponahuë': "Quiyaso noya ni'tërai topisopitasó', asomarayatë pochin nitarahuë," itërin.

⁴⁰ A'naquën parisioro'sa' inaquë huanirahuatona', Quisoso natanapi.

—¿Napoahuarë quiyanta somarayacoi? itopi.

⁴¹ —Somarayanquëma naporini, co oshahuaintomahuë'. Nipirinhüë', "co quiyaso somarayacoihuë'," tënamaso marë' oshahuanama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma', itërin.

10*Ohuicaro'sa pochin nininso'*

¹ Ina quëran Quisosori a'chintaantarín.

—Ohuicaro'sa naporin quëran a'chinchinquëma' natanco'. Ohuicaro'sa' a'paicaiso marë' pairapipi. A'naíchin ya'coana ya'huërin. A'naquën huëcaton, co ya'coana quëran ya'coninhüë'. Nanpërahuaton, ya'conin. Inaso' co hua'anënhüë'. Ihuatë', matararo, inapita ina pochin ya'conpi ohuica ihuatacaiso marë'.

² Hua'anënso nipirinhüë' ya'coana quëran ya'conahuaton, ohuicanënpita a'pairin.

³ Ina huë'pachina, ya'coana a'paina'piri nohuitaton, i'soatërin. Ohuicanënpitarinta' natanahuatona', nohuanantopi. A'naya a'naya nininën përapachina, co tē'huatatonahuë', a'naroáchin huë'pi. Huë'pachinara, quëparin panpatëro' capacaiso marë'.

⁴ Ohuicanënpita quëpahuachina, quëchitërarín. Noninso' nohuanantatona', imapi huachi.

⁵ Nisha piyapiri yaquëpahuachina, co yaimapihuë'. Co noninso' nohuanantatonahuë', ta'ananpipi, itërin Quisosori.

⁶ Iso pënënto nanan sha'huitopirinhüë', co nitotopihuë'.

—¿Ma'ta' tapon naporin? itopi.

Quisososo' ohuica hua'anën pochin ninin

⁷ Napoaton itaantarín:

—Tēhuēnchachin caso' ya'coana pochin ninahuē. Ohuica pairapipiquē yaya'conpatēra, ya'coana quēran ya'conē'.

⁸ Co'huara huē'shatērasocohuē', na'a piyapi'sa' a'chinpirinahuē', inapitaso' ihuatēro'sa pochin nipi. Anishacancantacaiso marē' a'chinpi. Imarinacosopitaso nipirinhūē', co inapita natēpihuē'.

⁹ Casáchin ya'coana pochin ninahuē. Ca quēran ya'conpatama', cha'ēsarama'. Ohuicaros'sa' pipirahuatona', noya coshatopi. Ina quēran ya'coantapi. Inapochachin imarinacosopita noya pa'sapi.

¹⁰ Ihuatēro'sa' co noyahuē' yonquipi. Ihuatacaiso', tēpatacaiso', ata'huantacaiso inapita nicacaisoráchin yonquipi. Caso nipirinhūē' o'marahuē imarinacosopita Yosē nohuitacaiso marē'. Noya noya nanpicaiso marē' o'marahuē.

¹¹ Caso' ohuica hua'anēn pochin ninahuē. Imarinacosopita noya a'pairahuē. Hua'anēn noya nipachina, ohuicanēnpita a'paiton, co chiminacaso' tē'huatērinhuē'. Inapochachin canta' imarinacosopita marē' chiminarahuē.

¹² Inpriosos nipirinhūē', pa'pini' huē'pachina, ohuicaros'sa' ta'ananpirin. Pa'piniri a'nara' macaso', ya'ipi ohuicaros'sa' yanquēēpi. Inpriosos' co hua'anēnhuē' ni'ton, co ohuicaros'sa' pa'poyatērinhuē'.

¹³ Canacaso marēáchin sacatērin ni'ton, co inapita yonquia-tonhuē', ta'ananpirin.

¹⁴ Caso nipirinhūē' noya hua'anēn pochin ninahuē. Imarinacosopita nohuitērahuē. Canta' nohuitērinaco.

¹⁵ Tatahuērē'co ninohuitēraiso pochin nohuitērahuē. Nosoroato, inapita marē' chiminarahuē.

¹⁶ A'napita piyapi'santa' oshaquēran imasarinaco. Nisha piyapiros'sa' niponaraihuē', yaimarinaco. Inapitanta' nohuantērahuē imainacoso marē'. A'chintacaso' ya'huērin. Nanamēhuē natanpachina', natēarinaco. Ya'ipi imarinacosopita a'na huēntoínchin nisapi. Carisachin hua'anēntarahuē.

¹⁷ Imarinacosopita yonquiato, caso' chiminarahuē noya noya nanopianta'huaso marē'. Napoaton Tatahuē nosoror-inco.

¹⁸ Caora nohuanto, imarinacosopita marē' chiminarahuē. Co nohuantērahuē' naporini, co tēpainacoso' nanichitonahuē'. Tatahuē sha'huitērinco ni'ton, chimina'huaso' nohuantērahuē. Ina nohuanton, nanopiantararahuē huachi, itērin.

¹⁹ Ina natanahuatona', cotioros'sa' nisha nisha yonquipi.

²⁰ —Sopairi nani ya'coancantērin ni'ton, hua'yantērin. ¿Ma'marēta natanama'? topi a'naquēn.

²¹ A'naquēniso nipirinhūē' noya natanpi.

—Co sopairi ya'coancantërinhuë'. Noya a'chintërinpoa'. Hua'yantona'piso' co ina pochin noninhuë'. ¿Sopainta' ta'ma' somaraya anoyarayatacaso' nanichitonhuë' ti? topi.

Cotioro'sa' co Quisoso nohuantopisohuë'

²² Ina quëran a'na cotio niyontopiso tahuëri naniantarin. Naporo' Yosë chinotopiso' pëi' iráca anoyataantapiso' yonquiatona', "Yosparinquën Siniro," itopi. Ina marë' na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Quisosonta' Yosë chinotopiso' pëiquë pa'nin. O'napi tahuëri ni'ton,

²³ ishpanamën pochin nininquë pa'sarin, inaso "ishpana, Saromon ishpananën," itopi nohuitatona'.

²⁴ Na'a cotioro'sa' canquirahuatona', Quisoso ahuanapanipi.

—Na'aro' natanpirainquënhuë', ¿onporo huarëta' sha'huitaponcoi? Quëmaso' Cristonquën nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochii, itopi.

²⁵ —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohuë'. "Tata Yosë chachin catahuarinco," ta'to, sacai' nininso' ninahuë canpita nohuitamacoso marë'.

²⁶ Nipirinhüë', canpitaso' co ohuicanëhuë pochin ninamahuë' ni'ton, co natëramacohuë'.

²⁷ Caso' ohuica pë'tahuana'pi pochin ninahuë. Imarinacosopita ohuicanëhuëpita pochin ni'nahuë. Nohuitërahuë. Noya nataninaco. Nontohuatëra, natëtonaco, imarinaco.

²⁸ Ca nohuanto, nanpimiatapi. Co parisitopiquë pa'sapihuë'. Noya a'pairahuë. Co insonta' osëretarinacohuë'.

²⁹ Tata Yosë nohuanton, imarinaco. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Co insonta' nanitërinhuë' Yosë quëran osërecaiso'.

³⁰ Caso Tatahuëro'co napopináchin cancantërahuë, itërin Quisosori.

³¹ Ina natanahuatona', naquëranchin na'piro'sa' maantapi. Tëpacaiso marë' maantapirinhüë',

³² Quisosori itaantaran:

—Tata Yosë sha'huitërinco ni'ton, na'a piyapi'sa' anoyatërahuë: ¿Insota anoyatërahuëso marë' na'pique yatëparamaco? itërin.

³³ —Co ina marë' na'pique yatëparainquënhuë'. Yosë pino-ranso marë' napotarinquën. Quëmaso' piyapinquën niponahuë', "Caso' Yosëco," toconan. Ina pochin nonan ni'ton, Yosë yaya'huëretëran, itopi.

³⁴ Napotohuachinara, itantaran:

—Yosë pënëntërinso' quiricaquë nani ninshitopi: "Canpitaso' a'naya a'nayanquëma' Yosë pochin ninama'," tëninso' nontërama'.

35 Yosëri chachin hua'ano'sa' acorinso' yonquiaton, napotërin. Ya'ipi Yosë quiricanënso' no'tëquën. Co pi'pisha tëranta' nonpininhuë'.

36 Tata Yosë chachin acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Ina marë' isoro'paquë a'paimarinco. "Caso' Yosë hui'ninco," topatëra, ¿onpoatonta' ina marë' pinoramaco? tënahuë'.

37 Co tatahuë pochin nipatohuë', ama natëcosohuë'

38 Co yanatëpiramacohuë', nani ma'sha Yosë pochin ninahuë ni'ton, natëco. Ina quëran nitotarama Tata Yosë pochachin ninahuëso'. Tata Yosënta' ca pochachin ninin, itërin.

39 Ina natanahuatona', naquëranchin tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamaantapirinahuë', cha'ërin.

40 Ina quëran Cortanii' aquëtëran paantarin. I'hua Coansha piyapi'sa' aporintërinquë ya'huërarin.

41 Na'a piyapi'sa' ina nicapona' pa'pi. Ina ni'sahuatona', ninontopi.

—Coanshaso' co piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopirinhaüë', no'tëquën sha'huitërinpoa'. "Quisososo' Yosëri a'paimarinso'," itohuachinpoara, no'tëquën nonin, nitopi.

42 Na'a piyapi'sa' inaquë paatona', Quisososo natërapí.

11

Nasaro chimininso'

1-2 Pitaniaquë a'na cania'pi ya'huërin, Nasaro itopiso'. Cato' oshinpita ya'huëtërin, Maria, Marta inapita itopiso'. Ina Maria a'na tahuëri Quisososo pa'morantëarin. Hua'sai' pa'ton nininsoquë pa'morantërahuaton, ainën quëran amirantërarin. Co'huara inapoyátërasohuë', yo'in chiníquën caniorin.

3 Caniohuachina, oshinpitari piyapi a'papi Quisososo sha'huitacaso marë':

—Nosororanso' Sinioro, chiníquën caniorin. Huëcaton ni'quiquë', itërin.

4 Ina natanahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—Tëhuëenchachin yo'in chiníquën canioponahuë', co chiminacaso marë' caniorinhaüë'. Noyatohuachin, na'a piyapi'sari nicatona', na'con na'con Yosë yonquiapi. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërin paya," tosapi. Canta' ina hui'ninco ni'ton, noya ni'sarinaco. Ina marë' caniorin, itërin.

5 Nasaro, Marta, Maria, inapita pa'pi nosororin.

6 Napoaponahuë', Nasaro caniorinso' natantaponahuë', cato' tahuëri inaquë chachin i'huataantarin.

7 Ina quëran ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Huëco' iyaro'sa' Cotia parti paanta'ahua', itërincoi.

8 —I'huamiáchin Maistro, inaquë ya'huëpisopita tēpainēnquēnsō marë' na'piquë yatë'yarapirinēnquēnhuë', ¿inatohua chachin yapaantaran ti? itërai.

9 Napotohuatoira, Quisoso itaponcoi:

—Shonca cato' ora quëran i'huarin. Tahuëri iratohuatëra, co i'parëhuë'. Noya quënantatë', noya pa'në'.

10 Tashiso nipirinhue' iratohuatëra, i'parë'. Capa a'pininso' ni'ton, i'parë', itërincoi.

11 Ina quëran itaantarincoi:

—Iya Nasaro huë'ërin. Nipirinhue', paato ochinanconapo, itërincoi.

12 —Huë'ërin ni'quëhuarë' Siniro, noyatapon, itërai.

13 Topinan huë'ërin, topiraihuë'. Nani chimininsō' nitotaton, naporin.

14 Napoaton no'tëquën sha'huitërincoi:

—Nasaro nani chiminin.

15 I'huara aquëtëran co paatorahuë', co anoyatërahuë'. Canpita na'con na'con natëamacoso marë' isëquë ninarahuë'. Inaso' noya tēnahuë. Iporaso nipirinhue', huëco' inatohua' pa'ahua', itërincoi.

16 —Huëco' iyaro'sa' pa'ahua' canpoanta' inarë'quënpoa' chiminacaso marë', itërincoi Tomasë, catopia'hua nininsō'.

Quisosori ananpitaantacaso' yonquirinso'

17 Napotohuachincoira, Pitaniaquë pa'nai. Inaquë canconpiraihuë', nani Nasaro chiminin quënanconai. Nani catapini tahuëri na'pi naninquë ya'huërin.

18 Pitanaso' Quirosarin ya'cariya ya'huërin. Cara quiromitro pochin aquërin.

19 Na'a cotioro'sa' nani huë'pi Marta, Maria, inapita achinicananapona'. Yo'ina' chimininsō marë' nontapi ama aquëtë' sëtacaiso marëhuë'.

20 “Quisoso nani huë'sarin,” topachinara, Marta pa'nin nacapiapon. Mariaso nipirinhue' pëinēnquë ya'huarin.

21 Quisoso nacapirahuatōn, Martari itapon:

—I'hua Siniro isëquë ya'huëran naporini, co yo'yohuë chimiintonhuë'.

22 Chiminpirinhue', natëranquën Siniro. Ma'sona Yosë nipatan, acotarinquën, tēnahuë, itërin.

23 —Yo'yoparin nanopiantararin, itërin Quisosori.

24 —Nanpiantacaso tahuëri nanihuachin, nanopiantararin, nitotërahuë, tënin Marta.

25 —Cari ananpitaantarahuë. Casáchin nanopicaso' quëtërahuë. Insopitasona natëhuachinaco, chiminaponaraihuë', nanopiantarapi.

²⁶ Natërinacosopita chiminpachina', co parisitomiatapihuë'. Co onporonta' ta'huantapihuë'. No'tëquën nontaranquën. ¿Natëranco ti? itërin Quisosori.

²⁷ —Natëranquën mini Sinioro. Tëhuënhachin quëmaso' Cristo. Yosë hui'ninquën. Isoro'paquë a'paimarinquënso', itërin.

Quisoso na'nërinso'

²⁸ Ina tosahuaton, Marta pa'nin cain sha'huitapon. Canconahuaton, sacaro quëran sha'huitërin.

—Nani Maistro huë'nin. Yanontërinquën, itërin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria a'naroáchin huanirahuaton, nontapon pa'nin.

³⁰ Quisososo' co ninanoquë canshatërarinhuë'. Martari nacapirinquë quëparitërin.

³¹ Maria manorahuachina, cotioro'sa' huë'pisopitari ni'sapi. "Na'pi naninquë na'nëapon pa'samara," ta'tona' imapi.

³² Mariaso' Quisosoquë canconahuaton, nantën pirayan isonconin.

—I'hua Sinioro isëquë ya'huëran naporini, yo'yohuë co chimiintonhuë', itërin.

³³ Ina tosahuaton, na'nërárin. Cotioro'santa' na'nërápi. Ina ni'sahuaton, Quisoso chiníquën sëtatón, co napion cantërin.

³⁴ —¿Insëquëta' po'mopi? itërin.

—Huëquë' Sinioro ni'quiquë', itopi.

³⁵ Quisosonta' na'nërin.

³⁶ Ina ni'sahuatona', cotioro'sa' nitapona':

—Ni'co'. Na'nërin anta'. Pa'pi nosororin inarinta', itopi.

³⁷ —Somaraya a'naroáchin anoyarayatërin ni'quëhuarë', ¿ina nohuanton Nasaronta co chimiintonhuë' nimara ti? topi a'naquën.

Nasaro ananpitaantarinsó'

³⁸ Quisoso sëtatón, na'pi naninquë Nasaro po'mopiquë pa'nin. Pancara'piquë nani pa'copitopi.

³⁹ —Na'pi chi'huincaco', itërin Quisosori.

—Co', Sinioro. Nani anarotarín. Nani catapini tahuëritërin, itërin oshini, Marta itopiso'.

⁴⁰ —Ama imoya ina pochin yonquiquësohuë'. Yosë ya'ipiya nanitaparín. Natëhuatanco, Yosë nóya nininsó' ni'saran, itërin.

⁴¹ Ina quëran na'pi chi'huincatopi. Quisoso inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin:

—Nani Tata nontëranquën catahuancoso marë'. Natanatónco, catahuaranco mini. Ina marë' "Yosparinquën," itëranquën.

42 Nani tahuëri natanatonco, catahuaranco noya nica'huaso marë'. Quëma chachin isoro'paquë a'paimaranco. Caso' nitotopirahuë', isopitaso' co nitotopihuë'. Inapita natëinacoso marë' a'ninquëchin nontaranquën, tënin.

43 Ina tosahuaton, chimipi chiniquën itapon:

—¡Iya Nasaro, pipirahuaton huëquë'! itërin.

44 Napotohuachina, chimipi nanopiantarahuaton, pipirin. Pa'on, imirin, inapita në'mëtërinquë ya'ipi so'pinpinan pipirin. Ya'pirionta' panioquë tonporayatopinan. Cotioro'sa' inachintopiso' ni'ton, ina pochin po'mopi.

—I'quiritoco' pa'in, itërin Quisosori. Napotohuachina, i'quiritopi.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

45 Cotioro'sa' huë'pisopitanta' ni'pi. Ananpitaantarinsó' ni'sahuatona', na'a natëpi. “Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin ni'ton, naporin,” topi.

46 A'naquënso nipirinhue' paatona', parisioro'sa' sha'huitonpi.

47 Ina natanahuatona', parisioro'sa', corto hua'ano'sa', inapita napopianáchin yonquiatona', ya'ipi cotio hua'ano'sa' ayontonpi ninontacaiso marë'.

—¿Ma'ta' onpotahua'? Ina quëmapi na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatarin. Iporanta' a'na piyapi chiminpirinhuë', ananpitaantarin. “Yosëri chachin catahuarin,” topi.

48 Tananpitohuatëhua', ya'ipi piyapi'sari natërapí. Napo-huachina', Noma copirno no'huitaton, sontaro'sa' a'paiarin. Huë'pachina', Yosë chinotërëhuaso pëi' ohuatahuatona', ya'ipi cotioro'sanpoa' ata'huantarinënpoa' nimara, nitopi.

49 Ina quëran a'na corto hua'an Caihuasë itopisoari nontërin. Naporo pi'iquë inaso', chini chiniquën nanantërin. Inaso huanirahuaton, tapon:

—Canpitaso' co manta' nitotëramahuë'.

50 Chiminacaso' ya'huërin, tënahue. Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimi'in. Ina noya noya canpoa marë', itërin.

51 Napoaponahuë', co inaora yonquinën quëran naporinhuë'. Corto hua'an ni'ton, Yosë nohuanton, ninorin. Tëhuëenchachin Quisoso cotioro'sa marë' chiminarin.

52 Nipirinhue', co cotioro'sa marëáchin chiminarinhue'. Ya'ipi piyapi'sa' ya'huërenamën chiminarin. Natëhuachina', Yosëri hui'ninpita pochin ni'sarin. A'naquën aquë ya'huëpirinahuë', imapachina', a'na huëntoíchin pochin nisapi.

53 Naporo tahuëri quëran huarë' cotio hua'ano'sa' yonquipi Quisoso tëpacaiso marë'.

54 Napoaton Quisoso co huachi nohuantërinhuë' a'ninquëchin cotio ninanoro'saquë paacaso'. Inotëro parti pirayan paaton, Iprainquë yacapatarin. Inaquë ca'tano'sanënpitacointa' yacapatonai.

55 Pascoa tahuëri naniriahuachina, na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'pi. Co'huara Pascoa naniyatërasohuë', Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. "Moisësë camaitërinso' nipatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," ta'tona', pa'pi.

56 Inatohua' pa'sahuatona', Quisoso yonisápi. Chinotopiso pëiquë ya'conahuatona', ninontápi.

—Pascoa na'huëcaso marë' ¿Quisoso huëcapon to? topi a'naquën.

57 Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapitaso' nani piyapi'sa' sha'huitopi: "Quisoso quënanpatama', sha'huitocoi maii," itopi. Tashinan pëiquë po'mocaiso marë' napotopi.

12

Hua'saiquë oporantëtërinso'

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

1 Saota tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Quisoso Pitaniaquë paantarin. Inaquë Nasaro ya'huërin, ananpitaantarinso'.

2 Inaquë canconpatëira, ya'huëhuano'sa' amatërinacoi ca'pata'huaiso marë'. Quisoso nosoroatona', napopi. Martaso' cosharo' o'huinarin. Nasaronta' inaquë coshatarin.

3 Naporo' Mariaso' a'na potiria pa'ton hua'sai' ya'huërinquë manin. Inaquë Quisoso nantëquën pashirantëtërin. Ina quëran ainën quëran amirantërin. Ya'ipi pëi' pimoanahuanin.

4 Cotasë Iscariotiso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. Inaso' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin.

5 —¿Onpoatonta' iso hua'sai' chiniarin? Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri sacatërëso marë' canarëso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuario'santa' quëchitonhuë', tënin Cotasë.

6 Nipirinhüë', co sa'ahuario'sa' yonquiaton naporinhüë'. Yaihuataton, naporin. Inari chachin coriqui tanpanantë' a'pairin ni'ton, pi'pian pi'pian ihuatarin.

7 Napopirinhüë', Quisosori itërin:

—Iso sanapi tananpitëquë'. Noya napotarinco. Chimina'huaso' yonquiaton, pashirantëtërinco pa'pitinacoso marë'.

8 Nani tahuëri sa'ahuario'saso' ya'huërarin. Caso nipirinhüë', co isëquë ya'huëmiatarahuë', itërin.

Nasaronta' yatëpapiso'

⁹ Quisoso Pitaniaquë ya'huëaso', na'a cotioro'sa' natantopi. Ina natantahuatona', huë'pi Quisoso nicapona'. Nasaronta' yani'pi. Quisosori ananpitaantarín ni'ton, yani'pi.

¹⁰⁻¹¹ Ananpitaantarínso marë' na'aya'pi co huachi cotio hua'ano'sa' yanatëpihuë'. Inapita a'porahuatona', Quisoso imasapi. Napoaton hua'ano'sari yonquipi Nasaronta' tëpacaiso marë'.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Hua'huayátërahuë piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Pascoa na'huëcaiso marë' inatohua' pa'sapi. Tahuëririnquë Quisosonta' inatohua chachin pa'sarin. Ina natantahuatona',

¹³ mërëmë pochin nininso' mapi. Ina quëran nacapiapona' pa'sapi. Pa'yatatona', chiniquën itapona':

—¡Nich'a'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuan-ton, israiro'sacoi hua'anëntaríncoi! tosapi.

¹⁴ Mora quënanconahuaton, ina aipi Quisoso huënsërin. Iráca Yosë quiricanënuë, pënëntona'pi ninshitërin Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotacaiso marë'.

¹⁵ “Quirosarinquë ya'huëramasopita, ama pa'yancosohuë'. Ni'co'. Hua'anëma' huë'sarin. Mora hui'napishin aipi huënsëriarin.

Inaquë ya'mitahuaton huë'sarin,” tënín ninshitaton.

¹⁶ Yosë quiricanën quëran ninorin. Ca'tano'sanënpitacoiso nipirínhuë', co ina yonquiraihuë'. Quisoso nãpiantahuachina, naporo huarë' yonquirai. “Mora aipi chachin huënsërahuaton, Quirosarinquë huë'nin,” tënai.

¹⁷ Nasaro ananpitaantarínso' ni'pisopita sha'huirápi. “Tëhuëchachin chiminpirínhuë', catapini tahuëri quëran Quisosori ananpitaantarín. Po'mopi quëran përarin quiyari ni'nai,” tosapi.

¹⁸ Ina marë' notohuaro' piyapi'sa' Quisoso nacapiapona' pa'pi.

¹⁹ Natanahuatona', parisioro'sa' ninontopi.

—Topinan quëran pënënpirëhuahuë', co piyapi'sa' pi'pisha tëranta' natërinënpohuë'. ¡Ni'cochi! ¡Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi! nitopi ninontatona'.

Cricoro'sari Quisoso yanontopiso'

²⁰ A'naquën Crico piyapi'santa' Quirosarinquë huë'pi. Nisha piyapi nìponahuë', Yosë yonquiapi anta'. Niyontopiso tahuëri ni'ton, Yosë chinotacaiso marë' huë'pi.

²¹ Quisoso yanohuitatona', Pinipi nontipi. Pinipiso' Pit-saitaquë ya'huërin, Cariria parti ya'huërinso'.

—Quiyanta' iyasha Quisoso yanohuitopiraihuë', itopi.

22 Ina natanahuaton, Antërisë sha'huitonin. Naporahuaton, cato chachin paatona', Quisoso sha'huitonpi.

23 Natanahuaton, itërin:

—Noya iyaro'sapa'. Nani tahuëri nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminapo. Ina quëran na'a piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

24 No'tëquën sha'huitëranquëma'. Tricoraya pochin ninin. Co sha'patërahuë', co na'arinhuë'. A'naíchin nisárin. Napoaponahuë', sha'patëra, chiminin pochin niponahuë', papotohuachina, na'a nitërin.

25 Canpitanta' isoro'paquë ya'huërin sopitaráchin yonquihu-atama', topinan quëran nanpiarama'. Nipirinhue', Yosë na'con na'con yonquihuatama', ina nohuitatoma' noya nisarama'. Canpitaora nohuantëramasoáchin naniantohuatama', a'na tahuëri inápaquë nanpimiatontarama'.

26 Nohuantërahuëso' yanipatama', ca pochin cancantatoma' imaco. Insëquësona pa'pato, piyapinëhuëpita imasarinaco. Inquëma tëranta' ca marë' sacatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

27 Ina quëran itaantarin: “Iporaso' sëtochinachin cancantërahuë. ¿Ma'ta' Yosë ichi? tënahuë, yonquiato. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', ‘Catahuaco Tata ama parisichisohuë’, co itarahuë'. Chimina'huaso marë' o'marahuë,” itahuaton, Yosë itapon:

28 “Catahuaco Tata nohuantëranso nii. Ina quëran piyapi'sa' nóya ni'sarinënuquën,” itërin, Yosë nontaton. Itohuachina, inápa quëran Yosëri itërin: “Nani catahuanquën. Nohuantërahuëso ninan ni'ton, piyapi'sa' nóya ni'ninaco. Iporaso' catahuaantaranguën nohuantërahuëso nicacaso marë'. Napoaton noya noya ni'sarinaco,” itërin Yosëri.

29 Piyapi'sa' natanahuatona', ninontopi. “Huirátarin,” topi a'naquën.

—Co huirahuë'. Anquëniri nontërin nimara, topi a'naquëonta'.

30 Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Co ca marë' inápa quëran nontërincohuë'. Canpita natëamacoso marë' nontërinco, natanama'.

31 Iporaso' co natëpisopitahuë' no'huiarinaco ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin huachi. Hua'qui' sopairi piyapi'sa' camaipirinhue', cari minsërahuato, ocoiarahuë'.

32 Co hua'quiya quëranhuë' inápaquë achinpiarinaco. Ina quëran nisha nisha piyapi'sa' imasarinaco, itërin.

33 “Corosëquë chachin chiminapo,” tapon naporin.

34 Ina quëran nataninsopitari itapona':

—Cristo nanpimiatarin. Co onporonta' chimianinhuë', tēnai. Yosë quiricanēnquë naporin, nontērai. Quëmaso nipir-inhuë' nisha nonan. “Yosë quëran quëmapico niporahuë', inápaquë achinpiarinaco,” tēnan. ¿Onpoatonta' naporan? ¿Ma quëmapinquënta' quëmaso'? itopi.

³⁵ —Iporáchin tahuëri pochin a'pintaranquëma'. Co huachi hua'qui' ya'huapohuë'. A'pininso pochin no'tëquën anitotëranquëma'. Anitotohuatënquëma', noya nico'. Ni'cona tashinan pochin cancantotama'. Tashinanquë iratohuatëra, chihuëre'.

³⁶ Carinquëma' a'pintaranquëma'. Co'huara pa'shantatërasocohuë', natëco. Natëhuatamaco, canpitanta' tahuëri pochin cancantarama', itërin.

Ina tosahuaton, pa'nin. Co huachi a'ninquëchin iratërinhuë'.

Tanshirëso pochin cancantopisopita

³⁷ Nani na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. Cosharo' ana'atërin. Yosë pochin nininso' nicaponaraihuë', co yanatëpihuë'.

³⁸ Iráca Isaiasë pënëntaton, tapon: “Nani a'chintopiraihuë', Sinioro. Quëma nohuanton, sacai' nininso' nani a'notopiraihuë'. Na'con na'con piyapi'sa' co natërapihuë',” tënin.

³⁹ No'tëquën ninorin. Napoaton co nanitopihuë' natëtacaiso'. Isaiasë chachin itantarin:

⁴⁰ “Yosëri tananpitërin ni'ton, tanshirëso pochin cancanta-tona', co natëtochináchinhuë' cancantopi.

Hua'qui' co yanatëpihuë' ni'ton, napotërin.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, natëchitonahuë'.

Imarinaco naporini, anoyacancanchitohuë',” tënin.

⁴¹ Iráca co'huara Quisoso isoro'paquë huë'shamátërasohuë', Isaiasëri hua'narëso pochin quënanin. Quisososo' Yosë pochachin nóya ni'ton, ina yonquiaton, naporin.

⁴² Napoaponahuë', na'amiachin cotioro'sa' hua'ano'sanënpitarë chachin natëpi. Napopirinhahuë', parisioro'sa' tē'huatatona', co a'ninquëchin sha'huipihuë'. “Niyontonpiso pëiro'sa quëran ocoihuachinënpoa',” ta'tona', ta'tápi.

⁴³ Yosëáchin pa'yatacaiso nipirinhue', piyapi'sari pa'yatacaiso' na'con na'con nohuantatona napopi.

Co Quisoso a'chininso' natëhuachinhahuë', ana'intacaso' ya'huërinso'

⁴⁴ Ina quëran Quisosori chiniquën nonaton, a'chintantarin ya'ipiya natanacaiso marë'. “No'tëquën a'chintëranquëma'.

Natëhuatamaco, co casáchin natëaramacohuë'. Tata Yosënta' natëarama anta'. Ina a'paimarinco.

⁴⁵ Ca nohuitohuatamaco, Yosënta' nohuitarama'.

⁴⁶ Carinquëma' a'pintëranquëma'. Imapatamaco, co tashinan pochin cancantaramahuë'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina marë' isoro'paquë o'marahuë.

⁴⁷ A'naquëma' natanpiramacohuë', co natëramacohuë'. Co natëhuatamacohuë', co carima' ana'intaranquëmahuë'. Co ina marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' o'marahuë.

⁴⁸ Co nohuantohuatamacohuë', a'chintëranquëmasonta' co natëhuatamahuë', canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Nonahuëso chachin co natëramahuë' ni'ton, ayaro' tahuëri na'intarinquëma'.

⁴⁹ Co caora yonquinëhuë quëran a'chinahuë'. Tata Yosë sha'huitërinco nani ma'sha a'china'huaso'.

⁵⁰ Yosë a'chininso' imapatama', ina nohuitatoma' nanpimi-atarama huachi, tënahuë. Sha'huitohuachincora, inachachin carinquëmanta' sha'huitaranquëma', itërin.

13

Quisosori ca'tano'sanënpita pa'morantërinso'

¹ A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' naniarin Quisoso chiminaton, Tata Yosë'pa' panantacaso'. Ina nitotërin. Ca'tano'sanënpitaco'i na'con nosororincoi. Chimi-naquë huarë' nosoromiatërincoi.

² Inaro'coi coshatarai. Sopai hua'ani nani Cotasë ayonquirin Quisoso sha'huirapicaso marë'. Simon Iscarioti hui'nin inaso'.

³ Quisososo nipirinhüë' ya'ipi nitotërin. Yosë ya'huërin quëran nani o'marin. Co hua'quiya quëranhuë' naquëranchin inatohua' panantararin. Tata Yosëri chini chiniquën nanan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'. Inanta' nitotaton, coshatasocoi,

⁴ Quisoso misa quëran huanirin. Aipi a'morinso' ocoirahuatón, paniocara masahuaton, niso'nantërin.

⁵ Ina quëran i'sha panticaquë oporahuaton, nantëhuëi pa'morantëra'piarincoi. A'naya a'naya pa'morantëatoncoi, paniocaraquë amirantërincoi.

⁶ Simon Pitronta' yapa'morantëpirinhüë', co nohuantërinhuë'.

—Quëma Sinioro, ¿yapa'morantëranco ti? itërin.

⁷ —Ma'marësona napotaranquënso', co ipora nitochätëranhuë'. Oshaquëran nitotaran, itërin.

⁸ —Co onporonta' caso' pa'morantëarancohuë', itërin Pitrori.

—Co napotohuatënquënhuë', co ca pochin cancantaton imamiatarancohuë', itërin Quisosori.

9 —Napoahuarë', ama Sinioro nantëhuërachin pa'motocosohuë'. Imirahuë, motohuë, inapitanta' ya'ipi pa'motoco, itërin.

10 —Co ina nohuantërëhuë'. Nani amahuatëra, co huachi në'huëtërëhuë'. Nantëichin pa'morë'. Inapochachin nani anoyacancantëranquëma'. Ina piquëran co noyahuë' nipatama', inanta' inquitaantaranquëma'. Ina quëran noya cancantaantarama'. Canpitaso' noyápiachin cancantërama'. A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë', itërin.

11 Cotasëri yasha'huirapirinsó' ninoton, naporin. Napoaton "A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë'," tënin.

12 Nani ya'ipicoi pa'morantëra'piatoncoi, a'moantarahuatón, huënsëantarín. Huënsëantarahuatón, a'chintërincoi.

—Ma'ta' tapo napotëranquëmaso' iyaro'sa', ¿nitotërama' to? Ina a'chinchinquëma'.

13 Canpitaso' nontohuatamacora, "Maistro" itëramaco. "Sinioro" itëramaco anta'. No'tëquën yonquiatoma', napotëramaco. Canpita maistrónëmaco mini. Sinioroco ni'to, natëramaco.

14 Canpita maistrónëmaco niporahuë', pa'morantëranquëma'. Napoaton canpita capininta' ina pochachin cancantoco'.

15 Nani pa'morantëranquëma' nonanamacoso marë'. Canpitanta' ca pochin cancantatoma', ninosoroatoma' nicatahuaco'.

16 Tëhuënychachin iyaro'sa' patronso' chiníquën nanantërin. Piyapínënpitaso nipirínhuë' co ina pochin chiníquën nanantópihuë'. Comisionëonta' co hua'anën pochin chiníquën nanantërinhuë'.

17 Nani nitotërama' ipora. Ca pochin nipatama', nóya cancantarama'.

18 "Co ya'ipinquëma' noya cancantëramahuë'. Shonca catoya'pinquëma' huayonanquëma' ca'tanamacoso marë'. Ya'ipinquëma' noyá nohuitëranquëma'. Yosë quiricanënguë iráca naporin: 'A'nara' carë' coshataponahuë', inimicotarinco,' tënin. Ipóra huarë' ina pochin nisarín.

19 Apira nitotato, sha'huitëranquëma'. Ma'sha onpotohuachinaco, yonquiaráma'. 'Inaso' tëhuënychachin Cristo ni'ton, ninorín,' tosarama'.

20 No'tëquën sha'huitëranquëma'. Carinquëma' a'paranquëma' piyapi'sa' a'chintacamáso marë'. Natëhuachinënguëma', natëarinaco cantá'. A'paranquëma' ni'ton, natëinënguëma'. Insosona natëhuachinco, Yosënta' natëarin. Ina a'paimarinco," itërincoi.

*Cotasëri sha'huirapicaso' ninorinso'**(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)*

²¹ Naporo' Quisoso sëtërin. Chiníquën sëtatón, co napion cancantërin.

—No'tëquën sha'huitëranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'nayanquëma' sha'huirapiarinco, itërincoi.

²² Ina natanahuatoi, a'naya a'nayacoi nini'nai. “¿Inquënpoacha yasha'huirapirëhua' nicaya?” tënai, yonquiatoi.

²³ Caso' Quisoso inchinanën quëran coshatërahuë. Na'con nosororinco ni'ton, inaporaquë.

²⁴ Simon Pitro imirin quëran tasatahuatonco, “nataniquë': ¿Incarita' sha'huirapiarin?” itërinco.

²⁵ Napotohuachincora, amasha ya'carirahuato, natanahuë.

—¿Inta' Siniro yasha'huirapirinquën? itërahuë.

²⁶ —Iso pan, nocaroquë i'shirahuato quëtarahuë. Insosona quëtohuato, ina sha'huirapiarinco, itërinco. Ina quëran i'shirahuaton, Cotasë quëtërin. Simon Iscarioti hui'nin inaso'.

²⁷ Ina ma'pahuachina, sopairi ya'coancantërin huachi. Naporo' Quisosori itapon:

—Ma'sona yaninanso' manóton niquë', itërin.

²⁸ Napotërinso' natanpiraihuë', ma'marësona napotërinso' co nitotëraihuë'.

²⁹ Cotasëri coriqui tanpanantë' a'pairin ni'ton, ma'sha pita tahuëri marë' pa'anapon a'pamara, topirinahuë' a'naquën. Sa'ahuaros' coriqui quëtacaso marë' a'pamara, topirinahuë' a'naquëonta'.

³⁰ Cotasëso nipirinhüë', cosharo' quëtërinso' ma'parahuaton, pipirin. Naporo' nani tashirin.

Nasha pochin ninosorocaso' pënëinso'

³¹ Cotasë nani pipihuachina, Quisoso itantarincoi:

—Yosë quëran quëmapico ni'to, apira no'tëquën Yosë natërahuë. Napoaton nóya ni'sarinco. Piyapi'sa' ni'pachinaco: “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, na'con catahuarin paya,” tosapi.

³² Ina hui'ninco chachin ni'ton, piyapi'sa' nitotatona', na'con na'con Yosë yonquiapi. Ina quëran Yosë noya noya acoantarinco. Co hua'quiya quëranhuë' inapotarinco.

³³ Hui'nahuëpita pochin ni'piranquëmahuë', co huachi hua'qui' ya'huapohüë'. Yonípiramacohuë', intohuaso' pa'nahuëquë, co nanitaramahuë' pacacamaso'. I'hua inachachin cotioro'santa' sha'huitërahuë.

³⁴ Iporaso' nasha pochin pënënananquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma nosororanquëmaso pochachin, imaramacosopita capininta' ninosoroco'.

³⁵ Ninosorohuatama', tēhuēnchachin imaramacoso' nitotapi. “Quisoso imatona', noya noya ninosoroapi,” tosapi, itērin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Ina quēran Simon Pitrori itapon:

—¿Intohuata' Sinioro pa'saran? itērin.

—Intohuaso' pa'pato, co ipora nanitēranhuē' imaancoso'. A'na tahuēri imasaranco, itērin.

³⁷ —¿Onpoatonta' Sinioro co apira nanitērahuē' ima'huanquēnsō'? ¡Imaranquēn ni'ton, yatēpapirinacohuēnta', imamiataranquēn! itērin.

³⁸ —Yatēpapirinēnquēnhuēnta', ¿imamiataranco ti? No'tēquēn sha'huitaranquēn. Ipora tashi chachin co'huara atari pērashatērasohuē', cararo' nonpinapiaranco. “Co Quisoso nohuitērahuē',” tosan, itērin Quisosori.

14

Quisoso ira pochin nininso'

¹ Ina quēran a'chintaantarín: “Ama pa'yancosohuē'. Ama sētocosohuē'. Yosē natēco'. Canta' natēco. ‘Co naniantarín-coihuē'’, ta'toma', nani tahuēri natēco.

² Tatahuē ya'huērinquē na'a pēi' ya'huērin. Co ya'huērinhuē' naporini, nani sha'huichitēnquēmahuē'. Inatohua' panantarahuē canpita ya'huēcamaso marē' tapachinquēma'.

³ Inatohua' pa'pato, tapatontahuatēnquēma', o'mantararahuē. O'mantahuato, maquimaranquēma'. Carē'quēma' ya'huapoma'. Ina marē' o'mantararahuē.

⁴ Intohuasona pa'sarahuēso' nitotērama'. Iranta' nani nohuitērama',” itērin.

⁵ —¿Intohuata' Sinioro pa'saransō'? Co nitotēraihuē'. ¿Onporahuatoita' ira nohuichii? itērin Tomasēri.

⁶ —Ca ira pochinco. Ya'ipiya no'tēquēn a'chintēranquēma'. Casáchin nanpicaso' quētēranquēma'. Imaramacosopitarachin Yosē'pa' cancontarama'.

⁷ Nohuitohuatamaco, Tatahuēnta' nohuitarama'. Ipora quēran huarē' ina nohuitarama'. Nani ni'nama', itērincoi.

⁸ —Tata a'notocoi ni'ii. Ina ni'patoi, nóya cancantarai huachi, itopirínhuē' Pinipiri.

⁹ —Isonápo' pi'ipi iyasha, canpitaro'co ya'huēpirahuē', ¿co nohuichatērarancohuē' ti? Ni'patamaco, tatahuēnta' ni'nama'. ¿Onpoatonta' nipachin, “Tata a'notocoi ni'ii,” itēranco?

¹⁰ Caso Tata Yosē pochachin ninahuē. Tata Yosēnta' ca pochachin ninin. ¿Co ina iyasha, natēyatēranhuē' ti? A'chintohuatēnquēmara, co caora yonquinēhuē quēran a'chinahuē'. Yosē yonquirinso chachin yonquiato,

a'chintaranquëma'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë.

11 Caso Tatahuë pochinco. Inanta' ca pochachin ninin. Napoaton ya'ipinquëma' natëco. Naporahuaton, nani ma'sha nanitaparahuëso' yonquiatoma', natëco, itërincoi.

12 —Natanco' iyaro'sa' no'tëquën sha'huitaranquëma'. Tëhuënchachin imapatamaco, ca pochin nisarama'. Tata Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë ni'ton, saca sacai' nininsonta' nanitapaarama'.

13 Ca pochin yonquihuatama', nanan quëchinquëma' Tatahuë nontacamaso marë'. “Hui'nan chachin nanan quëtërinco,” ta'toma', ina nontoco'. Ca pochin cancantatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'. A'napitanta' Tata Yosë noya noya nicacaiso marë' inapoarahuë. Ina na'con nohuantërahuë.

14 Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'.

Ispirito Santo a'patimarinpoaso'

15 Ina quëran taantarin: “Nani pënënanquëma'. Nosorohuatamaco, natëaramaco.

16 Inápaquë panantahuato, Tata nontarahuë Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Inaso ca pochachin catahuarinquëma', achinicananarinquëma'. Co onporonta' patarinquëmahuë'.

17 Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin ni'ton, Yosë nanamën no'tëquën anitotarinquëma'. Co imarinacosopitasohuë' nipurinhuë' co ina natëpihuë'. Napoaton co nohuitapihuë'. Canpitaso nipurinhuë' nohuitarama'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ya'coancantarinquëma'.

18 Co sa'ahuario'sa' pochin nitaranquëmahuë'. Co patomiataranquëmahuë'. Ca nohuanto, Ispirito Santo ya'coancantarinquëma'. Ca pochachin catahuarinquëma'.

19 Co hua'qui' isëquë ya'huapohuë'. Pa'pato, co imarinacosopitahuë' co huachi quënanarinacohuë'. Canpitaso nipurinhuë' quënaantaramaco. Nanpiantarahuë ni'ton, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

20 Nani nanpiantahuato, noya noya nohuitaramaco. Tëhuënchachin Tata Yosë pochin ninahuëso' nitotarama'. Imamiataramaco ni'ton, canpitarë'co a'naíchin pochin nisarahuë. Ya'coancantaranquëma' ni'ton, nóya ninohuitarihua'.

21 Nani pënënanquëmaso' nitotatoma' natëhuatamaco, tëhuënchachin nosoroaramaco, ténahuë. Nosorohuatamaco, Tata Yosënta' nosoroarinquëma'. Carinquëmanta' nosoroaranquëma'. Inápaquë panantaporahuë', cancanëma quëran nontaranquëma'. Noya noya nohuitaramaco,” itërin Quisosori.

22 —¿Onpoatonta' Siniro, quiyariachin noyá nohuitarainquën? ¿Co ya'ipi piyapi'sa' nohuitarinënquënhuë' ti? itërin Cotasëri. A'na Cotasë inaso'. Co Cotasë Iscariotihuë'.

23 Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Co ya'ipi piyapi'sa' nanitopihuë' nohuitinacoso'. Insosona nosorohuachinaco, natëarinaco. Natëhuachinaco, Tata Yosëri nosoroarin. Inaro'co ya'coancantatoi, inaquë ya'huëarai.

24 Co'so' nosorohuachinacohuë', co natëarinacohuë'. Co caora yonquinëhuë quëran sha'huitëranquëmahuë'. Tata Yosë sha'huitohuachincora, inachachin sha'huitëranquëma'. Ina a'paimarinco.

25 Co'huara pantayatërasocohuë', sha'huitëranquëma'.

26 Inápaquë pantahuato, tatahuë nontarahuë, Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Ca ya'huërenamëhuë o'mararin. Inaso' achinicananarinquëma'. Ya'ipi Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Catahuaarinquëma' a'chintëranquëmaso' ama naniantacamaso marëhuë'. Catahuahuachinquëma', nóya yonquiantarama'.

27 Pantaporahuë', asanocancanaranquëma'. Tata Yosë natëto, co manta' të'huatërahuë'. Catahuaaranquëma' ca pochachin cancantacamaso marë'. Piyapi'sa' inahuara co sano cancantopihuë'. A'naroáchin pa'yanpi. Carinquëmaso nipirinhüë' catahuaaranquëma' sano cancantacamaso marë'. Ama pa'yancosohuë'. Ama të'huacosohuë'.

28 Nani sha'huitëranquëma'. Inápaquë pantaporahuë', ya'coancantimaranquëma'. Tëhuëenchachin nosororamaco naporini, Tatahuëtaquë panantarahuëso marë' noya cancanchitomahuë'. Inaso' chini chiniquën nanantërin.

29 Co'huara pantayatërapohuë', sha'huitaranquëma'. Inápaquë pantahuato, yonquiarama'. “Tëhuëenchachin ninoton, sha'huitërinpoa!” ta'toma', noya noya natëaramaco. Ina marë' sha'huitaranquëma'.

30 Co huachi hua'qui' nontaranquëmahuë'. Sopai hua'an nohuanton, masarinaco. Inari camairin ni'ton, nani huë'sapi macainacoso marë'. Co caso' pi'pian tëranta' ina camaincosohuë' nipirinhüë',

31 co ta'arahuë'. Tata Yosë nosoroato, ina no'tëquën natëarahuë. Ina nohuanton, ma'sha onpoarahuë. Piyapi'sa' niconaco, “Tëhuëenchachin Yosë nosoroaton, natërin,” tosapi.

“Huëco' pa'ahua huachi,” itërincoi Quisoso.

15

Opa nara'huaya nitërinso pochin nininso'

1 Ina quëran itantarincoi: “Casáchin no'tëquën a'chintatënguëma', opa nara'huaya pochin ninahuë. Tata Yosëso' hua'anën pochin ninin.

2 A'na së'paquën co nitohuachinahuë', nishitëtërin. A'naquënso nipirinhüë' pi'pian nitërin. Ina së'para'huainpita pi'pian ni'quitërin na'con na'con nitacaso marë'. Co ni'quitohuatërahuë', co noya nitërinhuë'.

3 Carinquëma' nani anoyacancantëranquëma'. A'chintëranquëmaso' natërama' ni'ton, anoyacancantëranquëma'.

4 Imamiatatomo, nani tahuëri yonquiráco catahuainquëma'. Noya nichinpitërinso pochin nico'. Nara së'pa' nohuishatohuachina, co nitërinhuë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohüë', co nanitaparamahuë' noya nicacamaso'.

5 Ca opa ya'huë pochinco. Canpitaso' së'paquën pochinquëma'. Ya'coancantëranquëma'. Nani tahuëri yonquihuata-maco, catahuaaranquëma'. Opa noya nitërinso pochin noya nisarama'. Canpitaora co nanitaramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'.

6 Nara së'pa' nohuishatohuachina, ahuirin. Masahuatona', pënquë të'yatopi ahuiquitacaiso marë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohüë', Yosë ana'intëranquëma'.

7 Casáchin yonquihuata-maco, na'con catahuaaranquëma'. A'chintëranquëmasonta' ama naniantocosohüë'. Ina yonquiatoma', Yosë nontoco'. Tëhuënchachin imamiatohuatamaco, ma'sona nohuantohuatama', sha'huitoco acochinquëma'.

8 Opa na'con nitërinso pochin canpitanta' noya noya nico'. Ina quëran a'napitanta' nicatënënguëma', Yosë yonquiapona'. Naporahuatoma', noya noya imasaramaco. ⁹ Tata Yosë nosororincoso pochachin nosororinquëma'. Casáchin yonquico na'con nosoro'inquëma'.

10 Tata Yosë no'tëquën natërahuë ni'ton, pa'pi nosororinco. Inapochachin natëhuatamaco, carinquëmanta' pa'pi nosoroaranquëma'.

11 Ya'ipi cancanëhuë quëran Tatahuë natërahuë ni'ton, nóya cancantërahuë. Natëhuatamaco, ca pochachin noya cancantarama'. Co sëtaramahuë'. Ina marë' a'chintëranquëma'.

12 Nani pënënanquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma' nosororinquëmaso pochachin canpitanta' ninosoroco'. Ina pa'pi nohuantërahuë nicacamaso'.

13 Ni'co' iyaro'sa'. Nipayarëso' na'con nosorohuatëra, ina nicha'ëcaso marë' chiminë'. Inapochachin canta' na'con nosoroatënguëma', canpita nicha'ëca'huanquëmaso marë' chiminarahuë. Co insonta' ina pochin nosororinquëmahüë'.

14 Natēhuatamaco, tēhuēnchachin nipayarahuēso pochin ni'saranquēma'.

15 Co caso' patron pochin cancantērahuē'. Patronso' piyapinēnpita camairin. Camaipirinhue', yonquirinso chachin co sha'huitērinhuē'. Nipayarinso nipirinhue' ya'ipiya sha'huitērin. Inapochachin carinquēmanta' ya'ipiya sha'huitēranquēma'. Co piyapinēhuē pochin ni'nanquēmahuē'. Nipayarahuēso pochachin ni'nanquēma'. Ya'ipi Tatahuē sha'huitērincosopita anitotēranquēma'.

16 Co canpitaora nohuanton imaramacohuē'. Ca nohuanto, imaramaco. Carinquēma' huayonanquēma'. Nani acoranquēma opa sē'paquēn na'con nitērinso pochin nisápamaso marē'. Inapohuatama': 'Quisoso nanan quētērinco,' ta'toma', Yosē nontoco' catahuainquēma'. Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatama', acochinquēma'.

17 Nani pēnēnanquēma'. 'Imaramacosopita capini ninosoroco,' itēranquēma'," tēnin.

Piyapi'sa' no'huirinēnpoaso'

18 Ina quēran itantarincoi: "Co imarinacosohuē' no'huihuachinēnquēma', ama pa'yancosohuē'. Ca'ton no'huirinacoso, nitotērama'.

19 Inapita pochin cancantērama' naporini, noya ni'itēnēnquēmahuē'. Inahua capiniráchin nipa'yatopi. Nipirinhue', nani huayonanquēma'. Ca nohuanto, co inapita pochin cancantēramahuē'. Imaramaco ni'ton, no'huiarinēnquēma'.

20 No'huirinaco ni'ton, canpitanta' no'huiarinēnquēma'. Nani sha'huitēranquēma': 'Hua'anēmaco ni'ton, co canpitaso' noya noya ni'sarinēnquēmahuē', itēranquēma'. Aparisitērinaco ni'ton, canpitanta' aparisitarinēnquēma'. A'chinahuēso' natēhuachina', canpitanta' natēarinēnquēma'.

21 Napoaponahuē', imaramaco ni'ton, na'con na'con piyapi'sa' aparisitarinēnquēma'. Tata Yosē a'paimarincoso' co nohuitopihuē' ni'ton, no'huiarinēnquēma'.

22 Co o'mato, a'chintērahuē' naporini, co a'porinacoso marē' oshahuaintonahuē'. Nani a'chintopirahuē'. Co natētonacohuē', oshahuanpi ni'ton, Yosēri ana'intarin.

23 Insopitaso' no'huihuachinaco, Tata Yosēnta' no'huiahi.

24 Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatērahuē. Nani ma'sha Yosē pochin ninahuē. A'napita piyapi'saso' co nanitapapihuē'. Yosē anohuita'huaso marē' sacai' nininso' a'notērahuē'. Co a'notērahuē' naporini, co ina marē' oshahuaintonahuē'. Nani nicaponaracohuē', no'huirinaco. Tata Yosēnta' no'huipi.

²⁵ Iráca Yosë quiricanënquë ninshitopi. 'Topinan quëran no'huirinaco,' tënin ninshitaton. Iporaso' naporinso chachin topinan quëran no'huiarinaco.

²⁶ Yosë'pa' pantahuato, Ispirito Santo a'patimaranquëma'. Inaso' achinicananarinquëma'. No'tëquënáchin nonin. Yosë quëran o'marahuatón, piyapi'sa' ayonquiarin. Nonahuëso chachin no'tëquën ayonquiarinquëma'.

²⁷ Canpitanta' a'chinarama' a'napitanta' nohuitinacoso marë'. Ya'nan a'chinahuë quëran huarë' nohuitëramaco ni'ton, naporahuëso' sha'huitarama'.

16

¹ Co'huara ma'sha onpochátërasënquëmahuë', sha'huitaranquëma' ama pa'yanatoma' a'poamacoso marëhuë'.

² Niyontonpiso pëiro'sa quëran ocoiarinënquëma'. A'na tahuëri yatëparinënquëma'. 'Co noyahuë' nipi ni'ton, tëpahuatoi, Yosë noya ni'sarincoi,' ta'tona', a'naquëma' tëpaarinënquëma'.

³ Co Tata Yosë nohuitopihuë'. Canta' hui'ninco nipirahuë', co nohuitërinacohuë' ni'tona', aparisitarinënquëma'.

⁴ Napoaton iyaro'sa', ama pa'yancosohuë'. Nani sha'huitëranquëma'. A'na tahuëri aparisitohuachinënquëma', ina yonquiarama'. 'Tëhuënchachin no'tëquën ninoton, sha'huitërinpoa', tosarama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

Ya'nan imapoma', co ina pochin sha'huitëranquëmahuë'. Canpitaro'co ya'huato, catahuaranquëma'.

⁵ Iporaso' 'Yosë'pa' paantarahuë', itopiranquëmahuë': '¿Intohuata' pa'saran?' co itëramacohuë'.

⁶ Napotëranquëmaso marë' chiníquën sëtapiramahuë'.

⁷ No'tëquën itëranquëma'. Canpita marë' paanta'huaso' noya, ténahuë. Co paantahuatohuë', Ispirito Santo co o'marinhuë' catahuainquëmaso marë'. Nipirinhüë', paantahuato, ina a'patimaranquëma'.

⁸⁻¹¹ Ispirito Santo isoro'paquë o'mahuachin, oshahuano'sa' pa'pi co noyahuë nipiso', Yosë noya coisë pochin nininso', no'tëquën ana'intacaso ya'huërinsó', inapita ayonquiarin: 'Co Quisoso natëramahuë' ni'ton, pa'pi oshahuanama'. Inaso' no'tëquënáchin Yosë natëton co tëhuërinhuë' ni'ton, chimin-pachina Tata Yosë ya'huërinquë pantarin. Napoaton co huachi quënanaramahuë'. Sopai hua'ani hua'qui' piyapi'sa' hua'anëntopirinhüë', Yosëri minsërahuatón, ana'intarin,' itarin piyapi'sa', ayonquiatón.

12 Na'con yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nanitaramahuë' ya'ipiya yonquicamaso'.

13 Nipirinhüë', Ispirito Santo o'mahuachin, ya'ipi nanamëhuë a'chintarinquëma'. No'tëquën anitotarinquëma'. Co inaora yonquirinso' a'chintarinquëmahuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chintarinquëma'. A'na tahuëri ma'sha onpocaisonta' anitotarinquëma'.

14 Ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma' ni'ton, noya noya ni'saramaco.

15 Ya'ipi tatahuë yonquirinso' nitotërahuë. Ina pochin yonquirahuë canta'. Napoaton Ispirito Santo o'mahuachin, ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma'.

16 Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohüë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco," itërincoi.

Sëto inquitarinso'

17 Ca'tano'sanënpitacoi ninontërai.

—¿Ma'ta' tapon naporin? "Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohüë'. Ina quëran quënantaramaco," tënin. "Tatahuë ya'huërin'pa' paantarahuë," tënin anta'.

18 "Co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco," topachina, co nitotërehuahuë'. ¿Ma'ta' tapon naporin? tënai ninontatoi.

19 Yanatanpiraihuë', co natanaihuë'. Quisososo nipirinhüë' nitotërin. Napoaton itërincoi:

"¿Ma'ta' tapon naporin?" ta'toma', yanatanpiramacohüë', co natanamacohüë'. Tëhuëenchachin pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato co quënanaramacohüë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco.

20 No'tëquën itëranquëma'. Sëtatoma', na'nëarama'. Co natërinacosopitasohüë' nipirinhüë': "Nani chiminin huachi," ta'tona', capa cancantapi. Canpitaso nipirinhüë' sëtapiaramahuë', co hua'qui' sëtaramahuë'. A'naroáchin noya cancantantarama'.

21 Ni'co iyaro'sa'. Sanapi yahuaihuachina, iquitaton co noyahuë' cancantërin. Nani huaihuachina, a'naroáchin nóya cancantërin. Co huachi iquitërinso' yonquirinhüë'. "Hua'huahuë nani hua'huacharin," ta'ton nóya cancantërin.

22 Inapochachin canpitanta' ipora sëtapiaramahuë', naquëranchin quënantaranquëma'. Naporo' nóya cancantarama'. Co huachi insonta' nanitarinhüë' asëtainëmaso'. Nóya cancantomiatarama'.

23 "Naporo' co huachi natanaramacohüë'. No'tëquën sha'huitëranquëma'. Ca pochin yonquiatoma', Tata Yosë nontoco'. 'Quisoso nanan quëtërincoi,' ta'toma', ma'sona nipatama', acotarinquëma'.

²⁴ Ipora huanta' co ina pochin Yosë nonchátëramahuë'. Iporaso nipirihuë' ca pochin yonquiatoma', ma'sha nico quëchinquëma'. 'Quisoso nanan quëtërincoi,' ta'toma', nani tahuëri nontáco' nóya cancantacamaso marë'," itërincoi.

Co noyahuë' nipisopita Quisosori minsërinso'

²⁵ "Ma pochinsona nininso' nani a'chintëranquëma'. A'na tahuëriso nipirihuë' co huachi ina pochin a'chintëranquëmahuë'. A'ninquëchin tatahuë naporinso' sha'huitëranquëma'.

²⁶ Naporo' ca pochin yonquiatoma', tatahuë nontarama'. Ca pochin nontarama' ni'ton, noya natanëranquëma'. Co huachi canpita marë' nonta'huaso' ya'huërinhuë'.

²⁷ Tatahuë chachin nosororinguëma'. Nosororamaco ni'ton, nosororinguëma'. Ina a'paimarincoso' natërama' ni'ton, nosororinguëma' canpitanta'.

²⁸ Tatahuë quëran o'mato, isoro'paquë ya'huëpirahuë'. Co hua'qui quëranhuë' tatahuë ya'huërin'pa' panantarahuë," itërincoi.

²⁹ —Iporaso' co huachi ma pochinsona nininso' sha'huitërancoihuë'. A'ninquëchin nontërancoi ni'ton, a'naroáchin natanai.

³⁰ Quëmaso' ya'ipi nitotëran. Yosë quëran o'maran, tënai. Co huachi natana'huainquënso tëranta' ya'huërinhuë', itërai.

³¹ —¿Nani natëramaco ti? Napoaponahuë', carinquëma' itëranquëma'.

³² Ipora tashi chachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Yanquëërahuatoma', pëinëmaquë pa'sarama'. Patopiramaco-huë', co caora ya'huapohuë'. Tatahuë ca'tanarincó.

³³ Nani na'con sha'huitëranquëma' sano cancantacamaso marë'. Casáchin yonquihuatomaco, sano cancantarama'. Co pa'yanaramahuë'. Piyapi'sa' aparisitopirinënuëmahuë', catahüaranquëma' ni'ton, chiniquën cancantoco'. Ya'ipi isoro'paquë co noyahuë' nipisopita nani minsëarahuë', itërincoi Quisoso.

17

Quisoso, imarinsopita marë' Yosë nontërinso'

¹ Ina toshuatón, inápaquë në'pëtërin Yosë nontacaso marë': "Nani Tata ora naniarin chimina'huaso'. Aparisito huachinaco, catahuaco quëma pochachin cancantato, noya natëinquën. Ina quëran a'napita niconaco, noya noya yonquiarinënuën. Quëma hui'nanco ni'to, napotëranquën.

² Nani chiniquën nanan quëtëranco ya'ipi piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'. Quëma nohüanton, a'naquën

imasarinaco. Inapitaso' anoyacancantërahuë quëma nohuitatënën nanpimiatacaiso marë'.

³ Quëmasáchin Yosënquën. Isoro'paquë a'paimaranco. Piyapi'sa' nohuitahuatënënquën, canta' nohuito huachinaco, nanpimiatapi.

⁴ Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' a'paimaranco. Ya'ipi sha'huitërancoso' natërahuë. Ya'ipi tiquirahuë. Quëmasáchin natëranquën ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinënquën.

⁵ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', quëmaro'co noya noya ya'huëpirahuë', a'paimaranco. Iporaso', Tata, quëmataquë naquëranchin acoantaco quëmaro'co chachin ya'huanta'i.

⁶ Quëma nohuanton, a'naya a'naya imasarinaco. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', huayonan imainacoso marë'. Napoaton, imasarinaco. Nani a'chintërahuë. Onpopinsona quëma cancantëranso' nani anitotërahuë ni'ton, nohuitërinënquën. Inapitaso' quëma piyapinënpita. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. Quëma nanamën natëpi.

⁷ Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Quëma sha'huito huatancora, natëranquën. Ina nitotopi.

⁸ Sha'huito huatancora, inachachin a'chintërahuë, natëtopi. Quëmá quëran o'marahuë. Quëma chachin a'paimarancosonta' natëpi.

⁹ Imarinosopita marë' chiníquën nontaranquën. Hui'nanpita pochin ni'nan. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. A'napitaso' co imarinosohuë'. Co inapita marë' nontaranquënhuë'.

¹⁰ Ya'ipi imarinosopita imarinënquën quëmanta'. Quëmari hui'nanpita pochin cancantëran. Napopianachin imarinënpo'. Noya natërinaco ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' quëmataquë paantarahuë. Isoro'paso' patarahuë. Imarinosopitaso nipirinhuë', isëquë ya'huapona'. Quëma nohuanton, imasarinaco. Quëmaso' Tata nóyanquën ni'ton, noya a'paiquë' imamiachinaco. Ya'ipiya nanitaparan ni'ton, catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Canpo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'.

¹² Inapitaro'co ya'huasoco, quëma nanamën a'chintërahuë, pënënahuë, na'con catahuarahuë imamiatinacoso marë'. Noya a'pairahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë'. A'naíchín pipirin, parisitopiquë pacacaso' ya'huërinso'. Quëma quiricanënuë ninoranso chachin nanirin.

¹³ Iporaso nipirinhuë' ya'huëranquë paantarahuë. Co'huara pantayatërapohuë', isoro'pa quëran chachin, nontaranquën

imarinosopita noya cancantacaiso marë'. Ya'ipi cancanëhuë quëran natëranquën ni'ton, noya cancantërahuë. Catahuaquë inapitanta' ca pochachin noya cancanchina'.

14 Quëma nanamën chachin nani a'chintërahuë. Co imarinosopitarihuë' no'huipi. Co inapita pochin cancantopihuë' ni'ton, no'huipi. Canta' co inapita pochin cancantërahuë'.

15 Co nohuantërahuë' isoro'pa quëran ocoicamaso'. Isëquë ya'huëpirinahuë', catahuaquë' ama sopairi minsëinsohuë'.

16 Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipirinahuë', co caso' inapita pochin cancantërahuë'. Imarinosopitanta' co inapita pochin cancantopihuë'.

17 Catahuaquë' quëmasáchin cancanchinën. No'tëquën ayonquiquë' noya nicacaiso marë'. Quëma nanamën quëran no'tëquën anitotëran.

18 Isoro'paquë a'paimaranco. Inapochachin inapitanta' a'parahuë piyapi'sa' a'chintacaiso marë'.

19 Imarinosopita nosoroato, ya'ipi cancanëhuë quëran quëmasáchin natëaranquën. Inapitanta' no'tëquën yonquiato', nóya natëinënquën.

20 Co isopita marëáchin nontaranquënhuë'. A'na tahuëri inapitanta a'napita a'chintohuachina', imasarinaco.

21 Inapitanta' catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Campo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. Quëma hui'nanco ni'to, yonquiranso chachin yonquirahuë. Inapitanta' catahuaquë' campo pochachin yonqui'ina'. Ina quëran a'napitanta' natëarinaco. 'Yosëri chachin a'paimarin,' tosapi.

22 Quëma nohuanton, noyápiachin cancantërahuë. Imarinosopitanta' catahuarahuë noyápiachin cancantacaiso marë'. Ina quëran a'na huënton pochin napopianachin yonquiapi. Campo pochachin cancantapi.

23 Quëma pochachin yonquiato, inapita ya'coancantërahuë campo pochachin yonquicaiso marë'. Ina quëran co imapisopitahuënta' nicatona': 'Tëhuënachin Yosëri hui'nin a'paimarin. Hui'nin nosororinso pochin imarinosopitanta' nosororin,' tosapi.

24 Quëma nohuanton Tata, isopitaso' imasarinaco. Inapita nohuantërahuë carë' ya'huëcaiso'. Iráca quëran huarë' quëma nosororanco. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', nosoroatonco, nóya acoranco. Inatohua' inapitanta' pantahuachina', noya noya ni'sarinaco. Ina na'con nohuantërahuë.

25 Quëmaso' Tata no'tëquënáchin yonquiato, noyasáchin ninan. Co imarinosopitahuë' co nohuítërinënquënhuë'. Caso nipirinhüë' nohuítëranquën. Quëma isoro'paquë a'paimaranco. Imarinosopita nitotopi.

²⁶ Quëma nanamën nani a'chintërahuë nohuitinënquënso marë'. Ipora huanta' a'chintarahuë ni'ton, noya noya nohuitarinënquën. Quëma nosororancoso pochachin ni-nosorocaiso marë'. Inapohuachina', inapita ya'coancantato, ya'huëmiatarahuë," itërin.

18

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Nani Yosë nontohuachina, Sitron itopiso' i'shanantë' aquëtëran pa'nai. Inaquë nararoa'hua ya'huërin.

² Inatohua' na'aro' niyontonai ni'ton, Cotasërinta' nohuitërin. Inaso' yasha'huirapirinso'.

³ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita nani sha'huitonin. Natanahuatona', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita a'papi Quisoso macacaiso marë'. Nansa, sahuëni, inapita quëpapi. Tashi' ni'ton, nanparin, yonarin, inapitanta' quëpapi. Cotasëri quëchitërahuaton, a'notërin.

⁴ Quisosos' ya'ipiya ninoponahuë', co ta'arinhuë'. Nacapiapon pa'nin.

—¿Inta' yonisarama'? itërin.

⁵ —Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itopi.

—Ca mini inaco, itërin. Cotasënta' inaquë huaniarin anta'.

⁶ —Ca mini inaco, itohuachina, pa'yanpi. A'na achira' pinën parti pa'sahuatona', pinëna quëran anotopi.

⁷ Ina quëran naquëranchin itantarin:

—¿Inta' yonisarama'? itantarin.

—Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itantapi.

⁸ —Nani sha'huitëranquëma'. Ca mini. Ca nohuantohuata-maco, isopitaso' tananpitoco' pa'ina', itërin.

⁹ Achin Yosë nontaton, itërin: “Quëma nohuanton, isopita imasarinaco. Noya a'pairahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë',” itërin. Ina nanicaso marë': “Tananpitoco' pa'ina',” itërin.

¹⁰ Napopirinhuë', Simon Pitroso' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën Marco itopiso' ahuërin. Inapotaton, inchinan huëratën nishitëhuëratëtërin.

¹¹ Quisososo nipirinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëni iyasha po'moantaquë'. Tananpitëquë' mainaco. Tatahuë nohuanton, masarinaco. Main o'orëso pochin chiniquën parisitarahuë. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

Corto hua'an pëinënquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Ina quëran sontaro'sa', capitan, cotio ponisario'sa', inapita huë'sahuatona', Quisoso mapi. Masahuatona', tanpaquën noyá tonporahuatona',

¹³ Anasëtaquë quëpapi. Inaso' Caihuasë mi'sën. Naporo' pi'ipi Caihuasë corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'conin.

¹⁴ I'hua inaso' cotioro'sa' sha'huitërin: "Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimi'in, tënahüë," itërin. Inaquë quëpapi natanacaiso marë'.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Ca'tano'sanënpitaso' pa'pi. Simon Pitroso nipirinhüë', Quisoso imaquirin. Canta' imaquirahuë. Caso' corto hua'an nohuitërinco ni'ton, Quisoso acoana quëpahuachinara, pairanaquë chachin ya'conahuë.

¹⁶ Pitroso' ya'coana aipiran huaniárin. Napohuachina, ya'coana a'pairinsó' sanapi nontërahuë Pitronta' ya'conacaso marë'. Nontohuatëra, ya'conin anta'.

¹⁷ Pitro ya'compachina, sanapiri itërin:

—Quëmanta' mini Quisoso imaran, itërin.

—Co'chi caso' imarahuë paya, itërin Pitrori.

¹⁸ Naporo' tashi' sëhuën ni'ton, ponisario'sa', inpriatoro'sa', inapita pëyara quëran nani a'pëtopi. Inaquë huanirahuatona', napëntapi. Pitronta' inaquë napëntapatarin.

Corto hua'ani nataninsó'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Ina quëran Quisososó' natanapi:

—¿Ma'ta' a'chinan? ¿Inpitata' imarinënuquën? itërin corto hua'ani.

²⁰ —Caso' a'ninquëchin piyapi'sa' a'chintërahuë. Niyontonpiso pëiquë, Yosë chinotopiso pëiquë, inaquëpita cotioro'sa' niyontonpachinara, a'chintërahuë. Co po'oana quëran a'chinahuë'.

²¹ ¿Onpoatonta' natananco? Na'a piyapi'sa' nataninaco, nani nitotopi. Inapita natanquë' sha'huichinën, itërin.

²² Itohuachina, ponisiari panpirayarin.

—Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso nipirinhüë', ¿ina pochin a'paniran ti? itërin ponisiari.

²³ —Co noyahuë' nonahuë nípachin, sha'huitoco maquëta tëhuërahuë. Nipirinhüë', no'tëquën nonahuë nípachinsó', ¿onpoatonta' ahuëranco? itërin.

²⁴ Ina natanahuaton, hua'ani a'parin Caihuasë nontacaso marë'. Tonpopinan quëpapi.

Naquëranchin Pitrori nonpinapiantarinsó'

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

25 Simon Pitroso nipirinhue' huaniton, napëntarin.

—¿Quëmarinta' iso quëmapi imamaranquën ti? itërin ponisiari.

—Co'chi imarahuë paya, itantarin.

26 Ina quëran cotio hua'an piyapinëni quënanin. Ina quëmopinën chachin Pitrori nishitëhuëratëtërinso' ni'ton, pi'pian nohuitërin. Pitro quënanahuaton, itërin:

—¿Co'ta Quisoso mapiquë quënananquën pora? itërin.

27 —Co'chi cahuë paya, itaantarin Pitrori. Naporo' atari përarin, natanin.

Pirato quëtonpiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

28 Tashíramiachin nisahuaso', Caihuasë pëinën quëran quëparahuatona', Noma hua'an pëinënuë quëpapi. Cotioro'saso nipirinhue' co inaquë ya'conpihuë'. “Nisha piyapi'sa' pëinënuë ya'conpatëhua', oshahuanarigua'. Ina quëran co nanitarihuahuë' Pascoa cosharo' capacaso',” topi.

29 Napoaton Pirato pipirahuaton, inapita nontërin.

—¿Ma'ta' onporin iso quëmapi? itërin.

30 —Pa'pi co noyahuë'. Noya ninin naporini, co quëshiitënuënuë', itopi.

31 —Canpitari quëpaco'. Iráca quëran huarë' nipënenamaso' co natëhuachinhue', ana'intoco', itërin.

—Co quiyaso' nanitëraihuë'. Co nanan ya'huëtërincoihuë' piyapi'sa' tēpaca'huaiso', itopi.

32 I'hua Quisoso ninoton nani sha'huirín: “A'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco,” tēnin. Yosë nohuanton, onpotatonasona tēpacaiso' naniarin. 33 Ina quëran Piratori pëiquë ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Quëmaso' cotio copirnonquën ti? itërin.

34 —¿Quëmaora yonquinën quëran napoaran? ¿A'napita sha'huitërinquën nica? itërin.

35 —“Cotio piyapi inanta',” ¿topiranhue' ti? Caso' nishaco. Cotioro'sa' sha'huirapirinënuë. Corto hua'ano'sa chachin yo'quirinën ana'inta'huanquënso marë'. ¿Ma'ta' onporan ni'ton, yatëparinënuë? itërin.

36 —Co caso' isoro'paquë hua'anëntarahuë'. Ina nohuantërahuë naporini, imarinacosopita sontaro'sa pochin niitonahuë'. Ama cotioro'sa' macainacoso marëhuë' chiniquën ahuëchitonahuë'. Caso nipirinhue' nisha pochin hua'anëntarahuë', itërin.

37 —Napoahuarë' ¿quëmaso' copirnonquën? itërin Piratori.

—Inaco mini. Ina marë' nasitimarahuë. O'marahuë no'tën nanan pëñënta'huaso marë'. No'tëquën yonquipisopita natëarinaco, itërin.

38 —¿Ma no'tën nanancha napotëran nicaya? itërin Piratori.

Quisoso tēpacaso' sha'huirinsó'

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Ina tosahuaton, pipiantarahuatón, cotioro'sa' itantarin:

—Iso quēmapi noya, tēnahuē. Co manta' onporinhuē'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuē'.

39 Napoaton sha'huichinquēma'. Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirahuē pipicaso marë'. ¿Nohuantërama' cotio copirno ocoica'huaso'? itërin.

40 Natanahuatona', chiníquën a'panitopi:

—¡Ama ina ocoiquësohuë'! ¡Parapasë ocoiquë'! itopi. Inaso' matararo nipirinhuë' napotopi.

19

1 Ina natanahuaton, sontaro'sa' camairin Quisoso huihuicaiso marë'. Napohuachina, chiníquën huihuítóna' pë'sha pë'shatopi.

2 Nahuan quëran yancotë' nicatóna', ayancotopi. Nahuan ni'ton, ohuanin. Naporahuaton, quëhuanën miáchin hua'an a'morinsó pochin a'motopi tēhuacaiso marë'.

3 —¡Nanpimiatatón israiro'sa hua'anëntëquë'! itopi. Napotahuatóna', panpirayarápi.

4 Ina quëran Pirato pipiantarahuatón, piyapi'sa' nontantarin.

—Iso quēmapi a'notantaranquëma', ni'co'. Co manta' onporinhuë', tēnahuë, itërin.

5 Naporó' Quisosonta' pëi quëran pipirin. Yancotë' nahuan quëran nipiso ayancotopi, quëhuanën miáchin a'motopiso'. Inapitarë chachin pipirin.

—Ni'co' iso quēmapi, sa'ahua, itërin piyapi'sa'.

6 Corto hua'ano'sa', ponisiaro'sa', inapitari quënanahuatóna', chiníquën noncarotopi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimiin! itopi. Inachin inachin itápi.

—Canpitari corosëquë patanantatoma', tēpaco'. Co caso' nohuantërahuë' tēpa'huaso'. Co manta' onporinhuë', tēnahuë caso', itërin Piratori.

7 —Íráca pënëntërinso' co natërinhuë' ni'ton, chimi'in. Topinan piyapi niponahuë', "Yosë hui'ninco," toconin, itopi.

8 Ina natanahuaton, Pirato chiníquën pa'yanin.

9 Ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Intohua quërantá huë'nan? No'tëquën sha'huitoco, itërin. Inariso nipirinhuë', co manta' itërinhuë'.

10 —¿Onpoatóna' co yanontërancohuë'? Ca nohuantohuato, ocoiaranquën. Nohuantohuato, atëpataranquën. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

11 —Co Yosë nanan quëtërinquënhuë' naporini, co manta' quëma nanitapaitoncohuë'. Tëpahuatanco, ina marë' oshahuanaran. Nipirinhüë', yo'coninacosopita na'con na'con oshahuanapi, itërin.

12 Naporo' quëran huarë' Piratori yaocoipirinhüë', cotioro'sari itaantapi:

—Iso quëmapi ocoihuatan, Noma copirno no'huiaringuën. “Caso' copirnoco,” téninso marë' copirnorini inimicotarin, itopi.

13 Ina natanahuaton, “Co'chi nanitërahuë' Quisoso ocoica'huaso paya,” ta'ton, aipiran quëpantarin. Quëpantarahuaton, ana'intacaso' shiranënuquë huënsërin. “Shancori i'iratë',” itopiquë ya'huërin. Cotio nananquëso', Capata, itopi.

14 A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Yacamotahuaso', cotioro'sa' itërin:

—Copirnonëma' ni'co', itërin.

15 —Co quiyariso' nohuantëraihuë'. ¡A'naroáchin atëpatëquë'! ¡Corosëquë apatanantëquë' chimin! itaantapi hua'ano'sari.

—Copirnonëma' nipirinhüë', ¿atëpachi ti? itërin.

—¡Noma copirnoíchin natërai quiyanta! Co a'na copirno ya'huëtërincoihuë', itopi.

16 Napotohuachinara, Piratori itërin: “Inta nipachin, Quisoso quëparahuatoma', corosëquë patanantoco',” itërin sontaro'sa'. Napotohuachina, masahuatona' quëpapi.

Corosëquë patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

17 Corosë apitëntohuachinara, inaora quëparin. Pa'sahuatona', “Nansë Moto',” panën itopiquë canconpi. Cotio nananquëso', Corocota itopi. 18 Inaquë corosëquë patanantopi. Cato' apiro'santa' tëparapi anta' ni'ton, nisha patanantopi. A'na' ahuënan quëran, a'nanta' inchinan quëran patanantopi. Quisoso ahuancanapipi.

19 Ina quëran Pirato ninshitërin onporinso marësona tëparapiso nitotacaiso marë'. Nani ninshitohuachina, corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

ISOSO' QUISOSO NASARITOQUë YA'HUërinso'. COTIORO'SA' COPIRNO tënin, ninshitaton.

20 Ninano ya'cariya ni'ton, na'a cotioro'sa' ina nontopi. Cotio nananquë, Noma nananquë, Crico nananquë, cara nananquë chachin aninshitërin.

21 Corto hua'ano'saso nipirinhüë', co noyahuë' ni'pi.

—“Cotioro'sa' copirno,” ta'ton ninshitëranso', co noyahuë'. “Cotioro'sa' copirnoco toconinso’,” ta'caso' ninshitaantaquë', itoonpi Pirato.

22 —Inca, co nohuantërahuë'. Nani ninshitërahuë huachi. Co huachi a'na ninshitanta'huaso' ya'huërinhuë', itërin Piratori.

23 Ina quëran sontaro'saso', nani Quisoso patanantahuatona', aipi a'morinso' nipatomatopi. Catapinitë yasëratona', a'naya a'naya mapi. Acopotërinso' nipirinhue', co pipinamën ya'huëtërinhuë'. Ya'ipitë' a'nanpiso'.

24 —Ama oshahuasohuë'. Huëco' ya'nipitëhua' nicanahua', ta'tona' ya'nipirapi. Inaporahuatona', a'nari manin.

Iráca Yosë quiricanënuë ninoton, tapon: “A'morahuëso' nipatomatapi. Acopotërahuëso macacaiso marënta' nicanarapi,” tënin ninshitaton. Naporinso chachin mapi.

25 Corosë ya'cari catapini sanapi'sa' huaniapi. A'naso' Quisoso a'shin. A'nanta' a'shatën. Criopasë sa'in Maria itopisonta' inaquë huaniarin. A'nanta' Maria Mactarina. Inapitari ni'sapi.

26 Canta' inaquë huaniarahuë. Quënanahuatonco, a'shin itapon:

—Iso quëmapi mama, hua'huan pochin ni'quë'. Ina ni'sarinquën huachi, itërin. Na'con nosoroatonco napotërin.

27 Ina quëran nontërinco.

—Quëmanta' iyasha, mamahuë mamaparinquën pochin ni'quë', itërinco.

Napotohuachincora, naporo chachin pëinëhuëquë quëparahuë yacapaincoso marë'.

Quisoso chiminso'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

28 Quisoso nontahuatoncoi: “Nani ya'ipi Yosë sha'huitërinco' natërahuë,” tënin yonquinënuë. Ina quëran, Yosë quiricanënuë ninorinso nanicaso marë':

—Yamororahuë, tënin.

29 Huino áin nininso' tasonquë ya'huërin. Napoaton pi'shiro pochin ninqüë asë'cotërahuatona', nara'huayaquë achin-pipi. Ihuëtahuaton, Quisoso nanamënuë paquëanantërin.

30 Pi'pian o'osahuaton: —Nani ya'ipi nanirin, tënin.

Ina tosahuaton, monshorahuaton, chiminin.

Sontarori ohuainso'

31 Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' co nohuantopihuë' inaquëranchin patanantopisopita patacaiso'. Pascoa tahuëri chachin inaso' ni'ton, noya noya ni'pi. Napoaton Pirato paahuantapi. “Sontaro'sa' sha'huitëquë' tonaina' nipanchina' a'naroáchin chiminacaiso marë'. Chimpinachina', quëparahuatona', pa'pichina',” itopi hua'ano'sari.

³² Napotohuachinara: “Noyahua’,” itahuaton, sontaro’sa’ a’parin tonaina’ nipantacaiso marë’. Pa’sahuatona’, cato’ apiro’sa chachin nipantonatonpi.

³³ Ina quëran Quisoso huëcapaipirinuë’, nani chiminin quënanquipi. Napoaton co nipantonatopihuë’.

³⁴ A’na sontaroso nipirinuë’, nansaquë nininpitën ohuantërin. Huënai’ i’shapitarë chachin pipirin.

³⁵ Cari chachin ni’nahuë. No’tëquën sha’huitaranquëma’ canpitanta’ nitotatoma’ natëcamaso marë’.

³⁶ Iráca Yosë quiricanënguë ninshitërin: “Co a’na nansëquën tëranta’ nipantapihuë’,” tënin. Naporinso chachin co inaso’ nipantopihuë’.

³⁷ A’nanta’ ninshitërin: “A’na tahuëri ohuanpiso’ ni’sapi,” tënin Yosë quiricanënguë.

Quisoso na’pi naninquë po’mopiso’

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ Ina quëran Cosi Arimatiaquë ya’huërinso’ pa’nin Pirato nontapon. Inanta’ Quisoso imaponahuë’, cotioro’sa’ të’huataton, co a’ninquëchin sha’huirinuë’. Inaso nipirinuë’, chiniquën cancantaton, pa’nin Pirato nontapon.

—Quisoso nonën nohuantërahuë. Quëtoco cari quëpa’i, itërin. Itohuachina, “Noyahua’. Quëpaquë’,” itërin. Napotohuachina, pa’nin nonën corosë quëran anohuaracaso marë’. Anohuararahuatona’, quëpapi.

³⁹ Nicotimonta’ huë’nin. Inaso’ iráca Quisosoquë paaton, tashi’ nontërin. Inanta huëcaton, pimo yaqui’ shinpanantë ayontopinan, quënin nonën pashitacaso marë’. Cara shonca quiro pochin quë’ninso’ quënin.

⁴⁰ Quisoso nonën masahuatona’, pimóchin nininsoquë morin asë’cotëtopi. Inapotatona, noyá so’pinpi. Ina pochin cotioro’sa’ nipa’pitohuachinara, chimipi tapapi na’pi naninquë po’mocaiso marë’.

⁴¹ Ina ya’cariya imia’huaya ya’huërin. Inaquë nasha na’pi nanin ya’huërin chimipi po’mocaiso marë’. Inaquëso’, co chimipi po’moyátërapihuë’.

⁴² Nani i’huararin. Tahuëririnquë Pascoa tahuëri chachin ni’ton, manorapi. Tëpapiso’ ya’cariya ni’ton, inaquë po’mopi. Pancara’pi pitarahuatona’, nanin pa’copitopi.

20

Quisoso nanopiantarinso’

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Tomio tahuëri nipachina, tashiyachin Maria Mactarina pa’nin Quisoso po’mopiquë nicapon. Co noya

tahuëriyátërasohuë', canconin. Canconahuaton ni'pirinhuë', na'pi pa'copitopiso' chi'huincapinan quënanconin.

² “Quisoso nonën nani quëpapi,” ta'ton, ta'aquirin. Canquirahuaton, Simon Pitroro'coi sha'huitiirincoi.

—¡Sinioro nonën po'mopi quëran, nani quëpapi! Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itiiirincoi.

³ Napotohuachincoira, na'pi nanin'pa' pa'nai.

⁴ Napopianachin ta'apiraihuë', Pitro na'huëtërarahuato, ca'ton canconahuë'.

⁵ Monshorahuato, nëhuëconahuë'. Moringuë so'pinpisoachin quënanconahuë'. Nipirinhuë', co ya'conahuë'.

⁶ Ca piquëran Simon Pitro canconahuaton, ya'conin. Morin Quisoso so'pinpiso' ni'conin anta'.

⁷ Në'mëtë' so'pinayapisonta' quënanin. Inaso' nisha quëhuëánin. Inanta' so'pinpinan.

⁸ Ina quëran canta' ya'conahuë'. Në'mëtë' so'pinpiso' ni'sahuato, natërahuë'. “Tëhuëenchachin Quisoso nanpiantarin,” tēnahuë'.

⁹ Yosë quiricanënguë iráca ninshitatona': “Nanpiantararin,” topirinahuë', co yonquiyátëraraihuë'.

¹⁰ Nani ni'patëira, ya'huërai'pa' paantarai.

Maria Mactarina ya'notërinso'

(Marcos 16.9-11)

¹¹ Mariaso nipirinhuë' huëantarahuaton, Quisoso po'mopiso' aipiran huaniquiantarin. Chiniquën na'nërárin. Na'nëárin quëran monshorin na'pi naninquë nëhuëcaso marë'.

¹² Nëhuëpirinhuë', cato' anquëniro'sa' quënanin, huiríchin a'mopiso'. Quisoso nonën acopiquë huënsëapi. A'na' motën quëran huënsëarin. A'nanta' nantën parti quëran huënsëarin.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nëaran? itërin anquëniri.

—Sinioronëhuë nonën nani quëpapi. Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itërin.

¹⁴ Tahuërëtahuaton, Quisoso chachin quënanaponahuë', co nohuitërinhuë'.

¹⁵ —¿Onpoatonta' imoya na'nëaran? ¿Inta' yonisanan? itërin Quisosori. Mariaso napoaponahuë': “Sacatona'pi ta'ma',” tēcaton:

—Quëmari imoya Quisoso nonën quëpahuatan, sha'huitoco maconta'i, itërin.

¹⁶ —¡Maria! itërin Quisosori. Tahuërëtahuaton, nohuitërin huachi. Inaora nananquë nontaton;

—¡Raponil! itërin. Maistro tapon naporin.

¹⁷ —A'poco imoya. Co tatahuë ya'huërin'pa' pantayátërarahuë'. Apira paaton, iyahuëpita pochin ni'nahuësopita sha'huitonquë': “Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë. Inaso': ‘Tata, itato chinotërahuë. Canpitanta'

imaramaco ni'ton, 'Tata,' itatoma' chinotërama', tënin Quisoso, itonquë', itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Maria paaton, itaponcoi: "¡Sinioro chachin nani ni'nahuë!" itiirincoi. Ya'ipi sha'huitërinso chachin sha'huitërincoi.

Ca'tano'sanënpitacoi ya'notaantarinciso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-39)

¹⁹ Naporo' tahuëri Tomio tahuëri. Tashihuachina, pëiquë ya'huarai. Cotioro'sa' të'huatatoi, ya'coana noyá oncotopiraihuë', Quisoso a'nanaya huancánachin ya'notatoncoi:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

²⁰ Itahuatoncoi, imirin a'notërincoi. Nininpitëonta' a'notërincoi. Ohuanpiso' ni'nai. Sinioro chachin ni'sahuatoi, "Ina mini," ta'toi, nóya cancantërai.

²¹ —Sano cancantoco' iyaro'sa'. Tatahuë a'parincoso pochachin canpitanta' a'paaranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso marë', itërincoi.

²² Ina quëran pihuirahuaton,

—Ispirito Santo ya'coancanchinquëma huachi. Ina catahuarinquëma' no'tëquën pënëntacamaso'.

²³ Insosona natëhuachinquëma', "Oshanën iyasha Yosë inquitaringuën," itoco'. Inquitarin mini. Nipirinhüë', co yanatëhuachinquëmahuë', "Co oshanën iyasha inquitaringuënhüë'," itoco'. Tëhuënhachin co inquitaringuë', itërincoi. Itahuatoncoi, pa'nin.

Tomasëri quënanaton, natërinso'

²⁴ Naporo' shoncaýáchincoi ya'huërai. Tomasëso' co ya'huërinhuë'. Inaso': "Catopia'hua," itopi.

²⁵ Quisoso quënanahuatoi, Tomasë sha'huitonai:

—Sinioro ni'nai, itopiraihuë', co yanatërincoihuë'.

—Imirin ohuantopiso' nicato së'huata huarë', nininpitëonta' ohuantopiso' së'huata huarë', natëarahüë', itërincoi Tomasë.

²⁶ Posa tahuëri quëran niyontoantahuatoira, Tomasënta' inaquë nisarin. Naquëranchin ya'coana noya oncotaantapiraihuë'. Quisoso a'naroáchin huancánachin ya'noantarahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

²⁷ Ina quëran anquirahuaton, Tomasë itërin:

—Imirahuë iyasha nicaton, së'huaquë'. Nininpitëhuënta' së'huatoco. Ama huachi nisha nisha yonquiquësuhüë'. Natëco huachi, itërin.

²⁸ —¡Quëma mini Sinioronëhuënhuënquën! Natëranquën. Yosënhuënhuënquën ni'ton, chinotaranquën, itërin Tomasëri.

²⁹ —Ni'nanco ni'ton iyasha, natëranco. A'napitaso' co nicaponaracohüë', natëarinaco. Inapitaso' noya noya cancantapi, itërin Quisosori.

Ma'marësona iso quirica ninshitërahuëso'

³⁰ Quisoso nani ma'sha Yosë pochin ninin piyapi'sari natëcaiso marë'. Ca'tano'sanënpitacoi ni'piraihuë', co ya'ipiya isëquë ninshitëranquëmahuë'.

³¹ Iso quiricaquë ninshitërahuësopitaso', Quisoso natëcamaso marë' ninshitërahuë: "Inaso' tëhuëenchachin Cristo, Yosë hui'nin. Inari a'paimarinso'," ta'toma', ina imaco huachi. Imapatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

21

Yonsanquë ya'notantarincoiso'

¹ Ina quëran Tipiriasë sono' yonsanquë Quisoso ya'notantarincoi. Ni'naiso' sha'huichinquëma'.

² Inaquë canchisë ya'picoi nisarai. A'naso' Simon Pitro. A'nanta' Tomasë, catopia'hua itopiso'. A'nanta' Natanino, Canaquë ya'huërinso'. Sipitio hui'ninpitacointa' ya'huërai. A'napitanta' Quisoso ca'tanpisopita, catoya'pi, inapitaro'coi canchisëcoi ya'huërai.

³ —Riti të'yatapo pa'sarahuë, itërincoi Simon Pitro.

—Pa'sarai quiyanta', itërai. Potiquë ya'conconahuato, pa'nai. Pa'piraihuë', ya'ipi tashi' riti të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'.

⁴ Pi'i yapipirirahuaso', Quisoso yonsanquë huaniarin, ni'piraihuë', co nohuitëraihuë'.

⁵ —¿Co iyaro'sa', manta' manamahuë' ti? itërincoi.

—Co'chi manta' manaihuë' paya, itërai.

⁶ —Inchinan quëran të'yatoco'. Inaquë tëhuëenchinso' masarama', itërincoi. Ina quëran inchinan quëran të'yatohuatëira, notohuaro' sami manai. Na'a ni'ton, co nanitaparaihuë' oshica'huaiso'.

⁷ Naporo' Siniro nohuitërahuë huachi.

—Pasoso' Siniro chachin, itërahuë Pitro.

Itohuatëra, i'nanpirapi sacatarin ni'ton, aipi a'morinso' a'naroáchin masahuaton, a'morin. Manorahuaton, i'quë ni-itërin.

⁸ Quiyaso' potiquë pa'nai. Riti ohuararahuato, yonsai'pa' quëparai. Co aquëyahuë'. Pasa mitro pochin aquërinso'.

⁹ Nonshiconahuato, pën quënanconai. Inaquë sami chin-sarin, ni'conai. Paonta' ya'huërin.

¹⁰ —Sami manamaso' caraya mamaco', itërincoi Quisoso.

¹¹ Simon Pitro potiquë ya'conahuaton, riti yonsanquë os-hirin. Pasa a'natërápo shonca cara sami ya'huërin, panca samisachin. Ina nápo' niponahuë', co riti oquirinhuë'.

¹² —Huëco' iyaro'sa' coshatahua', itërincoi Quisoso. "¿Inquënta' quëmaso'?" co itapoirahuë', Siniro nohuitërai.

¹³ Pan masahuaton, quëtërincoi. Saminta' quëtërincoi ca'nai.

¹⁴ Nanpiantarin piquëran nani cararo' ca'tano'sanënpitacoi quënanai.

Simon Pitro nontërinso'

¹⁵ Nani coshatohuatoira, Quisosori itërin:

—Iya Simon, ¿isopita quëran na'con na'con nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën Siniro ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopita carniroa'huaro'sa pochin ni'nahuë. Patontahuato, co incariso' a'pairarinhuë'. Quëmari noya a'paiton, a'chintëquë', itërin.

¹⁶ Ina quëran itaantaranin:

—¿Nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën mini, Siniro, ina nitotëran, itantaranin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, a'paiquë' noya imamiachinaco, itërin.

¹⁷ Ina quëran naquëranchin itantaranin:

—Iya Simon, ¿tëhuënychachin nosororanco ti? itantaranin. Cararo' natanin ni'ton, Pitro sëtërin.

—Ya'ipi Siniro nitotëran. Nosororanquën mini, ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, noya a'paiquë'.

¹⁸ No'tëquën, iyasha, itaranquën. Quëmaso' hui'napitapon, quëmaora nohuanton, ma'sha ninan. Intohuaso' yapa'patana, nitaparahuaton, pa'nan. Nipirinhüë', a'na tahuëri mashotohuatan, ma'sha onpotarinënuquën. Cato quëran chachin anquiran'so' tonpoarinënuquën. Co nohuantopiranhuë', quëpararinënuquën, itërin Pitro.

¹⁹ A'na tahuëri Yosë imarin ni'ton, inapotatona', tëparapi. Ina ni'pachina', na'a piyapi'sari Yosë nóya ni'sapi huachi. Ina ninoton, Quisoso naporin. Ina quëran:

—Imamiatoco iyasha, itërin.

Tiquinamënuquë ninshitërahuëso'

²⁰ I'hua coshatapoi, Quisoso pirayan coshatërahuë. Naporo' "¿Inta' Siniro sha'huirapiarinquënso'?" itërahuë Pitro nitotacaso marë'. Iporaso' sono' yonsanquë Pitro tahuërërahuaton, quënaninco.

²¹ Quënanahuatonco, Quisoso itapon:

—Iso quëmapiso' Siniro, ¿ma'ta' onpoapon? itërin Pitrori.

²² —¿Onpoatonta' iyasha, ina yonquiran? Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuëri huarë' nanpihuachin, co ina quëmaso' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Quëma imaco, itërin.

²³ Naporo quëran huarë' imapisopita ninontopi. "Inaso' co onporonta' chiminarinhüë'," nitopi. Quisososo nipirinhüë' co naporinhüë'. "Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuëri huarë'

nanpihuachin,” topachina, “co chiminaponhuë,” co tapon naporinhuë’.

²⁴ Nani carinquëmaso' sha'huitëranquëma'. No'tëquën ninshitëranquëma'. Ya'ipiya nicatoi, nitotërai.

²⁵ Na'con Quisoso a'chinin. Nani ma'sha ninin. Co insonta' nanitaparinhüë' ya'ipiya ninshitacaso'. Ina nápo' quirica ninshitërai naporini, co isoro'paquë tëranta' naniitonhuë', topirahuë'. Nani huachi.

Quisoso ca'tano'sanënpita napopiso'

Quisoso nanopiantarahuatón, imapisopita ya'notërinso'

¹ Iya Tiohuiró. Ca Nocasëco ninshitaantaranguën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. A'na quiricaquë nani ninshitëranquën. Ya'ipi Quisoso naporinso' sha'huitëranquën. A'chininsonta' anitotëranquën.

² Ya'ipi inápaquë panantaquë huarë' naporinso' ninshitëranquën no'tëquën nitotamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantaranguën. Co'huara Quisoso inápaquë pantayátëraponhuë', ca'tano'sanënpita huayoninso' sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Ispirito Santo nohuanton, sha'huitërin. Inapita napopisonta' nitochin, ta'to, ninshitantaranguën.

³ Quisososo' tëhuënychachin chiminpirinhuë', nanopiantarin. Ina piquëran catapini shonca tahuëri isoro'paquë ya'huëantarin. Ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarin nanopiantarinso' natëcaiso marë'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintaantarin.

⁴ A'na tahuëri inapitarë' ni'so', sha'huitërin:

—Ama a'naroáchin Quirosarin quëran pipicosohüë'. Isëquë ninaco' Ispirito Santo o'main. “Ispirito Santo a'patimaranquëma',” ténin Tata Yosë. I'hua chachin sha'huitëranquëmaso'.

⁵ Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantaranquëma' catahuainquëmaso marë'. Co hua'qui quëranhuë' ya'coancantarinquëma', itërin ca'tano'sanënpita.

Quisoso inápaquë pantarinso'

⁶ Ina quëran niyontoantarahuatona', Quisoso natanpi:

—Íráca Siniro isairio'sa' pancana hua'anëntopirinahuë'. ¿Ipora chachin chiníquën nanantaton, ina pochin acoantaran ti? itopi.

⁷ —Tata Yosëichin chini chiníquën nanantërin. Inaora nohuanton, ma'sha acorin. Ma tahuëriso' acoamara. Onporosona naporinso', co Yosë nohuantërinhuë' canpita nitotacamaso'.

⁸ Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëma'. Ya'coancantohuachinquëma', nóya pënëntarama'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparama'. Ya'ipi naporahuëso' ni'nama', nani nitotërama'. A'napitanta' sha'huitoco'. Quirosarinquë chachin sha'huitoco'. Ina quëran ya'ipi Cotia parti paatoma', sha'huitonco'. Samaria partinta'

sha'huitonco'. Ya'ipi parti paatoma', sha'huitëra'piaco', itërin Quisosori.

⁹ Ina topachina, Yosëri inápaquë quëpantarin. Ca'tano'sanënpitari nicasoi', inápaquë pantarin. Në'përápirinahuë', chitorori imotërin. Co huachi quënanpihuë'.

¹⁰ Inápaquë pantaquëya', në'përápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notiimarin, huiríton a'mopiso'.

¹¹ —¿Ma'marëta' caririario'sanquëma' inápaquë në'pëtërama'? Quisoso nani pantarin. Yosëri inápaquë quëpantapirinhue', ina chachin o'mantararin. Inápaquë pa'ninso pochachin a'na tahuëri o'mantararin, itërin.

Cotasë ya'huërenamën Matiasë acopiso'

¹² Ina natanahuatona', Oriposë panën quëran nohuarama-
rahuatona', Quirosarinquë paantapi. Co aquëyahuë'. A'na quiromitro pochin aquërinso'.

¹³ Canconahuatona', a'na pëiquë pa'pi. Inapa pë'satë' pëi' ni'ton, nanpëpi. Inaquë naporó' yacapatapi. Pítro, Coansha, Santiago, Antërisë, Pinipi, Tomasë, Partoromi, Matio, inapita ya'huërapí. A'nanta' Santiago. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' ya'huërin. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', inanta' Quisoso imarin. A'na Cotasënta' ya'huërin. Santiago hui'nin inaso'.

¹⁴ Inapítaso' nani tahuëri niyontonatona', Yosë nontápi. Quisoso iinpítanta' huë'pi Yosë nontacaiso marë'. Sanapi'santa' inaquë huë'pi. A'naso' Maria. Quisoso a'shin inaso'. Napopianachin yonquiatona', inaquë na'con Yosë nontápi.

¹⁵ Ina quëran na'a Quisoso imapisopita niyontonpi. Pasa cato shonca piyapi'sa pochin ya'huëpi. Pítrori huancánachin huanirahuaton, itërin:

¹⁶⁻¹⁷ “Shonca catoya'picoi iyaro'sa' Quisoso nani acorincoi a'napita a'chinta'huaiso marë'. Cotasënta' acorin ni'ton, quiyapitarë' Quisoso ca'tanpirinhue', inimiconënpitari yamapachina, sha'huirapirin. A'notonpachina, mapi. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Cotasë napocaso' ninorin. Tapiri ninoton, Yosë quiricanënquë ninshitërin. Iráca ninorinso chachin naporin.

¹⁸ Sha'huirapirinso marë' coriqui quëtópi. Ina coriquinënquë no'pa' pa'anpi. Cotasëso' nitëparahuaton, no'paquë anotaton, ya'poirin. Chi'chirinamën pipirin.

¹⁹ Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natantópi. Natanahuatona', ina no'pa' apoyatópi. Inahuara nananquë *Aquirama* itópi. Aquiramaso', 'Huënai' No'pa', tapon naporin.

²⁰ Yosë quiricanënquë ninoton, ninshitërin:
'Ama insonta' pëinënquë ya'huë'insohue'.

No'panëonta', tanahuantërarin quëran pantachin,' tënin.

Ina quëran tantarin:

'Ina ya'huërënamën a'na acoantaquë',' tënin anta' Sarmo quir-
icaquë.

21-22 Napoaton iyaro'sa' a'na quëmapi acoanta'ahua' Cotasë ya'huërëtacaso marë'. Iráca Coansha aporintaso', Sinioro Quisoso caniaririn a'chinacaso'. Naporo' na'a miachincoi Quisoso imarai. Nani tahuëri ca'tanai. Inápaquë panantaquë huarë' ca'tanai. A'nara' Quisoso ca'taninso chachin acoanta'ahua'. 'Quisoso nanopiantarin. Canta' ni'nahuë,' ta'caso marë' acoa'ahua',' tënin.

23 Ina marë' catoya'pi huayonpi. A'naso' Matiasë. A'nanta' Cosi Parsapa. Costo itopi anta'.

24 Ina quëran Yosë nontopi. "Quëmasáchin Sinioro, ya'ipi cancanëhuëi quëran yonquiraiso' nitotëran. ¿Insota' nohuantëran acoa'huaiso',

25 inanta' paaton, a'napita a'chintacaso marë'? Cotasë co huachi nanitërinhuë'. Nani a'porinquën ni'ton, parisitopiquë pa'nin," itopi.

26 Ina quëran cato' ya'pi nininënpita cato' na'pitëa'huayaquë ninshitopi. Yontëra'huayaquë po'morahuatona', pa'tan pa'tantohuachinara, Matiasë nininën pipirin. Shonca a'nara' ca'tano'sanënpita ya'huëpirinahuë', iporaso huachi shonca cato' ca'tano'sanënpita ya'huantapi.

2

Ispirito Santo o'marinso'

1 Ina quëran Pinticosti tahuëri nanihuachina, Quisoso imapisopita inaquëráchin niyontonpi.

2 A'nanaya chiníquën irininso' natanpi. Panca ihuan pochin tënëntërimarin. Inápa quëran o'marin. Ya'ipi pëianaquë tënëanahuanin.

3 Ina quëran pën nënërinso pochin nininsopita ya'noimarin. Ya'ipiya a'naya a'naya motoanshirainënaquë chiniimarin.

4 Napohuachina, Ispirito Santori ya'ipiya ya'coancantërin. Ina quëran inari catahuarin nisha nisha nananquë nonacaiso marë'. Co nitotaponaraihuë', a'naroáchin nonpi huachi.

5 Ina ninanoquë chachin na'a cotioro'sa' ya'huëapi. Nisha nisha parti quëran huë'pi Yosë chinotacaiso marë'. Napoaton nisha nisha nananquë nonpi.

6 Quisoso imapisopita nisha nisha nananquë nonsapiso' natanpi. Natanahuatona', notohuaro' piyapi niyontonpi. A'naya a'naya inahuara nananquë nonpiso' natanahuatona', pa'yanpi.

7 Chiníquën pa'yanatona', ninontopi.

—Ma'pitata' natanëhuaso'. Isopitaso Cariria parti ya'huëpisopitaráchin niponaraihuë',

⁸ ¿onporahuatonata' canpoa' nisha nisha nananquë nonëhuaso pochachin inahuanta' a'naroáchin nonpi? topi.

⁹ Nisha nisha parti ya'huëpisopita nani huë'pi. Partiaro'sa', miriaro'sa', irano'sa', Misapotamiaquë ya'huëpisopita, Cotia parti ya'huëpisopita, capatosiaro'sa', pontoro'sa', asiario'sa', inapita natanapi.

¹⁰ Piriquiaro'sa', panpiriaro'sa', iquipitoto'sa', nipiario'sa', Sirini pirayan ya'huëpisopita, inapitanta' nani huë'pi. Ni'toro'sa' Noma quëran huë'pisopitanta' natanapi.

¹¹ A'naquën cotioro'sa', a'naquën nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Critaro'sa', arapiario'sa', inapitanta' huëcatona', natanapi. “Nisha nishanpoa' nicarihuarahüë', canpoa' nanamënpoaquë chachin nontarinënpoa'. Yosë pa'yápiro nininso' sha'huitarinënpoa', natanëhua'.

¹² Ma'pitata' napopi,” ta'tona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonata' naponontërinënpoa'? topi.

¹³ A'naquënso nikipirinhüë' tëhuarahuatona':

—No'pitona', napoapi, toconpi.

Pitro pënëntërinso'

¹⁴ Shonca cato' ca'tano'saso nikipirinhüë', co të'huatonaraihuë' huanipi. Pitroso' a'ninquëchin huanirahuaton, chiniquën nontërin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'. “Noya natanco iyaro'sa'. Ya'ipima Quirosarinquë ya'huëramasopitanta' natanco onporaisona no'tëquën sha'huichinquëma'.

¹⁵ 'Isopita no'pipi,' topiramahuë', co no'piraihuë'. Co yono pi'iyatërarinhüë'. Co tashiramiachin no'pirëhuë'. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, naporai.

¹⁶ Iráca pënëntona'pi Coiro itopiso', ninoton ninshitërin ipora ni'saramaso'. Yosë noninso chachin ninshitaton, tapon:

¹⁷ 'A'na tahuëri ispiritonëhuë' a'pamarahuë

nisha nisha piyapi'sa' ya'coancantacaso marë'.

Ya'coancantohuachin, hui'namapita nanamëhuë sha'huirapi.

Hui'napi'santa' co huë'ëponaraihuë', hua'narëso pochin quënanapi.

Mashoro'santa' hua'narapi.

¹⁸ Naporo' ya'ipi natërinacosopita

ispiritonëhuëri ya'coancantarin.

Ina nohuanton, nanamëhuë sha'huirapi.

¹⁹ Inápaquë nani ma'sha acoarahüë. Piyapi'sa' quënanpachina', pa'yanapi.

Isoro'paquënta', ma'sha acoarahuë piyapi'sa' yonquicaiso marë'. Huënai', pën, conai' tomontarinso', inapita ni'sapi, tënin Yosë.

²⁰ Sinioro o'macaso' tahuëri na'con yonquicaso' ya'huërin. Co'huara naniyatërasohuë', nani ma'sha onporapi. Pi'i tashiarin.

Yoqui quëhuashin huënai pochin nisarín. Yosë yonquicaiso marë' inapoarin.

²¹ "Nicha'ëco Sinioro," topachina', nicha'ësarín.

Anoyacancantahuaton, nicha'ësarín huachi,' tënin Coiro iráca ninshítaton.

²² Natanco iyaro'sa'. Canpitanta' israiro'sanquëma' ni'ton, Yosë nanamën anitotarinquëma'. Quisoso naporinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Inaso' Nasaritoquë ya'huërin. Nani ma'sha nanitaparín. Piyapi a'naroáchin anoyatërin. Co ina pochín ni'chinëhuahuë'. Yosëri catahuarín ni'ton, naporín. Napoaton: 'Tëhuënychachín Yosë quëran o'marín,' topi. Canpitanta' nicatoma', nitotërama'.

²³ Napoaponahuë', canpitari atëpatërama'. Masahuatoma', nisha piyapi'sa' quëtonama' corosëquë tëpacaiso marë'. Co Yosë natëpihuë' ni'ton, tëpapi. Iráca chachín Yosëri yonquirín hui'nin chiminacaso'. Ina nohuanton, oshanënpoa marë' chiminín. Co nohuantërinhuë' naporiní, co macacamaso' nanichitomahuë'. Canpitari atëpatopiramahuë',

²⁴ Yosëri ananpitaantarín. Chimirín quëran nicha'ërin. Co chimirín minsërinhuë'.

²⁵ Ina yonquiaton, Tapi iráca tapon:

'Nani tahuëri Sinioro ca'tanarínco. Inchinanëhuë quëran ya'huërarín

achinicancaíncoso marë'. Catahuarínco ni'ton, co pa'yanahuë'.

²⁶ Napoaton noya cancantërahuë. Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënahüë.

Co naniantaríncohuë', ta'to, co chimina'huaso' të'huatërahuë'.

²⁷ Yosë yonquiato, nontarahuë. Hua'yanëhuë, Sinioro, co chimipiro'sa ya'huërinquë të'yataranhuë'.

Quëmasáchín natëranquën ni'ton, co nohuantaránhuë' nonëhuë chanatacaso'.

²⁸ Quëma iranën a'notëranco. A'chintëranco quëma nohuítatënanquën nóya nanpica'huaso'.

Nani tahuëri ca'tananco ni'ton, nóya cancantarahuë,' tënín Tapi, iráca ninshítaton.

²⁹ Ni'cochi iyaro'sa'. Tata masho Tapi nani chiminín. Iráca nani pa'pitopi. Pa'pitopiso' ipora huanta' ya'huërarín.

³⁰ Co'huara chimiyantërasohuë', Yosëri itërin: 'A'na tahuëri quëma shiparinquën acoarahuë hua'anëntacaso marë'. Quëma

ya'huërenamën hua'anëntarin. Caso' Yosëco ni'to, co nonpin-taranquënhuë', itërin. Napoaton shia'huain ninoton, ninshitërin.

³¹ Cristo nanpiantacaso' ninorin. 'Co chimipiro'sa ya'huërinquë patarancohuë'. Co nonëhuë chanatarinhuë', tënin iráca ninoton.

³² Iporaso' Quisoso chachin Yosëri ananpitaantaran. Qui-yari ni'nai.

³³ Ina quëran Yosëri inápaquë quëpantarin. Chiníquën nanantërin ni'ton, inchinanën quëran ahuënsërin. Inapotahuaton, sha'huitërin: 'Ispirito Santo a'pamaquë' piyapi'sa' ya'coancanchin. I'hua sha'huitëranquënso', itërin. Ina quëran Quisosori Ispirito Santo a'paimarin, ya'coancantërincoi, ni'nama'. Napoaton nisha nisha nananquë nonai, natanama'.

³⁴ Tapi co nanpiantaton, inápaquë pantarinhuë', nitotërehua'. Napoaponahuë', ninshitaton, tapon:

'Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin:

"Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

³⁵ inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri, tënin.

³⁶ Yosë hui'nin chachin iyaro'sa', corosëquë apatanantërama'. Inapotopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin. 'Inaso' Cristo, a'paimarahuëso'. Sinioro ni'ton, natëcaso' ya'huërin, tënin. No'tëquën iyaro'sa' nani sha'huitëranquëma'," itërin.

³⁷ Piyapi'sa' natanahuatona', na'con sëtopi.

—Co noyahuë' ninai. ¿Ma'ta' iyaro'sa', onpo'iiso'? itopi ca'tano'sa'.

³⁸ Napotohuachinara, Pitrori itaantaran:

—Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. "Quisocriso imarahuë'," ta'toma', aporihuanco'. Ina imapatama', Yosë oshanëma' inquitaringuëma'. Ina quëran Ispirito Santo aya'coancantaringuëma' canpitanta'.

³⁹ Yosë nohuanton, Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Canpitanta' ya'coancantaringuëma'. Hui'namapitanta' ya'coancantarin. A'naquëonta' aquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuanton, imasapi. Imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarin inahuanta', itërin.

⁴⁰ Itahuaton, na'con pënënin.

—Ipora ya'huëpisopita co manta' Yosë yanatëpihuë'. Ina marë no'tëquën ana'intarin. Canpitaso nipirinhuë' ama inapita pochin cantocoso'huë'. Yosë nontoco' anoyacancanchinguëma'. Ina quëran cha'ësarama', itërin.

41 Napotohuachina, na'a natëtopi. Naporahuatona', i'quë aporihuanpi. Naporo' tahuëri cara huaranca pochin piyapi'sa' ya'conpi. Quisoso imasapi.

42 Ca'tano'sa a'chinpachinara, pa'yatopi natanacaiso'. Noya natanatona', natëpi. Noya nini'tona', ya'huërapì. Quisoso chiminso' yonquiatona', coshatapatapi. Naporahuatona', apira apira Yosë nontapi.

Quisoso imatona', noya ya'huëpiso'

43 Siniorori catahuahuachina, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopi. Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. "Tëhuëinchachin Yosëri catahuarin," topi.

44 Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nini'tona' ya'huërapì. A'na huëntoíchin pochin nipi. A'naya a'naya ma'sha pahuan-tohuachinara, nicatahuapì. Co niapiratopihuë'.

45 A'naquënso' ma'shanënapita pa'anahuatona', coriqui ma'patopi. Ina quëran a'napita pahuantohuachinara, quëtopi.

46 Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë niyontonpi. Quisoso chiminso' yonquiatona', a'na pëiquë a'na pëiquë coshatapatapi. Co apiratonaraihuë', noya cancantapi. Noya cancantatona', coshatapatapi.

47 "Ma noyacha Yosëso paya," tosapi. Ya'ipi piyapi'sari noya ni'pi. Nani tahuëriya a'napitanta' imasapi ni'ton, Yosëri anoyacancantërin. Ina nohuanton, inapitanta' ya'conpi.

3

Apia anoyatërinso'

1 A'na tahuëri pi'i tëhuërenahuaso', Pitro pa'sarin Yosë chinotopiso pëiquë. Naporo' ora niyontonatona', Yosë nontopi. Coansharë' pa'sapirinhüë'.

2 Inaquë a'na quëmapi quënanconpi. Nasitërin quëran huarë' co nanitërinhuë' iratacaso'. Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi. A'na ya'coanaquë acopi, "Noyápiachin," itopiquë. Inaquë acopi coriqui ma'patacaso marë'. Piyapi'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'compachinara, coriqui ma'patërin.

3 Pitro, Coansha, inapita ya'conaso', apiari quënanin. Quënanahuaton, coriqui quëtacaiso' nohuantopirinhüë'.

4 Pitro, Coansha inapitari ni'sahuatona':

—Ni'coi iyasha, itërin Pitrori.

5 "Coriqui quëtarinco," ta'ton, në'pëtarin.

6 Pitroriso nipirinhüë':

—Co coriqui ya'huëtopirincöhuë', nanitato, anoyataranquën. Quisocristo Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërinco ni'ton,

anoyataranquën. Ina nohuanton, noyataran. Huanirahua-ton, noya iratëquë', itërin.

7 Inchinan imira quëran masahuaton, ahuanirin. A'naroáchin ca'yopirain nantëre chachin chinirin.

8 Ina quëran pashitiquintarahuatón, huanirin. Iratarin. Pitro, Coansha, inapita Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpachinara, inapitarë chachin apianta' ya'conin. Noya irataton, niirárin. "Ma noyacha Yosëso paya," tosárin.

9 Inapohuachina, ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "Ma noyacha Tata Yosë catahuarinco paya," ta'ton, iratárin.

10 Ni'sahuatona', piyapi'sari nohuitopi ni'ton, pa'yanpi. "Isoso' quëmapi, Yosë chinotopiso pëi' ya'coananënuquë huënsërahuatón, coriqui ma'pachantërinso'. ¿Onporahuatoncha noya iratërin nicaya?" nitopi.

Yosë chinotopiso pëiquë Pitro pënëntërinso'

11 Apia anoyatërinso': "Ama patocosohuë'," ta'ton, Pitro, Coansha inapita co a'porinhuë'. Cara chachin "Saromon ishpananën," itopiquë pa'pachinara, notohuaro' piyapi'sa' manorahuatona', inaquë niyontonpi. "Ma noyacha ni'ton, apia a'naroáchin anoyatërin paya," ta'tona', pa'yanpi.

12 Inapita ni'sahuaton, Pitrori itapon: "¿Onpoatonta' iyaro'sa' iso quëmapi nicatoma', pa'yanama'? ¿Onpoatonta' quiyanta' ni'saramacoi? Co quiyaora nanitaparaihuë' anoyata'huaiso'. Co quiyaso' noya noyacoihuë'. Yosë nohuanton noyataton, iratarin.

13 Iráca shimashonënpoapita Apraan, Isaco, Cacopo, inapita Yosë chinotopi. Ina Yosëri chachin Quisoso noya noya acorin. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimapirinhuë', canpitari masahuatoma', hua'ano'saquë yo'conama'. Piratori yaocoipirinhuë', co canpita nohuantëramahuë'.

14 Quisososo' noyasáchin ninin. Co pi'pisha tëranta' os-hahuanpirinhuë', co nohuantëramahuë'. '¿Inta' ocoichinquëma'?' itohuachinquëmara, tëpatona'pi huayonama'.

15 Quisoso mini ananpirinpoaso nipirinhuë', atëpatërama'. Tëpapurinahuë', Yosëri ananpitaantarín. Quiyaso' ni'nai.

16 'Quisoso catahuarincoi,' ta'toi, iso apia nohuitëramaso' anoyatërai. Inanta': 'Inaso', catahuarinco mini,' ta'ton, noya pa'sarin ni'nama' canpitanta'.

17 Quisoso Yosë quëran o'mapirinhuë', co nitotëramahuë'. Napoaton, iyaro'sa', atëpatërama'. Hua'ano'sanëmanta' co nitotopihuë'.

18 Iráca pënëntona'piro'sa' ninotona', ninshitopi. 'A'na tahuëri Cristo parisitapon,' topi. Yosë nohuanton, ninopi. Ninopiso pochachin parisitërin.

19 Napoaton iyaro'sa' ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco' oshanëma' in-quichinquëma'.

20 Quisocristo imapatama', anoyacancantarinquëma' ni'ton, sano cancantarama'. A'na tahuërinta' ina chachin a'patimantarinquëma'. Canpita marë' nani Yosëri acorin.

21 Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, noya pënëntona'piro'sa' ninopi. 'A'na tahuëri Yosëri ya'ipiya anoyatarin,' topi. Anoyataquë huarë' inápaquë Quisoso ya'huantarin.

22 Iráca Moisésëri ninoton, shimashonënpoapita sha'huitërin: 'A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inaso' Israiro quëmapi. Pënënpachinquëma', ya'ipi natëco'.

23 Insosona co natëhuachinhuë', ya'huërama quëran ocoimi-atamaso ya'huërin,' tënin.

24 Ya'ipi pënëntona'piro'sa' iso tahuëri'sa' ninopi. Samoiro quëran huarë' napopi.

25 Yosë nohuanton, ninshitërinëinquëma', nitotërama'. Yosë chachin naporinso' natanama'. Shimashonënpita nontohuachina, yonquiringuëma' canpitanta'. Iráca Apraan itërin: 'Caora nohuanto, catahuanquën. Quëma shiparinpita quëran ya'ipi piyapi'sa' noya cancantapi,' itërin Yosëri.

26 Canpita'ton yonquiatëinquëma', hui'nin ananpitaan-tarahuaton, a'parin catahuainquëmaso marë'. Ina catahuahuachinquëma', co noyahuë' ninamasopita naniantarama'. Ina quëran nóya cancantarama'. Ina marë' Quisoso a'paimarin," itërin.

4

Pitro, Coansha, inapita mapiso'

1 Pitrori a'chintohuachina, na'a piyapi'sa' natanapi. Coan-sharinta' pënënin. Pënëntasoi', corto hua'ano'sa' canquipi. Ponisiaro'sa' hua'anën, satorioso'sa', inapitanta' canquipi.

2 Piyapi'sa' a'chintopiso marë' no'huipi. "Quisoso nantantarin ni'ton, nantantacaso' ya'huërin," topiso marë' no'huipi.

3 Napoaton cato chachin mapi. I'huaraya ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. "Tashiraya natahuan'," ta'tona', napotopi. Naporo' tashi' inaquë tahuërianpitopi.

4 Na'a piyapi'saso nipirinhüë' nanamën natanahuatona', natëpi. Nani a'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' Quisoso imasapi.

⁵ Tahuëririnquë ya'ipi cotio hua'ano'sa' niyontonpi. Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', maistro'sa', inapita huë'pi. Quirosarinquë chachin niyontonpi.

⁶ Nisha nisha corto hua'ano'sa' huë'pi. Anasë chini chiniquën nanantërinso', Caihuasë, Coansha, Aricantro, inapita huë'pi. Corto hua'ano'sa' quëmopinënpitarë chachin niyontonpi.

⁷ Pitro, Coansha, inapita maconahuatona', ahuancanapipi natanacaiso marë'.

—¿Onporahuatomata' chiniquën nanantatoma', apia anoyatërama'? ¿Inta' nanan quëtërinquëma' anoyatacamaso'? itopi.

⁸ Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, Pitrori itapon:

—Natanco hua'ano'sanquëma' ninamaso'.

⁹ Tëhuëchachin co quiyaora nanitëraihuë' apia anoyata'huaiso'. “¿Onporahuatomata' anoyatërama'?” itëramacoi ni'ton,

¹⁰ no'tëquën sha'huitaranquëma', nitotoco'. Ya'ipi israiro'sa' nitochina'. Quisocriso Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërincoi anoyata'huaiso'. Ina catahuarincoi ni'ton, anoyatërai. Yosëri a'paimapirihuë', canpitariso' corosëquë apatanantërama'. Tëpapiramahuë', Yosëri ananpitaantarín. Ina nohuanton iso quëmapi nani noyataton, isëquë huanirarin.

¹¹ Ni'cochi. Yosë quiricanënuquë naporin: “Pëi' nina'piro'sa' pëihuachina', a'na na'pira' quënanpirinahuë', co nohuantopihuë'. ‘Nagoonin,’ ta'tona', tē'yatopirinahuë'. Hua'anëni maantarahuaton, ‘Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarín,” tēnin. Quisocrisoso' ina na'pi pochin. Canpita co nohuantopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin.

¹² Quisocrisoíchin anoyacancantërinpoa'. Co a'na nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'. Inaíchin nanitërin nicha'ëinpoaso', itërin Pitrori.

¹³ Ina natanahuatona', cotio hua'ano'sa' ninontopi. “Isopitaso' topinan piyapi'sa'. Co maistro'sahuë'. Co na'con quirica nitotaponarihuë', co tē'huatërinënpohuë'. Ma'pitacha nitotopi paya. Quisoso ca'tanpi ni'ton, ina pochin cancantopi,” nitopi.

¹⁴ Quëmapi nani noyatërinso' inaquë huanirarin ni'ton, co nanitopihuë' “Nonpinápi,” ta'caiso'.

¹⁵ Pitro, Coansha, inapita aipiran a'parahuatona', inahua capini ninontapi.

¹⁶ —¿Ma'ta' isopita onpotahua'? Apia nani anoyatopi. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotopi. Nani ni'pi. Co nanitëre'huahuë' “Nonpinápi,” ta'caso'.

17 Nipirinhüé', ama aquëtë' piyapi'sari natëcaiso marëhué' pënëanhuan'. "Ama huachi Quisoso nanamën sha'huicosohüé'," itahua', nitopi.

18 Ina quëran amatantarahuatona', pënënpi. "Ama aquëtë' a'chintantacosohüé'. Ama Quisoso nanamën sha'huitantacosohüé'," itopi.

19-20 Napotopirinhüé', Pitro Coansharë chachin co yanatëtopihüé'.

—Yosë natëtoi, co nanitëraihüé' canpita natëca'huainquëmaso'. Co quiyaso' nanitëraihüé' ta'tahuaiso'. Ni'naiso' sha'huirápoi. Natanaisonta' sha'huirápoi. "Co Yosë natëcaso' ya'huërinhué'," ¿tënama' ti? itopi.

21-22 "Co natëhuatamacoihüé', ana'intarainquëma'," itahuatona', a'papi. Apia anoyatërinso' nani catapini shonca na'con pi'ipitërin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari pa'yatopi. "Yosëichin nanitërin anoyatacaso'. Ma noyacha Yosëso paya," topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton hua'ano'sari co nanitopihüé' ana'intacaiso'.

Yosë nontopiso'

23 Nani Pitro, Coansha, inapita a'pahuachinara, imapisopitataquë paantarahuatona', sha'huiconpi. "Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita chiníquën pënëninacoi ama a'china'huaiso marëhué'," itopi.

24 Napotohuachinara, napopianachin yonquiatona', Yosë nontopi: "Quëmasáchin Sinioro chini chiníquën nanantëran. Isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, iiro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita acoran.

25 Quëma nohuanton, iráca Tata masho Tapi ninshitërin. Inaso' noya natërinquënso'. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, no'tëquën ninshitaton, itapon:

'Inpio naciono'saquë ya'huëpisopita, co no'tëquën yonquipi-hüé'.

Sinioro co quë'yatonaraihüé' pinosapi:

"Huëco canpoari minsëahua',"

ta'tona', ma'sha onpotacaiso' yonquirapi.

26 Copirnoros'a', hua'ano'sa', inapita niyontonpi.

Sinioro ahuëcaiso marë' nisha'huitapi.

Copirno huayoninso chachin Cristoso nipirinhüé', co nohuantopihüé', tënin Tapi iráca ninshitaton.

27 Iso ninanoquë chachin Sinioro, piyapi'sa' yonquipi hui'nan tëpacaiso marë'. Inaso' nóya nipirinhüé', tëpapi. Quëmari acoranso nipirinhüé', co quë'yapihüé'. Irotisë, Ponso Pirato, nisha piyapiro'sa', israiro'sa', inapitari Quisoso no'huipi.

28 Quëmaso nipirinhüë' chini chiniquën nanantëran. Co nohuantëranhuë' naporini, co nanitapaitonahuë'. Iráca quëran huarë' yonquiran ina chiminacaso' ni'ton, aparisitopi.

29 Iporaso' Sinioro, quiyanta' no'huirinacoiso', nitotëran. Quëmasáchin yanatërainquën ni'ton, catahuacoi chiniquën cancantatoi, quëma nanamën sha'huii.

30 Cania'piro'santa' quëmari anoyatëquë'. 'Yosë hui'nin chachin nanan quëtërincoi,' topatoi, catahuacoi piyapi'sa' noyachina'. Ina ni'pachina', yonquiapi huachi," itopi Yosë nontatona'.

31 Nani Yosë nontohuachinara, ina nohuanton, pëi' nacon nacontarin. Ispirito Santori ya'ipiya noyá ya'coancantërin. Chiniquën cancantatona', Yosë nanamën sha'huirapi.

Imapisopita capini ninosoropiso'

32 Ya'ipi Quisoso natëpisopita noya nini'tona', ya'huëpi. Napopianachin yonquiipi. A'naya a'naya pahuantohuachinara, niquëtopi. Co manta' niapiratopihuë'.

33 Ca'tano'sa' na'con sha'huirapi. "Sinioro Quisoso nantantarin. Nani ni'nai," topachinara, na'a piyapi'sa' noya natanpi. Yosëri ya'ipiya catahuarin.

34 Napohuachina, co a'naya tëranta' ma'sha pahuantërinhuë'. A'naya a'naya no'panën, pëinën, ma'shanën, inapita ya'huëtohuachinara, pa'anpi.

35 Pa'anahuatona', coriqui canapiso' ca'tano'sa' quëtopi piyapi'sa' quëtacaiso marë'. A'naya a'naya pahuantohuachinara, quëtopi.

36 Naporo' a'na quëmapi ya'huërin. Così itopiso'. Ca'tano'sari nisha nininën acotopi. Pirnapipi itopi. Pirnapiso': "Achincancantona'pi," tapon naporin. Inaso' Nihui huënton quëmapi, Chipriquë hua'huatërinso'.

37 Inanta' no'panën pa'anin. Pa'anahuaton, ya'ipi coriqui canarinso' ca'tano'sa' quëtërin pahuantërinso' quëtacaiso marë'.

5

Ananiasë sa'inë chachin nonpininso'

1 A'na quëmapi Ananiasë itopisoso' nipirinhüë' yanonpinin. Sa'inso' Sahuira itopi. Inahuaso' no'panëna pa'anpirinahuë', co nohuantopihuë' ya'ipi canapiso' yocacaiso'.

2 Napoaton ninontopi. "Coriqui yo'conpatë', onposona canarëso' ama sha'huitasohuë'. Ya'ipimiáchin quëtërëso pochin quëta noya ni'inënpot'," itërin sa'in. "Inta nipachin inapota," topachina, patoma coriqui canarinso' po'orahuaton, taparin. Napopinchin ca'tano'sa' quëtontarin.

³ Co Pitroso' sha'huitopirinhuë', Yosë nohuanton, nitotërin. Nitotaton, Ananiasë itërin:

—¿Onpoatonta iyasha Sopai natëran? Ispirito Santo yanonpintaton patoma coriqui canaranso' quëmaora marë' taparan.

⁴ Co'huara pa'ayantëraponhuë', no'paso' quëmaquën. Quëmaora nohuanton pa'anan. Ina quëran nani pa'anpatana coriqui canaransonta', quëmaquën. Co nohuantohuathanhuë', co ya'ipi quëtacaso' ya'huë'itonhuë'. “Ya'ipimiáchin coriqui Yosë quëtarahuë,” tëcaton nonpinan. Co iyasha, napo'itonhuë'. Co piyapiáchin nonpintëranhuë'. Yosënta' yanonpintopiranhuë', co inaso' nanitëranhuë' nonpintamaso', itërin.

⁵ Ananiasë natanahuaton, a'naroáchin no'paquë anotaton, chiminin. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi. A'napitanta' natantahuatona', pa'pi të'huatopi.

⁶ Ina quëran hui'napi'sari nonënso' so'pinahuatona', quëpapi pa'pitacaiso marë'.

⁷ Cara ora quëran pochin, sa'ionta' huë'nin. So'in chiminso' co nitochátërarinhuë'.

⁸ Huë'pachina, Pitrori itapon:

—Pi'pian imoya yanatananquën. Achin so'yan isonapo' coriqui quëtërincoi. ¿Isonápo marë' no'panëma' pa'anama' ti' itërin.

—Inanapo marë' mini pa'anai, tënin sanapi.

⁹ —¿Onpoatonta' imoya canpita capini ninontatoma', Ispirito Santo yanonpintopiramahuë'? “Co ina ana'intarinpohuë’,” ta'toma', napopiramahuë'. Ni'quë'. Quëmapi'sa' so'yan pa'pitopisopita nani huënantarapi. Quëma' ya'huë're quëpantarinënquën pa'pitiñquënso marë', itërin Pitrori.

¹⁰ Itohuachina, a'naroáchin chiminaton, inaquë chachin anotërin anta'. Hui'napi'sa' huëantarahuatona', chimipi quënanquinantapi. Inanta' quëpantarahuatona', so'in pirayan pa'pitopi.

¹¹ Ya'ipi Quisoso huëntonëncuë ya'conpispopita të'huatopi. A'napitanta' natantahuatona', “Ana'intohuachinpoa' canpoanta',” ta'tona' pa'pi të'huatopi.

Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopiso'

¹² Naporo' tahuëri'sa' Yosë nohuanton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a cania'piro'sa' së'huarahuatona', a'naroáchin anoyatopi. Piyapi'sari ni'pachinara, “Tëhuëncachin Yosëri catahuarin,” topi. Ya'ipi imapisopita “Saromon ishpananën,” itopiquë niyontonapi.

¹³ Imapisopitaráchin inaquë niyontonpi. A'napitaso': “Ana'intohuachinpoa',” ta'tona', co inaquë niyontonpihuë'. Napoaponahuë', “Inapitaso' nóya piyapi'sa',” topi ya'ipiya.

14 Naporahuaton, na'con na'con piyapi'sari Quisoso natëtona', imasapi anta'. Na'a quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin ya'conachinpi.

15 “Quisosori catahuarin ni'ton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi,” ta'tona', na'a cania'piro'sa' quëntarahuatona', cachiquë acoonpi anoyatacaiso marë'. A'naquën nantëtërë chachin acoonpi. A'naquëonta' sahuanasaquë tëranta' aquëhuënpi. “Pitro pa'pachin, hua'yanën tëranta' tashinantöhuachin, noyatapon nimara,” ta'tona', quëntapi.

16 Ya'cariya ninanoro'sa' quëraonta' huë'pi. Quirosarinquë huë'sahuatona', cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ahua'yantërsopitanta' quësapi. Yosë nohuanton, ya'ipiya anoyatopi.

Cotio hua'ano'sari aparisitopiso'

17 Napohuachina, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' no'huitërin huachi. “Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi,” ta'ton, apiratërin. Satosioro'santa' no'huitopi.

18 Napoaton ca'tano'sa' masahuatona', tashinan pëiquë po'mopirinahuë'.

19 Yono tashi' Sinioro anquëninën huë'sahuaton, ya'coana i'soatiirin. Ca'tano'sa' aipiran quëparahuaton, sha'huitërin:

20 “Yosë chinotopiso peiquë paco'. Inaquë pa'sahuatoma', piyapi'sa' a'chintoco' nasha pochin nanpicaiso marë',” itërin anquëniri.

21 Ina natanahuatona', tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. Piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintapi.

Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso', satosioro'sa', inapitaso' co nitotatonahuë', niyontonahuatona', ya'ipi hua'ano'sa', Israiro ansiano'sa', inapita amatopi. Huë'pachinara, ponisia a'papi inapita maconacaiso marë'.

22 Ponisiaro'saso' tashinan pëiquë pa'pirinahuë', co insonta' quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiipi.

23 —Tashinan pëi' noya niahuitopinän quënanconai. Ya'coanaquë ponisiaro'sa' a'pairápirinahuë'. I'soapiraihuë', capa piyapi huachi, itiipi.

24 Natanahuatona', ponisiaro'sa' hua'anën, corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisopita, inapita pa'yanpi. Pa'yanahuatona', ninontopi. “¿Intoacha pacaiya? ¿Ma'ta' onpoapona napoapi?” nitopi.

25 Naporo' a'na quëmapi huë'sahuaton, sha'huitiirin.

—Quëmapi'sa' tashinan pëiquë po'moramaso', Yosë chinotopiso pëiquë piyapi'sa' a'chintapi, itërin.

26 Ina quëran ponisiaro'saso' hua'anënarë chachin pa'sahuatona', macoantapi. Piyapi'sa' të'huatona', co

ahuëpihuë'. “Na'piquë të'yarahuachinënpoa',” ta'tona', oshaquëran mapi.

27 Hua'ano'sa' niyontopiquë quëpapi. Inaquë quëpahuachinara, hua'an chini chiníquën nanantërsori itapon:

28 —Nani pënënatënuëma': “Ama huachi Quisoso nanamën a'chincosohuë',” itopiranquëmahuë', aquë aquëtë' a'chinarama'. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natanapi. Inapoatoma', Quisoso chiminso marë' na'intaramacoi, itërin.

29 —Pënënpiramacoihuë', Yosë na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Napoaton co nanitëraihuë' natëca'huainquëmaso'.

30 Tëhuëchachin corosëquë patanantatoma', Quisoso tëpapirama'huë', shimashonënpopita chinotërinso Yosëri chachin ananpitaantarín.

31 Inapotahuaton, inchinanën quëran acorin. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, natëcaso ya'huërin. Nóya nicator ya'ipi israiro'sanpoa' nicha'ëinpoaso marë' acorin. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'.

32 Ina nitotatoi sha'huirárai. Ispirito Santorinta' inachachin anitotarín. Yosë natëhuatëhua', Ispirito Santo aya'coancantarínpoa', itërin Pitrori.

33 Cotio hua'ano'sari natanahuatona', chiníquën no'huiantarahuatona', yatëpapirínahuë'.

34 A'na hua'an ya'huërin. Inaso' cotio maistro. Camariro itopi. Parisio quëmapi niponahuë': “Noya quëmapi inaso',” topi ya'ipi piyapi'sa'. Inaso' huanirahuaton, itërin:

—Isopita aipiran ocoico' pi'pian nonchinquëma'. Apira huënanta'ina', itërin.

35 Nani ocoihuachinara, pënënin.

—Ni'cona iyaro'sa' tëhuëtama'. Co isopita tëpacaso' ya'huërinhuë', ténahuë.

36 Ni'cochi. Iráca Tiotasë ya'huërin. “Ca hua'an ya'coanahuë',” topachina, catapini pasa pochin quëmapi'sari imapi. Imasapirínahuë', tëpahuachinara, ya'ipi imapisopita yanquëëpi huachi.

37 Ina piquëran copirno sha'huitërinpoa' nininënpoa' nia-cotacaso'. Naporo' a'nanta' ya'huërin, Cotasë Cariríaquë ya'huërinso'. Na'con miáchin piyapi'sari imasapirínahuë', inanta' tëpahuachinara, imapisopita yanquëëpi.

38 Napoaton ama isopita tëpacosohuë'. Tananpitoco', ténahuë. Inahuara yonquinëna quëran a'chinahuachinaso', oshaquëran imapisopita pipimiatapi.

³⁹ Nipirinhüè', Yosëri catahuahuachin, co canpitari acopitaramahuè'. Ni'cona Yosë chachin inimicototama', itërin.

Itohuachina, hua'ano'sari natëtona', co tëpapihuè'.

⁴⁰ Ca'tano'sa' naquëranchin amatantarahuatona', chiniquën huihuipi. "Ama huachi insonta' Quisoso nanamën sha'huitocosohuè'," itahuatona', a'papi huachi.

⁴¹ A'pahuachinara, pipipi. "Yosë noya ni'nincoi ni'toi, Quisoso marë' parisitërai," ta'tona', capa cancantopi. Co manta' sëtopihuè'.

⁴² Nani tahuëriya Yosë chinotopiso pëiquë a'chinapi. Co ta'topihuè'. Pëiro'saquënta' Quisoso nanamën sha'huirapiapi. "Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'," tosápi.

6

Canchisë quëmapi'sa' catahuacaiso marë' acopiso'

¹ Naporo' tahuëri'sa' Quisoso imapisopita na'asapi. Notohuaro' ya'huëpi huachi. A'naquën cotio nananquë nonpi. A'naquënso nipirinhüè' cotioro'sa' niponaraihuè', Crico nananquë nonpi. Inapitaso' co noyahuè' cancantatona', taponá: "Nani tahuëriya quëyoronos'a' huè'pachinara, a'naya a'naya cosharo' ma'patopirinahuè', co napopianachin quëtopihuè', apiratërinacoi. Crico quëyoronos'a' pahuantopi," topi.

² Ina natanahuatona', ca'tano'sari ya'ipi Quisoso imapisopita ayontonpi. Niyontonpachinara, itopi:

—Natancoi iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Yosë nanamën a'china'huaiso marë' Quisocristo acorincoi. Inaso nipirinhüè', nani tahuëri cosharo' yo'sápatoi, co nanitëraihuè' Yosë nanamën a'china'huaiso'. Co a'chinpatoihuè', co noyahuè' nisarai, tënai.

³ Napoaton iyaro'sa', canchisë ya'pi huayonco' catahua'inacoiso marë'. Ispirito Santori noyá ya'coancantërinso' huayonco', noya yonquipiso'. Noya quëmapisáchin acoa'ahua' cosharo' yocacaiso marë'.

⁴ Quiyaso nipirinhüè' Yosë nonta'huaiso', nanamën a'china'huaiso', inasáchin yonquiarai, itopi ca'tano'sari.

⁵ Natanahuatona':

—Noyapa'. Pa'ahua acoa'ahua', topi ya'ipiya. Ina quëran Istipan huayonpi. Inaso' Yosë nóya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Pinipi, Porocoro, Nicanoro, Timon, Parminasë, Niconasë, inapitanta' huayonpi. Niconasëso' Antioquiaquë hua'huatërin. Co cotio quëmapihuè' niponahuè', cotioro'sa pochin Yosë chinotërin. Iporaso' Quisoso imasarin anta'. Inanapo huayonpi.

⁶ Inapita huayonahuatona', ca'tano'saquë quëpi. Yosë nontahuatona', së'huamotopi acocaiso marë'. Inapotatona', acopi huachi.

⁷ Ina quëran ca'tano'sa' nani tahuëri pënëntapi. Yosë nanamën a'chinapi. Aquë aquëtë' nahuinin. Quirosarinquë na'con na'con piyapi'sa' imasapi. Na'a corto hua'ano'santa' Quisoso nanamën natëpi.

Istipan mapiso'

⁸ "Istipanso' nóya pënëntërin," topi ya'ipiya. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, sacai' nininso' nanitaparín. Cania'pi marë' Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatopi. Napoaton: "Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin," topi.

⁹ A'naquën cotioro'saso nipirinhüë', nisha niyontonpiso pëi quëran huëcatona', Istipan no'huipi. "Patron quëran pipipisopita," itopiso quëran huë'pi. Inapitaso' Sirini quëran, Aricantëria quëran, Sirisia parti quëran, Asia parti, inaquëranpita huëcatona', Quirosarinquë ya'huëpi. Inapitaso' Istipan no'huipi. Hua'qui' chiníquën ninontopi.

¹⁰ Istipanso nipirinhüë', Ispirito Santori catahuarin ni'ton, no'të no'tëquën nonin. Co nanitopihüë' a'panicaiso'.

¹¹ Napoaton po'oana quëran quëmapi'sa' pahuërëpi sha'huirapicaiso marë'. Inapotohuachinara, sha'huirapipi:

—Iso quëmapiso', co noyahuë'. Moisésë pinorin. Yosënta' pinorin natanai, tosápi.

¹² Ina pochin nonatona', na'a piyapi'sa' ano'huitopi. Cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' ano'huitopi. Co huachi Istipan noya ni'pihuë'. Napoaton maconpi. Maconahuatona', quëpapi cotio hua'ano'sari natanacaiso marë'.

¹³ Nani niyontonpachinara, naquëranchin sha'huirapiantapi. Nonpinatona', co no'tëquën sha'huirapipihuë'.

—Yosë chinotopiso pëi' noya nipirinhüë', nonapirarin. "Moisésë iráca pënëntërinson'ta' co natëcaso' ya'huërinhuë'," toconin.

¹⁴ Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imaton, naporinso' a'chinarin. "A'na tahuëri Quisosori Yosë chinotopiso pëi' ata'huantarín. Moisésë pënëninpoasonta' ananiantatonpoa', nisha a'chintarinpoa'," toconin Istipan natanai, topi sha'huirapitona'.

¹⁵ Ina quëran hua'ano'sari Istipan ni'sapi. Ni'sapirinhüë', ya'pirin anquëni pochin huënaráchin ni'tërin.

7

Istipan sha'huirinso'

1 Ina quëran Corto hua'an chini chiniquën nanantërinsoari natanin.

—¿Tëhuëenchachin naporan nonapon? itërin.

2 —Co onporonta' api Yosë pinorahuë'. Natanco, apiro'sa'. Iyaro'sa' canpitanta' natanco no'tëquën sha'huichinquëma'. Iráca quëran huarë' shimashonënpoapita Yosë imapi. Canta' ina imarahuë. Tata Yosëso' noya noya. Iráca Tata Apraan nisha no'paquë ya'huaso', ya'notimarin. Co Aranquë pa'shátëraponhuë', nontërin. Misopotamia parti ya'huëpirinhuë', inaquë Yosëri itapon:

3 “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpitanta' patomiatëquë'. A'na parti paaton, inaquë ya'huëquë'. Carinquën a'notaranquën, inaquë ya'huëmiatëquë',” itërin Yosëri.

4 Natanahuaton, Apraan pipirin. Cartia parti quëran pipirahuaton, Aranquë pa'nin. Inaquë ya'huëantapirinhuë'. Ina quëran pa'pin chiminpachina, Yosë nohuanton, Canaan parti huë'nin. Ya'huërëhuaquë chachin huë'nin.

5 Huë'pirinhuë', Yosë nohuanton, co no'pa' ya'huëtërinhuë'. Co pi'pisha tëranta' hua'anëntërinhuë'. “A'na tahuëri Canaan parti ya'huëmiatarama'. Quëma shiparinpita na'asahuatona', ina no'pa' hua'anëntapi,” itërin Yosëri. Co hui'nahuayantërasohuë', napotërin.

6 Ina quëran Yosëri itantarin: “A'na tahuëri quëma shiparinpita nisha parti yacapatapona'. Inaquë nisha piyapi'sari chiniquën asacatapi. Co pahuërëaponaraihuë', asacatapi. Catapini pasa pi'ipi aparisitapi.

7 Nipirinhuë', nisha piyapi'sa' shiparinpita aparisitopiso' ana'intarahuë. Ina quëran shiparinpita pipirapi. Isëquë chachin huënantahuachina', chinotarinaco,” itërin Yosëri.

8 Ina quëran itantapon: “Caora nohuanto, catahuanquën. Hui'nanpita, ya'ipi shiparinpita, inapitanta' catahuanahuë. Napoaton marca niacotoco' imaramacoso' anitotacamaso marë',” itërin. Ina quëran Apraan hui'nin ya'huëtërin. Isaco itërin. Posa tahuëritohuachina, marca acotërin. Isaco mashotihuachina, hui'nin ya'huëtërin. Cacopo itopi. Ina quëran inanta' hui'ninpita ya'huëtantarin. Shonca cato' ya'huëtërin. Ya'ipiya marca niacotëra'piapi. Inapita quëran shonca cato' huënton cotioro'sa' ya'huërëhua'. Inapitaso' shimashonënpoa', tënëhua'.

9 A'nara' Cosi itopi. Iinpitari apiratatona', no'huipi. Iina chachin nipirinhuë', co quë'yapihuë'. Napoaton nisharo'sa' ya'nohuachinara, pa'anpi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sari Iquipito'pa' quëpapi. Yosëriso nipirinhuë' catahuanarin.

10 Parisitopirinhuë', nicha'ërin. Ina nohuanton, Iquipito copirnorin noya ni'nin. “Cosi noya quëmapi. Noya yon-

quirin,” ta'ton, chiníquën nanan quëtërin. Ya'ipi copirno ma'shanënpita a'pairin. Ya'ipi Iquipito piyapi'sa' camairin.

11 Naporo' Iquipito parti cosharo' co noya papotërinhuë'. Hua'qui' co manta' papotërinhuë' ni'ton, tanarotopi. Canaan partinta' capa cosharo'. Shimashonënpoa' co manta' ya'huëtöpihuë' capacaiso'. Parisitápi.

12 “Iquipito parti trico ya'huërin,” topiso marë' Cacoposo' hui'ninpita a'parin cosharo' pa'anacaiso marë'. Iina chachin ma'paponaraihuë', nani mashotërin ni'ton, co nohuitöpihuë'. Ina pa'anatona', ya'huëpi'pa' cosharo' quëpaantapi capacaiso marë'. Ina capatona', nanpípi.

13 Ina quëran pë'yahuachinara, pa'pini a'paantarín. Naporo' Cosiri sha'huitërin. “Caso' co nishacohuë'. Cosico. Iyaya, itoco,” itërin. Copirnonta' iinpita anohuitërin.

14 Ina quëran Cosiri pa'pin amatërin. Ya'ipi quëmopinënpitanta' amatërin. Ya'ipi quëran canchisë shonca a'natërápo piyapi ya'huërin.

15 “Huëquë', tata, isëquë ya'huëa'ahua',” itohuachina, Caco-ponta' Iquipito'pa' pa'marin. Ya'ipiya pa'mapi. Inatohua' Caco-poco chiminín. Ya'ipi shimashonënpoanta' inaquë ya'huërapi quëran chiminpi.

16 Cacopo chiminpachina, nonën isëquë chachin quënantapi pa'pitacaiso marë'. Siquimoquë pa'pitopi. Ina no'pa chachin iráca Apraani, amororo'sa' pa'antërin.

17 Yosëri chachin nani iráca Apraan sha'huitërin Canaan parti hua'anëntacaso'. Nipirinhuë', shinpita co a'naroáchin panantapihuë'. Hua'qui' Iquipitoquë ya'huëpi. Inaquë na'api. Panantacaiso' tahuëri ya'caritohuachina, notohuaro' israro'sa' ya'huëpi.

18 Napoin quëran Iquipito parti nisha copirno ya'conin. Cosiso' iráca chiminín ni'ton, co nohuitërinhuë'.

19 Cosi naporinso' co nitotërinhuë' ni'ton, nonpintaton, israiro'sa' aparisitërin. Ahuihuitahuaton, chiníquën asacatërin. Naporahuaton: “Quëmapia'hua nasitohuachin, aipiran të'yatoco' chimiin,” itërin.

20 Naporo', iyaro'sa', Moisésë nasitërin. Yosëri noya ni'nin. Pa'pin a'shinë chachin nosoropi ni'ton, cara yoqui po'orahuatona', pëinënquë acanopitopi.

21 Ina quëran aipiran acohuachina', Yosë nohuanton copirno hui'nini chachin manin aso'socaso marë'. Hua'huin pochin ni'nin.

22 Iquipito maistro'sari noya a'chintopi. Ya'ipi nitotöpi a'chintopi. Napoaton noya noya nonin. Nani ma'sha nicaso' nitotërin.

23 Catapini shonca pi'ipitohuachina, a'napita israiro'sa' yonquiaton, pa'nin ni'tapon.

24 Inaquë a'na Israiro quëmapì quënanconin. Co manta' onpopirinhüè', Iquipito quëmapiri ahuëaton, yatëpararin quënanconin. Quëmopinën nosoroaton, "cari i'huërëchi," tënin. Ina quëran Iquipito quëmapì ahuëaton, tëparin.

25 "Israiro'saso' iyahuëpita. Yosë catahuaarinco inapita nicha'ëca'huaso'," tënin Moisésë yonquinënuë. Inapitaso nipirinhüè' inari nicha'ëcaso' co yonquipihüè'.

26 Tahuëririnquë cato' israiro'sa capini niahuërapì, Moisésëri quënanconin. "¿Onpoatomata' canpita capini niahuëarama'? Nanan anoyatoco'," itërin.

27 Ahuëtona'piso nipirinhüè' co nohuantërinhuë' natëcaso'. "¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'.

28 I'huara Iquipito quëmapì tëparan. ¿Inapochachin canta' yatëparanco ti?" itërin.

29 Ina natanahuaton, të'huatërin. "Copirno natantohuachin, no'huiarinco," ta'ton, pipimiatërin huachi. Matian parti yacapatërin. Inaquë sa'aton, cato' hui'nin ya'huëtërin.

30 Catapini shonca pi'ipi Moisésë inaquë ya'huërin. Ina quëran a'na tahuëri inotëro' parti pa'nin. Sinai motopi ya'cariya ni'so', sarsa nara orotarinsó' quënanin. Inaquë chachin anquëniri ya'notimarin.

31 Ina ni'sahuaton, pa'yanin. "¿Ma'ta' inaso' nimara?" ta'ton, ya'cariconin. Naporo' Yosëri itapon:

32 "Caso' Yosëco. Quëma shimashonënpita chinotërinaco. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chinotërinaco," itërin. Moisésë të'huataton, ropa ropátarin. Monshorahuaton, co yani'ninhüè'.

33 Ina quëran Yosëri itantarin: "Sapatën ocoiquë'. Isëquë nontaranquën ni'ton, isëquë chachin chinotancoso' ya'huërin, tënahüè'.

34 Piyapinëhuëpita Iquipitoquë ya'huëpirinahüè', parisitápi ni'nahuë. Chiníquën aparisitopi ni'ton, tarëtápi, natanahuë. Napoaton nicha'ësarahuë huachi. Huëquë' inatohua' a'pa'inquën nicha'ëcamaso marë'," itantarin.

35 Napoaton Moisésë inatohua chachin paantararin. Iráca israiro'sa' yacatahuapirinhüè', co yanatëpihuë'. "¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'," itopi. Yosëso nipirinhüè' Moisésë chachin hua'an acorin. Nara'huaya quëran anquëniri ya'notaso', Yosëri sha'huitërin inapita nicha'ëcaso marë'.

36 Ina quëran Iquipitoquë paantarahuaton, nani ma'sha Yosë pochin ninin, sacai' nininsopita. Inapoaton, Iquip-

ito quëran ocoirahuaton, nicha'ërin. Inapochachin Quëhuai marëquë, inotëro parti inaquëpita Yosë pochin ninin. Catapini shonca pi'ipi inaporin.

³⁷ Moisésëri chachin inapita itërin: “A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inanta' Israiro quëmapi nisarin,” tënin.

³⁸ Iráca inotëro parti shimashonënpoa' niyontonpachinara, Moisésëri Yosë nanamën anitotërin. Sinai motopiquë pa'pachina, anquëniri nontërin. Yosë nanamën sha'huitërin noya nanopicaiso marë'. Canpoa marënta' sha'huitërin.

³⁹ Shimashonënpoaso nipirinhüë' co nohuantopihüë' Moisésë natëcaiso'. Yaa'popi. Iquipito parti na'huanatona', inatohua' yapa'mantapi.

⁴⁰ Napoaton Moisésë motopiquë ya'huaso', iin, Aaron itopiso', nontopi. “Mamanshiro'sa' nitocoi, ina imahua'. Moisésë Iquipito quëran ocoipirinpoahuë', ¿intohuaso' pa'mara?” ta'tona', mamanshi nipi.

⁴¹ Ohuaca'huaya pochin nininso nipi. Ma'sha tëparahuatona', mamanshi moshapi. Inahuara nipiso' niponahuë', pa'yatatona' pita nipi.

⁴² Napoaton Yosëri tananpitërin. Tananpitohuachina, ma'sha inápaquë ya'huërinso' moshapi. Pi'i, yoqui, tayora, inapita moshapi. Pënëntona'pi iráca Yosë quiricanënquë ninshítaton, tapon:

“Israiro'sa' nontaton, Yosëri itërin:

‘Catapini shonca pi'ipi inotëro parti paasëma' ma'sha tëpahuatamara,

co chinotatomaco naporamahuë'.

⁴³ Nisha piyapiro'sa' moshapiso' yonquirama'.

Moroco artaronën quëparahuatoma', ina chinotërama'.

A'na tayloranta' mosharama', Nipan itopiso'.

Napoaton ana'intaranquëma'.

Ca nohuanton, inimicoro'sa' huë'sahuatona', minsëarinënquëma'.

Papironia aquëtë' quëpararinënquëma', itërin Yosëri,” tënin.

⁴⁴ Shimashonënpoapita iráca inotëro parti pacapona', Yosë chinotacaso në'mëtë' pëi quëparápi. Yosëri chachin Moisésë sha'huitërin ina pochin nicatona', chinotacaiso marë'. A'notërinso pochachin nipi. Inaquë Yosë pënëntërinso nanan ninshítërinso' ya'huërin.

⁴⁵ Ina quëran hui'ninpitanta' inachachin pëi' ya'huëtöpi. Nisha piyapi'sa' isëquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuanton, a'papi. Cosoiri minsëhuachina, a'papi isëquë ya'huëcaiso marë'. Ina pëi chachin isëquë quëpi Yosë chinotacaiso marë'. Tapi hua'an ya'conaquë huarë' ina pëiquë Yosë chinotöpi.

46 Yosëri noya catahuarin ni'ton, Tapi noya hua'anëntërin. Inari pancana yapëitopirinhuë', co Yosë nohuantërinhuë'.

47 Ina quëran hui'nin Saromon itopiso', panca pëi' na'pi quëran ninin inaquë chinotacaiso marë'.

48 Nipirinhue', Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Co nipiso' pëiquërächin ya'huërinhuë'. Pënëntona'pi inachachin sha'huitërinpoa':

49 "Yosëri itapon: Inápaquë huënsërahuë hua'anënta'huaso marë'.

Isoro'panta' nantëhuë aya'nanahuëquë pochin nitërahuë.

¿Onpopinta' yapëirapipiramacohuë'?

¿Insëquë chachinta' acotapomaco ya'huëca'huaso marë'? Co pëiquërächin ya'huarahuë'.

50 Cari ya'ipi ma'sha ninahuë, itërin Yosëri," tënin.

51 Canpitaso nipirinhue' co pi'pisha tëranta' yanatëtëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Co onporonta' Ispirito Santo yanatëramahuë'. Iráca shimashonëmapita co noyahuë' cancantopi. Inapita quëpatoma', inapochachin cancantërama'.

52 Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa' pënëntopirinahuë', ¿insota' shimashonëmapitari noya ni'pi? Ya'ipiya aparisitopi. "A'na tahuëri noya noya nininso' o'mararin," topachinara, no'tëquën ninopirinahuë', tëpapi. Ina quëran Cristo chachin o'mahuachina, sha'huirapitoma', atëpatërama'.

53 Yosë iráca pënëntërinso' anquëniri chachin sha'huirapirinquëmahuë', canpitaso' co natëramahuë', itërin Istipani.

Istipan tëpapiso'

54 Natanahuatona', chiniquën no'huitona', yatëpapi.

55 Istipanso nipirinhue' Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, inápaquë në'pëtërin. Yosë ya'huërinso chachin ni'nin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin. Quisoso Yosë inchinanën quëran huaniárin, ni'nin.

56 –Ni'cochi iyaro'sa'. Pi'iro'të nii'soatërin ni'nahuë. Quisoso chachin Yosë inchinanën quëran huaniarin, quënanahuë, itërin Istipani.

57 Ina natantahuatona', nipicopihuëratëtopi. Chiniquën no'huitona', a'naroáchin maconpi.

58 Ninano quëran quëparahuatona', na'piquë të'yararapi. Sha'huirapipisopitaso', aipi a'mopiso' ocoirahuatona', a'na hui'napi Saono itopiso' quëtopi a'paicaso marë'.

59 Të'yaraso', Istipanso' chiniquën parisitaponahuë', Quisoso nontërin: "Hua'yanëhuë Siniro matahuatonco, quëpaquë'," itërin.

60 Ina quëran isonahuaton, chiníquën itantarin: “Tëparinacoso marë', ama Sinioro isopita ana'intëquësohuë',” itërin. Ina toshuaton, chiminin.

8

¹ Istipan tëpasoi', Saononta': “Tëpaco',” tënin.

Saonori aparisitërinso'

Naporo quëran huarë' cotio hua'ano'sa' no'huitatona', Quisoso imapisopita chiníquën aparisitopi. Quirosarinquë napopi. Aparisitatona', ayanquëëpi. Ya'ipi Cotia parti, Samaria parti, inaquëpita yanquëëpi. Ca'tano'saráchin co pa'pihuë'.

² Nani Istipan tëpahuachinara, Yosë chinotopisopitari pa'pitopi. Sëtatona', na'nërapi.

³ Saonoso nipirihuë' Quisoso imapisopita aparisiaton, pëinënaquë huarë' ya'cona'piarin. Quëmapi'sa' masahuaton, ohuararahuaton, tashinan pëiquë po'morin. Sanapi'santa' inaquë po'morin.

Samaria parti noya nanan sha'huirinsó'

⁴ A'naquënso nipirihuë' yanquëërahuatona', pa'sapi. Yosë nanamën sha'huira'piapi.

⁵ Pinipiso' Samariaquë pa'nin. Inaquë Quisocristo naporinsó' sha'huirarin: “Yosëri a'paimarinso' imaco' canpitanta',” itarin.

⁶ Na'a piyapi'sa' niyontonahuatona', natanapi. Nóya natanpi. A'chintohuachina, cania'piro'santa' quëpi. Yosë nohuanton, Pinipiri anoyatërin. Ni'sahuatona', aquë aquëtë' yaimapi. “Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin,” topi.

⁷ A'naquënso' sopairi ya'coancantërin ni'ton hua'yantopirinahuë', Pinipiri sha'huithuachina, sopairo'sa' chiníquën nonsahuatona', pipira'piapi. A'naquëonta' caniopi quëran co huachi nanitopihuë' iratacaiso', quëhuënapi. A'napitaso' apia ni'tona', sonpapi. Inapitanta' huë'pachinara, anoyatërin.

⁸ Napoaton inaquë ya'huëpisopitaso', capa cancantopi.

⁹ Inaquë a'na quëmapi Simon itopiso' ya'huërin. Co'huara Pinipi huë'shatërasohuë', na'con pënotërin. Nani hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin. “Caso' chiníquën nanantërahuë',” tëninso marë' pa'yatopi.

¹⁰ Ya'ipi Samariaquë ya'huëpisopitari natëpi. Ya'ipi piyapi'sa', hua'ano'sa' quëran huarë' natëpi. “Iso quëmapi Yosë pochin ninin. Nani ma'sha nanitaparin,” topi.

¹¹ Hua'qui' pënotaton, piyapi'sa' nonpintërin. Napoaton natëpi.

12 Nipirinhüè', Pinipiri noya nanan sha'huitohuachina, noya natanpi. "Yosè yahua'anëntèrinpoa'. Quisocristo inápa quèran a'paimarin nicha'èinpoaso marè'. Ina imaco' canpitanta'," itohuachina, natèpi. Ina quèran quèmapi'sa' sanapi'sarè chachin aporihuanpi.

13 Simonta' natèpirinhüè'. Aporihuanahuaton, Pinipi ca'tanin. Pinipiri cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèrin. Nani ma'sha nanitaparín. "Tèhuèenchachin Yosèri catahuarín," topi. Ina ni'sahuaton, Simon pa'yanin. "Ma'pitacha nanitaparín paya," ténin, yonquiaton.

14 Naporo' ca'tano'sa' Quirosarínquè ya'huèpi. "Samariaquè ya'huèpisopitanta' Yosè nanamèn natèpi huachi," topi. Natantahuatona', Pitro, Coansha cato chachin a'papi nicapona'.

15-16 Na'a ya'huèhuano'sa' nani aporihuanpi. "Sinioro Quisoso imarai," ta'tona', aporihuanaponaraihuè', Ispirito Santori co ya'coancanchátèrarinhüè'. Napoaton Pitro, Coansha inapita o'marahuatona', Yosè nontopi Ispirito Santori ya'coancantacaso marè'.

17 Ina quèran sè'huamotohuachinara, Ispirito Santori ya'coancantèrin.

18-19 Simonta' nicaton: "Ca'tano'sari sè'huamotorahuatona', Ispirito Santo aya'coancantopi," ta'ton: —A'chintoco canta' canpita pochin nii. Ina marè' pahuèrè'inquèma'. Ispirito Santo aya'coancanchi canta', topirahuè', itèrin.

20 Pitroriso' itapon:

—Ma'pitacha yonquiran paya. Coriqui marè' Ispirito Santo ¿yama'paranco ti? Co ina marè' Yosè quètèrinpoahuè'. Co inaso' pa'anèhuè'. Ina pochin yonquihuatan, parisitopiquè pa'saran. ¡Coriquirè'quèn chachin inaquè pa'saran!

21 Co ya'ipi cancanèn quèran imaranhuè' ni'ton, co Yosè noya ni'ninquènhüè'.

22-23 Pa'pi co noyahuè' yonquiran. Catinaquè tonporèso pochin ninan ni'ton, co pi'pian tèranta' Yosè yanatèranhuè'. Napoaton co noyahuè' yonquiransopita naniantaton, Yosè nontèquè' tapon a oshanèn yainquitápirinquènhüè', itèrin.

24 —Canpitari Yosè nontoco' ama ina pochin ana'inchincosohuè', itèrin. Chiníquèn pa'yanaton, naporin.

25 Ina quèran Pitro Coansharè chachin piyapi'sa' a'chintantapi. Quisocristo naporinso' anitotapi. Ya'ipi Yosè nanamèn sha'huitantapi. Nani sha'huitohuachinara, ya'huèpi'pa' yapaantapi. Samaria parti paatona', a'naya a'naya ninanoro'saquè noya nanan sha'huitèra'piapi. Inaparatona', Quirosarínquè cancoantapi.

Itiopia quèmapi natèrinso'

26 Ina quëran Siniro anquëninëni ya'notimarahuaton, Pinipi sha'huitërin: "Huanirahuaton, Quirosarin quëran Casa'pa' ira pa'ninso pa'tëquë'," itërin. Inatohua' inotërachin ya'huërin.

27 Sha'huitoahuachina, pa'nin. Pa'sapirinhue', a'na quëmapi quënanconin, Itiopiaquë ya'huërinso'. Inaso' hua'an. Itiopia copirno paya Cantasi itopisoari nani acorin ya'ipi coriquinën a'paicaso marë'. Hua'anso' i'hua Quirosarinquë pantarin Yosë chinotacaso marë'.

28 Nani o'mantaton, ya'huërin'pa' paantararin. Torona'hua cahuariori quëparinquë huënsëaton, pa'sarin. Papon pochin, Yosë quiricanën iráca Isaiasë ninshitërinso' nontërarin.

29 Naporo' Ispirito Santori Pinipi sha'huitërin: "Manóton ya'yoranconahuaton, imaraaquë'," itërin.

30 Pinipiso' ta'arahuaton, ya'yoranconin. Isaiasë ninshitërinso' nontaquëya', natanin:

—Nontëranso' iyasha, ¿nitotëran ti? itërin.

31 —¡Co'chi iyasha, nitotërahuë paya! Co insonta' a'chintërincohuë' ni'ton, co nanitërahuë'. Huëquë' huënsëiquë'. Sha'huitoco nitochi, itërin. Napotohuachina, inaquë huënsërin. Papon pochin ninontërapí.

32 —Iso' iyasha nontápirahuë', ma'ta' tápon naporinso' co nitotërahuë', itahuaton, Yosë quiricanënquë nontërinso' a'notërin nontacaso marë'.

"Tëhuëchachin ohuica tëpacaiso marë' quëpahuachinara, co manta' tëninhuë'.

Carniroa'huanta ya'ihuachinara, co na'nërinhuë'.

Inapochachin ina quëmapi yatëpahuachina', co manta' taponhuë'.

33 Nonpinapipi ni'ton, coisë co no'tëquën sha'huirinhue'.

Tëpapi ni'ton, co a'na hui'nin tëranta' ya'huërinhuë'," tënin quiricanënquë.

34 —¿Ma quëmapi' yatëpapiso'? Isaiasë nica. A'na quëmapi nica. Co caso' nitotërahuë'. Sha'huitoco canta' nitochi, itërin hua'ani.

35 "Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin," itahuaton, ina quirica chachin nontaton, ya'ipi Quisoso nanamën a'chintërin.

36 Nani a'chintohuachina, ira pa'tapona pochin ii' quënanconpi.

—Ni'quë' iyasha. Ii' ya'huërin. Canta' aporintoco, topirahuë', itërin hua'ani.

37 —Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëhuatan, aporintaranquën, itërin.

—Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin, tënahue', tënin hua'an.]

38 “Noyahua,” itohuachina, torona'hua asanorin. No-huararahuatona', cato chachin i'quë pa'mapi. Inaquë apor-intërin.

39 Nonshipirinahuë', a'nanaya Pinipi ayarin. Ispirito Santori quëparin ni'ton, hua'ani co huachi quënaninhuë'. Co quënanaponahuë', noya cancantaton, pa'nin.

40 Pinipiso nipirinhuë', Asotoquë'pa ya'nochanin. Ina quëran pa'sahuaton, ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin. Sisariaquë huarë' sha'huir'a'piarin.

9

Saono imarinso'

1 Saonoso nipirinhuë' no'huitárin. Quisoso imapisopita no'huiton, yatëparin. Napoaton corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nontonin.

2 “Quirica ninshitoco piyapi maca'huaso marë'. Tamascoquë quëparahuato, niyontonpiso pëi' hua'ano'sa' quëtarahuë. Inaquë nasha nanan imapisopita quënanpato, masarahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, isëquë chachin quësarahuë. Sanapi'saquë huarë' masarahuë,” tënin Saono. Napohuachina, quirica ninshitahuaton, quëtërin.

3 Ina quëran Tamascoquë pa'nin. Ya'caritërahuauso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërin.

4 No'paquë anotahuaton, inápa quëran nontërinso' natanin. “Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?” itërin.

5 “¿Inquënta' quëmaso', Sinioro?” itërin Saonori. “Ca Quisosoco, aparisitarancoso'.

6 Iporaso' huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë sha'huitarinënquën ma'sona nicamaso',” itërin.

7 Ca'taninsopitaso' pa'yanatona', co manta' topihuë'. Nontërinso' natanaponaraihuë', co insonta' quënanpihuë'.

8 Saono huaniintarahuaton, ni'topirinhuë', co huachi quënantërinhuë'. Napoaton a'napitari së'quërahuatona', Tamascoquë quëpapi.

9 Cara tahuëri co quënantërinhuë'. Co manta' ca'ninhuë'. Co manta' o'orinhuë'.

10 Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Quisoso imarinso'. Ananiasë itopi. Yosë nohuanton, co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin ni'nin. Nontërinsonata' natanin. “Ananiasë, ¿ya'huaran?” itërin Quisosori. “Ya'huarahuë Sinioro,” itërin inarinta'.

11 “Huanirahuaton, no'tëquën cachi itopiquë paquë'. Inatohua' Cotasë pëinën ya'huërin. Inaquë a'na quëmapi Tarsoquë ya'huërinso' yacapatarin. Inaso' Saono itopi. Apira inaso' nontarinco.

12 Inanta' hua'narëso pochin nani quënaninquën. Quëmari së'huarayaconpatan, quënantaantapon," itërin Quisosori.

13 Ananiasëso nipirinhue' co yapa'ninhue'. "Ina quëmapiso' Siniro, pa'pi co noyahuë', topi natantërahuë. Quirosarinquë quëma imarinëinquënsopita chiniquën aparisitërin.

14 Corto hua'ano'sa' chiniquën nanantopisopitari nanan quëtërin isëquënta' piyapi'sa' macacaso marë'. Nontërinquënsopita tonporahuaton, tashinan pëiquë yapo'morin," itërin Ananiasëri.

15 "I'hua mini co noyahuë' yonquipirinhue', nani huayonahuë ca nanamëhuë a'chinacaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa' a'chintarin imainacoso marë'. Hua'ano'sanënpitanta' sha'huitarin. Israiro'santa' a'chintarin imainacoso marë'.

16 Nanamëhuë a'chininso marë' na'con parisitapon. Inanta' cari anitotarahue," itërin Quisosori.

17 Ina natanahuaton, Ananiasë pa'nin. Cotasë pëinëncuë ya'conconahuaton, Saono së'huaconin:

—Iya Saono. Siniro Quisoso iraquë ya'notërinquënsa sha'huitërinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, apira noya ni'taantaran. Naporahuaton, Ispirito Santo noyá ya'coancantarinquën, itërin.

18 Naporochachin sami sha'huëtë pochin nininso', ya'pirin quëran anotërin. A'naroáchin noya ni'taantaran. Ina quëran huaniintarahuaton, aporihuanin.

19 Nani coshatahuaton, chiniquën cancantaantaran. Hua'quimiachin inaquë Quisoso imapisopitataquë yacapatërin.

Saono ya'nan pënëntërinso'

20 Shiarahuaton, cotio niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, pënëntarin. "Quisososo' Yosë hui'nin," itahuaton, na'con a'chinarin.

21 Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', ina nohuitatona', pa'yanpi.

—¿Co'na isohuë' Quirosarinquë ya'huapon Quisoso imapisopita chiniquën aparisitërin? Isëquënta' huë'nin imapisopita macacaso marë'. Tonporahuaton, corto hua'ano'saquë quëpararin, topiraihuë'. Ni'quëchi. Nani a'chinarin inanta', topi.

22 Saonoso' chiniquën cancantaton, nóya a'chinarin. "Tëhuëncachin Yosëri Cristo a'paimarin. Inaso' Quisoso chachin. Yosë quiricanën quëran no'tëquën anitotërinpoa'," ta'ton, na'con a'chintërin. Cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Saono cha'ërinso'

²³ Napoaton hua'qui quëran cotioro'sari tēpacaiso' yonquipi.

²⁴ Yatēpapiso' natanaton, Saono co huachi a'ninquëchin paa-caso' nohuantërinhuë'. Nani tahuëri ninano' ya'coanaquë co-tioro'sari ninarapi tēpacaiso marë'. Tashirë chachin ninarápi.

²⁵ A'na tashiso nipirinhüë', imapisopitari huëcatona' Saono quëpapi. Ninano pairapipi quëran anohuaramapi. Nantipi pochin niningüë anohuaramahuachinara, pa'nin huachi.

Saono Quirosarinquë paantarinsó'

²⁶ Quirosarinquë canconahuaton, Quisoso imapisopita ya'huëpique pa'pirinhüë'. "Co tēhuëchachin Quisoso imama-rahüë', sha'huirapihuachinpoa'," ta'tona', tē'huatopi.

²⁷ Pirnapiso nipirinhüë' natërin. Natëton, Saono quëparin ca'tano'sa' nontacaso marë'. "Saono ira pa'taso', Quisoso quënanin. Nontërinsona' natanin. Tamascoquë chiniquën cancantaton, Quisoso nanamën sha'huirin," itërin.

²⁸ Ina quëran ca'tano'sataquë Saono yacapatarin. Imapiso-pitarë' nipayatona', pa'sapi. Inaquë co tē'huatonhuë', Sinioro nanamën sha'huirárin.

²⁹ A'naquën cotioro'saso' Crico nananquë nonpi. Saonori chiniquën pënënpachina, no'huitona', yatēpapi.

³⁰ Yatēpapirinhüë', imapisopita natanahuatona', Sisariaquë quëpapi. Inaquë quëparahuatona', Tarsoquë a'papi.

³¹ Ina quëran Quisoso imapisopita noya ya'huapi. Co huachi insoari tēranta' aparisitërinhuë'. Cotia parti, Cariria parti, Samaria parti, inaquëpita sano ya'huatona', noya noya imasapi. "Sinioro chiniquën nanantërin," ta'tona', nóya natëpi. Espirito Santori catahuarin ni'ton, a'napitanta imasapi.

Yosë nohuanton Pitrori Iniasë anoyatërinso'

³² Pitroso nipirinhüë' nisha nisha parti pa'sarin imapiso-pita nicacaso marë'. Nitaquë canconpachina, imapisopita ni'conin.

³³ Inaquë a'na quëmapi quënanconin, Iniasë itopiso'. Posa pi'ipi canioton, quëhuënárin. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'.

³⁴ —Iya Iniasë, Quisocriso anoyatarinquën. Huanirahua-ton, pë'sara'huaya tapaquë huachi, itërin Pitrori.

Napotohuachina, a'naroáchin huanirin.

³⁵ Inaquë ya'huëpisopitari ni'pi. Saronaquë ya'huëpisopitarinta' ni'pi. Napoaton na'a piyapi'sa' iráca yonquipisopita naniantatona', Quisocriso imapi.

Yosë nohuanton Tapita ananpitaantarinsó'

³⁶ Copëquë a'na sanapi Tapita itopiso' ya'huërin. Crico nananquë Torëcasa itopi. Inanta' Quisoso imarin. Noya sanapi ni'ton, sa'ahuario'sa' nosoroaton, nani tahuëri

catahuarin. Pahuantohuachinara, ma'sha topinan nicanarin.

³⁷ Naporo' ina sanapi caniorahuaton, chiminin. Nonën pa'morahuatona', inapa pa'cotë' nininguë acopi.

³⁸ Pitroso' Nitaquë ya'huarin, natantopi. Co aquëyahuë' ni'ton, cato' quëmapi a'papi. Canconahuatona', "Manóton huëquë'," itopi.

³⁹ Napoaton Pitro inapitarë' pa'nin. Canconpachinara, inapa pa'cotëquë quëpantapi. Inaquë na'a quëyoronosari tahirapitahuatona', na'nëtopi. A'mopisopita Tapitaco' i'hua pipitërinso' sa'ahuario'sa' quëtacaso marë' a'notopi.

⁴⁰ "Ya'ipinquëma' pipico' Yosë nontëri'i," itohuachina, pa'pi. Nani pa'pachinara, isonahuaton, Yosë nontërin. Ina quëran nonën tahuërëtahuaton, itapon:

—Imoya Tapita, huënsëquë', itërin.

A'naroáchin ni'tiintarin. Pitro quënanahuaton, huënsërin.

⁴¹ Pitrori maimirarahuatón, ahuanirin. Ina quëran imapisopita, quëyoronosari inapita përarin. Huë'sahuatona', nanpirin quënanquipi.

⁴² Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Na'a piyapi'sa' Quisoso natëpi.

⁴³ Inaquë hua'qui' Pitro yacapatërin. Simon itopiso' pëinënquë yacapatërin. Simonso', sha'huëtë' tapana'pi.

10

Cornirio nicacaso marë' Pitro pa'ninso'

¹ Sisariaquë a'na quëmapi ya'huërin. Cornirio itopiso'. Inaso' capitan. "Itariaro'sa'" itopiso sontaro huënton camairin.

² Inaso nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' Yosë chinotopi. Cotioro'sa' ma'sha pahuantohuachinara, nosoroaton, topinan quëtërin. Nani tahuëri Yosë nontërin.

³ Pi'i tēhuërënahuasos', co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanin. Yosë anquëninëni huëcapaimarahuatón: "¡Cornirio!" itërin.

⁴ Anquëni ni'sahuaton, pa'pi tē'huatërin.

—¿Ma'ta' sinioro nohuantëran? itërin.

—Quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha topinan quëtëran. Ina marë' noya yonquirinquën.

⁵ Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'.

⁶ Inaso', sha'huëtë' tapana'pi Simon itopiso' pëinënquë yacatarin. Marë yonsanquë ya'huërin, itërin.

⁷ Anquëni pa'pachina, cato' piyapinën amatërin. A'na son-taronta' amatërin, nani tahuëri camairinso'. Inanta' Yosë chinotërin.

⁸ Anquëniri nontërinso' sha'huitahuaton, Copëquë a'parin.

⁹ Tahuëririnquë yacamotërihuaso', ninanoquë ya'caritopi huachi. Naporo' Pitro inapa pa'cotëquë pa'nin Yosë nontacaso marë'.

¹⁰ Tanaton, yacoshatopirihuë'. A'na piyapiri cosharo' nitaso', Pitro hua'narëso pochin quënanin. ¹¹ Pi'iro'të' ni'soatarin, ni'nin. Panca ta'na pochin nininso' o'marin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin.

¹² Inaquë nani ma'sha ya'huërin. Tananquë ya'huërinso'pita, pëhuara pochin nininsopita, anpiantëhuano'sa', inapita ya'huërin ni'nin.

¹³ Ina quëran noninso' natanin. “Huanirahuaton Pitro, tēpaton ca'quë',” itërin.

¹⁴ —Inca Siniro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisésë pënënincoi ama ina pochin capaca'huaiso marëhuë', itërin Pitrori.

¹⁵ —Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari “sopai” itëquësohuë'. Co huachi tananpitacaso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁶ Cararo' inachachin sha'huitantarin. Ina quëran ta'na pochin nininso' inápaquë quëpantarin.

¹⁷ Pitroso' yonquirárin. “Yosë nohuanton hua'narëso pochin quënanahuë. ¿Ma'ta' tapon ina pochin a'notërinco nica?” tënin yonquiaton. Naporo' Corniriori a'parinsopita canquirapi. Natantiirahuatona', Simon pëinën ya'coananënuquë canquipi.

¹⁸ Canquirahuatona', natanpi: “¿Simon Pitro isëquë ya'huarin ti?” topi.

¹⁹ Pitroso nipirihuë' co nataninhuë'. Hua'narëso pochin ni'ninso' yonquirárin. Yonquiaso', Ispirito Santori itërin: “Apira cara quëmapi yonisarinquën.

²⁰ Nohuaramarahuatón, paquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', imaquë'. Ca nohuanton, huë'pi ni'ton, noya imaquë',” itërin.

²¹ Pitro nohuaramarahuatón, comisiono'sa' nontërin.

—Ca Simon Pitroco. ¿Onpoapomata' huë'namaso'? itërin.

²² —Capitan Cornirio a'parincoi. Inaso' nóya quëmapi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi cotioro'sari noya ni'pi. I'huara ya'huaso', a'nanaya anquëniri ya'notimarahuatón, sha'huitimarin. “Piyapi'sa' a'paquë' Pitro maconta'ina'. Ina a'chintarinquën, noya natanquë',” itërin ni'ton, a'parincoi huë'nai, itërin.

²³ Napotihuachina, “Ya'cointaco' iyaro'sa',” itërin Pitrori. Napotihuachina, ya'coontapi. A'cahuachinara,

huë'ëpatopi. Tahuëririnquë paantahuachinara, Pitronta' pa'nin. A'napitanta' Quisoso imapisopita Pitro imapi.

²⁴ Ina tashiraya Sisariaquë canconpi. Inaquë Corniriori ninararin quënanconpi. Quëmopinënpita, nipayarinsopita, inapita amatohuachina, nani niyontonpi natanacaiso marë'.

²⁵ Pitro canconpachina, Corniriori isonapairahuaton, moshapirihuë'.

²⁶ A'naroáchin Pitrori ahuaniantarin.

—Huaniquë' iyasha. Co caso' moshancoso ya'huërinhuë'. Piyapico canta', itërin.

²⁷ Ninontahuatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë na'a piyapi'sa' niyontonpi quënanconpi.

²⁸ Nani ninontohuachinara, Pitrori itërin:

—Cotioro'sacoi inachintëraiso', nani iyaro'sa' nitotërama'. Co onporonta' nisha piyapiro'sataquë ni'tapoi pa'naihuë'. Co inapitaro'coi niyontonaihuë'. “Co Yosë nohuantërinhuë',” topiraihuë'. Iporaso nipirihuë' Yosë nani anitotërinco. Insosona Yosëri noya ni'pachina, canta' noya ni'i. Ya'ipi piyapi napopi-anachin noya nica'huaso' ya'huërin, tënahué.

²⁹ Napoaton amatohuatancora, noya huë'nahuë. ¿Ma'marëta' amatëranco? itërin.

³⁰ Napotohuachina, Corniriori itërin:

—Nani catapini tahuëritarin, ipora pochin Yosë nontasoco, a'nanaya a'na quëmapi ya'notërinco. A'morinsó' huënaráchin huënaráchin ni'nahuë.

³¹ Ya'notirahuatonco, itërinco: “Cornirio, quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha quëtëran. Ina marë' Yosë noya yonquirinquën.

³² Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. Inaso', Simon itopiso' sha'huëtë' tapanapi pëinëinquë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin,” itërinco.

³³ Ina natanahuato, a'naroáchin amatëranquën. Ma noyanquën ni'ton, huë'nan. Iporaso' ya'ipicoi niyontonai. Yosënta' ni'sarincoi. ¿Ma'ta' ina sha'huitërinquën natëca'huaiso marë'? Yanatanai, itërin.

Cornirio a'chintërinso'

³⁴ Itohuachina, Pitrori itërin:

—Tëhuëenchachin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Co quiyasáchin nosororincoihuë'. Cancanënpoaquë yonquirëhuasopita nitotaton, no'tëquën yonquirinpoa', tënahué.

³⁵ Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahué', cancanëma quëran huarë' ina chinotohuatama', nohuantarinquëma'. Noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³⁶ Iráca israiro'sacoi noya nanan sha'huitërincoi. Piyapinënpita pochin nicatoncoi, Yosë anitotërincoi. Oshahuanëhua'

ni'ton, Yosë inimicotopirëhuahuë', Quisocristo a'paimarin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoo' yahua'anëntërinpoa'.

³⁷ Caririquë nanan nahuinin. Ina quëran ya'ipi Cotia parti nahuinin ni'ton, canpitanta' natantërama'. Yosë nohuanton, Coansha pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita nanianta-caiso marë'. Piyapi'sari natëhuachinara, aporintërin.

³⁸ Ina piquëran Yosëri chachin Quisocristo acorin, Nasaritoquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin nicacaso'. Nisha nisha parti paaton, nóya ninin. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, chiniquën parisitopirinahuë', inari anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin.

³⁹ Quirosarinquë naporin. Ya'ipi cotioro'sa' ya'huëpiquënta' inaporin. Ina quëran corosëquë patanantahuatona', tëpapi. Ya'ipiya quiyari ni'nai.

⁴⁰ Chiminpirinhuë', cara tahuëri quëran Yosëri ananpitaantarín. Nanpíantahuachina, Yosë nohuanton, ya'notërincoi.

⁴¹ Co ya'ipi piyapi'sari ni'pihuë'. Yosë nohuanton, quiyariso' ni'nai a'napita sha'huita'huaiso marë'. Nani nanpíantahuachina, quiyarë' coshatërin, o'orin. Quisocristo tëhuëenchachin nanpíantarín, tënai.

⁴² Naporo' sha'huitërincoi paatoi pënënta'huaiso marë'. "Paatoma', ca nanamëhuë sha'huico' imatonaco noya cancanchina'. Yosë chachin acorinco ni'ton, a'na tahuëri coisé pochín nisarahuë. Nanpípisopita, chimínpisopítanta', ya'ipiya co noyahuë' nipachina', ana'íntarahuë. Inanta' sha'huitoco' nitochina'," itërincoi ni'ton, sha'huirárai.

⁴³ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' Quisoso ninotona', sha'huitërinënpoa' ina natëcaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina natëcaso' ya'huërin. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, imapatëhua', ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. "Ca oshanëhuë marë' mini Quisocristo chiminin," topatëhua', inquitarinpoa', itërin Pitrori.

Ispirito Santori ya'coancantërinso'

⁴⁴ Noninso' natanahuatona', ya'ipiya natëpi. Nontaso chachin, Ispirito Santori ya'coancantërin.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonsapi. Co nitotaponaraihuë', Ispirito Santo nohuanton, napoapi. "Ma noyacha Yosëso paya," tosapi. Natanahuatona', cotioro'sa' Pitro ca'tanpisopita pa'yanpi: "Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë nohuanton, Ispirito Santori ya'coancantërin," topi.

⁴⁷ —Isopítanta' canpoa pochín Ispirito Santori ya'coancantërin ni'quëhuarë' aporihuaina', tënahuë.

48 “Quisocristo imarai huachi,” topachinara, aporintëquë', itërin Pitrori. Napotohuachina, aporintopi.

—Isëquë iyaya yacapatoncoi, hua'quimiáchin a'chintocoi, itopi. Napotohuachinara, inaquë hua'quimiáchin yacapatërin.

11

Pitro Quirosarinquë natanpiso'

1 Nisha piyapi'santa' Yosë nanamën natëpi ni'ton, Cotia parti a'naroáchin nahuinin. Ca'tano'santa' natantopi. Ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso' nitotopi.

2 Napoaton Pitro Quirosarinquë huënantahuachina, a'naquën cotioro'sa' iráca nanan natëpisoari no'huipi. Quisoso imaponaraihuë', iráca nanaonta' nohuantopi.

3 —Nisha piyapi'sa' pëinënquë yacapataton, inapitarë'quën coshatëran. Co inapitaso' marca niacotopihuë'. ¿Onpoatonta' naporan? itërin.

4 Pitroso nipirinhüë' ya'ipiya sha'huitërin.

5 —Natanco iyaro'sa', no'tëquën sha'huichinquëma'. Copëquë ya'huëasoco, a'na tahuëri Yosë nontárahüë. Naporó' co huë'ëporahuë', hua'narëso pochin quënanahuë. Panca ta'na pochin nininso' inápa quëran o'mararin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin. Ca ya'cariya o'marin.

6 Inaanaquë ni'pirahuë', nani ma'sha quënanahuë. Tananquë ya'huërinso'pita, tanan ni'ni pochin nininso', pëhuara pochin nininso', nisha nisha anpiantëhuano'sa', inapita quënanahuë.

7 Nontërinco'sonta' natanahuë. “Huanirahuaton isopita tëpaton ca'quë',” itërinco.

8 “Inca Siniro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisésë pënenincoi ama ina pochin capa'huaiso marëhuë',” itohuatëra,

9 inápa quëran itantarinco: “Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari 'sopai' itëquësohuë'. Co huachi tananpitaso ya'huërinhuë',” itërinco.

10 Cararo' inachachin sha'huitantarinco. Ina quëran inápaquë quëpanantarin.

11 Naporó' cara quëmapi'sa' Simon pëinënquë canquipi. Sisaria quëran huë'pi. Capitan Corniriori a'parinso'.

12 Ispirito Santo sha'huitërinco: “Inapita imaquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', noya paquë',” itërinco. Napoaton pa'nahuë. Isopita iyaro'sa' ca'taninaco, saotaya'pi chachin ca'taninaco. Pëinënquë canconahuatoí, ya'conai.

13 Ya'conpatoira, Cornirio itërincoi: "Pëinëhuëquë Yosë non-tasoco, anquëni ya'notirinco, ni'nahuë. 'Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'.

14 Inaso' nanan sha'huitarinquën cha'ëcamaso marë'. Ina natëhuatan, Yosë anoyacancantarinquën. Quëmopinënpitanta' anoyacancantarin,' tënin anquëni," itërinco.

15 Quisoso nanamën sha'huitasoco chachin, inapitanta' Ispirito Santori ya'coancantërin. Ya'nan canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin.

16 Naporo' Siniro sha'huitërincoiso' yonquirahuë. "Coan-shaso' i'quë aporintërinquëma'. Yosëso nipirihuë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' catahuainquëmaso marë'," itërincoi Quisoso.

17 Siniro Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Inapitaso' nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imapachinara, inapochachin Ispirito Santori ya'coancantërin. Yosëri noya ni'pachina, inapochachin canta' noya ni'i, tënhuë. ¡Co caso' nanitërahuë' nisha yonquia'huaso'! itërin Pitrori.

18 Natanahuatona', co huachi no'huipihuë'.

—Tëhuëenchachin Yosë nohuanton, nisha piyapi'santa' co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', imasapi. Inari catahuarin ni'ton, nanpimiatapi. Ma noyacha Yosëso paya, itopi.

Antioquiaquë imapiso'

19 I'hua chachin Istipan tëpahuachinara, Quisoso imapiso-pita aparisitopi ni'ton, aquë yanquëëpi. A'naquën Pinisia parti pa'pi. A'naquëonta' Chipriquë pa'pi. A'napitanta' Antioquiaquë'pa' pa'pi. Nisha nisha parti paatona', Quisoso nanamën sha'huipi. Sha'huiponaraihuë', cotioro'saráchin sha'huitopi.

20 A'naquënso nipirihuë' Antioquiaquë canconahuatona', nisha piyapi'santa' sha'huitopi. Siniro Quisoso naporinso' a'chintopi. "Oshanëma' inquitatëinquëma', anoyacancantarinquëma'," itopi. Chipri quëran huë'pisopita, Sirini quëran huë'pisopita, inapita napopi.

21 Yosëri catahuarin ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona', imapi. Iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi.

22 Quirosarinquë nahuinin. Quisoso imapisopita natanahuatona', Pirnapi a'papi Antioquiaquë ya'huëpisopita nicacaso marë'.

23-24 Inaquë canconahuaton, "Tëhuëenchachin nisha piyapi'santa' imasapi. Yosëri na'con catahuarin," ta'ton, noya cancantërin. Pirnapiso' noya quëmapi. Yosë noya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, piyapi'sa'

pënënin: “Ama Sinioro a'pocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' imamiatoco',” itërin. Pënënpachina, a'napitanta' Quisoso imapi.

²⁵ Ina quëran Pirnapi Tarsoquë pa'nin Saono yonípon. Inaquë yoniton, quënanin.

²⁶ “Huëquë' pa'a Antioquiaquë ya'huëpisopita a'chinta,” ito-huachina, “Inta nipachin pa'a,” ta'ton, imarin. A'na pi'isa' inaquë ya'huëpi. Imapisopita catahuacaiso marë' yacapatopi. Na'a piyapi'sa' a'chintopi. Inaquë chachin Quisoso imapisopita nisha nininën acoantapi. “Cristo imaro'sa',” itopi.

²⁷ Naporo' tahuëri'sa' pënëntona'piro'sa' Quirosarin quëran Antioquiaquë huë'pi.

²⁸ A'naso' Acapo itopi. Inaso' Ispirito Santo nohuanton, ninorin. “Co hua'qui quëranhuë' ya'ipi parti tanarotapi,” itërin ninoton. Ina quëran Craotio itopiso' Noma copirno ya'conaso', tēhuëchachin tanarotopi.

²⁹ Napohuachina, imapisopita yonquipi Cotia parti ya'huëpisopita catahuacaiso marë'. Imapisopita parisitapi ni'ton, coriqui yaa'papi. Coriquihuano'saso' na'con quëtopi. Co coriquihuano'sahuë' nipisopitaso', pi'pian quëtopi.

³⁰ Nani coriqui yontonpachinara, Pirnapi, Saono, inapita quëtopi quëpacaiso marë'. Quirosarinquë quëparahuatona', ansiano'sa' quëtonpi pahuantërinso' quëtacaiso marë'.

12

Irotisëri aparisitërinso'

¹ Naporo' tahuëri'sa' a'na hua'an ya'huërin, Irotisë itopiso'. Quisoso imapisopita no'huilton, sontaro'sa' a'parin aparisita-caiso marë'.

² Santiago maconpi. Inaso' Coansha iin. Mapachinara, sahuëniquë atëpatërin.

³ Tëpapi ni'ton, cotio hua'ano'sari pa'yatopi. Ina natan-tahuaton, Pitronta' macacaiso marë' camaitërin. Naporo' cotioro'sa' niyontonapi pan co ahuëpocatopisohuë' capacaiso marë'.

⁴ Mapachinara, tashinan pëiquë apo'motërin. Shonca saota sontaro'sa' acorin a'paicaiso marë'. Catapini, catapini ya'piri ni'sapi. Niya'huëretatona', tashirë chachin a'pairapi. “Pascoa na'huëhuachin, piyapi'sa' ni'tërantapaiquë Pitro ana'antarahuë,” tēnin hua'an yonquiaton.

⁵ Pitro tashinan pëiquë ya'huapirinhue', Quisoso imapisopita Yosë nontapi. Pitro marë' chiníquën Yosë nontapi.

Pitro tashinan pëi quëran cha'ërinso'

⁶ Tashiraya pochin hua'ani ana'intacaso' nisahuaso', Pitro huë'ësárin. Cato' sontaro'sari ahuancoanapipi. Cato' catinaquë tonpopi. Ahuënan quëran a'na sontarori nitonpotanpatërin. Inchinan quëran a'narinta' nitonpotanpatërin. Inapotahuatona', ya'ipi huë'ësapi. Ya'coanaquë cato' sontaro'sa chachin tashinan pëi' a'pairápirinahuë'.

⁷ A'nanaya Siniro anquëninën inaquë ya'notimarin. Huënaráchin a'pinin. Pitro pichianahuaton, ochinanin. "Manóton huënsëquë' pa'a," itërin. Napotihuachina, tanpain quëran catina inaora nii'quiritërin. Cato quëran chachin nii'quiritërin.

⁸ "A'moanahuaton, sapatë' po'moquë'," itërin. Itohuachina, inaporin. "Aipi a'moransonta' a'mosahuaton, imaquico," itantarin.

⁹ Ina quëran pipihuachina, Pitrori imarin. "Co'ta'ma' anquëni ocoiarincohuë'. Topinan hua'narëso pochin ni'samarahuë," topirihuë'.

¹⁰ Sontaro ya'natontarinso' na'huëtirin. Ina quëran a'nanta' na'cotiantarin. Pëianshinaanquë huarë' canquirin. Inaquë panca ya'coana hua'na quëran nininso' ya'huëpirinhuë', inaora ni'soatërin. Pipirahuaton, a'na cachiquë pa'nin. Inaquë a'naroáchin anquëniri patërin.

¹¹ Naporo' Pitro no'tëquën yonquirin: "Co hua'narëso pochin ni'nahuë'. Siniro chachin anquëninën a'patimarinco nicha'ëincoso marë'. Irotisë, cotio hua'ano'sa', inapita yatëpapirinacohuë', nicha'ërinco," tënin.

¹² Ina yonquiaton, Maria pëinënquë pa'nin. Coansha Marco a'shin inaso'. Inaquë na'a imapisopita niyontonahuatona', Yosë nontapi.

¹³ Paira tahuirinquë canconahuaton, ya'coananënquë pi'nitonin. Pi'nitihuachina, a'na nanon huë'nin, Rota itopiso'.

¹⁴ Pitro noninso' nohuianantahuaton, pa'yanin. Pa'yanaton, co ya'coana i'soataponahuë', ta'acontarahuaton, pëiquë ya'coantarin. Pitro aipiran huaniarinso' sha'huiconin.

¹⁵ —Quëmaso' hua'yantëran, itopirinahuë'.

—Co hua'yantërahuë'. Tëhuëenchachin Pitro inaquë huaniarin, itohuachina:

—Co inahuë'. Anquëninën nimara, itopi.

¹⁶ Napoaso', Pitroso' ya'coana pi'niantarin. Naporo huarë' i'soatopi. Pitro quënanahuatona', pa'yanpi.

¹⁷ Inaso nipirinhuë' imirin quëran anquitërin ama noncaroaiso marëhuë'.

—Siniro chachin anquëninën a'patimarinco. Tashinan pëi quëran ocoirincó. Iya Santiago sha'huitonco' nitochin. Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitoco', itërin.

Ina quëran a'na parti pa'nin.

18 Tahuërihuachina, sontaro'sa' pa'pi pa'yanpi. “¿Intoacha Pitro pacaya?” nitopi.

19 Irotisëso nipirinhüè': “Pitro maconquè',” itopirinhüè'.

“Capa huachi,” itohuachina, a'na a'na sontaro natanin. Co nitotohuachinarahuè', tēpacaiso marè' camaitërin. Napoaton sontaro'sa' Pitro a'paipisopita tēpapi. Ina quëran Irotisë Cotia quëran pipirahuaton, Sisariaquè pa'nin ya'huapon.

Irotisë chimininso'

20 Irotisi hua'an ya'huërinquè nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', cosharo' pa'anquiipi. A'naquënso' cosharo' yapa'anpirinahuè', chiníquën no'huiton, co nohuantërinhuè' quëtacaso'. Tiroquè ya'huëpisopita, Sitonquè ya'huëpisopita, inapita no'huirárin. Napoaton niyontonahuatona', inaquè huè'pi. Po'oana quëran inpriatonën Pirasito itopiso' nontiipi.

—Quëmari hua'an nontèquè' ama huachi no'huiincoisohüè'. Ina marè' coriqui quëchinquën, itopi.

—Noyahua', toshuaton, pa'nin hua'anën nontacaso marè'.

21 —Sha'huitèquè' huënta'ina' nonchi, itërin. Niyontonpachinara, noyápiachin nitaparin. Hua'anëntacaso' shiranënuquè huënsërahuaton, piyapi'sa' nontarin.

22 Natanahuatona', pa'yatapi: “Ma noyanquëncha quëmaso paya. Co piyapi pochin nontërancoihuè'. Yosë chachin pochin nontarancoi,” itopi chiníquën nontatona'.

23 Topinan piyapi niponahuè' natanahuaton hua'an nipa'yatërin. Yosëíchin chinotacaso nipirinhüè' naporinso marè', a'naroáchin Sinioro anquëninëni acaniorin. Chiníquën canioton, shonari pë'yarín. Parisitërarín quëran chiminin.

24 Yosë nanamënso nipirinhüè' nahuinarín. Nisha nisha parti sha'huirápi ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona' imasapi.

25 Pirnapi, Saono, inapitaso' nani yonquiipi Antioquiaquè paantacaiso'. Imapisopita coriqui a'papiso' nani quëtonpi ni'ton, Quirosarin quëran pipirahuatona', paantapi. Coansha Marconta' quëpapi.

13

Pirnapi, Saono inapita a'chinacaso marè' a'papiso'

1 Antioquiaquè na'a Quisoso imapisopita ya'huëpi. Na'a niyontonahuatona', Yosë chinotopi. A'natërápo quëmapi'sa' ansiano ya'conpi. A'naquënso' Quisoso nanamën sha'huitona', pënëntopi. A'naquëonta' imapisopita a'chintopi noya imacaiso marè'. Inapitaso': Pirnapi, Simon, Nosio, Manain, Saono, inanapo ya'huëpi. Simonso' yara piyapi. Nosioso' Sirini quëran huè'nin. Manainso', Cariria hua'an Irotisë pëinënuquè so'sorinso'.

² A'na tahuëri co coshatatonaraihuë', Siniro chinotopi. Napohuachinara, Ispirito Santori sha'huitërin: "Pirnapi, Saono inapita nohuantërahuë paatona', piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. Ina marë' inapita acorahuatoma', a'paco' pa'ina'," itërin.

³ Napoaton co coshatatonaraihuë', inapita marë' chiniquën Yosë nontopi. Nani Yosë nontohuachinara, së'huamotorahuatona', acopi paatona' a'chinacaiso marë'. Ina quëran a'papi.

Chipri parti a'chinpiso'

⁴ Ispirito Santo nohuanton, Siriosiaquë pa'pi marë pa'tacaiso marë'. Ina quëran panca nancaquë pa'sahuatona', Chipri parti canconpi. Panca so'ton inaso'. Inaquë na'a ninano' ya'huërin.

⁵ Saraminaquë nonshirahuatona', cotio niyontonpiso pëiquë pantarahuatona', Yosë nanamën sha'huitopi. Nisha nisha niyontonpiso pëiquë sha'huitëra'piapi. Coansha Marconta' pa'nin catahuacaso marë'.

⁶ Inaquë sha'huirahuatona', ya'ipi Chipri parti pa'topi. A'chintëra'piapi. Inapoatona', Paposëquë huarë' canconpi. Inaquë a'na pënoton quënanconpi. Inaso' cotio quëmapi, Pariquisoso itopiso'. Inaso', nonpin nanan pënëntona'pi ni'ton, piyapi'sa' nonpintarin.

⁷ Inaso' hua'an amiconën. Hua'anso' Siriquio Paono itopi. Inaso' noya yonquirin. "Canta' Yosë nanamën nata'in," ta'ton, Pirnapi, Saono, inapita amatërin.

⁸ Pënotonso nipirinhüë' co nohuantërinhuë'. Inaso' Crico nananquë Irimasë itopi. "Ama natëquësohuë'," toconin.

⁹ Saonoso' Noma nananquë Paono itopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, pënoton ni'sárin quëran itapon:

¹⁰ —Quëmaso' sopai pochin cancantëran. Yosëso' noya noya nipirinhüë', yainimicotëran. Tëhuënychachin nonpintënquën, pa'pi co noya quëmapinquënhüë'. Siniro no'tëquën sha'huitopirinpoahuë', ¿onpoatonta' quëmari nonpintaton, a'napita anishacancantaran?

¹¹ Apiramiachin Yosë nohuanton, co manta' quënantaranhuë'. Hua'quimiachin co pi'i quënanaranhuë', itërin.

Napotohuachina, a'naroáchin chitoro pochin ni'tërin. Somaraya pochin nicon, co manta' quënantërinhuë'. Si'pinantápirinhüë', a'na piyapi nohuantërin matanparahuaton, quëpacaso marë'.

¹² Hua'ani ni'sahuaton, "Yosëri mini napotërin," ta'ton, natërin. Siniro nanamën natanahuaton, pa'yanin. "Inaso' chiniquën nanan," tënin.

Pisitia parti pënëntërinso'

¹³ Ina quëran Paonoso', ca'taninsopitarë chachin a'na parti pa'nin. Nanchaquë ya'conahuatona', marë pa'tantapi. Panpiria parti nonshirahuatona', a'na ninano Piriqüi itopiquë pa'pi. Coansha Marcosa nipirinhüë', co huachi imátërinhuë'. Quirosaringuë ayamantarin.

¹⁴ Paonoso' Pirnapirë chachin paantapi. Piriqüi na'huëtahuatona', aquë iratopi. Pa'sápatona', a'na Antioquiaquë canconpi, Pisitia parti ya'huërinso'. Chinoto tahuëri nipachina, cotio niyontonpiso pëiquë pa'pi. Inaquë ya'conahuatona', huënsëpi.

¹⁵ Cotio ansiano'sa' quirica nontapi. Moisësë iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita nani nontohuachinara, itapona':

—Achinicananamacoiso marë' yapënënpatamacoi iyaro'sa', sha'huitocoi nata'in, itërin.

¹⁶ Napotohuachina:

—Noyapa', carinquëmanta' pënëinquëma', ta'ton Paono huanirin. Huanirahuaton, imirin quëran tasatërin piyapi'sari ta'tatona' natanacaiso marë'.

—Natanco iyaro'sa'. A'naquëmanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Yosë chinotërama'. Canpitanta' natanco.

¹⁷ Iráca quëran huarë' israiro'sanpoa' Yosë chinotërehua'. Iráca chachin shimashonënpoapita acorin piyapinënpita nica-caiso marë'. Iquipitoquë ya'huëapona', Yosë nohuanton, na'api. Ina quëran Yosëri chachin chiniquën nanantaton, catahuarin inatohua quëran cha'ëcaiso marë'.

¹⁸ Catapini shonca pi'ipi inotëro parti pa'pachinara, Yosëri nosoroaton, co ata'huantërinhuë'. Co yanatëpirinahuë', na'con catahuarin.

¹⁹ Ina nohuanton, Canaan parti pa'pi. Inatohua' nisha nisha piyapiro'sa' ya'huëpi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Canchisë huënton ya'huëpirinahuë', co Yosë natëpihuë' ni'ton, ina nohuanton minsëpi. Inaquë chachin shimashonënpoapita ya'huëpi. Yosëri catahuarin ni'ton, ina no'pa' hua'anëntopi.

²⁰ Ya'ipi quëran catapini pasa a'natërápo shonca pi'ipi ninin.

Ina piquëran Yosë nohuanton, hua'ano'sa' ya'cona'piapi catahuacaiso marë'. Samoiro ya'conaquë huarë' inapopi.

²¹ Inaso' noya pënëntopirinhüë': "Copirno nohuantërai huachi," topachinara, Yosëri Saono acorin. Inaso' Mincamin huënton quëmapi, Quisi hui'nin. Catapini shonca pi'ipi Saono hua'anëntopirinhüë',

²² Yosëri ocoirahuaton, Tapi acorin. Quisi hui'nin inaso'. Nóya quëmapi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. "Tapiso' ca pochin cancantërin. Noya ni'nahuë. No'tëquën natëarínco," tënin Yosë.

23 Iráca chachin Yosëri sha'huitërin: "A'na tahuëri Tapi shiin nicha'ësarinquëma'," itërin shimashonëmapita. Iporaso' iyaro'sa', nani Quisoso a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Sha'huitërinso chachin a'paimarin.

24 Co'huara Quisoso huë'shatërasohuë', Coansha pënëntarin. Na'a isairiro'sa' pënënarin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Ina quëran i'quë aporintaranquëma'," itërin.

25 Coansha pënëntërinso' yatiquihuachina, no'tëquën sha'huirin. " 'Quëmaso' Cristonquën,' itopiramacohuë', co caso' inacohuë'. Nipirinhüë', ca piquëran huë'sarin. Inaso' noya noya. Co caso' maquëyancohuë' ni'to, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'," itërin.

26 "Canpoaso' iyaro'sa', Apraan shinpitanpoa' ni'tëhua', Yosë nanan a'patirinpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Nisha piyapinquëmanta' Yosë chinotohuatama', nicha'ësarinquëma' canpitanta'. Napoaton ya'ipinquëma' sha'huitaranquëma'.

27 Quirosarinquë ya'huëpisopitaso', co Quisoso nohuitopi-huë': 'Yosëri a'paimarin,' co topihuë'. Co hua'ano'sa tëranta' napopihuë'. Pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' nani chinoto tahuëri natanpirinahuë', co yonquipihuë'. 'Quisoso tëpaquë', itopi. Iráca ninorinso chachin yatëpapi.

28 Co ma'marë tëranta' tëpacasohuë' nipirinhüë', Pirato sha'huitopi: 'Tëpaquë', itopi.

29 Ina quëran ya'ipi Yosë quiricanënquë ninorinso' nanihuachina, corosë quëran anohuararahuatona', na'pi naninquë po'mopi.

30 Inaquë po'mopirinahuë', Yosëri ananpitaantarin.

31 Nanpiantarahuatón, a'na yoqui miria pochin ya'huantarahuaton, ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarin. Co'huara chimiyantërasohuë', na'a Caririaquë ya'huëpisopitari ca'tanpi. Quirosarinquë huarë' imapi. Quisoso nanpiantahuachina, inapitarinta' quënanpi. Quënanahuatona', ya'ipi piyapi sha'huitapi: 'Nanpiantarin mini. Quiyari ni'nai,' tosapi.

32 Quiyanta', iyaro'sa', noya nanan sha'huitarainquëma'. Iráca Yosëri shimashonënpopita nontaton, sha'huitërin.

33 Iporaso' nani Quisoso a'patimarinpoa'. Shinpitanpoa' ni'tëhua', yonquirinpoa'. Quisoso ananpitaantarahuaton, catahuarinpoa' canpoanta'. Yosë quiricanënquë iráca ninshitërin. 'Quëmaso' hui'nahuënquën. Ipora chachin acoaranquën hua'anëntamaso marë', tënin Tapi. Sarmo catoquë naporin.

34 Yosëri ananpitaantacaso' ninorin. Co nonën chanatarinhuë'. Iráca quiricanën quëran itërin: 'Tapi no'tëquën

nontërahuë. Nosoroato, na'con catahuarahuë. Canpitanta' inapochachin catahuaranquëma', tënin Yosë.

³⁵ Napoaton Tapiri ninshitarin. 'Quëmasáchin natëranquën ni'ton, co nohuantaranhuë' nonëhuë chanatacaso', itërin, Yosë nontaton. Sarmo quiricaquë chachin naporin.

³⁶ Napoaponahuë', Tapiso' Yosë natëton, piyapi'sa' catahuarin. Ina quëran chiminin. Shimashonënpita pirayan pa'pitopi. Nonën chanatërin.

³⁷ Quisososo nipirinhue' Yosëri ananpitaantarin. Co nonën chanatërinhuë'. Quisososo nonën chachin ninoton, Tapi iráca ninshitërin.

³⁸⁻³⁹ Napoaton iyaro'sa' sha'huichinquëma'. Quisososoíchin nanitaparín oshanëma' inquitininquëmaso'. Iráca pënëntërinso' Moisésëri ninshitopirinhue'. Ina imapatama', co oshanëma' inquitarinquëmahue'. Nipirinhue', Quisososo natëhuetëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, inquitarinpoa'. Ina quëran Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁴⁰ Nani natanamacó ni'ton, a'naroáchin, iyaro'sa', natëco'. Ni'cona ana'intochinquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran pënëntona'piro'sa' itapona':

⁴¹ 'Yosëri itërin: "Canpitaso' na'con tëhuaconama'.

Iso tahuëri'sa' ca nohuanto, na'con ma'sha onpoarama'. Yonquirahuëso' sha'huitarinëinquëma'.

Natanapomarahue', co natëtaramahuë'. Napoaton pa'yanatoma', yonquico'.

Chiníquën ana'intaranquëma' ni'ton, ta'huantarama'," tënin Yosë, itopi.

Canpitanta' ni'cona inapochachin ana'intochinquëma', tënin Paono, pënëntaton.

⁴² Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipihuachinara, 'a'na chinoto tahuërinta' inapochachin a'chintaantacoi,' itopi.

⁴³ Piyapi'sa' noquitopirinhue', na'a cotioro'sari Paono imasapi. Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochin Yosë chinotopisopita imasapi. Imapachinara, Paono, Pirnapi catoari chachin a'chintantapi.

'Yosë inaora nohuanton, nosororinpoa', ta'toma', imamiatoco'," itopi.

⁴⁴ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, ya'ipi ninanoquë ya'huëpisopita niyontonpi Yosë nanamën natanacaiso marë'. Caraíchin piyapi co pa'pihuë'.

⁴⁵ Cotioro'saso nipirinhue' notohuaro' piyapi ni'sahuatona', no'huitona', apiratopi. "Isopitaso' nisha piyapi'sa' ni'ton, co canpoa pochin iráca pënëntërinso' natëpihuë'," ta'tona', no'huitopi.

“Paono co no'tëquën a'chininhuë'. Inaso' nonpintë',” itopi.

⁴⁶ Paonoso nipirinhüë' chiníquën cancantaton, co të'huarinhuë'. Pirnapinta' chiníquën cancantërin.

—Canpita'ton Yosë nanamën sha'huita'huanquëmaso' ya'huëpirinhüë', a'porama' ni'ton, canpitaora tëhuënëma quëran co nanpimiataramahüë'. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarai.

⁴⁷ Sinioro sha'huitërincoi:

“Quëmaso' acoranquën nisha piyapi'sa' a'chintaton anohuitancoso marë'.

A'pintëreso pochin nanamëhuë anitotaran.

Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' a'chintëra'piapon cha'ëcaiso marë',” itërincoi, tënin Paono.

⁴⁸ Nisha piyapi'sa' natanahuatona', pa'yatopi. “Ma noyacha Yosë sha'huitërinpoa paya,” topi. A'naquën Yosëri huayonin ni'ton, natëtona', Quisoso imasapi ina nohuitatona', nanpimiatacaiso marë'.

⁴⁹ Ya'ipi ina parti Sinioro nanamën nahuinin.

⁵⁰ Cotioro'saso nipirinhüë' ninano' hua'ano'sa' nontopi. Sanapi'santa' chiníquën nanantopisopita nontopi, Yosë chinotopisopita nininso'. “Paono co noya quëmapihuë'. Pirnapinta' co noyahuë'. Co isëquë nohuantëraihuë',” toconpi. Napotatona', aparisitahuatona', a'papi.

⁵¹ “Nani sha'huitopiranquëmahüë', co nohuantaramahüë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama',” itahuatona', Iconioquë pa'pi.

⁵² Patopirinhüë', nani a'chintopi ni'ton, Quisoso imapisopitaso' noya cancantopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin.

14

Iconioquë a'chinpiso'

¹ Paono, Pirnapi, inapita Iconioquë canconpachinara, inachachin niantapi. Inaquënta' chinoto tahuëri nanihuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conpi. Nóya a'chinpi ni'ton, na'a cotioro'sari natëpi. Na'a nisha piyapi'santa' Quisoso imápi.

² A'naquën cotioro'saso nipirinhüë', co yanatëpihuë'. Napoaton, nisha piyapi'sa' nontatona', anishacancantopi. “Quisoso imapisopita co noya piyapisahuë',” itopi. Napoaton a'naquën co yaimatonahuë', imapisopita no'huipi.

³ Hua'qui' inaquë Paono yacapatërin. Pirnapirë chachin inaquë ya'huëpi. Chiníquën cancantatona', Siniorori nosororinso' sha'huirápi. No'tëquën sha'huipi ni'ton, Siniorori catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. Ina ni'sahuatona', “Tëhuëenchachin Yosë catahuarinquëma',” itopi.

4 Ya'huëhuano'saso' nisha nisha yonquipi. A'naquën cotioro'sa pochin cancantopi. A'naquënso nipirinhüë' Paono, Pirnapi, inapita natëpi.

5 Cato chachin noya nipirinhüë', cotioro'saso' nisha piyapi'sarë' napopianachin yonquiatona', chinotopi ahuëcaiso'. Hua'ano'sarinta' no'huipi. Na'piquë yatëpapirinhüë',

6 natantahuatona', ta'api. Niconia parti pa'pi. Inaquë cato' panca ninanoro'sa ya'huërin. A'naso Nistra, a'nanta' Tirpi itopi.

7 Inatohua' paatona', noya nanan sha'huiantarapi. Ya'cariyanta' a'chinapi.

Paono na'piquë të'yarapiso'

8 Nistraquë apia ya'huërin. Co nanitërinhuë' iratacaso'. Nasitërin quëran huarë' co onporonta' huanirinhüë'.

9 Paonori a'chintohuachina, nóya natanarin. Napohuachina, Paonori notëërin. "Iso quëmapi noya natëtërin. 'Quisocristo nanitërin anoyatiincoso',' tëninsó marë' anoyatarahuë," tënin yonquinëncuë.

10 Napoaton chiníquën itapon:

—No'tëquën huaniquë' iyasha, itërin.

A'naroáchin huanirahuaton, noya pa'sarin.

11 Piyapi'sari ni'sahuatona', Niconia nananquë ninontopi:

—Yosëro'sa' isëquë o'matona', piyapi taraimapi, topi.

12 "Pirnapiso' Sioso chinotërëhuaso'," nitopi. Paono na'con na'con a'chinin ni'ton, "Inaso' Irimisë chinotërëhuaso'," nitopi. (Inahuara nananquë ninontopi ni'ton, Paono, Pirnapi inapitaso' co natanpihuë'.)

13 Ninano intonquë Sioso moshapiso pëi' ya'huërin. Ina hua'anënso', ohuaca' masahuaton, yancoro'sa' sihuirin, apë'pëconotacaso marë'. Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Ninano ya'coanaquë quëparahuaton, inaquë yatëparin moshacaiso marë'.

14 Naporo huarë' Pirnapi, Paono, inapita nitotopi. Natanahuatona': "Tata Yosëíchin chinotacaso' ya'huërin," ta'tona', a'mopiso oshapi. Huancanachin ta'arahuatona', chiníquën nontopi.

15 —¿Onpoaramata' iyaro'sa? Ama moshacoisohüë'. Tëhuëncachin co quiyaso' moshamacoiso ya'huërinhuë'. Quiyanta' piyapicoi, canpita pochachin ninai. Noya nanan sha'huita'huanquëmaso marë' huë'nai. Quisoso nanamën, iyaro'sa', a'chinchinquëma', natanco. Mamanshi topinan quëran mosharama'. Yosëso nipirinhüë' nanpirárin. Ama huachi mamanshi moshacosohüë'. Inapita naniantatoma',

Yosë imaco huachi. Isoro'pa', inápaquë ya'huërinso-pita, marëro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita inari ninin.

16 Iráca piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin inahuara yonquipiso' imacaiso marë'.

17 Nipirinhüë', nosoroatonpoa', nani ma'sha acotërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Ina nohuanton, o'nanin. Ina nohuanton, ma'sha papotërin. Ina nohuanton, cosharo' ya'huëtërinpoa' ca'patëhua' noya cancantacaso marë'. Inapoa-ton, noya yonquirinpoaso' anitotërinpoa', itopi.

18 Napotopirinhüë', co a'naroáchin natëtöpihuë'. Parisi quëran pochin natëtöna', co huachi ohuaca' tëpatona inapita moshapihuë'.

19 Napoaponahuë', cotioro'sari huëcapairahuatona', anishacancantopi. A'naquën Antioquia quëran huë'pi. A'napitanta' Iconio quëran huë'pi. Huë'sahuatona', Paono, Pirnapi, inapita sha'huirapipi ni'ton, no'huipi.

No'huirahuatona', Paono mapi. Masahuatona', na'piquë të'yarahuachinara, chiminpirinhüë'. Ohuararahuatona', ninano intonquë të'yatonpi. "Nani chiminin," ta'tona' inaquë patopi.

20 Quisoso imapisopitari tancapitahuatona', nocoaso', a'nanaya ni'tiintarahuatón, huaniantarín. Ninanoquë paantarín. Tahuëririnquë Tirpiquë pa'nin. Pirnapinta' pa'nin.

21 Inaquë noya nanan sha'huitohuachina', na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi. Nani a'chintohuachinara, Nistraquë ayamantapi. Ina quëran Iconioquënta' paantarahuatona', Antioquiaquë cancoantapi.

22 Cara ninanoquë chachin Quisoso imapisopita pënëna'piapi. "Ama iyaro'sa' Quisoso a'pocosohüë'. Imamiatoco'. A'napita aparisitarinënpoa'. Parisitacaso' ya'huërin. Parisitatëhua', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarëhua'. Napoaton noya ahuantoco'," itopi. Pënënpachinara, achinicanpanpi.

23 Yapa'pachinara, a'naya a'naya Quisoso imapisopitaquë ansiano'sa' acora'piapi. Noya nipisopitaráchin acora'piapi. Co coshatatonaraihuë', inapita marë' Yosë nontopi: "Ya'ipi isopita, Siniro, noya natërinënquën. Noya a'paiquë'," itopi. Cara ninanoquë chachin napopi.

Hua'qui quëran ya'huëpiquë paantapiso'

24 Ina quëran paantapi. Pisitia parti na'huëtaantarahuatona', Panpiria parti cancoantapi.

25 Piriquiquë Yosë nanamën sha'huiantarahuatona', Atari-aquë pa'pi huachi.

26-27 Ina quëran nanchaquë huë'sahuatona', Antioquiaquë canquipi. Apapi quëran chachin canquiantapi.

Canquirahuatona', Quisoso imapisopita ayontonahuatona', ya'ipi sha'huitopi. "Thua chachin a'paramacoi. 'A'na parti ya'huëpisopita noya nanan sha'huitonco'. Insëquësona pa'patama', Yosë noya catahuainquëma', itohuatamacoira, pa'nai. Nani sha'huirai. Yosë nóya catahuarincoi. Ina nohuanton, nisha piyapi'santa' Quisoso natëtona', Yosë huëntonënuquë ya'conpi," itopi.

²⁸ Inaquë hua'qui' ya'huëantapi. Imapisopitarë' ninontatona', noya ya'huëpi.

15

Quirosarinquë anoyatopiso'

¹ Ina quëran a'naquën quëmapi'sa' Cotia parti quëran canquipi. Quisoso imaponaraihuë', Moisésë pënëntërinsona' imasapi. Napoaton Antioquiaquë canquihuachinara, imapisopita nisha a'chintopi. "Íraca Moisésë pënëninpoa' marca niacotacaso'. Co ina natëhuatamahuë', co Yosë anoyacancantarinquëmahuë'," itopi.

² Paonoso', co ina pochin yonquirinhuë'. "Co niacotacaso' ya'huërinhuë'," tënin. Pirnapinta' inachachin yonquirin. Napoaton canquipisopitarë' ninontopi. "Co no'tëquën a'chinamahuë'," nitatona', chiniquën ninontopi. Napoaton imapisopitari itapona': "Quirosarinquë paco'. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita natanco'. ¿Ma'tama' sha'huichinënuquëmapa'?" ta'tona', Paono, Pirnapi, inapita a'papi. A'napitanta' inapitarë' a'papi.

³ A'pahuachinara, pa'pi. Pinisia parti, Samaria parti, inaquëpita pa'sahuatona', sha'huirapiapi. "Nisha piyapi'santa' iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi huachi," itëra'piapi. Quisoso imapisopita natanahuatona', nóya cantatopi.

⁴ Quirosarinquë cancompachinara, ya'ipi Quisoso huëntonënuquë ya'conpisopita noya nontopi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapitanta' noya nontopi. Ina quëran Paonori ya'ipi sha'huitërin: "Aquë iyaro'sa' pa'nai Quisoso nanamën sha'huita'huaiso marë'. Yosë noya catahuarincoi. Nisha piyapi'santa' Quisoso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonapi," itërin.

⁵ Ina natanahuatona', a'naquën parisioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', co noyahuë' natanpi. Napoaton huanirahuatona', taponas:

—Nisha piyapi'sa' yaimapachina', marca acotacaso' ya'huërin. Ya'ipi Moisésë iráca pënëntërinso' imacaiso' ya'huërin. Inapita a'chintoco' imaina', itopi.

⁶ Napoaton ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita niyontonpi nisha nisha yonquipiso' natanacaiso marë'.

⁷ Hua'qui' ninontohuachinara, Pitro huanirahuaton, itërin:
—Canta' iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Nani iráca Yosë acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso nanamën sha'huitërahuë. Inapitanta' natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Ina nitotërama' canpitanta'.

⁸ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. “Inapitanta' cancanëna quëran noya natërinaco,” ta'ton, Ispirito Santo aya'coancantërin. Canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin.

⁹ Ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. Nisha piyapi'santa' nosororin. “Quisocristoíchin imasarahüë,” topachinara, cancanëna' anoyatërin.

¹⁰ Iráca Moisësë nisha nisha pënëntopirinhuë', shimashonënpoa' co nanitopihuë' ya'ipiya no'tëquën natëcaiso'. Canpoanta' co nanitaparëhuahuë'. ¿Ma'marëta' nipachin nisha piyapi'sa' imapachina', iráca pënëntopiso' a'chinacaso' nohuantërama'? tënahuë. Yosëri noya ni'pachina, co canpoari nisha sha'huicaso' ya'huërinhuë'. Quisoso imapisopita tananpitahua', Yosë ana'intohuachinpoa'.

¹¹ Siniro Quisoso natëhuatëhua', inaora nohuanton, nicha'ësaripoa'. Nosoroatonpoa', oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Inapochachin nisha piyapi'santa' anoyacancantërin, tënin Pitro.

¹² Ina natanahuatona', “No'tëquën nonin,” ta'tona', ta'tápi. Ina quëran Pirnapi, Paono, inapitanta' sha'huitantapi: “Thua pa'patoira, Yosë na'con catahuarincoi. Quisoso nanamën sha'huitohuatoira, na'a nisha piyapi'sari natëpi. Inapitanta' caniohuachinara, Yosë nohuanton, anoyatëra'piarai. Ni'sahuatona', Tëhuëinchachin Yosëri catahuarin,' topi,” tënin Paono.

¹³ Nani nontohuachina, Santiaconta' tapon:

—Natanco iyaro'sa'.

¹⁴ Iya Simon nani sha'huitërinpoa'. Yosë nohuanton, ina'ton nisha piyapi'sa' a'chintërin. A'chintohuachina, a'naquën imasapi, Yosëri huëntonënuë aya'conin. Inapitanta' piyap-inënpita pochachin ni'sarin.

¹⁵ Inachachin pënëntona'piro'sa' ninshitërin. Iráca Yosë quir-icanënuë ninshitaton, tapon:

¹⁶ “Yosë chachin naporin:

'A'na tahuëri huëantarahuë.

Tapi shinpita catahuaantarahuë. Inapitaso' naniantërinaco ni'tona', pëi' mocarinso pochin nisapi.

Co noya cancantopirinahuë', cari anoyacancantaantarahu-
ato, noya acoantarahuë.

17 A'napita piyapi'santa' nohuitiinacoso marë' napoarahuë.

Nisha piyapi'santa' nohuitohuachinaco, chinotarinaco.

Ca nohuanto, a'naquën imasarinaco,'

18 tēnin Yosë. Iráca quëran huarë' yonquirin nisha nisha
piyapi'sa' nicha'ëcaso'.

Ina yonquiaton, anitotërinpoa'," tēnin pēnëntona'pi.

19 "Napoaton nisha piyapi'sa' Yosë imapachina', noya
nia'ahua', tēnahuë. Co ya'ipi Moisésë pēnëntërinso'
a'chintacaso ya'huërinhuë'.

20 Nipirinhüë', pi'pian pēnēnacaso marë' ninshitahua'.
Nisha piyapi'sa' ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso
marë'. Ina nosha Quisoso imapisopita tananpichina'.
Naporahuatona', a'naquën maconorahuatona', ma'sha
tēpapi. Co huënainēn noya inquitopihuë'. Ina noshanta' ama
ca'inasohüë'. Naporahuatona', ama monshihuainasohüë',
Inaíchín pēnēanhuan'.

21 Iráca quëran huarë' Moisésë pēnëntërinso' ya'huërin.
Na'a ninanoquë a'chintapi. Nani chinoto tahuëri niyontop-
piso pēiquë nontopi. Napoaton ama inapita pinoinēnpoaso
marëhuë' ina pochín quirica a'patahua' Quisoso imapisopita
pēnēnacaso marë'," itërin.

Pēnēnacaiso marë' ninshitopiso'

22 "Noyahua'. Ina pochín ninshitahua'," topi ya'ipiya.
Ina quëran ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita yonquipi
catoya'pi a'patacaiso marë'. "Paono, Pirnapi, inapita
panantahuachina', inahuanta' ca'taina'," topachinara,
"Inanta' noya," topi ya'ipi imapisopita. Napoaton cato'
quëmapi'sa' nóya nipisopita huayonpi paatona' sha'huitacaiso
marë'. A'naso' Sirasë. A'nanta' Cotasë. Parsapasë itopi anta'.

23 Ina quëran quirica ninshitopi Antioquiaquë
ya'huëpisopita quëtontacaiso marë'.

"Iyaro'sa'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya
quiyanta' ya'huarai. Quiyaso' ca'tano'sanēnpitacoi
ninshitarainquëma'. Ansiano'saro'coi chachín quirica
a'patarainquëma', ni'co'. Co cotioro'sanquëmahüë'
nipomarahüë', canpitanta' Quisoso imarama' ni'ton,
iyahuëipita pochín ni'nainquëma'. Ya'ipi imaramasopita
Antioquiaquë, Siria parti, Sirisia parti, inatohua'
ya'huëramasopita iso nanan chachín a'patarainquëma'
nitotacamaso marë'.

24 I'hua a'naquën isëquëran pa'pachinara, nisha
a'chintërinēnquëma'. 'Co Moisésë pēnëntërinso'
natëhuatamahüë', co Yosë huëntonēnquë ya'conaramahüë';

itërinënguëma'. Co quiyari a'papuraihuë', pa'pi. Natanahuatoma', nisha nisha yonquirama'. Pirnapi Paonorë chachin huëcaton, nani sha'huitirincoi. Ipora huarë' nitotatoi, ninshitarainquëma'.

²⁵ Napoaton niyontonpatëira, catoya'pi sha'huitatoi, a'patarainquëma'. Pirnapi, Paonorë chachin ya'huëramaquë pa'pachina', inapitanta' pa'sapi. Pirnapi, Paono cato chachin nóya quëmapi'sa', tënai, noya nosororai.

²⁶ Sinioro Quisocristo nanamën sha'huipiso marë' na'con aparisitopi. A'naquëni no'huitona', pi'pishachin shitëpapi.

²⁷ Napoaton Cotasë, Sirasë inapita a'patarainquëma' yonquiraiso' sha'huitinquëmaso marë'.

²⁸ Nani iyaro'sa' ninontërai. Ispirito Santonta' no'tëquën anitotërincoi. Napopianachin yonquiatoi, ninshitarainquëma'. Co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë', tënai. Pi'pisha sha'huichinquëma' natëcamaso marë'.

²⁹ A'naquën ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco', tënai. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huënainën noya inquipirihuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuë'. Naporahuaton, ama monshihuancosohuë'. Moisésë na'con pënëntopirihuë', inaíchín natëcaso' ya'huërin, tënai. Cotasë, Sirasë, inapitanta' inachachin pënënarinënguëma'. Natëhuatama' iyaro'sa', noya nisarama'. Nani huachi," topi quiricatatona'.

³⁰ Nani a'pahuachinara, pa'sahuatona', Antioquiaquë canconpi. Imapisopita niyontonpachinara, quirica quëtopi.

³¹ Nani nontohuachinara: "Ma noyacha pënëninpoa paya," ta'tona', nóya cancantopi.

³² Cotasë, Sirasë, inapitaso' pënëntona'piro'sa' ni'ton, hua'qui' Quisoso imapisopita pënëmpi. Noya pënëmpi ni'ton, noya noya imasapi.

³³ Hua'quimiáchin inaquë yacapatopi. Ina quëran ya'huëpi'pa' yapanantahuachinara: "Osharan paco'. Yosë noya catahuainquëma'," itopi. [

³⁴ Sirasëso nipirihuë': "Co caso' pa'shatërapohuë'," ta'ton, co pa'ninhuë'.]

Naquërachin a'chinacaso marë' paantapiso'

³⁵ Paonoso' Pirnapirë chachin hua'qui' Antioquiaquë ya'huëpi. Sinioro nanamën sha'huirápi. A'napitarë chachin a'chinápi.

³⁶ Nani hua'quimiachin ya'huëhuachinara, Paonori itërin:
—Huëquë' pa'a iyasha. I'hua na'a ninanoquë Sinioro nanamën sha'huirë'. Paatë' Quisoso imapisopita nianta'a. ¿Onpoapita'mapa'? itërin.

37 “Noyapa'. Pa'a nipachin. Coansha Marconta' quëpanta'a," itërin Pirnapiri.

38 “Ama iya quëpa'asohuë'. I'hua pi'iquë Panpiriaquë canconpatëhuara, ya'huërin'pa' pa'mantarin. Co yacatahuarinpo-huë'. Napoaton co nohuantërahuë',” itërin Paonori.

39 Hua'qui' ninontopirinahuë', co napopianachin yonquiatonahuë', nisha nisha pa'pi. Pirnapiso' Coansharë chachin nanchaquë pa'sahuaton, Chipriquë canconpi.

40 Paonoso nipirinhüë' Sirasë nontërin ca'tanacaso marë'. Yapa'pachinara, Quisoso imapisopitari Yosë nontopi: “Isopita pa'pachina' Sinioro, a'paiquë' noya pa'ina'. Nosoroaton, catahuaquë' noya a'chiina',” itahuatona', a'papi.

41 Ya'ipi Siria parti pa'tatona', nisha nisha ninanoquë pa'pi. Quisoso imapisopita pënëna'piapi chiníquën cancantacaiso marë'. Sirisia partinta' paantatona', inachachin pënëantapi. Quisoso nanamën sha'huitatona', imapisopita achinicancanpi.

16

Timotionta' imatërinso'

1 Ina quëran Tirpiquë pa'pi. Inaquë a'chinahuatona', paantapi. Paantarahuatona', Nistraquë canconpi. Inaquë a'na hui'napi quënanconpi, Timotio itopiso'. Inanta' Quisoso imarin. A'shinso' cotio sanapi. Quisoso imarin anta'. Pa'pinso nipirinhüë' Crico piyapi.

2 “Timotio nóya quëmapi,” topi ya'ipi Quisoso imapisopita. Nistraquë ya'huëpisopita, Iconioquë ya'huëpisopitanta' napopi.

3 “Huëquë' api imaquico,” itërin Paonori.

“Noyahua', pa'i canta',” tënin anta'. Inaquë na'a cotioro'sa' ya'huëpi ni'ton, Paonori sha'huitohuachina, marca acotopi. Pa'pinso' Crico quëmapi ni'ton, napopi.

4 A'na ninanoquë, a'na ninanoquë pa'sahuatona', pënëna'piapi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita Quirosarinquë ya'huëpisopita ninshitopiso' sha'huirapi imacaiso marë'.

5 Napohuachina, Quisoso huëntonënuquë ya'conpisopita natëtona', noya noya imasapi. Naporahuaton aquë aquëtë na'asapi.

Ispirito Santo nohuanton, hua'narinso'

6 Asia parti Yosë nanamën yasha'huipirinahuë', Ispirito Santo co nohuantërinhuë' inaquë a'chinacaiso'. Napoaton Piriquia parti, Carasia parti inapita na'huëtopi.

7 Misia parti ya'caritonahuatona', Pitinia parti yapa'sapirinahuë'. Naquëranchin Ispirito Santori ya'copirin. “Co Quisoso nohuantërinhuë' inaquë a'china'huaiso',” ta'tona', co inatohua' pa'pihuë'.

⁸ Napoaton Misia parti na'huërahuatona', Toroasëquë canconpi.

⁹ Inaquë Yosë nohuanton, tashi' Paono hua'narëso pochin quënanin. Masitonia piyapi huaniarin, quënanin. "Huëquë' isëquë. Nosoroatoncoi, catahuacoï," itërin.

¹⁰ Ina natanahuaton, "Yosë nohuantërincoi inatohua' noya nanan sha'huica'huaiso'," ta'toi, manorai inatohua' paca'huaiso'.

Piriposëquë a'chinpiso'

¹¹ Marë yonsanquë ya'huërai ni'ton, nanchaquë ya'conai paca'huaiso marë'. Ya'conahuatoi, pipirai. Panca so'ton huancoanai' nininguë canconai, Samotrasia itopiso'. Inaquë huë'ëpatërai. Tahuëririnquë pantarahuatoi, Niaporisëquë canconai. Inaquë nonshirai.

¹² Nani Masitonia parti canconpatoira, ira pa'tatoi, Piri-posëquë canconai. Inaso' panca ninano'. Copirnorï acorïnsö' ni'ton, inaquë na'a Nomaro'sa' ya'huëpi. Hua'quimiáchin inaquë ya'huërai.

¹³ Chinoto tahuëri nanihuachina, ninano quëran pipirahuatoi, ii' yonsanquë pa'nai. "Inaquë Yosë chinotapi," ta'toi, inaquë pa'nai. Sanapi'sa' nani niyontonpi, quënanconai. Inaquë huënsërahuatöi, a'chintërai.

¹⁴ A'na sanapi inaquë Yosë chinotërin, Niria itopiso'. Tiatira quëran huë'nin. Inaso' tintahuan. Ma'maro' në'mëtë' pa'ton nininso' pa'anin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin ni'ton, Paonori a'chintohuachina, nóya natanin. Yosë nohuanton, a'naroáchin cancanën quëran huarë' yaimarin.

¹⁵ Quisocrïsto imarin ni'ton, aporintërin. Pëinënquë ya'huëpisopitarë chachin aporihuanpi.

—Canta' Siniöro imarahuë ni'ton, huëco' pëinëhuëquë yacapacoï, itërincoi. Na'con sha'huitohuachincoïra, inaquë huachi yacaparai.

¹⁶ A'na tahuëri yonsanquë paantarai Yosë chinota'huaiso marë'. Paasocoï, a'na nanon quënanconai. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, ninotërin. Ina sanapiso' a'napitari pa'anpi asacatacaïso marë'. Ninorïnsö marë' hua'anënpitaso', na'con canapi.

¹⁷ Nanonso' quënanahuatoncoi, imaquiarincoi. Imarïtoncoi, chiniquëñ nonsarin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'.

—Isopita quëmapi'saso' Yosë piyapïnënpita. Yosë chini chiniquëñ nanantërinso' nohuitatona', natëpi. A'chintarinënuëma' canpitanta' nitotatoma' cha'ëcamaso marë', itëriarin.

18 Na'a tahuëri imatoncoi, naporárin. Pinatanaton, Paonosó' no'huitëripórin. Tahuërëtahuatón, sopai itapón:

—Quisocrisó nanan quëtërinco ni'tón, a'paaranquën. ¡Iso sanapi quëran pipimiatëquë! itërin. Naporo chachin pipimi-atërin.

19 Hua'anënpitasó nipurinhuë' no'huitopi. “Co huachi ninorinhuë' ni'tón, co huachi canarëhuahuë',” ta'tona', Paono, Sirasëre chachin masahuatona', cachiquë quëpapi ninano hua'ano'sa' nontacaisó marë'.

20 Inaquë quëparahuatona', coisëro'sa' itapona':

—Isopita quëmapi'sasó cotioro'sa' ni'tón, a'chinatona', ninano' tapiapi. Nisha a'chintohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha yonquipi.

21 Canpoasó nipurinhuë' Noma piyapinpoa' ni'tón, co inachintopisó natëcasó ya'huërinhuë', itopi.

22 Huanipapisopitanta' no'huitatona', Paono, Sirasë inapita ahuëpi. Coisëro'sarinta' camaipi. “Ai'nanpiratahuatoma', naraquë ahuëpico',” itopi. Napohuachina inapotopi.

23 Chiniquën ahuëpitona', tashinan pëiquë po'mopi. Po'mohuachinara, tashinan pëi' hua'an itapona': “Noya a'paiquë', ta'ahuachina',” itopi.

24 Ina natanahuaton, huancánachin po'morin. Nantëna' nontëquë acatëntahuaton, catinaquë niahuitërin.

25 Yono tashi' nisahuasó, parisitaponaraihuë', co sëtópihuë'. Cato chachin Yosë nontápi. Yosë chinotatona', cantarapi. Apiro'sa' natantapi. 26 A'nanaya panca ocohua pa'nin. Tashinan pëi' achinicasó marë acotopiquë huarë', nacon nacontarin. Naporo' Yosë nohuanton, ya'coanaro'sa' nii'soatëra'piapi. Ya'ipi apiro'sa' catinanëna' nii'quiritopi.

27 Tashinan pëi' hua'an capayatohuachina. Ya'coanaro'sa' nii'soatopinán ni'nin. “Ya'ipi apiro'sa' capa, nani ta'api,” ta'tón, sahuëninën ocoirahuaton, yanitëparin.

28 Paonorisó nipurinhuë' a'naróachin nontërin:

—¡Ama iyasha nitëpaquësóhuë'! ¡Co ta'araihuë'! itërin chiniquën nontatón.

29 Ina natanahuaton: “¿Naporin ti?” toshuaton, pa'yanin. “Nanparin quëshico ni'i,” itohuachina, piyapinënpitari quëpatopi. Manorahuaton, ya'conin. Pa'yanaton, ropa ropátarin. Paono pirayan isonahuaton, mosharin.

30 Ina quëran cato chachin ocoirahuaton:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpo'i cha'ëca'huasó marë'? itërin.

31 —Quisocrisóichin nicha'ërinpoa'. Ina natëhuatan, cha'ësan. Sa'an, hui'nanpita inapitarë'quën chachin cha'ësan.

32 Ina toshuaton, Quisocrisó nanamën a'chintërin. Ya'ipi pëinënuë' ya'huëpisopita natanpi.

33 Tashinan pëi' hua'anso' noya natanahuaton, natërin. Tashi' nipirinhüè', quëparahuaton, nicarotopiso' pa'mopirin. Napohuachina, Quisoso imapi huachi ni'ton, ya'ipiya apor-intërin.

34 Nani aporihuanpachinara, pëinënuë quëparin. Inaquë a'carin. Yosë natëtona', ya'ipiya noya cancantopi.

35 Coisëro'saso' nipirinhüè' co nitotopihüè'. Tahuërihuachina, sontaro'sa' amatahuatona', itopi: "Tashinan pëi' hua'an sha'huitonco' catoya'pi i'huara po'moraiso' ocoi'in pa'ina'," itohuachinara, pa'pi sha'huitapona'.

36 Ina natanahuaton, Paono itapon:

—Coisëro'sa' nanan a'patërinaco ocoia'huainquëmaso marë'. Napoaton noya pipico', itërin hua'ani.

37 Paonosonipirinhüè' sontaro'sa' itërin:

—Co po'oana quëran pa'saraihuë'. Quiyaso' Noma piyapicoi nipiraihuë', naraquë hui'tonpirinacoi. Co coisëquë sha'huirapiponaracoihuë', cachiquë chachin napotërinacoi. Ina quëran tashinan pëiquë po'morinacoi. Noma piyapicoi ni'toi, co topinan ana'intinacoisohüè' nipirinhüè'. ¿Iporaso' po'oana quëran yaocoiantarinaracoi ti? ¿Co'chi nohuantërai huë' paya! Sha'huitëquë' inahuara chachin huë'ina'. A'ninquëchin ocoi'inacoi, itërin.

38 Sontaro'sa' paantarahuatona', coisëro'sa' sha'huitonpi: "Inapitaso' Noma piyapi'sa'," topachinara, pa'yanpi. Co topinan quëran Noma piyapi ahuëcasohüè' nipirinhüè', ahuëpi.

39 Napoaton tashinan pëiquë pa'sahuatona', noya nontopi. "¿Canpitanta' Noma piyapinquëma' ti?" itohuachina, "Inacoi mini," tënin Paono. "Co'chi nitotërai huë' paya. Co nitotaihuë' ahuërainquëma', co ahuëca'huainquëmasohüè' nipirinhüè'," itërin. Ina quëran noya ocoirahuatona', "A'na parti paco'," itopi.

40 Napotohuachinara, tashinan pëi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niria pëinënuë paantapi. Quisoso imapisopita niyontonpachinara, pi'pian pënëantapi: "Chiniquëncancantatoma', imamiatoco'," itopi. Ina quëran pa'pi huachi.

17

Tisaronicaquë a'chininso marë' no'huipiso'

1 Ina quëran Anpiporisë na'huëtahuatona', Aporonianta' na'huëtaantapi. Ina quëran Tisaronicaquë canconpi. Inaquë cotioro'sa' niyontonpiso pëi' ya'huërin.

2 Inachintërin nichinapon chachin cara chinoto tahuëri inaquë Paono Yosë quiricanën a'chinin.

3 —Quisocriso imaco' canpitanta'. Inaso' inápa quëran o'marin, Yosëri a'paimarinso'. Ina nohuanton, oshanënpoa

marë' chiminin. Chiminpirinhuë', Yosë nohuanton, nantantarin. Iráca quiricanën quëran ninorinso chachin naporin. Inaso' Cristo, Yosëri acorinso', tënin.

⁴ A'naquën natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Na'a Crico piyapi'santa' imasapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Paono a'chininso' natanahuatona', Quisoso imasapi. Na'amiachin sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita imasapi.

⁵ A'naquën cotioro'saso nipirinahuë', co yanatëpihuë'. "Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'tona', apiratopi. Apiratatona', no'huipi. Cachiquë pa'sahuatona', no'huitërayaro'sa', chirotëro'sa', inapita itapona': "Huëco' Paono, Sirasëré chachin macatëhua' ana'intahua'," ta'tona', piyapi'sa' ayontonpi. No'huitëratona', Casono pëinënquë pa'pi. Inaquë Paono yacapatërin ni'ton, macacaiso marë' pa'pi. Ya'coana papaatahuatona', ya'conpirinahuë',

⁶ co Paono ya'huërinhuë'. Co ina quënanatonahuë', Casono mapi. A'napita Quisoso imapisopitanta' masahuatona', niano hua'ano'saquë quëpapi.

—Paono ya'ipi parti pa'sárin. A'chintaton, notohuaro' piyapi'sa' anishacancantarin. Sirasënta' inachachin nisarin. Isëquënta' huë'pachinara,

⁷ Casonori pëinënquë aya'conin ni'ton, inaquë yacapapi. Isopitanta' imatona', co huachi Noma copirno natëtonahuë', nisha imasapi. "A'na copirno ya'huarin. Inaso' Quisoso," toconpi, itopi.

⁸ Piyapi'sa' natanahuatona', aquë aquëtë' no'huitopi. Hua'ano'santa' no'huitatona', Casono, a'napita imapisopita inapita chiniquën pënëpi.

⁹ Ina quëran coriqui ma'papi ama tashinan pëiquë po'mocaiso marëhuë'. Nani pahuërëtohuachinara, a'papi.

Piriquë Yosë quiricanën na'con nontopiso'

¹⁰ Quisoso imapisopita pipirahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi. Naporo' tashi' Paono, Sirasë, inapita Piriquë a'papi. Inaquë canconahuatona', cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'pi a'chinacaiso marë'.

¹¹ Inaquë ya'huëpisopitaso nipirinhuë' nóya yonquipi. Co Tisaronicaquë ya'huëpisopita pochinhuë'. Paonori a'chintohuachina, nóya natanpi. "Paonosos' no'tëquën a'chinamara," ta'tona', nani tahuëri Yosë quiricanën noyásha nontapi no'tëquën nitotacaiso marë'.

¹² Naporahuatona', na'a cotioro'sa' natëpi. Na'amiachin Crico sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita natëpi. A'naquën Crico quëmapi'santa' imasapi.

13 Napopiso', Tisaronicaquë nahuinin. Cotioro'saso' natantahuatona', "Piriaquënta' Paono Yosë nanamën a'chinarin," ta'tona', inatohua' pa'pi. Canconahuatona', Paono sha'huirapitona', piyapi'sa' ano'huitopi.

14 Napohuachinara, Quisoso imapisopitari a'naroáchin Paono a'papi. A'naquëni ca'tanatona', marë yonsanquë'pa' quëpapi. Sirasë, Timotio, inapitaso nipirinhüë' co pa'pihuë'.

15 Atinasë'pa' Paono ca'tanpi. Yapanantahuachinara, — Sirasë, Timotio, cato chachin sha'huitonco' manóton huë'ina', itërin Paonori. Napotihuachina, ya'huëpi'pa' panantapi.

Atinasëquë nisha nisha moshapiso'

16 Paonoso nipirinhüë' Atinasëquë Sirasë, Timotio, inapita ninararin. Ninano' conitaton, notohuaro' mamanshi quënanin. Inapita quënanahuaton, sëtërin. Inapoaton, napion cancantërin.

17 Napoaton na'con pënëntërin. Niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cotioro'sa pochin chinotopisopitanta' natanapi. Quisoso nanamën a'chintohuachina, ninontápi. Naporahuaton, nani tahuëriya cachiquë pa'nin. Inaquë a'naya a'naya huë'pachinara, nontarin. Nisha piyapi'santa' natanapi.

18 Inaquë nisha nisha yonquipiso' a'china'piro'santa' huë'pi. A'naquën ipicorioro'sa' itopi. A'naquëonta' istoicoro'sa' itopi. Paono quënanahuatona', ninontopi.

—Iso quëmapi pa'pi nona'pi. ¿Ma'ta' tēcapon naporin? itopi a'naquën.

—Ahuën. Nisha yosëro'sa' imacaiso marë' a'chinamara, topi a'naquën. "Quisoso chiminin. Ina quëran nanopiantarin," tëninso marë' napotopi.

19 A'naquënso natanahuatona', Ariopaco itopiquë quëpapi. Inaso' hua'ano'sa niyontoyantopiquë. Paono inaquë quëparahuatona', itopi:

—¿Ma nisha nanan chachinta' a'chinan? Yanitotërai quiyanta'.

20 Co onporonta' natanchinaihuë'. A'chintocoi quiyanta' nitochii, itopi.

21 Inaquë ya'huëpisopita nasha nanano'sa' pa'yatopi. Nisha nisha a'chinpiso' yanatanpi. Nisha piyapi'sa' huë'pisopitanta' yanatanpi.

22 Paono inaquë huanirahuaton, Atinasëquë ya'huëpisopita itërin:

"Natanco iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Canpitaso' ya'ipinquëma' na'con moshatërama', tënahüë.

23 Cachiquë pa'patora, ya'ipi moshatëramaso' ni'nahuë. A'na artaro quënanahuë. Inaquë ninshitërama'. 'ISOSO YOSË

CO NOHUITOPIRĒhuahuĒ', MOSHAHUA,' tĕnama' ninshitatoma'. Co nohuitapomarahuĒ', mosharama'. Apira carinquĕma' a'chinchinquĕma', nohuitoco'.

24 Ina Yosĕso' chini chiniquĕn nanantĕrin. Iráca isoro'pa', ya'ipi ma'sha isĕquĕ ya'huĕrinsonta' acorin. Inaso' hua'anĕnpoa'. Isoro'paquĕ ya'huĕrinsopita, inápaquĕ ya'huĕrinsopita, ya'ipimiáchin hua'anĕntarin. Moshatopiso pĕi' piyapi'sari nipiquĕ co Yosĕ ya'huĕrinhuĕ'.

25 Co piyapi ma'shanĕnpita nohuantĕrinhuĕ'. Co manta' pahuantĕrinhuĕ'. Inariáchin ya'ipi ma'shanĕnpoa' quĕtĕrinpoa'. Ina nohuanton, nanpirĕhua'. Ina nohuanton, cosharo', ma'sha, inapita ya'huĕtĕrinpoa'.

26 Iráca a'na quĕmapira' ninin. Inaya quĕranchin ya'ipi piyapi'sa' na'api. Nisha nisha nipisopita na'api ya'ipiro'paquĕ ya'huĕcaiso marĕ'. Co'huara ya'huĕyatĕrasĕhuahuĕ', yonquirinpoa'. Nisha nisha parti ya'huĕcaso marĕ' acorinpoa'. Onporosona nanpicahuasonta' yonquirin. Ina nohuanton, nanpirĕhua'.

27 Ya'ipinpoa' acorinpoa' ina nohuitacaso marĕ'. Co quĕnanarihuarahuĕ', ina na'con yonquicaso' ya'huĕrin. Co inaso' aquĕ patĕrinpoahuĕ'. Co naniantĕrinpoahuĕ'.

28 Ina nohuanton nanpiarĕhua', pa'nĕhua', ya'huĕrĕhua'. A'nara' cancan yonquina'pi ninshitaton, no'tĕquĕn naporin: 'Canpoaso' Yosĕ hui'ninpita pochin ninĕhua', tĕnin.

29 Napoaton Yosĕnta' canpoa pochin nanpirárin anta'. Co inaso' mamanshi pochinhuĕ'. Mamanshiso nipirinhue' piyapi'sari inahuara yonquinĕna quĕran nipi. Oro quĕran, prata quĕran, na'pi quĕran, ina quĕranpita nipi. Ama Yosĕso' mamanshi pochin cancantocosohuĕ'.

30 Iráca co Yosĕ nohuitopihuĕ' ni'ton, co ana'intĕrinhuĕ'. Iporaso nipirinhue', ya'ipi piyapinpoa' pĕnĕninpoa': 'Co noyahuĕ' yonquiramaso' naniantatoma', casáchin chinotoco,' itĕrinpoa' Yosĕ.

31 A'na tahuĕri co noyahuĕ' nipisopita no'tĕquĕn ana'intarin. Nani Quisoso acorin coisĕ pochin nicaton, ya'ipi piyapi'sa' no'tĕquĕn sha'huitacaso marĕ'. Inaso' piyapi chachin ni'ton, chiminpirinhue', Yosĕri ananpitaantarin. Napoaton inaso', Yosĕri acorinso', tĕnĕhua', tĕnin Paono.

32 "Ananpitaantarin," tĕninso marĕ', "Tĕhuĕnchachin ta'ma' ananpitĕca," ta'tona', tĕhuapi a'naquĕn. A'naquĕnso nipirinhue' co tĕhuapihuĕ'.

—A'na tahuĕri a'chintaantacoi, itopi.

33 Ina quĕran Paono pa'nin.

34 A'naquĕnso nipirinhue' natĕtona', imapi. Quisoso natĕpi. A'naso' Tionisio, Ariopaco hua'an nininso'. A'nanta' sanapi, Tamarisa itopiso'. A'napitanta' imasapi.

18

Corintoquë Paono a'chininso'

¹ Ina quëran Paono pipirahuaton, Corintoquë pa'nin.

² Inaquë a'na cotio quëmapi Aquiro itopiso' quënanconin. Inaso' Pontoquë nasitërin. Sa'inso' Pirisira itopi. I'huamiáchin Itaria parti ya'huëpi. Nomaquë chachin ya'huëpirinahuë', copirno Craotiori camaitohuachina, ya'ipi cotioro'sa' pipipi. Aquiroso' ina quëran pipirahuaton, Corintoquë huë'nin. Ina pëinënquë Paono pa'nin ni'tapon.

³ Paonosos' në'mëtë' pëiro'sa' nina'pi. Aquironta' inaquë chachin sacatërin ni'ton, inaquë yacapatërin nicatahuacaiso marë'.

⁴ Nani chinoto tahuëri cotioro'sa' niyontopiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cricoro'santa' a'chintaton: "Quisoso natëco' canpitanta'," itërin.

⁵ Ina quëran Sirasë Timotiorë chachin Masitonia parti quëran canquipi. Canquihuachinara, Paono na'con na'con a'chinarin quënaimapi. Nani tahuëri cotioro'sa' Quisoso nanamën a'chintárin. "Inaso Cristo, Yosëri a'paimarinso'," itaton na'con pënënin.

⁶ Inapitaso nipirinhüë' no'huitona', Paono pinopi. Napoaton tananpitërin.

—Tëhuëenchachin Yosë ana'intarinquëma'. Nani ya'ipi a'chintopiranguëmahuë', co yanatëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Iporaso nisha piyapi'sa' a'chintarahüë huachi, tënin Paono.

⁷ Ina quëran co huachi cotioro'sa' niyontopiso pëiquë a'chintërinhuë'. Pipirahuaton, Tisio Costo pëinënquë pa'nin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Niyontopiso pëi' pirayan ya'huërin. Ina pëinënquë pa'nin a'chinacaso marë'.

⁸ Cotio niyontopiso pëi' hua'aonta' natanahuaton, natërin, Crispo itopiso'. Ina pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisoso imasapi. Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso nanamën natanahuatona', natëpi. Natëhuachinara, aporihuanpi.

⁹ A'na tashi' Yosë nohuanton, Paono hua'narëso pochin niantarin. Siniorori chachin itapon: "Ama të'huaton, copitëquësohüë'. A'chináquë'.

¹⁰ Carinquën catahuanranquën. A'naquën no'huipirinënquëonta', noya a'paíaranquën. Co insonta' nanitapaponhuë' ma'sha onpotinquënso'. Na'a piyapi'sa' isëquë yaimarinaco. Napoaton a'chintáquë'," itërin.

¹¹ Napotohuachina, inaquë a'na pi'ipi miria ya'huaton, Yosë nanamën a'chinárin.

¹² Ina quëran Cariono Acaya parti hua'anëntohuachina, cotioro'sari Paono no'huitona', niyontonpi. Ina masahuatona', hua'ano'sataquë quëpapi ana'intacaiso marë'.

¹³ —Moisësë iráca pënënincoiso pochin Yosë chinotërai. Iso quëmapiso nipirinhüë' nisha a'chinarin. Piyapi'sa' anishacancantarin, itopi.

¹⁴ Paonori yanontapirinhüë', hua'ani itapon:

—Canpita cotioro'sanquëma' co yanatananquëmahuë'. Paso' quëmapi co noyahuë' ninin naporini, nata'intohüë'. Ihuatërin, ahuëtërin, inaporin naporini tēhuënchinso', natanacaso' ya'huë'itonhuë'.

¹⁵ Nipirinhüë', nisha nisha nanan cotioro'sanquëma' ya'huëtërinquëma'. Nipënënamaso' quiricanta' ya'huëtërinquëma'. Co caso' nohuantërahuë' ina yonquica'huaso'. Canpita capini anoyatoco', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'parin.

¹⁷ Na'a piyapi'sari ni'sapi. Ni'sahuatona', cotio niyontonpiso pëi' hua'an mapi, Sostinisë itopiso'. Masahuatona', inaquë chachin ahuëpi. Carionori nicaponahuë', co manta' tēninhüë'. Co ina yonquirinhüë'.

Antioquiaquë paantapiso'

¹⁸ Hua'qui' Paono inaquë ya'huantarin. Ina quëran Quisoso imapisopita nontahuaton, pa'nin huachi. Aquiro sa'inë chachin pa'pi anta'. Nanchaquë Siria parti yapantapirinhüë'. Sincriaquë canconahuaton, Paono noyá niya'itërin. Yosë sha'huitërinso' nanirin ni'ton, naporin. Ina quëran nanchaquë ya'conpi.

¹⁹ Ipiisoquë canconpachinara, nonshipi. Aquiroso' sa'inë chachin inaquë quëparitërin. Paonosos' yapaantahuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, a'chintërin. Cotioro'sarë' ninontopi.

²⁰ “Hua'qui' ya'huaton, a'chintaantacoi,” itopirinhüë', co nanitërinhuë'.

²¹ “A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, huëantarahuë,” tēnin.

Ina quëran nanchaquë ya'coantarahuaton, paantarin.

²² Sisariaquë nonshiconahuaton, Quirosarinquë pa'nin. Ya'ipi Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' nontërin. Ina quëran Antioquiaquë paantarin.

²³ Hua'quimiáchin inaquë ya'huërin. Ina quëran naquëranchin yonquirin paaton nasha imapisopita nicacaso marë'. Carasia parti pa'sahuaton, pënëna'piarin. Naporahuaton, Piriquia partinta' pa'sahuaton, pënëna'piarin. A'naya a'naya ninanoro'saquë Quisoso imapisopita

achinicancana'piarin. Achinicanpachina, noya noya imasapi.

Aporosë Ipiquoë pënëntërinso'

²⁴ Naporo' tahuëri'sa' a'na cotio quëmapi Ipiquoë pa'nin, Aporosë itopiso'. Aricantriaquë nasitërin. Noyá nitotërin a'chinacaso'. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' noya nitotërin.

²⁵ Sinioro iranën anitotopi ni'ton, a'ninquëchin nanamën a'chintarin. Ya'ipi cancanën quëran a'chinin. Quisoso naporinso' no'tëquën a'chinaponahuë', Coansha aporintërinso' áchin nitotërin.

²⁶ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, chiníquën cancantaton, a'chinpirinhuë'. Pisisira, Aquiro, inapitari natanahuatona': "Co ya'ipi Quisoso nanamën nitochátërarinhuë'," ta'tona', pëinënquë quëpapi. Inaquë ya'ipi Quisoso nanamën a'chintopi no'tëquën nitotaton, Yosë iranën pa'tacaso marë'. Ina natanahuaton, natërin.

²⁷ Ina quëran Acaya parti yapa'sarin a'chinacaso marë'. "Acaya parti a'chinchí, topirahuë'," topachina: "Noya iyasha. Noya paquë'," itopi Quisoso imapisopitari. Naporahuatona', quirica ninshitopi quëtontacaiso marë'. "Thuata, iyaro'sa'. Aporosë huë'pachin, noya nontoco'. Inanta' Quisoso imarin ni'ton, noya natanco'," itopi ninshitatona'. Quirica ma'patahuaton, Acaya parti pa'nin. Inaquë Quisoso imapisopita quënanconin. Yosëri catahuarin ni'ton, Quisoso imapi. Inapita quënanconahuaton, noya a'chintaton, achinicancanarin.

²⁸ Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë quiricanën a'chinárin. "Íraca quëran huarë' Cristo o'macaso' ninopi. Iporaso' nani o'marin. Inaso' Quisoso," ténin. Quiricanën quëran anitotërin. Noya noya a'chinin ni'ton, cotioro'sa' co nanitopihuë': "Nonpiánin" ta'caiso'.

19

Ipiquoë Paono a'chininso'

¹ Aporosë Corintoquë ya'huaso', Paono huancoro ira pa'tahuaton, Ipiquoë canconin. Inaquë na'amiáchin imapisopita quënanconin.

² —Quisoso natëhuatamara, ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? itërin.

—Co Ispirito Santo nohuitëraihuë'. Co ina a'chintërinacoihuë', itopi.

³ —¿Ma'ta' natëhuatamara aporihuanama'? itërin.

—Coansha pënëntërinso' natëtoi, aporihuanai, itopi.

⁴ —Coanshaso pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita niantacaiso marë'. Ina quëran aporintërin. Nipirinhuë', co

inasáchin sha'huirinhüé'. “Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina imaco',” itërin anta'. Napoaton Quisoso imaco', itërin Paonori.

⁵ Ina natanahuatona': “Sinioro Quisoso imasarai. Ina natëarai huachi,” ta'tona', aporihuanpi.

⁶ Ina quëran Paonori së'huamotihuachina, Ispirito Santori ya'coancantimarin. Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonpi. Co nitotopirinahuë', a'naroáchin nonpi anta'. Naporahuaton, Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso marë'.

⁷ Shonca catoya'pi pochin napopi.

⁸ Hua'qui' inaquë Paono ya'huërin. Cara yoqui pochin cotioro'sa' a'chintárin. Nani simana niyontonpiso pëiquë pa'nin. Co të'huatonhuë', a'chintárin. “Yosë yahua'anëntërinquëma'. Ina marë' Quisoso a'paimarin. Ina imaco',” itarin.

⁹ A'naquënso nipirinhüé' co natantochináchinhüé' cantatona', co yanatëpihuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, no'huitopi. No'huitatona', —Co Quisoso nanamën imacaso' ya'huërinhuë', toconpi. Napoaton Paonori patërin. Quisoso imapisopita quëparahuaton, iscoira pëiquë pa'nin. Tirano a'chinquë paaton, nani tahuëri a'chintárin.

¹⁰ Cato' pi'ipi inaquë ya'huaton, a'chinin. Sinioro nanamën ya'ipi Asia parti nahuinin. Cotioro'sa' natantopi. Na'a nisha piyapi'santa' natantopi.

¹¹ Yosë nohuanton, Paono nani ma'sha nanitaparin. Cania'piro'sa' së'huahuachina, a'naroáchin noyatopi.

¹² Panionën, a'morinso', inapita tëranta' quëparahuatona', cania'piro'sa' quëtonpachinara, a'naroáchin noyatopi. Sopairo'santa' pipipi.

¹³⁻¹⁴ A'naquën cotioro'santa', sopairo'sa' yaa'papi. Paono nicatona', yanonanpi. A'naquënso' Isipo corto hua'an hui'ninpita napopi. Canchisë hui'ninpita chachin napopi. Co Quisoso imaponaraihuë', sopairi ya'coancantërinso' itapona': “Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'paarainquën. Ina nanamën Paononta' a'chinarin. Napoaton pipiquë huachi,” itopirinahuë',

¹⁵ sopairi a'panirin: “Quisoso nohuitërahuë. Paononta' nohuitërahuë'. Canpitaso napoaponahuë', co nohuitëranquëmahuë',” itërin.

¹⁶ Ina tosahuaton, quëmapi hua'yantërinsoari pashita'parin Inapotaton, canchisëya'pi chachin manin. Chiniquën ahuëaton, pë'shara'piarin. A'naya'piáchin niponahuë', canchisëya'pi minsërin. A'mopisonta' oshato oshatotërin. I'nanpirapi ta'api.

17 Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Cotioro'sa, nisha piyapi'sa, inapita natanahuatona', pa'yanpi. "Sinioro Quisoso chini chiníquën nanantërin," topi.

18 Ina quëran na'amiáchin Quisoso imapisopita huë'pi. "Quiyanta' pënotopiraihuë'. Co noyahuë' ninaiso' a'poarai," itopi.

19 A'naquënso' pënoton quirica ya'huëtopi. Inapita a'porahuatona', quëntapi ahuiquitacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' nicasoi', ahuiquitopi. Pa'tërinso pichihuachinara: "A'natërápo shonca huaranca coriqui prata quëran nininso pa'tërin," topi.

20 Pënotono'santa' pënotopiso' a'porahuatona', cancanëna quëran huarë' imasapi ni'ton, Sinioro nanamën ya'ipi parti nahuinin. Na'con na'con imasapi.

21 Ina quëran Paono yonquirin a'napita imapisopita ni'coantacaso marë': "Masitonia parti ni'coantarahuë. Acaya partinta' nisha nisha ninanoquë imapisopita niantarahuë. Nani pënëantahuato, Quirosarinquë paantarahuë. Ina quëran Nomaquë'pa' paca'huaso' ya'huërin," tënin.

22 Timotio, Irasito, inapitari inaquë catahuapirinahuë', Paonori a'parin Masitonia parti imapisopita a'chintacaiso marë'. Inaso nipirinhüë', hua'quimiachin Asia parti quëparitantarin.

Artimisa moshapiso'

23 Naporo' na'a piyapi'sa' Sinioro imasapi ni'ton, mamanshi moshana'piro'sa' no'huítopi.

24 Inaquë moshapiso' Artimisa itopi. Na'a mamanshi nina'piro'sa' ya'huëpi. Mamanshi pëia'huaro'sa' prata quëran nonanpi. Ina pa'anatona', na'con canapi. A'nara' Timitirio itopi.

25 Inari ya'ipi piyapinënpita ayontonin. A'napita ma'sha nina'piro'santa' amatërin. Ya'ipi niyontonpachinara, itapon: "Ni'co', iyaro'sa'. Mamanshi ninëhua quëran na'con canarëhua'.

26 Paonoso nipirinhüë' isëquë huëcaton, pënëntarin. 'Anaíchin Yosë ya'huërin. Piyapi'sari nipiso' co inaso' Yosëhuë'; tosarín, natanama' canpitanta'. Ya'ipi Asia partinta' nahuinin. Na'a piyapi'sa' natanahuatona', natëpi. Natëtona', mamanshi a'popi.

27 Napohuachina', co huachi noya ni'sarinënpoahuë'. Co onpopinchin canarihuahuë'. Artimisaonta' naniantapi. Inaso' chini chiníquën nanantërin. Ya'ipi asiaro'sa' moshapiso'. Ya'ipi parti quëran nohuítopi. Aquëtë chachin Paono natëhuachina', co huachi moshato pëiquë huë'sapihuë'. Artimisa nóya nipirinhüë', co huachi moshaapihuë'," itërin.

28 Natanahuatona', Paono chiníquën no'huipi. “¡Ma noyacha Artimisasiyo paya! Ina chinotërëhuaso',” tosapi chiníquën nonatona'.

29 Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noncaropi. No'huitatona', Paono ca'taninsopita mapi, Acayo, Aristarico inapita itopiso'. Inapitaso' masitoniaro'sa'. Chiníquën masahuatona', huëntëntërahuatona', niyontopiso i'iratëquë quëpapi.

30 Paononta' piyapi'sa' nontapon yapa'pirinhuë', Quisoso imapisopitari to'shitëatona', ya'copipi. “Ama paquësosohuë',” itopi.

31 A'naquën Asia parti hua'ano'santa' Paono amiconënpita ni'ton, nanan a'patopi. “Ama niyontopiso i'iratëquë pa'insosohuë',” itopi.

32 Piyapi'saso' noncaroápi. Nisha nisha nonsápi. Na'con na'con piyapi'sa' co nitotatonaraihuë', “¿ma'marëcha niyontonëhua' nicaya?” topi.

33 Ina quëran cotio hua'ano'saso', Aricantro itopiso camaipi piyapi'sa' nontacaso marë'. Napoaton huancánachin huani-rahua-ton, anquirarin piyapi'sa' ta'tacaiso marë': “Co quiya tëhuëraihuë',” ta'caso' yonquipirinhue'.

34 “inaso' cotio quëmapi,” ta'tona', co yanatanpihuë'.

“¡Ma noyacha Artimisasiyo paya! Ina chinotërëhuaso',” tosapi chiníquën nonatona'. Cato' ora pochin naporápi.

35 Parisi quëran ninshitona'pi hua'ani atonirin. Atoni-rahua-ton, itapon: “Tëhuëenchachin iyaro'sa', Artimisasiyo chini chiníquën nanantërin. Inaso ya'ipiya quëran nitotopi. Iráca inápa quëran anotimarin. Iso ninanonënpoaquë chachin anotimarin ni'ton, canpoari a'pairëhua'.

36 Ya'ipiya nitotopi ni'ton, ama huachi no'huitocosohuë'. Ama topinan quëran ahuëtocosohuë'.

37 Isopita quëmapi'sa' quëpiramahue'. Co Artimisa sha'huirapihuë'. Co moshato pëiquë ihuatopihuë'.

38 Timitirio, mamanshi nina'piro'sa', inapitari yasha'huirapihuachina', coisëquë pa'ina'. Hua'ano'santa' ya'huërapí. Inaquë quëparahuatona', sha'huirapiina'.

39 Aquëtë huarë' nanan ya'huëhuachin, hua'ano'sa' niyontopiquë natanco'.

40 Ipora tahuëri topinan quëran noncaroarama'. Co manta' onpocasohuë' nipirinhue', naporama'. Ni'cona, copirno no'huihuachinpoa'.

41 Ya'huëramaquë paco',” topachina, yanquëëpi.

20

Masitonia parti, Crisia parti, inaquëpita a'chiantarinso'

¹ Piyapi'sa' nani yanquëehuachinara, co huachi no'huitantapihuë'. Ina quëran Paono yapaantarín. Ya'ipi imapisopita amatahuaton, achinicananin. Ina quëran "Pa'sarahuë huachi," topachina, "Osharan paquë'," itohuachinara, Masitoniaquë pa'nin.

² Masitonia parti pa'taton, pënëna'piarín achinicananacaso marë'. Inapotaton, Crisia parti canconin.

³ Inaquë cara yoqui yacapatërin. Ina quëran Siria parti yapa'pirinhuë'. Nanchaquë yaya'conaso', cotioro'sari yatëpapiso' natantërin. Napoaton co inaquë pa'ninhuë'. "Masitonia parti paantarahuë," ta'ton, ira pa'tërin.

⁴ Na'a piyapi'sari ca'tanpi. Sopatiro (Pirro hui'nin, Piriaquë ya'huërinso'), Aristarco, Siconto, (Tisaronicaquë ya'huëpiso'), Acayo (Tirpiquë ya'huërinso'), Timotio, Tiquico, Tropimo (Asia parti ya'huëpiso') inapita Paono ca'tanpi.

⁵ Inapitaso' quëchitërahuatona', Troasëquë ninarinacoi.

⁶ Pita tahuëri nanihuachina, Piriposë quëran pipirai. Naporo' nisha pan ca'sapi, co ahuëpocatopisohuë'. Nanchaquë ya'conahuatoi, marë pa'tërai. A'natërápo tahuëri quëran Troasëquë canconahuatoi, inapita quënanconai. Inaquë a'na simana ya'huërai.

Hui'napi inapa quëran anotërinso'

⁷ Tomio tahuëri nanihuachina, niyontónai Quisoso chiminso' yonquiatoi coshata'huaiso marë'. Naporo' Paonori a'chintarin: "Tashiraya pa'sarai," ta'ton, yono tashiquë huarë' a'chinin.

⁸ Inapa pë'satë' pëiquë niyontónai. Inaquë na'a nanparin orotarín.

⁹ A'na hui'napi Iotico itopiso', huintanaquë huënsëápirinhuë', Paono hua'qui' a'chinpachina, inaso huë'ëi' iquitaton, iquëtërarín quëran anotërin. Cara pa'cotë quëran anotohuachina nohuararahuatona' nimapirinahuë', chiminín quënamapi.

¹⁰ Paononta nohuararahuatón, ipomarin.

—Ama pa'yancosohuë', nanpiarin, itërin piyapi'sa'.

¹¹ Ina quëran pëiquë nanpëonantarín. Quisoso chiminso' yonquiataona', coshatopi. Nani coshatohuachinara, ninontatona', tahuërianpitopi. Ina quëran pa'nin.

¹² Hui'napi nantantarínso' ya'huërinquë quëpantapi. Napoaton co sëtópihuë'. Noya cancantopi.

Miritoquë pa'naiso'

¹³ Nani Paono sha'huitërincoi: "Canpita'ton potiquë paco'. Asoquë ninataco," itohuachincoira, pa'nai. Inaso nìpirinhuë' ira pa'tërin.

14 Asoquë canconahuatoï, ninarai. Paononta' canconpachina, nanchaquë ya'conahuarincoï. Ina quëran Mitiriniquë canconai.

15 Tahuëririnquë Quo notënanquë na'huërai. Ina tashiraya Samosëquë canconai. Ina huënihuaninquë Miritokuë nonshirai.

16 “Nanitohuato, Quirosarinquë Pinticostisë tahuëri yana'huërahuë,” ta'ton, co Paono nohuantërinhuë' Asia parti hua'quicaso'. Napoaton manorahuatoï, co Ipiשוquë nonshiraihuë'.

Ansiano'sa' Ipiשוquë ya'huëpisopita pënënahuaton, patërinso'

17 Miritokuë nonshirahuaton, Ipiשוquë nanan a'parin. “Ya'ipi ansiano'sa' sha'huitëquë' huë'ina',” itërin. Sha'huitonpachinara, a'naroáchin huë'pi Paono nicacaiso marë'.

18 Huë'pachinara, Paonori itapon: “Iporaso' iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma', noya natanco. Ya'nan Asia parti canquirahuë quëran huarë' nohuitëramaco. Ya'ipi ninahuëso' ni'nama'. Ya'ipiya nitotërama'. Co caso' chiorahuë'. Nani tahuëri pënënanquëma'.

19 Quisocristoíchin natëto, Yosë marë' sacatërahuë. Co a'napita nocanahuë'. ‘Caso' noya noyaco,’ co tënahué'. A'na tahuëri sëtato, na'nërahuë. Cotioro'sa' na'con chinotërinaco tëpainacoso marë'. Chiniquën aparisitërinaco.

20 Napotopirinacohué', ahuantato pënënanquëma'. Co të'huato, ta'tërahuë'. Quisoso nanamën no'tëquën sha'huitëranquëma' noya imacamaso marë'. Niyontonpatamara, a'chintëranquëma'. Naporahuaton, a'naya a'naya pëinëmaquënta' paato, a'chintantaranquëma'.

21 Co cotioro'saráchin pënënahué'. Cricoro'santa' pënënahué. ‘Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Siniro Quisoso natëco huachi. Inasáchin anoyacancantërinpoaso', itëranquëma'. Ya'ipinquëma' a'chintëranquëma'.

22 Iporaso nipirinhué' Ispirito Santo natëto, Quirosarinquë pa'sarahué. Ma'sona onpotaponaco nimara, co caso' nitotërahuë'.

23 Nisha nisha ninanoro'saquë pa'patora, Ispirito Santo nohuanton, sha'huitëra'piarinaco: ‘Quirosarinquë pa'patan, tashinan pëiquë po'moarinenquën, chiniquën aparisitarinenquën, itërinaco.

24 Yatëpapirinacohuënta', co caso' të'huatërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Siniro Quisoso natëa'huasoáchin cancantërahuë. Iráca ina sha'huitërinco a'china'huaso marë'. ‘Yosëri ya'ipi piyapi nosoroaton, anoyacancantacaso' nohuantërin. Ina

noya nanan chachin a'chintonquë', itërinco. Napoaton paato, a'chintárahüë. Co chimina'huaso' të'huatërahüë'.

²⁵ Hua'qui' ya'huëramaquë pa'sápato, Yosë hua'anëntërinpoaso' a'chintopiranquëmahuë', apira pa'sarahüë huachi. Co huachi quënanaramacohüë'.

²⁶⁻²⁷ Ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' nani sha'huitëranquëma'. Napoaton no'tëquën itëranquëma'. Insosona co natëhuachinahuë', ina marë' co Yosë ana'intarincohuë'. Inahuara tëhuënënaquë nina'intapi.

²⁸ Canpitanta' ni'cona pi'pian tëranta' Yosë naniantotama'. Quisoso imapisopitanta' noya ni'co'. Ispirito Santo nani acorinquëma' hua'anën pochin nicacamaso marë'. Inapitanta' Yosë huëntonënuquë ya'conpi. Quisoso chiminaton, aya'coninpoa'.

²⁹ Nani pa'pato, co noyahuë' quëmapi'sa' huë'sapi. Canoniri ma'sha maninso pochachin yaocoiarinënuquëma'. Pa'sápatoña', anishacancantapi. Co nosoroarinënuquëmahuë'. Ina nani nitotërahüë'.

³⁰ A'naquëonta' Quisoso imaponaraihuë', a'porahuatona', nisha a'chinapona'. Yanonpintarinënuquëma'. Inahua' imacamaso marë' napotarinënuquëma'.

³¹ Napoaton iyaro'sa', ni'cona nonpintochinënuquëma'. Cara pi'ipi catahuanquëma'. Tahuërirë chachin, tashirë chachin pënënanquëma'. Na'con nosororanquëma' ni'ton, na'nëto, a'naya a'nayanquëma' pënënanquëma'. Ina yonquiatoma', nipënëncó', nicatahuaco'.

³² Pa'pato, Yosë noya a'painquëma'. Quiricanën quëran nontarinquëma'. Ina quëran nosororinpoaso' anitotarinpoo'. Ina natëhuatama', achinicananarinquëma'. Oshaquëran noya noya cancantarama'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri ya'ipi sha'huitërinpoaso' noya acotarinpoo'.

³³ A'chintohuatënuquëmara, co aquëtë' coriqui yonquirahuë'. A'na piyapi coriquinën co nohuantaparahuë'. Co a'mopiso tëranta' noyapatërahüë'.

³⁴ Caora sacatonëhuë quëran coshatërahüë, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Ca'tanincosopitanta' quëtërahüë. Ina nitotërama'.

³⁵ Canpitanta' nonanco. Sacatatoma', pahuantërinso' ma'sha quëtoco'. Siniro Quisoso noninso' yonquico'. 'A'napita ma'sha topinan quëtohuachinquëma', noya cancantërama'. Nipirinhuë', canpitarinta' nosoroatoma', topinan quëtohuatama', noya noya cancantarama', tënin Quisoso," itërin Paonori.

³⁶ Ina tosahuaton, inapitarë chachin isonin. Napohuachinara, Yosë nontërin inapita catahuacaso marë'.

³⁷ Naporo' ya'ipiya sētatona', na'nēpi. Paono iporahuatona', apinopi.

³⁸ “Co huachi quēnanaramacohuē',” tēninsō marē' na'con sētopi. Ina quēran nanchaquē huarē' imapi.

21

Co tē'huatonahuē', Quirosarinquē paantarinsō'

¹ Imapisopita nani nontahuatoī, panca nanchaquē pipirai. Cosēquē no'tēērai. Tahuērinqüē Notasēquē canconai. Ina quēran Pataraqüē canconahuatoī, nonshirai.

² Inaquē a'na nancha quēnancoantarai, Pinisia parti yapa'sarinso'. Inaquē ya'conahuatoī, paantarai.

³ Chipri so'ton notērahuaatoī, ahuēnan quēran na'huētērai. Pa'sahuatoī, Siria parti canconai. Tiroquē ma'sha oshicaso' ni'ton, inaquē nonshirai.

⁴ Quisoso imapisopita quēnanconahuatoī, inaquē a'na simana pochin yacapatonaī. Ispirito Santo nohuanton, Paono pēnēnpi: “Ama Quirosarinquē paquēsohuē', aparisitochinēn,” itopirinahuē'.

⁵ Simana nanihuachina, paantarai. Yapa'patēira, niano yonsanquē huarē' imarinacoi. Sa'inarē chachin, hui'ninpitare chachin ca'taninacoi. Nonshinanquē isonconahuatoī, Yosē nontērai.

⁶ Ina quēran imapisopita nontahuatoī, nanchaquē ya'coantarai. Ya'huēhuano'saso nipirinhue' ya'huēpi'pa' paantapi.

⁷ Tiro quēran pipirahuatoī, Torimaitaquē canconai. Imapisopita nontahuatoī, a'na tahuērira' i'huatonai.

⁸ Tahuērinqüē pipiantarahuaatoī, Sisariaquē canconai. Inaquē nonshirahuatoī, Pinipi pēinēnquē yacapatonaī. Inaso' irāca Quirosarinquē acopi ca'tano'sa' catahuacaso marē'. Canchisēya'pi acohuachinara, inanta' acopi. Iporaso huachi noya nanan sha'huirárin.

⁹ Catapini hui'ninpita ya'huētērin. Nano'sa' niponaraihuē', co so'yapihuē'. Ispirito Santori catahuarin Yosēri anitotērinso sha'huicaiso'.

¹⁰ Inaquē hua'quimiáchin ya'huasocoi, a'na pēnēntona'pi Cotia parti quēran o'marin, Acapo itopiso'.

¹¹ Huē'sahuaton, Paono sintoronēn ocoirahuaton, inaora tanpaquēn nantēnē chachin nitonporin.

—Ispirito Santo nohuanton iyasha, ninorahuē. Quirosarinquē pa'patan, sintoronēnquē nitonporahuēso pochachin cotioro'sa' tonpoarinēnquēn. Nisha piyapi'saquē yo'coaninēnquēn ana'intinēnquēnso marē', itērin.

12 Natanahuatoi: “Ama Quirosarinquë paquësohuë,” itopiraihuë'. Inaquë ya'huëpispitarinta' inachachin napotopirinahuë', co yanatërincoihuë'.

13 —¿Onpoatonta' na'nëtima' asëtaramaco? Ama huachi na'nëcosohuë'. Inatohua' pa'pato, yatonpoarinaco. Nipirinhuë', yapa'sarahuë. Sinioro Quisoso imarahuëso marë' yatëpapirinacohuënta', pa'sarahuë, itërincoi.

14 Hua'qui' nontopiraihuë', inachachin yonquirin ni'ton: —Noyahua'. Sinioro nohuantohuachin, paquë nipachin, itërai.

15 Ina quëran ma'shanëhuëpita taparahuatoi, Quirosarinquë paantarai.

16 Pa'patoira, a'naquën imapisopita ca'taninacoi. Mason pëinënuquë quëparinacoi yacapata'huaiso marë'. Inaso' Chipri quëran huë'nin, iráca imarinsó'.

Santiago nontërinso'

17 Quirosarinquë canconpatoira, imapisopita nóya nontërinacoi. Huë'naiso marë' noya cancantopi.

18 Tahuëririnquë Paono pa'nin Santiago nicapon. Quiyanta' pa'nai. Ya'ipi ansiano'sa' inaquë nani niyontopi.

19 “Huë'cama, iyaro'sa',” itahuaton, Paonori itantapon: “Nani hua'qui' Quisocristo nanamën a'chinahuë. Nisha piyapi'sa' a'chintëra'piarahuë. Yosë catahuarincoi ni'ton, noya natanatona', na'a imasapi huachi,” itërin. Ya'ipi a'chininsó' sha'huítërin.

20 Natanahuatona', “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, nisha piyapi'santa' imasapi paya,” topi a'naya a'naya. Ina quëran itantapi:

—Noya iyasha nipirinhuë', isëquë na'a huaranca cotioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', Moisësë iráca pënëntërinso' yanatëpi anta'. “Inanta' natëcaso' ya'huërin,” topi.

21 Inapitaso' nonpin nanan natantopi. “Paono nisha piyapi'sa' ya'huërinquë paaton, cotioro'sa' inaquë ya'huëpispita nisha a'chintërin. ‘Moisësë pënëntërinso' a'poco'. Ama huachi hui'namapita marca acotocosohuë'; tënin Paono pënëntaton. Co nohuantërinhuë' iráca napopiso' natëcaiso',” topi, natantopi.

22 ¿Ma'ta' iporasó' onpoa'ahua' nonpintopiso' ama natëcaiso marëhuë'? Huë'nanso' onpopionta' piyapi'sa' nitotapona'.

23 Nani yonquirai ni'ton, natancoi sha'huichinquën ma'sona nicamasó'. Catapini quëmapi'sa' isëquë ya'huëpi. Nani Yosë nontopi ma'sha nicacaisó'.

24 Inapita quëparahuaton, catahuaquë' iráca pënëntërinso' natëcaiso marë'. Yosë chinotopiso pëiquë quëparahuaton, pahuërapitëquë' ma'sha Yosë marë' tëpacaisó'. Ina quëran

niya'irapi. Inapotohuatan, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinënquën. "Paononta' Moisésë pënëntërinso' natërin. Nonpin nanan natantërehua," tosapi.

²⁵ Nisha piyapi'saso nipirinhue' nani ninshitërai. "Quisocristo imapatama', co ya'ipi iráca pënëntërinso' natëcamaso' ya'huërinhue'. Isoíchin sha'huichinquëma' ama nicacamaso marëhue'. A'naquën ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco'. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huënainën noya inquipirinhue', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohue'. Naporahuaton, ama monshihuancosohue'. Cotioro'sacoi pënëntëraiso' na'con ya'huëpirinhue', inaíchin natëcamaso' ya'huërin," tēnai, nisha piyapi'sa' ninshitatoí, itërin Santiacori.

Paono mapiso'

²⁶ Itohuachina, "Noyahua'. Napo'i nipachin," itërin Paonori. Tahuëririnquë catapiniya'pi quëparin. Iráca pënëntërinso' natërahuatona', Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi. Ya'conahuatona', corto hua'an sha'huitopi: "Canchisë tahuëri huë'sápoi Yosë camaitërinso' natëtoi oshanëhuëi inquica'huaiso marë'. Tahuëri nanihuachin, ma'sha quësarai canpitari tēpatoma' ahuiquitamaso marë'," itopi.

²⁷ Canchisë tahuëri nanirihuachina, Yosë chinotopiso pëiquë paantapi. Inaquë a'naquën cotioro'sa Asia parti quëran huë'pisopitari quënanpi. Paono quënanahuatona', mapi. Ya'ipi piyapi'sa' ano'huitopi.

²⁸ "¡Huëco' iyaro'sa' catahuacoí! Iso quëmapi ya'ipi parti paa-ton, nisha a'chinarin. 'Cotioro'saso' co no'tëquën a'chinpihuë'. Moisésë pënëntërinso' a'poco', tēnin. Naporahuaton, Yosë chinotopiso pëi' co huachi noya ni'ninhue'. Ni'cochi. Crico piyapi'sa' isëquë chachin ichiya'conin ni'ton, Yosë pëinën tapiarin. Co inapitaso' ya'conacasohue' nipirinhue'," toconpi.

²⁹ I'hua Paonori Toropimo quëparahuaton, ninano' pa'tërin, cotioro'sari quënanpi. Ipiquoë ya'huërin ni'ton, Crico piyapi inaso'. "Nisha piyapi nipirinhue', Yosë chinotopiso pëiquë ichiya'conin," tēcatona napopi.

³⁰ Natanahuatona', notohuaro' piyapi'sa' no'huitopi. Yosë chinotopiso pëiquë ta'arahuatona', Paono mapi. Masahuatona', ocoicaiso marë' ohuararachinpi. Nani ocoihuachinara, ya'coana oncotopi.

³¹ Paono yatëparapiso', capitan hua'anso' natantërin. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita yaniahuërapí, natantërin.

³² Natantahuaton, sontaro'sa', capitano'sa', inapita amatahuaton, quëparin. Ta'arahuatona', piyapi'sa' niyontonpiguë pa'sapi. Sontaro'sa' ya'caritërahuachinara, cotioro'sari quënanahuatona', co huachi Paono ahuëpihuë'.

³³ Capitan hua'ani canconahuaton, Paono maconin. "Cato' catinaquë tonpotanpatëquë'," itohuachina, a'na sontarori nitonpotanpatërin. A'na tanpain quëraonta' a'na sontarori inapotërin. Inapotohuachinara, capitanso' piyapi'sa' natanin: "¿Ma'ninta' iso quëmapi? ¿Ma'ta' onporinso'?" tënin.

³⁴ Napoaponahuë', chiniquën nonatona', nisha nisha sha'huitopi. Noncaroapi ni'ton, co nanitërinhuë' no'tëquën natanacaso'. Napoaton: "Sontaro'sa' ya'huëpiguë quëpaco'," itërin.

³⁵⁻³⁶ Quëpahuachinara, ya'ipi piyapi'sari imasapi. "Tëpachinaco'," itërapí. Pëi' nanpënanquë canconahuatona', na'con na'con no'huitona', yaahuëpi. Napoaton sontaro'sari Paono inápaquë pitëtërahuatona', quëpapi.

No'huitona'piro'sa' nontërinso'

³⁷ Pëiquë yaya'compachinara, Paonori capitan itapon:

—Sinioro capitan, pi'pian nonchinquën topirahuë', itërin.

—¿Crico nananquë nonan ti? itërin.

—Ina nananquë mini nonahuë, itërin.

³⁸ —Iquipito piyapinquën ta'ma topirahuë'. Inaso' i'huamiáchin copirno no'huiton, catapini huaranca tirocoro'sa', inotëro parti quëparin, itërin.

³⁹ —Co inacohuë'. Caso' cotio quëmapico. Tarsoquë nasitërahuë. Inaso' panca ninano', Sirisia parti ya'huërinso'. Ya'ipi piyapi'sa' nohuitopi. Isopita piyapi'sa' nonchi, topirahuë', itërin.

⁴⁰ "Inta nipachin, nontëquë'," itërin. Paono nanpënanquë huanirahuaton, anqui anquita'parin. Piyapi'sari ni'sahuatona', copica topi huachi. Napohuachinara, Paonori cotio nananquë itapon:

22

¹ "Natanco iyaro'sa', apiro'sa', pi'pian yanontëranquëma'. Caso co manta' onporahuë'," tënin.

² Cotio nananquë nonsarinso natanahuatona', aquë aquëtë ta'topi. Napohuachinara, itaantarín:

³ "Canta' iyaro'sa' cotio piyapico. Tarsoquë nasitërahuë. Sirisia parti nasitopirahuë', isëquë huëcato, hui'napitërahuë. Maistro Camariro a'chintërinco. Shimashonënpoa' pënëntërinso chachin ya'ipi a'chintërinco. Hua'huatapo quëran huarë' chiniquën Yosë yonquirahuë. A'naya tëranta' nisha yonquihuachinara, canpita pochachin no'huirahuë.

4 Iráca na'a Quisoso imapisopita aparisitërahuë. Yatëparahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, tashinan pëiquë po'morahuë. Sanapi'sa quëran huarë' inaquë po'morahuë.

5 Yanitotohuatama', corto hua'an chini chiniquën nanantërinson'ta' inachachin sha'huitarinquëma'. Cotio ansiano'santa' nitotopi. Inapitaso' quirica ninshitërinaco iyaro'sa' Tamascoquë ya'huëpisopita quëtona'huaso marë'. Inatohua' pa'nahuë Quisoso imapisopita maca'huaso marë'. 'Tonporahuato, Quirosarinquë quëmaarahuë ana'intacaiso marë', ta'to,' pa'nahuë.

Quisosori ya'notërinso' sha'huiantarinsó'
(Hechos 9.1-19; 26.12-18)

6 Pa'sápatoi Tamascoquë ya'caritërarai. Camotëchin nisahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërinco.

7 No'paquë anotahuato, inápa quëran nontërinco'so' natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?' itërinco.

8 '¿Inquënta' quëmaso' Siniro?' itërahuë. 'Ca Quisosoco, Nasaritoquë ya'huërahuëso'. Aparisitaranco,' itërinco.

9 Ca'taninacosopitanta' a'pininsó' ni'pi. Nipirinhue', nontërinco'so' co natanpihuë'.

10 '¿Ma'ta' Siniro onpo'iso'?' itërahuë. 'Huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë a'na quëmapi sha'huitarinquën ma'sona nicamaso',' itërinco.

11 Huënaráchin huënaráchin a'pintërinco ni'ton, co manta' quënantërahuë'. Napoaton ca'tanincosopita matanparahuatonaco, Tamascoquë quëparinaco.

12 Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Yosë noya chinotërinso'. Ananiasë itopi. Moisësë iráca pënëntërinso' no'tëquën natërin. 'Inaso' noya quëmapi, topi ya'ipi cotioro'sa'.

13 Huëcapairahuatonco, nontiirincó. 'Iya Saono. ¡Siniro nohuanton, noya ni'tantaquë!' itërinco. Naporo chachin noya ni'taantarahuato, ina quënanahuë.

14 Ina quëran itaantarincó: 'Yosë chinotëre'huaso' nani huayoninquën nohuantërinso' chachin nitotamaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso ya'notërinquën. Noya noya inaso'. Nontërinquënso' natanan.

15 Yosë acorinquën ya'ipi piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Ni'nanso', natananso', inapita sha'huiaran. Ina marë' ya'notërinquën.

16 Napoaton ama hua'quiquësóhuë'. Apiramiáchin huaniquë'. "Quisoso imasarahue huachi," ta'ton, aporihuanquë'. Ina nontohuatan, oshanën inquitarinquën, itërinco.

Nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë' a'parinso'

17 Ina quëran Quirosarinquë paantahuatëra, Yosë chintopiso pëiquë pa'nahuë. Inaquë Yosë nontasoco, hua'narëso pochin ni'nahuë.

18 Quisoso nontaantarinco. 'Manorahuaton, Quirosarin quëran pipiquë'. Ca nanamëhuë sha'huihuatan, co natëarinënguënhuë', itërinco.

19 'Inapita Sinioro nohuitërinaco. A'na parti a'na parti paato, ya'ipi niyontopiso pëiro'saquë ya'conahuë. Inaquë imarinënguënsopita ahuërahuë. Tashinan pëiquë po'morahuë.

20 Istipan quëma nanamën a'chininso marë' tëpahuachinara, canta' ni'nahuë. "Tëpaco'," itërahuë carinta'. Tëpatona'piro'sa' a'mopiso' ocoirahuatona', quëtërinaco, a'pairahuë. Ya'ipiya nohuitërinaco, itërahuë.

21 'Ina nipirinhüë', paquë'. Aquë yaa'paranquën nisha piyapi'sa' a'chintamaso marë', itërinco. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarahüë," tënin Paono.

Capitan hua'ani maninso'

22 Piyapi'sa' noya natanapirinhüë'. "Nisha piyapi'sa' a'chintarahüë," topachina, no'huitaantapi.

"Tëpachinaco'. ¡Pa'pi co noya quëmapihuë'! ¡Chiminchina'in!" itopi.

23 Chiniquën nonsapi. No'huitatona', a'mopiso' pa'tan pa'tantahuatona', inápaquë mo'shiquëpita pa'satapi. Chiniquën no'huitoahuachinara, cotioro'sa' inachintopiso'.

24 Capitan hua'ani ni'sahuaton, sontaro'sa itapon: "Sontaro'sanpoa ya'huërëhuaquë quëparahuatoma', huihuico'. Ma'marësona no'huipiso', sha'huichinpoa'," itërin.

25 Inaquë quëparahuatona', tonpopi huihuicaiso marë'. Tonpopirinhüë', capitan inaquë huaniarin ni'ton, Paonori itapon:

—Caso' Noma piyapico nipirahuë', yahuihuiramaco. Co napotamacoso ya'huërinhuë'. Co coisë nitotopirinhüë', ¿yahuihuiramaco ti? itërin Paonori.

26 Ina natanahuaton, capitan hua'an sha'huitapon pa'nin.

—¿Ma'ta' ipora onpoapon? Paso' quëmapi Noma piyapi nipirinhüë', yahuihuitëran. Ni'quëna copirno no'huihuachinquën, itërin.

27 Napotohuachina, capitan hua'ani huëcapairahuaton:

—¿Quëmaso' Noma piyapinquën ti? itiirin.

—Inaco mini, itërin Paonori.

28 —Na'con pahuërëtrato, Noma piyapi ya'conahuë, itërin capitan hua'ani.

—Caso nipirinhüé' nasitërahuë quëran huarë' Noma piyapico. Tatahuë Noma piyapi ni'ton, canta' inapochachin ninahuë, ténin Paono.

²⁹ Ina natanahuatona', co huachi huihuipihuë'. Capitan hua'aonta' pa'yanaton, të'huarin. Noma piyapi nipirinhüé', catinaquë tonporinso marë' copirno të'huatërin.

Cotio hua'ano'sa' Paonori sha'huitërinso'

³⁰ Tahuëririnquë capitan hua'ani yanatantërin. “¿Ma'marëta' cotioro'sari sha'huirapipi?” ta'ton, sontaro'sa' sha'huitërin Paono ocoicaiso marë'. Naporahuaton, ya'ipi cotio hua'ano'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisonta' amatërin. Nani niyontonpachinara, inaquë Paono quëparin natanacaiso marë'.

23

¹ Paono ya'conahuaton, hua'ano'sa' notëërahuaton, itapon:

—Ipora iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma' natanco. Hua'huatapo quëran huarë' noya ninahuë. Yosë ni'sárinco, co manta' onporahuë', itërin.

² Naporo tahuëri'sa' Ananiasë itopiso', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nisarin. Inari huanipapisopita itapon:

—Ahuëananco', itërin. Napohuachina, huaniparinsoari ahuëananin. Napotihuachina, Paonori itapon:

³ —Quëmaso' nonpintëinquën. ¡Yosë ahuëarinquën quëmanta'! “Moisësë pënëntërinso' natëto, ana'intarahuë,” taponahuë', ¿onpoatonta' sha'huitëran ahuëincoso'? Moisësë chachin pënëninpoa' ama topinan quëran piyapi ahuëcaso marëhuë', itërin.

⁴ —Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nipirinhüé', ¿no'huaton, nonapiran ti? itopi.

⁵ —Co'chi iyaro'sa' nohuitatorahuë', naporahuë paya. Tëhuëenchachin Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Co hua'anënpoa' nonapicaso' ya'huërinhuë',” ténin, itërin Paonori.

⁶ Cotio hua'ano'sa' huë'pisopita co napopianachin yonquipihuë'. Patoma satoro'sa', patomaso', parisioro'sa'. Ina yonquiaton, Paonori itantarin:

—Caso' iyaro'sa', Parisioco. Shimashonëhuëpitanta' parisioro'sa' chachin. “Yosë ananpitaantarinpoa',” ténahuëso marë' isopita sha'huirapirinaco, itërin.

⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', satoro'sa', inahua capini nino'huipi. Nisha nisha yonquipi.

⁸ Satoro'saso' co natëtona'piro'sahuë'. “Co Yosë ananpitaantarinpoahuë'. Co hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoahuë'. Co anquëniro'sa' tëranta' ya'huëpihuë',” toconpi. Parisioro'saso

nipirinhü' natëpi. “Hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, Yosë ananpitaantarinpoa'. Anquëniro'santa' ya'huërin,” topi.

⁹ Napoaton ninontatona', noncaroapi. Parisio maistro'sa' huanirahuatona', chiniquën nonpi.

—Iso quëmapiso' noya, tënai. Co manta' onporinhüë'. Anquëni noninso' natamara. Hua'yani a'na nontomara, tënin a'naquën. Napohuachinara, satorioso'sa' no'huitopi.

¹⁰ Chiniquën nino'huitona', niahuërapi. Napoaton capitan hua'ani sontaro'sa' camairin.

—Maconco' tëpahuachina', itërin. Napotohuachina, sontaro'sa' pa'pi. Paono osërëconahuatona', sontaro'sa' ya'huëpiquë quëpaantapi.

¹¹ Naporo' tashi' Siniorori ya'notimarahuaton, Paono itapon: “¡Ama të'huatonhuë', chiniquën cancantëquë'! Quirosarinquë nanamëhuë nani sha'huiran. Inapochachin Nomaquënta' paaton, sha'huiantamaso' ya'huërin,” itërin.

Paono yatëpapiso'

¹² Tahuëririnquë a'naquën cotioro'sa' chinotopi Paono tëpacaiso'. “Ama huachi ca'ahuasohüë'. Ama o'oahuasohüë'. Paono tëpaquë huarë' ca'ahua'. Co tëparihuarahuë' ca'patëhua', Yosë ana'inchinpoa',” nitopi.

¹³ Catapini shoncaya'pi pochin napopi.

¹⁴ Naporahuatona', paatona', cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita nontopi.

—Nani huachi anoyatërai. Co huachi coshataraihuë'. Paono tëpaquë huarë' coshataantarai. Yoscoarë' tëpaarai, tënai.

¹⁵ Napoaton capitan hua'an sha'huitoco' Paono quënta'in. “Tashiraya yanontantarai no'tëquën nitota'huaiso marë',” itoco'. Quiyaso nipirinhüë' na'pitato, ninaarai. Ya'caritohuachin, a'naroáchin masahuato, tëpaarai, itopi.

¹⁶ Paono apia'huainso nipirinhüë', yatëpapiso' natantërin. Inaso', oshin hua'huin. Natantahuaton, sontaro'sa' ya'huëpiquë paaton, Paono sha'huitërin.

¹⁷ Sha'huitohuachina, a'na capitan amatërin.

—Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin, itërin.

¹⁸ Napohuachina, hua'anënuquë quëparahuaton, itonin:

—Sontaro'sa' ya'huëpiquë Paono amatërinco. “Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin,” itërinco ni'ton, quënahüë, itërin.

¹⁹ Capitan hua'ani matanparahuaton, amashamiachin quëparin ama piyapi'sari natanacaiso marëhuë'.

—¿Ma'ta' yasha'huitërancoso'? itërin.

20 —Cotio hua'ano'sa' nani chinotopi Paono amatacaiso marè'. “Tashiraya Paono quènantaquè' nontanta'ii. Naporinso', aquètè huarè' yanitotèrai,” itarinènquèn.

21 Nipirinhue', ama natèquèsohuè'. Catapini shonca na'con piyapi'sari chinotopi tèpacaiso marè'. Po'oana quèran ninarapi tèpacaiso marè'. Co huachi coshatapihuè'. Co o'osapihuè'. Paono tèpai huarè' coshatacaiso' yonquipi. Iporaso' quèma ninarinèn nohuantopiso chachin nitamaso', itèrin.

22 —Sha'huitèrancoso' api, ama insonta' sha'huitèquèsohuè', itahuaton hui'napi a'parin.

Paono a'na parti quèpapiso'

23 Ina quèran cato' capitano'sa' amatèrin.

—Apira ma'sha tapaco' Sisariaquè pacacamaso marè'. Cato pasa sontaro'sa' sha'huitonquè' pa'ina'. Cahuarioquè pa'na'piro'santa' canchisè shonca quèpaquè'. Nansahuano'sa' cato pasa quèpaquè'. Ya'ipi tapatèquè' yayonotashirahuaso' pacacamaquèma'.

24 Cato' cahuario quèpaco' Paono paacaso marè'. Noya a'pairahuatoma', hua'an Huirisè quètonco', itèrin.

25 Ina quèran quirica ninshitèrin hua'an quètacaiso marè'.

26 “Sinioro hua'an Huirisè. ¿Noyanquèn quèmanta'? Ca Craotio Nisiasèco ninshitaranquèn, ni'què'. Quèmaso' chiniquèn nanantèran ni'ton, pi'pian sha'huichinquèn.

27 Iso quèmapi a'pataranquèn, cotioro'sari mapiso'. Yatèpapurinahuè', quènanahuato, sontaro'sa' a'parahuè osèrètacaiso marè'. Inaso' Noma piyapi ni'ton, osèrètèrahuè'.

28 ‘¿Ma'marèta' sha'huirapipiso?’ ta'to, cotio hua'ano'saquè quèparahuè nitota'huaso marè'.

29 ‘Cotio pènèntèrinso' co natèrinhuè', toconpi. Inaíchín sha'huirapipi. Co manta' onporinhue'. Co chiminacaso' ya'huèrinhuè'. Coni tashinan pèiquè tèranta' po'mocaso' ya'huèrinhuè'.

30 Ina quèran cotioro'sa' chinotopi tèpacaiso', natantèrahuè'. Napoaton a'naroáchin a'patèranquèn. Cotioro'santa' nani sha'huitèrahuè ya'huèranquè paatona' sha'huirapicaiso marè'. Nani huachi,” itèrin, ninshitaton.

31 Ina quèran sontaro'saso' natèrahuatona', Paono quèpapi. Tashi' nipirinhue', Antipatèrisè'pa' quèpapi.

32 Tahuèrinquè sontaro'saso' ya'huèpiquè panantapi. Cahuarioquè pa'na'piro'saichin Paono quèpapi.

33 Sisariaquè canconahuatona', quirica hua'an quètonpi. Paononta' yo'conpi.

³⁴ Hua'anso' quirica nontahuaton, itapon: “¿Inso partita' hua'huatëranso'?” itërin. “Sirisia parti hua'huatërahüë,” itërin Paonori.

³⁵ —Sha'huirapirinënsopita canquihuachina', ya'ipiya natanarahüë, itërin. Ina tosahuaton, sontaro'sa' camairin Paono quëpacaiso marë'.

—Hua'an Irotisë pëinënquë quëparahuatoma', a'paico' ta'ahuachin, itërin.

24

Hua'an Huirisëquë sha'huirapipiso'

¹ A'natërápo tahuëri nanihuachina, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' canquirin, Ananiasë itopiso'. A'naquën cotio ansiano'sari ca'tanpi. Nonapina'pi hua'aonta' huë'nin, Tirotoro itopiso'. Huirisë ya'huërinquë huë'sahuatona', Paono sha'huirapipi.

² Paono quëntahuachinara, Tirotorori itërin:

—Ipora sinioro hua'an, pi'pian nonchinquën natanco. Ma noya quëmaso' hua'anëntërancoi. Noya yonquiaton, na'con catahuancoi ni'ton, sano ya'huërai.

³ Ina marë' ya'ipicoi noya ni'nainquën. “Yosparinquën,” itërainquën. Quëmaso' tëhuënhachin chiniquën nanantëran.

⁴ Apira pi'pisha yanontaranquën, noya natanco. Co hua'qui' nontaranquënhüë'.

⁵ Iso quëmapi Paono itopiso' pa'pi co noyahuë', tënai. Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' nisha nisha ayonquirin. A'chinpachina, cotioro'sa' nino'huipi. Ya'ipi parti naporin. Nisha imarin. Nasarinoro'sa' itopiso' imaton, na'a piyapi'sa' a'chintarin imacaiso marë'.

⁶ Yosë chinotopiso pëinta' yatapirin. Nisha piyapi'sa' inaquë ichiya'conin, co inapitaso' ya'conacasohüë' nipirinhüë'. Naporo' quiyari manai. [Quiya coisëquë yaquëpapiraihuë' ana'intacaso marë'.

⁷ Capitan hua'an Nisiasëso nipirinhüë', notohuaro' sontaro'sa' quësahuaton manin. Osërëtërincoi.

⁸ “Noma hua'an ya'huërin'pa' paatoma', sha'huirapico',” itërincoi. Napoaton isëquë huë'nai.] No'tëquën sha'huirapiarai. Quëmari Paono natanquë' inachachin sha'huichinquën, itërin Tirotorori.

⁹ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' inachachin napotopi. “No'tëquën sha'huitërinquën,” itopi.

¹⁰ Ina quëran hua'ani imirin quëran tasatërin Paono nontacaso marë'. Napotohuachina, Paonori itërin:

—Na'a pi'ipi sinioro hua'an quëma hua'anëntërancoi. Napoaton noya cancantato, nontaranquën.

11 I'huamiáchin Quirosarinquë paantarahuë Yosë chinota'huaso marë'. Shonca cato' tahuërichin nisarin pa'nahuëso'. A'napita natanpatan, inachachin sha'huitarinënquën. Co hua'quiyatërarahuë'.

12 Yosë chinotopiso pëiquë pa'patora, co insonta' no'huirahuë'. Niyontonpiso pëiquënta' noya pa'nahuë. Co cachiquë tëranta' chiníquën a'chinahuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, co sha'huitërahuë' nino'huicaiso'.

13 Topinan quëran nonpinapirinaco. Na'con sha'huirapipirinacohuë', ni'nincoso chachinso co ya'huërinhuë'.

14 "Nisha imarin," topi. Inaíchin no'tëquën nonpi. Tëhuëenchachin Quisoso nanamën imarahuë. Nipirinhüë', Yosë no'tëquën chinotërahuë. Shimashonëhuëpita chinotopiso chachin chinotërahuë canta'. Ya'ipi Yosë quiricanën natërahuë. Iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita yonquirahuë.

15 "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'to natërahuë. "A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ananpitaantarahuë. Noya piyapi'sa', co noya piyapi'sahuë', ya'ipi ananpitaantarahuë," ténin Yosë. Ina tahuëri caso' ninarahuë. Isopitanta' ina ninarapi.

16 Napoaton nani tahuëriya Yosë no'tëquën yanatërahuë. Piyapi'santa' co yanonpintërahuë'.

17 Iráca Quirosarinquë ya'huëpirahuë'. Na'a pi'ipi a'na parti pa'nahuë quëran i'huamiáchin inaquë paantarahuë. Sa'ahuario'sa' nosoroato, coriqui quëta'huaso marë' pa'nahuë. Ma'sha Yosë quëta'huaso marënta' pa'nahuë.

18 Iráca pënëntërinso' natëto, Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpirahuë', co manta' onporahuë'. Co piyapi'sa' ayontonahuë'. Co ca nohuanto nino'huipihuë'. Inaquë cotioro'sa' Asia parti ya'huëpisopita quënaninaco.

19 Inapita mini isëquë huë'sahuatona', sha'huirapiitonacohuë', co huë'pihuë'.

20 I'hua cotio hua'ano'sa' niyontonpachinara, amatërinaco. Isopita nataninaco. Ma'sona onporahuëso' sha'huichinën.

21 Naporo' isoíchin napotërahuë. "Yosë ananpitaantarapoa' ténahuëso marë' ipora sha'huirapirinaco," itërahuë, ténin Paono.

22 Ina natanahuaton:

—Noyahua'. Nani natananquën. Capitan hua'an Nisiasë o'mahuachin, iso nanan yonquiantarahuato, sha'huichinquëma', ténin hua'an. Quisoso nanamën a'chinpiso' noya nitotaton, co aquëtë' yanataninhuë'.

23 Ina quëran capitan sha'huitërin: "Paono noya a'paiquë' ama ta'ainsohuë'. Nipirinhüë', ama tonpoquësohuë'. Nipa-

yarinsopita huë'pachina', noya ya'coina'. Ma'sha pahuanto-huachin, quëchina'," itërin.

²⁴ Hua'quimiáchin quëran Huirisë sa'inë chachin huëantarahuaton, Paono amataantarin. Sa'inso' cotio sanapi, Torosira itopi. Paono huë'pachina, itapon:

“Quisocristo imaranso' sha'huitocoi noya nitochii,” ito-huachina, “Tëhuënychachin Quisocristo imarahüë.

²⁵ Yosë sha'huitërinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso'. A'na tahuëri coisë pochin nicaton, ya'ipi piyapi'sa' natanarin. Co noyahuë' nipisopita ana'intarin,” tënin Paono. Napotohuachina, hua'an pa'pi pa'yanin.

—Nani huachi. Iporaso' paquë'. A'na tahuëri yanontaan-tahuatënguën, amataantaranquën, itërin.

²⁶ “Paono pahuëreaponco pipicaso marë' nimara,” ta'ton, hua'qui quëran hua'qui quëran amataantarin nontacaso marë'. Na'aro' Paono nontopirinhüë'.

²⁷ Cato' pi'ipi nanihuachina, nisha hua'an ya'coantarin, Porsio Pisto itopiso'. Huirisëso' pipirin huachi. Pipiponahuë', co Paono ocoirinhüë'. “Cotioro'sa' no'huihuachinaco,” ta'ton, co ocoirinhüë'.

25

Hua'an Pistoquë sha'huirapiantapiso'

¹ Nasha hua'an canquirin huachi, Pisto itopiso'. Sisariaquë huëcaton, cara tahuëri i'huatërin. Ina quëran Quirosarinquë pa'nin.

² Inaquë pa'pachina, cotio hua'ano'sa', corto hua'ano'sa', inapitari Paono sha'huirapipi.

³ “Quirosarinquë quënantaquë', natanta'ii, topiraihuë',” itopi. Nani chinotopi na'pirahuatona', iraquë tëpacaiso marë'.

⁴ Napotopirinhüë', co hua'an nohuantërinhuë'.

“Inca. Co yaquëntarahüë'. Sisariaquë a'pairapi. Co hua'qui quëranhuë' inaquë canta' paantarahuë,” tënin.

⁵ —Napoaton pa'pato, caraíchin hua'anquëma' huëco' pa'ahua', tënahüë. Paono co noyahuë' nipachin, inaquë sha'huirapico', itërin.

⁶ Inaquë shonca tahuëri pochin i'huatantarahuaton, Sisariaquë paantarin. Tahuëririnquë coisë shiranënguë huënsërahuaton, Paono amatërin.

⁷ Cotioro'sa' Quirosarin quëran nani o'mapi ni'ton, Paono huë'pachina, ahuancanapirahuatona', na'con sha'huirapiapi. Nisha nisha sha'huirapipirinhüë', co ni'ninso' chachin ya'huërinhuë'.

⁸ Ina quëran Paonori itërin:

—Iraca quëran huarë', siniro hua'an, noya ninahuë. Co manta' onporahuë'. Moisésë pënëntërinso' cotioro'sari natëhuachinara, co ina marë' no'huirahuë'. Yosë chinotopiso pëinta' co tapirahuë'. Co nisha piyapi ichiya'conahuë'. Noma copirnonta' natërahuë. Co onporonta' piyapi'sa' sha'huitërahuë' ina no'huicaiso'. Topinan quëran sha'huirapirinaco, itërin.

⁹ Noya natanpirinhuë', hua'an co nohuantërinhuë' cotioro'sari no'huicaiso' ni'ton, Paono itërin:

—¿Nohuantëran Quirosarinquë paacaso'? Inaquë sha'huirapihuachinën, cari natanpato, sha'huitaranquën, itërin.

¹⁰ —Co nohuantërahuë'. Quëmaso' Noma copirno acorinquën ni'ton, nontaranquën. Sha'huirapirinacoso' isëquë anoyatacaso' ya'huërin. Co manta' cotioro'sa' onpotërahuësosuhë', nitotëran.

¹¹ Tëpatona'pi, copirno no'huina'pi, inapita tēpacaso' ya'huërin. Ina pochinco canta' naporini, tēpainacoso' nohuanchitohuë'. Nipirinhuë', nonpinapihuachinaco, co cotioro'saquë yocancoso' ya'huërinhuë', tēnahuë. Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin, itërin Paonori.

¹² “Noma copirnosos' chini chiniquën nanantërin ni'ton, co topinan a'parëhuë',” ta'ton, coisënënpita nontërin. Nani non-tohuachina, Paono itantarin:

—Noma copirno chachin yanontëran ni'quëhuarë', ina ya'huërin'pa' a'paaranquën, nontonquë', itërin.

Acripa hua'an canquirinso'

¹³ Hua'quimiáchin quëran a'na hua'an chiniquën nanantërinso' canquirin, Acripa itopiso'. Sisariaquë huë'nin Pisto nicapon. A'na sanapinta' huë'nin, Pirinisa itopiso'.

¹⁴ Hua'qui' inaquë yacapatarin ni'ton, Pistori itërin:

—Tashinan pëiquë a'na quëmapi ya'huëarin, Paono itopiso'. Iraca Huirisëri po'morinso'.

¹⁵ I'hua Quirosarinquë ya'huasoco, cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari na'con sha'huirapipi. “Chiniquën ana'intëquë',” itërinaco.

¹⁶ Ina itohuachinacora, cari itapo: “Noma piyapicoi co topinan quëran ana'intëraihuë'. Cato ya'pi ma'sha nionpotohuachinara, cato chachin coisëquë pa'sapi. Sha'huirapihuachina, a'nanta' a'panitacaso' ya'huërin. Ina quëran coisëri noya nitotaton, tēhuëna'pi no'tëquën ana'intarin. Ina pochin Noma piyapicoiso' ninai',” itërahuë.

17 Napoaton isëquë huë'pachinara, co hua'quirahuë'. Tahuëririnquë coisë shiranëinquë huënsërahuato, Paono amatërahuë'.

18 Ina quëran cotioro'sari sha'huirapipi. Panca tëhuëmara ni'ton, sha'huirapiapi, topirahuë', co ina pochin sha'huirapihuë'.

19 "Paono co quiya pochin Yosë chinotërinhuë'. Nisha imarin. A'na quëmapi Quisoso itopiso' chiminaponahuë', nani nanopiantarin," toconin, topi. Ináchin sha'huirapipi.

20 Cotioro'sa' moshapiso' co pi'pisha tëranta' nitotërahuë'. Napoaton Quirosarinquë yaquëpapirahuë' aquëtë' natanta'huaso marë'. "Inaquë sha'huirapiinën," itopirahuë', co nohuantërinhuë'.

21 "Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin," tënin. Napoaton tashinan pëiquë po'moantarahuë. Nanitohuato, Noma copirno nontacaso marë' a'paarahuë, tënin Pisto.

22 —Carinta' nata'in, tënin Acripa.

—Noyahua'. Tashiraya chachin natanaran, itërin Pistori.

23 Tahuëririnquë Acripaso' Pirinisarë chachin huë'pi. Noyasha nitaparahuatona', natanacaiso pëiquë ya'conpi. Capitano'sa', ninano' hua'ano'sa', inapitanta' ya'conpi. Naporahuatona', Paononta' amatopi.

24 Huë'pachina, Pistori itapon:

—Noya siniro hua'an huë'nan. Canpitanta' iyaro'sa', noya huë'nama'. Ya'ipinquëma' yanontaranquëma', natanco. Iso quëmapi ni'co'. Ma'sona onpomara. Ya'ipi cotioro'sari no'huipi. Quirosarinquë sha'huirapipi, isëquënta huëcatona', sha'huirapipi, chiniquéen nonapitona'. "Co noya quëmapihuë'. Atëpatëquë'," itërinaco.

25 Natanpirahuë', co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. "Noma copirno chachin yanontarahuë," itërinco marë' inaquë yaa'papirahuë', co nanitërahuë' topinan a'paca'huaso'.

26 Quiricanta' yaa'papirahuë'. Co nitotërahuë' ma'sona onporinso' ninshita'huaso'. "¿Ma'ta' Noma copirno ichi?" ta'to, Paono amatërahuë natanamaso marë'. Quëmarinta', siniro hua'an, noya natantariquë'. Nani natanpatan, catahuaco ninshichi, topirahuë'.

27 Co topinan a'pacaso' ya'huërinhuë'. Ma'sona onporinso' ninshitahuato sha'huirapicaso' ya'huërin, tënahuë, itërin.

26

Hua'an Acriparinta' Paono natinso'

¹ Ina quëran hua'an Acripari Paono itapon:

—Inta noniquë nipachin. Ma'sona onporanso' sha'huitocoi pa'poyainquën, itërin.

Itohuachina, Paonori anquitahuaton, itapon:

² “Noya sinioro hua'anpa', noya cancantato, nonchinquën natanco. Cotioro'sa' nani na'con sha'huirapirinaco ni'ton, cari no'tëquën sha'huitaranquën.

³ Quëmaso' cotioro'sa' a'chininso' noyá nitotëran. Nisha nisha inachintopiso' ya'ipiya nitotëran. Ama no'huitatonhuë', noya natanco.

Co'huara imashatëraponhuë', Paono naporinso'

⁴ Hua'huatapo quëran huarë' ya'huërahuëso', Quirosarinquënta' ya'huërahuëso', inapita ya'ipi cotioro'sa' nitotopi.

⁵ Caso' Parisioco. Quiyaso' cotioro'sa' imapiso', no'të no'tëquën natërai. Ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. Nohuantopi naporini, inachachin sha'huichitënënuquënhuë'.

⁶⁻⁷ Iráca shimashonënpopita nontaton, Yosëri itërin: 'A'na tahuëri nicha'ësaranguëma', nanpimiatarama', itërin. Ya'ipi cotioro'sa' ina ninapi, shonca cato' huënton chachin ninarapi. Nani tahuëri tashirë chachin ina chinotatona', naporapi. Canta' ina ninarahuë. Ina marë' sinioro hua'an, cotio hua'ano'sa' sha'huirapirinaco.

⁸ A'na tahuëri Yosë ananpitaantarinpoa', tënai. ¿Onpoatomata' canpitaso' co ina yanatëramahuë? tënahüë.

Paonori Quisoso imapisopita aparisitërinso'

⁹ Canta' iráca co Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imarahüë'. Ina imapisopitanta' no'huirahuë. Aparisita'huaso' ya'huërin, topirahuë'.

¹⁰ Quirosarinquë ya'huasoco, Quisoso imapisopita tashinan pëiquë po'morahuë. Cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco po'moa'huaso marë'. Yatëpahuachinara, carinta': 'Tëpaco', itërahuë.

¹¹ Niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuato, na'aro' aparisitërahuë. Quisoso a'pocaiso marë' naporahuë. Chiniquën no'huito, nisha piyapi'sa' ya'huëpiquë huarë' paato, aparisitërahuë.

Paono ya'nan imarinso'

(Hechos 9.1-19; 22.6-16)

¹² A'na tahuëri cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco Tamascoquë paca'huaso marë'. Quisoso imapisopita maca'huaso marë' pa'sapirahuë',

¹³ camotëchin iratërasoco, inápa quëran chiniquën a'pintimarincoi. Pi'i quëran chini chiniquën a'pintërincoi. Huënaráchin huënaráchin ni'nahuë. Ca'tanincosopitanta' ni'pi.

14 Ya'ipicoi no'paquë anotasocoi, Quisoso nontërinco. Cotio nananquë nontërinco, natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco? Ni'quë'. Cahuario yaa'pahuatëra, nara'huaya inëshin nininquë ohuanë'. Cahuariori no'huitaton to'tahuachina, aquë aquëtë' iquitërin. Inapochachin quëmanta' no'huiranco ni'ton, aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaran,' itërinco.

15 '¿Inquënta' quëmaso' Siniro?' itërahuë. 'Ca Quisosoco, aparisitarancoso'.

16 Iporaso nipirinhüë' huaniquë'. Nani acoranquën piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Nani ni'nanco. A'na tahuëri nohuantërahuëso' a'notaranquën. Ya'ipi sha'huiráquë'.

17 Cotioro'sa' yatëpahuachinënquën, nicha'ësarancuën. Nisha piyapi'sa' ya'huëpikuë a'paaranquën. Inapitanta' yatëpahuachinënquën, nicha'ësarancuën.

18 Nisha piyapi'santa' a'chintëquë' nanamëhuë nitochina'. Somaraya pochin cancantatona', co nohuitërinacohüë'. Nanamëhuë a'chintohuatan, nohuitarinaco. Iporaso' tashi pochin cancantopi. Nohuitoahuachinaco, tahuëri pochin cancantapi. Iporaso' sopai hua'ani camaihuachina, natëpi. A'na tahuëriso' Yosë natërapí. Natëtonaco, imapachinaco, oshanëna' Yosëri inquitarin. Ya'ipi natërinacosopita nasha cancan quëtarahuë. Yosë piyapinënpita chachin nisapi,' itërinco.

Paonori natërinso'

19 Napoaton, siniro hua'an, Quisoso inápa quëran ya'notimarinco ni'ton, a'naroáchin imarahüë. Ya'ipi sha'huitoahuachincora, no'tëquën natërahuë.

20 Tamascoquë ya'huëpiso'ton sha'huitërahuë. Ina quëran Quirosarinquënta' sha'huiantarahuë. Ya'ipi Cotia partinta' inachachin sha'huiantarahuë. Nisha piyapi'santa' a'chintërahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco'. Tëhuëenchachin imapatama', noya nisarama', itërahuë.

21 Ina marë' cotioro'sa' no'huirinaco. Yosë chinotopiso pëiquë masahuatonaco, yatëpapurinacohüë',

22 Yosëso' catahuarinco, cha'ërahuë. Napoaton ipora huanta' natërahuë. Ya'ipi piyapi'sa' hua'ano'sa quëran huarë' sha'huitarahuë. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopiso chachin a'chinarahuë:

23 Yosë nohuanton, Cristo chiminapon. Chiminapon-ahuë', Yosëri ananpitaantarín. Ina'ton nantantarin. Ina quëran a'chintapon tahuëri pochin cancantacaiso marë'. Co cotioro'saráchin nicha'ësarinhüë'. Nisha piyapi'santa' nicha'ësarín, topi ninshitatona', ténin.

Hua'aonta' imacaso' Paono nohuantërinso'

²⁴ Ina pochin nontahuachina, Pistori chiniquën itërin:

—¡Paono, quëmaso' hua'yantëran! Na'con quirica nontaton hua'yantëran, itërin.

²⁵ —Co'chi sinioro hua'an hua'yantërahuë' paya. No'tëquën nonahuë. Sano yonquiato, nontaranquëma'.

²⁶ Ya'ipi sha'huitëranquëmaso' hua'an Acripa nani nitotërin. Co po'oana quëran napopihuë'. Ya'ipi piyapi nitotopi. Inanta' nani natantërin. Napoaton co të'huatohuë', ina nontarahuë'.

²⁷ ¿Quëmanta' sinioro hua'an, pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' natëran pa'? Natëran ténahuë caso', itërin Paonori.

²⁸ —Pi'pian nontopirancohuë' a'naromaréachin quëma pochin canta' Cristo ima'i, ¿topiranhuë' ti? itërin Acripari.

²⁹ —Pa'pi nohuantërahuë ca pochachin nicamaso'. Ya'ipinquëma' natanamacosopita ca pochachin nicacamaso' nohuantopirahuë'. Catinaquëachin tonpoinëmaso' co nohuantërahuë'. A'naroáachin imarama naporini, noya niitonhuë'. Hua'qui quëran imapatamanta', noya chachin niitonhuë', itërin Paonori.

³⁰ Ina natanahuaton, hua'an huanirin. Pisto, Pirinisa, ya'ipi inaquë huënsëpisopitarë chachin huanipi.

³¹ Pipirahuatona', inahuara capini ninontopi.

—Iso quëmapi co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Co tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë', nitopi.

³² Ina quëran Acripari Pisto nontaton itapon:

Co Noma copirno chachin nontapon yapa'ninhuë' naporini, ocoicaso' ya'huë'itonhuë', itërin.

27

Nomaquë Paono a'papiso'

¹ Ina quëran Pisto yaa'parincoi. A'napita apiro'santa' yaa'parin. Noma copirno Itaria parti ya'huërin ni'ton, Noma sontaro'sa' capitan Orio itopiso' nontërin inatohua' quëpacaiso marë'. “Paono, apiro'sa', inapita quëpaco,” itohuachina, “Noyahua'. Quëpa'i nipachin,” tënin.

² Inaquë panca nancha ya'huërin, Atramitio quëran huë'ninso'. Asia parti yapa'sarin. A'naya a'naya ninanoquë yachinpirinso'. Inaquë ya'conahuato'i, pipirai. Aristarconta' ca'tanincoi. Inaso' Tisaronicaquë ya'huërin, Masitonia parti nininso'.

³ Tahuëririnquë Sitonquë nonshirai. Inaquë Paono nosoroaton, capitani itërin: “Nipayaransopita ya'huëririnquë yapa'patan, noya paquë',” itërin. Pa'patoira, pahuantërincoisopita quëtërinacoi.

4 Ina quëran pipirahuatoï, Chipriquë canconai. Ihuan niquëran pitarincoï ni'ton, coninan pa'tërai.

5 Ina quëran Sirisia parti, Panpiria parti, inapita pirayan na'huërai. Inapoatoï, Nisia parti canconai. Miraquë nonshiconai.

6 Inaquë capitán a'na nancha quënanin, Aricantria quëran huë'ninso'. Itaria parti yapa'sarin ni'ton, inaquë ichiya'conincoï. Panca nancha inaso'.

7 Pipirahuatoï, sacai' pa'nai. Oshaquëran paatoï, na'a tahuëri quëran Quinitoquë canconai. Ihuan nacapiatoï, panca so'ton Crita itopiso' tahuitonai. Sarmona ya'cariya pa'nai.

8 Inaquë yonsai' pa'tërai. Sacai' pa'sahuatoï, Noya Nonshinano'sa' itopiquë canconai. Ya'cariya a'na ninano' ya'huërin. Nasia itopiso'.

9 Hua'quirai ni'toi, o'napi tahuëri'sa' naniriarin. Naporo quëran huarë' huëhuëpiro' marë pa'tacaso'. Napoaton Paonori itapon:

10 —Ama siniororo'sa' pa'ahuasohuë', ma'sha onpohuatëhua', tënahuë. Pa'patëhua', nancha tapiarëhua'. Ma'sharo'santa' a'paitarihua'. Piyapinpoanta' chimi-itochináchin, itërin.

11 Capitanso nipirinhüë' co natëtërinhuë'. Nancha hua'anën, nancha quëpana'pi, inapita manorapi: "Pa'ahua'," itohuachinara, "Noyahua', pa'ahua' nipachin," tënin capitán.

12 "Iso nonshinanquë co noyahuë' o'napi na'huëanatacaso'. Pinisiquë tëranta' canconamarëhua'. Inaquë o'napi na'huëanatahua'," topi. Napoaton manorapi. Pinisiso' Crita parti ya'huërin. Nonshinanën quëran pi'i pipirinso parti notërin.

Panca ihuani maninso'

13 Ihuan ahüënan quëran huisohuantahuachina, "Iporaso' noya pacacaso'," topachinara, pipirai. Crita yonsai' pa'tërai. Noya pa'sapiraihuë',

14 shiarahuaton, panca ihuan manincoï. Pi'i pipirinso parti quëran huëcaponahuë', norti parti amasha yonsanin.

15 Chiníquën mapachincoira, co nanitërai huë' no'tëca'huaiso'. Ihuansa' topinan quëpaconincoï.

16 Marë huancoanai' so'ton ya'huërin, Caota itopiso'. Co pancanayahuë'. Inataquëchin co ihuan chiníquën pa'ninhüë' ni'ton, ina yonsan yoranai. Ina pa'tasocoi, sacai' niponahuë', poti quëparaiso' a'sonai ama ihuani oshitëcaso marëhuë'.

17 Ohuararahuatona', nanchaquë po'mopi. Ina quëran caporinquë nancha so'quëtopi ama ya'quirapicaso marëhuë'. Ina ya'cariya panca sa'mairo' ya'huërin. Inotërachin ninin,

Sirti itopiso'. Nohuitatona', ama inaquë pacacaso marëhuë' panca në'mëtë' ótënpiso', a'pamapi. Inapotohuachinara, ihuansa' topinan quëpaconincoi.

18 Tahuëririnquë co'sacairi chiníquën ayanpon yanpontárin. Chiníquën ihuai' ni'ton, pë'pëtoro'sa' quëpapiso' inquitopi.

19 Ina tashiraya nancha ma'shanënpitanta' inquitopi.

20 Ina quëran na'a tahuëri co pi'i quënanaihuë'. Tayoranta' co ya'norinhuë'. Intohuaso' quëparincoi nimara. Co nitotëraihuë'. Chiníquën ihuantarin ni'ton: "Tëhuëenchachin chimiitarihua'; co cha'ësarihuahuë'," topiraihuë'.

21 Nani hua'qui' co coshatëraihuë'. Chiníquën ihuan manincoi ni'ton, co nanitëraihuë'. Co huachi chiniraihuë'. Paonoso' huancánachin huanirahuaton, itapon:

—Natanco iyaro'sa' no'tëquën sha'huichinquëma'. Ni'co'. Critaquë quëparitacaso marë' sha'huitopiranguëmahuë', co natëramacohuë' ni'ton, huë'nëhua'. Co huë'nëhuahuë' naporini, co ma'sha onpo'itërihuahuë'. Co ma'sha aya'itonhuë'.

22 Iporaso nipirinhüë' chiníquën cancantoco'. Co inquënpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. Nanchasáchin ayatarihua'.

23 Caso' Yosë natërahuë. Inasáchin imarahuë. Ina nohuan-ton, achin tashi' anquëninën ya'notimarinco.

24 Ya'notimarahuatonco, itërinco: "Ama Paono tē'huaquësohuë'. Co chimiitaranhuë'. Yosë nohuan-ton, a'na tahuëri Noma copirno ya'huërin'pa' cansaran copirno chachin nontamaso marë'. Yosë nontëran ni'ton, ya'ipi nanchaquë nisaramasopita nanpiarama'. Co a'nayanquëma tëranta' chiminapomahuë'," itërinco anquëni.

25 Napoaton iyaro'sa' chiníquën cancantoco'. Tëhuëenchachin Yosë natërahuë. Co inaso' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinco chachin co a'nayanpoa tëranta' chimiitarihuahuë'.

26 Nipirinhüë', a'na so'tonquë ihuai' tē'yatarinpoa', itërincoi Paono.

27 Nani cato' simana nanirihuaso', Atriatico marëquë yanponarai. Ipora huanta' ihuai' quëparárincoi. Yono tashi pochin nisahuaso': "No'pa' ya'cariarëhua'," topi nancha quëpana'piro'sa'.

28 Napoaton caporin quëran tantiarin. "Cara shonca saota mitro anpotërinso'," tēnin. Amashamiachin pa'sahuatoi, inapochachin tantiantarin. "Cato shonca canchisë mitroíchin anpotërinso'," tēnin.

29 "Na'piquë ya'parapihuatëhua'," ta'tona', huanconën quëran catapini hua'na moto' tē'yaitopi ama pacacaso marëhuë'. "¿Onporohuarëcha tahuërirë'poya?" ta'tona', moshatopi.

30 Nancha quëpana'piro'saso nipirinhüë' yata'ananpitonaco: "Hui'nimotën quëran a'na hua'na

moto' të'yaitahua'," niitatona', ta'acaiso marë' poti i'quë yatë'yatantapi.

³¹ Napohuachinara, Paonori nicaton, capitan, sontaro'sa', inapita itapon:

—Isopita ta'ahuachina', co canpitanta' cha'ëpomahuë', itërin.

³² Napotohuachina, sontaro'saso' manorahuatona', caporin nishitëtopi. Inapotohuachinara, poti i'quë anotërin huachi.

³³ Tahuëri ya'caritohuachina, Paono itantarincoi:

—Iporaso', iyaro'sa', nani cato' simana pa'yanatoma', co coshatëramahuë'.

³⁴ Napoaton coshatoco huachi chiniamaguëma'. Co chimitarihuahuë'. Co manta' onpoarihuahuë', itërincoi.

³⁵ Itahuatoncoi, pan manin. Ya'ipiya ni'tërantapaiquë, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Ina quëran coshatarin.

³⁶ Napohuachina, ya'ipicoi chiniquën cancantatoi, coshatërai.

³⁷ Cato pasa canchisë shonca saotaya'picoi nanchaquë ya'huërai.

³⁸ Nani ya'ipiya natëhuachinara, trico quëparaiso' inquitopi. Inapotohuachinara, nancha niotëintarin.

Nancha quëran cha'ëpiso'

³⁹ Tahuërihuachina, no'pa' quënanpirinahuë', co nohuitopi-huë'. Coninanguë inotë' quënanpi. "Nanitohuatëhua', paso' inotëquë chinpia'ahua'," nitopi.

⁴⁰ Napoaton hua'na moto' nishitëtatona', i'quë a'paitopi huachi. Naporo chachin no'soratën i'shiritopi. Ina quëran hui'nin quëran panca në'mëtë' inapaquë pë'tënpi. Ihuan quëpahuachincoira, inotëquë pa'sarai.

⁴¹ Pa'sapiraihuë', sa'mairo' ni'ton, hui'nin quëran ya'tararin. Co huachi yapa'ninhuë'. Huanconën quëran co'sacairi chiniquën opotaton, nipaaterin huachi.

⁴² "Huëco' apiro'sa' tëpa'ahua', yonatona' ta'ahuachina'," topi sontaro'sa'.

⁴³ Capitanso nipirinhüë' nohuantërin Paono cha'ëcaso'. Napoaton "Ama tëpacosohuë'. Ya'ipinpoa' pa'ahua'. Nitoyonpatama', canpita'ton niitatoma', yonsaiquë paco'.

⁴⁴ Ina quëran a'naquëmanta' nontë' së'quërahuatoma', yonsaiquë paco'. Capa nontë' nipachin, nancha ma'shanënpitaquë tëranta' së'quërahuatoma', paco huachi," itërin capitani. Naporahuatoi, cha'ërai. Ya'ipicoi yonsaiquë canconai.

1 Ya'ipicoi cha'ërahuatoi, no'paquë nonshiconai. Ya'huëhuano'sa natanatoi: “¿Ma'ninta' iso parti?” itohuatëira, “Marta,” itopi, itërinacoi.

2 Ya'huëhuano'sa' noya nosororinacoi. O'natatoi, sëhuënai ni'ton, a'pëtopi. “Huëco' napëntiico',” itërinacoi.

3 Paono ihuë masahuaton pënquë acoapirinhüë', ya'huan pipirahuaton quëtëimirarin.

4 Naquëimirarinso', ya'huëhuano'sari ni'pi. “Iso quëmapi tëpatona'pi ipora. Napoaton yosëro'sa' nohuanton, ma'sha onpoarin i'huërëtacaso marë'. Marë quëran cha'ëponahuë', chimianin,” nitopi.

5 Paonoso nipirinhüë' imirin pa'tanahuaton, ya'huan pënquë të'yatërin. Co manta' onporinhüë'.

6 “Apira pomatarin. A'naroáchin anotahuaton, chiminapon,” tëcatona' hua'qui' ni'sapirinhüë', co manta' onporinhüë'. Napoaton “Co ipora tëpatona'pihuë'. Yosë pochin niponahuë', piyapi taramara,” nitopi.

7 Ina ya'cariya a'na hua'an ya'huërin, Popirio itopiso'. Noya quëmapi ni'ton, pëinënquë ahuë'ëtërincoi. Noya nontërincoi. Cara tahuëri cosharo' quëtërincoi.

8 Pa'pinso nipirinhüë' chiniquën caniorin. Apira apira saporin. Nani hua'qui' chi'chirárin. Paonori nicapon pa'nin. Së'huamotorahuaton Yosë nontohuachina, a'naroáchin noy-atërin.

9 Napohuachina, na'a cania'piro'sa' huë'pi. Inapitanta' anoyatërin.

10 Ina marë' nóya ni'ninacoi. Naporahuaton, ma'sha nicanarinacoi. Hua'qui' inaquë ya'huërai. Yapa'patëira, pahuantërincoiso' quëtërinacoi.

Nomaquë canconinso'

11 Nani cara yoqui nisahuaso', yapa'nai huachi. Inaquë nisha nancha ya'huërin. Aricantria quëran huë'pirinhüë', inatohua' o'napi na'huëanatërin. Ina hui'nin motënquë catopia'hua mamanshiro'sa' ya'huërin. Castoro, Porosi inapita itopiso'.

12 Inaquë ya'conahuatoi, paantarai. Siracosaquë nonshirahuatoi, cara tahuëri inaquë i'huatërai.

13 Ina quëran yonsai' pa'tahuatoi, Niquioquë canconai. Tahuëririnquë pinëhuëi parti quëran ihuan huë'sahuaton, quëparincoi. Cato' tahuëri quëran Potioriquë canconpatëira, nonshirai.

14 Inaquë imapisopita quënanconai. “Huëco' ni'quicoi,” itohuachinacoira, inaquë a'na simana yacaparai. Naporahuatoi, Nomaquë ya'caritërai huachi.

15 Ya'caritohuatëira, Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' natantahuatona', huë'pi. "Apio niyontonpiso," itopiquë a'naquën nacapirai. Naporahuaton, Tres Tapinasëquë canconpatëira, a'napitanta' quënancoantarai. Imasapi anta' ni'ton, nacapiaponacoi huë'pi. Inapita Paono quënanahuaton, Yosë nontërin: "Yosparinquën," itërin. Naporahuaton, chiniquën cancantërin.

16 Ina quëran Nomaquë chachin canconai. Capitanso' pa'sahuaton, prisoro'sa' quëparin tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Paonoso nipirinhüë' co inaquë po'mopihüë'. "No-huantohuatan, quëmaora ya'huëquë'," itopi. Napoaton a'na pëiquë ya'huërin. Nipirinhüë', a'na sontarori a'pairarin ama ta'acaso marëhuë'.

Nomaquë Paono pënëntërinso'

17 Cara tahuëri quëran cotio hua'ano'sa' amatërin. Inaquë huë'pachinara, Paonori itërin:

—Nani iyaro'sa' isëquë huë'nahuë. Pi'pian nonchinquëma', ta'to, amatëranquëma' huë'nama'. Topinan quëran iyaro'sa' sha'huirapirinaco. Canta' cotio quëmapico ni'to, co a'napita cotioro'sa' no'huirahuë'. Shimashonënpoapita napopiso' yonquiato, co pinorahuë'. Nipirinhüë', Quirosarinquë pa'patora, maninaco. Masahuatonaco, Noma hua'ano'saquë yo'coninaco ana'intinacoso marë'.

18 Hua'ano'sa' natanahuatonaco, "Co manta' onporinhüë' ni'ton, co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Ocoi'i," topi.

19 Cotioro'saso nipirinhüë' co nohuantopihüë'. Napoaton "Noma copirno chachin yanontërahuë," itërahuë. Co yao-coirinacohüë' ni'ton, isëquë huarë' huëca'huaso' ya'huërin. Co cotioro'sa' sha'huirapica'huaso marë' huë'nahuë. Co no'huirahuë'.

20 Napoaton amatëranquëma'. Yanohuitëranquëma'. Huëco' ninontahua'. Ya'ipi isairro'sanpoa' ninarëhuaso marë' catinaquë tonpoimiratërinaco, itërin.

21 —Co'chi iyasha manta' nitotëraihüë' quiyaso paya. Cotia parti ya'huëpisopita co quirica a'patiirinacoihuë'. Huë'pachinaranta', co a'naya tëranta' nonapirinënquënhuë'.

22 Nipirinhüë', yanatanainquën. "Quisoso imapisopita co noyahuë'," topi natantërai. Ya'ipi parti napopi. Napoaton sha'huitocoi. ¿Ma'ta' quëma a'chinan?

23 A'na tahuëri huënantahuatoi, sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Noya iyaro'sapa'. Naporo' tahuëri huënantaco' ya'ipinquëma' sha'huichinquëma', itohuachina, pa'pi. Ina quëran tahuëri nanihuachina, na'aya'pi huë'pi. Paono ya'huërinquë niyontonpi natanacaiso marë'. Tashiramiachin huë'pi. Huë'pachinara, Paonori a'chintárin.

—Yosë yahua'anëntërinpoa'. Na'con nohuantërin huëntonënquë chachin aya'coinpoaso'. Ina marë' hui'nin a'paimarin. Inaso' Quisoso itopi. Quiricanën quëran ina na'con ninopi. Moisësë pënëntërinso' ninshitaton, ninorin. Pënëntona'piro'santa' ninopi, itërin. Quiricanën quëran na'con a'chintërin. A'chintaton, chiniquéen pënënin Quisoso natëcaiso marë'. A'chintochináchin i'huatërin.

²⁴ Natanahuatona', a'naquën natëpi. A'naquënso nipirin-huë' co natëpihuë'.

²⁵ Nisha nisha yonquiatona', yapipipi. Yapipihuachinara, Paonori itaantarín:

—Ma no'tëquën iyaro'sa' Ispirito Santori nontërin shimashonënpoa' pënënacaso marë'. Ina nohuanton, Isaiasë ninshitaton, naporin:

²⁶ “Paaton, piyapi'sa' sha'huitonquë':

'Natanapomarahuë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahuënta', co tēhuënchachin quënanaramahuë', itëquë'.

²⁷ Isopita piyapi'sa' co natantochináchinhuë' cancantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënanpihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënantonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran natëchitonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchitohuë', itërin Yosëri,” tēnin.

²⁸ Napoaton sha'huichinquëma' nitotoco'. Yosëri nisha piyapi'sa' nani sha'huitërin cancanëna' anoyatacaso marë'. Inapitaso' natërapí, tēnin Paono. [

²⁹ Ina itohuachina, nisha nisha ninontahuatona', pipipi.]

³⁰ Ina quëran cato' pi'ipi Paono inaquë ya'huërin. A'nantërinso' pëiquë ya'huëhuachina, na'a piyapi'sari nicapona' huë'pi. Huë'pachinara, noya nontërin.

³¹ “Yosë hua'anëntërinquë ya'conco' canpitanta',” itërin. Siniro Quisocriso naporinso' a'chintárin. Co tē'huatonhuë', na'con a'chinin. A'chinpirinhuë', co insoari tēranta' atonirinhüë' ni'ton, Quisoso nanamën nahuinin. Nani ninshitëranquën huachi.

Paonori Nomaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Paonori imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristoíchin natërahuë. Ina acorinco paato nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, noya nanan a'chinárahüë.

² Co'huara Quisocristo o'mayatërasohüë', ina nanan chachin Yosë sha'huitërinpoa'. Quiricanën quëran anitotërinpoa', iráca ninshitopiso'. Ina nohuanton, na'a pënëntona'piro'sa' ninopi.

³ “Hui'nahuë a'paimarahuë,” ténin Yosë. Napoaton Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarín. Tapi shiin inaso'.

⁴ Yosë pochachin ni'ton, noyasáchin ninin. Chimin-pirinhüë', Yosëri ananpitaantarín. “Inaso' tēhuēnchachin Yosë hui'nin. Chini chiníquēn nanantarín,” tēnhüa'. Ananpitaantarín ni'ton, nitotërēhua'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa' ni'ton, “Sinioro” itërēhua'.

⁵ Ina nosoroatonco, acorinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Inapitanta' nanamën natëcaiso marë' pënënarahuë. Natëhuachina', “Quisocristoso' noya noya,” tosapi.

⁶ Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Quisocristo imarama'. Yosë nohuanton, imarama'.

⁷ Napoaton Nomaquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë pa'pi nosororinquëma'. Nani acorinquëma' piyap-inënpita nicacamaso'. Ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. Inaso' hua'anëntërinpoa'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

⁸ Canpitaso' noya Yosë natërama', natantërahuë. Ya'ipi piyapi napopi. Ina natantato, “Yosparinquēn Sinioro,” itërahuë Yosë. Ina'ton napotërahuë. Quisocristo catahuarinco ina pochin Yosë nonta'huaso marë'.

⁹ Yosë ni'sárinco, no'tëquēn nontaranquëma'. Ya'ipi cancanëhuë quëran huarë' Yosë imarahuë. Hui'nin nanamën a'chinárahüë. Nani tahuëriya canpita yonquiatëinquëma',

¹⁰ Yosë nontarahuë. “Noya catahuaquë',” itërahuë. Iráca quëran huarë' nicapëinquëma' yapa'pirahuë', co nanitërahuë'.

Ipora huanta' paca'huaso' yonquiarahuë. “Quëma nohuan-tohuatan, Sinioro, catahuaco onpopionta' pa'i,” ténahuë, Yosë nontato.

¹¹ Yani'nanquëma'. Yacatahuanranquëma' chiniquën cancantamaso marë'. Ina quëran noya noya imasarama'.

¹² Canpitanta' noya imapatama', achinicananaramaco canta'. Noya ninontatëhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Tëhuënychachin iyaro'sa', iráca quëran huarë' nicapënuëma' yapa'pirahuë'. Ipora huanta' co nanitërahuë' paca'huaso'. Nisha nisha parti a'chinpatëra, piyapi'sa' natëtona', Quisocristo imasapi. Canpitanta' yaa'chintëranquëma' noya noya imacamaso marë'.

¹⁴ Ya'ipi piyapi'sa' pënëna'huaso' ya'huërin. Quisocristo sha'huitërinco. “Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ya'ipi nananquë nonpisopita a'chintëquë'. Quirica nitotoro'sa', co nitotoro'sahuë', ya'ipiya pënënuë',” itërinco.

¹⁵ Napoaton canpitanta' yaa'chintëranquëma'. Nomaquë ya'huëramasopitanta' Quisocristo nanamën a'chinchinquëma' ténahuë.

Quisocristo nanamën

¹⁶ Co caso' tapanahuë' Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Piyapi'sa' natëhuachina', Yosëri anoyacancantarín. Inaíchín nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Cotioro'sari'ton natëhuachina', anoyacancantarín. Iporaso' nisha nisha piyapi'santa' anoyacancantarín. Napoaton pa'yatërahuë nanamën sha'huica'huaso'.

¹⁷ “Yosëíchín anoyacancantërinpoa',” topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', co huachi inapita yonquiarinhüë'. Quiricanën quëran ina anitotërinpoa'. “Cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiatarihua',” ténin Yosë quiricanënuë. Co canpoara nanitërehuahuë' noya cancantacaso'.

Iráca quëran huarë' oshahuanpiso'

¹⁸ Yosë inápaquë ya'huaponahuë', cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. “Piyapi'sa' co noyahuë' nipi. Co ca pochín cancantopihüë'. Ina marë' no'huito, ana'intarahüë huachi,” ténin Yosë. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co nohuantopihüë' natëcaiso'.

¹⁹ Cancanëna quëran Yosë nohuitochinachín acopirinhüë', co yanohuitopihüë'.

²⁰ Isoro'pa' ninín quëran huarë' piyapi'sa' nitotopi. Yosëso' co quënanpirëhuahuë', nani ma'sha ninín. Ina nicatona', “Tëhuënychachín Yosë ya'huërin. Ya'ipiya nanitaparín ni'ton, ina chinotahua',” ta'caso nipirinhüë', co nohuantopihüë'. Napoaton na'inpi.

21 Yosë ya'huërinso' nitotaponaraihuë', co ina chinotopihuë'. Ina nohuanton, nani ma'sha ya'huëtopyirinahuë', co ina marë' "Yosparinquën Sinioro," co itopihuë'. Nisha nisha yonquiatona', chihuërinso pochin nipi. Tashi pochin cancantopi.

22 "Ya'ipiya nitotërai," topirinahuë', co noya yonquipihuë'.

23 Yosëso' noyasáchin ninin. Co onporonta' chiminaponhuë'. Inaso nipirinhüë', co ina yonquipihuë'. Ina naniantatona', mamanshi nipi moshacaiso marë'. Mamanshi piyapi nonanpiso' moshapi. Co piyapi ya'huëmiatopyirinhuë', ina yamoshapi. Nisha nisha ma'sharo'santa' moshapi. A'naquën anpiantëhuano'sa', a'naquën no'paquë niohuaratërinso'pita, inapita moshapi.

24 Napoaton Yosëri tananpitërin co noyahuë' yonquipiso'pita nicacaiso marë'. A'porin. A'pohuachina, pa'pi co noyahuë' nipi. Taparosáchin yonquiatona', nisë'huapi. Co ina pochin nisë'huacasohüë' nipirinhüë'.

25 Yosëri no'tëquën anitotopyirinhuë', ina a'porahuatona', nonpin nanan natëpi. Ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita moshatona', chinotopi. Yosëriáchin ya'ipiya ninin nipirinhüë', co inaso' chinotopihuë'. Tëhuë'nchachin inasáchin chinotacaso' ya'huërin, ténahuë. Amen.

26 Napoaton Yosëri tananpitërin pa'pi co noyahuë' cancantacaiso marë'. Sanapi'sa' co huachi so'ina' nohuantopihuë'. Sanapi capini nisë'huacaiso' nohuantopi. Co ina pochin nicacasohüë' nipirinhüë'.

27 Quëmapi'santa' co huachi sa'ina' nohuantopihuë'. Quëmapi capini nisë'huapi. Ina marë' na'inpí ni'ton, Yosëri ana'intarin. Co no'tëquën yonquiatonaraihuë', nitapicancanpi. Nonë'nanta' tapipi.

28 Co Yosë yanatëpihuë' ni'ton, inari a'porin co noyahuë' nicacaiso marë'. Nitapicancamiatopi.

29 Pa'pi co noyahuë' nipi. Nimonshitacaisoráchin yonquipi. Na'con oshahuanpi. A'na piyapi ma'shanënpita nohuantapipi. Piyapi chinotopi. Niapiratopi. A'naquën tëpatopi. Nino'huipi. Nonpinápi. No'huitápi. A'napita nonpinapipi.

30 Nipinopi. Yosë inimicotopi. Ma'tona ma'tona nonpi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita nocanpi. Yonquirápi co noyahuë' nicacaiso marë'. Pa'pina', a'shina', co inapita tëranta' natëpihuë'.

31 Co huachi noya yonquipihuë'. Nonpinápi. Co quëmopinënpita tëranta' nosoropihuë'. No'huitochinachin cancantopi.

32 "Co noyahuë' nipisopita chiminpachinara, ana'intacaso' ya'huërin," ténin Yosë. Ina nitotaponaraihuë', inachachin

niantapi. Naporahuatona', a'napitanta' co noyahuë' nipachinara, pa'yatopi.

2

Yosëri no'tëquën ana'intërinso'

¹ A'naquëma' iyaro'sa' piyapi'sa' yonquirapiratoma': "Paso' quëmapi co noyahuë' ninin," tënama'. Napoapomarahuë', ina pochachin canpitanta' co noyahuë' ninama'. Napoatoma', nina'intarama'.

² "Co noyahuë' nipatama', ana'intaranquëma'," tënin Yosë. No'tëquën inaso' ana'intarin, nitotërëhua'.

³ "Pasopita oshahuanpi," tënama'. Nipirinhue', canpitanta' co noyahuë' nipatama', Yosë ana'intarinquëma co cha'ësaramahuë'.

⁴ Yosë nosororinpoaso' co no'tëquën yonquiramahuë'. "Co a'naroáchin no'huirinhoahuë'," ta'toma', co noyahuë' ninama'. Tëhuëenchachin co a'naroáchin ana'intërinquëmahuë'. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantapona' nima," ta'ton, ninarárin.

⁵ Canpitaso nipirinhue', co natantochináchinhuë' cancantërama'. Co oshanëma' yaa'poramahuë'. Napoaton ayaro' tahuëri chini chiniquën ana'intarinquëma'. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin.

⁶ Ya'ipi ninëhuasopita Yosë nitotërin. Ayaro' tahuëri ina yonquiaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Noya nipatëhua', noya acoarinpoa'. Co'so' noya nipatëhuahuë', ana'intarinpoa'.

⁷ Noyasáchin nipatëhua', noya ni'sarinpoa'. Yosë yonquiatëhua', noya acoinoaso marë' na'con nohuantohuatëhua', ananpitaantarinoa'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'.

⁸ Nipirinhue', canpoara nohuantërëhuasoráchin nipatëhua', no'huiarinoa'. No'tëquën anitotopirinpoahuë' co natëhuatëhuahuë', ana'intarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', chiniquën ana'intarinpoa'.

⁹ Ya'ipi co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin. Naporo' chiniquën parisitapi. Cotioro'sa' no'tëquën chachin ana'intarin. Nisha piyapi'santa' co noyahuë' nipachina, inapochachin ana'intarin.

¹⁰ Noya nipisopitaso nipirinhue', noya ni'sarin. Noya noya acorarin. Asanocancanarin. Cotioro'sa' no'tëquën chachin napotarin. Nisha piyapi'santa' inapochachin nitarin. Ya'ipinoa' noya nipatëhua', nicha'ësarinoa'.

¹¹ Yosëso' ya'ipinoa' napopianachin ni'ninoa'.

¹² Iráca Moisësëri cotioro'sa' pënënin nani ma'sha natëcaiso'. Cotioro'saráchin pënënin. Co ina natëhuachinahuë', oshahuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intarin. A'napitaso

nipirinhü' co pënëntërinso' nitotopihü'. Co nitotatonahuë', co ina natëcaiso' ya'huëpirinhü'. Co noyahuë' nipachina', ana'intarin chachin inahuanta'.

¹³ Cotioro'saso' Moisësë pënëntërinso' natanaponaraihuë', co natëtopihü'. Napoaton co Yosëri noya ni'ninhüë'. No'tëquën natëpi naporini, Yosëri noya ni'itonhuë'.

¹⁴ Nisha piyapi'saso' co Moisësë pënëntërinso' nitotopihüë'. Co nitotaponaraihuë', a'naquën noya nipi. Inahuara cancanëna quëran nitotopi ni'ton, napopi.

¹⁵ Cancanëna quëran Yosëri anitotërin noya nicacaiso'. Co noyahuë' nipachinara, inahuara nitotopi. "Co inapocaso nipirinhüë', inaporëhua'," topi yonquiatona'. Inapochachin noya nipachinara, inanta' cancanëna quëran nitotopi.

¹⁶ Ayaro' tahuëri ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita aipitarinpoa'. Po'oana quëran ma'sona tëranta' onporëhuasopita a'ninquëchin anitotarinpoa'. Naporo' tahuëri Tata Yosë nohuanton, Quisocristo no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', ana'intarinpoa'. Ina nanan ya'ipi parti sha'huirarahuë'.

Co cotioro'sa' tëranta Yosë pënëntërinso' natëpisohüë'

¹⁷ A'naquëma' cotioro'sanquëma' ni'ton, a'napita nocanama': "Moisësë pënëntërinso' natëhuatoi, cha'ësarai," tënama'. "Yosë na'con na'con nosororincoi," tomantatoma', a'napita nocanama'.

¹⁸ Yosë nohuantërinso' nani nitotërama'. Yosë quiricanën a'chintërinënuëma' ni'ton, nitotërama' noya nicacamaso'.

¹⁹ Nisha piyapi'santa' yaa'chintërama'. Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', somaraya pochin niconpi. Tashi pochin cancantopi.

²⁰ Co Yosë nanamën nitotopihüë' ni'ton, yaa'chintërama'. "Yosë no'tëquën pënënincoi ni'ton, noya noya nitotërai. A'napitaso' co quiya pochin nitochâtërapihüë'," tënama'.

²¹ A'napita a'chintopiramahuë', ¿onpoatomata' canpita chachinso' co yonquiramahuë? "Ama ihuatocosohüë'," tapomarahuë', ¿onpoatomata' ihuatërama'?

²² "Ama a'na quëmapi sa'in monshitocosohüë'," tapomarahuë', ¿onpoatomata' canpitanta' monshihuanama'? Piyapi'sa' mamanshi moshahuachinara, no'huirama'. "Yosëichin chinotacaso nipirinhüë'," tënama'. Napoapomarahuë', ¿onpoatomata' co cancanëma quëran huarë' chinotëramahuë'? Co mamanshi moshapiramahuë', moshatopiso pëiquë ihuatërama'.

²³ "Quiyasáchin Moisësë pënëntërinso' nitotërai," tënama'. Napoapomarahuë', co natëramahuë'. Ina marë' a'napitari Yosë pinopi.

²⁴ Co noyahuë' cancantërama' ni'ton, nisha piyapi'santa' co Yosë noya ni'sapihuë'. Quiricanënquë chachin naporin:

²⁵ “Quiyaso' Yosë piyapinënpitacoi,” ta'toma', marca niacotërama'. Moisësë pënëntërinso' noya natëhuatama', no'tëquën niacotërama'. Nipirinhüë', co natëhuatamahuë', topinan quëran marca niacotërama'.

²⁶ Nisha piyapi'santa' niponaraihuë', Yosë natëhuachina', piyapinënpita pochin ni'sarin.

²⁷ Co marca niacotaponaraihuë', Yosë natëhuachina', sha'huirapiaponënuëma'. Canpitaso' pënëntërinso' nitotapomarahüë', co natëhuatamahuë', Yosë ana'intarinquëma'.

²⁸ Cotioro'sanquëma' nipiramahuë', co ina marë' piyapinënpita pochin ni'ninquëmahuë'. Inapochachin Yosë marcanënta' co topinan nonënpoaquë niacotacaso' ya'huërinhuë'.

²⁹ Ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë imapatëhua', tëhuëchachin piyapinënpita pochin ni'sarinpoa'. Marcanën cancanënpoaquë acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahuë'. Ispirito Santo anoyacancantërinpoa'. Ina quëran noya ni'ninpoa'. Co piyapi'sa' pa'yatopirinënpoaquë', Yosëso' noya ni'sarinpoa'.

3

¹ Cotioro'sa' ni'tona', marca niacotopi. ¿Ma'ta' ina marë' canapi?

² Na'con canapi ténahuë. Yosëri na'con catahuarin. Inahua'ton iráca nontërin. Nanamën chachin aninshitërin ya'huëmiatacaso marë'.

³ A'naquënso' co huachi ina natëpihuë'. Ina niponahuë', co nanitërehüë': “Yosëso' co no'tëquën sha'huitërinhuë',” ta'caso'.

⁴ Yosëriso' co onporonta nonpintarinhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' nonpinpirinahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Quiricanën quëran naporin:

“No'tëquënáchin nontërancoi ni'ton, a'naquën nonpinapipirinënuënhüë',
co onporonta' minsëarinënuënhüë',” tënin.

⁵ A'naquën po'pin yonquipi: “Canpoa co noyahuë ninëhua ni'ton, Yosë noyasáchin nininso' a'ninquëchin anitotërinpoa'. Napoaton ana'intohuachinpoa', co no'tëquën ana'intërinpoahuë',” toconpi.

⁶ ¡Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'! Yosëso' noya ni'ton, no'tëquën ana'intiinpoaso' ya'huërin. Co ana'intiinpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co ayaro' tahuëri no'tëquën sha'huichitonpoahuë'.

⁷ A'naquëonta' taponá: “Caso' nonpinpirahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Nonpinahuë ni'ton, Yosë no'tëquënáchin noninso a'ninquëchin anitotërinpoa'.

Napoaton co oshahuan pochin Yosë ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Co no'tëquën yonquipihuë'.

⁸ A'naquënta napopi: "Huëco' manta tëranta' niahua' Yosë na'con na'con catahuainpoaso marë'. Paono chachionta' ina pochin a'chintërinpoa'," topi pinotonaco. Co no'tëquën yonquipihuë' ni'ton, napopisopita no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin.

Ya'ipinpoa' oshahuanëhuaso'

⁹ ¿Onpopinta' iporaso' yonquiarihua'? Cotioro'sanpoa noya noya ninëhua', ¿tëcarihua ti? ¿Co naporinhuë'? Nani sha'huitëranquëma'. Cotioro'sanpoa', nisha piyapi'sa', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'.

¹⁰ Yosë quiricanënquë tapon:

"Ya'ipi piyapi'sa' co noyahuë' nipi.

Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹¹ Co no'tëquën yonquipihuë'.

Co inahuara nohuantopihuë Yosë chinotacaiso'.

¹² Co Yosë iranën pa'topihuë', pëshonpi.

Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹³ Chimipi pa'pitopiso' i'soatopinan pochin

napoonin nonpi.

Nonpintatona', ya'huan tomain yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' aparisitopi.

¹⁴ No'huitatona', piyapi'sa' pinosápi.

¹⁵ A'naroáchin yaahuëtopi, yatëpatopi.

¹⁶ Insëquësona pa'pachinara, piyapi'sa' aparisitopi, asëtopi.

¹⁷ Piyapi'sa' ano'huitopi ni'ton, co noya nini'tona' ya'huëpihuë'. Co sano cancantopihuë'.

¹⁸ Yosë të'huatacaso' ya'huëpirinhuë', co ina yonquipihuë'," ténin iráca Yosë quiricanënquë ninshitatona'.

¹⁹ Tëhuëenchachin co noyahuë' nicatëhua', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Yosë pënëntërinso' nitotopirëhuahuë', co natërëhuahuë' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin.

²⁰ "Pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë' a'naquën. Co ina marë' noya ni'ninpoahuë'. Pënëntërin quëran oshahuanëhuaso' anitotërinpoa'. Ina natanpatëhuara, "Tëhuëenchachin oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhua'," tënëhua'.

Quisocristo imapatëhua', anoyacancantërinpoaso'

²¹ Iporaso nipirinhuë' Yosë anitotërinpoa' onporahuatësona cha'ëcaso'. Co iráca pënëntërinso' natërëhua quëran noya cancantarihuahuë'. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita inachachin sha'huitërinënpoa'.

22 Quisocristo imapatēhua', Yosē noya ni'sarinpoa'. In-sona natēhuachin, anoyacancantarín. Co nisha nisha nontērinpoahuē'.

23 Ya'ipinpoa' oshahuanēhua'. Co a'nayanpoa tēranta' Yosē pochin cancantērēhuahuē'.

24 Nipirínhuē', inaora nohuanton, Yosē nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', Quisocristo a'paimarin nicha'ēinpoaso marē'. Ina imapatēhua', Yosē noya ni'sarinpoa'.

25 Yosē nohuanton, Quisocristo chiminín. Oshanēnpoa' inquitinpoaso marē' chiminín. "Ca marē' chiminín," topatēhua', oshanēnpoa' inquitarinpoa'. Huēnainēn quēran anoyacancantarínpoa'. Iráca piyapi'sa' oshahuanpirínahuē', Yosēri co a'naroáchin ana'intērinhuē'. "A'na tahuēri Quisocristo chiminpachin, oshanēna' inquitarahué," ta'ton, co ana'intērinhuē'.

26 Iporaso huachí Quisocristo chachin a'paimarin ya'huērēnamēnpoa' chiminacaso marē'. "Quisocristo oshanēnpoa marē' chiminín," topatēhua', oshanēnpoa' inquitarinpoa'. Noyápiachin cancan quētarinpoa'. Ina imapatēhua', Yosē noya ni'sarinpoa'. Co canpoanta' ana'intarinpoahuē'.

27 Napoaton co inso tēranta nocanacaso' ya'huērínhuē', tēnahuē. Co pēnētērinso' natērēhuaso marē' Yosē noya ni'ninpoahuē'. Quisocristo naporinso' natērēhuaso marē' nicha'ērinpoa' ni'ton, co a'napita nocanacaso' ya'huērínhuē'.

28 Nani sha'huitēranquēma'. Quisocristo imarēhuaso marē' anoyacancantērinpoa'. Co ya'ipi pēnētērinso' natēpirēhuahuē', noya ni'ninpoa'.

29 Yosē ya'ipi piyapinpoa' nohuantērinpoa'. Co cotioro'saráchin nosororínhuē'. Nisha piyapi'santa' nosororín. Ya'ipinpoa' nosororínpoa'.

30 A'naíchin Yosē ya'huērin. Ya'ipinpoa' napopianachin nosororínpoa'. Cotioro'santa', nisha piyapi'santa', Quisocristo imapachina', anoyacancantarín.

31 Quisocristoíchin anoyacantērinpoa' ni'ton, iráca pēnētērinso' ¿co huachí pa'tērinhuē pochin nitērēhua tí? ¿Co naporínhuē! Ina quēran oshahuanēhuaso' nitotarihua'. Quisocristo imapatēhua', catahuarinpoa' noya natēcaso'.

4

Apraan natētērinso'

1 Apraan naporinso' sha'huichinquēma'. Inaso' shimashonēnpoa'. ¿Onporahuatonta' Yosēri noya ni'nin?

2 Apraan inaora co nanitērinhuē' no'tēquēn Yosē natēcaso'. Inaora nanitērin naporini, "Caso' noyaco. No'tēquēn

natërahüë," chitonhuë'. Napoaponahuë', co ina pochin Yosëri ni'ninhuë'.

³ Yosë quiricanënguë naporin: " 'Yosë no'tëquën nontërinco. Inasáchin catahuarinco,' topachina, Yosëri noya ni'nin. Oshañën inquitaton, noya ni'nin," ténin quiricanënguë.

⁴ Ni'co'. Piyapi'sa' sacatohuachinara, pahuërëcaso' ya'huërin. Inapochachin no'tëquën natërëhua' naporini, Yosë noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'.

⁵ Yosëso nipirinhüë', inaora nohuanton nosororinpoa'. "Co caora noya nipirahuë', Yosë chachin anoyacancantarinco," topatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa' noya ni'ninpoa'.

⁶ Co noyahuë' nipirëhuahuë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya ni'ninpoa'. Ina marë' nóya cancantërehua'. Iráca Tapi inachachin naporin.

⁷ Quiricanënguë ninshitërin:

"Oshanënpoa' Yosë inquitohuachinpoa', noya cancantarihua'.
Ya'ipi oshanënpoa' ayatarinpoa'.

⁸ ¿Co huachi oshanënpoa marë' ana'intarinpoahuë'!
Napoaton noya cancantarihua'," ténin.

⁹ ¿Inpitata' ina pochin noya cancantapi? Co cotioro'saráchin ina pochin noya cancantacaso' ya'huëtópihuë'. Co marca niacotopirinhüënta' noya cancantapi. Apraan yonquico'. "Yosë no'tëquën nontërinco. Inasáchin catahuarinco," topachina, Yosëri noya ni'nin. Nani sha'huitëranquëma'.

¹⁰ ¿Onporota' noya ni'nin? ¿Marca niacotërin piquëran noya ni'nin? Co naporo' naporinhüë'. Co'huara marca niacochatërasohüë', noya ni'nin.

¹¹ Yosë natërin ni'ton, inari noya ni'nin. Co'huara marca niacochatërasohüë', piyapinë pochachin ni'nin. Ina piquëran marca niacotërin imarinso' anitotacaso marë'. "No'tëquën nontërinco," topachina, noya ni'nin. Nisha piyapi'santa' ina pochachin natëtohuachinara, Apraan pochin cancantopi. Co marca niacotopirinhüë', Apraan hui'ninpita pochin nipi.

¹² Cotioro'santa' Apraan pochin natëtohuachinara, hui'ninpita pochin nipi anta'. Co marca niacotopiso marë' noya cancantopihuë'. Co'huara marca niacochatërasohüë', Apraanso' natëtërin. A'napitanta' ina pochin cancantohuachinara, Yosëri noya ni'sarin.

Yosëri Apraan sha'huitërinso'

¹³ Iráca Yosëri Apraan itapon: "Nosoroatënguën, páncaro'pa' quëchinquën. Piyapinëhuë pochin ni'saranquën. Quëma shinparinpitanta' noya catahuaarahüë. A'na tahuëri ya'ipiro'pa' hua'anëntapona'," itërin. "Yosë co onporonta' nonpintarincohuë'," téninso marë' Yosëri noya ni'nin. Co naporo' Moisësë

pënëchátërarinhuë'. Napoaton co ina natërinso marë' Apraan noya ni'ninhuë'.

14 Pënëntërinso' natëpisopitaráchin noya ni'nin naporini, topinan cancanënpoa quëran natërehuasopitaso' co noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'. Topinan quëran Yosëri Apraan sha'huichitonhuë'.

15 Moisésë pënëntërinso' co natëhuachinarahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Co pënëntërinso' ya'huërinhuë' naporini, co natëcaso' ya'huë'itonhuë'. Co ina marë' oshahuaintërihuahuë'.

16 Napoaton Apraaniso natëton: “Yosë no'tëquën nontërinco,” topachina, Yosëri itërin: “Oshahuanpiranhuë', caora nohuanto, nosoroatënquën catahuaranquën. Hui'nanpitanta' catahuarahuë,” itërin Yosëri. Co cotioro'saráchin nosororinhuë'. Ya'ipi Apraan pochin cancantopisopitanta' nosororin. Ina hui'ninpita pochin ninëhua'.

17 Iráca Yosëri Apraan itërin: “Ca nohuanto, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. Na'a nisha nisha piyapi'santa' quëma pochachin cancantapi,” ténin Yosë. Quiricanëinquë naporin. “Yosë no'tëquën nontërinco. Ya'ipiya nanitaparín. Chiminpisopitanta' nanitërin ananpitacaso'. Co ma'sha ya'huëpirinhuë', nani ya'huërinso pochin sha'huichanin,” ta'ton, Apraan natëtërin.

18 “Quëma shiparinpita notohuaro' na'asapi,” itërin Yosëri. Hua'qui' co a'na hui'nin tëranta' ya'huëtërinhuë'. Sacai' natëtacaso nipurinhuë', Apraan natëtërin. “Yosë nohuanton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco. Shihuëpitanta' na'asapi,” ténin Apraan.

19 Pasa pi'ipitaponahuë', co hui'nin ya'huëchatërarinhuë'. Co huachi chinirinhuë'. Sa'ionta' co hua'huana'pihuë'. Nani paiya. Napoaponahuë', Yosë natërin.

20 “Yosë nonpintërinco,” co téninhuë'. Co nisha nisha yonquirinhuë'. “No'tëquën nontërinco,” ta'ton, chiniquën cancantërin. “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, co naniantarincóhuë'.

21 Yosë ya'ipiya nanitaparín. Sacai' niponahuë', nani sha'huitërinco ni'ton, catahuarinco. Sha'huitërinco chachin ya'huapon,” ténin.

22 Ina pochin yonquirinso marë' Yosëri nóya ni'nin.

23 Apraan naporinsopita Yosë quiricanëinquë ninshitopi. Canpoanta' nitotacaso marë' ninshitopi.

24 Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocriso chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarín. Ina hua'anëntërinpoa', ténëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa' canpoanta'.

25 Yosë nohuanton, oshanënpoa marë' chiminin. Inari chachin ananpitaantarín oshanënpoa' inquitatonpoa', noya nicainpoaso marë'.

5

Yosë anoyacancantërinpoaso'

1 “Siniro Quisocristoíchin nicha'ësarínpoa',” ta'tëhua', imarëhua'. Oshanënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. Co inimiconënpita pochín ni'ninpoahuë'.

2 Quisocristo cancanënpoa quëran natëhuatëhua', nicha'ësarínpoa'. Nosoroatonpoa', ipora huanta' catahuarínpoa' noya imacaso marë'. A'na tahuëri Yosë'pa' pa'patëhua', Yosë pochín nisarëhua'. Ina yonquiatëhua', nóa cancantarihua'.

3 Iporaso' parisitarihuarahué', noya cancantarihua'. “Parisitohuatëhua', Yosë catahuarínpoa' imamiatacaso marë',” ta'tëhua', co sëtarihuahuë'. Chiníquën cancantatëhua', noya ahuantarihua'.

4 Noya ahuantohuatëhua', chini chiníquën cancantarihua' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. “Co naniantarínpoahuë',” ta'tëhua', inasáchin ninarihua'.

5 Inasáchin ninahuatëhua', tëhuëenchachin co naniantarínpoahuë' ni'ton, co tapanarihuahuë'. Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa': “Ma noyacha Yosë nosororínpoa paya,” tarihua'. Ispirito Santo chachin Yosë nosororínpoaso' anitotërinpoa'.

6 Canpoara co nanitërehuahuë' cha'ëcaso'. Nipirínhuë', iráca o'macaso' nanihuachina, Quisocristo isoro'paquë o'marin. O'marahuatón, oshahuano'sa marë' chiminin.

7 Ni'co'. Piyapi noya niponahuë', co insonta' ya'huërenamën chiminacaso' nohuantërinhuë'. Noya noya nipachin, nicha'ëcaso marë' a'nara' ya'huëretapon nimara.

8 Quisocristoso nipirínhuë' oshahuano'sa marë' chiminin. Oshahuanpirëhuahuë', ya'huëretërinpoa'. Yosë nohuantón, canpoa marë' chiminin. Napoaton: “Ma noyacha Yosë nosororínpoa paya,” tënëhua'.

9 “Corosëquë huënainën pa'nin. Oshanënpoa marë' chiminin,” topatëhua', Yosë noya ni'sarínpoa'. Napoaton ayaro' tahuërinta' catahuarínpoa'. Naporo' tahuëri co noyahuë' nipisopita chiníquën ana'intarin. Imarëhuasopitaso nipirínhuë', co ana'intarínpoahuë'. Quisocristo chachin nicha'ësarínpoa'.

10 Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', hui'nin chiminin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. Iporaso' noya nipayarëhuaso pochín ninëhua' ni'ton, noya noya catahuarínpoa'. Nanpiantarin ni'ton, catahuarínpoa' noya cha'ëcahuaso marë'.

11 Naporahuaton, “Yosë nosororinpoa’,” ta’tëhua’, ina pa’yatërëhua’. Hui’nin chachin nanan anoyatërinpoa’ ni’ton, noya cancantërëhua’.

Atan, Cristo inapita napopiso’

12 Atan’ton co noyahuë’ nicaton, oshahuanin. Ina marë’ chiminacaso’ ya’huërin. Ina quëran ya’ipinpoa’ co noyahuë’ nicatëhua’, chiminëhua’.

13 Co’huara Moisësë pënëchatërasohuë’, piyapi’sa’ oshahuanpi. Oshahuanpirinahuë’, co pënëntërinso’ ya’huëyatërarinhuë’ ni’ton, co ina marë’ ana’intacaso’ ya’huë’itonhuë’.

14 Nipirinhuë’, Atan quëran huarë’ ya’ipi piyapi’sa’ chiminpi. Moisësë ya’huëaquë huarënta’ chimina’piapi. Ya’nan isoro’pa’ nipon, Yosëri pënënpirinhuë’, Atan co natëtonhuë’, oshahuanin. Ina quëran ya’ipi piyapi’santa’ co noyahuë’ nicatona’, oshahuanpi. Co Yosëri chachin pënënpirinhuë’, inahuanta’ oshahuanpi. Atan pochin cancantatona’ ya’ipi piyapi’sa’ oshahuanpi. Quisocristoso nipirinhuë’ nanan anoyatinpoaso marë’ o’marin.

15 Inaso’ ya’ipinpoa’ nosororinpoa’. Atanso nipirinhuë’ co ina pochin nininhuë’. Co natërinso marëhuë’ oshanën ya’huëtërin. Inapochachin ya’ipi piyapi’sa’ oshahuanatona’, chiminpi. Ina quëran ana’intacaso’ ya’huërin. Yosëso nipirinhuë’ inaora nohuanton, na’con nosororinpoa’. Nosoroatonpoa’, hui’nin a’paimarin na’aquënpoa’ anoyacancantinpoaso marë’.

16 Atan co natërinhuë’ ni’ton, osha ya’huërin. A’naíchin pënëninso’ co natërinhuë’ ni’ton, ana’intacaso’ ya’huërin. Nipirinhuë’, Yosë nosororinpoaso’ co ina pochin nininhuë’. Na’con oshahuanpirëhuahuë’, Quisocristo chiminin ni’ton, oshanënpoa’ inquitatonpoa’, noya ni’ninpoa’.

17 A’na ya’piíchin tëhuërin ni’ton, ya’ipi piyapinpoa’ chiminacaso’ ya’huërin. Aquëtë huarë’ Yosëso’, inaora nohuanton nosoroatonpoa’ Quisocristo quëran nicha’ërinpoa’ ni’ton, inarë’quënpoa’ nanpimiata’ëhua’ hua’anëntarihua’.

18 Atan co noyahuë’ ninin ni’ton, ya’ipinpoa’ ana’intinpoaso’ ya’huëpirinhuë’. Quisocristo chiminin ni’ton, ya’ipinpoa’ nanitërëhua’ nanpimiatacaso’. Imapatëhua’, co ana’intarinpoahuë’.

19 A’naíchin co Yosë natërinhuë’ ni’ton, ya’ipinpoa’ oshahuanëhua’. A’naso nipirinhuë’ Yosë natëton, chiminin. Ina marë’ na’aquënpoa’ anoyacancantërinpoa’.

20 Iráca Moisësë pënëntërin oshahuanëhuaso’ anitotinpoaso marë’. Ina quëran na’con oshahuanëhuaso’ nitotërëhua’.

Na'con oshahuanpirēhuahuē', inaora nohuanton, Yosē na'con na'con nosororinpoa'.

²¹ Oshahuanēhua' ni'ton, chiminpatēhua', parisitomiatacaso' ya'huēpirinhuē'. Yosēso' inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Siniro Quisocristo anoyacancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

6

Quisocristo imapatēhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuē'

¹ Yosē inaora nohuanton nosororinpoa ni'ton, manta tēranta' niahua' inaora nohuanton, oshanēnpoa' inquitinpoaso marē' ¿tēcarihua ti?

² ¡Co naporinhuē'! Quisocristo imapatēhua', chiminēhuaso pochin cancantatēhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuē'.

³ “Quisocristo imarahuē huachi,” ta'tēhua', aporihuanēhua'. Ina noya chinpitacaso marē' aporihuanēhua'. Aporihuanpatēhua', Quisocristorē'quēnpoa' chiminēhuaso pochin ninēhua'. Ina chimininso pochachin co noyahuē' yonquirēhuasopita a'porēhua'. Nani ina nitotērama'.

⁴ Quisocristo chiminpachina, pa'pitopi. Aporintohuachinēnpoara, canpoanta' pa'pitērinēnpoaso pochin co noyahuē' yonquirēhuasopita nianiantērēhua'. Tata Yosē chiníquēn nanantaton, Quisocristo ananpitaantarin. Canpoanta' nasha cancan quētērinpoa' nasha pochin nanpicaso marē'. Ina yonquatēhua', aporihuanēhua'.

⁵ Quisocristo chiminaponahuē', nanpiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuē' yonquirēhuasopita nianiantohuatēhua', nanpiantarēso pochin noya noya cancantarihua'.

⁶ Cato' cancan pochin ya'huētērinpoa'. A'na cancanso' sopai yanatērin. Quisocristo imarēhua' ni'ton, co noyahuē' cancantērēhuaso' corosēquē patanantērēso pochin nitērēhua'. Ama huachi sopai natēcaso marēhuē' napotērēhua'. Co noyahuē' cancantērēhuaso' chimininso pochin nitahua'.

⁷ Chimipiso' co huachi yonquirinhuē' oshahuanacaso'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo imapatēhua', co huachi oshanēnpoa hua'anēntērinpoahuē'.

⁸ Co noyahuē' cancanso' nianiantohuatēhua', Quisocristo pochachin noyápiachin cancantarihua'. Ina nohuitatēhua', noya noya nanpiarēhua'.

⁹ Inaso' nanpiantahuachina, co huachi chimianinhuē'. Chimirin nani minsēaton, nanpimiataantarin.

10 Chimpachina, oshanënpoa marë' chiminin. Naporo' oshanënpoa' minsërin. Iporaso' Yosëichin natëcaso marë' nanimiataantarin.

11 Inapochachin canpitanta' ama huachi oshahuanacamaso' yonquicosohuë'. Quisocriso imarama' ni'ton, Yosëichin natëco'.

12 Ama oshanëma hua'anëntatë pochin nitatënguëma' camayápainquëmaso nohuantocosohuë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noyasáchin yonquico'.

13 Ni'co'. Imirama', nantëma', ya'pirama', huëratëma', nanamëma', inapita ya'huëtëringuëma'. Inapita quëran co noyahuë nicacaso ya'huëpirinhuë'. Ama nohuantocosohuë'. Yosë natëcamasoáchin yonquico'. Chiminama quëran nantëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi nonëma quëran huarë' noyasáchin nico'.

14 Inapohuatama', co huachi oshanëma hua'anëntatë pochin nitarinquëmahuë'. Co ya'ipi pënëntërinso' natëpiramahuë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantëringuëma'. Nosoroatënguëma', catahuaringuëma' noya nicacamaso marë'.

Hua'anënpoa pochin nininso'

15 Tëhuëenchachin co huachi iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. A'naquënso nipirinhuë' ina natanatona', co manta' yanatëpihuë'. "Noya oshahuanacaso'," toconpi. ¡Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'!

16 Insosona natëhuatëhua', inaso' hua'anëntarinpoa'. ¡Nani nitotërama' ipora! Oshanënpoa natëhuatëhua', ina hua'anëntarinpoa'. Camaihuachinpoara, co noyahuë' ninëhua'. Oshanënpoa' co a'poasëhuahuë' chiminpatëhua', parisitopiquë pa'sarëhua'. Nipirinhuë', Yosë natëhuatëhua', noya nicarihua'.

17 Iráca oshanëma natëtoma', co noyahuë' nipiramahuë'. Quisocriso nanamën a'chintohuachinënguëmara, noya natanama'. Ya'ipi cancanëma quëran noya natërama'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën" itërëhua' Yosë.

18 Iporaso', co huachi oshanëma camaiaringuëmahuë'. Nasha hua'anëma' ya'huëtëringuëma'. Quisocriso natëtoma', noya nisarama'.

19 Iso pochin a'chintaranquëma' noya noya nitotacamaso marë'. Canpitaora co nitotëramahuë'. Iracaso' ya'ipi nonëma quëran huarë' oshahuanacasoáchin pa'yatërama'. Inapohuatamara, pa'pi nishinahuën' cancantërama'. Iporaso' noyasáchin nico'. Inapohuatama', noyápiachin cancantarama'.

²⁰ Iráca oshanëma natëhuatamara, co noyahuë' ninama'. Co yonquiramahuë' noya nicacamaso'.

²¹ Inapohuatamara, ¿ma'ta' ina marë' canarama'? Co ina marë' canamiataramahuë'. Topinan quëran ya'huërama'. Ina pochin cancantohuatama', chiminpatama', parisitopiquë pa'sarama'. Iráca ina pochin nipiramahuë', iporaso ina marë' tapanama'.

²² Iporaso nipirinhüë' co huachi oshanëma hua'anëntërinquëmahuë'. Yosë nicha'ërinquëma' ama huachi oshahuanacamaso marëhuë'. Ina chachin hua'anëntërinquëma'. Napoaton noyápiachin cancantarama'. A'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama'.

²³ Piyapi asacatohuatëra, pahuërëre'. Inapochachin co noyahuë' nipatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarihua'. Yosëso nipirinhüë', inaora nohuanton nosororinpoa'. Quisocristo imapatëhua', ina nohuitatëhua', nanpimiatarihua. Inaso' hua'anënpoa'. Inasáchin natërëhua'.

7

Sa'arinso pochin nininso'

¹ Canpitaso' iyaro'sa', pënëntopiso' nitotërama'. Nanpipsisopitaráchin camaitërinso' natëra'pi.

²⁻³ Ni'co'. Sanapi so'yahuachina, so'in chinpitacaso' ya'huërin. So'in ya'huëtopirinhüë', a'na quëmapiri së'huahuachin, monshihuanin. Ina marë' oshahuanarin. Nipirinhüë', so'in chiminpachin, so'yaantahuachin, co ina marë' oshahuaninhüë'.

⁴ Inapochachin iyaro'sa', canpoanta' Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi iráca pënëntërinso' hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo chinpitacaso' ya'huërin. Inaso chiminaponahuë', nani nanpiantarin. Ina imamiatohuatëhua', noya nicarihua' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'.

⁵ Iráca, canpoara nipa'yatacasoáchin yonquirëhua'. Co noyahuë' cancantërëhua'. Pënënpachinënpoara, aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Ina marë' chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huërin.

⁶ Iráca nisha nisha pënëntërinso' ya'huërin natëcaso', Moisésëri ninshitërinso'. "Co ya'ipiya natëhuatëhuahuë', co onporonta' cha'ësarëhuahuë'," topi. Apina'pi tashinan pëiquë ya'huërinso pochin nipirëhuahuë'. Iporaso' co huachi Moisésë pënëntërinso' yonquiarëhuahuë'. Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëcaso'. Nasha cancan quëtërinpoa'. Napoaton noya nisarëhua'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita yaminsërinpoaso'

7 Napoahuarë', "Moisësë pënëntërinso' aoshahuaninpoa' ni'ton, co noyahuë'," ¿tëcarihua' ti? ¡Co naporinhuë'! Napoaponahuë', pënëntërin quëran oshahuanëhuaso' nitotërahua'. Iso pochin yonquia'ahua'. "Ama a'na piyapi ma'shanëna' noyapatocosohuë'," ténin iráca pënëntaton. Caso' ina natanato, "Tëhuënchachin a'napita ma'shanën noyapatato, co noyahuë' yonquirahuë. Ina marë' oshahuanahuë," tënahüë.

8 "Ama ma'sha noyapatocosohuë'," itërinco. Ina natanato, aquë aquëtë' a'napita ma'shanëna' noyapatërahüë. Co noyahuë' cancantërahüëso' canarinco. Iráca oshahuanpirahuë'. Co'huara pënëntërinso' nitochatërasocohüë', oshahuanahuëso' co nitotërahüë'.

9 Co'huara pënëntërinso' natayantërasocohüë', "Caso' noya piyapico," topirahuë'. Pënëntërinso' natanpatëra, "Tëhuënchachin oshahuanco. Chiminpató, Yosë ana'intarinco," tënahüë.

10 Noya ya'huëca'huaso marë' pënënpirincohüë'. Co ina natëtorahuë', oshahuanahuë. Oshahuanato, parisitopiquë paca'huaso' ya'huërin.

11 Pënëntërinso' natëhuato, noya cancantarahuë, topirahuë'. Co ina natërahüë' ni'ton, oshahuanahuë. Chiminpató, ana'intincoso' ya'huërin.

12 Yosë chachin pënëninpoa'. Sha'huitërinpoaso' nóya. No'tëquën nonin.

13 Napoahuarë' pënëntërinso' noya nipirinhüë', ina marë' ana'intarinco, ¿topiramahuë' ti? ¡Co pënëntërinso marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'! Oshahuanahuë ni'ton, ana'intincoso' ya'huërin. Pënëntërinso' noya nipirinhüë' natanahuë quëran aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiato, co noyahuë' ninahuë. Pënëninpoa quëran oshahuanahuëso' nitotërahüë. Pa'pi co noyahuë' ninahuë, tënahüë.

14 Noya yonquicaso marë' pënënpirinpohüë'. Caso' co noya yonquiatohuë', oshahuanahuë. Oshahuanahuëso' hua'anëntatë pochin nitërinco. Co nanitërahüë' noya nica'huaso'.

15 Noya nisarahuë, topirahuë', a'naroáchin co noyahuë' yaninahuë. Co yaoshahuanpirahuë', oshahuanahuë. Onpoatoso' napomaraco, co nitotërahüë'.

16 Co nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Ina marë' co noya cancantërahüë'. Yonquinëhuë quëran nitotërahüë. Tëhuënchachin pënëntërinso' noya, tënahüë.

17 Co nohuantopirahuë', caora co noyahuë' cancantato, co noyahuë' ninahuë. Co noyahuë' cancantërahüëso' canarinco.

18 Caora co noyahuë' cancantërahuë. Co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Inachinco. Yosë yanatëpirahuë', caora co nanitërahuë' natëca'huaso'.

19 Noya nica'huaso' nohuantopirahuë', co noyahuë' ni-nahuë. Co yaoshahuanpirahuë', oshahuanahuë.

20 Co nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco.

21 Noya nica'huaso' nohuantopirahuë', co noyahuë' cancantato, co noyahuë' nica'huasoráchin yonquiconahuë.

22 Cancanëhuë quëran Yosë pënëninpoaso' pa'yatato, yanatëpirahuë'.

23 A'na cancan nohuantërin. A'na cancanso nipirinhüë', co nohuantërinhuë'. Co noyahuë' nicacasoáchin yonquirin. Ina canarinco ni'ton, co noyahuë' ninahuë.

24 ¡Ma'huantacha caso' ninahuë paya! ¿Incha ipora nicha'ëinco co noyahuë' yonquirahuëso' nanianta'huaso marë'? ténahuë.

25 ¡Yosëíchin nanitaparín! Siniro Quisocriso imarahüë ni'ton, ina catahuarinco. Ina marë': "Yosparinquën Tata Yosë," itërahuë. Tëhuëncachin cancanëhuë quëran Yosë yanatëpirahuë', co noyahuë' cancantato, co noyahuë' ni-nahuë.

8

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

1 Napoaton iporaso' Quisocriso imapatëhua', co huachi ana'intinpoaso' ya'huërinhuë'.

2 Oshanënpoa natëhuatëhua', co noyahuë ninëhua'. In-apohuatëhua', chiminpatëhua', ana'intarinpoa'. Nipirinhüë', Quisocriso imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' nani-pimiatacaso marë'. Naporahuaton, co huachi oshanënpoa natëcaso' ya'huërinhuë'.

3 Iráca Yosë pënënpirinhüë'. Co noyahuë' cancantatëhua', co nanitërehuahuë' no'tëquën natëcaso'. Ina quëran hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin. Piyapi chachin nasitimarin. Co oshahuanaponahuë', oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Inapoaton, nicha'ërinpoa' ama huachi ana'intinpoaso marëhuë'.

4 Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', Ispirito Santo natëhuatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' hui'nin a'paimarin.

5 Co noyahuë' yonquihuatëhuara, co noyahuë' nicacasoáchin pa'yatërehua'. Nipirinhüë', Ispirito Santo natëhuatëhua', Yosë nohuantërinsoáchin pa'yatarëhua'.

6 Co noyahuë' nicacasoráchin pa'yatohuatëhuara, chimipi pochin niconëhua'. Co Yosë nohuitërehuahuë'. Nipirinhüë',

Ispirito Santo pa'yatatèhua' natèhuatèhua', Yosè nohuitatèhua', nanpimiatarihua'. Noya yonquiatèhua', sano cancantarihua'.

⁷ Co noyahue' nicacasaráchin pa'yatohuatèhua', Yosè inimicotarèhua'. Co Yosè pënëntërinso' natëcaso' nohuan-tarèhuahuë'. Co nanitarèhuahuë' ina natëcaso'.

⁸ Ina pochin cancantohuatèhua', co Yosè noya ni'sarinpoahuë'.

⁹ Canpitaso nipirinhue' co noyahue' yonquiramasopita naniantërama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', ina nohuanterinso' nisarama'. Co Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëmahuë', co tèhuëenchachin Quisocriso imaramahuë'.

¹⁰ Oshahuanama' ni'ton, nonëmaso chiminacaso' ya'huërin. Napoaponahuë Quisocriso ya'coancantatënquëma', anoyacancantërinquëma'. Napoaton Yosè noya nicatënquëma ispiri-tonëma ananpitarin ni'ton, nanpimiatarama'.

¹¹ Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Yosè hua'yanën chachin ni'ton, achinicancaninpoa' Yosè pochin cancantacaso marë'. A'na tahuërinta' Yosè ananpitaantarinpoa'. Quisocriso ananpitaantarinso' pochachin ananpitaantarinpoa' canpoanta'. Nonënpoa' chiminacaso ya'huëpirinhue', Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' ni'ton, naniantarihua'.

¹² Napoaton iyaro'sa', Ispirito Santo natëcaso' ya'huërin. Co noyahue' yonquirèhuasopitaso' naniantahua'.

¹³ Co noyahue' ninèhuasopita co a'poasèhuahuë', chiminpatèhua' parisitomiatacaso' ya'huërin. Nipirinhue', co noyahue' ninèhuasopita tēpatē pochin nitohuatèhua', nanpimiatarihua'. Ispirito Santo catahuarinpoa' co noyahue' ninèhuasopita tēpatē pochin nitacaso marë'.

¹⁴ Ispirito Santo nohuanterinso' natèhuatèhua', Yosè hui'ninpoa chachin nisarèhua'.

¹⁵ Iráca Yosè tē'huatërama'. Iporaso nipirinhue' Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' ni'ton, co huachi manta' tē'huatacaso' ya'huërinhuë'. Hui'ninpita pochachin Yosè ni'ninpoa'. Ina nontohuatèhuara, "Tata," itèrèhua'.

¹⁶ Ispirito Santo chachin cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. "Hui'ninpita pochachin Yosè ni'ninquëma'," itërinpoa'.

¹⁷ Hui'ninpoa' ni'ton, na'con na'con catahuarinpoa'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' noya acoarinpoa'. Quisocriso noya acorinso pochin acoarinpoa' canpoanta'. Ina imarèhuaso marë' aparisitopirinënpoahuë', inapochachin inarë'quënpoa' noya noya ya'huëcontarihua'.

A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarinso'

¹⁸ Isoro'paquë pi'pian parisitarihuarahue', ama ina yonquia'ahuasohue'. Ama ina marë' sètahuasohue'. A'na tahuëri

Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua', nóya cancantahua' ténahuë.

19 Naporo' Quisocriso imarëhuasopita noya noya ya'noarihua'. Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huëinsopitanta' ina tahuëri ninarapi.

20 Iporaso nipurinhuë' sharo'sa' co noyatopihuë'. Ma'sharo'santa' chiminpi. Nipurinhuë', co inahuara nohuanton, napopihuë'. Yosë nohuanton, napopi. A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarin.

21 Naporo' co huachi ma'sha chanatarinhuë'. Yosë hui'ninpitanpoa ninëhuasopita noya noya acohuachinpoa', ma'sharo'santa' noya noya niantapi. Co huachi chiminaponahuë'.

22 Iráca quëran huarë' ma'sharo'sa' parisitopi. Sharo'santa' papotopirinhuë', co noyatërinhuë', chiminin. Ipora huanta' sanapi hua'hua iquitohuachina, iquitërinso pochin chiníquën parisitapi.

23 Canpoanta' Ispirito Santo nani ya'coancantopirinpoahuë', parisitërehua'. Parisitatëhua', manorëhua' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso marë'. Ina ninarëhua'. Nasha nonënpoa' quëtohuachinpoa', co huachi caniorihuahuë'. Co huachi chiminarihuahuë'. Naporo' Yosë hui'ninpita chachin nisarëhua'.

24 Tata Yosë noya nicha'ërinpoa'. Napoaponahuë', co ya'ipi naniyatërarinhuë': "A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Pahuanarin ya'ipi nanicaso'. Napoaton ninarëhua'. Nani nanirin naporini, co ninacaso' ya'huë'itonhuë'.

25 "Tëhuëenchachin noyá nicha'ësaripoa'," ta'tëhua', co sëtërehuahuë'. Noya cancantatëhua', ninarihua'.

26 Iporaso' co chiníquën cancantopirëhuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Yosë nontohuatëhuara, co nitotërehuahuë' ma'sona itacaso nipirinhuë', catahuarinpoa'. Cancanënpoa quëran inari Yosë nontërin. Tarëtarinso pochin ninin. Canpoaso' co natanpirëhuahuë', Yosëriso' natanin.

27 Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. Ispirito Santori nontohuachina, natanin. Yosë nohuantërinso chachin nitoton, canpoa marë' noya nontërin.

Yosë nosororinpoaso'

28 Yosë nosorohuatëhua', noyasáchin yonquirinpoa'. Ma'sha onpohuatëhuara, na'con catahuarinpoa'. Pi'pian parisitapirëhuahuë', ina nohuanton, parisitërehua quëran noya noya pipiarëhua'. Achinicananinpoa' ni'ton, noya noya imarihua'. Nani huayoninpoa' ina nohuantërinso' nicacaso marë'.

29 Iráca quëran huarë' Yosë nohuitërinpoa'. Nohuitatonpoa', huayoninpoa' Quisocristo pochachin cancantacaso marë'. Quisocristoso' noya noya ninin. Ina quëran na'aguënpoa' imapatëhua', ina pochin cancantarihua'. Yosë hui'ninpita pochin ni'sarinpoa' canpoanta'.

30 Nohuantërinpoa' ni'ton, huëntonënquë chachin aya'coninpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri inápaquë noya noya acoarinpoa'.

31 Ina pochin Yosë yonquirinpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë minsëinpoaso'.

32 Yosë chachin nosoroatonpoa' co hui'nin tëranta' apiratërinpoahuë'. Isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Canpoa marë' chiminin. Ipora chachinta' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¡Quisocristo imarëhua' ni'ton, co manta' pahuantarinpoahuë' Yosë pochin cancantacaso marë'! Nóya nicha'ësarínpoa'.

33 Yosë huayoninpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë sha'huirapinpoaso'. Yosë chachin noya ni'ninpoa'.

34 Yosë noya ni'ninpoa ni'ton, co insonta nanitërinhuë ana'intinpoaso'. Quisocristo oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Ina quëran nanpiantarin. Yosë inchinanën quëran ya'huaton, canpoa marë' Yosë nontárin.

35 Tëhuënchachin Quisocristo nosororinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë ina quëran osërëinpoaso'. A'na tahuëri parisitërehua'. Parisitatëhua', co napion cancantërehua'. Piyapi'sa' aparisitërinënpoa'. Cosharo', ma'sha inapita pahuantërinpoa'. Ma'sha onpochináchin nisarëhua'. Yatëparinënpoa'. Inapopirëhuahuë', ¡co inapita nanitapihuë' Quisocristo quëran osërëinpoaso'!

36 Yosë quiricanënquë naporin:

“Imarainquënso marë' Sinioro, ya'ipi tahuëri yatëparinacoi.

Co manta' onpopiraihuë', ohuicaro'sa' yatëpapiso pochin yatëparinacoi,” ténin.

37 Ina nipirihuë', Quisocristo nosororinpoa'. Parisitapirëhuahuë', nani tahuëri catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'. Nóya cancantarëhua'.

38 Yosë nosoromiatërinpoa'. Nanpihuatëhuara, nosororinpoa'. Chiminpatëhuanta', co patarinpoahuë'. Anquëniro'sa', sopairo'sa', tanan hua'yano'sa', inapita co nanitopihuë' Yosë quëran osërëinpoaso'. Ipora tahuëri'sa' ma'sha onpotopirinënpoahuë', co patarinpoahuë'. A'na tahuërinta' ma'sha onpotohuachinënpoa', co Yosë naniantarinpoahuë'.

39 Ma'sha inápaquë ya'huëriinsopita, acoporoquë ya'huëriinsopita inapita co nanitopihuë' Yosë quëran

osërëinpoaso'. ¡Co insonta' nanitërinhuë' Yosë ananiantinpoaso'! Quisocristo hua'anëntërinpoa'. Ina imarëhua' ni'ton, Yosë nosoromiatërinpoa'.

9

Yosëri israiro'sa' huayoninso'

¹ Quisocristo imato, no'tëquën nonahuë. Co nonpinahuë'. Ispirito Santo ya'coancantërinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma', tënhuë.

² Tëhuëenchachin israiro'sa' yonquiato, sëtërahuë. Cancanëhuë quëran huarë' sëtárahue.

³ Inapitaso' quëmopinëhuëpita. Co Quisocristo imapihuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nanitërahuë naporini, inapita ya'huërënamën parisitopiquë pa'itohuë'. Cha'ëcaiso marë' inaquë parisichitohuë'.

⁴ Piyapinënpita nicacaiso marë' Yosëri acorin. Israiro shinpita nipi. Iráca quëran huarë' Yosëri nohuantërin ni'ton, hui'ninpita pochin nicacaiso marë' acorin. Huënaráchin huënaráchin a'pintohuachina, shimashonënpitari quënanpi. Iráca chachin piyapinënpita nicacaiso marë' inapitarë' anoyatërin. Naporahuaton, pënëntërinso nanan sha'huitërin. Noya chinotacaiso marënta' a'chintërin. Na'con sha'huitërin nicha'ëcaso marë'.

⁵ Shimashonënpitaso' Yosëri chachin huayonin. Ina quëran Cristo isoro'paquë o'mahuachina, Israiro sanapi quëran nasitërin. Inaso' Yosë chachin. Ya'ipiya hua'anëntërinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! tënëhua'. Amen.

⁶ Na'con nitotaponaraihuë', notohuaro' israiro'sa' co Yosë natëpihuë'. Napoaponahuë', Yosëri co topinan quëran sha'huitërinhuë' nicha'ëcaso marë'. Co ya'ipi israiro'sa' piyapinënpita pochin ni'ninhuë'.

⁷ Apraan cato' hui'ninpita ya'huëtopirinhuë', a'naíchin Yosëri acorin Apraan ya'huërëtacaso marë'. “Isaco huayonahuë. Shinpitanta' piyapinëhuëpita pochin ni'sarahue,” tënin Yosë.

⁸ Napoaton co ya'ipi Apraan hui'ninpita Yosë piyapinënpita nipihuë'. Yosëri sha'huitërinso chachin nasitohuachina, piyapinën pochin ni'nin.

⁹ Iráca Yosëri Apraan itapon: “A'na pi'ipi quëran nicaponquën huëantarahuë. Naporo' ca nohuanto, sa'an hua'huanarin,” itërin. Naporinso chachin tahuëri nanihuachina, Isaco nasitërin, Yosëri acorinso'.

¹⁰ Naporahuaton, Tata Isaconta' cato' hui'nahuanin. Sa'in Nipica itopiso' yahuaihuachina, Yosëri itapon:

¹¹⁻¹³ “Hua'hua nininso' chini chiniquën nanantarin. Paninanso' co onpopinchin chiniquën nanantaponhuë',” itërin.

Ina quëran itantarin: “Cacopo nosoroato, huayonahuë. Isaoso nipirinhüë' co onpopinchin nohuantërahuë',” tënin Yosë quiricanënquë. Co'huara nasichátërasoihuë', naporin. Co ya'huëyátërasoihuë', yonquiaton, huayonin. “Noya nininso marë' Yosëri huayonin,” topiramahuë', co ina marë' huayoninhüë'. Inaora nohuanton, huayonin.

14 Naporin ni'quëhuarë' ¿ma'ta' tēcarihua'? “Yosëso' co napopináchin ni'ninpoahuë',” ¿tēcarihua ti? ¿Co naporinhüë'!

15 Iráca Yosëri Moisësë itërin: “Caora nohuanto, nosoroahuë. Insosona nohuantohuato, huayonahuë,” itërin.

16 Napoaton co canpoara nohuanton, Yosë huëntonënquë ya'conëhuahuë'. Noya nipirëhuahuënta', co canpoara nanitëréhuahuë' ya'conacaso'. Inaora nohuanton, Yosë aya'coninpoa'. Nosoroatonpoa', aya'coninpoa'.

17 Iráca Iquipito copirnosó' co noyahuë' cancantopirinhüë', Yosëri huayonin hua'anëntacaso marë'. “Piyapinhüëpita hua'anëntopiranhüë', nicha'ësarahüë noya pipicaiso marë'. Ina quëran na'a piyapi'sa' nicatora', ‘Ma noyacha Yosëso' nani-taparin paya. Copirno co nohuantopirinhüë', piyapinhüëpita nicha'ërin,' tosapi,” tënin. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'.

18 Inaora nohuanton, a'naquën nosororin. A'naquënso nipirinhüë' tananpitërin. Tananpitohuachina, co natan-tochináchinhuë' cancantopi.

19 Ina natanatoma', a'naquëma' co noyahuë' yonquirama': “Yosë nohuanton, a'naquën natëpi. Co ya'ipiya natëpihuë'. Ma'sona Yosë nohuantërinsoichin nipirëhuahuë'. ¿Onpoatonta' nipachin ana'intarinpoa'? ¿Co insonta' nanitërinhuë' Yosë nohuantërinso' canpiacaso'!” toconama'.

20 ¿Maquëma cháchinta' ni'toma', nanitërama' Yosë chachin pinocamaso'? Ni'co'. Piyapi tëshitohuachina, minë', huë'ëta, inapita ninin. Nipachina, co tëshiri hua'anën no'huirinhüë'. “¿Onpoatonta' naponin ninanco?” co itërinhuë'.

21 ¿Co'ta tëshitona'pi no'pa' mapachina, ma'sona nohuantohuachina, ninin! Nohuantohuachina, a'naquën ninshirayarin. A'naquënso' topinanaya. Inapochachin Yosëso' yonquirinpoa'.

22 A'naquën co natëpihuë' ni'ton, Yosëri no'huirin. No'huipiro' nipirinhüë', co a'naroáchin ana'intërinhuë', ninararin. Co a'naroáchin ana'intoahuachinahuë', co ina marë' Yosë no'huicaso' ya'huërinhuë'. Oshaquëran ana'intarin. Ina ni'pachina', “Tëhuëenchachin Yosë no'tëquën yonquirin. Hua'qui' tananpitopirinhüë', iporaso' no'tëquën ana'intërin. Chini chiníquën nanantërin inaso',” tosapi.

23 A'naquënpoaso nipirinhüë', nosoroatonpoa' nicha'ësarinhüë'. Inaora nohuanton, nosororinhüë'.

Iráca chachin yonquirinpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', piyapi'sa' na'con Yosë yonquiapi. “Ma noyacha catahuarin paya,” tosapi.

²⁴ A'naquën cotio piyapi'sacoi huayonincoi. A'naquëma' nisha piyapi'sanquëmantá' Yosë nohuanton, imarama' canpitanta'.

²⁵ Inapochachin iráca Osiasë ninshitërin.

“A'naquën iráca co piyapinëhuëpituahuë' nipirinahuë', iporaso' piyapinëhuëpita pochin ni'nahuë.

Iráca co nosorpirahuë', iporaso' nosororahuë huachi,” ténin Yosë, itërin.

²⁶ Ina quëran itantarin: “Canpitaso' co piyapinëhuëpitanquëmahuë',” itopirinhuë', iporaso' inaquë itapona': “Inapitaso' Yosë hui'ninpita chachin nisapi. Inaso' nanpimiatarin,” tosapi.

²⁷ Isaiasënta' ninoton, ninshitërin. “Hua'huayatërahuë' israiro'sa' ya'huëpirinahuë', co ya'ipiya cha'ësapihuë'. Marë yonsanquë inotëra'huaya ya'huërinso nápo' ya'huëpirinahuë', caraíchín Yosëri nicha'ësarín.

²⁸ Co hua'quiya quëranhuë' na'a piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin,” ténin.

²⁹ Co'huara ina ninshichatërasohuë', Isaiasë ninoton, tapon:

“Sinioro ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Iráca ina nohuanton, ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita ta'huantopi huachi. Comoraquë ya'huëpisopitanta' ta'huantopi.

Canpoanta' caraíchín nipirëhuahuë' nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co nosororinpoahuë' naporini, canpoanta' ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë',” ténin.

Israiro'santa' noya nanan natëcaso' ya'huërinso'

³⁰ Napoahuarë' ¿ma'ta' tëcarihua'? ténahuë yonquiato. Nisha piyapi'sa' hua'qui' co Yosë yonquipirinahuë', inari anoyacancantërin. “Yosë no'tëquën nonin,” ta'tona' natëpi. Napoaton noya ni'nin.

³¹ Israiro'saso nipirinhuë' taponá': “Moisësë pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” topirinahuë'. Co nani-topihuë' no'tëquën natëcaiso' ni'ton, co Yosëri noya ni'ninhuë'.

³² ¿Onpoatonta' co noya ni'ninhuë'? “Pënëntërinso' nanan no'tëquën natëhuatëhua', nóya cancantarëhua',” topirinahuë', co nanitopihuë'. “Yosëíchín nanitërin anoyacancantínpoaso',” ta'caiso nipirinhuë', co Quisocristo nohuantopihuë'. Inapoa-tona', pancara'pi i'patërëso pochin ni'pi. Ina marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin.

³³ Yosë quiricanën quëran naporin:

“Sionquë Cristo a'papirahuë', co nohuantopihuë'.

Inapoatona' pancara' piquë i' parëso pochin ni' pi. Co nohuan-
topihuë' ni' ton, anotërëso pochin nipi.

Nipirinhüë', insosona Cristo nohuantohuachin, co
onporonta' atapanarahuë'. Noya ni' sarahuë huachi,"
tënin Yosë.

10

1 Pa' pi nohuantërahuë israiro' sa' cha' ëcaiso'. Ina marë'
iyaro' sa', chiniquën Yosë nontárahüë.

2 Tëhuëenchachin Yosë yachinotopirinhüë', co nanamën
no' tëquën yonquiphüë'.

3 Yosëíchin anoyacancantërinpoa'. Nipirinhüë', co nohuan-
topihuë' ina nanan imacaiso'. "Pënëntërinsó' natëhuatëhua',
Yosë noya ni' sarinpoa'," toconpi. "Quëma Sinioro anoyacan-
cantocoi," co itopihuë'.

4 Iráca Moisésë pënëntërin. Iporaso nipirinhüë' co ina
natërëhuaso marë' Yosë noya ni' ninpoahuë'. Quisocristo nani
o' marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. "Quisocristoíchin
anoyacancantarinhüë'," topatëhua', Yosë noya ni' sarinpoa'.

5 Moisésëri ninshitërin pënëntërinso nanan imacaiso marë'.
"No' tëquën natëhuatama', Yosë noya ni' sarinquëma'. Ya' i' piya
natëcaso' ya' huërin," tënin ninshitatón.

6 Canpoaso nipirinhüë' Quisocristo imapatëhua', Yosë noya
ni' sarinpoa'. Quisocristo nanamënso' co sacaiyahuë' nito-
tacaso'. "¿Inta inápaquë pantapon Quisocristo quëmacaso
marë'?" co ta' caso' ya' huërinhuë'. Nani o' marin.

7 "¿Inta' chimipiro' sa' ya' huëpiquë papon ina quëran Cristo
quënantacaso marë'?" co ta' caso' ya' huërinhuë'. Nani nan-
piantarin.

8 ¿Ma' ta' quiricanën quëran anitotërinpoa'? "Ina nananso',
co sacaihuë' nitotacaso'. Nanamënpoa quëran sha' huicaso
ya' huërin. Cancanënpoa quërantá', natëcaso ya' huërin,"
itërinpoa'. Inasáchin natëco', itëranquëma' canta'.

9 Tata Yosë nohuantón, Quisocristo tëhuëenchachin
nanpiantarin. Ina cancanënpoa quëran natëhuatëhua',
"Quisocristoíchin imarahuë," topatëhua', Yosë anoyacan-
cantarinpoa'.

10 "Yosë co onporonta' nonpintarinpoahuë'," ta' tëhua', can-
canënpoa quëran natëhuatëhua', noya ni' sarinpoa'. "Caso'
Quisocristo imarahuë," topatëhua', naporó chachin anoya-
cancantarinhüë'.

11 "Insosona Quisocristo natëhuachin, co sëtarinhüë'. Co
a' poarahuë'," tënin Yosë quiricanënquë.

12 A' naíchin Yosë ya' huërin. Ya' ipinpoa' hua' anëntërinpoa'.
Co cotioro' saráchin na' con nosororinhüë'. Nisha piyapi' santa'
nosororin. Ina nontohuatëhua', noya catahuarinpoa'.

13 “Oshanëhuë Siniro inquitoco,” topatëhua', anoyacancantatonpoa' nicha'ësarinpoo'.

14 Napoaponahuë', co a'chintohuatëhuahuë', co nitotapihuë'. Co nitotohuachinahuë', co nanitapihuë' natëtacaiso'. Co natëtohuachinahuë', co nanitapihuë' Yosë nontacaiso'. Napoaton a'chintacaso' ya'huërin.

15 Co Yosëri a'china'piro'sa' a'pahuachinhuë', ¿onpo nitotaponata? Yosë quiricanën quëran naporin: “Ma noyacha ni'ton, noya nanan sha'huitaonpoa' huë'sarin paya,” tënin.

16 A'naquënso nipirinhüë', noya nanan natanpirinahuë', co nanitopihuë' natëcaiso'. “Nanamën Siniro, sha'huitopirahuë' co insonta natëtërinhuë',” tënin Isaiasë iráca.

17 Quisocriso nanamën natanacaso' ya'huërin. Natanpatëhua': “No'tëquën nonin,” topatëhua', natëtarihua'.

18 ¿Co natanpihuë' ti? ¡Nani mini natanpi! tënhuë. Yosë quiricanënquë naporin:

“Nisha nisha parti nanamën sha'huitopi.

Ya'ipi parti nahuinin,” tënin Yosë quiricanënquë.

19 Naquëranchin natainquëma'. Israiro'saso' natanaponaraihuë', ma'sona tapon naporinso' ¿co nitotopihuë' ti? Nitotaponaraihuë', co natëpihuë'. Moisésë ninshitaton, naporin:

“Nisha piyapi'sa' co yonquipirinaohuë' catahuararahuë ni'ton, canpitariso' a'pitarama'.

Ina marë' no'huitarama', tënin Yosë,” itërin.

20 Isaiasënta' co të'huatonhuë', Yosë noninso' sha'huirin.

“Nisha piyapi'sa' co yanohuitopirinaohuë', iporasos' imasarinaco.

Co iráca nohuantopirinaohuë', iporasos' nohuitarinaco, tënin Yosë,” itërin.

21 Israiro'saso nipirinhüë' co yanatëpihuë'. Inapita yonquiaton, Isaiasë quëran taantarin: “Íráca quëran huarë' yacatahuarahuë. Imirahuë ihuëtatë pochin nitato: ‘Huëco' catahuainquëma', itopirahuë', co yanatërinacohuë'. Co natan-tochináchinhuë' cancantopi, tënin Yosë,” itërin.

11

Israiro'sa' huayoninso'

1 Napoaton natananquëma': ¿Israiro'sa' co natëtopiso marëhuë' Yosëri a'pomiatërin ti? Co a'porinhüë'. Ipora huanta' piyapinënpita ni'ton, nosororin. Canta' Israiro piyapico. Tata Apraanso' shimashonëhuë. Mincamin huëntonquë nasitërahüë.

2 Inapitaso', iráca Yosëri huayonahuaton acorin piyapinënpita nicacaiso marë'. Co a'porinhüë'. Íráca Iniasë naporinso' Yosë quiricanënquë ninshitopiso' nitotërama'. Inariso

pënënpirinhüè', israiro'sari no'huipi. Napoaton Yosë nonto-huachina, inapita sha'huirapirin.

³ “Na'amiachincoi Siniro pënëntopiraihuè'. Co nohuantatonaraihuè', a'naquëncoi tēparinacoi. Artaroro'sa' chinota'huainquënso marè' a'mitēraisonta' tē'yatopi. Casáchin pënëntapirahuè', yatēparinaco canta'” itērin.

⁴ Napotopirinhüè', ¿ma'ta' Yosëri itantarín? “A'naquën mini mamanshi moshapi, Paaro itopiso'. Nipirinhüè', ca nohuanto, canchisë huaranca quēmapi'sa' chinotarínaco. Co mamanshi moshapihuè'” itērin. Nani ina nitotērama'.

⁵ Inapochachin iporanta' caraya pochin Yosë huëntonēnquē ya'conpi. Inaora nohuanton, nosoroaton, Yosëri aya'conin.

⁶ Inaora nohuanton, catahuarin. Co noya nipiso marè' catahuarinhüè'. Noya nipiso marè' huayonin naporini, co huachi inaora nohuanton, catahuacaso' ya'huè'itonhuè'.

⁷ Napoahuarè', ¿ma'ta' nipachin tēcarihua'? Na'a israiro'sa' Yosë huëntonēnquē yaya'conpirinahuè', co inahuara nani-topihuè' noya cancantacaiso'. A'naquën huayoninsopitaso' Yosë nohuanton, ya'conpi. A'napitaso nipirinhüè' co natan-tochináchinhuè' cancantopi.

⁸ “Yosëri tananpitērin ni'ton, huè'ērëso pochin cancantopi. Ya'pirahuanaponaraihuè', co quēnantērëso pochin nipihuè'. Huēratēhuanaponaraihuè', co natantērëso pochin nipihuè'. Ipora huanta' ina pochin nisapi,” tēnin Yosë quiri-canēnquē.

⁹ Iráca Tapinta' tapon:

“Yosë no'huipi ni'quēhuarè', ana'inchin. Nani ma'sha ya'huētōpirinahuè', co Yosë yonquipihuè'.

Coshatatona', capa cancantapirinhahuè', ina quēran chachin nitapicancaína'. Yosëri ana'inchin.

¹⁰ Somaraya pochin cancantopi ni'quēhuarè', ama quēnantērëso pochin cancanchinasohuè'.

Yosë nohuanton, chiníquën parisitomiachina',” tēnin iráca. Inapochachin ipora huanta' nisapi.

Nisha piyapi'sa' ya'conpiso'

¹¹ Napoaton natanaranquēma'. ¿Israiro'sa' co yanatēpihuè' ni'quēhuarè' Yosëri a'pomiatērin ti? Co Yosëri a'pomiatērinhuè'. Nipirinhüè', co imapihuè' ni'ton, nisha piyapi'santa' Yosëri anoyacancantarín. Ina quēran israiro'saso', apiratona' yonquiapi: “Canpoanta' inapita pochin cancantohuatēhua', Yosë noya ni'sarinpoa',” tosapi.

¹² Inapita co imatonahuè' tēhuēpiso marè', iporaso' ya'ipi piyapi'sa' nanitopi Yosë huëntonēnquē ya'conacaiso'. Nisha nisha piyapi'sa' niponaraihuè', Yosëri noya ni'sarin. A'na tahuëri na'a cotioro'sa' imaantahuachina', noya noya nisarin.

13 A'naquëmaso' nisha piyapi'sanquëma'. Yosë a'parinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Ina marë' noya cancantërahuë. Pa'sápato, a'chintaranquëma'.

14 Na'aquëma' imapatama', a'naquën israiro'santa' nohuan-tapi imacaiso' nimara. Inapitanta' Yosëri anoyacancantarín.

15 Iporaso Yosëri tananpitërin ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' ina nohuitapi. A'na tahuëriso nipirinhuë' israiro'santa' imaantahuachina', noya noya nisapi. ¿Ma pochinta' nisapi? Chimipi nantantarinso pochín nisapi, tēnahuë.

16 Ni'co'. Pan nipachinara, ya'nán nipiso' Yosë marë' aco-huachina, ya'ipi chachin noya ninin. Nara itēnta' noya ni-pachina, sē'paquëonta' noya nisarin.

17 Nara quëran a'chinchinquëma'. Oripo nara sē'pa' co noya nitohuachinahuë', nishitëtahuatë', tē'yatërë'. Ina quëran apinapinso' oripo sē'paquën tēranta' achinpitërë' papotacaso marë'. A'naquën israiro'saso' oripo nara sē'pa pochín nipi. Co natëpihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin. Canpitaso' nisha piyapinquëma' nipiramahuë', huëntonēnquë aya'coninquëma'. Piyapinēnpita pochachín ni'ninquëma'.

18 Nipirinhuë', ama israiro'sa' nocancosohuë'. Ama: "Quiyaso' noya noyacoí," tocosohuë'. Sē'paquëni co nara achinirinhüë'. Itēni achinirínso'.

19 "Quiyanta' imaca'huaiso marë' israiro'sa' tananpitërin," tēnama' nimara.

20 Yosëri tananpitërin mini. Nipirinhuë', co ina marë' tanan-pitërinhuë'. Co Quisocristo nohuantopihuë' ni'ton, tanan-pitërin. Canpitanta' imarama' ni'ton, noya ni'ninquëma'. Napoaton ama inapita nocancosohuë'. Ni'cona canpitanta' Quisocristo naniantotama'.

21 Israiro'sa'ton piyapinēnpita pochín ni'pirinhüë', ana'intërin. Quisocristo naniantohuatama', ana'intarinquëma' canpitanta'.

22 Ma noyacha Yosëso' nosororinpōa paya. Co natëpisopitasohuë' nipirinhuë', chiniquën ana'intarin. Inasáchin imapatama', nosoromiatarinquëma'. Nipirinhuë' naniantohuatama', ana'intarinquëma' canpitanta'.

23 Naporahuaton israiro'santa' imaantahuachina', Yosëri piyapinēnpita pochín niantarin. Nara sē'para'huain achin-pitantarëso pochín acoantarín. Yosë ni'ton, nanitaparín.

24 Nani a'chintëranquëma'. Canpitaso' apinapin nara pochín ninama'. Apinapinso' nara sē'para'huain nishitëtahuatë', oripo nara sē'para'huain achinpihuatëra, papotërin. Aquëtë huarë' sē'para'huain chachínso' achinpitaantahuatëra, a'naroáchin papotaantarín. Inapochachín israiro'sa' noya imapachina', Yosëri noya niantarin.

Na'a israiro'sa' imaantapiso'

²⁵ Yosë yonquirinso' iyaro'sa' sha'huichinquëma', no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napita co nitotopirinahuë', ama nocantamaso marëhuë' sha'huitaranquëma'. “Quiyasáchin no'tëquën yonquirai,” ama tocosohuë'. Iporaso' na'a nisha piyapinquëma' Yosë huëntonënguë ya'conarama'. Ya'ipi Yosë nohuanterinquëmasopita ya'conamaquë huarë' na'a israiro'sa' co natantochináchinhuë' cancantapi.

²⁶ A'na tahuëriso nipirinhue' ya'ipi israiro'santa' cha'ësapi huachi. Yosë quiricanënguë ninorinso pochachin imaantapi. Iráca ninshitaton, naporin:

“A'na tahuëri a'nara' Israiro quëmapi Quirosarin quëran o'mararin piyapi nicha'ëcaso marë'.

Cacopo shinpita co noyahuë' yonquipiso' ananiantarin.

²⁷ Oshanëna' inquitahuato, piyapinëhuëpita pochin ni'sarahuë.

Apraan sha'huitërahuëso chachin napotarahue', tënin Yosë.

²⁸ Iporaso' israiro'sa' co Quisocriso nanamën natëpihuë'. Yosë inimicotopirinahuë', canpitaso' imarama'. Napoaponahuë', israiro'sa'ton acorin piyapinëpita nicacaiso marë'. Iráca Apraan, Isaco, Cacopo, inapita sha'huitërin ni'ton, ipora huanta' shinpita nosoroarin.

²⁹ Nani Yosëri sha'huitoahuachin, inachachin nizarin. Co onporonta' nisha nontarinhuë'. Huëntonënguë aya'compachin, co onporonta' naniantarinhuë'.

³⁰ Iráca co canpitaso' natëpiramahuë', co israiro'sa' nohuan-topihuë' ni'ton, Yosë nosoroatënguëma', catahuarinquëma'.

³¹ Iporaso' israiro'sa' co natëpihuë'. Co natëhuachinarahuë', Yosë catahuarinquëma'. Ina ni'pachina', yonquiantapona' ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' nosoroaton, catahuaantararin.

³² Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tananpitërin ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ya'ipinpoa' nosoroainpoaso marë' naporin.

³³ ¡Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoo paya! ¡Ma noyacha yonquirin paya! Ya'ipiya nitotërin. Yonquirinsopita co nitotochináchinhuë' ninin. Naporahuaton, ina pochin cancantacaso' co onporonta' nanitarihuahuë'.

³⁴ “Co insonta inaora Yosë yonquirinso' nitotërinhuë'. ¡Co incari tëranta' nanitërinhuë' noya noya ayonquicaso'!

³⁵ ¿Incarita' ma'sha Yosë quëtërin ni'ton, i'huërëtacaso' ya'huërin? Co incari tëranta',” tënin quiricanënguë.

³⁶ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Ina nohuanon, co ta'huantarëhuahuë'. Yoséichin pa'yatacaso marë' ya'huërëhua'. Inaora nohuanon, anoyacancantërinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya, itahua'. ¡Inasáchin chinotahua'! Amen.

12

Yosë marë' sacatërëhuaso'

¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran, iyaro'sa, ina imaco'. Iráca Yosë chinotohuachinara, ma'sha tēpapi. Canpitaso nipirinhue' Yosë marë' nanpitoma', nohuantërsoráchin nico'. Ina yonquiatoma', nani tahuëri noyasáchin nico'. Ina Yosë nohuantërin. Inapohuatama', Yosë noya chinotarama'.

² Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' co Yosë natēpihuë'. Ma'sharáchin yonquiatona', co Yosë yonquipihuë'. Ama inapita nonancosohuë'. Nani tahuëri Yosë nontoco' yonquirinso chachin quëchinquëma'. Ina yonquihuatama', nohuantërinso chachin anitotarinquëma'. Ina quëran noya noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³ Yosë nosoroatonco, acorinco piyapi'sa' a'chinta'huaso'. Nani tahuëri catahuarinco. Napoaton pēnēnaranquëma'. Ya'ipinquëma' sano yonquico'. Ama a'napita nocancosohuë'. Yosë nisha nisha acorinpoa'. Nisha nisha catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' nicacaso'. Napoaton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. No'tëquën yonquiatoma', ma'marësona acorinquëmaso' nitotoco'. A'naya a'nayanquëma' anitotarinquëma'.

⁴ Ni'co'. Imira, nantë', ya'pira, inapita ya'huëtërinpoa'. Imira ya'huëtërinpoa' sē'quëtacaso marë'. Nantë' ya'huëtërinpoa' irat-acaso marë'. Nisha nisha ya'huëtërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Co ya'ipiya inachachin nipihuë'.

⁵ Inapochachin ya'ipi Quisocristo imarëhuasopita a'naíchin nonēnpoa pochin ninëhua'. Ya'ipinpoa' ina imarëhua' ni'ton, ina pochin ninëhua'. Nisha nisha nitotërëhuaso' nirihuarahuë', nicatahuarëhua'. A'na huëntonaca ninëhua'.

⁶ Yosë nosoroatonpoa', acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Ma'marësona acohuachinpoa', noya niahua'. A'naquën, yonquirinso chachin anitotërin sha'huicaiso marë'. Anitotohuachinquëma', ya'ipiya no'tëquën sha'huico'.

⁷ Ina nohuanton, a'naquën nitotërin catahuatacaso'. Nito-catahuatohuatama', noya catahuatoco'. A'naquën nitotërin a'chinacaso'. Nitoa'chinpatama', noya a'chincó'.

⁸ A'naquëonta' nitotopi achinicancanacaso'. Nitotohuatama', noya cancantatoma' achinicancanco' imamiachina'. A'naquëonta' ina nohuanton, coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtopi. A'napita quëtohuatama', ama piyapi'sa' noya nicainēnquëmaso marë' quëtocosohuë'. Yosë yonquiatoma', quëtoco'. "Ina nosororinco ni'ton, carinta' nosoro'i," ta'toma', quëtoco'. A'naquëonta' ina nohuanton chachin, chiniquën nanan ya'huëtopi. Ansianohuë nipon, hua'anhuë nipon

ya'conpatama', ama chirotomarahuë', noya pënëntoco'. Noya nonco'. A'naquëonta' ina nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuario'sa', inapita catahuapi. Inapita nicapoma' pa'patama', noya cancantatoma', catahuaco'.

Ma'pitasona nicacaso' ya'huërinso'

⁹ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'. Cancanëma quëran huarë' nosoroco'. Co noyahuë' ninamasopita a'poco'. Noyasáchin nico'.

¹⁰ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin nini'co'. Ama "Caso' noya noyaco," tocosohuë'. A'napita noya noya ni'co'.

¹¹ Ama chirotomarahuë', noya sacatoco'. Ya'ipi cancanëma quëran noya yonquiatoma', Yosë marë' sacatoco'.

¹² "Yosë ananpitaantaripoa," ta'toma', noya cancantoco'. Ma'sha onpohuatama', ama no'huitocosohuë'. Chiníquën cancantatoma', ahuantoco'. Apira apira Yosë nontoco'.

¹³ Imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtoco'. Ni'toro'sa' ya'notohuachinënquëma', noya nontatoma', a'caco'.

¹⁴ Piyapi aparisitohuachinënquëma', ama no'huitomarahuë', noya nontoco'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuacaso marë'. Ama Yosëri ana'intacaso' yonquirapicosohuë'.

¹⁵ A'napita na'con yonquico'. Canpitaora ninatanamaso pochin cancantoco'. Noya cancantohuachina', ina marë' canpitanta' noya cancantoco'. Sëtohuachina', sëtoco'.

¹⁶ Noya ninicatoma' ya'huëco'. Ama a'na piyapi tëranta' no-cancosohuë'. Topinan piyapi pochin cancantatoma', ya'ipiya catahuaco'. Ama: "Caso' na'con na'con nitotërahuë," tocosohuë'. Ama ina pochin yonquicosohuë'.

¹⁷ A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', ama i'huërëtososohuë'. Noya nico' a'napitanta' catahuacaso marë'.

¹⁸ Ama piyapi'sa' no'huicosohuë'. No'huihuachinënquëma', ama canpitariso' no'huicosohuë'. Onpopionta' nanan anoyatoco'.

¹⁹ Nosoroatënquëma' iyaro'sa', oshaquëran pënënanquëma'. Ama i'huërëtososohuë'. Tananpitoco' Yosëri ana'inchin. Quiricanën quëran naporin: "Co noyahuë' nipisopita cari ana'intarahuë. No'tëquën ana'intarahuë," tënin Yosë.

²⁰ Napoaton "Inimiconëma' tanahuachin, a'caco'. Yamorohuachin, o'shitoco'. Inapotohuatama', inimiconëma' atapanarama'," tënin anta'.

²¹ Ama sopai natëcosohuë'. Nani ma'sha ayonquirinquëmaso' a'pomiatoco'. Yosë yonquiatoma', noyasáchin nico'. Inapohuatama', sopai minsëarama'.

13

¹ Copirno acorinsopita natēco'. Yosē nohuanton, copirno, chirinchi, coisē, hua'an, inapita ya'huërin. Co Yosē nohuantërinhuë' naporini, co inapita ya'cointonahuë'. Napoaton natēco'.

² Co copirno acorinsopita natëhuatamahuë', Yosënta' co natëaramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'.

³ Noya nipatama', co hua'ano'sa' no'huiarinëinquëmahuë'. Co natëhuatamahuë', no'huiarinëinquëma' ni'ton, tē'huatacaso' ya'huërin. ¿Nohuantërama' hua'ano'sa' noya nicainëinquëmaso'? Noya nico' nipachin noya ni'inëinquëma'.

⁴ Yosëri acorin a'painënpaso marë'. Nipirinhüë', co noyahuë' nipatama', tē'huatoco'. Co topinan quëran chiniquënanan quëtërinhuë'. Yosëri acorin co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'.

⁵ Napoaton hua'ano'sa' natēco' ana'intochinëinquëma'. Isonta' yonquicaso' ya'huërin: "Yosëri acorin natëcaso marë'," ta'toma', natēco'.

⁶ Ina nohuanton, hua'ano'sa' ya'huërin noya nicacaiso marë'. Ina marë' nani tahuëri sacatapi. Napoaton pahuërëtacaso' camaitërinso' pahuërëtarama'.

⁷ Ya'ipiya no'tëquën pahuërëtoco'. Hua'ano'sa' catahuacaso marë' pahuërëtacaso' ya'huëhuachina', quëtoco'. Chiniquënanantopi ni'ton, noya nicatoma', natēco'.

⁸ Nihuitohuatama', a'naroáchin pahuërëtoco'. Ya'ipi piyapi nosoroco'. Inaso' na'con na'con Yosë nohuantërin. Nosorohuatama', iráca pënëntërinso' noya natëarama'.

⁹ Iráca pënëntohuachina, itërin: "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi sē'huacosohuë'. Ama tēpatocosohuë'. Ama manta' ihuatocosohuë'. Ama nonpinapicosohuë'. Ama a'na piyapi ma'shanënpita nohuantapatocosohuë'," tënin. Ninosorohuatëhua', ya'ipi Yosë pënëninpoaso' natëarëhua'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë'," tënin Yosë.

¹⁰ A'napita nosorohuatama', co no'huiaramahuë'. Co pinosaramahuë'. Nóya catahuarama'. Napoaton nosorohuatama', Yosë nóya natëarama huachi.

¹¹ Ya'nan imarihua': "Pahuanarin Quisocriso o'mantacaso'," tënëhua'. Iporaso nipirinhüë' nani o'mantacaso' tahuëri ya'caritëriarin. Naporo' nicha'ësarínpoa'. Napoaton ama huë'ërëso pochin yonquicosohuë'. Yosë no'tëquën natēco'.

¹² Hua'qui' piyapi'sa' co noyahuë' nicatona', tashi pochin cancantopirinhüë'. Iporaso' Sinioro tahuërinën ya'caritëriarin. Napoaton ama tashi pochin cancantahuasohuë'. Sontaro'sa' hua'na quëran a'mopiso pochin tahuëri pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua'.

13 Tahuëri nipachina, a'ninquëchin ni'ton, noyasáchin ninë'. A'naquënso nipirinhüë' pitasachin pa'yatopi. Na'a tahuëri nansarápi, o'osápi, coshatápi, no'piápi. Ama pitaso' pa'yatocosohüë'. Ama no'pikosohüë'. Ama pi'pisha tēranta' nimonshitacamaso' yonquicosohüë'. Ama nino'huicosohüë'. Ama a'na piyapi noyapatoma', no'huicosohüë'.

14 Sontaro'sa' hua'na a'mopiso pochin Quisocristo ya'copiripoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. Napoaton Quisocristo na'con yonquiatoma', ina pochachin cancantoco'. Ina natëtoma', ama pi'pian tēranta' yonquicosohüë' co noyahuë' nicacamaso marë'.

14

Co ninocanacaso' ya'huërinsohuë'

1 A'naquënso' Quisocristo imasapirinhüë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihüë'. “Pënëntërinsona' natëcaso' ya'huërin,” topi. Inapitanta' huë'pachina', noya nontoco'. “Huëco' iyaro'sa' Yosë chinotahua,” itatoma', cortoquë ichiya'conco'. Ama ninocanacamaso marë' ninontocosohüë'.

2 A'naquënso' “Quisocristoíchin nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi cosharo' noya capacaso',” ta'tona' ya'ipi ca'pi. A'napitaso nipirinhüë', “Nosha ca'patëhua', oshahuanëhua’,” ta'tona' ya'ipi nosha a'popi.

3 Nosha ca'patama', ama nosha a'poro'sa' nocancosohüë'. Nosha a'pohuatamanta' “Nosha ca'nama' ni'ton, co noyahuë' ninama’,” ama itocosohüë'. Cato chachinquëma' Yosë noya ni'ninquëma' ni'ton, ama ninapotocosohüë'.

4 Co a'napita piyapinën nocanacaso ya'huërinhuë'. Piyapinën noya nipachina, co noyahuë' nipachinanta' hua'anëni nitotarinso'. Yosëíchin ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa' ni'ton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin nanitërin achinican-cainpoaso'. Co canpoa capiniso' ninocanacaso' ya'huërinhuë'.

5 Inapochachin a'naquën: “Cotio chinoto tahuëri noya noya,” topi. Naporu' tahuëri chinotatona', Yosë chinotopi. A'napitaso nipirinhüë' “Nani tahuëri noya Yosë chinotacaso’,” topi. Co tahuëri imarëhuahuë'. Quisocristo imarëhuaso'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohüë'. A'naya a'nayanquëma' cancanëma quëran na'con yonquico' noya nicacamaso marë'.

6 Ma tahuërisona chinotohuatama', Yosë yonquiatoma', ina chinotarama'. Inapochachin nosha ca'patama', Yosë yonquiatoma', coshatërama'. “Yosparinquën, Siniro,” itërama'. Co nosha ca'na'pinquëmahuënta' Yosë yonquiatoma', coshatërama'. “Yosparinquën, Siniro,” itërama' canpitanta'.

⁷ Co canpoara nipa'yatacaso marë' ya'huërëhuahuë'. Chim-inpatëhuanta' co canpoara marë' chiminarihuahuë'.

⁸ Siniro piyapinënpoa' ninëhua'. Ina natëcaso marë' nanpitëhua', ya'huërëhua'. Ina yonquinpita chiminarihua'. Nanpihuatëhuanta', inasáchin hua'anëntarinpoa'. Ina quëran chiminacaso' nipachin, ina yonquiatëhua', chiminarihua'. Inasáchin imarëhua'.

⁹ Ya'ipinpoa' hua'anëntinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Nani chimirin minsërahuaton, chini chiníquën nanantaton, nanopiantarin. Napoaton nanopirëhuasopita, chiminpisopitanta', ya'ipinpoa' hua'anëntarinpoa'.

¹⁰ Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' natanarinpoa' co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'. ¿Onpoatonta' nipachin iyaparin nocanan? Co ina pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosëichin no'tëquën anitotarinpoa'.

¹¹ Iráca quiricanënquë naporin:
"Caso' Yosëco ni'to, co nonpinahuë'.

A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' isonahuatona', chinotarinaco.
'Quëmasáchin Yosëinquën, itarinaco," tënin Yosë.

¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, ya'ipinpoa' Yosë natanarinpoa'. Ma'marësona ma'sha ninëhuaso' natanarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Noya noya imacaso marë' nicatahuahua'

¹³ Napoaton ama huachi ninocancosohuë'. A'napita imapisopita catahuaco' noya cancanchina'. Ni'cona anishacancantotama'.

¹⁴ Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Siniro Quisoso imato, naporahuë. Napoaton nitotërahuë. A'naquënso nipirinhüë': "Co Yosë no-huantërinhuë' nosha capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', tëhuëinchachin oshahuanpi.

¹⁵ Isonta' yonquico'. A'naquëma' ya'ipi cosharo' noya ca'nama'. A'naquënso nipirinhüë' co nosha ca'pihuë'. "Huëco' ina ca'ahua'," itohuatama', co noyahuë' cancantapona' nimara. "Co noyahuë' capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', co huachi noyahuë' cancantapi. Napoaton inapita nosoroatoma', ama napotocosohuë'. Ama cosharoachin yonquiatoma', a'napita anishacancantocosohuë'. Inapita marënta' Quisocristo chiminin.

¹⁶ Ma'sona tëranta' noya nicacaso' ya'huëpirinhüë', a'napita co noyahuë' ni'pachinënquëma', ama napocosohuë'. Ni'cona co noyahuë' nicatënënquëma' nonapichinënquëma'.

¹⁷ Yosë noya hua'anëntërinpoa'. Ina imapatëhua', noya nisarëhua'. Asanocancanarinpoa' ni'ton, co nino'huicaso' ya'huërinhuë'. Yosëso', ca'nëhuaso', o'orëhuaso', inapita co

onpopinchin yonquirinhuë'. Ispirito Santo catahuarinpoa' noya cancantahuaso'. Catahuahuachinpoa', capa cancantar-ihua'.

¹⁸ Ina pochin Quisocristo imapatèhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Piyapi'santa' noya ni'sarinpoa'.

¹⁹ Napoaton noya ninicatèhua', ya'hua'ahua'. Nicatahuahua' noya noya imacaso marë'.

²⁰ Ama ca'namaso marë' a'napita anishacancantocosohuë'. Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso ya'huërinhuë'. Nipirinhuë', a'naquën co ina natëtonahuë', ca'pachina', co noyahuë' cancantapi. Napoaton co yaca'pachinahuë', naporo' canpitanta' tananpitoco' nisha cancantohuachina'.

²¹ Ama manta' a'napita anishacancantacamaso' yonquicosohuë'. Ca'namaso marë', o'oramaso marë', ama inapita marë' a'napita anishacancantocosohuë'. Iyaparin pochin nosoroatoma', catahuaco' noya noya imacaiso marë'.

²² Ma'sona tëranta' nipatama', "Yosë nohuantërinso' nisarahuë," ta'toma', noya nico'. Cancanënpoa quëran huarë': "Noya nisarahuë," topatèhua', noya cancantarihua'.

²³ Napoaponahuë': "Co Yosë nohuantërinhuë' iso cosharo capacahuaso'," tarihuarahuë', ca'patèhua', oshahuanarihua'. Ina pochin yonquiarihuarahuë' ma'sona tëranta nipatèhua', oshahuanarihua'. Nipirinhuë', "iso cosharo noya capacaso'," tëcaton ca'patan, co oshahuanaranhuë'.

15

Nicatahuacaso' ya'huërinso'

¹ Canpoaso' ya'ipi cancanënpoa quëran imarèhua'. "Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'," ta'tèhua', co nisha nisha yonquirèhuahuë'. A'naquënso nipirinhuë' co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. Inapitanta' oshaquëran pënënatèhua', catahuahua' noya imaina'. Ama canpoara nohuantëréhuasoráchin yonquia'huasohuë'.

² A'napita yonquiatèhua', catahuahua' noya cancanchina'. Catahuahuatèhua', noya noya imasapi.

³ Quisocristoso' co inaora nohuantërinso' yonquirinhuë'. Yosëíchin natërin. Ina nontaton, itërin: "Quëma inimiconënpita Tata, no'huirinënquën. Natëranquën ni'ton, no'huirinaco canta'," itërin. Quiricanënuë naporinso chachin ninin.

⁴ Iráca Yosë quiricanënuë na'con ninshitopi. Canpoanta' yonquicaso marë' napopi. "Iráca imapisopitanta' ma'sha onpoaponaraihuë', Yosë yonquiatona', ahuantopi. Yosëri noya catahuahuachina, imamiatopi. Inapochachin Yosë noya catahuarinpoa' canpoanta'," ta'caso marë' ninshitopi.

⁵ Yosëso' catahuarinpoa' ya'ipiya ahuantacaso'. Ina achinicananinpoa', ina pochin cancantacaso marë'. Ina catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso marë'. Quisocristo naporinso pochachin nico'.

⁶ Ina quëran co nisha nisha yonquiamahuë'. Napopináchin cancantatoma', nóya Yosë chinotarama'. Hui'nin chachin hua'anëntërinpoa', Quisocristo imarëhuaso'. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa paya," tosarama'.

Nisha piyapi'santa' Yosë imacaiso ya'huërinso'

⁷ Quisocristo co nocaninpoahuë'. Ina pochin canpitanta' ninosoroatoma', ama ninocancosohuë'. Nisha nisha piyap-inpoa' ni'tëhua', pi'pisha nisha inachintërëhua'. Nisha nisha nirihuarahuë', noya ninontahua'. Ina quëran "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, ninosoropi paya," tosapi.

⁸ Iráca cotioro'sa' shimashonëna' nontaton, Yosëri itërin: "A'na tahuëri Cristo a'paimarahuë," itërin. Napoaton Quisocristo a'paimarin cotioro'sa' catahuacaso marë'. Sha'huitërin ni'ton, a'paimarin. Co onporonta' nonpininhuë'.

⁹ Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' o'marin. A'chintohuachinara, inahuanta' Yosë chinotapi. "Ma noyacha nosororinpoa paya," tosapi. Quiricanënquë ninshitopi.

"Nisha nisha piyapi'sa' ya'huërinquë, Sinioro, chinotaran-quën.

Yonquiatënquën, cantararahuë," tënin.

¹⁰ Ina quëran taantararin:

"Cotioro'sa' Yosë chinotatona', noya cancantopi. Canpitanta' nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', jina chinotatoma', noya cancantoco'!" tënin.

¹¹ Naquëranchin taantararin:

"Tata Yosë chinotatoma': 'Ma noyanquëncha quëmaso paya,' itoco'.

Nisha nisha piyapi'saquëmanta' ina chinotoco'," tënin.

¹² Isaiasënta' Quisocristo ninoton, ninshitërin.

"A'na tahuëri Quisi shiin nasitimapon.

Cotio piyapi niponahuë', mashotohuachin, ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntarin.

Nisha nisha piyapi'sarinta' ina natëtona', ninarapi," tënin.

¹³ Yosëichin tëhuënhachin catahuarinpoa' chiníquën cancantacaso'. Canpitanta' catahuainquëma' nóya cancantacamaso marë'. Asanocancainquëma'. Inasáchin yonquihuatama', catahuarinquëma'. Ispirito Santo ya'ipi nanitaparin. Catahuahuachinquëma', chini chiníquën cancantatoma', noya ninarama'.

14 Canpitaso' iyaro'sa', nóya piyapinquëma'. Yosë nanamën noya nitotërama'. Napoaton nipënënamaso' nanitarama', tënahuë.

15 Napoaponahuë', chiníquën miachin pënënatënuëma', ninshitaranquëma' na'con na'con ayonquica'huanquëmaso marë'. Yosë nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'.

16 Quisocristo chachin a'parinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Nanamën a'chintarahuë inapitanta' imacaiso marë'. A'chinato, Yosë marë' sacatarahuë. Nisha piyapi'santa' imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarín. Noyápiachin cancan quëtarín. Ina marë' Yosëri noya ni'sarin.

17 Quisocristo catahuarinco ni'ton, nóya a'chinahuë. Napoaton noya cancantërahuë.

18 Quisocristo noya catahuahuachincora, nisha nisha piyapi'sa' a'chintërahuë. Ina nohuanton, noya ninahuë ni'ton, natëpi. Co catahuarincohuë' naporini, co imaitonahuë'. Napoaton inasáchin sha'huitaranquëma'.

19 Tëhuëenchachin Ispirito Santo ananitërinco ni'ton, na' cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë Yosë natëcaiso marë'. Ina ni'sahuatona', natëpi. Ispirito Santori ya'coancantërin ni'ton, imapi. Quirosarínquë a'chintërahuë. Ina quëran pa'sápato, Iriricoquë huarë' Quisocristo nanamën a'chintëra'piarahuë. Ya'ipi parti pënëntërahuë.

20 Insëquësona a'na piyapiri a'chintohuachina, co inaquëso' a'chinahuë'. Co Quisocristo nohuitopiquëhuë' pa'nahuë. Ina marë' acorinco ni'ton, inaporínquëráchin a'china'huaso' nohuantërahuë.

21 Yosë quiricanënuë ninorin:

“Nisha nisha parti co Yosë nanamën natanaponaraihuë', natanapi.

Co nitotopirinahuë', a'na tahuëri nitotapi,” ténin.

Ipora huarë' nisha nisha parti a'chintërahuë.

Nomaquë yapa'ninso'

22 Napoaton hua'qui' nicapënuëma' yapa'pirahuë', pa'sápato, co nanitërahuë'.

23 Isëquë nani ya'ipi a'chintërahuë. Naporahuaton, ya'nipishahuë' yani'nanquëma ni'ton, iporaso' nicapënuëma' pa'sarahüë.

24 Nani yonquirahuë Ispania'pa' a'china'huaso marë'. Inatohua' pa'pato, nirapënuëma'. Naporo huarë' ninohuitar-ihua'. Hua'quimiáchin yacapatënuëma', pi'pian tëranta' a'chintaranquëma'. Ina quëran yapa'pato, catahuaco noya pa'i, topirahuë'.

25-26 Iporaso nipirinhüë' Quirosarinquë'ton pa'sarahuë. Inatohua' na'a imapisopita ya'huëpirinahuë'. Ma'sha pahuan-topi ni'ton, parisitapi. Ina natantahuatona', Masitoniaquë imapisopitari inahuara nohuanton yacatahuapi. Acayaquë imapisopitarinta' yacatahuapi. Pahuantërsopita nosoroa-tona', coriqui yontonpiso' quëtërinaco. Ina quëtonta'huaso marë' pa'sarahuë.

27 Inahuanta' Quisocristo imapi ni'ton, catahuatacaiso' pa'yatopi. "Cotioro'sa' imapisopita Yosë nanamën nitatona', a'chintërinënpoa' ni'quëhuarë', canpoarinta' ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nisha piyapinpoa' nipirëhuahuë', Yosë nohuitacaso marë' catahuarinënpoa' ni'ton, canpoarinta' catahuahua' ama ma'sha pahuanchinasohüë'," nitopi.

28 Napoaton cari coriqui quëtapo pa'sarahuë. Huënantahuato, nicapënuquëma' pa'sarahuë. Ina quëran Ispaniaquë pa'sarahuë.

29 Canpitataquë pa'pato, Quisocristo noya catahuarinco nanamën a'chinta'huanquëmaso marë', tënahüë.

30 Canpitanta' iyaro'sa' Quisocristo imarama'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ninosoroarëhua'. Napoaton chiniquën Yosë nontoco' catahuainco.

31 Cotia parti na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Inatohua' pa'pato, Yosë nontoco' ama macainacoso marëhuë'. Napo-rahua-ton, coriqui quëtontahuato, Yosë nontoco' cotioro'sa' imapisopita Quirosarinquë ya'huëpiso' noya nicainacoiso marë'.

32 Ina quëran Yosë nohuanton, canpitataquë pa'sarahuë. Noya cancantato, nontaranquëma'. Noya ninontohuatëhua', chiniquën cancantarahuë.

33 Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpitanta' noya catahuainquëma', tënahüë. Amen.

16

Nipayarinsopita yonquirinso'

1 Imoya Huipi noya sanapi, tënahüë. Inanta' noya imarin. Sincriaquë ya'huaton, tiacona ya'conin. Inaquë imapisopita na'con catahuarin ni'ton, noya ni'co'.

2 Canpitataquë canconpachin, Quisocristo imarama' ni'ton, noya nontoco'. Ma'sha pahuantohuachin, quëtoco'. Ina sanapi na'a piyapi'sa' catahuarin. Canta' catahuarinco.

3 Pisisira, Aqiro, inapita yonquiato, saludos a'patarahuë. Na'con catahuarinaco Quisocristo nanamën a'chinaca'huaso marë'.

4 Iráca a'napita yatëpapirinacohüë', inapita co chimirin të'huatatonaraihuë', catahuarinaco. Ina marë' pi'píshachin shichiminaponaraihuë', catahuarinaco ni'ton, cha'ërahuë.

Ina marë' "Yosparinquën," itërahuë. Nisha piyapi'sa' imapisopitarinta' "Yosparinquën," itopi inahuarinta'.

⁵ Aquiro pëinënguë chachin a'naquën niyontonpi Yosë chinotacaiso marë'. Inapitanta' yonquiato, saludos a'patarahuë. Ipinitonta' saludos a'patarahuë. Asia parti pa'patëra, ina'ton Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai.

⁶ Marianta' saludos a'patarahuë. Na'con catahuarinquëma'.

⁷ Antronico, Coniasë inapitanta' saludos a'patarahuë. Inapitasto' ca pochin cotio piyapi nipi. Quisocristo imapi anta'. Imaraiso marë' napopináchin tashinan pëiquë po'morinacoi. Yosë nohuanton, iráca inahuanta' acopi a'chinacaiso marë'. Noya a'chinpi. Co'huara ca imayatërasocohuë', imapi.

⁸ Anpriasënta' saludos a'patarahuë. Inanta' Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai.

⁹ Orpanonta' saludos a'patarahuë. Inanta' noya catahuarincoi Quisocristo nanamën a'china'huaiso marë'. Istaquisënta' noya nipayarai ni'ton, saludos a'patarahuë.

¹⁰ Apirisënta' saludos a'patarahuë. Ya'ipi cancanën quëran Quisocristo natërin. A'napitari aparisitopirinahuë', co a'porinhuë'. Aristoporo pëinënguë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë.

¹¹ Irotiononta' saludos a'patarahuë. Inanta' cotio piyapi. Narsiso pëinënguë ya'huëpisopitanta' Quisocristo imapisopita saludos a'patarahuë.

¹² Imoya Tripina, Imoya Triposa, inapitanta' saludos a'patarahuë. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuapi Yosë imacaiso marë'. Imoya Pirisitanta' noya ni'nahuë. Inanta' na'con piyapi'sa' catahuarin ni'ton, saludos a'patarahuë.

¹³ Noponta' saludos a'patarahuë. Nóya Quisocristo marë' sacatërin. A'shionta' yonquirahuë. Mamahuë pochin ni'nahuë carinta'.

¹⁴ Asincrito, Priconti, Irimasë, Patropasë, Irimisë, ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso', inapitanta' saludos a'patarahuë.

¹⁵ Piroroconta' Coniarë chachin saludos a'patarahuë. Niri-onta' oshinë chachin yonquiato, saludos a'patarahuë. Orin-pasënta' yonquiarahuë. Ya'ipi imapisopita inapitarë' niyontonpiso' saludos a'patarahuë.

¹⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. A'napita Quisocristo imarinsopitanta' nisha nisha parti ya'huëpisopita saludos a'patarinënguëma'.

¹⁷ Quisocristo nanamën nóya a'chintërinënguëma'. A'naquënso nipirinhue' co no'tëquën a'chinpihuë'. Yaan-ishacancantopi. Ni'cona, iyaro'sa', nonpintochinënguëma'.

Insëquësona a'chintohuachinara, nisha nisha yonquiapi. Ama inapita natancosohuë'. Tananpitoco' pa'ina'.

¹⁸ Quisocrisoso' hua'anënpoa' nipirinhüë', co inapitariso' natëpihuë'. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiapi. Noyasha nonaponaraihuë', co no'tëquën nonpihuë'. Co noya nitotopiquëhuë' a'chintohuachinara, a'naroáchin nonpintopi.

¹⁹ Canpitaso nipirinhüë' noya natërama' ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' natantopi. Ina marë' noya cancantërahuë. Na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. Ama oshahuanamaso marë' yonquicosohuë'.

²⁰ Yosëíchin catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Sopai yanonpintopirinquëmahuë', Yosë catahuarinquëma' ni'ton, a'naroáchin sopai minsëarama'. Canpita marë' Yosë non-tarahüë. Inaora nohuanton, Siniro Quisocrisoto noya catahuainquëma', tënahüë.

²¹ Timotionta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' catahuarinco a'china'huaso'. Nosio, Cason, Sosipatro, inapitanta' saludos a'patarinënuquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa'.

²² Ca Tirsioico iso quirica ninshitaranquëma'. Paono sha'huitërinco' ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë imarama' ni'ton, saludos a'pataranquëma'.

²³ Acayonta' yonquiatënuquëma', saludos a'patarinquëma'. Ina pëinënuquë yacapatërahuë. Inaquë chachin imaraisopita niyontonaí Yosë chinota'huaiso marë'. Irasitonta' saludos a'patarinquëma'. Iso ninanoquë coriqui tapana'pi inaso'. Iya Coartonta' saludos a'patarinquëma'. [

²⁴ Inaora nohuanton, Siniro Quisocrisoto na'con catahuainquëma'. Amen, tënahüë.]

Ma noyacha Yosëso paya, itahua'

²⁵ Nani tahuëriya Yosë chinotahua'. Ya'ipi nanitaparin. Ina achinicananinquëma' imamiatacamaso marë'. Nanamën tëninso pochachin catahuarinquëma'. Ina nanan chachin a'chintëranquëma'. Quisocrisoto nanamën inaso'. Iráca quëran huarë' co nanamën nitotopirinahuë', iporaso' Yosë anitotërinpoa'.

²⁶ Quiricanën quëran anitotërinpoa'. Iráca a'naya a'naya ninotona', Yosë nohuanton, ninshitopi. Iráca quëran huarë' Yosë ya'huërin. Co onporonta' chiminaponhuë'. Nanpimiatarin. Ina nohuanton, nanamën ya'ipi parti sha'huiarëhua'. Nisha nisha piyapi'sa' anitotarëhua' natëcaiso marë'.

²⁷ Yosëíchin chinotacaso' ya'huërin. Inaíchin ya'ipi nitotërin. Quisocrisoto catahuarinpoa' noya noya ina chinotacaso marë'. Ipora quëran huarë' inasáchin chinotahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, quirica a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Sostinisëro'co nanan a'patarainquëma'.

2 Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë huëntonënguë ya'conama'. Quisocristo imapatama', anoyacancantërinquëma' ni'ton, noyápiachin cancantërama'. Yosë acorinquëma' piyapinënpita nicacamaso marë'. Nisha nisha parti a'napitanta' Quisocristo imapi. Ya'ipinpoa' ina hua'anëntërinpoa'. A'na huënton pochin ninëhua'.

3 Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Yosë catahuarinpoaso'

4 Quisocristo imapatama', Yosë nosoroatënguëma', catahuarinquëma'. Ina marë', "Yosparinquën," itërahuë Yosë.

5 Quisocristo imarama' ni'ton, na'con catahuamiatërinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya yonquiatoma' noya nia'chintarama'. Yonquirinso chachin anitotërinquëma'.

6 Quisocristo nanamën a'chintohuatënguëma', Yosë catahuarinquëma' natëcamaso marë'. "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'.

7 Canpitaora co nanitëramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'. Nipirinhüë', Yosë ananitarinquëma'. Co manta' pahuanarinquëmahuë' noya nicacamaso marë'. Catahuarinquëma' ni'ton, noya cancantatoma', Siniro Quisocristo o'mantacaso' tahuëri ninarama'.

8 O'mantaquë huarë' inaso' achinicananarinquëma'. Oshanëma' inquitatënguëma', noyápiachin cancanquëtërinquëma'. Imamiatarama' ni'ton, o'mantahuachin, co insonta' ana'intarinquëmahuë'.

9 Yosë co naniantarinquëmahuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin catahuarinquëma'. Nani acorinquëma' hui'nin nohuitacamaso marë'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa huachi.

Nisha nisha imapiso'

10 Apira iyaro'sa' Siniro Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënanarquëma'. Ina imarama' ni'quëhuarë', noya niontoco'. Ama nisha nisha yonquiatoma', a'na' a'na' imacoso-huë'. Napopináchin yonquiatoma', noya nini'toma' ya'huëco'.

11 A'naquëma', iyaro'sa', canpita capini nino'huirama', natantërahuë. Croi quëmopinënpita sha'huitiirincó.

12 Nisha nisha nonama': "Paono imarai," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëma'. A'naquëmanta': "Pitro imarai," tënama'. A'naquëmaso nipirinhüë: "Cristo imarai quiyaso'," tënama'.

13 A'naíchin Cristo ya'huërin imacaso'. ¿Onpoatomata' nipachin nisha nisha imarama'? ¿Caso' co canpita oshanëma marë' corosëquë patanantërinacohuë! Aporintohuachinënquëmara, ¿ma'ta' tënama'? "Paono imarahüë," co tënamahuë pora.

14 Co na'aquëma' aporintëranquëmahuë'. Crispo, Acayo, inaíchinquëma' aporintëranquëma'. Ina marë' noya cancantërahuë.

15 Na'aquëma' aporintëranquëma' naporini, "Paono aporintërincoi ina imaca'huaiso marë'," íchitomacohüë'. Co napotamacoso' nohuantërahuë'.

16 I'yan, Istipanasënta', sa'in, hui'ninpita, inapitarë chachin aporintërahuë. Inaíchin aporintërahuëso', topirahuë'. Co huachi a'na yonquirahuë'.

17 Nanamën a'china'huaso marë' Quisocristo acorinco. Co aporinta'huaso marë' acorincóhuë'. A'chintohuatënuëmara, co na'con nitotoro'sa pochin nontëranquëmahuë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë', tënahüë. Inaíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Napoaton inasáchin a'chinahuë. Nisha nisha a'chinahuë naporini, Quisocristo nanianchitomahuë'. Inaíchin yonquihuatëhua', tëhuëinchachin anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo chiníquën nanantaton, nicha'ërinpoaso'

18 A'chinpatëra, "Quisocristo corosëquë chiminin nicha'ëinpoaso marë'," itërahuë. A'naquën natanpachinara, tëhuapi. Naporinsopita chiminpachina', parisitomiatapi. Canpoaso nipirinhüë' noya natanëhua'. Nani Yosë anoyacancantërinpoa'. Yosëíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'.

19 Quiricanën quëran itapon:

"A'naquënso' nani ma'sha nitotaponaraihuë', co noya yonquipihüë'. Inahuara cha'ëcaiso' yonquipirinhüë', co nanitapihüë'.

Nani ma'sha yonquiaponaraihuë', naponin yonquipi," tënin Yosë.

20 A'naquën inahuara yonquinëna quëran nani ma'sha nitotopi. A'naquënta' nitoa'chinapi. A'naquëonta' míso nonpi. Inapopirinahuë', ¿ma'ta' ina marë' canapi? Co manta' canapihuë'. “Co nanamëhuë' imatomahuë', napoonin yonquirama',” itërin Yosëri.

21 Ina nohuanton, piyapi inahuara yonquinëna quëran co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Quisocristo chiminso' a'chinárai. A'naquënso' ina natanpachinara, tëhuapi. Canpoaso nipirinhüë' natëhuatëhua', anoyacancantërinpoa'. Ina Yosë nohuantërin.

22 Cotioro'saso' co yanatëtopihuë'. “Yosë pochin niquë'. Ina ni'patoi, natëarainquën,” toconpi. Nisha piyapi'santa' co yanatëtopihuë'. Na'con na'con nitotacasaráchin yonquipi. “Quiyaora yonquinëhuëi quëran nitotarai,” topi.

23 Quiyaso nipirinhüë' Quisocristo nanamënáchin a'chinai: “Corosëquë canpoa marë' chiminin,” tënai. Cotioro'saso' co natëtopihuë': “Inaso' Yosë hui'nin naporini, co chimiintonhuë',” toconpi. Nisha piyapiro'sarinta' co nohuantatonaraihuë', tëhuapi.

24 Canpoaso nipirinhüë' Yosë huayoninpoa' ni'ton, Quisocristo imarëhua'. Inaso' no'tëquën yonquirin. Ya'ipiya nitotaton, no'tëquën anitotërinpoa'. Inasáchin nanitaparin anoyacancantinpoaso', tënëhua'. Quiyanta' cotio piyapicoi nipiraihuë', canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahüë', Yosë nohuanton, imarëhua'.

25 A'naquën Quisocristo nanamën tëhuapi. “Quiyaso' na'con na'con nitotërai,” topirinahuë', Yosëso' noya noya yonquiaton, no'tëquën anitotërinpoa'. A'naquëonta' “Co inaso' chiníquën nanantërinhuë',” ta'tona', co natëtopirinahuë'. Yosëso' ya'ipi nanitapaton, anoyacancantërinpoa'.

26 Ni'co' iyaro'sa'. Na'aquëma' co na'con nitotopiramahuë', Yosë huayoninquëma'. Co chiníquën nanantona'piro'sa pochin nipiramahuë', nohuantërinquëma'. Caraíchin ma'huanosaso' imasapi.

27 Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. A'naquënso' nipirinhüë' na'con nitotaponaraihuë' co imapihuë'. Chiníquën nanantopirinahuë', co Yosëri nicha'ërinhuë'. Inapita atapanacaso marë' Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi.

28 Iporaso' a'naquën nocaninënpoa'. “Canpitaso' topinan piyapi'sanquëma'. Co manta' nitotëramahuë'. Napoonama',” itopirinënpoahuë', Yosëso' nohuantërinpoa'. Inapitaso' chiníquën nanantaponaraihuë', co imapihuë' ni'ton, ya'ipi Yosëri ayatarin.

29 Co insonta' inaora cha'ëponhuë'. Yosë'pa' huanihuatëhua', co inquënpoa tëranta' nanitarihuahuë': “Caso' noy-

aco," ta'caso'.

³⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo imarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantërinpoa' ni'ton, yonquínahuan pochin Yosë ni'ninpoa'. Naporahuaton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso'. Oshanënpoa' inquitohuachinpoa', noya huachi ni'ninpoa'. Nasha cancan quëtërinpoa' noya nicacaso marë'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'.

³¹ "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa' paya,' nitahua'. 'Quiyaso' noya noyacoí,' ama tocosohuë'," ténin Yosë quiricanënguë.

2

Quisocristo nanamën sha'huirinso'

¹ Canpitataquë pa'patëra, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Co iyaro'sa' míso nona'pi pochin nontëranquëmahuë'. Co na'con na'con nitotërinso pochin a'chintëranquëmahuë'.

² Co'huara pa'shatërapohuë', yonquirahuë. "Quisocristo naporinsoáchin a'chinarahuë. Corosëquë oshanënpoa marë' chimininso' a'chinchí," ta'to, inaíchin sha'huitëranquëma'. Inasáchin imacamaso marë'.

³ Canpitataquë ya'huasoco, co chiníquën cancantërahuë'. "Co caora nanitërahuë' noya a'china'huaso'," ta'to, naporahuë'.

⁴ Co na'con nitotona'pi pochin nontëranquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarinco nanamën nóya a'china'huaso marë'. Inaso' ya'ipi nanitaparín. Natanpatama', "Yosë nanamën chachin a'chintërinpoa'," ta'toma', natërama'.

⁵ Napoaton co piyapi yonquirinso' imaramahuë'. "Yosëíchin ya'ipi nanitaparín," ta'toma', natërama'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Napoaponahuë', chinoton pochin cancantopisopita a'chintohuatoi, ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' a'chintërai. Co piyapi'sa' yonquipiso' a'chinaihuë'. Co hua'ano'sa' yonquipiso tëranta a'chinaihuë'. Inapitaso' inahuara yonquipisoáchin yonquiatona', co Yosë pochin yonquipihuë' ni'ton, ta'huantapi.

⁷ Co inapita pochin a'chinaihuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chinai. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë ninotonpoa', yonquirinpoa' anoyacancantínpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. Iráca co insonta' nitotopirinahuë', iporaso huachi Yosë anitotërinpoa' ni'ton, a'chintërainquëma'.

⁸ Hua'ano'saso' co nitotopihuë'. Nitotopi naporini, co Quisocristo tēpa'itonahuë'. Inaso' Yosë chachin. Noya noya nipirinhüë', tēpapi.

⁹ Napoaponahuë', Yosë quiricanënquë naporin:
 "Yosë nosorohuatëhua', noya noya catahuarinpoa'. Noya
 nininsopita nani tapatërinpoa'.

Co inso tëranta' ina pochin ni'chininhuë'. Co incari tëranta'
 nataninhuë'.

Yosë noya yonquirinpoaso', co insonta' inaora nitotërinhuë'."
 ténin quiricanënquë.

¹⁰ Imarëhuasopitaso nipirinhüë', nitotërehua'. Yosë nohuan-
 ton, Ispirito Santo anitotërinpoa'. Ya'ipi Yosë yonquirinsopita
 Ispirito Santo nitotërin.

¹¹ Co insonta' piyapi yonquirinso' nitotërinhuë'. Ispiritonën
 tēhuēnchinso nitotërin. Inapochachin Ispirito Santonta', Yosë
 ispiritonën ni'ton, yonquirinso chachin nitotërin.

¹² Imarëhuasopitaso' co piyapi yonquipiso'
 imarëhuahuë'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo
 ya'coancantërinpoa'. A'chintinpoaso marë' a'patimarinpoa'.
 Ya'coancantohuachinpoara, Yosë yonquirinpoaso'
 anitotërinpoa'.

¹³ Quiyanta' ina nitotatoi, a'napita a'chintarai. Co quiyaora
 yonquinëhuëi quëran a'chinaihuë'. Ispirito Santo ayonquir-
 incoi noya a'china'huaiso marë'. Chinoton pochin cancan-
 topisopita a'chintohuatoira, ma'sona tapon naporinsopita
 a'chintarai.

¹⁴ A'naquënso nipirinhüë' piyapi yonquirinsoráchin nitota-
 tona', co nohuantopihuë' Yosë nanamën natanacaiso' ni'ton,
 tēhuaconpi. Ispirito Santoráchin catahuarinpoa' natëtacaso'.
 Napoaton co imarinsopitasohuë' natanaponaraihuë', co
 nanitopihuë' no'tëquën yonquicaiso'.

¹⁵ Ispirito Santo catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiar-
 ihua'. A'napitaso' co canpoa pochin yonquipihuë'. Co ni-
 totatonaraihuë': "¿Onpoatomata' ina pochin yonquirama?"
 itërinënpoa'.

¹⁶ Quiricanënquë naporin: "¡Co insonta' Yosë yonquirinso'
 nitotërinhuë'! ¡Co incari tëranta' nanitërinhuë' ina
 a'chintacaso'!" ténin. Canpoaso nipirinhüë' Quisocristo
 imapatëhua', yonquirinso chachin ayonquiarinpoa huachi.

3

Inpriatoro'sa pochin nipiso'

¹ Ya'ipi Yosë nanamën iyaro'sa' yaa'chintopiranquëmahuë',
 co ipora nanitërahuë'. Ispirito Santo cancanëma quëran
 huarë' natërama' naporini, na'con a'chinchitënquëmahuë'.
 Co noyahuë' yonquiramasopita co nianianchátëramahuë'.
 Quisocristo imapiramahuë', hua'huishin pochin
 cancantërama'.

2 Ni'co'. Hua'huishin sho'shoíchin nanpitërin. Co coshachatërarinhuë'. Inapochachin canpitaso' ninama'. Ya'nan a'chintaponquëma', pi'pian a'chintëranquëma'. Aquëtë' yaa'chintopiranquëmahuë', co nanichátëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Iporahuanta' co nanitëramahuë'.

3 Co noyahuë' yonquiramasopita co nani-anchátëramahuë'. Canpita capini ninoyapatoma', nino'huirama'. ¿Onpoatonta' canpitaora nohuantëramasoachin yonquiconama'? Nisha nisha yonquiatoma', co imapisopitahuë pochin cancantërama'.

4 “Paono imarai quiyaso',” tënama' a'naquëma'. “Quiyaso' Aporosë imarai,” tënama' a'naquëmanta'. Ina pochin nonatoma', co imapisopitahuë pochin yonquirama'.

5 Co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Quiyanta' topinan piyapicoi nipiraihuë', Yosë sha'huitërincoi ni'ton, a'chintërainquëma'. Natanpatama', Yosë imasarama'.

6 Ni'co'. Iminpatëra, a'naso' sha'tërin. Ina quëran a'nanta' pacarapiton, i'shaquë oporapitërin noya papotacaso marë'. Nipirinhue', Yosëriíchin apapotërin. Inapochachin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Ina quëran Aporosënta' a'chintantarinquëma'. A'chintopirainquëmahuë', Yosëso' anoyacancantërinquëma'.

7 Napoaton co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Yosë anoyacancantërinquëma' ni'ton, inasáchin yonquicamaso' ya'huërin.

8 Sha'tërëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. A'nari i'shaquë oporapitërinso pochin Aporosënta' a'chintantarinquëma'. Catocoi chachin Yosë inpriatonën pochin ninai. Inpriatoro'sa' sacatohuachinara, hua'anëni pahuërerin. Onpopinsona sacatohuachinara, no'tëquën pahuërerin. Inapochachin quiyaso' Yosë marë' sacatarai ni'ton, ina acanarincó.

9 Quiyaso' Yosë a'parincó ina marë' sacata'huaiso'. Canpitaso nipirinhue' Yosë sha'tërinso pochin ninama'. Naporahuaton, Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë pëinën pochin ninama'.

10 Natëricho quëran yapëihuatëra, acopo' ihu-atahuatë', siminto acorë'. Ina'ton acorëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Yosë catahuarinco no'tëquën a'china'huaso'. Ina quëran a'napitanta' a'chintantarinënuëma'. Napoaponahuë', a'naya a'naya noya yonquiaton pëirinso pochin a'napita noya a'chintacaso' ya'huërin.

11 Quisocristoso' ina siminto pochin ninin. Yosë nohuan-ton, ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'. Co ina imapatëhuahuë',

co onporonta' Yosë nohuitarihuahuë'.

12 Siminto nani acohuachina, nisha nisha quëran pëipi. A'naquën oro, prata, inapita quëran pëipi. Nisha nisha na'piro'sa' pa'ton nininsopita quëran pëipi. A'naquënso nipirinhuë' nara, panpë, piquira, inapita quëran pëipi.

13 Tachiton nininso quëran pëipatëra, noya ninin, co huiquitërinhuë'. Nipirinhuë', nara, panpë, piquira inapita quëran pëipatëra, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin ayaro' tahuëri Yosë ya'ipinpoa' ninëhuasopita pën quëran tēniarin. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' nitotapi.

14 Noya nipatëhua', tachiton quëran pëirinso pochin nisarëhua'. Inaso' co huiquitërinhuë' ni'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. A'napita catahuarëhua' noya imacaiso marë'. Napoaton inápaquë acanaarinpoa'.

15 A'naquënso nipirinhuë' Yosë imaponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran imapihuë'. Co a'napita catahuapihuë' noya imacaiso marë'. Napoaton pëi' huiquitërinso pochin nisapi. Yosë'pa' paponaraihuë', co ina marë' sacatopihuë' ni'ton, inápaquë co manta' canaapihuë'.

16 Yosë imapatëhua', ina pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', cancanënpoaquë ya'huërin. ¿Co ina nitotëramahuë' ti?

17 Canpitaso' Yosë pëinën pochin ninama' ni'ton, a'na piyapi atapicancanpachinquëma', Yosëri chiníquën ana'intarin. Yosë pëinënuëso' noyasáchin nicacaso' ya'huërin.

18 Ama inquëma tëranta' isoro'paráchin yonquiatoma', ni-nonpintocosohuë'. “Caora noya noya nitotërahuë,” co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ama ina pochin yonquicosohuë'. “Caora co no'tëquën yonquirahuë'. Catahuaco Siniro noya yonqui'i,” topatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicaso'.

19 Co imapisopitasohuë' nani ma'sha nitotaponaraihuë': “Co no'tëquën yonquipihuë’,” tēnin Yosë. Quiricanën quëran anitotërinpoa'. “Na'con nitotatona', piyapi'sa' nonpintopirinahuë', co nanitopihuë' Yosëso' nonpintacaiso'. Inari na'con na'con nitotaton, minsëarin,” tēnin.

20 Yosëso' ya'ipi nitotërin. “Piyapi'sa' na'con yonquipirinahuë', napoonin yonquipi,” tēnin anta'. Quiricanën quëran naporin.

21 Napoaton ama piyapi'sa' pa'yatocosohuë'. “Paso' quëmapi noya noya a'chintërincoi,” ama tocosohuë'. Yosëichin pa'yatacaso' ya'huërin. Inari ya'ipi acorin canpita marë'.

22 Ina nohuanton, carinquëma' a'chintëranquëma'. Aporosë, Pitro, inapitanta' Yosëri a'parin a'chintinquëmaso marë'. Nani ma'sha isoro'paquë quëtërinpoa' noya ya'huëcaso marë'.

Anoyacancantërinpoa' Yosë nohuitatëhua' noya noya nancasomarë'. Chiminpatëhua', ya'huërin'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ipora tahuëri'sa' noya catahuarinpoa'. O'mantacaso' tahuërinta' co naniantarinpoahuë'. Noyasáchin yonquirinpoa'.

²³ Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, inasáchin imacaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'. Tata Yosëri chachin a'paimarin.

4

Yosë marë' sacatëraiso'

¹ Hua'qui' piyapi'sa' co Yosë nanamën nitotopihuë' ni'ton, Yosë a'parincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Quisocristo inpriatonën pochin ninai. Ina yonquico'.

² Inpriatonpo' nipatëra, hua'anënpo' no'tëquën natëcaso' ya'huërin. Inapochachin Yosë hua'anëntërincoi ni'ton, inasáchin natëcaso' ya'huërin.

³ Napoaton sha'huirapihuatamaco, co ina yonquirahuë'. Piyapi yonquirincoso' co yonquirahuë'. Co caora tëranta' nisha'huirapica'huaso' yonquirahuë'.

⁴ Noya mini natërahuë, topirahuë', co caso' Yosë pochin nitotërahuë'. "Noyaco," ténahuëso marë' co Yosë noya ni'sarincohuë'. Inaíchin ya'ipi nitotaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'.

⁵ Napoaton iporaso' ama nisha'huirapiahuasohuë'. A'na tahuëri Sinioro o'mantahuachin, ya'ipi piyapinpoa' téniarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita anitotarinpoa'. Po'oana quëran ninëhuasopitanta' a'ninquëchin sha'huitarinpoa'. Yonquirëhuasopitanta' nitotërin. Ma'marësona tëranta' naporëhuaso' anitotarinpoa'. Naporos' ya'ipinpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Noya nipatëhua', noya ni'sarinpoa'.

⁶ A'chintohuatëinquëmara iyaro'sa', Yosëíchin yonquirai. Aporosëre'coi a'chintërainquëmaso' ninshitëranquëma' canpitanta' quiya pochin yonquicamaso marë'. Yosë quiricanënáchin natëcaso' ya'huërin. A'na quëmapi noya noya a'chintohuachinquëma', ama inasáchin pa'yatocosohuë'.

⁷ Yosë nohuanton, nisha nisha nitotërehua'. Co canpoara nohuanton, nitotërehuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya noya nicacaso'. Co catahuarinpoahuë' naporini, co manta' nitochitërihuahuë'. Napoaton co nocantacaso' ya'huërinhuë'.

⁸ Canpitaso' naporama': "Nani ya'ipi nitotërai. Co manta' pahuantërincoihuë' noya cancanta'huaiso marë'. Quiyaora noya nitotatoi, hua'an pochin chiníquën nanantërai," topiramahuë'. ¡Tëhuëchachin chiníquën nanantërama' naporini, quiyanta' isoro'paquë chachin chiníquën nananchitoihuë'!

⁹ Co ina tahuëri naniyatërarinhuë'. Yosë nohuanton, co piyapi'sa' noya ni'ninacoihuë'. Nanamën a'china'huaiso marë' a'papiirincoihuë', na'a piyapi'sa' co nohuantopihuë'. Apiro'sa' pochin ni'ninacoi. Chimirin quihuitërinacoi. A'ninquëchin aparisitërinacoi ni'ton, anquëniro'santa' nicataona', pa'yanpi.

¹⁰ Quisocristo natëtoi, nanamën a'chinarai. Ina marë' quiyaso' tëhuarinacoi. Canpitaso nipirinhüë' noya nitona'piro'sa' pochin nicatënëinquëma', co tëhuarinëinquëmahuë'. Quiyaso' co chiniquën nanantëraihuë'. Canpitaso nipirinhüë' chiniquën nanantërama'. Piyapi'sa' noya ni'pirinëinquëmahuë', quiyaso' co noyahuë' ni'ninacoi.

¹¹ Iporahuanta' parisitarai. A'na tahuëri tana natanai. Yamororai. A'moca'huaisonta' pahuantërincoi. Ahuërinacoi. Pa'sápatoi, co huachi ya'huëmiatëraihuë'.

¹² Chiniquën sacatatoi, canotërai. No'huipirinacoihuënta', noya nontërai. Aparisitohuachinacoiranta', co no'huiraihuë'. Ahuantërai.

¹³ Pinopachinacoiranta', sanoanan quëran nontërai. "Nanan anoyachi," ta'toi, noya nontërai. No'huitonacoi, iporahuanta' co quë'yarinacoihuë'. Amoro pochin ni'ninacoi.

¹⁴ Co no'huiranquëmahuë'. Nosororanquëma'. Co nohuantërahuë' atapana'huanquëmaso'. Pënëna'huanquëmaso marë' ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicatënquëma', napotaranquëma' noya yonquicamaso marë'.

¹⁵ Notohuaro' piyapi'sa' Quisocristo nanamën a'chintopirinëinquëmahuë', carima'ton pënënanquëma' ni'ton, imarama'. Quisocristo nanamën sha'huitohuatënquëmara, natërama'. Napoaton tataparima pochin ni'co.

¹⁶ Ina pochin cancantatomaco, nonanco, tënhuë.

¹⁷ Ina marë' Timotio a'patëranquëma'. Inaso' noya ni'nahuë. A'chintohuatëra, Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë. Nóya Sinioro imarin. Ya'ipi naporahuëso' ayonquiarinquëma' noya noya imacamaso marë'. Insëquësona pa'patëra, Quisocristo nanamënsáchin a'chinahuë. Imapisopita niyontonpachinara, a'chintërahuë.

¹⁸ A'naquëmaso nipirinhüë' nocanatomaco, "Quiyaso' Paono quëran na'con na'con nitotërai. Napoaton co huachi yahuë'ninhuë'," topiramahuë'.

¹⁹ Tëhuëenchachin nicaponquëma' yapa'sarahuë. Yosë nohuanton, co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahuë. Naporo' no-caninacosopita ni'sarahuë. Na'con nonpirinahuë', co nimara nanitapapihuë' Yosë marë' noya sacatacaiso'.

²⁰ Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë'. Yosë hua'anëntohuachinpoa', piyapi'sa' catahuarëhua' noya noya

imacaiso'.

²¹ Nosororanquëma' ni'ton, sanoanan quëran yapënënpiranquëmahuë'. Co Yosë natëhuatamahuë', pa'pato ana'inta'huanquëmaso' ya'huërin. Canconpato, ¿ma'cha onpochinquëma nicaya? tënahuë'.

5

Quisocristo imaponahuë', oshahuaninso'

¹ A'naquënso' co noyahuë' nicaton, monshihuanin, topi natantërahuë'. Inaso' pa'pin sa'in monshitërin. Inapoaton, pa'pi co noyahuë' ninin. Co imapisopitahuë' tëranta' co onporonta' ina pochin nipihuë'.

² Canpitanta' nitotapomarahuë', co ina marë' tapanamahuë'. Ina oshanën yonquiatoma' sëtacamaso nipirinhüë', iporahuanta' "Quiyaso' nóya imarai," toconama'. Nani ocoicaso nipirinhüë', co ocoiramahuë'.

³ Co canpitataquë ya'huaporahuë', canpitataquë ya'huëarahuë'so pochin cancantato, yonquiranquëma'. Ina quëmapi no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tënahuë'.

⁴⁻⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonco'. Niyontopatama', ca pochin cancantatoma', ina quëmapi chiniquën pënënco'. "Sinioro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'painquënsohuë', tënai. Sopai natëran ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itoco'. Inapotohuatama', a'na tahuëri yonquiapon nimara. "Co noyahuë' yonquirahuë'so' naniantato, Yosë imanta'i," tapon nimara. Napohuachin, Sinioro Quisoso o'mantahuachin, nicha'ësarín huachi.

⁶ Iporaso nipirinhüë' "Nóya imarai," topiramahuë', co ya'ipinquëma' noya ninamahuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ni'co'. "Pan nipatëra, pi'pian ahuëpocatërinso' acohuachina, ya'ipi së'cotërin," topi. Nani ina nitotërama'. Inapochachin a'nayanquëma tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', ya'ipinquëma' nitapicananarama'.

⁷ Iráca Pascoa cosharo' ca'pachinara, co pi'pian tëranta' ahuëpocatërinso' nohuantopihuë'. Ya'ipiya tē'yatopi. Pascoaquë carniroa'hua tēpapiso pochin Quisocristo nani chinin canpoa marë'. Ina imarama' ni'ton, nasha cancan quëtërinquëma'.

⁸ Pascoa pita na'huaso'i, ya'ipi ahuëpocatërinso' tē'yatopi. Inapochachin canpoanta' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita a'poatëhua', noyasáchin niahua'. Ama huachi co noyahuë' niahuasohuë'. Noyápiachin cancantatëhua', no'tëquënáchin yonquia'ahua'.

9 I'huanta' nani ninshitëranquëma'. "Ama monshihuaninsopitarë'quëma' nipayacosohuë'. Ama inapita noya ni'cosohuë'," itëranquëma'.

10 Na'a piyapi'sa' co Yosë imatonahuë', monshihuanpi, apirapi, ihuatopi, mamanshi moshapi, inapopi. Hua'huayatërahuë' piyapi ina pochin nipi ni'ton, inapitaso' nontacaso' ya'huërin. Co nontërehuahuë' naporini, co nanichitërihuahuë' isoro'paquë ya'huëcaso'.

11 A'naquënsa nipirihuë'. "Canta' imarahuë'," taponahuë', monshihuanárin. A'nanta' apirarin. A'naquëonta' ipora huanta' mamanshi mosharin. A'napitanta' pinotapi, no'pirapi, ihuatapi, naporapi. Napoaponaraihuë': "Quiyanta' imarai," topi. Ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë'. Yosë nonpintapi ni'ton, ama inapitarë'quëma' coshatocosohuë'.

12-13 Co Yosë imapisopitasohuë' co canpoari ana'intacaso' ya'huërinhuë'. Tananpita'hua' Yosëri ana'inchin. Imarëhua capiniso nipirihuë' nipënëahuan' noya yonquicaso marë'. Co noyahuë' nina'pi, niyontonama quëran ocoico', tënhuë.

6

Imarëhuasopita capini nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

1 Canpita capini nanan ya'huëhuachin, ama nino'huicosohuë'. Ma'sha nionpotohuatamara, ¿onpoatomata' coisëquë niquëparama'? Co inaso' imarinhuë'. Quisocriso imarama' ni'ton, niyontonpatama', no'tëquën pënënco' nanan anoyachina'.

2 A'na tahuëri Quisocriso o'mahuachin, imarëhuasopita acoarinpoa' inarë'quënpoa' hua'anëntacaso marë'. Coisë pochin nicatëhua', ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarihua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotatoma', ipora nanan ya'huëhuachin, anoyatacaso ya'huërin.

3 Ayaro' tahuëri anquëniro'santa' hua'anëntatëhua', coisë pochin no'tëquën sha'huitarihua'. Nani inanta' nitotërama'. ¡Nanan isëquë co onpopinchin sacaihuë' anoyatacaso'!

4 Napoaton nanan ya'huëhuachina, co coisëquë nisha'huirapicamaso ya'huërinhuë'. Co inaso' Yosë imana'pihuë' ni'ton, co canpoa pochin no'tëquën yonquirinhuë'.

5 Tapanacamaso marë' pënënanranquëma'. ¿Co a'naya tëranta' niyontonamaquë noya yonquina'pi ya'huërinhuë' ti? ¡Ya'huërin mini, tënhuë! Nanan ya'huëhuachin, inari anoyachin.

6 Canpitaso nipirihuë' imaramaso capini nipinotoma', nisha'huirapirama'. Naporahuaton, coisëso' co Yosë natëpirinhuë', inaquë niquëpahuatamara, co noyahuë' ninama'.

7 Nisha'huirapihuatomara, co imapisopitahuë pochin niconama'. Ma'sha onpotohuachinënquëma', ¿onpoatonta' co ahuantëramahuë'? Ma'shanëma' matohuachinënquëma', tananpitërama' naporini, noya noya niitomahuë'.

8 Canpitaso nipirinhüë' co noyahuë' cancantatoma', imarasopita capini nihuarama'. Naporahuaton, ninonpinapitoma', nii'huëretërama'.

9 Co noyahuë' nipisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'. ¡Nani ina nitotërama' ipora! Ama ninonpin-tocosohüë'. A'naquën co Yosë natëtonahuë', monshihuanapi. Mamanshi moshapi. Sa'ina' ya'huëtopirinhüë', a'na sanapi së'huapi. Quëmapi capini nisë'huapi. Taparosachin yonquipi. Inapita pochin nipisopitaso', co Yosë'pa' pa'sapihuë'.

10 A'naquëonta' ma'sha ihuatopi, apirapi, no'pipi, pinotopi. A'naquën a'napita ahuëatona', ma'shanëna' matopi. Ya'ipi co noyahuë' nipisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'.

11 Iráca a'naquëma' ina pochin nipiramahuë'. Siniro Quisocriso imapatamara, oshanëma' inquitërinquëma'. Nani anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Espirito Santo chachin catahuarinquëma' noya cancantacaso'.

Ma'marësona nonënpoa' Yosë acotërinpoaso'

12 "Ma'sona tëranta' yanipatëhua', noya nicacaso'," topi a'naquën. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpohüë' noya cancantacaso marë'. Napoaton ma'sona tëranta' anishacancantohuachinco, co nisarahuë'. Ano'quihuachinco.

13 A'naquën napopi: "Cosharo' ya'huërin anpopitë marë'. Anpopitënta' ya'huërin coshoro marë'," topi. Inaso nipirinhüë', a'na tahuëri Yosë nohuanton, coshoro', anpopitë', inapita ta'huantarin. Ni'ton, co coshatërehuaso marë' os-hahuanëhuahuë'. Napoaponahuë', monshihuanacaso' pa'pi co noyahuë'. Co Yosë nohuantërinhuë' monshihuanacaso'. Co ina marë' nonënpoa' acotërinpoahuë'. Siniro natëcaso marë' acotërinpoa'. Nonënpoanta' nicha'ërin.

14 Yosë nohuanton, Siniro Quisoso nanpiantarin. Inari chachin chiníquën nanantaton, nonënpoa' ananpitaantaripoa'.

15 Quisocriso imapatëhua', ina nonën pochin ninëhua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotapomarahüë', ¿noya ipora monshihuana'pi monshitacaso' to? ¡Co onporonta'!

16 Yosë quiricanënuë naporin: "Quëmapiri sanapi mapachina, cato' piyapi niponahuë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin," tënin. Canpitaso' monshihuana'pi ichihuë'ëpatama', ina pochin cancantarama'. Inapohuatama', co Quisocriso imamiataramahuë'.

¹⁷ Quisocristoíchin imapatēhua', ina pochin cancantarēhua'.

¹⁸ Napoaton ama pi'pisha tēranta' monshihuancohuē'. Ihuatacaso', no'picaso', inapita nicacaso' co noyahuē', nipir-inhuē', co atapícananinpoahuē'. Monshihuanpatama', nítapícananarama'. Nonēmanta' tapiarama'.

¹⁹ Quisocristo imapatēhua', Ispirito Santo ya'coancantērinpoa'. Nani ina nitotērama'. Yosē a'patimarinpoa' ni'ton, cancanēnpoaquē chachin ya'huērarin. Napoaton co huachi canpoara nohuantērēhuasopita nicacaso' ya'huērinhuē'. Yosē chachin hua'anēntērinpoa'.

²⁰ Quisocristo chiníquēn parisitaton, chiminin nicha'ēinpoaso marē'. Nicha'ērinpoa' ni'ton, ya'ipi nonēnpoa quēran huarē' hua'anēntinpoaso' ya'huērin. Napoaton noyasáchin nico' a'napitanta' nicatēnēnquēma' Yosē chinochina'.

7

Yasa'arinsopita pēnēnso'

¹ I'hua chachin ninshitatomaco, nisha nisha natanamaco ni'ton, sha'huichinquēma'. Quēmapi co yasa'apachinhuē', noya inaora ya'huēcaso', tēnahuē'.

² Napoaponahuē', na'a piyapi'sa' monshihuanapi ni'ton, na'con na'con quēmapi'sa' sa'aina'. Ama monshihuanacaiso marēhuē' sa'aina'. Quēmapi'sa' sa'inaráchin yonqui'ina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ináchin yonqui'ina'.

³ Quēmapi'sa' sa'ina' noya nosoroatona', ichihuē'ēina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' nosoroatona', huē'ēpaina'.

⁴ Sanapi nani so'yahuachina, co inaora nohuantērinso' yonquicaso' ya'huērinhuē'. So'in nohuantērinsonata' yonquicaso' ya'huērin. Quēmapinta' co inaora nohuantērinso' yonquicaso' ya'huērinhuē'. Sa'in nohuantērinsonata' yonquicaso' ya'huērin.

⁵ Ama nia'po'inasohuē', niichihuē'ēina'. A'na tahuēriso nipirinhue' quēmapi sa'inē chachin inahuara yonquinēna quēran nohuantohuachina', na'con na'con Yosē nontacaiso marē' nisha huē'ēina'. Ina quēran naquēranchin nihuē'ēpanta'ina' ama nisha yonquicaiso marēhuē'. Ama hua'qui' nisha huē'ēcosohuē', Satanasē minsēchinquēma'.

⁶ Napoaton yasa'apatama', sa'aco', tēnahuē'. Co yasa'apatamahuē', noyatapon. Co Yosē ina pochin camaipirinpoahuē', ayonquirinco ni'ton, sha'huitaranquēma'.

⁷ Caso nipirinhue' co sa'ahuancohuē'. Co manta' sanapi sē'huarahue'. Yosē catahuarinco ahuinta'huaso'. Pa'sápato, a'chináruhuē'. Na'a quēmapi'sa' ca pochin nipi naporini, noya niitonahuē', topirahuē'. Co ya'ipi nanitopihuē' ca pochin nicacaiso'. Yosē catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'.

A'naquën ina nohuanton, sa'arin. A'naquënso nipirinhüë' ina nohuanton, noya inaora ya'huërin.

8 Co yasa'apatamahuë', noya nisarama'. Inapochachin quëyoro'no'sa' co yaso'yantahuachinahuë', noya nisapi. Canta' caora ya'huarahüë.

9 Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. A'naquën co sa'apachinahuë', nisha nisha yonquipi. Sanapi sê'huacaisoachin nohuantopi. Ina pochin cantantohuachina', sa'aina'. Ina noya, tēnahuë.

10 Nani sanapi mapatama', inarē'quēmáchin ya'huëco', tēnahuë. Co casáchin naporahuë'. Quisocristo sha'huitērinpoa' ni'ton, natēcaso' ya'huërin. Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' chinpitomiatacaso' ya'huërin.

11 Nipirinhüë', co chinpitohuachinhuë', ama huachi a'na quēmapi so'yachinsohüë'. So'in chachin chinpitantahuachin, noya nisarin. Quēmapi'santa' sa'apachina', ama sa'ina' tē'yachinasohüë'.

12 Isonta' pēnēntaranquēma'. Quisocristo isoro'paquē nipon, co napopirinhüë', noya pēnēntaranquēma', tēnahuë. A'naquēma' co'huara Quisocristo imashatērapomahuë', sa'arama'. Iporaso' imapiramahuë', sa'amaso' co yaimarinhuë'. Noya yacapahuachinquēma', ama tē'yatocosohüë'.

13 Canpitanta', imoyaro'sa', a'naquēma' imapomarahüë', co so'yamaso' yaimarinhuë'. Co yatē'yatohuachinquēmahuë', ama ta'ananpicosohüë'. Noya yacahuatoma', chinpitoco'.

14 A'naíchin imaponahuë', noya ichiya'huë'in. Sa'in imapachina, so'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Oshaquëran imapon nimara. Inapochachin quēmapi imana'pi nipachina, sa'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Hui'ninpitanta' noya yonquiarin. Co ichiya'huëhuachinhuë', hui'ninpita co onporonta' Yosë imaponahuë' nimara.

15 Nichinpitacaso' noya noya nipirinhüë', quēmapihuë' nipon, co imatonhuë' yapa'pachin, noya pa'in. Sanapinta' co imatonhuë' yapa'pachin, noya inanta' pa'in. "Noya nini'toma', ya'huëco'," itērinpoa' Yosë.

16 Sanapi noya imaponahuë', so'inso' co onporonta' imaponhuë' nimara. Quēmapinta' noya imaponahuë', sa'inso' co imaponhuë' nimara. Co nitotērehuahuë'.

17 Yosë nohuanton, nisha nisha ninēhua'. Co napopináchin ninēhuahuë'. Onpopinsona nicasēhua' Yosë imapatēhua', inachachin niahua'. Ya'huërehuahuë' chachin sano yonquiatēhua', imahua'. Paato, ya'ipi imapisopita inachachin pēnēnarahüë.

18 A'naquëma' co'huara imashatërapomahuë', marca acotërinënuëma'. Quisocristo imapatama', ama ina marë' tapancosohuë'. Naporahuaton, co marca ya'huëtohuachinquëmahuë', ama niacotocosohuë'.

19 Co marca yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë natëcasorachin yonquico'.

20 Ya'nan Quisoso imapatama', onpopinsona nicasëma' imapatama', inachachin nisáco'. Ama a'na' a'na' pochin yonquicosohuë'.

21 A'naquëma' patron marërachin sacatohuatama', ama ina marë' sëtocosohuë'. Nipirinhüë' nanitohuatama', pipimi-atatoma', canpitaora marë' sacatoco'.

22 Patron marë' sacatapomarahuë', Yosë huayonpachinquëma', oshanëma' inquitatënuëma', nicha'ërinquëma'. Ina yonquiatoma', co huachi sëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin a'naquëma' co patron asacatopirinquëmahuë'. Yosë nicha'ërinquëma' ni'ton, ina na'con na'con natëcamaso' ya'huërin. Yosë piyapinënpita ninama'.

23 Quisocristo chiminatón, nicha'ërinquëma'. Inasáchin natëtoma', yonquico'. Ama piyapi'sa marëáchin sacatatoma', Yosë naniantocosohuë'.

24 Napoaton iyaro'sa' ya'nan imapatama', onpopinsona nicasëma' imaramaso chachin nisáco'. Yosë ni'sarinquëma'.

25 Iporaso' co sa'arinsopitahuë', co so'yarinsopitahuë', inapita ma'sona onpocaso' sha'huichinquëma'. Quisocristo isoro'paquë nipon, co ina a'chinpirinhüë', catahuarinco no'tëquën pënëna'huaso'. Nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Napoaton nanitërama' natëamacoso', tënahüë'.

26 Ipora tahuëri'sa' sacai' imacaso', na'con aparisitarinënpoa'. Napoaton onporamasona ya'huapoma', inachachin ya'huëco'.

27 Sa'ahuanpatama', ama të'yatocosohuë'. Co sa'ahuanpatamahuë', noya canpitaora ya'huëco'.

28 Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. Inapochachin nano'santa' yaso'yahuachina', noya nisapi. Co ina marë' oshahuanapihuë'. Nipirinhüë', sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa' inapitaso' saca sacai' ya'huapona'. Co nohuantërahuë' canpitaso' ina pochin nicacamaso'.

29 Ni'co', iyaro'sa'. Yosë nohuantón, co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Napoaton sa'ahuanpatama', ama sa'amachin yonquicosohuë'. Yosë na'con na'con yonquico'.

30 A'na tahuëri sëtapomarahuë', ama sëtacamasorachin yonquicosohuë'. Yosë yonquiatoma', noya cancantoco'. A'na

tahuërinta' capa cancantapomarahüë', ama inasáchin yonquicosohüë'. Ma'sha pa'anacason'ta' ya'huëtopirinquëmahuë', ama inasáchin yonquicosohüë'.

31 Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huëinsopita a'na tahuëri ta'huantarín. Napoaton ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', ama inapita na'con na'con yonquicosohüë'.

32 Nani ma'sha yonquihuatëra, sacai' Yosë marë' sacatacaso'. Co nohuantërahuë' canpitaso' nisha nisha yonquiatoma', napion cancantamaso'. Quëmapi co sa'in ya'huëtohuachinhuë', co nani ma'sha yonquicaso' ya'huërinhuë'. Nanitërin Sinioroáchin yonquicaso'.

33 Sa'ahuano'saso nipirinhüë' nani ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. Sa'ina' noya ya'huëcaiso marë' na'con yonquiapi.

34 Co nanitopihüë' Yosëáchin yonquicaiso'. Inapochachin sanapi'santa' co so'yahuachinahuë', nanitopi ya'ipi cancanëna quëran Yosëíchin yonquicaiso'. Inasáchin yonquihuachina', na'con Yosë marë' sacatapi. So'yahuano'saso nipirinhüë', na'con ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. So'ina', hua'huinpita, inapita noya nocomacaiso' ya'huërin.

35 Ina pochin a'chintëranquëma' yonquicamaso marë'. Co caso' camairanquëmahuë'. Noya yonquico' Yosë nohuantërinso' ayonqui'inquëma'. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë na'con na'con yonquiatoma', ina marë' sacatoco'.

36 Hui'nama' nani nanontohuachin, quëmapi nohuantohuachin, ama apiratocosohüë'. Noya macacaso' nipachina', "Maquë'," itoco'. Noya so'yain. Co ina marë' oshahuaninhüë'.

37 Nipirinhüë', co quëtacaso' nohuantohuatamahuë', noya inanta'. Hui'naonta' co yaso'yahuachinhuë', quëma pëinënquë chachin ya'huë'in. Yaso'yahuachin, acoantoco'.

38 Nanon aso'yacaso' noya. Co'so' nohuantohuachinahuë', inanta' noya. Co so'yahuachinhuë', noya noya, topirahuë'.

39 Sanapi so'yahuachin, so'ini chinpitacaso' ya'huërin. Napoaponahuë', so'ini ayananpihuachin, yaso'yantahuachin, noya so'yanta'in. Yosë imana'pi so'yachin.

40 Co huachi so'yantahuachinhuë', noya inanta'. Noya noya cancantarín, topirahuë'. Ispirito Santo catahuarinco no'tëquën pënënta'huaso' tënahuë'.

8

Cosharo' mamanshi marë' acopiso'

1 Anaquën ma'sha tëparahuatona', nosha acopi mamanshi chinotacaiso marë'. "¿Noya ipora ina nosha pa'anatë' capacaso' ti?" itëramaco ni'ton, sha'huichinquëma'.

Tëhuënychachin iyaro'sa' co mamanshiso' nanpirinhuë', nitotërëhua'. Nani na'con nitotarihuarahuë', co a'napita nosorohuatëhuahuë', topinan quëran nitotatëhua', ninocanarihua'. Nipirinhuë', piyapi nosorohuatëhua', catahuarëhua' noya noya Yosë imacaiso marë'.

2 A'naquënso': "Ya'ipi nitotërai" topirinahuë', na'con pahuantarín no'tëquën yonquicaiso'.

3 Napoaponahuë', Yosë nosorohuatëhua', ina pochin cancantarihua'. Ina quëran Yosë nohuitatonpoa', noya ni'sarinpoa'.

4 Nosha mamanshi chinotacaiso marë' acopiso' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co mamanshi nanpirinhuë'. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë'. Tata Yosëichin chinotacaso' ya'huërin, tënëhua'.

5 A'naquënso nipirinhuë' nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërin sopita moshapi. Inápaquë ya'huërin sopitanta' moshapi. Nisha nisha ya'huërin, "yosë" ta'tona', moshapi. "Inapita natëcaso' ya'huërin," topi.

6 Canpoaso nipirinhuë' Tata Yosëichin chinotërëhua'. Ya'ipi ma'sha ninin. Ina marë' acorinpoa'. Quisocristoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nininpoa'. Nani nicha'ërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpicaso marë'.

7 Napoaponahuë', a'naquënso' co ina nitochátërapihuë'. Iráca mamanshi chinotopirinahuë', Quisocristo imapachinara, mamanshi a'popi. A'popirinahuë', ipora huanta' co cancanëna quëran natëyátërapihuë'. "Nosha mamanshi marë' tëpapiso' ca'patëhua', mamanshi chachin chinotarëhua'," taponaraihuë' ca'pachina': "Oshahuanëhua'," ta'tona', co huachi noyápiachin cancantopihuë'.

8 Tëhuënychachin ca'patëhua', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. A'pohuatëhua', co ina marë' Yosë noya noya ni'ninpoahuë'. Co inaso' cosharo' yonquirinhuë'. Cancanënpoa quëran noya yonquicaso' na'con na'con nohuantërin.

9 Nipirinhuë', ya'ipi nosha ca'patama', ni'cona a'napita anishacancantotama'. A'naquën imasapirinahuë', co Quisocristoíchin natëyátërapihuë'. Nisha nisha të'huatapi.

10 "Ya'ipi nosha noya capacaso'," ta'toma', noya ca'nama'. A'na tahuëriso nipirinhuë' mamanshi moshapiso' pëiquë pa'patama', inaquë coshatarama'. Inaquë coshatasëma', të'huatona'pi nicatëinquëma': "Mamanshi marë' acopiso' noya capacaso'," tapon nimara. Ina quëran: "Canta' nipachin ca'i," ta'ton, ina nosha capon. Ina ca'pachin, "Oshahuanahuë caso huachi," ta'ton, co noyahuë' cancantarín.

11 Canpitaso' nitotatoma', noya capomarahuë', të'huatona'pi atapicancanarama'. Ina marënta' Quisocristo chiminin.

¹² Të'huatona'pinta' imaponahuë', co ya'ipi cancanën quëran imarinhuë' ni'ton, nisha nisha të'huatarin. Nonanatënquëma', ca'pachin, co noyahuë' cancantapon. “Ma'cha onpo'iya. Co noyahuë' ninahuë,” tapon. Ina aoshahuanpatama', Quisocrizonta' co noyahuë' ni'sarinquëma'. Ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

¹³ Ya'ipi cosharo' noya capacaso nipirinhüë', a'na tahuëri nosha capasoco iyahuë niconco nishacancantohuachin, co huachi ina nosha ca'sarahuë'. Iyahuë nosoroato, co pi'pian tëranta' nohuantërahuë' anishacancanta'huaso'.

9

Quisocristori acorinsopita

¹ Co inso piyapi tëranta' camairincohuë'. Quisocristo chachin acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Inápaquë panantarinso' piquëran cari ni'nahuë. Ina catahuarinco a'china'huaso'. A'chintohuatënquëmara, canpitanta' imarama'.

² “Co Quisocristo chachin acorinquënhüë'” itërinaco a'naquën. Canpitaso nipirinhüë' co napotaramacohüë'. A'chintohuatënquëmara, Quisocristo imarama' ni'ton, acorincoso' nitotërama'.

³ Nocanpachinacora, no'tëquën iso pochin sha'huitërahuë:

⁴ A'chintohuatëinquëmara, a'camacoiso' ya'huërin. Yamorohuato, o'shitamacoisonta' ya'huërin. Nohuantërai naporini, noya ma'paitëinquëmahüë'.

⁵ A'napita Quisocristori acorinsopitaso', sa'atona' sa'inarë' iratopi. Nanamën a'chinacaiso marë' pa'pachinara, sa'inë chachin pa'pi. Quisocristo iinpita, Pitro, inapitanta' inapopi. Nohuantërai naporini, quiyanta' Quisocristo imarinso' macatoy, inaro'coi chachin irachitoihuë'.

⁶ Pirnapirë'co a'chintarainquëma' ni'ton, a'camacoiso' ya'huëpirinhüë'. Quiyaora sacatatoi, coshatërai. Ma'shanta' pahuantohuachincoira, quiyaora pa'anai. A'napitaso' topinan ma'parinëinquëma'.

⁷ Ni'co', iyaro'sa'. Sontaro ya'conpachinara, co cosharonën pa'anacaso' ya'huërinhuë'. Capacaso', a'mocaso', inapita topinan quëtopi. Inapochachin opa sha'pachina, hua'anëni inaora macaton, irorin. Co ina marë' pahuëretacaso' ya'huërinhuë'. Ohuica pë'tahuana'pinta' nohuantohuachina, ohuica sho'shoi' shi'shiaton, o'orin.

⁸ Co piyapi'sarächin ina pochin yonquipihuë'. Yosë quiri-canënuënta' Moisésë naporin:

⁹ “Toro asacatohuatama', a'caco'. I'nataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocosohüë'. Tananpitoco'

pi'pian pi'pian coshachin," tēnin iráca ninshitatón. Co toroáchin yonquiatón, Yosē naporinhuē'.

¹⁰ Canpoanta' yonquiatónpoa', quiricanēnquē aninshitērin. Quēmapi iminpachina, co topinan sha'ninhuē'. "Nitohuachin, masarahuē," ta'tón, sha'nin. Ina quēran sha'ninso' cayahuachina, manin.

¹¹ Inapochachin quiyanta' Yosē nanamēn a'chintērainquēma' noya noya cancantacamaso marē'. Ina marē' ma'sha pahuantohuachincoi, topinan quētēramacoi naporini, noya niitonhuē'.

¹² A'napitaso' a'chintohuachinquēmara, ma'sha topinan quētērama'. Quiyaso' na'con na'con a'chintērainquēma' ni'tón, na'con na'con quētamacoisó' ya'huēpirinhuē'.

Napoaponahuē', co manta' topinan ma'parainquēmahuē'. Ma'sha pahuantopirincoihuēnta', ahuantērai. Piyapi'sa' noya noya Quisocriso nanamēn natanacaiso marē' co manta' ma'patēraihuē'. A'chinahuē quēran canarahuē naporini, co onpopinchin noya ni'itonacoihuē' nimara, tēnahuē.

¹³ Iráca a'naquēn Yosē chinotopiso pēiquē sacatohuachinara, inaquē chachin coshatopi. Ma'sha Yosē chinotacaiso marē' tēpahuachinara, patoma ca'pi. Topinan quētohuachinara, noya ca'pi. Nani ina nitotērama'.

¹⁴ Inapochachin Quisocrisonta' sha'huitērinpoa'. "Nani tahuēri nani tahuēri Yosē nanamēn a'chinpachina', natanpisopitari ma'sha quēchina' nanpicaíso marē'," tēnin.

¹⁵ Ina nipirinhuē', co manta' ma'paranquēmahuē'. Co ina marē' ninshitēranquēmahuē'. Co manta' nohuantērahuē'. Caora sacatato, a'chinarahuē. Ina marē' noya cancantērahuē. A'chintēranquēmaso marē' pahuērēamacoso' ya'huērin naporini, chimina'huaso' noya noya niitonhuē'. Topinan nohuantato, a'chintaranquēma', tēnahuē.

¹⁶ A'naquēn: "Yosē nanamēn a'chinahuēso marē' caso' noya noyaco," topi. Caso nipirinhuē' co caora nohuanto a'chinahuē'. Co ina marē' noya noyacohuē'. Quisocriso acorinco nanamēn a'china'huaso marē'. Co'so' a'chinpatohuē', jma'huantacha nisarahuē paya!

¹⁷ Caora nohuanto, a'chinahuē naporini, ina marē' canaitohuē'. Nipirinhuē', ina sha'huitērinco ni'tón, a'china'huaso' ya'huērin.

¹⁸ Napoaton nanamēn a'chinpatēra, co manta' ina marē' ma'patērahuē'. Cosharo', ma'sha, inapita quētīnacoso' ya'huēpirinhuē', co manta' ma'patērahuē'. Topinan a'chinahuē. Ina marē' nóya cancantērahuē.

¹⁹ Co insonta' pahuērērincohuē' ni'tón, co insonta' camaincoso' ya'huērinhuē'. Nipirinhuē', caora nohuanto,

ya'ipi piyapi'sa' catahuarahuë. Na'con na'con piyapi'sari Quisocristo imacaiso marë' a'chinarahuë.

²⁰ Cotioro'sa' a'chintohuatëra, inapita pochin ninahuë inapitanta' imacaiso marë'. Co Moisësë pënëntërinso' natëca'huaso' ya'huëtopirincohuë', cotioro'sa pochin ninahuë natainacoso marë'. Inapitanta' Quisocristo natëcaiso' nohuantërahuë.

²¹ Nisha piyapi'saso' co Moisësë pënëntërinso' natëpihuë'. Napoaton inapita a'chintohuatëra, co ya'ipi Moisësë pënëntërinso' natërahuë'. Co ina natëpirahuë', Quisocristo natëto, noya ninahuë. Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo nanamënáchin a'chintërahuë.

²² A'naquëonta' imaponahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. Inapitanta' co nocanahuë'. “Caso' noya noya imarahuë,” co itërahuë'. Inapita pochin ninahuë natanatonaco, noya noya Quisocristo imacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoroato, sanoanan quëran a'chintarahuë caraya tëranta' cha'ëcaiso marë'.

²³ Ina pochin Yosë nanamën a'chinpató, na'con na'con piyapi'sari ina nohuitapi anta'. Ina marë' canta' noya cantërahuë.

²⁴ Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, a'naíchin canatërin. Nani ina nitotërama'. A'napitaso' co chiníquën ta'atonahuë', co canatopihuë'. Canpitanta' chiníquën ta'apiso pochin cancantatoma', na'con yonquico' noya noya cancantamaso marë'.

²⁵ Quëmapi'sa' yanicanahuachinara, nani tahuëri ta'arápi noya noya no'quicaiso marë'. Ta'acaisoráchin yonquipi. Canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopirinahuë', inaso' a'naroáchin ahuirin. Canpoaso nipirinhüë' noya nipatëhua', Yosë'pa' acanarinpoa'. Inatohua' co manta' mocasarinhuë'.

²⁶ Caso' co nisha nisha yonquirahuë'. Noya ni'tatë' ta'arëso pochin Yosë natëca'huasoráchin yonquirahuë. Co topinan ya'huërahuë'. Co papinanguë ahuëtëresso pochin ninahuë'. Yosë nohuantërinso'ráchin ninahuë.

²⁷ Co noyahuë' yonquihuatëra, a'naroáchin naniantërahuë. Co nohuantërahuë' pi'pian tëranta' oshahuanaca'huaso'. Nohuantaso' Yosë marë' sacatarahuë. A'napita na'con pënënpirahuë', co caso' noya nipatohüë', co Yosë noya ni'sarincohuë', co acanaarincohuë', tërahuë.

10

Ama mamanshi moshacaiso marëhuë' pënëninso'

¹ Iráca napopisopita iyaro'sa', yonquico'. Iráca cotio mashocoro'sa' Iquipito quëran pipirahuatona', Moisësë imapi. Yosë nohuanton, chitoro' ya'norin imacaiso marë'.

Naporahuatona', Quëhuai' marë pëntonahuatona', ya'ipiya cha'ëpi.

² Marë quëran cha'ërahuatona', Moisésë imapi. Chitoronta' quëchitërarin. (Inapochachin iporasos' Quisocristo natërehua' ni'ton, aporihuanatëhua', imarëhua'.)

³ Iráca inotëro parti pa'pachinara, Yosë nohuanton, nani tahuëri no'paquë cosharo' ya'nohuachina, ya'ipiya coshatopi.

⁴ Inaquëso' co i'sha ya'huëpirinhuë', Yosë nohuanton, na'pi quëran pipirin, ya'ipiya o'opi. Quisocristosos' ina na'pi pochin ninin. Pa'pachinara, co quënanpirinahuë', inari na'con catahuarin cha'ëcaiso marë'.

⁵ Inapotopirinhuë', cotioros'aso' co noyahuë' cancantopi. Na'con na'con co natëpihuë' ni'ton, Yosëri co noyahuë' nica-ton, ana'intërin. Ina nohuanton, inaquë chachin chiminpi.

⁶ Pënëinpoaso marë' iráca ina ninshitërin. Inapitasos' co noyahuë' yonquipi. Nani ma'sha noyapatopi. Ama inapita nonahuansohuë'.

⁷ Inapitasos' mamanshi moshapi. “Moshatacaiso marë' pita nipi. Huënsërahuatona', coshatopi, o'opi. Ina quëran nansarahuatona', capa cancantopi,” tënin Yosë quiricanënguë. Canpitaso nipirinhuë' ama inapita pochin nicosohuë'.

⁸ Ina quëran a'napita monshihuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intërin. Ina nohuanton, cato shonca cara huaranca piyapi'sa' chiminpi. A'na tahuëriichin nipirinhuë', inanapo chiminpi. Ina yonquiatoma', ama manta' monshihuanacamasos' yonquicosohuë'.

⁹ Naporahuatona' Sinioronta tënipi: “Co nimara ana'intarinpoahuë',” ta'tona', co noyahuë' nipi. Ina marë' ya'huanatona', na'a chiminpi.

¹⁰ Ama Yosë no'huitëhua' tarëtahuasohuë'. “Co Yosë noya catahuarinpoahuë',” topi a'naquën. Napoaton Yosëri anquëni a'paimarin inapita tëpacaso marë'.

¹¹ Yosë nohuanton, iráca napopisopita quiricanënguë ninshitopi pënëinpoaso marë'. Inapita pochin nipatëhua', ana'intarinpoa' canpoanta'. Nani ana'intacaso' tahuëri naniriarin.

¹² A'naya a'nayanquëma' ni'cona oshahuantama'. “Caso' noya piyapico. Co onporonta' Yosë a'poarahuë',” ama tocosohuë'.

¹³ Sopai ya'ipi piyapinpoa' sha'huitërinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Yosëso nipirinhuë' catahuarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' co nanitërehuasohuë' nitotaton, ni'sarinpoa'. “Tananpitëquë',” itohuachina, co sopai nanitërinhuë' aquëtë' tëniinpoaso'. Cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', co sopai minsëarinpoahuë'. Ma'sha onpopirëhuahuënta', Yosë

ananitarinpoa' ahuantacaso'. Yosë chachin catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'.

14 Napoaton iyaro'sa' ama pi'pisha tëranta' mamanshi moshacosohuë'. Nosororanquëma' ni'ton, pënënananquëma'.

15 Canpitaso' nitoyonquirama'. Sha'huitëranquëmaso' yonquico' no'tëquën nitotacamaso marë'.

16 Niyontonpatëhuara, Quisocristo chiminso' yonquirëhua'. "Quiya marë' Siniro huënainën pa'nin ni'ton, 'Yosparinquën' tënai," itatëhua', huënainën pochin nininso' o'orëhua'. Cancanënpoa quëran huarë' yonquiatëhua', o'opatëhua', huënainën napopináchin yonquirëhua'. Ina quëran cosharo' ina nonën pochin nininso' së'panahuatëhua', ca'nëhua'. "Tëhuënychachin canpoa marë' Quisocristo nonën ohuanpi," ta'tëhua', napopináchin yonquirëhua'.

17 Quisocristo yonquiatëhua', ina cosharo' ca'nëhua'. Na'aquënpoa' nirihuarahuë', Quisocristo imarëhua' ni'ton, a'na huëntona pochin ninëhua'. Napopináchin yonquirëhua'.

18 Israiro'sa' napopisonta' yonquico'. Ma'sha Yosë chinotacaso marë' tëparahuatona', ahuiquitopi. Pi'pian nosha acopiso' ca'pi. Yosë yonquiatona', coshatopi. Inapoatona', Yosë chinotopi.

19 Mamanshisó' co nanpirinhuë'. Co chinotacasohuë' nipirinhuë', a'naquëni moshapi. Ma'sha inapita chinotacaso marë' tëpahuachinara, topinan quëran napopirinahuë', co mamanshiri ni'ninhuë', co nataninhuë'.

20 Nisha piyapi'saso nipirinhuë' mamanshi moshacaiso marë' ma'sha tëpahuachinara, co Yosë yonquipihuë'. Sopairo'sa' yonquipi. Co caso' nohuantërahuë' canpitanata' sopairo'sa' yonquicamaso'.

21 A'naquën mamanshi moshacaiso marë' pita nipi. Sopairo'sa' yonquiatona', napopi. Siniro yonquihuatama', co sopairo'sa' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Napoaton amatohuachinënuëma', ama pacosohuë'. Quisocristo chiminso' yonquiatoma', coshatërama', o'orama'. Napoaton ama sopairo'sa' yonquiatoma', coshatocosohuë', o'ocosohuë'.

22 Sopairo'sa' yonquihuatama', Yosë a'pitatënuëma', no'huiarinquëma'. ¿Ina nohuantërama' ti? ¡Inaso' chini chiniquën nanantërin! Canpoaso' co ina pochin chiniquën nanantërehuahuë'.

A'napita nosorocaso' ya'huërinso'

23 "Ma'sona tëranta' yanipatëhua', noya nicacaso'," topi. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpoahuë' noya cancantacaso'. Tëhuënychachin ya'ipi noya nicacaso nipirinhuë', co ya'ipi catahuarinpoahuë' a'napita achinicanacaso'.

24 Napoaton a'napitanta' noya noya imacaiso marë' catahuaco'. Canpitaora costaramaso' ama aquëtë' yonquicosohuë'. A'napita na'con na'con yonquico'.

25 Nosha mircatoquë ya'huëhuachin, pa'anatoma', ca'co'. Ama manta' natantapomarahuë', ca'co'. “¿Mamanshi chinotopiso pëiquë ma'patëran?” ama itocosohuë'. Ama nisha nisha yonquiapomarahuë', ca'co'.

26 Tata Yosëri ya'ipiro'pa' ninin. Ya'ipi ma'sharo'santa' noya ninin.

27 A'na tahuëri coshatapatarama'. Co imarinsohuë' amatohuachinquëma', nohuantohuatama' paco'. Nosha acotihuachinënquëma', “Mamanshi marë' acopiso' nimara,” ama tapomarahuë', ca'co'.

28 Nipirinhüë', a'na piyapi sha'huitohuachinquëma', “Iso nosha mamanshi chinotacaso marë' acopiso,” itohuachinquëma', ama ca'cosohuë'. Sha'huitërinquëmaso' nosoroatoma', ama ca'cosohuë'.

29 Ca'patama', co ina marë' oshahuanaramahuë'. A'naquënso nipirinhüë' ni'pachinënquëma', nisha nisha yonquiamara. Ina nosoroatoma', ama ca'cosohuë'.

A'naquëmaso nipirinhüë', itaramaco: “¿Ma'marëta' a'napita yonquiato cosharo' a'poca'huaso' ya'huërin?”

30 ‘Yosparinquën Sinioro,’ itahuato, noya caso' ca'nahuë. ¿Onpoatonta' ina marë' co noyahuë' ni'ninaco?” topiramahuë'.

31 Ma'sona tëranta' nipatama', Yosë yonquiatoma', noya nico' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'. Napoaton coshatohuatama', o'opatama', ma'sona tëranta' nipatama', ina yonquico'.

32 Ama insonta' anishacancantocosohuë'. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', Quisocriso imapisopita, ya'ipiya nosorocaso' ya'huërin.

33 Caso' ya'ipi piyapi'sa' yonquirahuë. Catahuarahuë noya Yosë imacaiso marë'. Co caora costarahuëso' yonquirahuë'. A'napitanta' yacatahuarahuë inahuanta' Quisocristori anoyacancantacaso marë'.

11

1 Caso' Quisocriso noya nonanahuë. Canpitanta' nonanatomaco, noya nico'.

Sanapi'sa' Yosë imapisopita

2 Ma noyanquëma' iyaro'sa' ni'ton, na'con yonquiramaco. Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, noya natëramaco.

3 Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co insonta' inaora nohuanton ya'huërinhuë'. Tëhuëinchachin natëcaso' ya'huërin, tënhuë. Sanapi'saso' so'ina' natëina'.

Quëmapi'santa' Quisocristo natëina'. Quisocristoso' Tata Yosë natërin.

⁴ Quëmapinpoa' niyontonëhuaquë Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' niimomototahuasohuë'. Niimomotohuatëhua', co Quisocristo natërëhuahuë'. Inapochachin pënëntohuatëhua', ama niimomototahuasohuë'.

⁵ Canpitanta', imoyaro'sa', niyontonëhuaquë Yosë nontohuatama', so'yama' natëtoma', niimomototoco'. Yosë anitotërinquëmaso' sha'huihuatamanta', niimomototoco'. Co niimomototohuatamahuë', noyá niya'itopiso pochin ya'noarama'. Ina pochin nipatama', so'yama' atapanarama'.

⁶ Ni'co'. Sanapi'sa' co quëmapi'sa pochin niya'itopihuë'. Ya'ipi noyá niya'itopi naporini, tapaintonahuë'. Napoaton imoyaro'sa' niimomototoco'.

⁷ Quëmapinpoaso nipirinhüë' Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' niimomototahuasohuë'. Yosë nininpoa' ina pochin hua'anëntacaso marë'. Inasáchin, iyaro'sa', natëhuatëhua', nóya cancantarihua'. Ina marë' acorinpoa'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' noya natëhuachina', nóya cancantapi.

⁸ Quëmapi'ton Yosëri ninin. Ina quëran ahüë'ëtahuaton, a'na nininpitëraca' ocoitërin. Ina ocoitahuaton, ina quëran chachin sanapi ninin.

⁹ Quëmapi'ton ninin. Ina piquëran sanapi ninin so'in catahuacaso marë'.

¹⁰ Napoaton quëmapi'sa' chini chiníquën nanantopi. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Natëtona', motëna' niimomotochina'. Napohuachina', so'ina' natëpi ni'ton, anquëniro'sarinta' noya ni'sapi.

¹¹ Napoaponahuë', Yosë napopináchin nosororinpoa'. Co quëmapi'saráchin nohuantërinhuë'. Sanapi'santa' nohuantërin. Quisocristo imapatëhua', napopináchin ni'ninpoa'.

¹² Ya'ipinpoa' Yosë nininpoa'. Quëmapi'ton nisahuaton, quëmapi nininpitën quëran sanapi ninin. Naporu quëran huarë' quëmapinpoanta' sanapi'sa quëran nasitërëhua'. Yosë nohuanton naporin.

¹³ Iporaso' iyaro'sa', imoyaro'sa', cancanëma quëran yonquico' noya nicacamaso marë'. Niyontonpatama', ¿noya ipora sanapi'sa' co niimomototaponaraihuë' Yosë nontacaiso' to?

¹⁴ Ni'co'. Quëmapinpoa' niya'itërëhua'. Co ain a'pamacaso' nohuantërëhuahuë'.

¹⁵ Sanapi'saso' nipirinhüë' ainën a'pamapi. A'pamahuachinara, noya ya'nopi. Yosëri naporopi ain quëtërin noyá niimomototacaiso marë'.

¹⁶ A'naquëma' nisha yonquihuatama', isoíchin sha'huitaranquëma': Quiyaso' co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi parti imapisopitanta' inachintopi.

Niyontonpachinara, a'naquën co noyahuë' nipiso'

17 Niyontonpatama' iyaro'sa', noya nicacaso' ya'huëpirinhuë', a'naquëma' co noyahuë' ninama'. Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'. Napoaton pënënanarquëma'.

18 Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, a'na huënton a'na huënton nicatoma', nino'huirama', natantërahuë'. No'tëquën sha'huitërinaco, topirahuë'.

19 Co ya'ipi cancanëma quëran imapatamahuë', nisha nisha yonquiarama'. Co napopináchin yonquiaramahuë'. Ina quëran Yosë cancanën manëhuasopita nohuitërinënpoa'. Co ya'ipinpoa' nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'napitaso nipirinhuë' co noya yonquiatonahuë', co no'tëquën imapihuë'.

20 Quisocriso yonquicaso marë' niyontonatoma', coshatapomarahuë', co tëhuëchachin chimininsó' yonquiramahuë'.

21 A'naquëma' co ninosoroatomahuë', niapiratërama'. A'naroáchin canpitaora cosharonëma' ca'nama'. Co nipatomatëramahuë'. Inapotohuatamara, a'naquën tanapi. A'naquënso nipirinhuë' na'con o'otona', no'pipi. Napoatoma', co nanitëramahuë' Quisocriso chimininsó' yonquiatoma' coshatacamaso'.

22 ¿Co'na pëinëma' ya'huëtërinquëmahuë' inaquë coshatamaso', o'ocamaso'? ¿Onpoatonta' corto pëiquë chachin pahuantërinso' atapanarama'? ¿Ma'ta' ina marë' ichinquëma'? Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'.

Quisocriso chimininsó' yonquiatëhua', ca'nëhuaso'

(Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20)

23 Sinioro sha'huitërinco' chachin nani sha'huitëranquëma'. Iráca Cotasëri Quisocriso sha'huirapirin. Sontaro'sari yamapachinara, naporo' tashi' ca'tano'sanënpitarë' coshatopi. Cosharo' masahuaton,

24 “Yosparinquën Tata Yosë,” itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, a'naya a'naya quëtërin. “Ca nonëhuë pochin iso'. Ca'co'. Canpita marë' chiminarahuë. Niyontonpatama', chiminahuëso' yonquiatomaco, pi'pian cosharo' ca'co',” itërin.

25 Nani coshatohuachinara, minëa'hua manin. “Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë ni'ton, anoyacancantaranquëma'. Ca yonquiatomaco, o'oco'. Ipora quëran huarë' inapoatoma', yonquico,” itërin Quisosori.

26 Onporosona cosharo' ina nonën pochin nininsó' ca'patama', huënainën pochin nininsonta' o'opatama', Quisoso chimininsó' a'napita anitotarama'. Sinioro o'mantaquë huarë' inapoarama'.

Onpopinsona Quisoso chimininsó' yonquicaso' ya'huërin

²⁷ Ina marë' niyontonpatama', ama topinan quëran ca'cosohuë'. Ama nisha nisha yonquiatoma', o'ocosohuë'. Co Sinioro nonën, huënnainën inapita noya yonquihuatomahuë', oshahuanarama'.

²⁸ Napoaton canpitaora yonquinëma quëran no'tëquën yonquico'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuatomama', naniantoco'. Noyapiachinsáchin cancantatoma', ca'co', o'oco'.

²⁹ Quisoso chimininsó' no'tëquën yonquicaso' ya'huërin. Topinan quëran ca'patama', topinan quëran o'opatama', na'con oshahuanarama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'.

³⁰ Napoaton na'anquëma' caniorama'. A'naquëmanta' co chiniramahuë'. A'naquënso' ina marë' chiminin.

³¹ Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' nitantiacaso' ya'huërin ni'ton, yonquia'ahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', co Yosë ana'intarinpoahuë'.

³² A'na tahuëri oshahuano'sa' ana'intomiatarin. Imarëhuasopitaso nipirinhüë', ipora chachin pi'pian ana'intarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intomiatarinpoahuë'.

³³ Napoaton iyaro'sa' noyápiachin cancantatoma', Quisocristo chimininsó' yonquicaso marë' niyontonco'. Ina marë' niyontonpatama', ama a'naroáchin ca'cosohuë'. Nininaco'. Ya'ipi nanihuatama', napopináchin ca'co'.

³⁴ A'naquën tanahuachina', inahuara pëinënaquë coshachina'. Ina quëran noya niyontonpatama', co Yosë ana'intarinquëmahuë'. A'na tahuëri pa'sarahuë' nicaponquëma'. Naporo' na'con na'con a'chinchinquëma'.

12*Ispirito Santo nisha nisha catahuarinpoaso'*

¹ Apira Ispirito Santo naporinsó' iyaro'sa', a'chinchinquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'. Ina tëhuëenchachin catahuarinpoa' nohuantërinso' nicacaso'. A'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa'.

² Iráca co Yosë natëyatërapomahuë', nisha nisha yonquiatoma', mamanshi mosharama'. Co nanpiton natanpirinquëmahuë', sopai nohuanton, inapita chinotërama'.

³ Iporahuanta' a'naquëni co noyahuë' yonquirapitona' Quisocristo no'hui. Inapitaso' co Ispirito Santo natëpihuë'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', catahuarinpoa' Quisocristo natëcaso'. "Quisocristoíchin natërahuë. Inaso' hua'anëntërinco," tënëhua'. Ispirito Santo nohuanton, naporëhua'.

4 Yosë acorinpoa' nisha nisha nitotacaso marë'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya nicacaso'.

5 Siniro nohuanton, nisha nisha ninëhua' a'napita catahuacaso marë'. Nisha nisha nirihuarahuë', ya'ipinpoa' Siniro natërëhua'.

6 A'naya a'nayanpoa' ananitërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin catahuarinpoa'.

7 Co canpoara nanitopirëhuahuë', Ispirito Santo ananitërinpoa' ma'sona ina nohuantërinso' nicacaso'. Catahuarinpoa' ni'ton, a'napitanta' catahuarihua' noya noya imacaiso marë'.

8 Ispirito Santo nohuanton, a'naquën noyá nitotërin pënëntacaso'. No'tëquën yonquiaton, pënëntarin. A'naquëonta' noya noya nitotaton, a'chinarin.

9 A'naquëonta' catahuarin chiníquën Yosë natëcaso marë'. "Yosë ya'ipiya nanitaparin," ta'ton ina nontërin. Nontohuachina, Yosëri na'con catahuarin. A'nanta' Ispirito Santori catahuarin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'.

10 Ispirito Santo nohuanton, a'naquëonta' nanitërin sacai nininso' nicacaso'. A'naquën Yosë yonquirinso chachin cancanën quëran anitotërin a'napita sha'huitacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, macarisona catahuarinso' nitoninorin. Co Ispirito Santoachin yacatahuarinpoahuë'. Sopairinta' piyapi'sa' catahuarin nonpintinpoaso marë'. Napoaton a'napita pënënpachinpoa', ninocaso' ya'huërin. Nonpin nanan nipachina, sha'huitërinpoa' ama natëcaso marëhuë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'napitanta' catahuarin ma'sona nisha nananquë topiso' sha'huicaiso'.

11 Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. A'naíchin Ispirito Santo niponahuë', catahuarinpoa' nisha nisha nitotacaso'. Inaora nohuantërinso' ananitërinpoa'.

A'na huëntona pochin ninëhuaso'

12 Nonënpoa' a'naíchin nipirinhüë', nisha nisha ya'huëtërin. Ya'piranpoa', nantënpoa', imiranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. Inapochachin Quisocriso imarëhuasopita nisha nisha nirihuarahuë', a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocriso ni'ninpoa'.

13 Ispirito Santo chachin Quisocriso huëntonënuquë aya'coninpoa'. Cotioro'sahuë nipon, nisha piyapi'sahuë nipon, napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquëma' canpitaora marë' sacatërama'. A'naquëma' nani tahuëri patronëma' asacatërinënuquëma'. Nisha nishanpoa' nipirihuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, huëntonënuquë aya'coninpoa'. Aporintohuachinënpoara, a'na

huëntoínchin ninēhua'. Ya'ipi imarēhuasopita Ispirito Santo ya'coancantērinpoa'.

14 Nonēnpoa' a'naíchin nipirinhue', nisha nisha ya'huëtērin. Nantēnpoa', imiranpoa', ya'piranpoa', inapita pochin nininsopita ya'huëtērinpoa'.

15 Nantēhuē nontērinco naporini, "Caso' co imirancohuē'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huērinhuē'," itērinco naporini, co no'tequēn nonchitoncohuē'. Nantēhuēnta' nohuantērahuē.

16 Huēratēhuēnta' nontērinco naporini, "Caso' quēma huēratēncō. Co ya'pirancohuē'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huērinhuē'," itērinco naporini, co no'tequēn nonchitoncohuē'. Huēratēhuēnta' nohuantērahuē.

17 Ya'piranpoáchin ya'huērin naporini, ¿ma quēranta' natan-chitērihuahuē'? Huēratēnpoáchin ya'huērin naporini, ¿ma quēranta' imēchitērihuahuē'? tēnahuē.

18 Yosēso nipirinhue' nisha nisha acotērinpoa'. Ina nohuanton, imiranpoa', nantēnpoa', ya'piranpoa', inapita ya'huëtērinpoa'. A'naya a'naya nohuantērinquē chachin acotērinpoa'.

19 A'naíchin ya'huëtērinpoa' naporini, co nonēnpoa' inaichitonhuē'. Napoaton nisha nisha acotērinpoa'.

20 Nisha nisha ya'huētopirinpoahuē', a'naíchin nonēnpoa' ya'huērin.

21 Isonta' yonquico'. Ya'pirari imira nocanin naporini, "Quēmaso' napoonan. Co nohuantēranquēnhuē'," itērin naporini, co no'tequēn nonchitonhuē'. Motēnpoanta' co nantēnpoa' nocanacaso' ya'huērinhuē'. Ya'piranpoa', imiranpoa', motēnpoa', nantēnpoa', ya'ipi nohuantērēhua'.

22 Ni'co'. Ninopinēnpoa', sa'poronēnpoa', inapita pochin nininsopita co a'ninquēchin ya'noponahuē', na'con na'con nohuantērēhua' nanpicaso marē'. Inapitaso' noya noya ananpirinpoa'. Co inapita ya'huëtērinpoahuē' naporini, chimi-intērihuahuē'.

23 A'naquēn nonēnpoaquē ya'huērinso' co onpopinchin pa'yatērēhuahuē'. Nipirinhue', inaso' noya noya a'motērēhua'. Taparonēnpoapitanta' noya imotērēhua'.

24 Imiranpoa', ya'piranpoa', inapita co imotērēhuahuē'. Nisha nisha ya'huētopirinpoahuē', ya'ipi nohuantērēhua'. Yosē nohuanton, co a'ninquēchin nininsopitahuē' na'con na'con yonquirēhua'.

25 Nonēnpoa' a'naíchin nipirinhue', nisha nisha ya'huëtērin. Co nino'huitonahuē', nicatahuapi.

26 Maquēnpoa tēranta' iquin nipachina, ya'ipi ninatanē'. Inapochachin maquēnpoa tēranta' pa'yatohuachinēnpoa', ya'ipi nonēnpoa' capa cancantērin.

27 Canpoanta' imarëhua' ni'ton, a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocristo ni'ninpoa'. A'naya a'nayanpoa' nohuantërinpoa'.

28 Yosë nisha nisha acorinpoa' imarëhuasopita capini nicatahuacaso marë'. Quisocristo isoro'paquë nipon, a'naquën acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Inapita'ton Yosëri acorin. Ina quëran a'napitanta' acorin pënëntacaiso marë'. Naporahuaton, a'naquëonta' acorin Quisocristo nanamën a'chinacaiso marë'. Yosë nohuanton, a'naquën sacai' nininso' nanitaparín. A'naquën acorin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'. A'naquën acorin a'napita catahuacaso marë'. A'naquën acorin hua'an pochin nicacaso marë'. A'naquën Yosë nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonin.

29 Co ya'ipinpoa' acorinpoahuë' paatëhua' a'chinacaso marë'. Co ya'ipinpoa' nitopënëntërëhuahuë'. Co ya'ipinpoa' Quisocristo nanamën a'chinacaso' ananitërinpoahuë'. Co ya'ipinpoa' sacai' nininsopita nanitaparëhuahuë'.

30 Co ya'ipinpoa' ananitërinpoahuë' cania'piro'sa' anoyatacaso'. Co ya'ipinpoa' nisha nananquë nonëhuahuë'. Nisha nanan natanpatëhuara, co ya'ipinpoa' nanitërëhuahuë' ma'sona tëninso' sha'hucaso'. Co ya'ipinpoa' inachachin nicacaso' acorinpoahuë'. Ispirito Santo nohuanton, nisha nisha ninëhua'.

31 Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' noya noya nininsopita nitotatoma' a'napita catahuacaso marë'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

Napoaponahuë', piyapi nosorocaso' noya nóya tënahuë. Ina a'chinchinquëma'.

13

1 Nisha nananquë nonpiso pochin nitononarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', topinan quëran nonarihua'. Anquëni pochachin nonarihuarahuënta', co nosorohuatëhuahuë', hua'na, canpana inapita irininso pochin Yosë nataninpoa'.

2 A'naquënpoa' Yosë yonquirinso chachin nitotatëhua', sha'huitarëhua'. Ya'ipi nitotarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', topinan quëran nitotarihua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Yosë chiniquën natëtëhua', nontohuatëhua', motopi chi'huincacaso pochin nanitapapirëhuahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', topinan quëran natërëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

3 Ya'ipi ma'shanënpoa' sa'ahuario'sa' quëtopirëhuahuë', co tëhuëinchachin nosorohuatëhuahuë', topinan quëran

quëtarihua'. "Pën quëran yatëpapurinacohuënta', imamiatarahuë," tarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatëhuahuë', co manta' Yosë'pa' canarihuahuë'.

4 Piyapi'sa' nosorohuatëhua', co yano'huirihuahuë'. Noya nontatëhua', catahuarihua'. Piyapi'sa' nosorohuatëhua', co noyapatëhua', no'huiarihuahuë'. Co nocantarihuahuë'. "Caso' noya noyaco," co tarihuahuë'.

5 Piyapi'sa' nosorohuatëhua', co pi'pisha tëranta' atapanarihuahuë'. Co canpoara nohuanterëhuasoachin yonquiarihuahuë'. Tëhuënychachin nosorohuatëhua', no'huipirinënpoahuënta' co no'huirihuahuë'. Pinopirinënpoahuënta', co ina yonquiarihuahuë', naniantarihua'.

6 Piyapi'sa' co noyahuë' nipachina', tëhuënychachin sëtarihua'. No'tëquën yonquihuachina', canpoanta' noya cancantarihua'.

7 Co noyahuë' nanan natantohuatëhua', co a'naroáchin natëtarihuahuë'. Noya yonquiatëhua', natëtarihua'. "Yosë nohuanton, oshaquëran noya cancantapon," ta'tëhua', ninarëhua'. Ma'sha onpotopirinënpoahuënta', ya'ipi ahuantarihua'.

8 Ipora quëran huarë' ninosoromiatacaso' ya'huërin. A'naquën ipora Yosë yonquirinso chachin piyapi'sa' sha'huitapirinahuë', a'na tahuëriso' co huachi ina sha'huitacaso' ya'huaponhuë'. A'naquëonta' nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'na tahuëriso nipirinhuë' co huachi ina pochin nonacaso' ya'huaponhuë'. Iporaso' a'naquën nitotërin a'chinacaso'. A'na tahuëri co huachi ma'sha anitotacaso' ya'huaponhuë'. Inapitaso' co ya'huëmiatarinhuë'. Nipirinhuë', ninosorocasoso' ya'huëmiatarin.

9 Iporaso' co ya'ipi nitotërëhuahuë'. Co inquënpoa tëranta' no'tëquënáchin nitopënëntërëhuahuë'.

10 A'na tahuëriso nipirinhuë' Yosë'pa' ya'ipi nitotarihua'. Naporos' co a'chinacaso' ya'huaponhuë'. Co huachi nipënënacaso' ya'huaponhuë'. Ya'ipi noya nisapi.

11 Iráca hua'huatarihua', hua'huasha pochin nonëhua', hua'huasha pochin yonquirëhua'. Iporaso nipirinhuë' nani mashotërëhua'. Co huachi hua'huasha pochin nonëhuahuë'. Co huachi hua'huasha pochin ninëhuahuë'.

12 Hua'na huënaratërinquë sacóshin hua'yanënpa' quënanë'. Inapochachin iporaso' pi'pisha Yosë nohuitërëhua'. Yosë'paso nipirinhuë' a'ninquëchin Yosë nohuitarihua'. Iporaso' co Yosë pochin ya'ipi nitotarihuahuë'. Inatohuaso nipirinhuë' ya'ipiya nitotarihua'. Yosë noyá nohuitërinpoa'. A'na tahuëri canpoanta' inapochachin ina noya nohuitontarihua'.

13 Cancanënpa quëran huarë' Yosë natëcaso' ya'huërin. "Co onporonta' nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', inasáchin ni-

nacaso' ya'huërin. Ninosorocasonta' ya'huërin. Yosëso' na'con na'con nohuantërin ninosorocaso'.

14

Nisha nisha nananquë nonpiso'

¹ Napoaton iyaro'sa', noya ninosoroco'. Ina quëran Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' ma'sona nohuantërinso' nicacamaso'. Yosë nanamën sha'huicaso' na'con na'con nohuantoco'.

² A'naquën Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. Co natanchináchinhuë' nonpi ni'ton, co piyapi'sa' natanpihuë'. Yosëíchin natanin. Yosëri ayonquirinso' nonsapirinahuë', co a'napitari natanpihuë'.

³ Napoaponahuë', Yosë nanamën sha'huitohuatëhuaso', noya nataninënpoa'. Ina yonquihuachina', noya noya imasapi. Sha'huitohuatëhua', achinicancanarihua'. Sëtopirinahuë', natanatënënpoa', chiníquën cancantapi.

⁴ Nisha nananquë nonpiso pochin nonpachina', inahuara Yosë yonquiatona', chiníquën cancantapi. Nipirinhuë', Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', ya'ipi imarëhuasopita natanpatëhua', chini chiníquën cancantarihua'.

⁵ Nisha nananquë pochin nonacaso' noya nipirinhuë', Yosë nanamën sha'huicaso' noya noya, tënhuë. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Nisha nananquë nonpachina, ina piquëran ma'sona tapon naporinso' sha'huichinënquëma'. Imaramasopita natanatoma', noya yonquicamaso marë' sha'huichinënquëma'.

⁶ Yosë a'chintohuachincora, inachachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Ina anitotohuachincora, nanamën chachin a'chintëranquëma'. Inapotato, catahuanranquëma' noya noya imacamaso marë'. Nisha nananquë nonpiso pochin nontëranquëma' naporini, co nataintomacohuë'. Co ina quëran noya noya imaitomahuë'. Canpita nananquë chachin no'tën nanan pënënpatënquëma', tëhuënychachin catahuanranquëma'.

⁷ Ni'co'. Quina co noya pihuihuachinahuë', napoonin natanpi. Quitaranta' co noya pi'nihuachinahuë', napoonin natanpi.

⁸ Tronpitanata' nisha nisha pihuiipi sontaro'sa' nitotacaiso marë'. A'na tahuëri inimicoro'sa' huë'pachinara, tronpita pihuiipi sontaro'sa' përacaiso marë'. Co no'tëquën pihuihuachinahuë', co sontaro'sa' niyontoanpihuë' inimicoro'sa' ahüëcaiso marë'.

⁹ Inapochachin canpitanata' nisha nananquë nonpiso pochin nonpatama', co natanarinënquëmahuë'. Topinan quëran nonsarama'.

10 Tëhuëenchachin iyaro'sa' nisha nisha nanan ya'huërin. Nisha nisha piyapi'sa' ninontacaiso marë' ya'huëpirinhuë',

11 co nitotohuatëhuahuë', co natanarihuahuë'. "Nisha piyapi ni'ton, nisha nananquë nonin," tënëhua'. Co ninontacaso' nanitarihuahuë'.

12 Na'con nohuantërama' Ispirito Santo catahuainquëmaso'. Nisha nisha nicacamaso' nohuantërama' ni'quëhuarë' ma'sona tëranta' nipatama', a'napita imapisopita catahuaco' noya noya cancantacaiso marë'.

13 Napoaton nisha nananquë nonpiso pochin yanonpatama', Yosë nontoco' ma'sona tapon nonamaso' nitotamaquë. Ina quëran nitotatoma', canpita nananquë chachin piyapi'sa' sha'huitoco'.

14 Nisha nananquë Yosë nontohuato, ispiritonëhuë quëran nontopirahuë', ma'sona tapo naporahuëso' co nitotërahuë'.

15 Napoahuarë', ¿onpocasota ya'huërin? Ispiritonëhuë quëran Yosë nontarahuë', cantarahuë, napoarahuë. Napoaporahuë', ma'sona tapo naporahuësonta' yonquiato, Yosë nontarahuë, cantarahuë napoarahuë, tënahuë.

16 Niyontonpatama', a'naquëma' Yosë chinotatoma', "Yosparinquën," itohuachina, napopináchin yonquiato, "Amen," tënama'. Napoaponahuë', nisha nananquë nonpiso pochin nontërama' naporini, a'napitaso' co nitotatonahuë', co "Amen" ta'caiso' nanichitonahuë'.

17 Noya Yosë nontopiramahuë', a'napitaso' topinan quëran natanpi ni'ton, co catahuaramahuë'.

18 Canta' nisha nananquë nonpiso pochin nitononahuë. Canpita quëran na'con na'con nitotërahuë. Ina marë' "Yosparinquën" itërahuë Yosë.

19 Napoaponahuë', Yosë chinotacaso marë' niyontonpatëhua', a'chinacaso' noya noya tënahuë. Nisha nananquë pochin nonato, shonca huaranca nanan nonahuë naporini, topinan quëran nointohuë'. Canpoa' nananquë cara nanaínchin tëranta' nonpato, natanama' ni'ton, noya noya ninin, tënahuë.

20 Canpitaso' iyaro'sa' chinotono'sa pochin yonquico'. Ama hua'huaro'sa pochin yonquicosohuë'. Napoaponahuë', hua'huaro'sa pochin noyápiachin cancantatoma', noyasáchin nico'. Inapitaso' co yonquiyatërahiphuë' oshahuanacaiso'.

21 Yosë quiricanënuë iráca ninshitërin: "Cotioro'sa' hua'qui pënënpirahuë', co yanatërinacohuë'. Napoaton nisha piyapi'sa' inaquë a'parahuë. Nisha nananquë nontapirinahuënta', co natëarinacohuë'," tënin Yosë.

22 A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. Co imapisopitasohuë' ayonquicaiso marë' napopi. "Yosë nohuanton, naporin," ta'tona', yonquiapona' nimara.

Imarëhuasopitaso nipirinhüè', canpoara nanamënpoaquë chachin Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', noya cancantarihua': "Ma noyacha catahuarinpoa paya," tarihua'.

²³ Yosë chinotacaso marë' niyontonëhuaquë, a'naquën co Yosë imana'piro'sahuënta' ya'conpi. Nisha nananquërachin nonpatama', co natanatonaraihuë': "Hua'yantomarai'," tapon'a'.

²⁴ Nipirinhüè', Yosë nanamën a'chintohuatama', co imarin-sopitahuënta' noya natanapi. Pënëntërinso' natanahuatona', yonquiapi: "Tëhuënchachin canta' co noyahuë' nicato, oshahuanahuë'," tosapi.

²⁵ Cancanëna quëran yonquipisopita a'ninquëchin sha'huitapi ni'ton, ina yonquiadona', oshanëna marë' sëtapi. Isonahuatona', Yosë chinotapi: "Tëhuënchachin Yosë catahuarinquëma'," itarinëinquëma'.

Niyontonpachinara Yosë chinotopiso'

²⁶ Napoaton iyaro'sa' niyontonpatama', noyasáchin yonquico'. A'naquëma' cantarama'. A'naquëma' Yosë nanamën a'chinarama'. A'naquëma' Yosë anitotërinquëmaso' sha'huitarama'. A'naquëmanta' nisha nananquë nonpiso pochin nonsarama'. Ina piquëran a'naquëmaso' ma'sona tapon nonamaso' canpita nananquë sha'huitarama'. Ma'sona tëranta' nipatama', nicatahuaco' ya'ipinquëma' noya noya imacamaso marë'.

²⁷ Nisha nananquë pochin yanonpachina', a'naya a'naya noina'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inaíchín noina'. Naporahuaton, a'nanta' ma'sona tapon noninso' sha'huiin.

²⁸ Co insoari tëranta' sha'huitacaso' nanitohuachinhüè', niyontonpiquë ama ina pochin noinasohüè'. Ina pochin yanonpachin, inaora paaton, noin Yosëíchín natanacaso marë'.

²⁹ Niyontonpatama', catoya, caraya nimara Yosëri anitotërinso' sha'huiina'. A'napitaso' nataina'. No'tën nanan nipachin, noya natanatoma' yonquico' no'tëquën natëcamaso marë'. Yosë nanamënáchin imacaso' ya'huërin.

³⁰ A'nanta' inaquë huënsërinso' Yosëri nanan anitotohuachin, inanta' sha'huiin. Yasha'huihuachin, ya'nan nona'pi ta'taton, nata'in.

³¹ Inapomatoma', a'naya a'nayanquëma' pënëntoco'. Ya'ipinquëma' noya noya yonquicamaso marë' nipënëncó'. Napohuatama', canpita capini niachinicananarama'.

³² Nipënënpatëhua', a'naya a'nayanpoa' pënëntacaso' ya'huërin. A'na'ton tonihuachin, a'nanta' pënëntanta'in. Ina toniantahuachin, a'nanta' pënëntanta'in.

³³ Yosëso' co nisha nisha ayonquirinpoahuë'. Catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Niyontonëhuaquënta' catahuarinpoa' a'naya a'nayanpoa' pënëntatëhua' noya Yosë chinotacaso marë'.

Ya'ipi Yosë imarëhuasopita nisha nisha niyontonëhuaquë,

³⁴ sanapi'saso' ta'tatona', nataina'. Ama pënënchinasohuë'. "Quëmapi'sa' natëina'," tënin Yosë pënëntërinquë.

³⁵ Ma'sona yanitotohuachina', pëinënaquë so'ina' nataina'. Yosë chinotacaso marë' niyontonpatama', sanapi'saso' co nonacaiso' ya'huërinhuë'.

³⁶ Isonta' yonquico'. Co canpita'ton Yosë nanamën nitotëramahuë'. Naporahuaton, co canpitaráchin a'chintërainquëmahuë'.

³⁷ Yosë nanamën chachin no'tëquën a'chintëranquëma'. No'tëquën ninshitëranquëma'. Insosona yapënënto huachin, natëinco. Ispirito Santo tëhuënchachin catahuahuachinquëma', ina nanan chachin natëarama'.

³⁸ Nisha a'chintohuachinëinquëma', ama natëtocosohuë', tënhuë'.

³⁹ Napoaton iyaro'sa', Yosë anitotërinquëmaso' sha'huicamaso' na'con na'con nohuantoco'. A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin yanonpachina, tananpítoco' noin.

⁴⁰ Nipirinhüë', ama noncarocosohuë'. A'naya a'nayanquëma' nonco'. Noyápiachin cancantatoma', Yosë yonquico'.

15

Quisocristo nanpiantarinso'

¹ Yosë nanamën iyaro'sa', nani a'chintëranquëma'. "No'tëquën nontërincoi," ta'toma' natërama'. Natëtoma', imamiatarama'. Ina nanan chachin sha'huitaantaranguëma' yonquicamaso marë'.

² Ina natëmiatohuatama', Yosë nicha'ësarinquëma'. A'naquënso nipirinhüë': "Imarahüë," taponaraihuë', topinan quëran napopi. Co cancanëna quëran natëpihuë'. Inapitaso' co nicha'ësarinhuë'.

³ Ya'nana a'chintaponquëma', Yosë anitotërincooso chachin sha'huitëranquëma': "Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chiminin," itëranquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran ninorinso chachin chiminin.

⁴ "Chiminpachina, pa'pitopi huachi. Pa'pitopirinhüë', cara tahuëri quëran nanpiantarin," itëranquëma'. Quiricanënuë ninorinso chachin nanpiantarin:

⁵ Nanpiantarahuaton, Pitro ya'notërin.
Ca'tano'sanënpitanta' ya'notërin.

6 Ina quëran na'a imapisopita niyontonasoi', ya'notaantarín. A'natërápo pasa na'con ni'pi. Ipora huanta' nanpirapi. Caraíchín nani chiminpi.

7 Santiaconta' ya'notërin. Naporahuaton, ya'ipi a'chinacaso marë' acorinsopita ya'notaantarín. Ina quëran inápaquë panantarín.

8 Piquëran huarë' canta' ni'nahuë. Ana'huaya pochín nipirahuë', inápa quëran ya'notimarinco. Naporo huarë' imarahuë.

9 Imapisopita aparisitërahuë ni'ton, co acoincoso' ya'huërinhuë', topirahuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopirahuë', anoyacancantatonco, acorinco paato a'china'huaso marë'.

10 Inaora nohuanon, Yosë catahuarinco. Co catahuarincohuë' naporini, co manta' nanichitohuë'. Catahuahuachincora, pa'nahuë nanamën a'chinapo. Co topinán quëran catahuarincohuë'. Caso' na'con na'con Yosë marë' sacatërahuë. Co cariso' piyapi'sa' anoyacancantërahuë'. Yosë achinicancaninco a'china'huaso marë'. Ina catahuarinco ni'ton, a'chinpatëra na'a piyapi'sa' imasapi.

11 Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Quisocristo ca'tano'sanënpitanta' a'chinpi. Ina nanansáchin a'chintërainquëma', natërama'.

Quisocristo imarëhuasopita nanpiantacaso' ya'huërinso'

12 "Quisocristo nanpiantarin huachi," itërainquëma' ni'ton, ¿onpoatomata' a'naquëmaso' co no'tëquën yonquiramahüë'? "Co Yosë ananpitaantarínpoahuë'," toconama'.

13 Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'.

14 Co nanpiantarinhuë' naporini, topinán quëran a'chinchitëinquëmahüë'. Canpitanta' topinán quëran natëitomahuë'.

15 Co nanpiantarinhuë' naporini, nani nonpínchitëinquëmahüë'. Nipirínhuë', co iyaro'sa' nonpín nanan a'chintërainquëmahüë'. "Yosëri chachín ananpitaantarín," itohuatëinquëmara, no'tëquën nontërainquëma'.

16 Co ananpitaantainpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'.

17 Co nanpiantarinhuë' naporini, topinán quëran imaitërihuahuë', co oshanënpoa' inquichitonpoahuë'.

18 Co nanpiantarinhuë' naporini, a'naquën imapisopita nani chiminpi ni'ton, parisitopiquë pa'ítonahuë'.

19 Isoro'pa marëáchin Quisocristo imarëhua' naporini, pa'pi nosorochitërihuahuë'.

20 Nipirinhüë', Quisocristo tëhuënychachin nani nanpiantarin. Ya'nan cayarinsö' sënarëso pochin ina'ton nanpiantaton, nanpimiatarin. Ina quëran canpoanta' chiminarihuarahüë', nanpiantarihua'.

21 Atan'ton co Yosë natëtonhüë', chiminin ni'ton, canpoanta' chiminëhua'. Inapochachin Quisocristoso' chiminaponahuë', nanpiantarin ni'ton, canpoanta' nanpiantarihua'.

22 Atan pochin cancantatëhua', ya'ipinpoa' chiminëhua'. Napoaponahuë', Quisocristo imapatëhua', ya'ipinpoa' ananpitaantarinpoa'.

23 Co napopináchin nanpiantarihuahuë'. Quisocristo'ton nanpiantarin. A'na tahuëri o'mantahuachin, imarëhuasopitanta' ananpitaantarinpoa'.

24 Ina quëran ya'ipiya naniarin. Iporaso' nisha nisha hua'ano'sa', copirnoros'a', inapita chiníquën nanantatona', camairinënpoa'. Sopairo'santa' yacamairinënpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipiya minsëarin. Nani minsëhuachin, Tata Yosëíchin ya'ipiya hua'anëntarinpoa'.

25 Ina nohuanton, Quisocristo chiníquën nanantarin. Ya'ipi hua'anëntarin. A'na tahuëri ya'ipi inimicoros'a' minsëarin.

26 Ina quëran huachi chimirionta' ayatarin. Ananpitaantahuachinpoa', chimirin minsëarin huachi. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhüë'.

27 "Yosë nohuanton, ya'ipiya minsëarin huachi," tënin Yosë quiricanënquë. Napoaton Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Tata Yosëíchin co hua'anëntarinhuë'. Inari Quisocristo chiníquën nanan quëtërin.

28 Ina nohuanton, Quisocristo ya'ipiya minsëarin. Nani minsëhuachina, inanta' Yosë hui'nin ni'ton, pa'pin natëmiatarin. Naporo quëran huarë' Yosëáchin ya'ipiya hua'anëntomiatarin.

29 ¿Onpoatomata' ipora huanta' a'naquëma' co natëyátëramahuë'? "Co Yosë ananpitaantarinpoahuë'," toconama'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. A'naquën chiminpisopita yonquiatona', inapita ya'huërenamën aporihuanpi. Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, ¿ma'marëta' inapitanta' napo'itonahuë'?

30 ¿Ma'marëta' quiyanta' parisitaporaihuë', a'chinárai? Nani tahuëri yaahuërinacoi. Co nanpiantahuatëhuahuë', topinan quëran parisitërai.

31 A'naquën yatëparinaco. Nani tahuëri "Chiminapo nimara," tënahuë. Tëhuënychachin no'tëquën nontëranquëma'. Quisocristo catahuarinco ni'ton, a'chintohuatënquëmara, noya imarama'. Ina marë' nóya cancantërahuë'.

32 Ipiisoquë a'chinahuëso marë' chiníquën no'huirinaco.

Ni'ni pochin cancantatona', yatëparinaco. Ahuantaporahuë', ¿ma'ta' ina marë' canarahuë? Isoro'paquëráchin ya'huërëhua' naporini, co manta' canaitërihuahuë'. Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, co Yosë yonquicaso' ya'huë'itonhuë'. “¡Huëco' coshatahua'. Huëco' o'oahua'. Co hua'quiya quëranhuë' chiminarihua' ni'ton, capa cancantahua'!” topiso pochin nichitërihuahuë'.

33 Ama ina pochin yonquicosohuë'. Ni'cona a'napita anishacancantochinënquëma'. “Co noyahuë' nipisopitarë'quëma' nipayahuatama', canpitanta' nitapicananarama'. Inapita nonanpatama', co huachi noyápiachin cancantaramahuë',” topi iráca. No'tëquën napopi.

34 No'tëquën yonquiatoma', noyasáchin nico'. Ama huachi tëhuëcosohuë'. A'naquëma' co Yosë nohuichátëramahuë'. Ina yonquiatoma', tapanacamaso' ya'huërin, tënahuë.

Nasha nonënpoa' quëtarinpoaso'

35 A'naquëma' yanitotërama'. “Chiminpatëhua', ¿onporahuatëhuata' nanpiantarihua'? ¿Onpopinta' nonënpoa' ya'huëtaponpoaso'?” tënama'.

36 ¡Co canpitaso' nitoyonquiramahuë'! Ni'cochi. Ya'pirin sha'patëra, ya'pirin chachinso' chimininso pochin ninin. Acopo' ya'pira'huainso nipirinhüë', noya papotërin.

37 Tricoraya yonquia'ahua'. Ina sha'patamara, aipi noshinënso' co papotërinhuë'. Ya'pira'huain papotohuachina, nisha ya'norin huachi.

38 Yosë nohuanton, ma'sha papotërin. Nisha nisha ya'pirin sha'patëra, nisha nisha papotërin. Co napopináchin papotërinhuë'. Yosë nohuanton, naporin.

39 Ma'sharo'santa' nisha nisha noshatopi. Piyapinpoanta' nonënpoa' nisha. Ohuacaro'sa', inairaro'sa', samiro'sa', inapitanta' nisha nisha noshatopi. Co napopináchin noshatërehuahuë'. Nisha nisha acorinpoa'.

40 Nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërin. Inápaquë ya'huëpisopitanta' nisha nisha ya'nopi. Co napopináchin noyápiachin ya'nopihuë'.

41 Pi'iso' huënaráchin huënaráchin a'pinin. Yoquinta' nisha a'pinin. Tayoraro'santa' nisha nisha a'pinpi. Co napopináchin a'pinpihuë'.

42 Inapochachin canpoanta' nanpiantahuatëhua', nisha ya'noarihua'. Chiminpatëhuara, nonënpoa' chanatopirinhüë', nanpiantahuatëhua', nasha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Co onporonta' chanatarinhüë'.

43 Iporaso' nonënpoa' co onpopinchin noyahuë'. Chiminpatëhua', pa'pitarinënpoa'. A'na tahuëriso' nipirinhüë',

noyápiachin nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Iporaso' co chinipirëhuahuë'. Nanpiantahuatëhua', chiniarihua'.

44 Isoro'pa maréachin nonënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, chiminëhua'. Pa'pitopirinënpoahuë', ananpitaantahuachinpoa', nisha nonënpoa' quëtarinpoa' Yosë'pa' ya'huëcaso marë'. Iporaso' nonënpoa' Yosë acotërinpoa' isoro'paquë ya'huëcaso marë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' noya noya nonënpoa' quëtarinpoa' inápaquë ya'huëcontacaso marë'.

45 Yosë quiricanënquë tapon: "Íráca Yosëri ya'nan quëmapi nininso' Atan itërin. Inaso' nonën quëtërin isoro'paquë nanpicaso marë'," tënin. Iporaso' Quisocristonta' Atan pochin nicaponahuë', Yosë chachin ni'ton, catahuarinpoa' canpoanta' Yosë pochin nanpicaso marë'.

46 Napoaponahuë', ya'nan nipon, nonënpoa' quëtërinpoa' isoro'paquë nanpicaso marë'. Ina piquëran nasha nonënpoanta' quëtarinpoa' inápaquë nanpimiatacaso marë'.

47 Atanso' no'pa quëran ninin isoro'paquë nanpicaso marë'. Quisocristoso nipirinhüë' Yosë ya'huërin quëran o'marin ni'ton, noya noya ninin.

48 Ya'ipi piyapinpoa' Atan pochin nicatëhua', ina nonën pochin ya'huëtërinpoa'. Napoaponahuë', Quisocristo imapatëhua', a'na tahuëri ina nonën pochachin ya'huëtarinpoa'.

49 Iporaso' Atan pochin ya'norëhua'. A'na tahuëriso nipirinhüë' Quisocristo pochin ya'noarihua'.

50 Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' co nanitërinhuë' Yosë hua'anëntërinquë paacaso'. Chiminpatëhua', nonënpoa' chanatarin, co ya'huëmiatarinhüë'.

51 Noya natanco iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinhüë', sha'huitaranquëma'. Co ya'ipi imarëhuasopita chiminarihuahuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, ya'ipi imarëhuasopita nisha ya'noarihua'.

52 A'nanaya nisha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, tronpita pihuirarin. Pihuihuachin, chiminpisopita nanopiantarapi. Quisocristo imapi ni'ton, ananpitaantararin huachi. Naporo' ya'ipi imarëhuasopita nisha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Co huachi chiminarihuahuë'.

53 Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' chanatarin. A'na tahuëriso nipirinhüë' nisha nonënpoa' ya'huëtohuachinpoa', co chanatarinhüë'. Nasha a'morëso pochin nisarihua'. Co huachi chiminarihuahuë'.

54 Nisha nonënpoa' quëtohuachinpoa', nanopiantarihua'. Yosë quiricanën quëran ninoton, naporin: "A'na tahuëri Yosëri chimirin minsëarin. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhuë'.

55 ¿Onporahuatonta' chimirin minsëarinpoa'? Co huachi nanitarinhüë'. Ya'huan quëtëhuachinporá chiminëso pochin

chiminacaso' ya'huëpirinhuë', co huachi chiminacaso' të'huatarihuahuë'," tënin.

56 Yosë iráca pënëntërinso' co natëtatëhuahuë', oshahuanëhua'. Oshahuanëhua' ni'ton, chiminacaso' ya'huërin.

57 Ya'huëpirinhuë', jma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, nicha'ërinpoa paya! Ina nohuanton, Quisocriso ya'huëretërinpoa'. Corosëquë chiminaton, sopai minsërin. Nanpiantarahuaton, chimirionta' minsërin. Ina marë': "Yosparinquën," itahua'.

58 Napoaton iyaro'sa' chiníquën cancantoco'. Nosoro-ranquëma' ni'ton, pënënaranguëma': Ama nisha nisha yonquicosohuë'. Naporahuaton, paatoma' a'napita a'chintëra'piaco'. Sinioro catahuahuachinquëma', co onporonta' topinan quëran a'chinaramahuë'. A'chinpatama', Yosëri nohuantërinso'pita imasapi huachi.

16

Pahuantërinso'pita catahuacaso' ya'huërinso'

1 A'nanta' sha'huichinquëma', yonquico'. A'naquën imapisopita ma'sha pahuantarin ni'ton, parisitapi. Inapita catahuacaso marë' coriqui yaa'parama'. Carasiaquë imapisopitanta' coriqui a'parapi. Inapita nani sha'huitërahuë coriqui yontonacaiso marë'. Inapochachin canpitanta' sha'huitaranquëma'.

2 Nani Tomio tahuëri niyontonpatama', coriqui acoco'. Nanitëramaso' acoco'. Na'con canahuatama', na'con quëtoco'. Pi'pian canahuatama', pi'pian quëtoco'. Nani simana inapohuatama', nicaponquëma' pa'pato, coriqui yontonamaso' quënanconarahuë.

3 A'naquëma' noya ni'namasopita huayonco' coriqui quëpacaiso marë'. Canconpato, quiricatarahuë huayonamasopita nohuitacaiso marë'. Nani quiricatarahuato, inarë chachin huayonamasopita a'paarahuë. Quirosarinquë quëparapi pahuantërinso'pita quëtacaiso marë'.

4 Nanitohuato, canta' pa'samaraco. Pa'patoso', napopináchin pa'sarai.

Nicapon yapa'ninso'

5 Nicaponquëma' yapa'pirahuë', iporaso' co nanitërahuë'. Masitonia parti paca'huaso' ya'huërin. Nani ni'tontahuato, ya'huëramaquë pa'sarahuë.

6 Canpitataquë hua'quimiáchin yacaparanquëma'. O'napi tahuëri inaquë na'huëanatapo nimara. Ina quëran catahuaramaco a'na parti paca'huaso', topirahuë'.

⁷ Co topinan niraponquëmahuë'. A'na tahuëri Yosë nohuan-tohuachin, hua'qui' yacaparanquëma'.

⁸ Iporaso nipirinhüë' Ipiisoquë ya'huato, a'chináruhuë. Pinctostisë tahuëri huarë' isëquë ya'huapo.

⁹ Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' isëquë yaimapi ni'ton, a'chintáruhuë. A'naquënso' no'huipirinacohuë', pënëntáruhuë. Na'amiachin imasapi.

¹⁰ Iya Timotio cantonpachinquëma', noya nontoco' noya cancanchin. Ca pochachin inanta' Yosë nanamën a'chinarin.

¹¹ Hui'napi nipirinhüë', ama nocancosohuë', noya natanco'. Noya nontatoma', catahuaco' isëquë huënanta'in. Ina ninarahuë. A'napita iyaro'sarë' canquimapon, ténahuë.

¹² Iya Aporosënta' sha'huitopirahuë'. "Iyaro'sa' pa'pachina', quëmanta' paquë'," itopirahuë', co ipora nohuantërinhuë'. Nanitohuachin, nicaponquëma' pa'sarin.

Tiquiapon pochin pënëinso'

¹³ Ama huë'erëso pochin cancantatomarahuë', noya yonquico'. Ya'ipi cancanëma quëran natëmiatoco'. Ma'sha onpoapomarahüenta', chiníquën cancantoco'. Niachinican-canco'.

¹⁴ Ma'sona tëranta' nipatama', noya ninosoroatoma', nico'.

¹⁵ Istipano sa'inë chachin nohuitërama'. Iráca Acaya parti a'chinpatëra, inapita'ton Quisocriso imapi. Pëinënquë ya'huëpisopitanta' imasapi. Imatona', na'con catahuarinënquëma'. Ya'ipi imapisopita catahuapi.

¹⁶ Inapitaso' noya natëco', ténahuë. A'napitanta' chiníquën catahuarinquëma' noya imacamaso marë'. Insosona ina pochin a'chintohuachinquëma', noya ni'co'.

¹⁷ Istipanasë, Portonato, Acaico, inapita isëquë cantihuachinacora, nóya cancantëruhuë. Canpitaso' aquë ya'huatoma', co ni'namacohuë'. Inapitaso' ya'huërama quëran huëcatona', catahuarinaco.

¹⁸ Noya nontatonaco, achinicancaninaco. Canpitanta' achinicancaninënquëma', ténahuë. Cancoantahuachina', noya nicatoma', natanco'.

¹⁹ Ya'ipi imapisopita Asia parti ya'huëpiso' yonquiatënquëma', saludos a'patarinënquëma'. Aquira sa'inë chachin na'con yonquiatënquëma', saludos a'patarinquëma'. Pëinënquë niyontonpisopitanta' yonquirinënquëma'. Canpitanta' Sinioro imarama' ni'ton, na'con yonquirinënquëma'.

²⁰ Ya'ipicoi saludos a'patarainquëma'. Noya iyaro'sa' ya'huëco', ténai. Noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²¹ Ca Paonoco na'con yonquiranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin ninshitaranquëma'.

²² Insosona co Sinioro Quisocristo nosorohuachinhuë',
Yosëri ana'inchin. ¡A'naroáchin Sinioro o'mantaquë'! tēnahuë.

²³ Inaora nohuanton, Sinioro Quisoso catahuainquëma'.

²⁴ Ya'ipinquëma' Quisocristo imarama' ni'ton, nosororan-
quëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitaantarinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitantaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahué. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'pataranquëma'. Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënquë ya'conama'. Acaya parti nisha nisha ninanoro'saquë imaramasopita yonquiatënquëma', ninshitaranquëma'.

² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Paono parisitaponahuë', Yosëri achinicancaninso'

³ —Ma noyacha Tata Yosëso paya. Siniro Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosororinpoa' ni'ton, catahuarinpoa' chiníquën cancantahuaso'. Nani tahuëri inasáchin achinicancaninpoa'.

⁴ Ma'sona tëranta' onpohuatëhua', ina catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Achinicancaninpoa' ni'ton, canpoanta' nanitarihua' a'napita catahuacaso'. Inapitanta' ma'sha onpohuachina', achinicancanarihua'. Yosë catahuarinpoaso pochachin inapitanta' catahuarihua'.

⁵ Quisocristo imarëhuaso marë' a'napita aparisitërinënpoa'. Aparisito huachinënpoara, Quisocristo chachin achinicancaninpoa'. Na'con na'con aparisito huachinënpoa', na'con na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'.

⁶ Canpitanta' Yosë nohuitacamaso marë' a'chintërainquëma'. Ina marë' aparisitërinacoi. Parisitapiraihuë', Yosë achinicancanincoi ahuanta'huaiso marë'. Yosë catahuarinquëma' canpitanta', tënai. Parisitopiramahuë' achinicancanarinquëma' quiya pochachin ahuantamaso marë'.

⁷ Canpitanta' aparisito huachinënquëma', Yosë catahuarinquëma' chiníquën cancantacamaso marë'. Napoaton co Yosë a'poaramahuë'. Chiníquën cancantatoma', imamiatarama', tënai. Ina marë' noya cancantërai.

⁸ Parisitëraisoi' sha'huichinquëma', canpitanta' nitotoco'. Asiaquë ya'huasocoi, na'con ma'sha onpotërinacoi. Co ahuan-tochináchinhuë' cancantërai:

9 “Chiminapoi nimara,” topiraihuë', co chiminaihuë'. Yosë nohuanton, ma'sha onporai ina na'con na'con yonquica'huaiso marë'. Napoaton “Quiyaora nanitërai,” co tënaihuë'. “Catahuacoi Sinioro, co quiyaso' nanitërai huë',” itërai. Yosëichin ya'ipi nanitaparin. Chiminpisopitanta' ananpitaantarin, tënai.

10 Pi'pishachin shichiminpiraihuë', Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, cha'ërai. Nani tahuëri ni'sárincoi. “Co onporonta' naniantarincoi huë'. A'na tahuëri parisitaantapiraihuë', nicha'ësarincoi,” ta'toi noya cancantërai.

11 Canpitanta' quiya marë' chiniquën Yosë nontoco' catahuaincoi. Na'anquëma' quiya marë' Yosë nontohuatama', Yosë catahuarincoi. Ina quëran canpitanta' noya cancantarama'. “Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,” ta'toma', “Yosparinquën Sinioro,” tosarama'.

Paono Corintoquë yapa'ninso'

12 Yosë ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën sha'huitarainquëma'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Noyápiachin cancantatoi, ya'ipi parti a'chinai. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Yosë inaora nohuanton, catahuarincoi ni'ton, noya ninai. Ina marë' noya cancantërai.

13 No'tëquënachin ninshitërainquëma'. Co nisha nisha yonquiraihuë'. Co yanonpintërainquëmahuë'. Iso quirica nontohuatama', yonquiraiso chachin nitotarama'. Oshaquëran ya'ipi nitotarama huachi, tënahué.

14 Ipora noyamiachin nitotërama'. Sinioro Quisoso o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, noya cancantatoi, noya ni'sarainquëma'. Naporo tahuëri canpitanta' noya ni'saramacoi, tënai. “Paono noya a'chintërincoi ni'ton, imarai,” tosarama'. Ina yonquicamaso' nohuantërai.

15-16 “Noya ni'sarinaco,” ta'to, i'hua nicaponquëma' yapa'pirahuë'. Masitonia parti pa'pato, nira'inquëma'. Ina quëran o'mantahuato, nirimanta'inquëma', topirahuë'. Inaporahuë naporini, canpita catahuaitomacohué' Cotia parti paca'huaso'. Catoro' ni'nanquëma' naporini, noya noya cancanchitomahuë', tënahué yonquiato. Napopirahuë', co pa'nahuë'.

17 Napoaton: “Paono nisha nisha yonquirin,” ¿topiramahuë' ti? Co nisha nisha yonquirahuë'. A'naquënso' ma'sona tëranta' sha'huipirinhué', co tëhuënchachin naporinhué'. Co caso' ina pochin cancantërahuë'.

18 Yosë ni'sárinco no'tëquën nontëranquëma'. Yosë no'tëquënachin nonin ni'ton, canta' co nonpintëranquëmahuë'. Co nisha nisha nonahuë'.

19 Iráca Siripano, Timotio, ca, caracoi a'chintërainquëma'. Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Co onporonta' nonpintërinpoahuë'. No'tëquën nontërinpoa'.

20 Ya'ipi Yosë sha'huitërinpoaso' Quisocristo acotaripoa'. Napoaton "Quisocristoso' no'tëquën nonaton, catahuarinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya," tënëhua'.

21 Yosë chachin huëntonënuquë aya'coninpoa' Quisocristo imacaso marë'. Huayonatonpoa', acorinpoa' piyapinënpita nicacaso marë'.

22 Hui'nin pochin niconpoa', sichoquë marca acorëso pochin Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Hua'yanën chachin aya'coancantërinpoa' ni'ton, anitotërinpoa'. "Ya'ipi sha'huitërinpoaso' chachin quëtarinpoa'," tënëhua'.

23 Ya'ipi yonquirahuëso' Yosë nitotërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co nohuantërahuë' canpitataquë chiníquën pënëna'huanquëmaso'. Napoaton co i'hua ni'conanquëmahuë'. Naporó' pa'nahuë naporini, co noyahuë' ninamaso marë' chiníquën pënëna'huanquëmaso' ya'huë'itonhuë'.

24 Co quiyaso' hua'an pochin chiníquën pënëntëraihuë'. Sanoanan quëran pënënainquëma'. Yosë nanamën noya natërama'. Yacatahuarainquëma' noya cancantacamaso marë'.

2

1 I'hua nicaponquëma' yapantapirahuë', co pa'nahuë'. Pa'nahuë naporini, asëchitënuquëmahuë'.

2 Chiníquën pënënpatënuquëma', sëtarama'. Co nohuantërahuë' asëta'huanquëmaso'. Canpita sëtohuatama', co huachi nani-taramahuë' acapacancamacoso', tēnahuë yonquiato.

3 Napoaton i'hua ninshitëranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Ina quëran canpitataquë pa'pato, co sëtarahuë'. Noya imaantahuatama', noya cancantarahuë. Noya cancantohuato, canpitanta' noya cancantarama', tēnahuë.

4 Chiníquën sëtato, i'hua ninshitëranquëma'. "Co yanatërinacohuë'," ta'to, sëtërahuë. Na'nëchináchin cancantërahuë. Co nohuantërahuë' chiníquën asëta'huanquëmaso'. Co no'huiranquëmahuë'. Na'con nosororanquëma'. Ina nitotacamaso marë' ninshitëranquëma'.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

5 I'hua a'nara' co noyahuë' nininso marë' sëtërahuë. Co casáchin sëtërahuë'. Canpitanta' pancamiachin sëtërama'. Nipirinhüë', co nohuantërahuë' nanan apancatacaso' ni'ton, napotëranquëma'.

⁶ Tēhuēna'pi nani ana'intērama'. Na'anquēma' ana'intērama' ni'ton, co noyahuē' nininso marē' inanta' sētárin. Co huachi aquētē' ana'intacaso' ya'huērinhuē'.

⁷ Iporaso' nanan anoyatoco'. Noya nontaantaco' chiníquēn cancanchin. Iporahuanta' sētárin. Napoaton catahuaco' ama aquētē' sēchinsohuē', sētori ya'coancantohuachin.

⁸ Niyontonahuatoma', noya nontoco'. "Nosoroatēnquēn iyasha nanan anoyatarainquēn," itoco'. Ina quēran tēhuēnchachin nosoroatoma', noya nontaantaco'.

⁹ Napoaton i'hua ninshitēranquēma'. "Ya'ipi natēarinaco," ta'to, pēnēnanquēma'. Tēnia'huanquēmaso marē' ninshitēranquēma'.

¹⁰ Nanan anoyatohuatama', canta' nanan anoyatērahuē pochin cancantarahuē. Canpita yonquiatēnquēma', nanan anoyatērahuē. "Quisocristo nani tahuēri ni'sarinpoa," ta'to, cancanehuē quēran huarē' nanan anoyatērahuē.

¹¹ Co nanan anoyatohuatēhuahuē', Satanasē minsēarinpoa'. Inaso' nisha nisha yanonpintērinpoaso' nitotērēhua'.

Troasēquē Paono na'con yonquirinso'

¹² I'hua Troasēquē pa'nahuē Quisocristo nanamēn a'china'huaso marē'. Yosē nohuanton, na'a piyapi'sa' nohuantopi ni'ton, a'chintērahuē.

¹³ Napoaponahuē', i'hua chachin iya Tito canpitataquē a'pahirahuē'. Co huēnantarinhuē ni'ton, co sano cancantērahuē'. "¿Onpoatoncha co iyasha huēntarinhuē nicaya?" ta'to, piyapi'sa' noyasha nontahuato, Masitoniaquē pa'nahuē.

Quisocristo catahuarinpoa' minsētacaso'

¹⁴ Ma noyacha Tata Yosēso paya, tēnhua'. Quisocristo imarēhua' ni'ton, nani tahuēri ina catahuarinpoa' inimiconēnpoapita minsēcaso'. Inapitaso' co nohuantopihuē' Quisocristo nanamēn a'china'huaiso'. Co nohuantopirihahuē', nisha nisha parti paatoí, nanamēn a'chinárai. Pimóton hua'sai' pimoanahuaninso pochin Quisocristo nanamēn nahuinarin. A'chintatoi, na'a piyapi'sa' anitotērai.

¹⁵ Quisocristosó' pimóchin nininso' a'pērahuaton, Yosē chinotērin. Ina pimoanahuaninso pochin ya'ipi parti nanamēn a'chinai. A'chinpatēira, Yosēri nohuantērinsopita noya natanpi ni'ton, nicha'ēsarin. Co nohuantērinsopitahuēnta' natanpirinahuē', topinan quēran natanpi ni'ton, parisitopiquē pa'sapi.

¹⁶ Inapitaso' chimipi anarinso pochin niconacoí, co natētopihuē' ni'ton, chiminpachina', parisitomiatapi. Natēpisopitaso nipirinhuē' pimóchin imērēso pochin

nicatonacoi, cha'ësahuatona', nanpimiatapi. ¿Incarita' nanitërin ina pochin noya a'chinacaso'? Co insonta' nanitërinhuë' inaora a'chinacaso', tënahuë.

¹⁷ A'naquën nonpinatona', inahuara canacaiso marë' a'chinapi. “Yosë nanamën a'chintërainquëma',” topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Quiyaso nipirinhüë' no'tëquën sha'huitërainquëma'. Yosë a'parincoi ni'ton, ina nanansáchin a'chinarai. Yosë ni'sárincoi ni'ton, Quisocristoíchin natëarai.

3

Nasha quëran anoyatërinso'

¹ “Ina pochin nonpatama', naquëranchin a'napita nocanarama',” ¿itëramacoi ti? Co insonta' nocanaihuë'. A'naquënso' carta a'napitari ninshitërinso' a'notërainquëma' nohuitacaso marë'. “Iso quëmapiso' noya. A'chintohuachinquëma', noya natanco',” tënin quiricaquë. Inanpi quirica co ma'parainquëmahuë'. Co ina pochin nohuantëraihuë'. Nani noyá nohuitëramacoi.

² Canpitaso' cartanëhuëi pochin ninama', cancanëhuëiquë Quisocristori ninshitërinso'. Nanamën chachin a'chintohuatëinquëmara, noya imarama'. Ya'ipi piyapi'sa' ni'ninëinquëma'. “Paono ca'taninsopitarë chachin a'chintërin ni'ton, noya cancantopi,” ta'tona', noya ni'ninacoi.

³ A'chintohuatëinquëmara, noya natanatoma' Quisocristo imarama' ni'ton, noya carta pochin ninama'. Quisocristo chachin ninshitërinso'. Ina cartaso' co napisëquë ninshitërinhuë'. Co na'piquë tëranta' ninshitërinhuë'. Yosëso' nanpimiatarin ni'ton, Ispirito Santo anoyacancantërainquëma' noya nicacamaso marë'.

⁴ Quisocristo catahuarincoi ni'ton, noya a'chintërainquëma'. Ina marë' Yosë noya ni'sarincoi, tënai.

⁵ Quiyaora co pi'pisha tëranta' nanitëraihuë' noya a'chinta'huainquëmaso'. Yosëíchin ananitërincoi. Co catahuarincoihuë' naporini, co canpitanta' cancanëma quëran imaitomahuë'.

⁶ Ina nani acorincoi a'china'huaiso marë'. Acohuachincoira, catahuarincoi nasha quëran anoyatërinso a'chinta'huainquëmaso marë'. Ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' Yosë nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. Iráca anoyatërinso Moisésëri ninshitopirinhüë'. Ina imapatëhua, co onporonta' noya cancantërehuahuë'. “Co natëhuatamahuë', chiminpatama', ana'intacaso' ya'huërin,” tënin. Co ina a'chintërainquëmahuë'.

⁷ Iráca Yosë pënëntërinso' sha'huihuachina, na'piquë ninshitërin. Yosëso' noya noya ni'ton, huënaráchin ya'norin.

Moisësë ya'pirionta' huënaratarin ni'ton, co israiro'sa' nanitopihuë' hua'qui' nirayacaiso'. Huënarataponahuë', oshaquëran sacorayarin. Pënëntërinsona' noya niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Co ya'ipi natëhuachinahuë', chiminpachina', ana'intacaso' ya'huërin.

⁸Iporaso nipirinhüë', nasha quëran anoyatërinso a'chinarai. ¡Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' ni'ton, inaso' noya noya!

⁹ Iráca pënëntërinso' nanan noya nipirinhüë', co natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo nanamënso nipirinhüë', noya noya. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton noya noya, ténahuë'.

¹⁰ Iráca Moisësë noya pënëntopirinhüë', iporaso' noya noya ya'huëtërinpoa'.

¹¹ Iráca pënëntërinso sha'huitohuachina, huënaráchin pochin ya'nopirinhüë', sacorin huachi, co ya'huëmiatarinhüë'. Iporaso' nasha quëran anoyatërinso', ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishatarinhüë' ni'ton, noya noya, tënëhua'.

¹² "Inaso co ta'huantarinhüë'," ta'toi, inasáchin a'chinarai. Co t'ë'huatoihuë', ya'ipi parti a'chinarai.

¹³ Iráca Moisësë pënëntohuachina, ya'pirin huënaratopirinhüë', oshaquëran sacorayarin. Napoaton nipa'copirayatërin ama sacorayarinso' quënanacaiso marëhuë'. Quiyaso' co ina pochin a'chintërainquëmahuë'.

¹⁴ Israiro'saso nipirinhüë' co natantochináchinhuë' cancantopi. Ipora huanta' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' nontopirinhüë', co no'tëquën yonquipihuë'. Nipa'copirayatërinso pochin cancantatona', co nanitopihuë' Yosë quiricanën no'tëquën nitotacaiso'. Quisocristoíchin catahuarinpoa' no'tëquën nitotacaso'.

¹⁵ Ipora huanta' Moisësë ninshitërinso' nontopirinhüë', co no'tëquën yonquipihuë'.

¹⁶ Quisocristo imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëreso pochin cantarihuahuë'. Sinioro noya nohuitarihua'.

¹⁷ "Sinioro" topatëhua', Ispirito Santo tapon naporëhua'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo nicha'ërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'.

¹⁸ Sinioro imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëreso pochin cantarihuahuë'. Isihuicoquë ma'sha a'notëreso pochin ninëhua'. Yosë nóya nininso' piyapi'sa' anitotërehua'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochachin cantarihua'. Ina nohuanton, Ispirito Santo catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'.

4

1 Yosë nosoroatoncoi, acorincoi ina nanamën a'china'huaiso marë'. Ina yonquiatoi, co yaa'poraihuë'.

2 A'naquënso' co noyahuë' yonquiatona', a'chinapi. Noyasha nonpirinahuë', nonpinacaiso marë' napopi. Quiyaso nipirinhüë' co manta' po'oana quëran ninaihuë' ni'ton, co tapana'huaiso' ya'huërinhuë'. Co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi Yosë nanamën no'tëquën a'chintarainquëma'. Yosë ni'sárincoi ni'ton, inasáchin a'chinarai. A'ninquëchin a'chinai ya'ipi piyapi'sa' yonquicaiso marë'.

3 Quisocristo nanamën noya a'chintopiraihuë', a'naquën co yanatëtopihuë'. Parisitopiquë pacacaiso nipsisopita co nohuantopihuë' natëtacaiso'.

4 Sopai nohuanton, co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaiso'. Ma'sha a'pintërëso pochin nanamën quëran Yosë anitotërinpoa' Quisocristo nohuitacaso marë'. Inaso' Yosë chachin ninin. Inapitaso nipirinhüë' somaraya pochin cancantatona', co nanitopihuë' natëtacaiso'.

5 Co quiya imancoiso marë' a'chintërainquëmahuë'. Quisocristo nanamënáchin sha'huitërainquëma'. "Sinioro ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin," tënai. Quiyanta' ina natëtoi, nani tahuëri yacatahuarainquëma'.

6 Ya'nan isoro'pa' acoapon ya'ipi parti tashipirinhüë': "Nii'sohuanchin huachi," tënin Yosë. Napohuachina, tahuëri ya'huërin. Inapochachin iporaso' cancänënpoaquë a'pintërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Inaso' noya noya. Quisocristo ya'pirin quëran a'pintërinpoaso pochin ninin. Ina yonquihuatëhua', Yosë chachin anohuitarinpoa huachi.

Yosë natëtona', chiniquën cancantopiso'

7 Co quiyaso' chiniquën nanantopiraihuë', Yosë nohuitatoui, a'napitanta' catahuarai ina nohuitacaiso marë'. Ni'co'. Yonsha, huë'ëta, inapita no'pa quëran nipi ni'ton, co ya'huëmiatërinhuë'. A'naroáchin ya'quihuachina, co noyatërinhuë'. Napoonin. Inapochachin quiyanta' co chiniquën cancantopiraihuë', Yosë catahuarincoi nanamën a'china'huaiso'. A'napitanta' natanatonacoi, yonquiapi. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya. Co catahuarinhüë' naporini, co ina pochin nanichitonahuë'," tosapi.

8 Nani ma'sha onpopiraihuë', Yosë catahuarincoi ahuinta'huaiso marë'. "Oshaquëran nicha'ësarincui," ta'toi, imarai. "¿Onpoatoicha ma'sha onporai paya?" tapoiraihuë', co pa'yanaihuë'.

9 A'chinaiso marë' chiniquën no'huipirinacoihuë', co Yosë naniantërincoihuë'. Aparisitopirinacoihuë', co ata'huantërinacoihuë'.

10 Iráca Quisocristo chiniquën aparisitahuatona', tēpapi. Quiyanta' Quisocristo marë' parisitarai. A'naquën yatēparinacoi. Napoaponahuë' Quisocristo nanpiantarin ni'ton, catahuarincoi ina pochin nica'huaiso marë'.

11 Quisocristo nanamën a'chinoiso marë' yatēparinacoi. Quiyaora co nanitopiraihuë', nani tahuëri ina achinicananincoi ina pochachin yonquica'huaiso marë'. Ipora huanta' nanpitoi, Quisocristo pochin cancantarai.

12 A'chintērainquēmaso marë' aparisitonacoi, yatēpapurinacoihuë', canpitaso' imarama'. Quisocristo anoyacancantērinquēma' ni'ton, nanpimiatarama', tēnahuë.

13 Yosë quiricanēnquë ninshitopi. "Yosë natērahuë ni'ton, sha'huirahuë," tēnin. Quiyanta' inapochachin cantantērai. "Yosë catahuarincoi," ta'toi, nanamën a'chinarai.

14 Tēpapurinacoihuënta', Quisocristo imarai ni'toi, Yosë ananpitaantaraincoi, tēnai. Iráca Quisocristo ananpitaantarainso' pochin quiyanta' ananpitaantaraincoi. Yosë'pa' quēpantaraincoi. Canpitaro'coi chachin ya'huēcontarihua huachi.

15 Canpitanta' imacamaso marë' parisitērai. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororincoi. Na'con na'con piyapi'sa' ina nohuitohuachina', noya cancantatona', Yosë nontapi. "Ma noyanquëncha, Sinioro, paya. Nosoroatoncoi, nicha'ēsarancoi ni'ton, 'Yosparinquën,' Sinioro," itapi.

16 Napoaton co a'pochináchinhuë' cantantērai. Parisitaitoi, co huachi chinipiraihuë', nani tahuëri achinicananincoi noya noya cancanta'huaiso marë'.

17 Tēhuēnchachin iporaso' pi'pian parisitapirēhuahuë', co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Yosë'pa' pa'patēhua', co onporonta' pipiarēhuahuë'. Imarēhuaso marë' parisitapirēhuahuë', inapaquëso' noya noya cancantarihua'. Yosë pochachin cancantarihua'.

18 Isoro'paquë ya'huērinsopita co na'con na'con yonquirēhuahuë'. Iporaso' parisitarihuarahue', co ina marë' sētarihuahuë'. Yosë na'con na'con yonquiarēhua'. Ina nohuitacasoáchin cancantarihua'. Isoro'paquë ya'huērinsopita quēnanpirēhuahuë', co ya'huēmiatarinhuë'. Ta'huantarin. Yosë noya yonquirinpoasoso' co quēnanpirēhuahuë', ya'huēmiatarin.

5

1 Ni'co'. Pēi' nē'mētē quēran nipachinara, co hua'quirinhuë'. Inapochachin nonēnpoanta' co ya'huēmiatarinhuë'. Chiminpatēhua', Yosë'pa' pa'patēhua', nasha nonēnpoa' Yosë quētarinpoa'. Noya noya nininso' quētarinpoa'. Inaso' co onporonta' chanatarinhuë'.

2 Iporaso' parisitapirëhuahuë', a'na tahuëri nasha a'morëhuaso pochin nasha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Ina na'con nohuantërëhua'.

3 Chiminpatëhua', co hua'yanënpoarachin inápaquë ya'huëmiatarinhuë'. Nasha nonënpoa' quëtarinpoa'.

4 Iporaso' isoro'paquë ya'huatëhua', co chinirëhuahuë', sëtërëhua', naporëhua'. Napopirëhuahuë', co chiminacaso' nohuantërëhuahuë'. Nasha nonënpoa' tëhuënchinso' na'con nohuantërëhua'. Isoro'paquë ta'huantopirëhuahuë', Yosë'pa' noya noya nanpimiatarihua'.

5 Yosë acorinpoa' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso marë'. Tëhuënchachin inápaquë noya ananpitaantarinpoa', tënëhua'. Sichoquë marca acorëso pochin nani Ispirito Santo aya'coancantërinpoa' ni'ton, nitotërëhua'.

6 Napoaton chiníquën cancantërëhua'. "A'na tahuëri Yosë'pa' pa'sarëhua'," ta'tëhua', noya cancantarëhua'. Tëhuënchachin isoro'paquë nanpihuatëhua', co Quisocriso nirayarihuahuë'.

7 Co ipora quënanpirëhuahuë', "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tëhua', natërëhua'. "Co onporonta' nonpintarinpoahuë'," tënëhua'.

8 Napoaton chiníquën cancantërëhua'. "Chiminpatëhua', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'. Inaso' noya noya," tënëhua'.

9 Ma'sona tëranta' nipatëhua', Yosëichin natërëhua' noya nicainpoaso marë'. Nanpihuatëhua', chiminpatëhuanta', Sinioro nohuantërinsoáchin nohuantërëhua'.

10 A'na tahuëri Quisocriso o'mantahuachin, ya'ipinpoa' coisë pochin sha'huitarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita yonquiaton, a'naya a'nayanpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Co noya nipatëhuahuë', co Yosë'pa' acanaarinpoahuë'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa huachi.

Nanan anoyatërinpoaso'

11 Napoaton Yosë të'huatacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoi, ya'ipi piyapi'sa' pënénarai. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Yosë ni'sárincoi ni'toi, no'tëquën nontërainquëma'. Noya ninaiso' canpitanta' nitotërama', topiraihuë'.

12 "Quiyaso' noya noyacoí," co tënaihuë'. Co a'napita nocanaihuë'. Nisha nanan a'china'piro'sa' noya pochin ya'noponaraihuë', co cancanëna quëran huarë' imapihuë'. Pinopachincoi, sha'huitoco': "Paono tëhuënchachin no'tëquën nontërincoi. Ya'ipi cancanën quëran huarë' Quisocriso imarin," itoco'. Ina pochin a'panicamaso marë' sha'huitaranquëma'.

13 A'naquën na'con pënënpatëira, "Hua'yantopi," itërinacoi. Napopirinahuë', Yosë yonquiatoi, naporai. A'na tahuërinta'

sanoanan quëran pënërainquëma'. Yosë yonquicamaso marë' ina pochin nontërainquëma'.

14 “Quisocristo na'con nosororinpoa',” ta'toi, nanamën a'chinárai. Canpoa marë' inaso' chiminin. Ina imapatëhua', canpoanta' chiminëhuaso pochin ni'ninpoa'.

15 Tëhuëenchachin canpoa marë' chiminin noya noya cancantacaso marë'. Co huachi canpoara costarëhuaso' pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin yonquicaso marë' chiminin. Chiminaponahuë', nanpiantarin ni'ton, inasáchin yonquirëhua'.

16 Iráca quiyaora yonquinëhuëi quëran yonquiatoi, aipi ya'norinsoráchin yonquirai. Quisocristonta' iráca co no'tëquën yonquirapiraihuë'. “Co inaso' Yosë hui'ninhuë',” topiraihuë', iporaso' no'tëquën yonquirai.

17 Quisocristo imapatëhua', Yosë anoyacancantarinpoa'. Nasha cancán ya'huëtarinpoa huachi. Iráca yonquirëhuasopita naniantërehua'. Nashamiachin pochin cancantatëhua', noya noya yonquiarihua huachi.

18 Co canpoara noya cancantërehuahuë'. Yosëichin anoyacancantërinpoa'. Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', inaora nohuanton, hui'nin isoro'paquë a'paimarin chiminaton nanan anoyatinpoaso marë'. Ina quëran quiyanta' acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Insosona natëhuachin, nanan anoyatarin.

19 Yosë nohuanton, hui'nin chiminin anoyacancantinpaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', co huachi oshanënpoa' yonquirinhuë', inquitërinpoa huachi. Nani nanan anoyatohuachinpoara, quiyanta' acorincoi paatoi a'napita sha'huita'huaiso marë'.

20 Quisocristo chachin acorincoi a'napita anitota'huaiso marë'. Ina ya'huërenamën pochin sha'huitarainquëma'. “Yosë nontoco' nanan anoyachinquëma',” itárainquëma'.

21 Iráca Quisocristo co manta' oshahuanaponahuë', Yosë nohuanton, ya'huëretërinpoa'. Oshahuan pochin nicaton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Canpoa marë' chiminin ni'ton, co huachi oshahuan pochin ni'ninpoahuë'. Quisocristo imapatëhua', Yosë nóya ni'sarinpoa'.

6

1 Yosë acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Acoatoncoi, catahuarincoi a'chinta'huainquëmaso marë'. “Yosë nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa',” itërainquëma'. Ama topinan quëran natancosohuë'. Imaco huachi.

2 Iráca quiricanën quëran Yosë naporin:
 “Ipora chachin yacatahuaninquëma'. Nontohuatamaco, natanaranquëma'.

Yanicha'ëranquëma' ni'ton, catahuanquëma' cha'ëcamaso marë'," ténin.

Ipóra tahuëri chachin yacatahuaninpoa'. Nontohuatëhua', anoyacancantarinpoa', tënahüë.

³ Napoaton noyasáchin ninai ama a'na piyapi tëranta' nisha cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' ninai naporini, a'napitanta' niconacoí, co Yosë imaitonahuë'.

⁴ Ma'sona tëranta' nipatoira, Yosëíchin natërai piyapi'sa' niconacoí ina yonquicaiso marë'. Aparisitopirinacoíhuë', co i'huëretëraihuë'. Ma'sha, cosharo', inapita pahuantopirincoihuë', ahuantatoi, chiníquën cancantërai. Ma'sha onpoapoiraihuë', co pa'yanaihuë'.

⁵ A'chinaiso marë' tëhuënychachin huihuirinacoí, tashinan pëiquë po'morinacoí. Chiníquën no'huitatona', ahüërinacoí. A'chinapoi pa'sápatoi, co huachi chiniraihuë'. Na'a tashi' Yosë marë' sacatápatoi, huë'ëi' natanai. A'na tahuërinta' co coshatatoihuë', tana natanai.

⁶ "Quisocristo imarai," ta'toi, noyasáchin ninai. Yosë nanamën noya nitotërai. Ma'sha onpotopirinacoihuë', co no'huiraihuë', ahuantërai. Ya'ipi piyapi'sa' nóya nontatoi, catahuarai. Ispirito Santo ya'coancantërincoí ni'ton, catahuanincoí noya nica'huaiso'. Tëhuënychachin cancanëhuë' quëran huarë' piyapi'sa' nosororai.

⁷ No'tëquën a'chinai. Yosë na'con catahuanincoí ni'ton, a'chinpatoira, na'a piyapi'sa' natanatona', imasapi. Ni'co'. Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' hua'na quëran a'morin ama inimicori paquitacaso marëhuë'. Inapochachin Yosë achinirincóí ama sopai minsëincoiso marëhuë'. Yosë nohuan-ton, noyasáchin ninai. Noya catahuanincoí ni'ton, sopai minsëarai.

⁸ A'naquën noya ni'ninacoí. A'naquënso nipirinhüë' no'huirinacoí. A'na tahuëri: "Paono nóya a'chinin," topi. A'na tahuëriso nipirinhüë' pinorinacoí. No'tëquën a'chintopiraihuë': "Nonpiánpi," topi a'naquënta'.

⁹ Na'a piyapi'sa' nohuitopirinacoihuë', a'naquënso' nisha pochin niconacoí, co yanataninacoihuë'. Pi'pianchin shichiminpiraihuë', nanpiárai. Chiníquën aparisitopirinacoihuë', co tëparinacoihuë'.

¹⁰ Sëtopiraihuë', Yosë yonquiatoi, noya cancantërai. Co na'con ma'sha ya'huëtopirincoihuë', Yosë nanamën a'chintërai ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtonacoí, noya noya cancantapi. Co manta' ya'huëtopirincoihuë', Yosë nohuitatoi, sano cancantërai. Co manta' noya nininso' pahuantërincoihuë'.

¹¹ Corintoquë ya'huëramasopita, na'con ninshitarainquëma'. Nani ya'ipi yonquiraiso', iyaro'sa', sha'huitërainquëma'. Na'con nosororainquëma'.

12 Quiyaso' ya'ipi cancanëhuëi quëran nosoromi-atërainquëma'. Noyasáchin yonquipirainquëmahuë', canpitaso' co a'na nosororamacoihuë' nimara, tënai.

13 Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma' ni'ton, inapochachin nosorocoi quiyanta', topiraihuë'. Ina na'con nohuantërai.

Nipayarëhuasopita

14 Co Yosë imapisopitasohuë' nipirinhüë', ama inapitarë'quëma' na'con na'con nipayacosohüë'. Co canpita pochin cancantopihuë'. Noya cancantohuatama', co nohuantaramahuë' oshahuanacamaso'. Ni'co'. Tahuëri, tashi' co inachachinhüë'. Nisha nisha ya'nopi.

15 Quisocristo sopairë' co napopináchin yonquipihuë'. Naporahuaton, canpoaso' Quisocristo imarëhua' ni'ton, co oshahuano'sa pochin cancantërehuahuë'.

16 Yosë chinotërehuaquë noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Co inaquëso' mamanshi moshacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin canpoanta' Yosë imapatëhua', ya'coancantarinpoo' ni'ton, ina pëinën pochin ninëhua'. Yosëso' nanpiárin. Quiricanën quëran naporin:

“Imapatamaco, ya'coancantaranquëma'. Canpitaro'co ya'huarahuë.

Chinotohuatamaco, noya a'paiaranquëma'.

Piyapinhüëpita pochin ni'saranquëma',” tënin.

17 Ina quëran Siniorori itantarín:

“A'naquën co noyahuë' cancantohuachina', ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë'.

Co noyahuë' yonquipiso' tananpítoco'.

Inapotohuatama', noya ni'saranquëma'.

18 Tataparinquëma pochachin noya nosoroaranquëma'.

Hui'nahuëpita pochin cancantëranquëma',

itërinpoo' Tata Yosë. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntërin,” tënin quiricanënuë.

7

1 Iyaro'sa na'con nosororanquëma'. Ina pochin Yosë yonquirinpoo' ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantahua'. Ya'ipi co noyahuë' ninëhuasopitanta' a'poo'ahua'. Yosë të'huatatëhua', noyasáchin niahua'.

Noya cancantantapiso'

2 Cancanëma quëran huarë' nosorocoi. Co a'nayanquëma tëranta' ma'sha onpotërainquëmahuë'. Co anishacancantërainquëmahuë'. Co nonpintërainquëmahuë'.

3 Co nocanatënuëma' pënënanquëmahuë'. Na'con nosororainquëmaso' nani sha'huitërainquëma'. Chimina'huaiquë huarë' nosoromiatarainquëma'.

4 Tèhuëncachin nóya ni'nanquëma'. "Corintoquë ya'huëpisopita noya imapi," itërahüë ya'ipi piyapi'sa'. Parisitaporahuë', canpita yonquiatëncuëma', nóya cancantërahüë.

5 Masitoniaquë canconpatoira, na'con ma'sha onpoatoi napion cancantërai. Na'a piyapi'sa' no'huirinaçoi ni'ton, parisitërai. Naporahuaton, cancanëhuëi quëran na'con yonquirápatëncuëma', sëtërai.

6 Sëtohuatëhua', Yosë achinicancaninpoa' ni'ton, quiyanta' achinicancaninçoi. Ina nohuanton, Tito huë'nin.

7 Napoaton noya cancantërai. Noya nanan sha'huitiirinçoi. Noya yonquiantarama' ni'ton, inanta' noya cancantërin. I'hua ni'conpachinquëmara, napotërama': "Hua'qui' co Paono ni'ninçoihuë'. Sha'huitëquë' manóton huë'in. Co noyahuë' ninaiso marë' sëtërai. Paono pënënpachinçoi, noya natanai," tënama', itërinçoi. Ina natanato, nóya cancantërahüë.

8-9 I'hua quirica ninshitatëncuëma', chiníquën pënënanquëma'. Ina quirica nontohuatamara, pa'pi sëtërama'. Ina natanato, canta' sëtöpirahuë'. Co nohuantërahüë' chiníquën asëta'huanquëmaso'. Iporaso nipirinhüë' noya cancantërahüë. Co hua'qui' sëtëramahuë'. Oshanëma marë' sëtatoma', na'con na'con Yosë yonquirama'. Co noyahuë' ninamasopita a'porama'. Pënënanquëma' ni'ton, co ana'intinquëmaso' ya'huërinhuë'.

10 Oshanënpoa marë' sëtatëhua', Yosë nontohuatëhua', catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ina pochin sëtacaso' noya, tënahüë. Ina quëran anoyacancantarinpoa'. Co imapisopitasohüë' nipirinhüë' topinan quëran sëtöpi. Co oshanëna' naniantohuachinahuë', chiminpachina', Yosëri ana'intarin.

11 Canpitaso' sëtatoma', na'con na'con Yosë yonquirama'. Ina quëran "Tèhuëncachin co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhuasopita naniantahua', Yosë ana'intohuachinpoa'," tënama'. Canta' noya yonquiramaco. "Manóton Paono huë'in catahuainpoaso marë'. Chiníquën cancantatëhua', no'tëquën natëahua'," tënama'. Oshahuana'pi co noyahuë' nininso marë' ana'intërama' noya nicacaso marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya cancantaantarama'.

12 I'hua ninshitaponquëma', co tëhuëna'pi yonquiato, ninshitëranquëmahüë'. Co inari aparisitërinso tëranta' yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' noya yonquiantamacoiso' nohuantërahüë. "Paonoso catahuarinsopitarë chachin, no'tëquën pënëninpoa'. Yosë ni'sarinpoa' ni'quëhuarë', natëahua'," ta'camaso marë' ninshitëranquëma'.

13 Naporama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'.

Tito cantonpachinquëmara, co pi'pian tëranta' no'huiramahuë'. Noya nontërama' ni'ton, noya cancantërin. Quiyanta' ina natanatoi, nóya cancantërai.

14 Co'huara Tito pa'shátërasohuë', sha'huitërahuë: "Corintoquë ya'huëpisopita noya imatona', natëarinënquën," itërahuë. Canpita no'tëquën nontërainquëmaso pochachin Titonta' no'tëquën nontërahuë. Pa'pachina, tëhuënchachin noya natërama' ni'ton, co tapanahuë'.

15 Pënënpachinquëmara, itërama': "No'tëquën pënënancoi. Tëhuënchachin co noyahuë' ninai. Yosë tē'huata'huaiso' ya'huërin," ta'toma', natërama'. Ina natanahuaton, Titonta' na'con nosororinquëma'.

16 Carinquëmanta' yonquiatëinquëma', nóya cancantërahuë. Noya noya imasarama huachi, tënahuë.

8

Pahuantërinso pita catahuacaso' ya'huërinso'

1 Isonta' iyaro'sa' yasha'huitëranquëma'. Masitonia parti na'a piyapi'sa' Quisocriso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonatona', Yosë chinotapi. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tona', a'napita noya nosoroapi. Yosëri chachin catahuarin ina pochin cancantacaiso marë'.

2 Ma'sha onpotohuachinara, chiniquën parisitaponaraihuë', noya cancantopi. Naporahuaton, pi'pisha ya'huëtopirinahuë', a'napita imapisopita pahuantohuachinara, na'con coriqui quëtopi.

3 Co apiratonahuë', na'con quëtopi. Pahuantaiquëhuarë' quëtopi, cari ni'nahuë. Co sha'huitopiraihuë', inahuara nohuantatona', quëtërinacoi pahuantërinso pita quëtaca'huaiso marë'.

4 "Quiyarinta' a'napita imapisopita catahua'ii, topiraihuë'. Cotia parti na'con pahuantopi ni'ton, iso coriqui quëtönquë'," itërinacoi. Na'con ina pochin nontërinacoi.

5 Co coriqui quëtacasoachin yonquipihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapi. Ina'ton yonquipi. Ina pochin cancantacaso' noya noya, tënahuë. Ina quëran coriqui, ma'sha, inapita quëtopi. Quiyanta' yanatërinacoi. "Ma'sona Yosë nohuantohuachin, sha'huitocoi natë'i," itërinacoi.

6 I'hua chachin Tito sha'huitërinquëma' ni'ton, canpitanta' yonquirama' coriqui yontonacamaso'. "Imapisopita pahuantopi ni'ton, a'patahua'," tënama'. Napoaton i'huamiachin Tito itërai: "Naquëranchin paantaton, pënëantaquë' ya'ipi coriqui yaa'papiso' ananiina'," itërai.

7 Canpitaso' nóya imarama' ni'ton, Quisocriso natërama'. Na'con nitotatoma', a'chinama'. A'napita yacatahuarama'.

A'chintëranquëmaso pochachin a'napita nosoroarama'. Napoaton iporaso' pahuantopisopita nosoroatoma', catahuaco', tënahüë.

⁸ Co camairanquëmahuë'. A'napita na'con Yosë marë' acopiso' sha'huitëranquëma' yonquicamaso marë'. Tëhuëenchachin a'napita nosorohuatama', ama topinan quëran nontocosohüë'. Catahuaco' ama pahuanchinasohüë'.

⁹ Siniro Quisocriso nosoroatonpoa', catahuarinpoaso' nani nitotërama'. Iráca noya noya inápaquë ya'huëpirinhuë', isoro'paquë o'marin nicha'ëinquëmaso marë'. Co manta' isëquë ya'huëtërinhuë'. Parisitërin quëran nicha'ërinquema' noya noya cancantacaso marë'. Parisitaton, na'con catahuarinquëma'.

¹⁰ I'hua pi'iquë yonquirama' a'napita catahuacamaso'. Naporo' caniaritërama' coriqui yontonacaso'. Iporaso' naquëranchin yontoantaco', tënahüë. Inapohuatama', noya nisarama'.

¹¹ Naporo' pa'pi nohuantopiramahuë', iporaso' coriqui ya'huëtöhuachinquëma', noya cancantatoma', yontonco' ananicaso marë'.

¹² Ya'ipi cancanëma quëran quëtöhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Co na'a coriquihuanpatamahuë', Yosë nitotërin. Co nanitëramahuë' na'a quëtacaso'. Co apiratomahuë', pi'pian tëranta' quëtöhuatama', noya ni'sarinquëma'.

¹³ Nanitinpichin acocaso' ya'huërin. Co nohuantërahuë' pahuantinquëmaso'.

¹⁴ Noya nicatahuacaso' nohuantahua'. Iporaso' ya'huëtëranquëma' ni'ton, pahuantërin sopita quëtoco'. A'na tahuëriso' canpita ya'huërë' ma'sha pahuantöhuachinquëma', inahuanta' i'huërëtarinëinquëma'. Ninapotöhuatëhua', ya'ipi imarëhuasopita noya ya'huarigua'. Co pahuantarinpoahuë'.

¹⁵ Iráca Yosë quiricanënuë naporin: "Mana mapachinara, a'naquënso' na'a maponaraihuë', co ya'sotopihuë'. A'naquënso nipirinhuë' pi'pian maponaraihuë', co pahuantopihuë'," tënin.

Tito Corintoquë a'parinso'

¹⁶ Titonta' na'con yonquirinquëma'. Ina marë' noya cancantato, "Yosparinquën, Siniro," itërahuë.

¹⁷ "Naquëranchin paantaquë'," itöhuatëra, "Noyahua'. Nani canta' yonquirahuë paanta'huaso'. Na'con nohuantërahuë'," itërinco.

¹⁸ A'na iyayanta' a'paarai. Titorë' pa'sarin. "Inanta' nóya imaton, Quisocriso nanamën noya a'chinin," topi ya'ipi imapisopita.

19 Nisha nisha ninano quëran imapisopita niyonton-ahuatona', ina quëmapi chachin huayonahuatona', acopi ca'tanaincoiso marë'. Coriqui yoca'huaiso marë' pa'patoï, inanta' pa'sarin. Coriqui quëtonpatoï, noya cancantapona huachi. "Ma noyacha Tata Yosë nosororinpoa paya. Ina nohuanton, iyaro'sa' noya cancantatona', catahuarinënpoa'," tapona'.

20 Na'a coriqui quëparai ni'ton, co nohuantëraihuë' a'napita pinoinacoiso'. Napoaton ina napocoi pa'sarai.

21 Noyasáchin nisarai Yosë noya nicaincoiso marë'. Piyapi'santa' noya nicainacoiso' nohuantërai.

22 A'na iyayanta' a'parai nicainquëmaso marë'. Inanta' na'con catahuarincoï a'china'huaiso marë'. Piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin, a'chintërin, naporin. Noya quëmapi, tënai. Ipora canpitataquë pa'sarin. "Corintoquë imapisopita na'con nohuantopi pahuantërinsoipita catahuacaiso'," ta'ton, pa'sarin catahuainquëmaso marë'.

23 "¿Inta' Titoso?" itohuachinënquëma', sha'huitoco'. "Co'ta Paonorë' a'chininso'. Inanta' piyapi'sa' catahuarin noya imacaiso marë'," itoco'. "¿Ma'marëta' a'napitanta' huë'pi?" itohuachinënquëma', "Nisha nisha ninano quëran a'paipiso'. Quisocristo noya imapi inapitanta'," itoco'.

24 Inapita cantonpachinquëma', noya nontoco'. Ina quëran coriqui pahuantërinsoipita marë' yontonamaso' quëtohuatama', noya ni'sarinënquëma'. "Paono no'tëquën nontërinpoa'. Corintoquë imapisopitaso' pahuantopisopita nosoropi mini," tosapi. Ina quëran ya'huëpique chachin paantahuachina', sha'huirapi anta'. Ya'ipi imapisopita nitotapi huachi.

9

Imapisopita catahuacaso marë' coriqui yontonpiso'

1 Tëhuënchachin a'napita imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nani nitotërama' ni'ton, co na'con ninshitaranquëmahuë'.

2 Piyapi'sa' yacatahuaramaso' nitotërahuë. Ya'ipi Masitonia parti pa'pato, sha'huitëra'piarahuë. "Thua pi'iquë chachin Acaya parti imapisopita na'con yonquipi pahuantërinsoipita catahuacaiso'," itërahuë. Masitoniaro'sa' natantahuatona', inahuenta' nohuantopi. "Inapita pochin quiyanta' catahuachi, topiraihuë'," itërinaco na'aya'pi.

3 Nipirinhüë', "Co ya'ipi coriqui yontonchätërapihuë'," ta'to, isopita iyaro'sa' a'pataranquëma' nontinquëmaso marë'. "Nani yontonapi huëshirahuë," itopirahuë', ipora huanta' pahuanamara. Co topinan quëran napota'huaso' ya'huërinhuë', tënahüë.

4 Co hua'quiya quëranhuë' canpitataquë pa'sarahuë. A'naquën Masitoniquë ya'huëpisopita imasarinaco nimara. Canpitataquë canconpatoi, nani coriqui yontontopinan quënanconarai, topirahuë'. Co ya'huëhuachinhuë', tapanarahuë. "Corintoquë imapisopitaso' noyaro'sa'," itërahuëso marë', co coriqui ya'huëhuachinhuë', tapanarama' canpitanta'.

5 Napoaton iyaro'sa' aquëchitërahuë. I'hua yonquirama' a'napita catahuacaso'. Inapitaso' catahuarinënquëma' coriqui yontonacamaso marë'. Nani yontonpatama', noya quënanconarai. Canpitaora nohuanton, quëtoco'. Co quiyaora nohuanton, yama'parainquëmahuë'.

6 Isonta' yonquico': "Pi'pian sha'tohuatëra, pi'pian manë'. Pancana sha'tohuatëra, na'con manë'," topi.

7 Ya'ipinpoa' canpoara nohuanton, quëtahua'. Onposona yaquëtohuachin, quëchin. Ama nisha nisha yonquia'huasohuë'. Co apiquëran quëtacaso' ya'huërinhuë'. Noya cancantatëhua', quëtahua'. Ina pochin quëtohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

8 Yosë ya'ipi nanitaparin. Nosoroatënquëma', na'con catahuarinquëma' noya nicacamaso'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya cancantarama'. Ina nohuanton, ya'huëtarinquëma' a'napitanta' quëtacaso marë'.

9 Iráca Yosë quiricanënquë naporin:

"Noya cancantopisopita co apirapihuë'. Sa'ahuaros'a' pahuantohuachina', quëtapi.

Noya nipiso', ya'huëmiatarin," ténin.

10 Ni'co'. Yosë nohuanton, ya'pirin ya'huërin shacacaso marë'. Sha'patëra, ina nohuanton, na'a papotërin capacaso marë'. Inapochachin ina nohuanton, ma'sha ya'huëtarinquëma'. A'napita topinan quëtohuatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya cancantacamaso marë'.

11 Noya catahuahuachinquëma', a'napitanta' catahuarama'. Co apiratomahuë', quëtarama'. Pahuantërinsoyita quëtonpatoi, "Yosparinquën, Siniro," tosapi.

12 Imapisopita catahuahuatama', co huachi pahuantapihuë'. Naporahuaton, na'con na'con Yosë yonquiapi. "Yosparinquën, Siniro," itapi.

13 Catahuarama' ni'ton, noya cancantapi. "Ma noya Quisocristo nanamën natëtona', catahuarinënpoa'. Ma noyacha Yosëso' ni'ton, ina nohuanton, na'a piyapi'sa' catahuapi paya," tosapi.

14 Yosë nohuanton, na'con nosororama' ni'ton, inapitanta' nosoroatënquëma', canpita marë' Yosë nontapi huachi.

15 Yosëso nipirinhüë' na'con na'con quëtërinpoa'. Hui'nin chachin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Inaso' noya nóya ni'ton, "Yosparinquën, Sinioro," itahua'.

10

Yosëri nanan quëtërinso'

1 Ca Paonoco sanoanan quëran pënënanquëma'. A'naquën napopi: "Paono aquë quëran ninshithoachinpoara, chiniquën nanan a'patirinpoa'. Isëquë chachin ya'huapon, tē'huatatonpoa', co chiniquën pënëninpoahuë'," topi natantërahuë. Quisocrосто' chiniquën nanantaponahuë', co no'huirinpoahuë'. Sanoanan quëran pënëninpoa'. Ina pochin cancantato, canta' sanoanan quëran pënënanquëma'.

2 A'naquënso' pinorinaco. "Paonosó' co Yosë pochin yonquirinhüë'. Inaora nohuantërinsoáchin yonquirin," topirinahuë'. Pa'pato, inapita chiniquën pënënarahuë. Canpitaso nipirinhüë', noya yonquihuatama', co chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huaponhuë', tēnahuë'.

3 Piyapicoi quiyanta' nipiraihuë', co a'napita pochin yonquiraihuë'. Co natëpisopitahuëso' inimicotopirinacoihuë', co quiyaora yonquinëhuëi quëran yaminsëraihuë'.

4 A'naquënso' inimiconënpita minsëcaiso marë' nisha nisha quihuípi. Quiyaso nipirinhüë' co quiyaora yonquinëhuëi quëran minsëtaraihuë'. Sacai' nipirinhüë', Yosë ananitërincoi nonpin nanano'sa' minsëca'huaiso'.

5 A'naquën nisha nanan imasapi. "Quiyaora noya nitotërai," toconpi ni'ton, co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Nipirinhüë', Yosë catahuarincoi inapitanta' minsëca'huaiso'. No'huipirinacoihuë', no'tën nanan a'chintarai Quisocrостоíchin natëcaiso marë'. Ya'ipinpoa' co noyahuë' yonquipirëhuahuë', Yosë nanitërin ananiantinpoaso' Quisocrостоíchin natëcaso marë'.

6 Canpita noya natëhuatama', noya cancantarai. Ina quëran canconpatoi, co natëpisopitahuë' no'tëquën ana'intarai.

7 Canpitaso' ya'pirama quëran quënanamasoráchin yonquirama'. Co cancanëma quëran huarë' yonquiramahuë'. A'naquën "Quisocrосто chachin imarai," topachinara, isonta' yonqui'ina'. Quiyanta' Quisocrосто imarai mini.

8 Yosë chachin chiniquën nanan quëtërincoi nanamën a'chinta'huanquëmaso marë', itohuatënnquëmara, co ina marë' tapanahuë'. Noya noya imacamaso marë' a'chintërainquëma'. Co nisha cancantamaso marë' a'chintërainquëmahuë'.

9 Chiniquën nanantopirahuë', co apa'yana'huanquëmaso marë' ninshitaranquëmahuë'.

¹⁰ A'naquën itërinënguëma': "Paono na'con ninshitatonpoa', chiniquën pënëpirinpoahuë'. Huë'pachinaso', co chiniquën nanantona'pi pochin nontërinpoahuë'. Sanoanayan quëran a'chintërinpoa' ni'ton, co chiniquën nanantërinhuë'," toconpi.

¹¹ Napopirinahuë', co nisha nisha nontaraihuë'. Inapitanta' sha'huitoco' nitochina'. Ninshitohuatënguëmara, chiniquën pënënanquëma mini. Canpitataquë canconpatoi, inachachin nontarainquëma'. Insosona co yanatëhuachinhuë', chiniquën pënënatoi, ana'intarai huachi.

¹² Inapitasto' co no'tëquën yonquipihuë'. "Quiyaso' noya noyacoï. A'napita quëran noya noya nitotërai," toconpi. Co ina pochin nonacasohuë' nipirinhüë', napopi. Inahua capini ninocanatoná', ninapotopi. Co quiyaso' inapita pochin cantëraihuë'.

¹³ Co quiyaora nohuanton, chiniquën nanantëraihuë'. Yosë chachin acorincoi na'a piyapi'sa' a'chinta'huaiso marë'. Insëquësona a'china'huaisonta' sha'huitërincoi. Ina nohuanton, Corintoquë ya'huëramasopitanta' a'chintërainquëma'.

¹⁴ Yosë sha'huitërincoisoráchin natërai. Ina nohuanton, canpitataquë pa'nai. Quiyarima'ton Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'.

¹⁵ Co a'na piyapi a'chinquë paatoï, a'chinaihuë'. Yosë a'parincoï noya a'chinta'huainquëmaso marë'. Na'con nohuantërai noya noya imacamaso'. Noya noya natëhuatama', aquëtë huarë' a'chintarainquëma'.

¹⁶ Ina quëran a'napita ya'huërinquënta' yaa'chinai. Inapitanta' Yosë imacaiso marë' a'chintarai. A'na piyapi a'chinquë co nohuantëraihuë' a'china'huaiso'.

¹⁷ Yosë quiricanënguë naporin: " 'Noya noya ninahuë,' co ta'caso' ya'huërinhuë'. 'Ma noyacha Yosë catahuarinco paya,' ta'caso' ya'huërin," ténin.

¹⁸ "Caso' noyaco," topatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Noya cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina na'con na'con yonquia'ahua'.

11

Nisha a'china'piro'sa'yanonpinpiso'

¹ Noya nipatëhua', co ina marë' a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', pi'pian hua'yantërinso pochin nonchinquëma' natanco. No'tëquën yonquicamaso marë' sha'huitaranquëma'.

² Yosë nohuanton, na'con nosororanquëma'. Nosoroatënguëma', a'pitëranquëma'. Co nohuantërahuë' nisha cancantacamaso'. Nanon so'yarinso pochin ninin.

Ni'co'. Quëmapiri mapachina, so'ináchin yonquicaso' ya'huërin. Inapochachin carinquëmanta' a'chintëranquëma' Quisocristoíchin yonquicamaso marë'.

³ A'naquënso nipirinhüë' yaanishacancantërinënquëma'. Iráca ya'huani Ipa nonpintërinso pochin yanon-pintërinënquëma' ama Quisocristoíchin yonquicamaso marëhuë'.

⁴ Quisocristo imacaso' a'chintëranquëma'. Natëhuatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapitaso nipirinhüë' nisha a'chintërinënquëma'. “Quisocristo nanamën chachin a'chintarainquëma',” itopirinënquëmahüë', nisha nanan a'chintërinënquëma'. Nisha ispiritonta' ya'huërin, itërinënquëma'. Nisha nisha natëcaso' a'chintohuachinquëmara, a'naroáchin yaimarama'.

⁵ “Quiyaso' noya noyacoí,” itopirinënquëmahüë', inapitaso' co ca quëran noya noyahüë', tënahüë'.

⁶ Co míso nona'picohuë' niporahuë', noya noya nitotërahuë'. Ya'ipi no'tëquën a'chintëranquëmaso' nani nitotërama'. Nani ma'sha ninahuësonta' nani ni'nama'.

⁷ Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, co pi'pisha tëranta' coriqui ma'paranquëmahüë'. Sacatato, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Topinan a'chintëranquëma' canpita noya noya imacamaso marë'. ¿Ina marë' co noyahüë' ni'namaco ti?

⁸ A'chintëranquëmaso marë' co manta' ma'paranquëmahüë'. A'napita imapisopita coriqui a'patërinaco catahua'huanquëmaso marë'. Naporo' co inapita a'chintopirahuë', a'patërinaco.

⁹ Canpitataquë ya'huasoco, ma'sha pahuantopirincóhuë', co pi'pisha tëranta' ma'paranquëmahüë'. Masitonia parti quëran huëcatona', quëtirinaco. Quisocristo imapi ni'ton, topinan ma'sha quëtirinaco nanpica'huaso marë'. Canpita ma'shanëma' co ma'paranquëmahüë'. Co onporonta' nohuan-tapanquëmahüë'.

¹⁰ Quisocristo catahuarinco ni'ton, no'tëquën nontaran-quëma'. Co a'chinato canarahüë'. Ya'ipi Acaya parti topinan a'chinarahuë. Napoaton noya cancantërahuë. Co insonta' nanitarinhüë' nisha ayonquincoso'.

¹¹ “Co nosororinquëmahüë' ni'ton, ma'shanëma' co ma'parinquëmahüë',” itopirinënquëmahüë', co no'tëquën nonpihuë'. Yosë ni'sárinco, na'con nosororanquëma', tënahüë'.

¹² Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinënquëmara, coriqui ma'parinënquëma'. Caso nipirinhüë' a'chinahuëso marë' co coriqui ma'patërahuë'. Ipora huanta' topinan a'chinárahüë ama pinoinacoso marëhuë'. Inapita pochin canta' ma'paranquëma' naporini, “Paono

pochachin a'chintërainquëma'. Yosë a'parincoi quiyanta'," ichitënëinquëmahüë'.

13 Inapitaso nipirinhüë' na'con nonpintërinëinquëma'. "Quisocristo a'parincoi," itopirinëinquëmahüë', co tëhuëenchachin a'parinhüë'. Nonpintatërinëinquëma', a'chintarinëinquëma'.

14 Co ina marë' pa'yanacaso' ya'huërinhuë'. Ni'co'. Satanasënta' nohuantohuachin, Yosë anquëninën pochin ya'norarin piyapi'sa' nonpintacaso marë'.

15 Napoaton Satanasë natëpisopitanta' ina pochachin nisapi. "Yosë a'parincoi. No'tëquën natëcamaso marë' a'chintarainquëma'," topirinhüë'. Nonpinapi ni'ton, a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'ntarin.

Paono parisitërinso'

16 Naquëranchin sha'huitanta'inquëma'. "Paonoso' hua'yantërin," toconpi a'naquën. Ama inapita natëcosohüë'. Nipirinhüë', pi'pian ina pochin nontohuatëinquëma', ahuantatoma', natanco, topirahuë'. Caso' noya noya ninahuëso' sha'huitaranquëma' yonquicamaso marë'.

17 Co Siniro nohuantërinhuë' a'napita nocanacaso'. Nocantohuatëra, hua'yantërinso pochin nonëhua'.

18 Nipirinhüë', nisha a'china'piro'sa' ina pochin nonpi ni'ton, canta' pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'.

19 Inapitaso' nocanpirinëinquëmahüë', noya natanama' ni'quëhuarë', canta' pi'pian tëranta' natanco, topirahuë'.

20 Inapitaso' chiniquën camairinëinquëma'. Ma'shanëma' topinan mapi. Nocaninëinquëma', yaahuërinëinquëma'. Inapotopirinëinquëmahüë', ¿ma'marëcha noya natanama nicaya? tënhüë, yonquiato.

21 Quiyaso nipirinhüë' co ina pochin ninaihuë'. Co chiniquën nontërainquëmahüë'. Ina marë' tapanai.

Nipirinhüë', inapitaso' nocaninacoi ni'quëhuarë', canta' hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian nonantapatarahuë.

22 "Quiyaso' Iprio piyapicoi," topachinara, canta' mini Iprico. "Israiro piyapicoi," topachinara, canta' inachachin ninahuë. "Apraanso' shimashonëhuëi chachin," topachinara, inaso' shimashonëhuë canta'.

23 "Quisocristo sha'huitërincoi ni'toi, natërai," itopirinëinquëmahüë'. ¡Caso' na'con na'con natërahuë! Inapitaso' nocaninaco ni'ton, hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian inapita pochin nonchinquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'. Yosë marë' caso' chini chiniquën sacatërahuë. Pa'sápato, Yosë nanamën a'chinhüë. Ina marë' na'con na'con parisitaporahuë', ahuantërahuë. Inanta' sha'huichinquëma'.

A'chinahuëso marë' na'aro' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'aro' ahuërinaco. Shitëparinaco.

24 Cotio hua'ano'sa' ana'intatonaco, chiníquën huihuirina-
naco. Cara shonca iscono' huihuirinaco. Nisha nisha ni-
nanoquë a'natëraporo' inapotëra'piarinaco.

25 Copirno sontaro'sanënpita naraquë chiníquën ahuërinaco.
Cararo' inapotatonaco, ana'intërinaco. A'na tahuëri
na'piquë të'yararinaco tëpainacoso marë'. Naporahuaton,
cararo' pi'pishachin shichimiitërahuë. Nanchaquë marë
pa'taporahuë', nancha yancominahuaton, acopoi' pa'nin.
Cararo' inaporahuë. A'na tashi' nara yanponinquë matato,
marëquë chachin tahuërianpitërahuë. I'huaraya huarë'
cha'ërahuë.

26 A'chinaca'huaso marë' pa'sárahüë. Iiro'sa' panca
pamatohuachina, shichimiitërahuë. Ihuatëro'santa'
yatëparinaco. Canta' cotio piyapico nipirahuë', cotioro'sa'
no'huitonaco, yaahuërinaco. Nisharo'santa' no'huirinaco.
Panca ninanoro'saquë a'naquën yaahuërinaco. Co piyapi
ya'huërinquëonta' ma'sha onporahuë. Marë pa'tohuatëra,
parisitërahuë. A'naquën: "Quiyanta' imarai," taponaraihuë',
chiníquën no'huirinaco.

27 Chiníquën sacatápato, parisitërahuë. Tashinta' co
huë'ëtorahuë', ni'tárahüë. Na'a tahuëri capa cosharo' ni'ton,
tanarahuë, yamororahuë. Co coshataporahuë', a'chinárahüë.
A'moca'huaso' pahuantërinco ni'ton, sëhuën natanahuë.

28 Yosë nohuanton, ina pochin parisitárahüë.
Naporahuaton, ya'ipi imaramasopita nosoroatënguëma',
yonquiáranquëma'. Noya noya imacamaso' na'con
nohuantërahuë. Nani tahuëri yonquiatënguëma' napion
cancantërahuë.

29 A'naquën co chiníquën cancantohuachinahuë', canta' ina
pochin ninatanahuë. A'na piyapi anishacancantohuachin-
quëmara, nosororanquëma' ni'ton, ina no'huirë pochin can-
cantërahuë.

30 A'naquënso' na'con nonsapi. "Quiyaso' noya noyacoí,"
topi. Caso nipirinuë' co ina pochin nonahuë'. Co caora
nanitërahuëso' sha'huichinquëma'. Na'con ma'sha onpotopiri-
nacohüë', Yosëichin achinicancaninco ahuinta'huaso marë'.

31 Yosë ni'sárinco, co nonpintaranquëmahüë'. Inaso'
Quisocristo pa'pin chachin, ya'ipiyari chinochina'. Ina
ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'.

32 Iráca Tamascoquë ya'huasoco, ninano hua'an
yamaninco, copirno Aritasëri acorinso'. Tashinan pëiquë
yapo'morinco ni'ton, sontaro'sa' a'parin. Nani tahuëri ninano
ya'coana ni'sapi macainacoso marë'.

33 Yamapirinacohüë', imapisopita catahuarinaco

cha'ëca'huaso marë'. Inapa pairatopiquë huintana ya'huërin. Ina quëran nantipiquë anohuaraimarinaco. Napotohuachinacora, cha'ërahuë. Co caora nanitopirahuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahuë.

12

Paono inápaquë quënaninso'

¹ Co nohuantërahuë' a'napita nocana'huaso'. “Caso' noya noya piyapico,” co taporahuë', pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. Iráca Yosë nohuanton, hua'narëso pochin ma'sha ni'nahuë. Quisocristo chachin anitotërinco'.

² Naporo' inápaquë Yosë ya'huërinquë chachin quëparinco. Nani shonca catapini pi'ipitarin quëparinco'. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin.

³ Tëhuëenchachin pantarahuë. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin.

⁴ Yosë'pa' ya'huasoco, na'con natanpirahuë', co nanitërahuë' sha'huica'huaso'. Co Yosë nohuantërinhuë'.

⁵ Noya noya nininso' anitotërinco ni'ton, nocantochináchin cancantopirahuë', tananpitërahuë. Co caora nohuanto, chiníquën nanantërahuë'. Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso', tënahüë.

⁶ “Na'con na'con nitotërahuë,” itëranquëma' naporini, no'tëquën nonchitënquëmahuë', co nonpinchitënquëmahuë'. Nipirinhüë', co ina pochin nontëranquëmahuë'. Nani nohuitëramaco. A'chintohuatënquëmara, natanamaco. Naporahuësopita ni'nama'. Inaichin yonquiatoma', noya ni'co topirahuë'. Napoaton co aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

⁷ Yosë na'con na'con anitotërinco. Ina quëran ama a'napita nocana'huaso marëhuë' ina nohuanton, ma'sha onporahuë. Nahuan acoposha ohuanincoso pochin natanahuë. Co os-hahuanaporahuë', Satanasë na'con aparisitërinco.

⁸ Ina marë' chiníquën Siniro nontërahuë. “Catahuaco ama parisichisohüë',” itërahuë. Cararo' ina pochin nontopirahuë'.

⁹ Siniro sha'huitërinco: “Ca nohuanto, ipora huanta' parisitapiranhüë', nosoroatënquën, na'con catahuananquën. Carinquën achinicananaranquën noya ahuantamaso marë'. Co quëmaora nanitohuatanhüë', na'con na'con catahuananquën. Ma'sona tëranta' onpohuatan, co onporonta' pataranquënhüë',” itërinco. Napoaton co huachi sëtërahuë'. “Co caora nanitohuatërahuë', Quisocristo na'con na'con catahuarinco,” ta'to, noya cancantërahuë.

¹⁰ Napoaton co chiníquën cancantopirahuë', co pa'yanahuë'. Pinopachinacora, co no'huitërahuë'. Ma'sha

pahuantopirincohuë', co ina yonquirahuë'. Quisocristo imarahuëso marë' aparisitohuachinacora, ahuantërahuë. Sacai' nipirinhüë', nóya cancantërahuë. "Co caora nanitohuatërahuë', na'con na'con catahuarinco," ta'to, chini chiníquën cancantërahuë.

Imapisopita yonquirinso'

¹¹ Nisha a'china'piro'sa' pa'yatërama' ni'ton, hua'yantërinso pochin nontëranquëma'. "Paono nóya a'chintërincoi," itërama' naporini, co ina pochin canta' nonaca'huaso' ya'huë'itonhuë'. "Quiyaso' noya noyacoí," itopirinëinquëmahuë', co ca quëran noya noyahuë' inahuaso'. Co caora nanitaporahuë', Quisocristo catahuarinco ni'ton, noya ninahuë'.

¹² Iráca isoro'paquë nipon, a'naya a'naya huayonaton, acorin nanamën a'chinacaiso marë'. Inapitaso' na'con catahuarin. Ina nohuanton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi. Inapopi quëran acorinsopita nohuitërehua'. Canta' acorinco ni'ton, inapochachin catahuarinco. Canpitataquë ya'huapo, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Aparisitopirinacohuë', ahuantato, a'chintëranquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," ta'toma', imarama'.

¹³ A'naquënsó nipirinhüë' sha'huitërinëinquëma'. "A'napita imapisopita noya noya ni'nin," itopirinëinquëmahuë', ya'ipinquëma' napopináchin ni'nanquëma'. A'na parti a'chinpato, cosharo', coriqui, inapita ma'patërahuë capato, nanpica'huaso marë'. Canpitaíchin co ma'pachinanquëmahuë'. ¿Ina marë' no'huiramacó ti? No'huihuatamacó, ¡naniantoco'!

¹⁴ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' yapa'sarahüë. Cantonpatënuëma', co manta' ma'paaranquëmahuë'. Co ma'shanëma' nohuantërahuë'. Canpita noya noya imacamaso' nohuantërahuë. Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Hui'nanpoa' co nocomarinpoahuë'. Canpoari catahuacaso' ya'huërin.

¹⁵ Napoaton co manta' ma'paranquëmahuë'. Noya cancantato, sacatarahuë cosharo' pa'ana'huaso marë'. Ina quëran parisitaporahuë', a'chintëranquëma' noya imacamaso marë'. Carimaso' na'con na'con nosoropiranquëmahuë', canpitaso' co onpopinchin nosororamacohuë' topirahuë'.

¹⁶ A'naquëonta' nonpinapirinaco. "Paono co ma'sha ma'papirinquëmahuë', nonpintatënuëma', canarin," itërinënuëma'. Co napopirahuë', napotërinënuëma'.

¹⁷ I'hua mini a'naquën a'papurahuë', co manta' ina quëran canarahüë'.

18 “Inta, quēmari ni'coniquē' iyaro'sa',” itahuato, Tito a'parahuē. Inarē' a'na iyayanta' a'parahuē. Cantonpachinquēma', co Tito nonpintērinquēmahuē'. Canta' ina pochachin cancantērahuē. Co pi'pisha tēranta' canaraihuē'.

19 Co noya nicamacoisō marē' ninshitarainquēmahuē'. A'naquēma' nimara ina pochin yonquipiramahuē', co quiyaso naporaihuē'. Nosororainquēma' iyaro'sa'. Noya noya imacamaso marē' ninshitarainquēma'. Quisocristo imarai ni'ton, Yosēichin yonquirai. Ina ni'sárincoi ni'ton, no'tēquēn ninshitarainquēma'.

20 Canconpato, co noya ni'saranquēmahuē' nimara. Canpitanta' co noya ni'saramacohuē' nimara. Napoaton sētato, yonquiáranquēma'. Ipora huanta' a'naquēma' nimara nino'huiarama', nia'pitarama', iquianan quēran ninontarama', nipinosarama', ninocanarama', nisha nisha yonquiarama' nimara, tēnahué yonquiato.

21 Iráca a'naquēma' co noyahuē' yonquirama'. Monshihuanama', sanapirachin yonquirama'. Ipora huanta' a'naquēma' inapoarama' nimara. Co ina naniantohuatamahuē', canconpato, pa'pi sētarahuē. Carinquēma' a'chintēranquēmaso' ni'ton, Yosē atapanarinco. Co oshanēma' a'pohuatamahuē', chiníquēn asētaramaco.

13

Piquēran pēnētērinso'

1 Nani catoro' ni'conanquēma'. Iporaso' naquēranchin nicaponquēma' pa'sarahuē. Yosē quiricanēn quēran sha'huitērinpoa'. “Ama topinan quēran ana'intocosoahuē'. Natantacaso' ya'huērin. Cato' piyapihuē nipon, cara piyapihuē nipon, inachachin sha'huitohuachinpoa', naporo huarē' ana'intacaso' ya'huērin,” topi. Napoaton pa'pato, ina pochin natantarahuē no'tēquēn nitota'huaso marē'.

2 I'hua ni'conpatēnquēmara, pēnēnanquēma'. “Co oshanēma' naniantohuatamahuē', a'na huē'pato, no'tēquēn ana'intaranquēma huachi,” itēranquēma'. Iporaso' co inatohua' ya'huēpirahuē', inachachin pēnēntaranquēma'. Co i'hua oshahuaninsoachin yonquirahuē'. Ya'ipinquēma' pēnēnaranquēma'.

3 “Chiníquēn nanantēranso' a'notocoi nitochii,” itopiramacohuē'. Pa'pato, no'tēquēn ana'intohuatēnquēma', nitotarama'. “Quisocristori a'parin ni'ton, chiníquēn nanantērin,” tosarama'. Quisocristo co topinan quēran nontērinpoahuē'. Chiníquēn nanantaton, ya'ipi nanitaparin.

4 Isoro'paquë nipon, co aquëtë' chinirinhüë'. Corosëquë patanantopi. Chiminaponahuë', Tata Yosëri chiníquën nanantaton, ananpitaantarín. Quiyanta' Quisocristo pochín cantatatoi, co quiyaora chiniraihuë'. Ina acorincoi ni'ton, Yosë achinicananincoi no'tëquën pënëna'huainquëmaso marë'.

5 Canpitaso nipirinhüë' nitantiaco'. Canpitaora yonquinëma quëran yonquico'. A'naquëma' co cancanëma quëran huarë' imashatëraramahuë' nimara. Ya'ípi cancanëma quëran imapatama', Quisocristo ya'coancantërinquëma'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? A'naquëmaso nipirinhüë' co tëhuënychachin imamaranquëmahuë'.

6 Tëhuënychachin imapatama', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', tënahuë. Ina quëran canpitanta' inachachin yonquiarama'. "Tëhuënychachin Quisocristori acorin pënënaipoaso marë'," tosarama'.

7 Canpita marë' Yosë nontarai. "Catahuaquë' noyasáchin nina'," itërai. Co a'napita noya nicainacoiso marë' naporaihuë'. Canpita noya noya imacamaso marë' naporai. A'napita co noyahuë' yonquiarapipirinacoihuë', co ina yonquiraihuë'.

8 No'tën nanan natëcamaso marë' catahuarainquëma'. Co nohuantëraihuë' nisha a'chinta'huainquëmaso'.

9 Co chiníquën nanantona'pi pochín nipiraihuë', co ina marë' sëtëraihuë'. Noya imapatama', nóya cancantarai. Ipora huanta' Yosë nontarai. "Catahuaquë', Sinioro, noya noya cancanchina'," itërai.

10 Napoaton co inaquë ya'huaporahuë', ninshitaranquëma' pënëna'huainquëmaso marë'. Ya'ípi co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', canconpato, co ana'inta'huainquëmaso' ya'huaponhuë'. Sinioro chachin chiníquën nanan quëtërinco catahua'huainquëmaso marë'. Co anishacancanta'huainquëmaso marë' napotaranquëmahuë'. Noya noya imacamaso marë' napotaranquëma'.

11 Nani iyaro'sa' ninshitëranquëma'. Noya cancantoco', tënahuë. Ya'ípi cancanëma quëran Yosë imaco'. Pënënanquëmaso' noya natëtoma', niachinicananco'. Napopináchin yonquico'. Noya nini'toma', ya'huëco'. Inapohuatama', Yosë catahuarinquëma'. Inasáchin nosoroatonpoa', catahuarinpoa' sano cancantacaso marë'.

12 Noya ninosoroatoma', imaramasopita capini nisë'quëco'.

13 Ya'ípi imapisopita isëquë ya'huëpiso', saludos a'patarinëinquëma'.

14 Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo catahuainquëma'. Tata Yosë nosoro'inquëma'. Ispirito Santo chachin nani tahuëri noya ayonquëinquëma'. Nani huachi.

Paonori Carasiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Carasiaquë imapisopita quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co piyapi'sa' inahuara nohuanton a'parinacohüë' a'china'huaso marë'. Co inapita acorinacohüë'. Tata Yosë chachin acorinco. Ina nohuanton, Quisocristo nanpiantarin huachi. Nani nanpiantohuachina, ina chachin nanan quëtërinco a'china'huaso marë'.

² Ya'ipicoi isëquë imaraisopitaro'coi chachin nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Carasia parti ya'huëramasopita imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'.

³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

⁴ Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Inaora nohuanton, ya'huërëtërinpoa'. Notohuaro' piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. Ama inapita pochin cancantacaso marëhuë' chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Tata Yosë nohuanton, nicha'ërinpoa'.

⁵ “¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!” itahua'. Ama onporonta' ina naniantahuasohüë'. Amen.

Quisocristoíchin imacaso' ya'huërinso'

⁶ Yosë ayonquirinquëma' imacamaso marë'. Quisocristo inaora nohuanton nosoroatëinquëma', catahuarinquëma' ni'ton, imarama'. Imapiramahuë', a'naroáchin ina naniantatoma', nisha nanan yaimarama'. Ina yonquiato, pa'yanahuë'.

⁷ Co a'na nanan, iyaro'sa', ya'huërinhuë' cha'ëcaso marë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Inasáchin yonquipiramahuë', a'napita huëcatona', nisha nanan a'chintarinëinquëma'. Napoaton nisha nisha yonquiarama'. Yanonpintërinëinquëma'. “Co Quisocristoráchin yonquicaso' ya'huërinhuë',” itërinëinquëma'.

⁸ Quiyanta' nisha nanan a'chinai naporini, Yosë ana'inchitoncoihuë'. Anquëni tëranta' nisha nanan a'chinin naporini, Yosëri ana'inchitonhuë'. “Quisocristoíchin nicha'ërinpoa',” itëranquëma'.

⁹ Iráca inachachin sha'huitërainquëma'. Iporaso' naquëranchin sha'huitantaranquëma'. “Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa',” ta'toma', imarama'. Inso tëranta' nisha

nanan a'chintohuachinquëma', Yosëri chiníquën ana'inchin, tënahuë.

¹⁰ Co piyapi'sa' noya nicainacoso marë' a'chinahuë'. Yosë noya nicainacoso marë' a'chinahuë. Piyapi'sa' pa'yatinacoso marë' na'con na'con yonquirahuë naporini, co Quisocristo natëitohuë'.

Paono ya'nan imarinso'

¹¹ No'tëquën iyaro'sa' sha'huitaranquëma'. Iráca quëran huarë' co piyapi yonquirinso' a'chintëranquëmahuë'.

¹² Quisocristo chachin nanamën anitotërinco. Co a'na piyapi sha'huitërincohuë'. Co insonta' ina nanamën a'chintërincohuë'. Inaora chachin anitotërinco.

¹³ Iráca naporahuëso' nani natantërama'. Co'huara Quisocristo imashatërapohuë', cotio nanan imarahuë. Ina imato, Quisocristo imapisopita no'huirahuë. Chiníquën aparisitërahuë. Ata'huanta'huaso' yonquipirahuë'.

¹⁴ Cotioro'sa' napopiso' chiníquën imato, inasáchin yonquirahuë. Carë' napopináchin pi'ipitopiso' noya natëpirinahuë', caso' na'con na'con natërahuë. Nani ma'sha shimashonëhuëpita a'chinpiso' yanatëpirahuë'.

¹⁵⁻¹⁶ Yosë nosoroatonco, nohuantërinco hui'nin imaca'huaso marë'. Co'huara nasichátërapohuë', yonquirinco nanamën a'china'huaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinco ni'ton, hui'nin anohuitërinco nisha piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina marë' acohuachincora, co piyapi'sa' paaparahuë' a'chintinacoso marë'.

¹⁷ Ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpirinahuë', co inatohua' pa'nahuë' nonta'huaso marë'. Inapita'ton acopirinhüë', Yosë nani sha'huitërinco ni'ton, co inapita tëranta' natanconahuë'. Co hua'qui quëranhuë' Arapia parti paato, Quisocristo nanamën yonquiarahuë. Ina quëran Tamascoquë paantarahuë.

¹⁸ Cara pi'ipi quëran Quirosarinquë pa'nahuë Pitro nohuita'huaso marë'. Cato simana pochin pëinënquë yacaparahuë.

¹⁹ Naporo' Santiaconta' nohuitërahuë. Quisocristo iin inaso'. Inapitasáchin nontërahuë. A'napita ca'tano'saso' co ni'nahuë'.

²⁰ Yosë ni'sárinco, no'tëquën ninshitaranquëma'. Co nonpintaranquëmahuë'.

²¹ Ina quëran Siria parti pa'nahuë a'chinapo. Sirisia partinta' pa'nahuë.

²² Cotia parti ya'huëpisopitaso nipirinhüë' co nohuichatërarinacohüë'. Inatohua' na'a Quisocristo imapisopita ya'huëpirinahuë', co nohuitërinacohüë'.

23 Topinan natantërinaco. “Íráca Paono aparisitërinpoa'. Yatëpapurinpoahuë', iporaso' inanta' imarin. Quisocristo nanamën a'chinarin huachi,” topi, natantopi.

24 Ina natantahuatona', “¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, Paononta' imarin paya!” topi.

2

Quisoso ca'tano'sanënpitarë' ninontopiso'

1 Shonca catapini pi'ipi quëran naquëranchin Quirosarinqüë paantarahuë. Pirnapi ca'taninco. Titonta' quëparai.

2 Yosë ayonquirinco paca'huaso' ni'ton, pa'nahuë imapisopita nonta'huaso marë'. Ansiano'sarachin niyontonpachinara, sha'huitërahuë. “Caso' nisha piyapi'sa' a'chintohuato, Quisocristoíchin imacaiso' ya'huërin, ténahuë. Íráca pënëntërinso' imacaiso' co a'chintërahuë',” itërahuë. “Co no'tëquën a'chinanhuë',” itërinaco naporini, topinan quëran a'chinchitënuëmahuë', ténahuë yonquiato. Ansiano'saso nipirinhüë “Noya a'chinan,” itërinaco.

3 Titonta' nisha piyapi nipirinhüë', inatohua' quëparahuë. Co marca ya'huëtopirinhüë', ansiano'sari noya ni'pi. “Marca niacotëquë',” co itopihuë'.

4 A'naquën cotioro'saso nipirinhüë', “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', co Quisocristoráchin imapihuë'. Íráca pënëntërinsonata' imapi. Yasha'huirapitonacoi, niyontonpiso pëiquë ya'conpi Quisocristo imatoi naporaisopita nicacaiso marë'. “Íráca pënëntërinsonata' natëcaso' ya'huërin,” ta'tona', yaanishacancantërinacoi nisha nisha natëca'huaiso marë'.

5 Napotopirinacoihuë', co pi'pian tëranta' nohuantëraihuë'. “Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa',” itërai. Canpitanta' no'tëquën yonquicamaso' nohuantërai. Napoaton nisha a'chintohuachinacoira, co manta' natëraihuë'.

6 Ansiano hua'ano'saso' nipirinhüë', co nisha sha'huitërinacohüë'. Chiníquën nanantopirinahuë', co tē'huatërahuë'. Napopináchin Yosë ni'ninpoa'.

7-8 “No'tëquën a'chinan,” itërinaco. Pitrori a'chintohuachina, Yosë nohuanton, na'a cotioro'sa' Quisocristo imasapi. Carinta' a'chintohuato, Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa', nisha nisha niponaraihuë', imasapi inahuanta'. Napoaton ansiano'santa' noya nontërinaco. “Yosëri Pitro acorin cotioro'sa' a'chintacaso marë'. Quëmaso nipirinhüë' acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë',” itërinaco.

9 Santiago, Pitro, Coansha, inapitaso' chini chiníquën nanantopi ni'ton, sha'huitërinacoi. “Yosë na'con catahuarinquën. Ina acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë',” ta'tona', sē'quërinaco. Pirnapinta' sē'quëpi. “Canpitaso'

nisha piyapi'sa' a'chintoco'. Quiyaso nipirinhue' cotioro'sa' a'chintarai," itohuachinacoira, "Noyahua'," itërai.

10 "Ama sa'ahuario'sa' naniantocosohuë'. Imapisopita a'chintoco' ma'sha quëtacaso'," itërinacoi. "Co'chi naniantarai-huë' paya. Nosororai quiyarinta'," itërahuë'.

Paonori Pitro pënëinso'

11 Ina quëran Pitro Antioquiaquë pa'pachina, Quisocristoíchin anoyacancantërinpoaso' nitotaponahuë', tëhuërin. Napoaton niyontonpiquë chachin pënënahuë'. Ina sha'huichinquëma' nitotoco'.

12 Inaquë nisha piyapi'sa' ya'huëpi. A'naquën Quisocristo imapi. Inapitaso' co cotio piyapihuë' ni'ton, ya'ipi cosharo' ca'pi. Cotioro'santa' inaquë ya'huëpisopita Quisoso imapachinara, co huachi cosharo' a'popihuë'. Napopináchin coshatopi. Pitronta' inapitarë' coshataton, co ma'sha a'porinhue'. Ina quëran a'napita cotioro'sa' Quirosarin quëran canquipi. Santiago imarinsopita inahuaso'. "Quiyanta' Quisocristo imarai," taponaraihuë', iráca pënëntopiso' yonquiatona', ma'sha a'popi. Inapita huë'pachinara, Pitro co huachi nisha piyapi'sarë' coshatërinhuë'. Marca pa'yatopisopita tē'huataton, nisha coshatërin.

13 Ya'huëhuano'santa' cotioro'sa' nipisopita Pitro nicatona', nisha coshatopi. Pirnapinta' Pitrorë chachin nisha coshatërin. Quisocristo nanamën nitotaponaraihuë', co no'tëquën imapihuë'.

14 Ina ni'sahuato, ya'ipi piyapi ni'tërantapaiquë Pitro chiniquën pënënahuë'. "Cotio piyapinquën niponahuë', Quisocristo imaton, iráca pënëntërinso' naniantëran. Nisha piyapi'sarë'quën coshataponahuë', iporaso' naquëranchin ma'sha a'poantaran. Ina pochin nicatón, piyapi'sa' anishayonquiaran. 'Co Quisocristoíchin nicha'ërinpoahuë' nimara. Iráca pënëntërinsona' natëcaso' ya'huërin, ta'tona', nonanarinënuën. ¿Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochin yaatarantëran ti?

Quisocristo natëhuatëhua', Yosë nicha'ërinpoaso'

15 Canpoaso' hua'huatërehua quëran huarë' cotioro'sanpoa' ninëhua'. Co nisha piyapinpoahuë'. 'Co oshahuano'sanpoahuë', nitërehua'.

16 Napopirëhuahuë', Moisésë pënëntërinso' natëhuatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Quisocristoíchin imapatëhua', noya ni'sarinpoa'. Napoaton canpoanta' Quisocristo natërehua' oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Co inso tëranta' pënëntërinso' natërinso marë' Yosë'pa' pa'sarinhuë'. Quisocristoráchin nicha'ërinpoa'.

17 'Quisocristo nicha'ësarínpoa', ta'tèhua', imarihuarahuë', iráca pënëntërinso' imaantahuatèhua', ¿Quisocristo napoahuarë' aoshahuaninpoa' ti? Co onporonta' ina pochin yonquicaso' ya'huërinhuë'.

18 Iráca pënëntërinso' nani naniantërehua'. Naquëranchin ina yonquiantahuatèhua', co Yosë natëarihuahuë'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin.

19 Iráca canta' pënëntërinso' imapirahuë', co nanitërahuë' no'tëquën natëca'huaso'. Co ina imato noya cancantërahuë'. Oshahuanato, chimipi pochin cancantërahuë. Napoaton iráca pënëntërinso' naniantërahuë Yosëíchin yonquica'huaso marë'.

20 Quisocristo corosëquë chiminin. Ina imato, canta' corosëquë chiminahuëso pochin ninahuë. Iráca yonquirahuëso' naniantërahuë. Napoaton co huachi oshahuanaca'huaso' ya'huërinhuë'. Iporaso' Quisocristoíchin yonquirahuë. Co huachi caora nohuanto ma'sha ninahuë'. Quisocristo ya'coancantërinco ni'ton, catahuarinco noya nica'huaso'. 'Nani tahuëri Yosë hui'nin chachin catahuarinco,' ta'to, noya cancantërahuë. Inaso' pa'pi nosororinco. Nosoroatonco, ya'huërenamëhuë chiminin.

21 Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin chiminacaso marë'. Co ina naniantërahuë'. Inasáchin imarahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco huachi. Iráca pënëntërinso' natërehuaso marë' noya ni'ninpoa' naporini, topinan quëran Quisocristo chimiintonhuë'," itërahuë.

3

Iráca nanan naniantatèhua', nasha nananáchin imahua'

1 Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. ¿Inta' ahua'yantatëinquëma', anishacancantërinquëma'? ténahuë yonquiato. "Quisocristo corosëquë patanantopi. Canpoa marë' chiminin," itërainquëma'. A'ninquëchin quënanëso pochachin sha'huitohuatëinquëmara, natanama'. "Ina pochin chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'.

2 Isoíchin yanitotërahuë. ¿Ma'ta' imarama' ni'ton Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'? Iráca pënëntërinso' natëhuatama', ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? ¿Co'ta, Quisocristo nanamën natanatoma' natëhuatama', ya'coancantërinquëma'? "No'tëquën nontërinpoa'," ta'toma', natërama'. Ina imapatama', Ispirito Santo ya'coancantatëinquëma', na'con catahuarinquëma'.

3 ¿Onpoatomata' iporaso' co huachi no'tëquën yonquiramahuë'? Naquëranchin iráca pënëntopiso' yanatëantarama'. Ya'nan imapoma', co canpitaora

nanitëramahuë' Yosë huëntonënquë ya'conacamaso'. Ispirito Santo aya'coninquëma'. Ipora huanta' co canpitaora nanitaramahuë' noya noya imacamaso'.

⁴ Imaramaso marë' Ispirito Santo na'con catahuapirinquëmahuë'. Quisocristo naniantohuatama', topinan quëran catahuarinquëma'. Napoaponahuë', co Quisocristo naniantaramahuë', topirahuë'.

⁵ "Quisocristoíchin anoyacancantërinco," topatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapotohuachinquëma', achinicananinquëma'. Catahuarinquëma' ni'ton, nani ma'sha nanitaparama'. Co iráca pënëntërinso' natëramaso marë' catahuarinquëmahuë'.

⁶ Isonta' yonquico': iráca Apraan Yosë natërin. "No'tëquën nontërinco. Sacai' nininsonta' nanitaparín," topachina, Yosëri noya ni'nin.

⁷ Iporaso' canpoanta': "Yosë no'tëquën nontërinpoa' ni'ton, imasarahüë," topatëhua', Apraan pochín cancantarihua'. Ina pochín cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Inanta' iyaro'sa' nitotoco'.

⁸ Co cotioro'saráchin Yosëri nohuantërinhuë'. Nisha piyapi'santa' imapachina', noya ni'sarin. Noya nicaton, co oshanëna marë' ana'intarinhuë'. Iráca iso noya nanan ninoton, Apraan itapon: "Nisha nisha piyapi'santa' quëma pochín cancantohuachina', na'con catahuarahuë'," itërin Yosëri. Quiricanën quëran naporin.

⁹ Apraan Yosëri sha'huitërinso' topinan natëcharinso marë' Yosëri na'con catahuarin. Inapochachín canpoanta' Quisocristo nanamën topinan natëcharëhuaso marë' catahuarinpoa'.

¹⁰ Moisésë iráca pënëntërinso' yaimapatama', ana'intinquëmaso' ya'huërin. Co ya'ipi natëramahuë' ni'ton, Yosë ana'intarinquëma'. Iráca quiricanën quëran naporin: "Co ya'ipimiáchin natëhuatamacohüë', chiníquën ana'intaranquëma'. Parisitopiquë a'paranquëma'," tënin.

¹¹ "Pënëntërinso' natëto cha'ësarahuë," co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ina pochín cancantohuatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Quiricanën quëran no'tëquën sha'huitërinpoa': "Cancanënpoa quëran huarë' natëtohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa ni'ton, noya nanpimiatarihua'," tënin quiricanënquë.

¹² Cato' nanan ya'huërin. Co cato chachín imacaso' ya'huërinhuë'. Iráca pënëntërinso' natëhuachina', inasáchin natëcaso' ya'huërin. Moisésë sha'huitërinpoa': "No'tëquën natëcaso' ya'huërin. No'tëquën natëhuatëhua', noya nanpimiatarihua'," tënin. Ina nanan imapatama', co Quisocristo nanamën imaramahuë'.

13 Co nanitërehuahuë' no'tëquën natëcaso' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristoso nipirihuë' nicha'ërinpoa'. Canpoa' ya'huërenamënpoa' chiminin. Ina, Yosëri ana'intërin. Quiricanën quëran naporin: "Piyapi pa'pi co noyahuë' nipachina, naraquë achinpirahuatë', chiniquën ana'intëre'. Nani Yosëri a'porin," tënin quiricanënuë. Canpoaso' ana'intinpoaso' ya'huëpirihuë', naraquë chachin Quisocristo apatanantohuachinara, oshanënpoa marë' parisitërin. Inaquë parisitaton, nicha'ërinpoa'.

14 "Yosë no'tëquën nontërinco," tënin Apraan. Ina tëninso marë' Yosëri noya ni'nin. Nisha piyapiro'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo chiminin. Ina natëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Iráca Yosë sha'huirinsó pochachin ya'coancantarinpoa'.

Yosë sha'huirinsó

15 Ni'cochi iyaro'sa'. Iso pochin sha'huichinquëma' yonquicamaso marë'. Ma'sha mapatëra, quirica quëtërinënpo'. Quëtöhuachinënpora, hua'ani nininën acorahuaton, hui'sharin. Ina quëran co insonta' nanitërinhuë' canpiacaso'. Co aquëtë' ninshitacaso' ya'huërinhuë'. Naporahuaton, co tapicaso' ya'huërinhuë'. Ya'nan ninshitërinSORÁchin ya'huëmiatarin.

16 Inapochachin iráca Yosëri nontaton, Apraan sha'huitërin: "Caora nohuanto, nóya catahuanranquën. Quëma shiparionta' catahuanahuë ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantacaso marë'," itërin. A'naíchin shiin yonquiaton, naporin. Quisocristo ninoton, napotërin.

17 Iráca Apraanë' anoyataton, itapon: "A'na tahuëri quëma shiparin ya'huëhuachin, ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantarin. Caora nohuanto, nicha'ësarahuë. No'tëquën nontaranquën. Co onporonta' naniantarahuë'," itërin Yosëri. Ina quëran catapini pasa cara shonca pi'ipi na'huëhuachina, cotioro'sa' pënënin nani ma'sha natëcaiso marë'. Pënënpirihuë', Apraanë' iráca anoyatërinso' co naniantërinhuë'. Yosëri nani sha'huitoahuachina, co onporonta' nonpininhuë'.

18 Iráca Yosëri sha'huitërin. "Caora nohuanto, piyapi'sa' nicha'ësarahuë," itërin. Iráca pënëntërinso' natëtë' cha'ëcaso' ya'huërin naporini, co inaora nohuanton Yosë nicha'ëitonpoahuë'.

19 ¿Ma'marëta' nipachin pënëntërinso' nanan ya'huërin? Co topinan quëran cotioro'sa' pënëninhuë'. Oshahuanëhuaso' anitotinpoaso marë' pënënin. Quisocristo nasitaquë huarë' pënëntërinsoachin ya'huërin imacaiso'. Quisocristo nasitohuachina, iráca Apraan sha'huitërinso chachin

o'marin. Yosë pënëntohuachina, anquëniro'sa' a'paimarin Moisésë sha'huitacaso marë'. Ina quëran Moisésëri piyapi'sa' sha'huitërin.

²⁰ Nipirinhüë', Apraan nontohuachina, co anquëni a'paimarinhuë'. Co piyapi tëranta' a'parinhüë' sha'huitacaso marë'. Inaora chachin no'tëquën sha'huitërin.

Maistro pochin nininso'

²¹ Ina pochin ni'quëhuarë' Moisésë pënëntërin ni'ton, ¿Yosëri Apraan sha'huitërinso' tapirin ti? Co naporinhüë'. Pënëntërinso' noya noya nicon, anoyacancantërinpoa' naporini, ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'itonpoahuë'.

²² Nipirinhüë', co insonta' nanitërinhuë' no'tëquën natëcaso'. Ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin, ténin Yosë quiricanën quëran. Napoaton Quisocristoráchin nanitaparín anoyacancantínpoaso'. Inasáchin imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

²³ Co'huara Quisocristo imacaso' tahuëri naniyatërasohüë' Moisésë pënëntërinso' hua'anëntatë pochin nitërinpoa' ama aquëtë' oshahuanacaso marëhuë'. Oncorapirinpoaso pochin nitërinpoa'. Quisocristo nasitaquë huarë' pënëntërinsoachin ya'huërin ama Yosë naniantacaso marëhuë'.

²⁴ Ni'cochi. Hua'huaro'sa' co yonquipihuë' ni'ton, na'con pënënacaso' ya'huërin. Inapochachin iráca Moisésë na'con pënëninpoa'. Maistro pochin pënëninpoa' oshahuanëhuaso' ayonquiinpoaso marë'. Co pënëntërinso' natëcaso' nanitërehuahuë' ni'ton, Quisocristo huachi yonquiarëhua'. Ina imapatëhua', anoyacancantarínpoa'.

²⁵ Iporaso' nani Quisocristo o'marin ni'ton, co huachi maistro pochin nininso' nohuantarihuahuë'.

²⁶ Iporaso' Quisocristo imapatëhua', hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'.

²⁷ Ya'ipinpoa' Quisocristo natëhuatëhua', huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Ya'conpatëhuara, "Quisocristoíchin imasarahüë huachi," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Nasha a'morëso pochin ninëhua' ni'ton, Quisocristo pochin yonquiaríhua'.

²⁸ Yosëso' co nisha nisha yonquirinpoahuë'. A'naquënpoa' cotio piyapínpoa', a'naquëonta' nisha piyapi'sa'. A'naquëonta' patrono'sa', a'naquënso' piyapínënpita. A'naquën sanapi'sa', a'naquënpoa' quëmapínpoa' nipirëhuahuë', ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.

²⁹ Quisocristo imapatëhua', Apraan shinpitanpoa' ninëhua' canpoanta'. Apraan sha'huitërinso pochachin na'con catahuarinpoa'.

4

¹ Ni'cochi. Ma'huan chiminpachina, ya'ipi ma'shanënpita, coriqui, inapita ayananpirin. Hui'nin mashotohuachina, inari ya'huërëterin. Hua'huataponso nipirihuë', co a'naroáchin maninhuë'. Inaora ma'shanënpita nipirihuë', piyapinën pochin nicaton, co a'naroáchin hua'anëntërinhuë'.

² Hui'napitaquë huarë' a'napitari a'pairin. Hua'huasha ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Ina quëran hui'napitohuachina, ya'ipi hua'anëntarin. Pa'pin sha'huirinso tahuëri chachin nanihuachin, hua'anëntarin.

³ Inapochachin canpoanta' co'huara Quisocristo nanamën nitochatërarihuahuë', hua'huaro'sa pochin yonquirëhua'. Nani ma'sha natëtacaso' yonquiconëhua'. Ma'sha a'pocaso', ma'sha nicacaso', inapita sha'huitërinënpoa'. Inasáchin yonquipirëhuahuë'.

⁴ Ina quëran tahuërinën nanihuachina, Yosëri hui'nin a'paimarin. Sanapi quëran nasitaton, piyapi chachin ninin. Cotio quëmapi ni'ton, iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin.

⁵ Iráca pënëntërinso' natëtoi, piyapinën pochin nipirihuë', Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' o'marin. Ina imarëhua' ni'ton, iporaso' hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'.

⁶ Hui'nin pochachin nicatonpoa', Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ina quëran Yosë nontohuatëhua', Ispirito Santo nohuanton, "Tata" itërehua'.

⁷ Napoaton co huachi pënëntërinso' hua'anëntërinpoahuë'. Hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa' ni'ton, na'con catahuar-inpoa'. Inaora nohuanton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotar-inpoa'.

Iráca pënëntopiso' co natëcaso' ya'huërinhuë'

⁸ Iráca co Yosë nohuitëramahuë'. Nisha nisha ma'sha, mamansi, inapita tē'huatatoma', mosharama', co inapita yonquicasohuë' nipirihuë'.

⁹ Iporaso' Yosë nohuitërama'. Inanta' hui'ninpita pochin nicatëinquëma', noya nohuitërinquëma'. Nani nicha'ëpirinquëmahuë', ¿ma'marëcha naquëranchin iráca pënëntërinso', a'napita piyapi'sa' natëtopiso', inapita natëtoma', tē'huachinachin cancantantarama'? tēnahuë. Inapita natëapomarahuë', co ina marë' noyápiachin cancantëramahuë'.

¹⁰ Cotioro'sa pochin sahuato tahuëri chinotërama', yoquia'huarai tahuëri'santa', chinotantarama'. Nani pi'ipi nisha nisha niyontopiso tahuëri'sa' na'huërama'. "Ina marë' Yosë noya ni'ninpoa'," topiramahuë', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë'.

11 No'tëquën iyaro'sa' a'chintopiranquëmahuë', naniantërama' nimara, ténahuë. "Topinan quëran a'chintërahuë nimara," ta'to sëtërahuë.

12 Canta' iráca ya'ipi pënëntërinso' natëpirahuë', Quisocristo imaca'huaso marë' co huachi ina yonquirahuë'. Ca pochin cancantatoma', canpitanta', iyaro'sa', "Co iráca pënëntërinso' nicha'ësarínpoahuë'," ta'toma', Quisocristoíchin imaco huachi. Iráca nicapëñquëma' pa'patëra, co no'huiramacohuë', noya nontëramaco.

13 Ya'nan a'chintapëñquëma', caniorahuë. Canioto, hua'qui' yacapatëñquëma', a'chintëranquëma'. Ina nitotërama'.

14 Chiníquën caniopirahuë', co nocanamacohuë'. Noya natanamaco. "Anquëni pochin Yosë nanamën a'chintërancoi," itëramaco. Quisocristo noninso pochachin natanamaco.

15 A'chintohuatëñquëmara, pa'yatërama'. Na'con nosororamaco. Nanitërama' naporini, ya'pirama chachin quëchitomacohuë'. ¿Onpoatomata' iporaso nisha yonquirama'?

16 No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, ¿no'huiramaco ti?

17 Nisha a'china'piro'saso canpitataquë paatona' noyásha nontopirinëñquëmahuë', co tëhuëñchachin yacatahuar-inëñquëmahuë'. Yaocoiarinëñquëma' inapita pa'yatamaso marë'. "Ama Paono natëcosohuë'," itërinëñquëma'.

18 Noyasha yonquiatona', a'chinpachina', a'china'pi pa'yatacaso' ya'huërin. Nipirínhuë', co noyahuë' yonquiatona', a'chinpachina', co pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Canpitataquë ya'huasoco, nóya nontëramaco. Iporanta' co ya'huëpirahuë', noya yonquirapico, topirahuë'.

19 Na'con iyaro'sa' nosororanquëma'. Hui'nahuëpita pochachin ni'nanquëma'. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, chiníquën parisitërin. Inapochachin canta' na'con yonquiatëñquëma', chiníquën parisitarëso pochin cancantërahuë. Canpitanta' Quisocristo pochachin cancantacamaso' na'con nohuantërahuë. Quisocristoráchin imapatama', oshaquëran ina pochachin cancantarama'. Ina marë' na'con yonquiáranquëma'.

20 Ma'cha inatohua' aco'incoya, topitërarahuë. ¡Inaquë ya'huërahuë naporini, ninontërhua' noya noya niitonhuë'! Aquë ya'huërama' ni'ton, "¿Ma'ta' onpochi anoyata'huaso' marë' nicaya?" ténahuë yonquiato.

Acara, Sara inapita pochin nipiso'

21 Natanco iyaro'sa' Moisésë pënëntërinso' yanatëramasopita. ¿Co ya'ipi Moisésë ninshitërinso' natanamahuë' ti?

22 Apraan cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' cosonanën hua'huin. A'naso nipirínhuë' sa'in chachin hua'huin, tënin.

23 Cosonanënso' a'napita sanapi'sa' pochin hua'huanin. Sa'in chachinso nipirinhüë' Yosë nohuanton, hua'huanin. Co'huara hua'huayantëraponhuë', Yosëri itërin: "Ca nohuantonëhuëquë hua'huanaran," itërin. Yosëri catahuarin ni'ton, hua'huanin.

24-25 Iso cato' sanapi'sa' yonquiatoma', nitotoco'. Cato' sanapi'sa' ya'huërin. Inapochachin cato' anoyatërinso ya'huërin. A'naso' iráca pënëntërinso', itopi. A'naso' nipirinhüë', Quisocristo quëran anoyatërinpoaso'. Iráca pënëntërinso' cosona pochin ninin, Acara itopiso'. Iráca cotioro'sa' Arapia parti pa'topi. Ina parti pa'taso', Moisésë pënëntërin. Sinai motopiquë cancompachinara, pënëntërin nani ma'sha natëcaiso'. "Co no'tëquën natëhuatëhuahuë', Yosë ana'intarinpoa'," ta'tona', tē'huatopi. Ipora huanta' cotioro'saso' Quirosarinquë ya'huatona', pënëntërinso' nanan imasapi. "Ana'into huachinpoa'," ta'tona', tē'huarë'na' ya'huapi.

26 Apraan sa'inso nipirinhüë' co ina pochinhüë'. So'ini noya noya ni'nin. Co hua'anën pochin camairinhüë'. Inapochachin inápaquë nasha Quirosarin ya'huërin. Inatohua' co nisha nisha natëcaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo imapatëhua', Sara hua'huin pochin ninëhua'.

27 Iráca Yosë quiricanënuë ninshitaton, naporin: "Co hua'huana'pinquënuë' niponahuë', nóya cancantëquë'. Co hua'huanaton iquitaponahuë', capa cancantëquë'. A'na'ton so'yaton, hua'huanin.

Quëmaso nipirinhüë', na'con na'con amiparinpita ya'huëtarinquë. Ina marë' capa cancantëquë'," itërin.

28 Apraan hui'nin chachin Isaco itopiso'. Yosë nohuanton, ya'huëtërin. "No'tëquën Yosë nontërinco," topachina, ina nohuanton, Isaco nasitërin. Canpoanta' Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, huëntonënuë ya'conarigua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

29 Apraan hui'ninpitaso' co noyahuë' nini'tona', ya'huëpi. Ispirito Santo nohuanton, Isaco nasitërin. Cosona' hua'huinso nipirinhüë', apiraton Isaco aparisitërin. Inapochachin ipora huanta' iráca pënëntërinso' nanan imapisopita aparisitërinënpoa'.

30 Cosona' hua'huinso nipirinhüë', co ya'huëmiatërinhuë'. Ina'ton nasitaponahuë', Yosë co nohuantërinhuë' pa'pin ma'shanënpita hua'anëntacaso'. Apraan nontaton, itapon: "Isaco ya'ipi hua'anëntapon. Napoaton cosonaso', hua'huinë chachin a'paquë' pa'ina'," tēnin.

31 Napoaton iyaro'sa' Quisocristo nanamën imapatëhua', co pënëntërinso' nanan imacaso' ya'huërinhuë'. Yosëso' co

patron pochin piyapitërinpoahuë'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'.

5

Quisocristo ocoirinpoaso'

¹ Quisocristo nicha'ërinpoa' inasáchin yonquiatëhua' noya cancantacaso marë'. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Napoaton ama naquëranchin iráca pënëntërinso' imahuasohuë'. Quisocristoráchin yonquia'ahua'.

² Ca Paonoco no'tëquën sha'huitëranquëma'. Marca niacotohuatama', co Quisocristoíchin yonquiamahuë'. Ina quëran co anoyacancantarinquëmahuë'.

³ Naquëranchin sha'huitantaranquëma'. Marca niacotohuatama', ya'ipi cotio pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin.

⁴ "No'tëquën natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topatama', co Quisocristo imaramahuë'. Yosë inaora nohuanton, nosoropirinquëmahuë', Quisocristo naniantohuatama', co huachi catahuarinquëmahuë'.

⁵ Nipirinhüë', ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa', tënëhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', tëhuëchachin noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina ninarëhua'.

⁶ Quisocristo imapatëhua', co marca yonquiarihuahuë'. A'naquënso' nani niacotopi. A'naquënso nipirinhüë' co niacotopihuë'. Co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Cancanënpoa quëran huarë' imacaso' ya'huërin. "Quisocristo catahuarinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran natëahua'. Ina natëhuatëhua', catahuarinpoa' nóya ninosorocaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁷ Canpitaso noya imasapiramahuë', ¿inta nonpinatënguëma', nisha ayonquiringuëma'? tënahüë.

⁸ Co ina pochin Yosë a'chintërinpoahuë'. Huëntonënguë aya'coninpoa' ni'ton, cancanënpoaquë nontarinpoa'. No'tëquën yonquicaso' nohuantërin.

⁹ Ni'co' iyaro'sa'. Pan nipatëra, pi'pian ahüëpocatërinso' aco-tohuachinara, ya'ipi së'cotërin. Inapochachin pi'pian tëranta' nonpin nanan yonquihuatama', co hua'quiya quëranhuë' ya'ipinquëma' nitapicancanarama'.

¹⁰ Caso nipirinhüë' natëranquëma'. No'tëquën yonquiarama', tënahüë. Sinioro catahuarinquëma' ama nisha nisha yonquicamaso marëhuë'. Nipirinhüë', inso tëranta' nisha a'chintohuachinquëma', Yosëri ana'intarin.

Chiníquën nanantopirionta', nonpintohuachinquëma', Yosëri ana'intarin.

¹¹ A'naquën nonpinapirinaco. —Paononta' quiya pochin a'chinin. “Marca niacotoco'. Co iráca pënëntërinso' natëhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarinquëmahuë',” tënin Paononta', toconpi. Co napopirahuë', nonpinapirinaco. Ina pochin a'chihuë naporini, co cotioro'sa' no'huiitonacohuë'. “Quisocristo corosëquë chiminin. Inasáchin imapatëhua', anoyacancantarinpoa',” itërahuëso marë' ipora huanta' aparisitarinaco.

¹² Marca niacotacaiso' na'con na'con yonquipi ni'quëhuarë', ya'ipi niyashitëtochinapi naporini, noya noya niitonahuë'.

¹³ Ina pochin, iyaro'sa', nontaranquëma'. Canpitaso' Quisocristo nohuantërinquëma'. Nicha'ërinquëma' ama huachi të'huarë'quëma' ya'huëcamaso marëhuë'. Co huachi ya'ipi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huëpirinhuë', co Yosë nohuantërinhuë' oshahuanacamaso'. Quisocristo imapatama', co noyahuë' yonquiramaso' naniantacaso' ya'huërin. Ninosoroatoma', nicatahuaco' noya cancantacamaso marë'. A'napita na'con na'con yonquico'.

¹⁴ Iráca Yosë pënëntohuachina, ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. “Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” tënin.

¹⁵ Nino'huihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Tanan ni'niro'sa' niquëtëpiso pochin cancantarama'. Nipinocasonta' co noyahuë'. Ina pochin nipatama', ni'cona ya'ipinquëma' nitapicancantama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹⁶ Ispirito Santo natëco' catahuainquëma', tënahuë. Ina catahuahuachinquëma', co noyahuë' yonquiramaso' naniantarama'. Inapita naniantatoma', nóya nisarama'.

¹⁷ Ispirito Santo noyasáchin ayonquiinpoaso' nohuantopirinhuë', ipora huanta' co noyahuë' yonquirëhua'. Ispirito Santosso nipirinhuë' pënëninpoa' ama ina pochin cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' yonquiuhuatëhua', co nanitërehuahuë' Ispirito Santo natëcaso'. Cato' cancan pochin ya'huëtërinpoa'. Itohuara capini nipatëtatë pochin nipi. Noya cancantacaso' nohuantopirëhuahuë', canpoara co nanitërehuahuë' noya nicacaso'.

¹⁸ Cancanënpoaquë Ispirito Santo nontërinpoa' ma'sona noya nicacaso'. Ina natëhuatëhua', co huachi iráca pënëntërinso' camairinpoahuë'. Ispirito Santo nohuantërinso chachin yonquiarihua'.

¹⁹ Piyapi'sa' inahuara co nanitopihuë' Yosëíchin yonquicaiso'. Co noyahuë' yonquipisopita nitotërehua'.

Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Yamonshihuanpi, taparo' nonpi, sanapi sē'huachinachin cancantopi.

²⁰ Co noyahuë' yonquihuachinara, mamanshi moshapi, pēnotopi, co nanan anoyatopihuë', co napopianachin yonquipihuë'. A'pitatona', a'naroáchin no'huitopi, nipinopi. A'na huēnton a'na huēnton co noyahuë' ninicatona' ya'huēpi. Nisha nisha yonquiatona', ya'huēpi.

²¹ Co noyahuë' yonquihuachinara, a'napita ma'shanēnpita noyapatona', no'huipi. No'pipi, pitaro'saquē ca'miatopi, o'omiatopi, a'naratipita nipi. Iráca pēnēnanquēma'. Iporanta' pēnēntaranquēma'. Inapohuatama', co Yosē hua'anēntērinquē ya'conaramahuë'. Ina pochin nipisopita co Yosē'pa' pantarapihuë'.

²² Nipirinhüë', Ispirito Santo natēhuatēhua', catahuarinpoa' ninosorocaso'. Catahuahuachinpoa', Yosē nohuitatēhua', capa cancantarihua'. “Yosē noya ni'sarinco,” ta'tēhua', sano cancantarihua' ni'ton, noya ninicatēhua' ya'huarihua'. Piyapi'sa' no'huipirinpoahuēnta', co yano'huirihuahuë'. Ma'sha onpohuatēhuanta', ahuantarihua'. Nosoroatēhua', nóya nontarihua'. Ispirito Santo catahuahuachinpoa', noya nicarihua'. No'tēquēn nontarihua'; co pi'pisha tēranta' nonpintarihuahuë'.

²³ Ispirito Santo natēhuatēhua': “Caso' noya noyaco,” co tēcarihuahuë'. Sano piyapi nicarihua'. Co noyahuë' nica-caso' yonquipirēhuahuë', ina catahuarinpoa' naniantacaso'. Inapohuatēhua', Yosē noya ni'sarinpoa'. Co pēnēinēnpoaso' ya'huaponhuë'.

²⁴ Quisocriso corosēquē chiminaton, oshanēnpoa' inquitērinpoa'. Napoaton canpoanta' ina imapatēhua', co noyahuë' yonquirēhuasopita corosēquē patanantatē pochin nitatēhua', naniantacaso' ya'huērin. Co huachi nohuantarihuahuë' sopai pochin cancantacaso'.

²⁵ Ispirito Santo ya'coancantatonpoa', catahuarinpoa' noya nicacaso' ni'quēhuarē', ma'sona tēranta' sha'huitohuachinpoa', noya natēahua'.

²⁶ Ama noya ninēhuaso marē' a'napita nocahuansohuë'. Ninocanpatēhua', a'naroáchin nino'huiarihua'. Itohuara capini ninoyapatēhua', nino'huiarihua'. Ama ina pochin cancantahuasohuë'.

6

Nicatahuacaso' ya'huērinsó'

¹ Ispirito Santo natētoma' noya cancantohuatama', a'napitanta' catahuaco' ina pochin cancanchina'. A'naso'

co noyahuë' nipachin, ama no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënënatoma', catahuaco' co noyahuë' yonquirinsopita nanianchin. Ni'cona canpitanta' sopai minsëchinquëma'.

² Ya'ipinpoa' a'na tahuëri ma'sha onporëhua'. A'na tahuërinta' sopai yanonpintërinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Napoaton nicatahuahua' noya yonquicaso marë'. Panca pë'pëto nicatahuarëso pochin catahuahua'. Inapohuatëhua', Quisocristo natëarihua'. "Ninosoroco'," itërinpoa'.

³ "Caso' noya piyapico," topatan, quëmaora ninonpintaran, co no'tëquën yonquiranhuë'. Co insonta' Yosë pochachin cancantërinhuë'. Co Yosë catahuarinpoahuë' naporini, co manta' noya niitërihuahuë'.

⁴ Ama a'napita napopiso' nicatoma', nitantiacosohuë'. Quëmaora naporanso yonquiaton, nitantiaquë'. Noya cancantohuatan, Yosë noya ni'sarinquën. Ina quëran "Yosë noya ni'sarincó," ta'ton, capa cancantaran.

⁵ A'naya a'nayanpoa' Yosë acorinpoa' ma'sona nicacaso'. Canpoara pë'pëtonënpoa' quëparëso pochin niahua'. A'na tahuëri sacai' nipirinhue' ahuantatëhua', imamiatahua'.

⁶ A'naquën paatona', nani tahuëri Yosë nanamën a'chinápi. A'chintohuachinquëma', ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohuë'.

⁷ Ni'cona sopai nonpintochinquëma'. Co Yosë tëhuacaso' ya'huërinhuë'. Co insoari tëranta' nanitërinhuë' Yosë nonpintacaso'. No'tëquën yonquico'. Ma'sha sha'patëra, inachachin nitërin. Co nisha nitërinhuë'.

⁸ Inapochachin co noyahuë' yonquirápatëhua', co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Nipirinhue', Ispirito Santo natëhuatëhua', nani tahuëri catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran Yosë'pa' noya nanpicontarihua'.

⁹ Ama Yosë naniantatëhuahuë', noya niahua'. Noya nicacaso' ama amiahuasohuë'. Chiníquën cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' tahuëri nanihuachin, acanaarinpoa'.

¹⁰ Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'. Nanitohuatëhua', catahuahua'. Quisocristo imarëhuasopita capini na'con na'con nicatahuahua'.

Piquëran huarë' pënëntërinso'

¹¹ Ca Paonoco apira pi'pian tëranta' caora imirahuë quëran ninshitaranquëma'. Panca ninshiquë ninshitaranquëma'.

¹² A'naquën ipora huanta' marca yaacotarinenquëma'. A'napita cotioro'sari noya nicacaiso marë' inapopi. "Quisocristo corosëquë chiminaton, anoyacancantërinpoa'.

Inasáchin nicha'ërinpoa', topatëhua', cotio hua'ano'sa' aparisitarinënpoa'," topi. Ama inapitari no'huicaiso marëhuë' napopi.

¹³ Co inapita tëranta' ya'ipi pënëntërinso' natëpirinahuë', marca yaacotarinënguëma'. Niacotohuatama', pa'yatapi. "Ni'co'. Nisha piyapi'santa' natëtënënpoa', marca niacotopi," tosapi.

¹⁴ Caso nipirinhüë' piyapi'sa' pa'yata'huaso' co yonquirahuë'. Quisocristo chimininsoa'chin yonquirahuë'. Corosëquë chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Ni'ton, inaro'co chiminahuëso pochin co ma'sha isoro'paquë ya'huërinso' yonquirahuë'. Naporahuaton, isoro'paráchin pa'yatopisopita co huachi noya ni'ninacohüë'.

¹⁵ Marcosa' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co ina marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo imapatëhua', nasha cancan quëtërinpoa'. Ina marë' tëhuënchinso' noya ni'ninpoa'.

¹⁶ Nani no'tëquën a'chintëranquëma'. Ina imapatama', Yosë piyapinën chachin nisarama'. Yosë nosoroatënguëma', noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma', ténahuë.

¹⁷ Quisocristo no'tëquën natërahuë ni'ton, ahuërinaco. Ipora huanta pë'sharinaco ni'ton, cariro'sa' ya'huëarin. Napoaton ama insonta' aquëtë huarë' asëchincosohüë' ténahuë.

¹⁸ Ya'ipinquëma', iyaro'sa', yonquiáranquëma'. Inaora no-huanton, Sinioro Quisocristo catahuainquëma'. Amen. Nani huachi.

Paono

Paonori Ipiquoë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitanta' Quisocristo noya imarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ipiquoë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'.

² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Iráca quëran huarë' Tata Yosë yonquirinpoaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Siniro Quisocristo pa'pin inaso'. Inápa quëran noya noya yonquirinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, na'con catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Ina quëran nani tahuëri catahuarinpoa' nohuantërinso chachin nicacaso'. Co inápaquë ya'huëyatërarihuahuë', inatohua' ya'huëarëhuaso pochin Yosë nohuitërehua'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën Siniro," itahua'.

⁴ Co'huara isoro'pa' ya'huëyatërasohuë', yonquiatonpoa', huayoninpoa' nóya cancantacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë nóya ni'ninpoa'.

⁵ Iráca quëran huarë' nosoroatonpoa', acorinpoa' huëntonënuquë ya'conacaso'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'. Inaora nohuanton, noya yonquirinpoa'.

⁶ Hui'nin na'con nosororin. Ina imapatëhua', canpoanta' na'con nosoroarinpoa'. Ina yonquiatëhua', "Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, inaora nohuanton, nosororinpoa paya," tosarëhua'.

⁷ Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa'. Huënainën pa'nin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororinpoa'.

⁸ Nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Yonquinën chachin anitotërinpoa'.

⁹ Inaora nohuanton, nóya yonquirinpoa'. Co canpoara nitotopirëhuahuë', yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. Iráca quëran huarë' yonquirin Quisocristo a'paimacaso'.

¹⁰ Ina tahuërinën nanihuachin, Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Isoro'paquë ya'huërinso'pita, inápaquë

ya'huërin sopita inapita hua'anëntarin. A'na huëntoínchin pochin acoarin. Ina Yosë na'con nohuantërin.

¹¹ Inaora nohuanton, acorinpoa' piyapinënpita nicacaso marë'. Quisocriso imapatëhua', hui'nin pochin ni'sarinpoa'. Napoaton a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya acoarinpoa'. Iráca chachin yonquirinpoa' ni'ton, huëntonëinquë aya'coninpoa'.

¹² Quiya'ton imarai. "Quisocriso nicha'ësarínpoa'," ta'toi imarai. Noya imapatoi, a'napitanta' niconaco, Yosë yonquiapi inahuanta': "Ma noyacha Tata Yosëso paya," tosapi. Ina ta'caiso marë' acorincoi.

¹³ Canpitanta' Yosë nanamën natanama'. "Quisocriso anoyacancantohuachinquëma', nicha'ësarínquëma'," itërainquëma'. Natanpatamara: "No'tën nanan inaso'," ta'toma', natërama'. Quisocriso imapatama', hui'nin pochin Yosë ni'ninquëma'. Napoaton Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Sichoquë marca acopiso pochin aya'coancantërinquëma' huëntonëinquë aya'coninquëmaso' nitotacaso marë'. Iráca sha'huirínso chachin napotërinquëma'.

¹⁴ Quisocriso imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantomiatërinpoa'. Ina'ton quëtërinpoa' ni'ton: "Tëhuëinchachin a'na tahuëri Yosë'pa' quëpantarinpoa'," tënëhua'. Nani Yosë nicha'ërinpoa' ni'ton, o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, ya'huërin'pa' quëpantarinpoa'. Inaquë noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua': "Ma noyacha Tata Yosëso yonquirinpoa paya," tënëhua'.

Inapita marë' Paonori Yosë nontërinso'

¹⁵ "Quisocriso anoyacancantërinpoa'," ta'toma', inasáchin imarama'. Ina imatoma', ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroarama', natantërahuë. Ina natantato, nóya cantantërahuë.

¹⁶ Na'con canpita marë' Yosë nontërahuë. "Noya imarínëinquën ni'ton, 'Yosparínquën, Siniro,' " itërahuë, Yosë nontato.

¹⁷ Tata Yosëso' noya noya ninin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. Quisocriso isoro'paquë o'maton, Yosë anohuitërinpoa'. Ina yonquiato, canpita marë' Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro no'tëquën yonqui'ina'. Noya noya nohuichinëinquën. Noya nohuitoahuachinëinquën, quëma yonquiranso chachin nitotapi.

¹⁸ Ya'ipi nanamën Siniro noyá anitotëquë'. Quëma huëntonëinquë chachin aya'conancoi noya cancanta'huaiso marë'. Catahuaquë' ina yonquiatona', noya canchchina'. A'na tahuëri ya'huëranquë chachin noya noya ya'huëcontarai. Ina na'con yonqui'ina'.

¹⁹ Quëmaso' ya'ipi nanitaparan. Natërainquën ni'ton, nani tahuëri catahuancoi. Chini chiníquën nanantaton,

nicha'ërancoi. Catahuacoi ina yonquiatoi, chiníquën cancanchii.

²⁰ Iráca chiníquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantaran. Inápaquë quëpantarahuaton, inchinan quëran ahuënsëran ni'ton, chini chiníquën nanantarin," itërahuë, Yosë nontato.

²¹ Isoro'paquë nisha nisha hua'ano'sa', chirinchiros'sa', copirnoros'sa', inapita chiníquën nanantopi. Inapaquënta' chiníquën nanantopisopita ya'huëpi. Quisocristosso nipirinhue', inapita quëran chini chiníquën nanantërin. Co incari tëranta' nanitërinhuë' ina minsëcaso'. Co onporonta' a'napitari ina minsëapihuë'.

²² Yosëri chachin Quisocristo nanan quëtërin ya'ipi ya'huërin sopita hua'anëntacaso marë'. Naporahuaton, ya'ipi imarëhuasopita catahuainpoaso marë' acorin. Na'aquënpoa' nipirëhuahuë', a'na huëntoínchin pochin ninëhua'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, ya'ipiya hua'anëntarinpoa'.

²³ Inaora nonën pochin ni'ninpoa'. Napoaton na'con yonquirinpoa'. Nani ya'coancantërinpoa' noya noya imacaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', ya'ipi cancanënpoa quëran ina yonquiarihua'. Ina marë' nininpoa'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin.

2

Inaora nohuanton nicha'ërinpoaso'

¹ Iráca canpitaso' co noyahuë' nicatoma', oshahuanama'. Co Yosë nohuitatomahuë', chimipi pochin cancantërama'.

² Co'huara Quisocristo imashatërapomahuë', sopai hua'an natëtoma', co noyahuë' ninama'. Inaso' ihuan ya'huërinquë ya'huaton, ya'ipi sopairos'sa' hua'anëntarin. Co quënanpirëhuahuë', isoro'paquë sacatárin minsëinpoaso marë'. Yonquinëmaquë camairinquëma' ni'ton, co Yosë natëramahuë'.

³ Iráca ya'ipinpoa' co Yosë natërehuahuë'. Co noyahuë' yonquiatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Canpoara nohuantërehuasoráchin ninëhua'. Yano'huitohuatëhuara, no'huitërehua'. Yano'pihuatëhuara, no'pirëhua'. Yaahuëtohuatëhuara, ahuëtërehua'. Ina marë' ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huërin.

⁴ Yosëso nipirinhue' na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'.

⁵ Oshahuanëhua' ni'ton, chimipi pochin ni'pirinpoahuë', oshanënpoa' inquietërinpoa'. Iporaso huachi Quisocristo imarëhua' ni'ton, nanpiantarinso pochin Yosë ni'ninpoa'. Anoyacancantërinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ërinpoa'.

6 Iráca Quisocristo pa'pitopirinahuë', Yosëri ananpitaan-tarahuatón, inápaquë quëpantarin. Canpoanta' imarëhua' ni'tón, inarë'quënpoa' nanopiantarëhuaso pochin anoyacancantërinpoa'. Quisocristo ya'coancantërinpoa' ni'tón, ipora chachin inápaquë ya'huarëhuaso pochin Yosë ni'ninpoa'.

7 Yosë inaora nohuantón, na'con nosororinpoa'. Quisocristo imapatëhua', noya catahuarinpoa'. A'na tahuëri a'napitanta' nicatënënpoa', Yosë chinotapi: "Ma noyacha Yosëri nosororin paya," tosapi.

8 Nosoroatonpoa', inaora nohuantón nicha'ërinpoa'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co canpoara nanitërehuahuë' Yosë imacaso'. Ina catahuarinpoa' cancanënpoa quëran natëcaso'.

9 Co canpoara nanitërehuahuë' cha'ëcaso'. Napoaton co nocantacaso' ya'huërinhuë'. "Caso' noyaco ni'to, Yosë'pa' pa'sarahuë," co ta'caso' ya'huërinhuë'.

10 Yosë anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantahuatónpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marë'. Quisocristo catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Iráca quëran huarë' yonquirinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' nicha'ërinpoa'.

Quisocristo nanan anoyatërinpoaso'

11 Isonta' iyaro'sa' yonquico'. Iráca co pi'pian tëranta' Yosë nohuitëramahuë'. Canpitaso' nisha piyapi'sanquëma' ni'tón, cotioro'sa' nocaninënquëma'. "Quiyaso' Yosë piyapinënpitacoi. Canpitaso' co marca tëranta' nonëmaquë niacotëramahuë'," itërinënquëma'.

12 Tëhuëenchachin co'huara imashatërapomahuë', co Quisocristo nohuitëramahuë'. Iráca Yosëri isairro'sa' huayonin piyapinënpita nicacaso' ni'tón, "Nicha'ësanquëma'," itërin. Co inapita pochin ni'ninquëmahuë'. Shimashonënapitarë' anoyatërinso' sha'huitopirinhuë', co nitotëramahuë'. Topinan quëran ya'huërama'. Co Yosë'pa' pacamaso' ninaramahuë'. Co pi'pian tëranta' Yosë nohuitëramahuë'.

13 Co Yosë nohuitatomarahuë', áquë pochin nisapiramahuë'. Iporaso' Quisocristo imatoma', nohuitërama huachi. Oshanëma marë' huënainën pa'nin ni'tón, Yosë anohuitërinquëma'. Ya'caritëramaso pochin ninama'.

14 Quisocristo chiminin ni'tón, nanan anoyatërinpoa'. Iráca cotioro'sacoi co noyahuë' ni'nainquëma'. Nisha piyapinquëma' ni'tón, inimicoro'sa pochin ni'pirainquëmahuë'. Inaso' chiminatón, paira pochin ya'copirinpoaso' nani chi'huincarin. Iporaso' ya'ipinpoa' Quisocristo imarëhuasopita a'na huëntoínchin ninëhua'.

15 Quisocristo nasha nanan quëtërinpoa'. Co huachi iráca pënëntërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', nasha huëntonquë aya'coninpoa'. Quisocristo huëntonëinquë ya'conatëhua', co huachi nisha chinotërëhuahuë'. Nisha nisha piyapinpoa' niriuarahuë', noya nini'tëhua' ya'huërëhua'.

16 Naporahuatón, co huachi Yosë inimicotërëhuahuë'. Quisocristo corosëquë chiminaton, nanan anoyatërinpoa'. Cato' huëntón pochín nipurëhuahuë', Quisocristo imapatëhua', noya ninicatëhua' ya'huërëhua'. A'na huëntoíchin ninëhua'.

17 Quisocristo isoro'paquë o'maton, noya nanan sha'huitërinpoa'. "Ya'ipinquëma' nicha'ësaranguëma'," itërinpoa'. Canpitaso' co pi'pisha tëranta' Yosë nohuitatomarahuë', áquë pochín nipuramahuë', nanan anoyatërinquëma'. Cotioro'sacointa' ya'carisha pochín ninaiso' nanan anoyatërincoi.

18 Quisocristo chiminín ni'tón, ya'ipinpoa' nanitërëhua' Tata Yosë nontacaso'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'tón, ina nontohuatëhuara, noya nataninpoa'.

19 Napoaton iporasó' iyaro'sa', Yosë nohuitërama'. Co Yosë'pa' pa'shatërapomarahuë', nani huëntonëinquë aya'coninquëma'. Ya'huëhuano'sa pochín nisarama'. Co huachi nisharo'sa pochín ni'ninquëmahuë'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imarëhuasopita hui'ninpita pocháchín nóya ni'ninpoa'.

20 Ya'ipi imarëhuasopita ina naponpoa cháchín a'na pëi pochín ninëhua', na'pi quëran nipiso'. Na'pi quëran yapëihuatëra, acopo' ihuatahuatë', siminto'tón acorë'. Inapocháchín canpoanta' Yosë pëinën pochín ninëhua'. Siminto acopiso pochín, ca'tano'sa'tón nanamën a'chintërinënpoa'. Ina quëran pënëntóna'piro'santa' no'tëquën a'china'piapi. Na'pi quëran yapëihuatëra, pëi' taconoringuë na'pi noya noya nininso' acorë' tantiacaso marë'. Ina acohuatëra, a'napita na'piro'sa' no'tëquën apanshinë'. Na'pi noya noya nininso pocháchín Quisocristosó' achinirínpoa'.

21 Quisocristo imapatëhua', Yosë acoarinpoa' ina pëinën pochín nicacaso marë'. Catahuahuachínpoa', noya nini'tëhua' ya'huërëhua'. A'napitanta' a'naya a'naya Quisocristo imapachina', ya'conapi anta'. Nóya pëi' Yosë chinotacaso marë' acorëso pochín nisarëhua'.

22 Canpitanta' Quisocristo imatoma', ya'conama'. A'naya a'nayanpoa' na'pi pochín ninëhua' pëi' nanicaso marë'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë pëinën pochín ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachínpoa', Yosë cháchín canpoarë' ya'huërarín huachi.

3

Nanamën a'chinacaso marë' acorinso'

1 Napoaton isonahuato, canpita marë' Yosë nontarahuë. Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', Quisocristo nanamën a'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco.

2 Inaora nohuanton, Yosë chachin acorinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Na'con catahuarinco ni'ton, nanamën sha'huiárahüë, natantërama'.

3 Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin nicha'ëinquëmaso'. Napoaponahuë', co piyapi'sa' anitotërinhuë'. Iporaso nipirinhüë' inaora nohuanton, anitotërinco ni'ton, nani pi'pian ninshitëranquëma'.

4 Ina nontohuatama', Quisocristo nanamën anitotërinco' canpitanta' nitotarama'.

5 Iráca co iso nanan nitotopihüë'. Iporaso' Quisocristo acorincoisopita nitotërai. Pënëntona'piro'santa' nitotopi. Ispirito Santo anitotërincoi a'china'huaiso marë'.

6 Na'a pi'ipi cotioro'saráchin Yosë chinotopi. "Nicha'ësanquëma'," itaton, Yosëri na'con catahuarin. Iporaso nipirinhüë' nisha piyapi'sanquëmanta' catahuarinquëma'. Noya nanan natanatoma', Quisocristo imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'ësarinquëma'. Napoaton a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.

7 Yosë nosoroatonco, acorinco ina nanan a'china'huaso marë'. Co acoincosohüë' nipirinhüë', acorinco. Na'con catahuarinco ni'ton, noya a'chinárahüë.

8 Caso' a'napita imapisopita quëran na'con na'con co noyahuë' nipirahuë', anoyacancantërinco. Ina quëran nosoroatonco, acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Quisocristo nanamënso' noyápiachin. Ma inacha ni'ton, nosoromatërinpoa paya, tënahüë yonquiato.

9 Iráca Yosëri ya'ipi ma'sha ninin. Naporo chachin yonquirinpoa' anoyacancantinpoaso marë'. Napoaponahuë', co ya'ipi piyapi'sa' sha'huitërinhuë'. Ipora huarë' anitotërinco ni'ton, sha'huitëranquëma'.

10 Na'con Yosë yonquirinpoa'. Ina nohuanton, oshaquëran a'naya a'nayanpoa' imarëhua'. Iporaso' na'aquënpoa' imapatëhua', Quisocristo huëntonëinquë ya'conëhua'. Inápaquë chiníquën nanantopisopitanta' nicatënenpoa': "Ma noya Yosë yonquirin ni'ton, anoyacancantaton, huëntonëinquë chachin aya'conin paya," tosapi.

11 Iráca quëran huarë' Yosë yonquirinpoa' imacaso marë'. Quisocristo o'maton, huëntonëinquë aya'coninpoa'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'.

¹² Ina imarèhua ni'ton, natètèhua', Yosè nontarihua'. "Anoy-acancantèrinpoa' ni'ton, noya natanarinpoa'," ta'tèhua', co tè'huatarihuahuè'. Noya cancantatèhua', ina nontarèhua'.

¹³ A'chintèranquëma' ni'ton, tashinan pëiquè po'morinaco. Parisitapirahuè', chiníquën cancantoco'. Canpitanta' Quisocristo imacamaso marè' parisitèrahuè. Ina marè' noya cancantacaso' ya'huërin.

Quisocristo nosororinpoaso'

¹⁴ "Ma noyacha Yosè yonquirinpoa paya," ta'to, isonahuato, Tata Yosè nontèrahuè.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' hua'anèntèrinpoa'. A'naquën inápaquë ya'huërapí. A'naquënpoanta' isoro'paquë chachin ya'huëarèhua'.

¹⁶ Napoaton canpita yonquiatènquëma', Yosè nontèrahuè. "Quëmaso' Siniro chini chiníquën nanantèran. Noya noyanquën ni'ton, imarinènsopita nosoroaton, catahuaquë' chiníquën cancanchina'. Ispirito Santori achinicancaín noya noya imainènquën.

¹⁷ Ya'ipi cancanëna quëran natètatona', Quisocristoíchin yonqui'ina'. 'Cancanèhuëquë ya'huërarín,' ta'tona', noya noya nohuichinën. Catahuaquë' noya nosoro'inën. Ya'ipi piyapi'santa' nosoro'ina', Nara itëquën acopo' pa'pachina, co inpaninhuè'. Inapochachin inapitanta' 'Quisocristo na'con nosororincoi', ta'tona', a'napitanta' nosoro'ina'. Noya ninosorohuachina', Ispirito Santori catahuararin chiníquën cancantacaiso'.

¹⁸⁻¹⁹ Inapohuachina', Quisocristo nosoromiatèrincoiso' nitotapi. Pi'iro'tè' pancantèrinso', naporopitèrinso', inaparinso', acoporinso' inapita co naninahuanhuè' yonquirai. Inapochachin Quisocristo nosoromiatèrincoisonta' co nitotochináchinhuë nipirinhue', nitotapi. Ina nitotohuachina', ya'ipi quihuítèrancoisopita ya'huëtapi. Ya'ipi imapisopita ina yonqui'ina'," itèrahuè.

²⁰ Tata Yosëso' chini chiníquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin. Hua'yanën chachin nani ya'coancantèrinpoa' ni'ton, noya catahuarinpoa'. Nani tahuëri achinicancaninpoa' ni'ton, cancanënpoa quëran huarè' Yosè yonquia'ahua'. Ina nontohuatèhua', "Catahuaco," itohuatèhua', na'con catahuarinpoa'. Na'con nohuantopirèhuahuè', na'con na'con inaso' nanitaparin nicacaso'. Co nitotèrèhuasohuënta' nanitaparin.

²¹ "Ma noyacha Tata Yosëso paya," itahua'. Quisocristo noya imapatèhua', a'napitanta' nicatènënpoa', Yosè yonquiapi. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuè'. Ipora quëran huarè' inasáchin yonquia'ahua'. Amen.

4

A'na huënton pochin ninēhuaso'

¹ Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'mopirinacohuë', iporahuanta' pënénáranquëma'. Yosë nicha'ëtënguëma', huëntonënguë aya'coninguëma'. Napoaton noyasáchin nico'.

² "Yosëichin catahuarinpoa' noya nicacaso'," ta'toma', ama a'napita nocancosohuë'. Sanoanan quëran nontatoma', ama no'huicosohuë'. A'napita ma'sha onpotohuachinënguëma', ama yai'huërëtosohuë'. Co noyahuë' nipirinahuë', nosoroatoma' noya nontoco'.

³ Na'con yonquico' iyaparima pochachin ninosorocamaso'. Ispirito Santo catahuarinquëma' napopináchin yonquicamaso marë'. Ina catahuahuachinquëma', co pi'pian tëranta' nino'huiaramahuë'. Noya nini'toma', ya'huarama'.

⁴ Quisocristo imapatëhua', ya'ipinpoa' a'na huëntoínchin pochin ninëhua'. A'naíchin Ispirito Santo ya'huërinso' ya'coancantërinpoa'. Imarëhuasopita nicha'ësarínpoa' ya'huërinquë chachin quëpanta'inpoaso marë'. Inasáchin ninarëhua'.

⁵ Quisocristoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nanamënáchin natërëhua'. "Quisocristo imarahuë," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Co nisha nisha imacaso marë' aporintërinënpohuë'.

⁶ Tata Yosëichin chinotërëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Inaso' chini chiníquën nanantaton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipinpoa' catahuarinpoa' ina marë' sacatacaso'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'.

⁷ Quisocristo catahuarinpoa' ma'sona tëranta' noya nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' noya nitotacaso marë'.

⁸⁻⁹ Iráca inápaquë nóya ya'huëpirinhuë', isoro'paquë chachin o'marin. Na'con parisitaton, chiminin. Pa'pitopirinahuë', nanpiantaton, inápaquë panantarin. Iráca quiricanënguë naporin:

"Ya'ipi minsërahuaton, inápaquë panantarin huachi.

Naporahuaton, ma'sha topinan nicanarëso pochin piyapinënpita catahuarin nóya nicacaso'.

Nisha nisha nicacaso' catahuarin," tënin.

¹⁰ Quisocristo chachin isoro'paquë o'marahuaton, inápaquë panantarin. Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuaton, hua'yanën chachin a'patimarinpoa' ya'coancantínpoaso marë'. Ya'ipi parti ya'huaton, ya'ipi hua'anëntarin.

¹¹ Naporahuaton, nisha nisha acorínpoa' nicatahuacaso marë'. A'naquën Quisocristori chachin a'parin a'chinacaso

marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, Yosë yonquirinso chachin sha'huirin. A'naquëonta' nisha nisha parti paaton, Yosë nanamën a'china'piarin. A'naquëonta' ina nohuanton, ya'huëpiquë ya'huëhuano'sa' nani tahuëri catahuapi noya imacaiso marë'. A'naquëonta' ya'ipi Yosë nanamën a'chintapi.

12 Nisha nisha acorinpoa' noya nicatahuacaso marë'. Inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa' noya ina marë' sacatacaso'.

13 Inapohuatëhua', ya'ipinpoa' imarëhuasopita napopináchin yonquiarihua'. Yosë hui'nin chachin nóya nohuitarihua'. Ina quëran noya noya cancantarihua'. So'sorëso pochin oshaquëran Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huërin.

14 Ina quëran no'tëquën yonquiarihua'. Co huachi hua'huaro'sa pochin cancantarihuahuë'. Hua'huaro'saso' co yonquiyatërapihuë' ni'ton, nisha nisha natëtopi. Canpoaso nipirinhüë' chinotënpoa pochin no'tëquën yonquia'ahua'. Ni'co'. Panca ihuan huë'pachina, poti niquëran niquëran ohuëërin. Co no'tëquën yanponinhüë'. Inapochachin a'naquën nisha nisha nanan natanpachinara, nisha nisha yonquipi. Co Quisocristo nanamënáchin yonquipihuë'. A'naquën nisha nisha a'chinapi. Noyá nitotopi nonpinacaiso'. Nonpin nanan imatona', yanonpintopirinenquëmahuë', ama pi'pian tëranta' natëcosohüë'.

15 Quisocristo nanamënso nipirinhüë' no'tën nanan. Noya ninosoroatëhua', inasáchin nia'chintahua'. Inapohuatëhua', oshaquëran Quisocristo pochin cancantarihua'. Inaso' na'con nosoroatonpoa', hua'anëntarinpoa'. Inaora nonën pochachin ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin ni'ton, natëcaso' ya'huërin.

16 Ina natëhuatëhua', noya nini'tëhua', ya'huarihua'. Ya'ipinpoa' nicatahuacaso' ya'huërin. Nisha nisha nicatahuarihua' noya noya imacaso marë'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya nicatahuarihua'. Ina quëran ninosoroatëhua', ya'ipinpoa' noya noya cancantarihua'.

Nasha cancan quëtërinpoaso'

17-18 Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënanarquëma'. Na'a piyapi'sa' co imatonaraihuë', topinan quëran ya'huërapí. Somaraya pochin cancantatona', nisha nisha yonquipi. Co natantochináchinhuë' cancantopi ni'ton, co Yosë nanamën nitotopihuë'. Co Yosë yonquiatonaraihuë', co manta' Yosë nohuitopihuë'. Ama inapita pochin nicosohüë'.

19 Inapitaso' nitotaponaraihuë', co nohuantopihuë' noya nicacaiso'. Co noyahuë' nisáponaraihuë', co nitotapanpihuë'.

Monshihuanacaisoáchin yonquipi. Co noyahuë' yonquia-tona', a'naratipita nipi.

²⁰ Co ina pochin Quisocristo a'chintërinpoahuë'.

²¹ Inaso' no'tëquën anitotërinpoa'. Nanamën nani natanama'.

²² Iráca pa'pi co noyahuë' ninama'. No'pirama', monshihuanama', nisha nisha yonquirama'. Inapohuatamara, "noya cancantarëhua'," topiramahuë', ninonpintërama'. Co tëhuëenchachin noya cancantëramahuë'. Iráca naporamaso' chanatërinso pochin Yosë ni'ninquëma'. Iporaso' ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco huachi.

²³ Ina naniantatoma', nóya cancantoco' noya noya yonquiamaso marë'.

²⁴ Nasha cancan Yosë quëtërinpoa' ina pochin cancantacaso marë'. Napoaton nasha a'morëso pochin nasha cancantoco'. No'tëquën yonquiatoma', noyasáchin nico'.

²⁵ Ya'ipi imarëhuasopita Yosë huëntonënuë chachin ya'conëhua'. Iyanpoa pochin ninëhua'. Napoaton ama ninonpintahuasohuë'. No'tëquënáchin ninontahua'.

²⁶ A'na piyapi no'huihuatama', ni'cona oshahuantama'. Co'huara pi'í ya'coyantërasohuë', nanan anoyatoco'.

²⁷ Hua'qui' no'huihuatama', a'naroáchin sopai minsëarinquëma'.

²⁸ A'naquëma' iráca ihuatërama'. Ama huachi ihuatocoso-huë'. Ama chirotomarahuë', noya sacatoco'. Ina quëran nanitërama' pahuantërinso'pita quëtacamaso'.

²⁹ Ama taparo' noncosohuë'. Ama ma'toma ma'toma noncosohuë'. Sano yonquiatoma', noya nonco' a'napita natanatënuëma', Yosë yonqui'ina'. Noya noya imacaso marë' catahuaco'.

³⁰ Co noyahuë' nipatama', Ispirito Santo sëtarin. Quisocristo imapatamara, sichoquë marca acotëre'so pochin Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' a'paiarinquëma'. Naporo' noyá nicha'ësarinquëma'. Napoaton ama Ispirito Santo asëtocosohuë'.

³¹ Ama a'napita no'huitoma', yonquirácosohuë'. A'naroáchin nanan anoyatoco'. Ama no'huitacamaso' nohuantocosohuë'. Ama no'huito canainquëmasohuë'. Ama iquianan quëran ninontocosohuë'. Nipinocasonta' co noyahuë'. Ama pi'pian tëranta' co noyahuë' nicosohuë'.

³² Ya'ipi piyapi noya nontoco'. Nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha onpotohuachinënuëma', ama ina yonquicosohuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë oshanëma' inquitërinquëma'. Canpita marë' chiminin ni'ton, nanan anoyatërinquëma'. Inapochachin canpitanta' a'napita

ma'sha onpotohuachinēnquēma', nanan anoyatatoma', noya nontoco'.

5

Yosē imatēhua', noyasáchin niahua'

¹ Yosē nosoroatonpoa', hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Tatanpoa' ni'ton, ina nonahuan'.

² Quisocristo nosoroatonpoa', canpoa marē' chiminin. Oshañēnpoa marē' chiminpachina, Yosēri noya ni'nin. Napoaton canpoanta' nani tahuēriya inapochachin ninosoroa'ahua' Yosē noya ni'inpoa'.

³ Yosē anoyacancantērinquēma' ni'ton, ama iyaro'sa' monshiuancosohuē'. Ama a'na quēmapi sa'in noyapacosohuē'. Ama ma'sharáchin cancantatoma', apiracosohuē'. Ama a'napita tēranta ina pochin nipiso sha'huitocosohuē'.

⁴ Ama taparo' ninontocosohuē'. Ama narinacasoachin yonquicosohuē'. Co topinan quēran ninontacaso' ya'huērinhue'. Yosē catahuarinpoaso' na'con na'con nisha'huitatēhua': "Yosparinquēn Sinioro," itahua'.

⁵ Monshiuhanpatama', co Quisocristo huēntonēnquē ya'conamahuē'. Taparo' nininso' nipatama', co imaramahuē'. Ma'sharáchin yonquihuatama', co tēhuēnchachin Yosē yonquiamahuē'. Nani ma'sha nohuantohuatama', mamanshi moshapiso pochin niconama'. Ina nitotatoma' iyaro'sa' yonquico'.

⁶ A'naquēn yanonpintatēnēnquēma', napopi: "Quisocristo imapomarahuē', ma'sona nohuantēramaso' nico', co ana'ntarinquēmahuē'," itopirinēnquēmahuē', ama pi'pian tēranta' natēcosohuē'. Co Yosē natēpisopitahuē' chiníquēn ana'ntarin.

⁷ Napoaton ama inapitarē'quēma' nipayacosohuē'.

⁸ Iráca tashi pochin cancantopiramahuē', iporaso' Yosē imarama' ni'ton, anoyacantērinquēma' tahuēri pochin nicacamaso marē'. Napoaton tahuēri pochin nico'.

⁹ Tahuēri pochin cancantohuatama', nóya nisarama'. No'tēquēnáchin yonquiatoma', noyápiachin cancantarama'.

¹⁰ Noya yonquiatoma', Yosē nohuantērinso' nitotoco'. Ina nitotohuatama', ya'ipiya natēco'.

¹¹ A'naquēn tashi pochin cancantatona', co noyahuē' nipi. Topinan quēran ya'huērapi ni'ton, ama inapita pochin cancantocosohuē'. No'tēquēn sha'huitoco' co noyahuē' nipsisopita naniantacaiso marē'.

¹² Pa'pi co noyahuē' nipi. Po'oana quēran a'naratipita nipi. Napopiso a'ninquēchin sha'huirahuē' naporini, pa'pi tapaintērihuahuē'.

13 Noyasáchin nipatëhua', oshahuano'sa' oshaquëran yonquiapi. "Tëhuëenchachin co noyahuë' ninëhua'," tosapi.

14 Tahuëri nipachina, ya'ipi quënanë'. Ninshitatona napopiso chachin ninin.

"Co noyahuë' nipatama', huë'ërëso pochin cancantarama'.

Ama ina pochin cancantatomarahuë', Yosë yonquico'.

Chimipi pochin cancantohuatama', Yosë nontoco' nasha cancan quëchinquëma'. Ina quëran nanopiantarëso pochin cancantarama'.

Quisocriso chachin a'pintarinquëma' noya nicacamaso marë'," topi.

15 Napoaton iyaro'sa' noya yonquiatoma' ya'huëco'. A'naquën co manta' yonquipihuë'. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. No'tëquën yonquico'.

16 Ama tahuëri chiniacosohuë'. Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantopi. Napoaton apira apira a'napita catahuaco' Yosë yonquicaíso marë'. Onpopionta' nanamën anitotoco'.

17 Ama topinan quëran ya'huëcosohuë'. Yosë nohuantërinso' nitotatoma', natëco'.

18 A'naquën no'picasoáchin cancantopi. "Huëco' no'piahua'. Capa cancantahua'," nitopirinahuë'. Ama canpitaso' no'picosohuë', nishacancantotama'. Yosë nontoco' Ispirito Santo noyá ya'coancanchinquëma'. Nani tahuëri ya'coancantomiachinquëma'. Ina quëran co no'pipomarahuë', tëhuëenchachin capa cancantomiatarama'.

19 Yosë quiricanënuquë cantapiso' yonquiatoma', nisha'huitoco'. Yosë cantanën cantaco'. Nisha nisha cantanën cantatoma', ya'ipi cancanëma quëran Yosë chinotoco'.

20 Nani tahuëri Tata Yosë nontatoma': "Yosparinquën," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', noya cancantoco'. "Sinioro Quisocriso nanan quëtërinco ni'ton, nontaranquën," ta'toma' Yosë nontoco'.

Quëmapi'sa' sa'inarë chachin pënëninso'

21 Quisocrisoso' hua'anëma' ni'ton, ina yonquiatoma', imaramasopita capini nicatahuaco'. Ya'ipinquëma' nipënënatoma', ninatanco'.

22 Sanapi'sa' Sinioro natëtona', so'inanta' natëina'.

23 Imarëhuasopitaso' Quisocriso nonën pochin ninëhua'. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, camairinpoa'. Ya'ipi imarëhuasopita nicha'ësarinpoa'. Napoaton inasáchin natëcaso' ya'huërin. Inapochachin quëmapi'sa' sa'ina quëran chini chiniquën nanantërin. Napoaton sanapi'sa' so'ina' natëina'.

24 Imarëhuasopita Quisocriso natërëhuaso pochachin sanapi'santa' so'ina' natëina'.

25 Quëmapi'santa' sa'ina' nosoro'ina'. Quisocristoso' imarëhuasopita na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', ya'huërenamënpoa' chiminin. Ina nosororinpoaso pochachin quëmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'.

26 Quisocristo chiminin anoyacancantinpoaso marë'. Nanamën natëhuatëhuara, noyápiachin cancan quëtërinpoa'. I'quë amarëso pochin oshanënpoa' inquitërinpoa'.

27 Ya'ipi imarëhuasopita noya noya acoinpoaso marë' naporin. Co pi'pian tëranta' në'huëtërinso pochin cancantacaso' nohuantërinhuë'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita inquitërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

28 Inapochachin quëmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. Inahuara nonëna pochin nicatora', nosoro'ina'. Insosona sa'in nosorohuachin, inaora ninosoroarin.

29 Co insonta' inaora nino'huirinhuë'. Tanahuachina, coshatërin. Canotohuachina, chinotërin. Noya ina pochin ninosororin. Quisocristo imarëhuasopita nosororinpoaso pochin ninin.

30 Imarëhuasopitaso' inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, a'naya a'nayanpoa' nosororinpoa'.

31 "Napoaton quëmapi sa'apachina, co huachi pa'pin, a'shin, inapita na'con na'con yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in na'con na'con yonquiaton, chinpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhüë', a'naíchín pochín Yosëri ni'nin," ténin quiricanënguë.

32 Inaso' sacai' nitotacaso'. Caso nipirinhüë' Quisocristo noya yonquirinpoaso' sha'huitaranquëma'. Ya'ipi imarëhuasopita inarë'quënpoa' nichinpitërehua' ni'ton, a'naíchín pochín Yosë ni'ninpoa'.

33 Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' na'con nosoroco'. Canpitaora ninosororamaso pochachin sa'ama' nosoroco'. Sanapi'sanquëmanta' so'yama' noya ni'co'. Noya nicatora', natëco'.

6

Hua'huaro'santa' pënëninso'

1 Canpitanta' apia'huaro'sa', pënënanquëma'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco'. Quisocristo imarama' ni'ton, inapita natëcamaso' ya'huërin.

2-3 Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. "Tatama' noya nicatora', natëco'. Mamamanta' natëco'. Natëhuatama', Yosë na'con catahuarinquëma'. Hua'qui' noya ya'huarama'," ténin quiricanënguë. Ina pochín nicacaso' Yosë na'con na'con nohuantërin.

⁴ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' noya pënenco'. Ama apira apira no'huicosohuë'. Apira apira no'huihuatama', co natantochináchinhuë' cancantapona'. Co noyahuë' ni-pachina', sanoanan quëran pënenco' noya nicacaiso marë'. Yosë nanamën noya a'chintoco' Quisocristo imaina'.

Sacatoro'sa' pënëinso'

⁵ Patron marë' sacatohuatama', noya nicatora', natëco'. Ama nonpintocosohuë'. Quisocristo marë' sacatarëso pochin cancantatoma', noya sacatoco'.

⁶ A'naquënso' patroni ni'pachina', chiníquën sacatërin. Co ni'pachinahuë', chiroton co sacatërinhuë'. Canpitaso nipirinhuë' patron co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco' Quisocristo noya ni'inquëma'. Yosë natëtoma', ya'ipi cancanëma quëran noya nico'.

⁷ Co piyapi marëáchin sacataramahuë'. Siniro imarama' ni'ton, ina marë' sacatarama'. Napoaton ya'ipi cancanëma quëran sacatoco'.

⁸ Noya nipatëhua', Yosë'pa' acanaarinpoa'. Ma'huano'sahuë nipon, piyapinënpitahuë nipon, ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Insosona noya nipachin, acanararin. Ina yonquiatoma', noya nico'.

⁹ Patrono'saquëmanta', piyapinëmapita noya nontoco'. Ama no'huiana quëran camaitocosohuë'. Yosë ni'sarinquëma' canpitanta'. Inaso' inápaquë ya'huaton, hua'anëntërinpoa'. Napopianáchin ni'ninpoa'. Co ma'huano'sa' noya noya ni'ninhuë'.

Yosë catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'

¹⁰ Nani iyaro'sa' pënënanquëma'. Yosë imatoma', nani tahuëri ina nontoco' achinicancainquëma'. Inaso' chini chiníquën nanantaton, ya'ipi nanitapararin ni'ton, catahuarinquëma'.

¹¹ Sopai hua'an noyá nitotërin nonpinacaso'. Nani tahuëri yanonpintërinpoa'. Yosëso nipirinhuë' chini chiníquën nanantaton, yacatahuarinpoa'. Ina nontohuatëhua', catahuarinpoa' sopai minsëcaso'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'.

¹² Inimiconënpoa' co piyapi pochin quënanëhuahuë'. Sopai hua'anso' yaminsërinpoa'. Na'a sopairo'santa' inápaquë ya'huatona', yacamairinënpoa'. Co quënanpirëhuahuë', yonquinënpoa quëran yacamairinënpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' tashi pochin cancantatona', sopai natëpi. Inari camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquipi.

¹³ Sopai chiníquën sacatarin minsëinpoaso marë'. Napoaton Yosë nontoco' catahuainquëma'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin

nininsó' Yosë quëtërinquëma'. Ina masahuatoma', a'moco' sopai minsëcaso marë'. Noya nitaparëso pochin nico'. Inapoa'toma', chinitoco'.

¹⁴ Napoaton chiniquën cancantatoma', panca sintoronquë nitonpotopiso pochin no'tën nanan na'con nohuantoco'. Ina imatoma', no'tëquën nonco'. Co pi'pisha tëranta' nonpinacaso' ya'huërinhuë'. Hua'na coton a'mopiso pochin noyasáchin nico' Yosë catahuainquëmaso marë'.

¹⁵ Sho'shorahuan sapatë' pochin nininsó' po'mohuachinara, co to'coitopihuë', noya noya iratopi. Inapochachin canpitanta' Yosë nanamën sha'huitoco' a'napitanta' nitochina'. Noya nanan yonquihuatëhua', sano cantantarihua'.

¹⁶ Sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Inimicoro'sa' panca shinërë masahuatona', yaqui' noya orotërinso' ninquë pashitahuatona', i'chinpitopi. I'chinpitahuatona', pë'chinquë aquë të'yatopi. Napoaton sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Ina quëran inimicori të'yanantohuachina, shinërë inaquë tacopiquirin. Panca shinërë orotërarinso pochachin sopai apira apira yanonpintërinpoa' Yosë naniantacaso marë'. Napoaton na'con Yosë yonquico'. "Yosë ni'sárinco. Co onporonta' naniantarincohuë'," topatama', achinicancanarinquëma'. Co pi'pian tëranta' sopai natëaramahuë'. Iscoto quëpapiso pochin Yosëso' noya ya'copiarinpoa'.

¹⁷ Sontaro'sa' co casco hua'na quëran nininsó' yancopi-huë' naporini, a'naroáchin inimiconënpitari motën acochitonahuë'. Inapochachin canpoanta' co Yosë anoyacancantërinpoahuë' naporini, co cha'ëitërihuahuë'. Yosë quiricanënta' ya'huëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, nishitërinënpoa' sopai minsëcaso marë'. Napoaton nani tahuëri ina nontatoma', yonquico'. Sontaro'sari sahuëninëna quëran inimico minsëpi. Inapochachin canpoanta' Yosë quiricanën quëran sopai minsëarihua'.

¹⁸ Apira apira Yosë nontoco'. Ma'sha onpohuatamanta', ina nontoco' catahuainquëma'. Noya yonquiatoma', chiniquën nontoco'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' noya nontacaso'. Ama amiatomahuë', ni'sáco' ama a'nanaya sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Ya'ipi imarëhuasopita marë' Yosë nontoco'. ¹⁹ Ca marënta' Yosë nontoco' catahuainco nanamën noya a'chinchí. Chiniquën cancantato, a'chinchí. Yosëso' yanicha'ëpirinpoahuë', na'a piyapi'saso' co nitochátërapihuë'.

²⁰ Quisocriso chachin a'parinco a'chinta'huaso marë'. Ina marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Po'mopirinacohuë',

Yosë nontoco' ama të'huaisohuë'. Chiníquën cancantato, a'ninquëchin a'chinta'huaso' ya'huërin.

Piquëran huarë' sha'huirinsó'

²¹ Iya Tiquico ya'ipi naporahuëso' sha'huitarinquëma' nitotamaso marë'. Inaso' na'con nosoroato, iyahuë pochin ni'nahuë. Sinioro nanamën noya a'chinarin.

²² Canpitataquë a'paarahuë onpohuinsona ya'huëraiso' sha'huitinquëmaso marë'. Ina natanpatama', chiníquën cantarama'.

²³ Quisocristo imarama' ni'ton, iyaro'sa', Tata Yosë asanocancainquëma'. Nosoro'inquëma'. Catahuainquëma' sha'huitërinpoaso' noya natëcamaso marë'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

²⁴ Quisocristo hua'anëntarinpóa'. Ina nosoromiatohuatama', inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma', tënahuë. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Piriposëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. Quisocristo hua'anëntërincoi. Inasáchin natërai. Ya'ipi Quisocristo imaramasopita Piriposëquë ya'huëramaso', ninshitaranquëma'. Ansiano'sanquëma' na'con yonquiranquëma'. Tiacono'sanquëmanta' yonquiranquëma'.

² Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

³ Co naniantëranquëmahuë'. Canpita yonquiatënuquëma', Yosë nontárahue. "Piriposëquë ya'huëpisopita noya imarinënuquën ni'ton, 'Yosparinquën, Siniro,' " itërahue, Yosë nontato.

⁴ Noya cancantato, canpita marë' Yosë nontërahue.

⁵ Iráca Yosë nanamën a'chintohuatënuquëmara, a'naroáchin imarama'. Naporo quëran huarë' catahuaramaco a'napitanta' a'chinta'huaso marë'. Iporahuanta' a'napita a'chintarama' Yosë imacaiso marë'. Ina yonquiato, noya cancantërahue.

⁶ "Quisocristo imasarahue huachi," topatama', naporo tahuëri chachin Yosë anoyacancantërinquëma'. Co naniantarinquëmahuë', ténahuë. Ipora huanta' catahuarinquëma' noya noya nicacamaso marë'. Quisocristo o'mantaquë huarë' catahuarinquëma'. Naporo' Quisocristo pochachin cancantarama'.

⁷ Na'con nosororanquëma' ni'ton, ina pochin noya yonquiranquëma'. Iráca Quisocristo nanamën a'chinpatëra, catahuaramaco. Tashinan pëiquë po'mohuachinacoranta', co naniantëramacohue'. Inaquënta' catahuaramaco. Imarahuëso marë' sha'huirapirinaco. Coisëquë quëpapirinacohue', co tapanatohue', Yosë nanamën no'tëquën sha'huitërahue. Canpitanta' "Yosë catahuarinpota'," ta'toma', co tapanaramahuë'. Napoaton canpita yonquiatënuquëma', noya cancantërahue. Iyahuëpita pochachin ni'nanquëma'.

⁸ Quisocristo nosororinpoaso pochachin carinquëmanta' nosororanquëma'. Pa'pi yani'nanquëma'. Yosë ni'sárinco no'tëquën nontaranquëma'.

9 Canpita marë' ina nontërahuë. “Catahuaquë', Siniro, noya noya ninosoro'ina'. Quëma nohuanton, nanamën nóya nitochina'. Catahuaquë', Siniro, no'tëquën yonqui'ina',” itërahuë Yosë nontato.

10 Yosë nanamën na'con yonquihuatama', noya noya nitotatoma', noya nisarama'. No'tëquën yonquihuatama', noyápiachin cancantarama'. Noyasáchin nipatama', Quisocristo o'mantahuachina, nóya ni'sarinquëma'. Co ana'intarinquëmahuë'.

11 Quisocristo catahuahuachinquëma', noyasáchin nisarama'. Ina quëran a'napitanta' nicatënquëma', Yosë yonquiapi. “Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi. Ma noyacha Yosëso paya,” tosapi.

Parisitërin quëran Yosë nanamën nahuininso'

12 Ma'sha onpotopirinacohuë', inanta' noya, tënahuë. Ina sha'huichinquëma'. Tashinan pëiquë po'mopirinacohuë', ina marë' na'con na'con piyapi'sa' Yosë nanamën natanapi.

13 Ya'ipi sontaro'sa' isëquë ya'huëpisopita natanapi. “Paono co manta' onpopirinhüë', Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi,” topi. Ya'ipi piyapi'sa' ina nitotopi.

14 Tashinan pëiquë po'mopirinacohuë', chiníquën cancantërahuë. Ina natanatona', na'a imapisopita co huachi aquëtë' tē'huapihuë'. “Quisocristo catahuarincoi quiyanta',” ta'tona', chiníquën cancantapi. Chiníquën cancantatona', Yosë nanamën na'con na'con a'chinapi.

15-17 A'naquën noya nosororinaco ni'ton, noya cancantatona', a'chinapi. “Paono tashinan pëiquë ya'huëpirinhüë', Yosë nohuanton, inaquë po'mopi Quisocristo nanamën no'tëquën sha'huicaso marë',” ta'tona', noya a'chinapi. A'naquënso nipirinhüë', co nosororinacohuë'. Apiratatë pochin nitërinaco. “Quiyaso' noya noya a'chinarai,” toconatona', co noyahuë' ni'ninaco. “Paono tashinan pëiquë ya'huaso', quiyaso' a'chinpatëira, na'con na'con piyapi'sa' pa'yatatona', nataninacoi. Ina quëran Paonori apiratë pochin nicaton, aquë aquëtë' sëtarin,” topi natantërahuë.

18 Ina niponahuë', co no'huirahuë'. Co apiratatë pochin ninahuë'. A'naquën noya cancantatona', Quisocristo nanamën a'chinapi. A'naquënso' co noya cancantaponaraihuë', a'chinapi anta'. Na'con na'con piyapi'sari natanapi ni'ton, noya cancantërahuë.

19 Nani tahuëri ca marë' Yosë nontërama'. Naporahua-ton, Ispirito Santo nani tahuëri catahuarinco. Napoaton co pa'yanahuë'. Ocoiarinaco nimara. Co caso' nitotërahuë'. Yoséichin nitotërinso'. Ma'sona tëranta' onpotohuachinaco,

inanta' noya, tēnahuē. Noyasáchin Yosē yonquirinpoa'. Ina marē' noya cancantarahuē.

²⁰ Co nohuantērahuē' pi'pian tēranta' Yosē nanianta'huaso'. Inaso' noyasáchin yonquirinpoa' ni'ton, co atapanarincohuē', tēnahuē. Coisē ocoiaponco nimara. Tēpaponco nimara. Co ina nitotērahuē'. Co ina yonquirahuē'. Ocoihuachinco, chiníquēn cancantato, a'chiantarahuē a'napitanta' imacaiso marē'. Tēpahuachinaco, piyapi'sa' nicatonaco, na'con na'con Quisocristo yonquiapona', tēnahuē. Quisocristo natēca'huasoráchin yonquirahuē.

²¹ Co tēpahuachinacohuē', Quisocristo natēto noya cancantarahuē. Tēpahuachinacoso' nipirinhue', canamiatarahuē.

²² Co chiminpatohuē', Yosē nanamēn a'chiantarahuē. Ina quēran na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi. Napoaton co nitotērahuē'.

²³ ¿Ma'cha noya noya nicaya? tēnahuē yonquiato. Co caso' nitotērahuē'. A'na cancan nohuantērin chimina'huaso'. Chiminpatō, Quisocristoro'co ya'huēcontarahuē. Inaso' noya noya.

²⁴ Nipirinhue', chiminpatō, ¿incha a'chintērē'ponquēmaya? tēnahuē yonquiato. Canpita a'chinta'huanquēmaso' nohuantērahuē.

²⁵ Napoaton co tēparinacohuē', tēnahuē. Yosē nohuanton nanpihuatōso', a'chiantarahuē. Noya noya Quisocristo imacaso marē' a'chinchinquēma'. Nóya natētohuatama', noya noya cancantarama'.

²⁶ Ocoihuachinaco, nicaponquēma' pa'sarahuē. Pa'pato, capa cancantarama huachi. "Ma noyacha Quisocristoro' ni'ton, Paono a'pairin paya," tosarama'.

²⁷ Iporaso' iyaro'sa' nóya nico'. Quisocristo nanamēn yonquiato, ina pochachin cancantoco'. Yosē huēntonēnquē ya'conama' ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huērin. Nicaponquēma' pa'samarahuē. Co a'na nanitapohuē' nimara. Ina niponahuē', nani tahuēri noya nico' noya nanan natanchi. Ya'ipinquēma', iyaro'sa', imamiatoco'. Ama a'nayanquēma tēranta' nisha yonquicosohuē'. Napopináchin yonquiato, Quisocristo nanamēn a'chináco'. Inapohuatama', natantohuato, nóya cancantarahuē huachi.

²⁸ A'naquēn co Quisocristo imatonahuē', no'huiarinēnquēma', aparisitarinēnquēma'. No'huipirinēnquēmaonta', ama tē'huatocosoahuē'. Chiníquēn cancantohuatama', yonquiapi. "Ma inacha Yosē imapisopitaso paya. Yosēri catahuarin ni'ton, cha'ēsapi. Co imarēhuasopitasohuē' nipirinhue', co nicha'ēsarinpoahuē'," tosapi. Yoséichin catahuarinpoa' chiníquēn cancantacaso'.

²⁹ Yosë nosoroatonpoa', noyasáchin yonquirinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo imarëhua'. Ina quëran imarëhuaso marë' parisitarëhua'. "Ca marë' chiniquën parisitërin ni'ton, canta' imarahuëso marë' parisichi," ta'tëhua', noya cancantahua'. Inanta' Yosë nohuantërin.

³⁰ Iráca canpitataquë ya'huapo, imarahuëso marë' aparisitërinaco, ni'nama'. Ipora huanta' ina marë' parisitarahuë. Canpitanta' imaramaso marë' aparisitarinënquëma'. Niponahuë', chiniquën cancantatoma', imamiatoco'.

2

Quisocristo nonanacaso' ya'huërinso'

¹ Quisocristo achincancaninquëma'. Na'con nosororinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', catahuarinquëma'. Catahuahuachinquëma', noya ninosoroarama'.

² Napoaton ya'ipinquëma' nóya nini'toma', ya'huëco'. Noya noya ninosoroco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuë'. Napopináchin cancantoco'. Ina pochin cancantohuatama', noya noya cancantarahuë'.

³ A'naquën chiniquën nanan nohuantopi. Inasáchin yonquiatona', a'napita nocanpi. "Caso' noya noyaco," topi yonquinëna quëran. Canpitaso nipirinhüë' ama ina pochin cancantocosohuë'. A'napita noya noya ni'co'.

⁴ Ama canpitaora nohuantëramasoráchin yonquicosohuë'. A'napita nohuantërinsonata' yonquiatoma', catahuaco'.

⁵ Noya ninicatoma', Quisocristo pochachin cancantoco'.

⁶ Inaso', iráca quëran huarë' Yosë'pa' ya'huërin. Yosë chachin niponahuë',

co inaora nipa'yatacaso' yonquirinhüë'. Nosoroatonpoa', yonquirinpoa'. Inápaquë chini chiniquën nanantaponahuë', co ina na'con na'con nohuantërinhuë'.

⁷ Noya noya ya'huërinso' huëshimarahuatón, isoro'paquë o'marin.

Piyapi chachin nasitimarin. Nani mashotohuachina, co hua'an pochin chiniquën nanantacaso' nohuantërinhuë'.

Topinan piyapi pochin cancantaton, a'napita catahuacasoráchin yonquirin.

Canpoa pochachin ninin.

⁸ Isoro'paquë ya'huëhuachina, Yosëichin natërin.

Ina nohuanton, canpoa marë' chiminin.

Yosë hui'nin niponahuë', corosëquë patanantohuachinara, chiminin.

⁹ Yosëichin natërin ni'ton, inari ananpitaantarahuatón, inápaquë quëpantarin.

Inaquë chini chiniquën nanan quëtërin. Yosë nohuanton,
ya'ipiya hua'anëntarin. "Sinioro" itarëhua'.

¹⁰ Napoaton Quisocristo yonquiatona',
ya'ipi piyapi'sari isonahuatona' chinochina'.

Inápaquë ya'huërsopita, isoro'paquë ya'huërsopita,
no'paanaquë ya'huëpisopita, inapitarinta' chinochina'.

¹¹ "Quisocristoso' Yosë hui'nin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin,"
tëcapona'.

Ina quëran Tata Yosë na'con na'con yonquiarëhua huachi.

Tashi' a'pininso pochin ninëhuaso'

¹² Iráca canpitaquë ya'huapo, noya natanamaco. Noya natanatomaco, Yosë natërama'. Iporanta' iyaro'sa' nosororanguëma' ni'ton, co inatohua' ya'huaporahuë', noya noya natëco'. Ya'nan imapoma', Yosë anoyacancantërinquëma'. Napoaton noya cancantatoma', imamiatoco'. "Catahuaco Sinioro noya imainquën. Co caora nanitërahuë'," ta'toma' imamiatoco'. Ni'cona Yosë naniantotama'.

¹³ Co noyahuë' cancantatoma', co canpitaora nanitëramahuë' Yosë natëcamaso'. Nipirinhüë', Yosë nontohuatama', catahuaringuëma' nohuantacaso'. Ina quëran Yosë yanatëhuatama', inari chachin catahuaringuëma' no'tëquën natëcamaso'. Inaso' noya noya ayonquiarinquëma'.

¹⁴ Noya ninicatoma' iyaro'sa' ya'huëco'. Ama nino'huicosohuë'. Ma'sona tëranta' nipatama', noya cancantatoma', nico'.

¹⁵ Noyasáchin nico' a'napita nicatënguëma', Yosë yonqui'ina'. Ina hui'ninpita pochin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë' co Yosë nohuitatonahuë', co noyahuë' cancantopi. Nino'huipi, monshihuanacaisoráchin yonquipi, nonpinápi. Co noyahuë' yonquiatona', tashi pochin cancantopi. Canpitaso nipirinhüë', tayoraro'sa' tashi' a'pintërinso pochin piyapi'sa' catahuaco' no'tëquën yonquicaíso marë'.

¹⁶ Quisocristo nanamën chachin a'chintoco'. Ina imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, co atapanaramacohüë'. "Parisitaporahuë', co topinan quëran Yosë nanamën a'chintërahuë', noya imamiatopi," ta'to, nóya cantarahuë huachi.

¹⁷ Iráca ma'sha Yosë marë' tëpahuachina', huinonta' opotopi. Inapochachin canta' canpita noya noya imacamaso marë' tëpahuachinaconta', noya nisarín, co sëtarahuë'. A'chintëranquëma' ni'ton, noya imarama'. Napoaton noya cancantërahuë'.

¹⁸ Tëpahuachinaco, ama sëtocosohuë'. Ca pochachin noya cancantoco'.

Timotio, Ipapiroto inapita yaa'parinso'

19 Hua'qui' iyaro'sa' canpitata quëran co nanan natantërahuë' ni'ton, yonquiáranquëma'. Napoaton Timotio yaa'parahuë natantacaso marë'. Quisocristo nohuantohuachin, co hua'qui quëranhuë' a'paarahuë. Ina quëran sha'huitintahuachinco, noya cancantarahuë.

20 Inaso' na'con nosororinquëma'. Cancanën quëran huarë' yacatahuarinquëma'. Ca pochachin nosororinquëma'. Inasáchin ina pochin cancantërin.

21 A'napitaso' inahuara nohuantopisoráchin yonquipi. Co Quisocristo na'con yonquipihuë'.

22 Timotioso nipirinhüë' nohuitërama'. "Inaso' noya quëmapi," topi ya'ipi piyapi'sa'. Hui'nahuë pochin ni'ton, catahuarinco Yosë nanamën a'china'huaso marë'. Inanta' nitotërama'.

23 Ma'sona coisë onpotaponco nimara, co caso' nitotërahuë'. Nitotohuato, Timotio a'parahuë sha'huitinquëmaso marë'.

24 Yosë nohuanton, tashinan pëi quëran ocoiarinaco, topi- rahuë'. Ocoihuachinco, canta' nicaponquëma' pa'sarahuë. Co hua'qui quëranhuë' pa'sarahuë, tënahüë.

25 Iporaso nipirinhüë' Iya Ipapiroto a'patantaranquëma'. I'hua chachin a'patiramaco catahuaincoso marë'. Canqui- huachina, nóya catahuarinco. Achinicancaninco. Napo- rahuaton, inanta' Quisocristo nanamën a'chinin. Ina marë' parisitaponahuë', noya ahuantërin. Iporaso nipirinhüë' can- pitataquë pananta'in, tënahüë.

26 I'huamiáchin chiníquën caniorin, natantërama'. Nani noyatahuaton, ya'huërin'pa' yapanantarín. Yani'ninquëma'. "Caniorahuëso' natantatona', pa'yamarai'," ta'ton, manorarin. Napoaton "Noyahua'. Panantaquë' nipachin," itërahuë.

27 Tëhuëenchachin chiníquën caniorin. Pi'pishachin shichi- minin. Nipirinhüë', Yosëri nosoroaton, anoyatërin. Canta' nosoroatonco, iyahuë anoyatërinco. Ama aquëtë' sëtaca'huaso marëhuë' Yosë nohuanton, co chimininhuë'.

28 Napoaton manoton a'parahuë. Ina quënanpatama', nóya cancantarama huachi. Noya cancantohuatama', canta' noya cancantarahuë. Co huachi aquëtë' sëtarahuë'.

29-30 Canconpachin, noya cancantatoma', nontoco'. "Ma noyacha Siniro catahuarinquën ni'ton, noya huënantaran paya," itatoma', noya nontoco'. Co canpitaso' nanitëramahuë' isëquë huëcacasasó'. Napoaton ina a'patiramaco. Isëquë huëcaton, shichiminin. Chiníquën parisitërin catahuaincoso marë'. Ina pochin cancantopisopita nóya ni'co'.

3

Yosëri noya ni'ninsopita

¹ Iporaso' iyaro'sa' Quisocristo yonquiatoma', nóya cancantoco'. Iráca quëran huarë' inachachin inachachin pënénápiranquëmahuë', co amirahuë'. Naquëranhachin natantahuatama', yonquiantarama'. Ina quëran noya noya imasarama', ténahuë'.

² A'naquënso' nonpin nanan a'chinapi. "Co marca niacotohuatamahuë', co Yosë piyapinënquëma' nisaramahuë'," topi nonpinatona'. Ni'nira pochin pa'pi co noyahuë' cancantatona', napopi. Ni'cona, nonpintochinënquëma'. Inapitaso' co noyahuë' nisapi.

³ Yosë marcanën co nonënpoaquë niacotërëhuahuë'. Cancanënpoa' Yosë anoyacancantërinpoa'. Cancanënpoa quëran ina chinotarëhua'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya chinotacaso marë'. Co canpoara nanitërëhuahuë' noya cancantacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantohuachinpoa', nicha'ësarínpoa', tënëhua'. Napoaton canpoaso' Yosë piyapinënpita ninëhua'.

⁴ "Moisësë pënëntërinso' no'tëquën natërahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco," topi a'naquën. Caso nipirinhue' na'con na'con natërahuë. Ina marë' Yosë nicha'ërinpoa' naporini, ca noya noya cha'ëitohue'.

⁵ Caso' Israiro piyapico. Mincamin huënton quëmapico. Posa tahuëritahuaso', marca acotërinaco. Tatahuë, mamahuë Israiro piyapiráchin. Co nishahuë'. Israiro hua'an ya'conahuë, parisioro'sa' itopiso'. Ya'conato, ya'ipi Moisësë pënëntërinso' imarahue'.

⁶ Inasáchin imato, Quisocristo imapisopita chiníquën aparisitërahuë. "Iráca pënëntërinso' no'tëquën natërahuë," ta'to, noya piyapico, topirahuë'.

⁷ Ina marë' Yosë noya ni'sarinco, ténahuë iráca. Iporaso nipirinhue' iráca yonquirahuëso' a'porahuë Quisocristo imaca'huaso marë'.

⁸ Ina na'con na'con nohuantato, inasáchin yonquirahuë. Iráca cotioro'sa' noya ni'ninaco. Hua'ano'saquë huarë' noya ni'pirinacohue', Quisocristo imapatëra, a'porinaco. No'huipirinacohue', co ina yonquirahuë'. Iráca yonquirahuëso' amorochin nicato, co pi'pisha tëranta' nohuantërahuë'. Quisocristo nohuita'huasaráchin nohuantërahuë. Ina nohuitacaso' noya noya, ténahuë. Inasáchin hua'anëntërinco.

⁹ Quisocristoíchin imasarahue huachi. Co caora noya nicato cha'ërahuë'. Co pënëntërinso' natëto, cha'ërahuë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinco, ta'to, ina imarahue'. Imapatora, oshanëhuë inquitatonco, anoyacancantërinco.

Ina quëran Yosë catahuarinco noya nica'huaso'. Ina marë' noya ni'ninco.

¹⁰ Aquë aquëtë' Quisocristo yanohuitërahuë. Iráca nanpiantarahuatón, chini chiníquën nanantërin. Ya'ipi nanitaparín ni'tón, catahuaincoso' nohuantërahuë. Noya noya nica'huaso marë' catahuainco, tënahüë. Iráca Yosë natëton, parisitërin. Canpoa marë' chiminin. Iporaso' canta' aparisitopirinacohüë', Quisocristo pochín Yosë natëi. Chimininso pochín ya'ipi co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, noyápiachín cancanchi, tënahüë.

¹¹ Ina pochín cancantato, imamiachi a'na tahuërinta' anan-pitaantaincoso marë'.

Chini chiníquën imacaiso' ya'huërinso'

¹² Co ya'ipi cancanëhuë quëran noya noya cancan-chatërarahuë'. Ipora huanta' pi'pian pi'pian co noyahuë' yonquirahuë. Co Yosë pocháchín cancantopirahuë', Quisocristo nani acorinco ina pochín cancanta'huaso marë'. Napoaton nani tahuëri yonquiárahüë noya noya nica'huaso marë'.

¹³ Co iyaro'sa' Yosë pocháchín cancanchatërarahuë'. Nipirinhuë', inasáchín nohuantërahuë. I'hua naporahuësopita naniantërahuë. Iporaso' chiníquën Yosë imasarahüë noya noya cancanta'huaso marë'.

¹⁴ Co nisha nisha yonquirahuë'. Quëmapi'sa' nicanatona' ta'apiso pochín cancantato, Quisocristoíchin yonquiárahüë ina pochín cancanta'huaso marë'. Nani tahuëri nani tahuëri napoarahüë. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' cancontahuato, noya ni'sarinco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'tón, inápaquë quëpantarínco.

¹⁵ Ya'ipi Yosë imarëhuasopita chinoton pochín cancantohuatëhua', ina pochín yonquiarehua'. Nisha yonquiuhuatëhua', Yosë anitotarínpoa'. "Catahuaco no'tëquën yonqui'i," itohuatëhua', anitotarínpoa'.

¹⁶ Anitotohuachínpoa', ama topinan quëran natahuansohüë'. Na'con yonquia'ahua' natëcaso marë'. Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' imahua'.

¹⁷ Ya'ipinquëma' iyaro'sa' nonanco. Nicatahuaco' ca pocháchín imacamaso marë'. A'naquën nani quiya pochín cancantapi. Inapitanta' nicatoma', nonanco'.

¹⁸ A'naquënso nipirinhuë' "Yosë imarahüë," taponaraihuë', co noyahuë' cancantopi. Quisocristo oshanënpoa' inquitinpoaso marë' corosëquë chiminin. Nipirinhuë', co inapitaso' ina yonquipihuë'. Ina nanan a'chinpatora, no'huitopi. Iporanta' inapita yonquiato, chiníquën sëtato, na'nërahuë. Co inapita nonanacasó' ya'huërinhuë'.

¹⁹ Inapitaso' co Quisocristo nanamën imapihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Ina marë' tapanacaso' ya'huëpirinhuë', co tapanpihuë'. "Nohuantato, napoarahuë," toconpi. Isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquipi. A'na tahuëri pënquë parisitomiatapi.

²⁰ Canpoaso nipirinhüë', inápaquë ya'huërinso' na'con na'con yonquia'ahua'. Inatohua' ya'huëmiatarihuaso'. Sinioro Quisocristo nicha'ërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. A'na tahuëri inápa quëran o'mantararin.

²¹ Iporaso' nonënpoa' co chinirinhüë'. Yacaniorehua'. Chimincaso' ya'huërin. Nipirinhüë', Quisocristo o'mantahuachin, nonënpoa' anishatarin. Ina pochachin ya'noarihua'. Nani-taparin ni'ton, ya'ipi minsërahuaton, ananpitomiatarinpoa', noya noya acoarinpoa'.

4

Quisocristo yonquiatëhua', noya cancantërehuaso'

¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo imamiatoco'. Na'con nosororanguëma'. Ya'nipishahuë' yani'nanquëma'. Canpita yonquiatënguëma', nóya cancantërahuë. Noya imarama' ni'ton, co topinan quëran a'chintëranquëmahuë', tënhuë.

² Imo Ipotia, imo Sintiquia, inapitaso' co noya ninontopihuë', natantërahuë. Ama huachi imoyaro'sa' nino'huicosohuë'. Catonquëma chachin Quisocristo imarama' ni'ton, noya nini'toma', ya'huëco'.

³ Quëmanta' iyasha na'con catahuaranco ni'ton, inapita catahuaquë' noya ninonchina'. Cato chachin nóya sanapi'sa'. Na'con catahuarinaco Quisoso nanamën a'china'huaso marë'. Iya Crimintinta' noya catahuarinco. A'napitanta' catahuarinaco a'china'huaso marë'. Co nininënpita isëquë ninshitopirahuë', Yosëri nohuitërin. Nanpirin quiricaquë nininënpita nani ninshitërin. Inaquë ninshitohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

⁴ Nani tahuëri Quisocristo yonquiatoma', noya cancantoco'. Naquëranchin inachachin sha'huichinguëma'. Ma'sha onpoapomarahuë', noya cancantoco', tënhuë.

⁵ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noyasha nontoco'. Quisocristo ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mantararin. Ina yonquiatoma', ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'.

⁶ Ma'sha onpohuatama', ama pa'yancosohuë'. Ama nisha nisha yonquicosohuë'. Yosë nontoco' catahuainquëma'. Ma'sha pahuantohuachinguëma', nitoco'. "Ma noya catahuarancoi ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,' " itoco'.

7 Apira apira Yosë nontohuatama', asanocancanarin-quëma'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë' co sano cancantopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin pa'yanpi. Canpoaso nipirinhüë' Quisocristo imarëhua' ni'ton, ina yonquiatëhua', sano cancantarihua'.

Yonquirëhuasopita

8 Isoíchin iyaro'sa' pënënananquëma'. No'tën nanansáchin yonquico'. Noya imatona', noya nipisopita yonquico'. Ama nonpin nanano'sa' natëtocosohuë'. Noyápiachin cancantoco'. A'napita noyasáchin yonquirapico'. Noya nahuininsoráchin yonquico'. A'napita noya nipiso' yonquiatoma': "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," itoco'. Ina pochin yonquihuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

9 Na'con Yosë nanamën sha'huitëranquëma', natanama'. Ya'ipi a'chintëranquëmaso' noya natëco'. Canpitataquë ya'huapo, noya ninahuë, ni'namaco. Ca pochachin noya nico'. Noya nipatama', Yosë noya catahuarinquëma'. Ina nohuanton, noya nini'toma', ya'huarama'. Inasáchin asanocancaninpoa'.

Paono catahuapiso'

10 Canpitaso' yonquiramaco ni'ton, noya cancantërahuë. I'huamiáchin ma'sha a'patiramaco ama pahuantincoso marëhuë'. Ina marë' "Yosparinquën," itërahuë Yosë. Iráca ma'sha a'patëramaco. Ina quëran yacatahuantapiramacohuë', co insonta' huë'ninhüë' ni'ton, co nanitëramahuë'. Iporaso nipirinhüë' catahuantaramaco.

11 Co ma'sha pahuantërincooso marë' napotëranquëmahuë'. Yosë nohuanton, nani nitotërahuë ya'ipi ahuinta'huaso'. Ma'sha pahuantopirincohuënta', noya cancantërahuë.

12 Ma'sha ya'huëtohuachinco, noya ya'huërahuë. Capanta' nipachina, co ina marë' sëtërahuë'. Sacai' ahuantacaso nipirinhüë', Quisocristo catahuarinco ni'ton, noya ahuantërahuë. A'na tahuëri cosharo' ya'huërin, noya ca'nahuë. A'na tahuëriso nipirinhüë' capa ni'ton, tana natanahuë. Ma'sha ya'huëhuachina, noya cancantërahuë. Capanta' nipachina, ahuantato, noya cancantërahuë.

13 Co caora nanitapapirahuë', Quisocristo achinicananinco ni'ton, ya'ipiya nanitaparahuë. Ma'sha onpoaporahuënta', noya ahuantërahuë.

14 Inaso nipirinhüë', ma noyanquëma' canpitaso' ni'ton, catahuaramaco. Isëquë ya'huato parisitopirahuë', noya catahuaramaco.

15 Iráca Masitonia parti pacapo, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Ina marë' a'na parti yapa'patëra, canpita catahuaramaco. "Ma noya quëmaso' catahuanancoi

Quisocristo ima'huaiso,'" itatomaco, coriqui a'patëramaco. Canpitasáchin inapotëramaco.

¹⁶ Ina quëran Tisaronicaquë ya'huasoco, ma'sha pahuantohuachincora, naquë ranchin coriqui a'patantaramaco. Catoro' a'patëramaco.

¹⁷ Ina marë' noya cancantërahuë. Co coriqui quëtëramacoso marëáchin noya cancantërahuë'. Catahuaramacoso marë' Yosë'pa' canaarama' ni'ton, noya noya cancantërahuë'.

¹⁸ Iporaso' nóya i'huëretëramaco huachi. Napoaton noya ya'huarahüë. Co manta' pahuantërincohuë'. I'hua Ipapërotito huë'pachina, coriqui a'patëramaco ni'ton, ma'sha ya'huëtërinco. Ina marë' "Yosparinquëma'," itëranquëma'. Yosë nosoroatoma', a'patiramaco. Yosë chinotacaiso marë' pimóchin nininso' a'pëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Inapochachin canpitanta' coriqui a'patëramaco ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'.

¹⁹ Canpitanta' ma'sona pahuantohuachinquëma', Yosë chachin quëtërinquëma'. Ya'ipi hua'anëntaton, nanitaparin. Quisocristo imarama' ni'ton, catahuarinquëma'. Co huachi pahuantërinquëmahuë'.

²⁰ Ma noyacha Tata Yosë chinotërehuasoso paya. Ipora quëran huarë' ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Amen.

Amiconënpita yonquirinso'

²¹ Ya'ipi Quisocristo imaramasopita noya yonquiatënnquëma', saludos a'patëranquëma'. Ca'taninacosopitanta' yonquiatënnquëma', saludos a'patërinënnquëma'.

²² Ya'ipi Yosë imapisopita isëquë ya'huëpiso' saludos a'patërinënnquëma'. Copirno inpriatonënpitanta' na'con yonquiatënnquëma', saludos a'patërinënnquëma'.

²³ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corosasëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'.

² Ya'ipi imaramasopita Corosasëquë ya'huaramaso', ninshitaranquëma'. Canpitanta' Quisocristo imamiatarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ina imarama' ni'ton, iyahuëi pochin ni'nainquëma'. Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Imapisopita marë' Yosë nontërinso'

³⁻⁴ Canpita yonquihuatëinquëmara, na'con Yosë nontarai. Inaso' Siniro Quisocristo pa'pin. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanta' nosororama', natantërai. Ina natantatoi, noya cancantërai. “Noya imarinëinquën ni'ton, ‘Yosparinquën Siniro,’” itërai.

⁵ Iráca noya nanan natanama'. “Oshanënpoa' inquitatonpoa', Quisocristo anoyacancantërinpoa',” itohuachinëinquëma', no'tëquën a'chintërinëinquëma'. A'chintohuachinëinquëma', natërama'. “A'na tahuëri Yosë'pa' noya ananpitaantaripoa',” ta'toma', Quisocristo imarama'. Ina imatoma', ina tahuëri ninarama'.

⁶ Noya nanan chachin ya'ipi parti a'chinapi. A'na parti a'na parti piyapi'sa' natëtatona', noya imasapi. Canpitanta' noya imasarama'. Ya'nan natantapoma', natërama'. “Yosë nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ësaripoa',” itërinëinquëma'. Napotohuachinëinquëmara, “No'tëquën sha'huitërinpoa',” ta'toma', natërama'.

⁷ Ipapërasë a'chintërinquëma', inaro'coi nóya ninosororaiso'. Quiya pochachin natëton, Quisocristo nanamën a'chinarin. Co quiyaso' nanitëraihuë' canpitataquë paca'huaiso' ni'ton, ina a'parahuë a'chintinquëmaso marë'. Co chirorinhuë' a'chinacaso'.

⁸ Ina sha'huitiirincoi. “Ispirito Santori catahuarin ni'ton, noya ninosoroapi,” itiirincoi.

⁹ Naporo quëran huarë' canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontërai. Nani tahuëriya nontatoi, itërai: “Quëmaso' Siniro tëhuëchachin anitotërancoi no'tëquën natëca'huainquënso marë'. Corosasëquë imarinënsopita na'con catahuaquë'.

Ya'ipi nohuantëranso' anitotëquë'. Ispirito Santori catahuain no'tëquën yonqui'ina'.

¹⁰ Catahuaquë' Siniro quëma nohuantëranso chachin ni'ina'. Inapohuachina', noya noya ni'saran. Catahuaquë' noyasáchin niina'. Na'con na'con nohuichinënquën.

¹¹ Quëmaso', Siniro, chini chiníquën nanantëran ni'ton, catahuaquë' chiníquën cancanchina'. Ma'sha onpohuachina', catahuaquë' noya cancantatona', ahuanchina'. A'napitari aparisitohuachina', catahuaquë' ama no'huiinasohuë'," itërai, Yosë nontatoi.

¹² Nani anoyacancantohuachinpoara, huëntonëncuë chachin aya'coninpoa'. Hui'ninpita pochin ni'sarinpoa'. Iporaso' ina catahuahuachinpoa', tahuëri pochin cancantarihua'. Naporahuatëhua', ya'huërinquë chachin ya'huëcontarihua'. Ina marë' noya cancantatëhua' "Yosparinquën Siniro," itarihua'.

¹³ Iráca sopai camairinpoa'. Ina natëtëhua', tashi pochin cancantopirëhuahuë', nani Yosë nicha'ërinpoa'. Co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nohuanton, hui'nin hua'anëntërinpoa'. Hui'nin na'con nosoropirinhuë', isoro'paquë a'paimarin.

¹⁴ Ina chiminin ni'ton, nicha'ërinpoa'. Oshanënpoa' inquitërinpoa huachi.

Quisocristo chiminaton, nanan anoyatërinpoaso'

¹⁵ Tata Yosëso' co quënanëhuë'. Nipirinhuë', hui'nin isoro'paquë o'maton, pa'pin anohuitërinpoa'. Inanta' Yosë chachin ni'ton, nóya anohuitërinpoa'. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', hui'nionta' inápaquë ya'huërin.

¹⁶ Yosë nohuanton, inarë chachin ya'ipi ma'sha ninin. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, inapita acorin. A'naquën quënanë'. A'naquënso co quënanëhuë'. Anquëniro'sa', inápaquë chiníquën nanantërinso'pita, nisha nisha nininsopita, inapitanta' ninin. Quisocristoíchin chinotacaiso marë' ya'ipiya ya'huërin. Ina marë' acorin.

¹⁷ Co'huara ma'sha ya'huëyátërasohuë', Quisocristo ya'huërin. Ina nohuanton, piyapi'sa', ma'sharo'sa', ya'ipiya ya'huëra'pi. Ipora huanta' co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'. Ya'ipi ma'sharë'quënpoa chachin ta'huanchitërihuahuë'.

¹⁸ Ya'ipi imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. Inaora nonën pochachin Quisocristo ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, hua'anëntërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanpiantarin. Napoaton ya'ipinpoa' inasáchin natëcaso' ya'huërin huachi.

19 Quisocristoso' Yosë hui'nin ni'ton, Yosë chachin anta'. Co pi'pisha tēranta' pahuantērinhuë' pa'pin pochin nicacaso'. Tata Yosë nohuanton, naporin.

20 Iráca oshahuanēhua' ni'ton, ya'ipinpoa' Yosë inimicotopirēhuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Isoro'paquë ya'huērinsopita, inápaquë ya'huērinsopita, ya'ipiya nohuantērin anoyatacaso'. Canpoa marë' huënainēn pa'nin. Corosëquë chiminin ni'ton, co huachi Yosë inimicotacaso' ya'huērinhue'.

21 Iráca canpitaso' co Yosë yonquiramahue'. Co noyahuë' cancantatoma', Yosë inimicotērama'. Co noyahuë' ninama'.

22 Iporaso nipirinhue' nanan anoyatērinquēma'. Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Corosëquë chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Nanan anoyatatonpoa', anoyacancantērinpoa'. Noyápiachin cancan quētērinpoa'. O'mantahuachin, co ana'intarinpoahuë'. Noya cancantacaso marë' nanan anoyatērinpoa'.

23 Imamiatohuatama', Yosë noya ni'sarinquēma huachi. Noya nanan natanama'. "Nicha'ēsarinpoa'," ta'toma', natērama huachi. Natēmiatoco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohue'. Ama pi'pian tēranta' a'pocosohue'. Ya'ipi parti noya nanan chachin a'chinapi. Inachachin canta' a'chinarahuë.

Imapisopita catahuacaso marë' Yosëri acorinso'

24 Imarēhuasopita marë' Quisocristo chiniquēn parisitērin. Parisitaton, huēntonēnquë aya'coninpoa'. Ina quēran imarēhuasopitanta' parisitacaso' ya'huērin a'napitanta' imacaiso marë'. Napoaton ipora canta' parisitarahuë canpitanta' imacamaso marë'. Parisitaporahuë', noya cancantērahuë.

25 Yosë acorinco imapisopita catahua'huaso marë'. Canpitanta' a'chintaranquēma'. Ya'ipi nanamēn a'china'huaso marë' acorinco.

26 Iráca iso nanan co nitotopihuë'. Iporaso nipirinhue' imarēhuasopita anitotērinpoa'. Yonquirinso chachin anitotērinpoa'.

27 "Quisocristo chachin aya'coancantaranquēma'," itērinpoa'. Canpitanta' nisha piyapinquēma' nipiramahuë', ya'coancantērinquēma'. Ya'ipinpoa' ya'coancantērinpoa' ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huēcontarihua'. Iráca co manta' ina nitotopirinhue', nani anitotērinpoa huachi. Quisocristo nohuitatēhua', ina ninarēhua'. Ma noyacha Tata Yosëso' yonquirinpoa paya, tēnhue'.

28 Napoaton Quisocristo nanamēn a'chinárai. Ya'ipi piyapi pēnénárai. Noya yonquiatoi, a'chintarai Quisocristo imacaiso marë'. Ina imapatama', noya noya cancantarama'.

29 Ina marè' pa'sápato, a'chinárahüë. Quisocristo chachin catahuarinco. Achinicancaninco ni'ton, chiníquën cancantato a'chinárahüë.

2

1 Na'con iyaro'sa' yonquiranquëma'. Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' yonquirahuë. Na'aquëma' inatohua' ya'huëramasopita co nohuitaponquëmarahuë', na'con yonquiranquëma'. Co pi'pisha tēranta' nohuantērahüë' nisha cancantacamaso'. Napoaton ninshitaranquëma'.

2 Ya'ipinquëma' yonquiatēnquëma', Yosë nontárahüë. "Catahuaquë' Siniro chiníquën cancanchina'. Noya ninosoro'ina'. Ina quëran a'na huëntoínchin pochin nisapi. Ma noyacha quëmaso' yonquirancoi paya. Catahuaquë' quëma nanamën noya yonqui'ina'. Quisocristo chachin nohuichina'. Iracaso' co piyapi'sari nohuitopirinahuë'. Iporaso nipirinhüë' anohuitērancoi. Ina nohuitatoi, tēhuēnchachin noya cancantarai," itērahüë, Yosë nontato.

3 Quisocristo ya'ipi nitotērin. No'tēquën yonquirin. Inasáchin catahuarinpoa' no'tēquën yonquicaso'. Ina na'con yonquihuatēhua', noya noya nitotarihua'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', Yosë anitotērinpoa' Quisocristo pochin yonquicaso marè'.

4 A'naquënso nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ama Quisocristoíchin yonquicamaso marēhuë' noyásha nontarinēnquëma'. Ni'cona nonpintochinēnquëma'.

5 Co canpitataquë ya'huaporahuë', nosoroatēnquëma', nani tahuëri yonquiranquëma'. Noya nini'toma', ya'huarama'. Co nisha nisha yonquiramahuë'. Ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo natērama'. Ina marè' nóya cancantērahüë.

Quisocristo nicha'ërinpoaso'

6 Ya'nan imapoma', Quisocristo anoyacancantērinquëma'. Inasáchin hua'anētērinquëma'. Iporahuanta' inasáchin natētoma', imamiatoco'.

7 Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, itën acopo' no'paquë pa'pachina, noya huanirin. Inapochachin canpitanta' Quisocristo noya chinpitoco'. Inasáchin yonquico' achinicancainquëma'. Nani iyasha no'tēquën a'chintērinquëma' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo natēco'. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'toma', nani tahuëri "Yosparinquën Siniro," itoco'.

8 A'naquënso nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ni'cona osahuëran anishacancantochinquëma'. Nonpin nanan inahuara yonquipiso' a'chinapi. Piyapi'sa' yonquipisoráchin imasapi. Quisocristo a'chininso' co imapihuë'. Nisha nisha isoro'paquë chiníquën nanantopisopita yonquiatona', nisha

pënëntapi. Yaocoirinënquëma'. Canpitaso nipirinhüë' ama inapita natëcosohüë'.

⁹ Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin. Piyapi chachin niponahuë', Yosë chachin ninin anta'. Co manta' pahuantërinhuë' Yosë pochin nicacaso'.

¹⁰ Canpoanta' ina imapatëhua', co manta' pahuantarinpoahuë' noya noya cancantacaso marë'. Yosë chachin nohuitarëhua'. Hua'ano'sa', anquëniro'sa', sopairo'sa', inapita chiníquën nanantopirinahuë', Quisocristoso' chini chiníquën nanantërin. Co ina nohuantohuachinhüë', co manta' nani-tapihuë' nicacaiso'.

¹¹ Iráca Yosë chinotopisopita marca niacotopi. Iporaso nipirinhüë' Quisocristo imapatëhua', nisha acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahuë'. Cancanënpoa' anoyatërinpoa'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa' ni'ton, nóya cancantarihua'.

¹² Aporihuanpatëhua', Quisocristo pochin ninëhua'. Chimpachina, pa'pitopirinahuë'. Yosë nohuanton, nanpiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarihua'. Ina quëran Quisocristo nanpiantarinso pochin ninëhua'. "Yosë ya'ípiya nanitaparin," topatëhua', catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'.

¹³ Iráca canpitaso' oshahuanatoma', chimipi pochin ni-nama'. Co noyahuë' nicacasaráchin yonquirama'. Co Yosë piyapinënpita ninamahuë'. Iporaso nipirinhüë' Quisocristo imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Oshanëma' inquitatëinquëma', nanpiantarinso pochin ni'ninquëma'.

¹⁴ Iráca Moisësë pënëntërin nani ma'sha natëcaso marë'. Co inquënpoa tëranta' nanitaparëhuahuë' ya'ípi natëcaso' ni'ton, oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso nipirinhüë', Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'.

¹⁵ Quisocristoso' chini chiníquën nanantërin. Corosëquë chiminaton, ya'ípi sopai hua'ano'sa', sopairo'sa', inapita a'ninquëchin minsërahuaton, atapanin. Co huachi inapita nanitapihuë' sha'huirapiinpoaso'.

Inápaquë ya'huërin sopita yonquicaso' ya'huërin

¹⁶ Napoaton nisha pënënpachinënquëma', ama natëcosohüë'. "Nani ma'sha ca'patëhua', o'opatëhua', oshahuanarëhua'," topi a'naquën. Nani sahuato tahuëri chinotopi. Nani yoquia'huaraiquë chinotopi. Nisha nisha niyontopiso tahuëri'sa' na'huëpi. "Co quiya pochin nipatamahuë', co no'tëquën imaramahuë'," itarinënquëma'. Nipirinhüë', ama inapitaso' natëcosohüë'.

17 Iráca Yosë ina pochin pënënin. Quisocristo o'maquë huarë' napopirihuë'. Iporaso' nani o'marin ni'ton, co huachi inapita nohuantërëhuahuë'. Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin.

18 Nisha a'china'piro'saso nipirihuë' taponá: "Quiyaso' anquëniro'sa' chinotërai. Hua'narëso pochin quënanai. Co canpitaso' quiya pochin nipatamahuë', co noya cancantaramahuë'," itohuachinënquëma', ama pi'pisha tëranta' natëtocosohuë'. Inapitaso' nonpinatona', "Nani ma'sha Yosë anitotërincoi ni'ton, noya noyacoí," topirihuë', inahuara yonquinëna quëran napopi.

19 Inapitaso' co tëhuënhachin Quisocristo imapihuë'. Inasáchin motënpoa' pochin nicaton, hua'anëntarinpoa'. Ni'co'. Nonënpoa' nisha nisha ya'huëtërin. Motënpoari ya'ipi camairin noya sacatacaiso marë'. Inapochachin imarëhuasopitanta' Quisocristoíchin noya camairinpoa'. Achiniriripoa' so'sorëso pochin nicacaso marë'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin.

20-21 Iráca Quisocristo chiminin. Canpitanta' ina imapatama', inarë'quëma' chiminamaso pochin ninama' ni'ton, co huachi a'napita pochin nisha nisha chiníquën nanantopisopita imaramahuë'. Inapitaso' inahuara yonquinëna quëran nisha a'chinpi. "Nani ma'sha natëhuatoí, cha'ësarai," ta'tona', "Ama ina ca'cosohuë. Ama pi'nicosohuë'. Ama së'huayátëracosohuë'," itarinënquëma'. ¿Ma'marëta' ipora huanta' ina natëcamaso' yonquirama'? tënahuë yonquiato.

22 Co ina pochin Yosë pënëninpoahuë'. Cosharo', ma'sha, inapitaso' co ya'huëmiatërinhuë'. A'na tahuëri ta'huantarín ni'ton, co inapitaso' aquëtë' Yosë yonquirinhuë'. Piyapi'sa' inahuara yonquinëna quëran ina pochin nipënëmpi.

23 Ina pochin nipënënpachina', yonquínahuan pochin ya'nopirihuë'. "Ma'sha a'porahuatoí, parisitërai. Parisitopirihuë', ahuantërai. Ina marë' Yosë noya noya ni'nincoí," topirihuë', co no'tëquën yonquipihuë'. Ina pochin nipirihuënta', co pi'pian tëranta' nanitopihuë' co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso'.

3

1 Quisocristo chiminpachina, Yosëri ananpitaantarín. Canpitanta' imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. Napoaton Quisocristo yonquirinso chachin nohuantoco'. Nani tahuëri yonquiráco' ina pochin cancantacamaso marë'. Inaso' inápaquë ya'huërarín. Yosë inchinan quëran huënsëaton, ina pochachin chini chiníquën nanantarín.

² Ama ma'sharáchin yonquicosohuë'. Yosë'pa' ya'huërsopita yonquiráco'.

³ Ni'co'. Chimipiso' co huachi isoro'pa' yonquirinhuë'. Inapochachin canpitanta' Quisocristorë'quëma' chiminamaso pochin cancantatoma', co ma'sharáchin yonquiaramahuë'. A'na tahuëri huachi Quisocristorë'quënpoa' Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'.

⁴ Quisocristo chachin ya'coancantërinpoa' Yosë yonquicaso marë'. A'na tahuëri o'mantahuachin, noya noya ya'noarin. Naporo' inarë'quënpoa' ya'huërarihua' ni'ton, canpoanta' noya noya acoarinpoa'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', noyápiachin cancantahua'

⁵ Napoaton pi'pian tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', a'naroáchin naniantoco'. Ama monshihuancosohuë'. Ama taparo' yonquicosohuë'. Ama a'na sanapi së'huacamaso' yonquicosohuë'. Ama a'na quëmapi sa'in noyapacosohuë'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohuë'. A'naquënso' ma'sha na'con nohuantatona', mamanshi moshapiso pochin niconpi.

⁶ Ina pochin nipisopita co natëpihuë'. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin.

⁷ Iráca canpitanta' co noyahuë' cancantatoma', co noyahuë' ninama'.

⁸ Iporaso nipirinhüë' isopitanta' co noyahuë' cancantatoma' naporamasopita a'poco'. Ama no'huitocosohuë'. Ama no'huito canainquëmasohuë'. Ama piyapi naponin yonquirapicosohuë'. Ama yanpitocosohuë'. Ama taparo' noncosohuë'.

⁹ Ama ninonpintocosohuë'. Co noyahuë' yonquiramaspita nani a'porama' ni'ton, co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Mocarinsó' të'yatërëso pochin iráca naporamasopita a'poatoma', naniantomiato'.

¹⁰ Nasha a'morëso pochin nasha cancan manama'. Yosë nininpoa' ni'ton, nani tahuëriya catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Ina quëran noya noya ina nohuitarama'. Ina marë' nasha cancan quëtërinquëma'.

¹¹ Quisocristo imapatëhua', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquën cotioro'sa', a'naquënso nipirinhüë' cricoro'sa'. A'naquën marca niacotopiso', a'naquënso nipirinhüë' co niacotopihuë'. A'naquën nisha piyapi'sa', a'naquënta' quëmaro'sa'. A'naquën patron piyapinënpita, a'naquënso nipirinhüë' inahuara marë' sacatopi. Nisha nisha nicarihuarahüë', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin. Ina imapatëhua', ya'ipinpoa' ya'coancantërinpoa'. Co manta' pahuantarinpoahuë' noya cancantacaso marë'.

¹² Yosë nosoroatonpoa', huayoninpoa' noya nicacaso marë'. Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noya nontoco'. Nasha a'morëso pochin noyápiachin cancantoco'. Ama nocantocosohuë'. Nani tahuëriya yonquico' a'napita catahuacaso marë'. Sano nicatoma', noya nontoco'. Ma'sha onpoapomarahuë', ahuantoco'.

¹³ Ama yai'huërëtosohuë'. A'napita no'huihuachinquëma', nanan anoyatoco'. Ma'sha onpotopirinquëmaonta', naniantoco'. Siniro oshanëma' nani inquitërinquëma'. Ina nonanatoma', canpitanta' nanan anoyatoco'.

¹⁴ Nóya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Noya ninosorohuatëhua', noya noya nisarëhua'. Inapohuatëhua', tëhuëchachin nóya cancantarihua'.

¹⁵ Quisocristoíchin asanocancaninpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya ninicatëhua', ya'huarëhua'. Ina marë' a'na huënton pochin Yosë acorinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi pa'yanarihuahuë'. Napoaton inasáchin yonquico' asanocancainquëma'. Nani tahuëri: "Yosparinquën Siniro," itoco'.

¹⁶ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquiráco'. Na'con ina yonquico'. Noya nitotatoma', nia'chintoco', nipënëncó'. Yosë cantanën nisha nisha nininsopita cantaco'. Sarmo quirica nontatoma', inanta' cantaco'. Canpitaora yonquinëma quëraonta' ocoirahuatoma', cantaco': "Ma noyanquëncha Tata ni'ton, catahuancoi paya," itatoma', cancanëma quëran huarë' cantaco'.

¹⁷ Ma'sona tëranta' yanipatama', Siniro Quisoso yonquiatoma', nico'. Ina yonquiatoma', noya nonco'. Quisoso catahuarinquëma' ni'ton, "Yosparinquën," Tata Yosë itoco'.

Sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa', inapita pënëninso'

¹⁸ Canpitaso' imoyaro'sa', so'yama' natëco'. Siniro Quisocristo imarama' ni'ton, natëcaso' ya'huërin.

¹⁹ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroco'. Ama no'huicosohuë'. Sanoanan quëran nontoco'.

²⁰ Hua'huaro'santa' pa'pina' natëina'. A'shinanta' natëina'. Ya'ipi pënënpiso' natëina'. Inapohuachina, Sinirori noya ni'sarin.

²¹ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' sanoanan quëran pënëncó'. Apira apira no'huihuatama', co huachi nohuantapihuë' natëcaiso'. "Natëpirahuë', no'huiárinco," ta'tona', co huachi natërapihuë'.

²² Patron marë' sacatohuatama', noya natëco'. Ama nonpintocosohuë'. Co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco'. Co patronachin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sinirota' ni'sarinquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi cancanëma quëran natëco'.

23 Ma'sona tēranta' nipatama', noya nico'. Co piyapi marēáchin sacatēramahuē'. Yosē imarama' ni'ton, ina marē' sacataramaso pochin cancantatoma', nóya sacatoco'.

24 Inaso' no'tēquēn acanaarinpoa'. Inápaquē noya noya acoarinpoa'. Quisocristo tēhuēnchinsó' hua'anēntērinpoa'. Napoaton noya natēco'.

25 Yosēso' ya'ipinpoa' napopináchin ni'ninpoa'. Noya nipatēhua', acanaarinpoa'. Co'so' noya nipatēhuahuē', ana'intarinpoa'.

4

1 A'naquēma' patronquēma' ninamaso'. Piyapinēmapita nosoroatoma', no'tēquēn pahuērēco'. Ama topinan quēran ana'intocosohuē'. Canpitanta' hua'anēma' ya'huētērinquēma'. Yosē inápaquē ya'huaponahuē', ya'ipinpoa' hua'anēntērinpoa'.

Piquēran huarē' pēnētērinso'

2 Nani tahuēri Yosē nontoco'. Ama amiatomahuē', nontáco'. Ama topinan nontocosohuē'. Ya'ipi cancanēma quēran huarē' noya yonquiatoma', nontoco'. "Yosparinquēn Siniro," itoco'.

3 Quiya marēnta' Yosē nontoco'. Pa'sápato, Quisocristo nanamēn a'chinpirahuē'. Ina marē' tashinan pēiquē po'morinaco. Na'a piyapi'sa' co nanamēn nitochátērapihuē'. Inahuanta' nitochina'. Napoaton Yosē nontohuatama', quiya marēnta' nontoco' catahuaincoi a'chintohuatoira, Yosē nanamēn nohuanchina'.

4 Yosē nontoco' noya a'chinchí no'tēquēn nitotacaiso marē'. Ina pochin a'china'huaso' ya'huērin.

5 Co imarinsopitasohuē' huē'pachina', noya nontoco'. Ama tapanatomahuē', noya a'chintoco'. Onpopionta' noya nanan sha'huitoco'.

6 Noya yonquiatoma', sanoanan quēran pēnētoco' noya natainēnquēma'. Yashin yashin nontoco'. A'naya a'naya natanpachinquēma', noyasha a'panico'. Ina pochin nontacaso marē' na'con yonquico'.

Nipayarinsopita napopiso'

7 Iya Tiquico a'pataranquēma'. Inaso' nóya ni'nahuē. Iyahuē pochachin nosororahuē. Noya catahuarinco. Inanta' Siniro natēton, noya nanan a'chinarin. Onpopinsona ya'huērahuēso' sha'huitarinquēma'.

8 Canpitanta' onporaisona nitotacamaso marē' a'pataranquēma'. Achinicancainquēmaso marēnta' a'pataranquēma'.

9 Iya Onisimonta' pa'sarin, canpitataquē ya'huērinso'. Inanta' iyahuē pochin nosororahuē. Yosē natēton, noya

imarin. Inapita canconpachina', ya'ipi isëquë ya'huëraisopita ma'sona onporaiso' sha'huitarinënquëma'.

¹⁰ Aristarconta' isëquë ya'huërarin. Quisocristo imarinso marë' tashinan pëiquë po'mopi anta'. Inanta' yonquiarinquëma', saludos a'patarinquëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' Pirnapi quëmopinën. Canpitataquë pa'pachin, noya nontatoma', catahuaco' ténahuë. Nani ina sha'huitëranquëma'.

¹¹ Quisoso Costo itopisonta' yonquiatënquëma', saludos a'patarinquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa' niponaraihuë', Quisocristo imasapi. Ca pochin a'chinapi a'napitanta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina marë' nóya cancantërahuë. Inapitaso' achinicancaninaco. A'napita co-tioro'saso nipirinhüë' co catahuarinacohüë'.

¹² Ipapërasënta' canpitataquë ya'huërinso' saludos a'patarinquëma'. Inanta' Quisocristo natëton, noya nanan a'chinarin. Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontárin. "Catahuaquë' Siniro ya'ipi nohuantëranso' nitochina'. Noya nitotatona' imamiachinën," itárin.

¹³ Na'con yonquirinquëma'. Co chirorinhüë' Yosë nontacaso'. Naotisiaquë, Iraporisëquë inaquëpita ya'huëpisopitanta' yonquiaton, Yosë nontárin. Noya Yosë marë' sacatarin. Cari ni'nahuë.

¹⁴ Nocasënta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' notoro. Inanta' iyahuë pochin nosororahuë. Timasënta' inapochachin yonquirinquëma'.

¹⁵ Imapisopita Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë. Ninpanta' yonquirahuë. Ina pëinënquë Quisocristo imapisopita niyontonpi. Inapitanta' saludos a'patarahuë.

¹⁶ Iso quirica nontoco' ya'ipi imapisopita nataina'. Nani nontohuatama', Naotisiaquë a'patoco' imapisopita nonchina'. Inapitanta' nisha ninshitato, a'patërahuë. Ina quiricanta' canpitari nontoco'.

¹⁷ Arquivo sha'huitoco': "Ama chirotonhuë', ya'ipi Siniro camairinquënso' natëquë'," itoco'.

¹⁸ Ca Paonoco na'con yonquiatënquëma', saludos a'pataranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchín ninshitaranquëma'. Tashinan pëiquë ya'huërahuë. Ama naniantocosohüë'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaranquëma'. Siri-pano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Tata Yosë chinotatoma', Siniro Quisocriso imarama'. Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocrisonta' inapochachin catahuainquëma', tënahüë.

Cancanëna quëran huarë' imapiso'

²⁻³ Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai. Tata Yosë natëtoma', noya ninama'. Ninosoroatoma', na'con nicatahuarama'. "Siniro Quisocriso co onporonta' naniantarinpoahuë'. Inasáchin ninarëhua'," ta'toma', chiniquën cancantërama'. Napoaton yonquiatëinquëma', Tata Yosë nontërai: "Ma noya Tata catahuaran ni'ton, cancanëna quëran huarë' imasarinëinquën. Ina marë' 'Yosparinquën,' itërainquën," itërai Yosë nontatoti.

⁴ Tata Yosë na'con nosororinquëma', iyaro'sa'. Nani huayoninquëma' huëntonëinquë ya'conacaso marë'. Nani ina nitotërai.

⁵ Quisocriso nanamën a'chintohuatëinquëmara, co topinan quëran a'chintërainquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarincoi a'china'huaiso'. Canpitanta' catahuarinquëma' noya natanacamaso marë'. "No'tëquën nontërinpoa'," ta'toma', ya'ipi cancanëna quëran natërama'. Ina nicatoti: "Tëhuëchachin Yosëri huëntonëinquë aya'conin," tënai. Canpitataquë ya'huapoi, noya imarai canpitanta' noya imacamaso marë'.

⁶ Ina marë' aparisitopirinacoihuë', noya cancantërai. Canpitanta' Yosë nanamën noya natanama'. Imaramaso marë' aparisitopirinëinquëmahuë', Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, noya cancantërama'. Quiya pochin cancantatoma', chiniquën cancantërama'. Nonanpatamacoi, Quisocriso chachin nonanarama'.

⁷ Parisitapomarahüë', co a'poramahuë'. Noya imarama' ni'ton, a'napita imapisopitanta' natantopi. "¡Ma noyacha inapitaso' imapi paya! Ina pochin Quisocriso imacaso' ya'huërin," topi. Ya'ipi Masitonia parti, Acaya parti, inaquëpita napopi.

⁸ Noya imarama' ni'ton, ya'ipi inaquë ya'huëpisopita nicatënënguëma', yonquipi. Naporahuaton, ya'ipi ina parti nahuinin. Co quiyari sha'huitopiraihuë', ya'ipiya nitotopi.

⁹ Inapita chachin canpita naporamaso' sha'huiantapi: "Paono ni'quihuachincoira, noya a'chintërincoi. Noya natana-toi, a'naroáchin natërai. Mamanshi a'porahuatoi, Tata Yosëichin chinotërai. Ina imarai huachi. Yosëso' nanpirárin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin.

¹⁰ Ina chinotatoi, hui'nin chachin ninarai. Canpoa marë' Quisocristo chiminin. Ina quëran Yosëri ananpitaantarín. A'na tahuëri inápa quëran o'mantahuachin, nicha'ësarinpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë', Tata Yosëri no'huiton ana'intarin huachi, tënama', topi, natantërai.

2

Paonori noya a'chintërinso'

¹ Canpitataquë ya'huapoi iyaro'sa', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', nitotërama'.

² Piriposëquë a'chinapiraihuë', no'huitonacoi, chiníquën aparisitërinacoi. Inapotopirinacoihuë', canpitataquë canconpatëira, co të'huaraihuë'. "Yosë catahuarincoi," ta'toi, Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. A'napita no'huipirinacoihuë', chiníquën cancantatoi, pënërainquëma'.

³ Co nonpin nanan a'chintërainquëmahuë'. Co nisha nisha nicacaso marë' a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pian tëranta' non-pintërainquëmahuë'.

⁴ Yosë chachin acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. "No'tëquën a'chinapona'," ta'ton, a'parincoi. Napoaton co piyapi'sa' noya nicainacoiso marë' a'chinaihuë'. Yosë noya nicainacoiso marë' a'chinárai. Ya'ipi yonquirëhuasopita nitotërin. Ma'marësona sacatërehuasonta' nitotërin.

⁵ Co noyasha nonatoi, yanonpintërainquëmahuë'. Co canaca'huaiso marë' napotërainquëmahuë'. Yosë ni'sárincoi, no'tëquën nontërainquëma'.

⁶ Co piyapi'sa' noya nicainacoiso' yonquiatoi a'chinaihuë'.

⁷ Quisocristo a'parincoi ni'ton, chiníquën nanan quëtërincoi. Napoaponahuë', co chiníquën nontërainquëmahuë'. Co inso tëranta' hua'an pochin camairaihuë' natëinacoiso marë'. Sanoanan quëran nontërainquëma'. Sanapi hua'huinpita nosoroaton, noya nocomarinso pochin quiyarimanta' ni'nainquëma'.

⁸ Na'con nosoroatëinquëma', Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Ina marë' parisitopiraihuë', co ina yonquiraihuë'. Ya'ipi cancanëhuëi quëran nosororainquëma' ni'ton, na'con catahuarainquëma'.

9 Canpitataquë ya'huasocoi, chiníquën sacatatoi, a'chintërainquëma'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'sha ma'paca'huainquëmaso marëhuë'. Quiyaora sacatonëhuëi quëran coshatërai. Naporahuatoi, Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Co ina naniantëramahuë', tënhuë'.

10 No'tëquën Yosë natëtoi, noyasáchin ninai. Co manta' onpotërainquëmahuë'. Ya'ipi imaramasopita ni'namacoi. Yosënta' ni'nincoi.

11 Ya'ipinquëma' pënërainquëma', nitotërama'. A'naya a'nayanquëma' nontërainquëma' noya imacamaso marë'. Quëmapi hui'ninpita a'chintërainso pochin a'chintërainquëma'.

12 Achinicanainquëma'. "Yosë imarama' ni'ton, noyasáchin nico' Yosë noya ni'inquëma'," itërainquëma'. Ina acoringuëma' hua'anëntërinquë ya'conacamaso'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantahuachinquëma', noya noya ya'huëcontarama'.

13 Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, noya natanama'. "Co piyapi yonquirinso' a'chintërainpoahuë'. Yosë nanamën chachin a'chintërainpoa'," tënama'. Tëhuëenchachin Yosë nanamën ni'ton, ina natëhuatama', nanamën quëran anoyacancantarinquëma'. Ina marë' nani tahuëri "Yosparinquën," itërai Yosë.

14 Iráca Cotia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imatona', natëpi. A'napita cotioro'sariso nìpirinhuë', no'huitona' chiníquën aparisitopi. Iporaso' iyaro'sa' canpitanta' parisitërama'. Ya'huëhuano'sa' inapochachin aparisitarinëinquëma'.

15 Iráca cotioro'sari pënëntona'piro'sa' no'huitona', tëpapi. Ina quëran Siniro Quisocristo chachin o'mahuachina, inanta' tēpaantapi. Quiyanta' aparisitatonacoi, a'parinacoi. Napopiso marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. Tëhuëenchachin co ya'ipi piyapi'sa' nosoropihuë'.

16 Nisha piyapi'sa' cha'ëcaiso marë' yaa'chintopiraihuë', cotioro'saso' co nohuantopihuë'. "Ama a'chintocoso'huë'," ta'tona', no'huirinacoi. Ina marë' aquë aquëtë' oshahuanpi. Napoaton Yosëri chiníquën no'huirin. No'tëquën ana'intarin huachi.

Paonori nicapon yapaantarinso'

17 Hua'quimiáchin iyaro'sa' co ni'pirainquëmahuë', co naniantërainquëmahuë'. Yonquiatëinquëma', na'con nohuantërai nica'huainquëmaso'.

18 Canpitataquë yapa'piraihuë', ipora huanta' co nanitëraihuë'. Ca Paonoco cararo' yapa'pirahuë', Satanasë ya'copirincó ni'ton, co nanitërahuë' paca'huaso'.

19 Na'con yonquiatëinquëma', nóya cancantërai. ¿Ma'marë chachinta' ina pochin cancantërai? Imarama' ni'ton, Yosë ya'huërin'pa' canpitanta' pa'sarama', tënai. A'na tahuëri Sinioro Quisocriso o'mantararin. Naporo': "Quiyari a'chintërai ni'ton, imapi," ta'toi, noya cancantarai.

20 Tëhuënhachin noya imarama': "¡Ma noyacha Yosë catahuarinquëma paya!" ta'toi, capa cancantërai.

3

1 Hua'qui' co ni'nainquëmahuë'. Co nanan tëranta' natantëraihuë'. Napoaton co huachi ahuantatoihuë', "Quiyaora Atinasëquë quëparichii," ta'toi,

2 Timotio a'patërainquëma' nitotacaso marë'. Inanta' noya imarin. Yosëri acorin Quisocriso nanamën a'chinacaso marë'. Achinicancainquëmaso marë' a'patërainquëma'.

3 Canpitanta' parisitapiramahuë', co nohuantëraihuë' nisha nisha yonquicamaso'. Co ina marë' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Quisocriso imapatëhuara, aparisitërinënpoa'. Yosë nohuanton, ina marë' parisitarëhua', nani nitotërama'.

4 Canpitataquë ya'huasocoi, sha'huitërainquëma'. "Imarëhuaso marë' aparisitarinënpoa'," itërainquëma'. Napotërainquëmaso pochachin iporaso' aparisitarinënquëma'.

5 Napoaton caso' co huachi ahuantatohuë', Timotio a'patëranquëma' onpopinsona imaramaso' nitota'huaso marë'. Sopai yanonpintërinpoa' Yosë a'pocaso marë'. Minsërinquëma' naporini, topinan quëran a'chinchitëinquëmahuë'. "Co huachi noya imamaraihuë'," ta'toi, Timotio a'patërainquëma'.

6 Iporaso' nani huënantaton, nanan sha'huitiirincoi. "Ipora huanta' noya imasapi. Inahua capini noya ninosoroapi," itiirincoi. Na'con yonquiramacoi. Quiya pochin cancantatoma', canpitanta' yani'namacoi.

7 Inanta' sha'huitiirincoi. Ina natantatoi, nóya cancantërai. Ipora huanta' ma'sha onpotërinacoi. Parisitapiraihuë', noya imarama' ni'ton, noya cancantarai.

8 Quisocriso imamiatarama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'. Chiniquën cancantarai.

9 Capa cancantërai ni'ton, ¿onporahuatëicha noya noya: "Yosparinquën Tata Yosë," ichii? ¡Co'chi nanitëraihuë paya!

10 Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontarai canpitataquë paca'huaiso marë'. Co ya'ipi Yosë nanamën nitochätëramahuë'. Pahuantarinquëma' ni'ton, ina a'chinchinquëma' noya noya imacamaso marë', tënahuë.

11 Tata Yosë chachin catahuaincoi onpopionta' pa'ii. Sinioro Quisosonta' catahuahuachincoi, pa'sarai nicapoinquëma'.

¹² Na'con nosororainquëma'. Inapochachin canpita capin-inta' ninosorocamaso' ya'huërin. "Catahuaquë' Siniro noya noya ninosoro'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoro'ina'," itërahuë, Yosë nontato.

¹³ Noya ninosorohuatama', Quisocristo achinicancanarinquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Catahuahuachinquëma', noyápiachin cancantarama'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, Yosë noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri ya'ipi piyapinëpitarë chachin o'mantararin.

4

Yosëri noya ni'ninsopita

¹ Iporaso' iyaro'sa' Siniro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, pënëantarainquëma'. Iráca pënënainquëma' noya nicacamaso marë'. "Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'," itërainquëma', natëramacoi. Iporaso' aquë aquëtë' natëtátoma', noyasáchin nico', ténahuë.

² Siniro Quisoso a'chintërincoiso chachin sha'huitërainquëma', natanama'.

³ Yosë nohuantërin noyasáchin nicacaso'. Ama pi'pian tëranta' monshihuancohuë'.

⁴ Sanapi nohuantohuatama', ama monshitocosohuë'. Nitatoma', noya sa'aco'. Yosë yonquiatoma', noya ichiya'huëco'. Nani sa'apatama', inasáchin yonquicaso' ya'huërin.

⁵ A'naquën co Yosë nohuatatonahuë', ichihuë'ëcaisoachin yonquiatona', a'naroáchin mapi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. Tëhuënhachin nosoroatoma', maco'.

⁶ A'na quëmapi sa'in ama së'huacosohuë'. Ama ina pochin ni'toma', so'in nonpintocosohuë'. Së'huahuatama', Yosë no'tëquën ana'intarinquëma'. Iráca inachachin chiniquën pënënainquëma'.

⁷ Co Yosë nohuantërinhuë' oshahuanacaso'. Acorinpoa' noyasáchin nicacaso marë'.

⁸ Co quiyaora yonquinëhuëi quëran pënënainquëmahuë'. Co natëhuatamahuë', Yosë chachin co natëaramahuë'. Ina nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' noya nicacaso marë'. Inaso' noyasáchin ninin.

⁹ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Nani nitotërama' ni'ton, co aquëtë' sha'huita'huanquëmaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin cancanëmaquë anitotërinquëma' ninosorocamaso'.

¹⁰ Nani huachi imapisopita nosoroarama'. Ya'ipi Masitonia parti ya'huëpisopita aquë ya'huëpirinahuë', Quisocristo imapachinara, nosororarama'. Iporaso', iyaro'sa', na'con na'con ninosoroco', ténai.

¹¹ Nani tahuëri yonquico' sano piyapi nicacamaso marë'. Ama topinan ya'huëcosohuë'. Ya'ipinquëma' noya

sacatoco' ama pahuanchinquëmasohuë'. Iráca inachachin pënënnainquëma'.

¹² Inapohuatama', noya ya'huarama'. Co imapisopitahuënta' noya ni'sarinënnquëma'. Napohuatama', co manta' pahuantarinquëmahuë'. Co topinan ma'patacaso' ya'huëaponhuë'.

Chiminpisopita nanpiantarinso'

¹³ Chiminpisopita ma'sona onpocaiso' a'chinchinquëma', nitotoco'. Quisoso imarëhuasopita chiminpatëhua', nanpiantarihua'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë', quëmopinënpita chiminpachinara, sëtopi. "Co onporonta' quënantarihua'huë'," ta'tona' sëtápi. Ama inapita pochin sëtacaso marëhuë' canpitaso' a'chinchinquëma'.

¹⁴ Quisososo' chiminaponahuë', nanpiantarinso' nitotërehua'. Inapochachin imapisopita chiminpachina', Yosëri ananpitaantarín. Quisoso isoro'paquë o'mantahuachin, ananpitaantarín.

¹⁵ O'mantahuachin, co nanpirëhuasopitaráchin pantarihua'huë'. Chiminpisopita'ton nanpiantarapi. Sinioro Quisoso sha'huitërinpoaso chachin sha'huichinquëma'.

¹⁶ Chiníquën nanantaton, o'mantararin. Anquëni hua'aonta' chiníquën sha'huirarin. Yosë nohuanton, tronpita pihuirarin. Naporo' Quisocriso imatona' chiminpisopita'ton nanpiantarapi.

¹⁷ Ina quëran a'naroáchin nanpirëhuasopitarë'quënpoa' chitoro' ya'huërinquë quëpantarínpoa'. Inaquë Sinioro nacapiaríhua'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiataríhua'.

¹⁸ Inapita yonquiatoma', nisha'huitoco' noya cancantacaso marë'. Ama sëtacaso marëhuë' ina pochin niachinicancanco'.

5

¹ Onporosona o'mantacaso' tahuëri nanicaso', co ina iyaro'sa' a'chintaranquëmahuë'.

² Iráca sha'huitërinpoaso' nani nitotërama'. Co nitotasoihuë', o'mantararin. Ni'co' iyaro'sa'. Yono tashi' co nitotasëhuahuë', ihuatona'pi pëinënpoaquë ya'conin. Inapochachin a'nanaya Quisocriso o'mantararin.

³ Co imapisopitasohuë' o'mantacaso' tahuëri co yonquipi-huë'. "Noya ya'huarëhua', co manta' onpoarihuahuë'," topirinhüë'. A'nanaya chiníquën ana'intacaso' naniarin, co cha'ësapihuë'. Sanapi yahuaihuachina, onporosona iquitacaso' co nitotërinhuë'. A'nanaya iquitërin. Inapochachin a'nanaya Yosëri ana'intarin.

⁴ Canpitaso nipirinhüë', co tashi pochin cancantëramahuë'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachín, co pa'yanaramahuë'.

Ihuatona'pi a'nanaya huë'pachina, apa'yaninpo'. Inapochachin Quisocristoso' a'nanaya o'mahuachin, na'a piyapi'sa' pa'yanapona'. Canpitaso nipirinhue' ina tahuëri ninaarama'. Nanihuachin, co pa'yanaramahuë'.

⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, tahuëri pochin cancantatoma', nitotarama'. Ya'ipinpoa' imarëhuasopita co tashi pochin cancantërehuahue'.

⁶ Napoaton o'mantacaso' tahuëri yonquiatëhua', noya ninahua'. A'naquënso' huë'erëso pochin cancantatona', co ina tahuëri yonquipihue'. Canpoaso nipirinhue' no'tëquën yonquiatëhua', sano cancantahua'.

⁷ Yahuë'ëpachinara, tashi' huë'ëpi. Yano'pihuachinaranta', tashi' no'pipi.

⁸ Canpoaso nipirinhue' tahuëri pochin cancantacaso' ya'huërin. Napoaton noya yonquiatëhua', Yosë imamiatahua'. Ni'co' iyaro'sa'. Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' co topinan pa'pihue'. Coton hua'na quëran nininso' a'mopi. Casconta' hua'na quëran nininso' yancopi ama inimicori ohuanacaso marëhue'. Noya nitapahuachinara, co inimicori minsërinhue'. Hua'na a'mopiso pochin canpoanta' Yosë natëahua' catahuainpoa'. Ina natëthua', noya ninosoroa'ahua'. "Yosë a'paiarinpoa'. O'mahuachin, noyá nicha'ësarinpoo," ta'tëhua' noya ninahua'.

⁹ Co ana'intinpoaso marë' Yosë acorinpoahuë'. Sinioro Quisocristo imarëhua' ni'ton, nicha'ësarinpoo'. Ina nohuanon cha'ësarëhua'.

¹⁰ Canpoa marë' inaso' chiminin. A'naquënpoa' nanpiarëhua', a'naquënpoa' chimirihuarahuë', o'mantahuachin, ya'ipi imarëhuasopita quëpantarinpoa'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'.

¹¹ Napoaton nani tahuëri nicatahuaco' chiniquën cancantacamaso marë'. O'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', na'con ninontoco' noya noya imacamaso marë'. Nani noya nicatahuarama'. Aquëtë chachin niachinicancanco'.

Piquëran huarë' pënëninso'

¹² Ansiano'sa' iyaro'sa' noya ni'co', tënahue. Sinioro nohuanon, ansiano ya'conpi pënënainquëmaso marë'. Co chirotonahuë', a'chintarinënuëma'. Pëshonpatama', otërarinënuëma' ni'ton, noya ni'co'.

¹³ Na'con catahuarinënuëma' noya noya Yosë imacamaso marë'. Napoaton nosoroatoma', noya yonquirapico'. Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'.

¹⁴ Canpita capini iyaro'sa' nipënëncó'. A'naquën co yasacatopihue'. Inapita pënëncó' ama chiroinasohue'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, Yosë yananiantopi.

Inapitanta' noya nontoco' chiníquën cancanchina'. A'naquëonta' cancanëna quëran co chinipihuë'. Catahuaco' ama Yosë nanianchinasohuë'. Inapohuatama', ama insonta' no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënenco'.

15 A'napita ma'sha onpotohuachinënquëma', ama yai'huërëtosohuë'. Nani tahuëri noya nontoco'. No'huipirinënquëmaonta', nosoroatoma', catahuaco'. Canpita capini ninosoroatoma', a'napita piyapi'santa' catahuaco'.

16 Ama sëtocosohuë'. Yosë yonquiatoma', nani tahuëri noya cancantoco'.

17 Apira apira Yosë nontoco'. Ama a'na tahuëri tëranta' pahuancosohuë'.

18 Ma'sha onpotopirinënquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Nani tahuëri "Yosparinquën Siniro," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', noya cancantoco'. "Inanta' Siniro noya," itoco'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, ina pochin cancantacaso' Yosë nohuantërin.

19 Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Cancanëmaquë nontohuachinquëma', a'naroáchin natëco'. Ni'co'. Pën noya orotohuachina, noya napëntërë'. Inapochachin Ispirito Santo yacatahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ama pën atacopitërëso pochin nitocosohuë'.

20 "Yosë anitotërincooso sha'huichinquëma," itohuachinënquëma', noya natanco'.

21 Napoaponahuë', ni'cona nonpintochinënquëma'. A'naquën "No'tëquën a'chintaranquëma'," itohuachinënquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. Ya'ipi napopiso' Yosë quiricanën quëran tantiaco'. "Inaora yonquinën quëran a'chinamara," ta'toma', tantiaco'. Yosë nanamënsáchin natëcaso' ya'huërin.

22 Ya'ipi aoshahuaninquëmasopita a'poco'.

23 Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpita marë' ina nontarahuë noyásha anoyacancanchinquëma'. "Catahuaquë' Siniro, ya'ipi cancanëna quëran noyápiachin yonqui'ina'. Naporahuaton, ya'ipi yonquinëna quëran noya nininsopitaráchin nohuanchina'. Quëma nohuanton, ya'ipi nonëna quëran huarë noyasáchin niina'," itërahuë. Ina quëran Siniro Quisocriso o'mantahuachin, noya ni'sarinquëma'.

24 Yosë nani nontërinpoa' imacaso marë'. Huëntonënquë chachin aya'coninpoa'. No'tëquën sha'huitërinpoa'. Co onporonta' nonpintarinpoahuë' ni'ton, noya catahuarinpoa'.

25 Quiya marënta' iyaro'sa' Yosë nontoco'.

26 Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

27 Niyontonpatama', iso quirica nontoco' imapisopita nataina'. Siniro nanan quëtërinco ni'ton, nontoco' ya'ipiya nataina', tënahuë'.

28 Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo
nosoroatēnquēma', catahuainquēma'. Nani ninshitēranquēma
huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitaantarinsó'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'pataantarinsó'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaantarinquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Tata Yosë natëtoma', Sinioro Quisocristo imarama'. Huëntonënquë chachin aya'coninpoa' ni'ton, "Tata" itërëhua'.

² Inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma', tënahuë.

Oshahuano'sa' ana'intarinso'

³ Iporaso' iyaro'sa' noya noya imasarama'. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Na'con na'con ninosororama' ni'ton, nani tahuëri "Yosparinquën," itërai Yosë. Ina na'con catahuarinquëma' ni'ton, ina pochin nontacaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin.

⁴ Ya'ipi parti Yosë imapisopita sha'huitërai. "Tisaronicaquë ya'huëpisopita noya imasapi. Imapiso marë' na'con aparisitopirinahuë': 'Yosë co naniantarinpohuë',' ta'tona', ahuantapi. Co yaa'popihuë'. Ma'sha onpoaponaraihuënta', chiniquën cancantapi," itërai. Noya natërama' ni'ton, noya cancantërai.

⁵ Imaramaso marë' parisitapomarahuë', noya ahuantërama' ni'ton: "Tëhuëenchachin Yosë catahuarinquëma'," tënai. Inaso' no'tëquën yonquirin. Yosë nohuanton, ipora parisitarama' noya noya cancantacaso marë'. Ina quëran noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma'.

⁶ Iporaso' a'napita no'huirinënquëma'. Aparisitapirinënquëmahuë', a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhüë'. "Oshahuano'sa' ana'intacaso' ya'huërin," tënin.

⁷ Quisocristo o'mantahuachin, co huachi parisitaramahuë'. Noya ya'huarama'. Quiyanta' ipora aparisitapirinacoihuë', naporo' ya'ipi imarëhuasopita nóya cancantarihua'. Sinioro Quisocristo chachin inápa quëran o'mantararin. Pën huënaratërinso huáncana ya'noarin. Anquëniro'santa' chiniquën nanantatona', o'mantararin. Inapitarë chachin o'mantararin.

8 O'mantarahuaton, co Yosë nohuitopisopitahuë' ana'intarin. Co Siniro Quisoso nanamën natëpihuë' ni'ton, chiníquën ana'intarin.

9 No'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. Aquë a'pahuachin, chiníquën parisitomiatapi, co cha'ësapihuë'. Inatohua' paatona', co onporonta' Quisocristo nohuitapihuë'. Inaso' chini chiníquën nanantaton, noyasáchin niponahuë', inapitaso' co onporonta' nirayarapihuë'.

10 O'mantahuachin, imarëhuasopitaso' quënanarihua'. "Ma noyacha Quisocristoso paya. Anoyacancantërinpoa'. Inasáchin ya'ipiya chinochina'," tosarëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita napoarëhua'. A'chintohuatëinquëmara, canpitanta' natërama' ni'ton, noya ni'sarama'.

11 Napoaton nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai: "Quëma nohuanton Siniro imarinënguën. Napoaton, catahuaquë' noyasáchin niina'. Noya noya yaimarinënguën ni'ton, catahuaquë' noyápiachin cancanchina'. Quiyaora co nanitëraihuë'. Quëmasáchin Siniro ananitaparancoi. Catahuaquë' ya'ipi cancanëna quëran natëinënguën," itërahuë, Yosë nontato. Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

12 Ina quëran a'napitanta' nicatënenquëma': "Ma noyacha Siniro Quisoso ni'ton, ina imatona', noya nisapi paya," tosapi. Canpitanta' ina nohuitërama' ni'ton, noya noya cancantarama'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatënguëma', catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Siniro Quisocristonta' catahuarinquëma'.

2

Yosë inimiconën ya'nocaso' ya'huërinso'

1 Apira iyaro'sa' o'mantacaso' tahuëri pi'pian a'chinchinquëma'. Siniro Quisocristo o'mantahuachin, nacapirahuatëhua', pantarihua'.

2 A'naquënso nipirinhüë' co no'tëquën nitotopihuë'. "O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama pa'yancosohüë'. Ama nisha nisha yonquicosohüë'. A'naquën tapon: "Cari ninorahuë. O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama natëcosohüë'. A'nanta' tapon: "Nanirin mini. Paono chachin naponinshitërincoi," itopirinënguëmahüë', ama ina natëcosohüë'.

3 Ni'cona nonpintochnënguëma'. Co'huara Quisocristo o'mayátërasohüë', notohuaro' piyapi'sa' Yosë a'poapi. Co pi'pian tëranta' yanatërapihuë'. Naporo' a'na quëmapa ya'huapon. Ya'ipi piyapi'sa' nonpintarin ama Yosë imacaiso marëhuë'. Pa'pi co noyahuë' nisarin. Sopairi noyá

ya'coancantërin ni'ton, chiníquën ana'intacaso' ya'huërin. Ayaro' tahuëri Yosëri ana'intaton, parisitopiquë a'pararin.

⁴ Inaso' Yosë inimicotërin. "Ama Yosë chinotocosohuë'. Ama manta' moshacosohuë'. Casáchin natëco. Yosë ya'huërëtarahuë," tosarín. Yosë chinotopiso pëiquë chachin huënsëapon piyapi'sari chinotacaiso marë'. Pa'pi co noyahuë' nisarín. Chiníquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' yacamaiaapon.

⁵ Canpitataquë ya'huapo, nani sha'huitëranquëma'. ¿Ina naniantarama' ti?

⁶ Tahuëri nanihuachin, ina quëmapi huë'sarin. Yosë inimiconën inaso'. Yosë nohuanton, macarisona ya'copiarin ni'ton, co iporaso' huë'shatërarínhuë'. Ina nitotërama'.

⁷ Co Yosë inimiconën ya'noyatëraponahuë', ipora chachin co incari tëranta' nitotopirínahuë', nani sacatapi Yosë inimiconën hua'anëntacaso marë'. A'na tahuëriso nipirínhuë', Yosë nohuanton, ya'copirínso' capa nipachin, Yosë inimiconën ya'norarin.

⁸ Ya'nohuachin, piyapi'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' cantatapi. Inari camaihuachin, notohuaro' piyapi'sari natëapi. Ayaro' tahuëriso nipirínhuë', Siniro Quisosori ana'intarín. Huënaráchin huënaráchin o'mantahuachin, minsëarin. Topinan noncharapirínhuë', ata'huantarín. Co huachi nanitarínhuë' piyapi'sa' nonpintacaso'.

⁹ Nipirínhuë', co'huara ina o'mayatërasohuë', notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Satanasëri catahuarin ni'ton, nani ma'sha nanitapaarin nicacaso'. Piyapi inaora co nanitërinhuë' ina pochin nicacaso'. Nonpintaton, nani ma'sha sacai' ninínso' a'notohuachina, natërapí. Ni'pachina', pa'yanapi.

¹⁰ Co noyahuë' nicaton, na'a piyapi'sa' nonpintarin. Co no'tën nanan nohuantopihuë' ni'ton, Yosë inimiconën natëapi, parisitopiquë pa'sapi huachi. Yosë nanamën nohuantopi naporini, cha'ëitonahuë'.

¹¹ Napoaton, Yosëri tananpitarín nonpin nanan natëcaiso marë'. Sopai nohuanton, natëapi.

¹² Co no'tëquën yonquiatonahuë', co noyahuë' nicacaiso' pa'yatapi. Ina pochin cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intarín.

Yosëri huayonin nicha'ëcaso marë'

¹³ Canpitaso nipirínhuë' iyaro'sa', imarama'. Siniro nosororínquëma'. Iráca quëran huarë' Yosë huayonínquëma' huëntonënuquë ya'conacamaso marë'. No'tën nanan natëhuatama', Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' Yosë nohuantërinso chachin nicacamaso marë'. Ina yonquiatoi,

Yosë nontërai: “Ma noya Siniro inapitaso' nicha'ëran ni'ton, ‘Yosparinquën,’ ” itërai, Yosë nontatoi.

¹⁴ Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, canpitanta' imarama'. Yosë acorinquëma' Siniro Quisocristo pochin nicacamaso'. A'na tahuëri o'mantahuachin, ina pochin ya'noarama'.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa', chiniquën cancantatoma', ya'ipi cancanëma quëran imaco'. Canpitataquë ya'huasocoi, no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina quëran quirica a'patëranquëma' na'con na'con nitotacamaso marë'. No'tën nanansáchin imamiatoco'.

¹⁶ Siniro Quisocristo catahuainquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Inaora nohuanton, Tata Yosënta' nosoroatonpoa', achinicanamiatërinpoa'. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin quëpantarinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'.

¹⁷ Ina yonquiatoi, canpita marë' Yosë nontarai. “Nani tahuëriya Siniro catahuaquë', chiniquën cancanchina'. Achinicancanquë' noyasáchin niina'. Catahuaquë' noyásha noina,” itërai.

3

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Iporaso' iyaro'sa', quiya marënta' Yosë nontoco' nanamën noya a'china'huaiso marë'. Ya'ipi parti nahuinacaso ya'huërin. Canpitaso' natanatomacoi, noya imarama'. A'napitanta' a'chintohuatoi, noya nohuanchina'. Canpita pochachin noya imaina'. Ina marë' Yosë nontoco'.

² A'naquënso nipirinhüë' co yaimapihuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopi. No'huitonacoi, yaahuërinacoi ama a'china'huaiso marëhuë'. Yosë nontoco' inapita quëran nicha'ëincoi.

³ Tata Yosëso nipirinhüë' co onporonta' naniantërinpoahuë'. Achinicananinpoa'. Sopai yaminsëpirinpoahuë', ina ni'sarinpoa'. Catahuarinpoa' sopai minsëcaso'.

⁴ Pënënpatëinquëmara, noya natëramacoi. Co a'poatomahuë', imamiatarama'. Yosë catahuarinquëma' ni'ton, noya imasarama', tënahüë.

⁵ Yosë catahuainquëma' ina nosororinpoaso' na'con yonquicamaso marë'. Parisitopiramahuë', achinicanainquëma' Quisocristo pochin ahuantacamaso marë'.

Sacatacasonta' ya'huërinso'

⁶ Siniro Quisocristo nanan quëtërincoi ni'ton, no'tëquën iyaro'sa' pënënainquëma'. A'naquëmaso' imapomarahüë', co sacatatomahuë', nisha nisha yonquirama'. Yosë nanamën no'tëquën a'chintopirainquëmahuë', co natëramacoihuë'. In-sona inapohuachin, ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë'.

⁷ Nani nitotërama' noya nicacamaso'. "Nonancoi," itërainquëma'. Canpitataquë ya'huasocoi, co quiyaso' topinan ya'huëraihuë'. Co chiroraihuë'.

⁸ Co a'na piyapi cosharonën topinan ma'paraihuë'. Nani tahuëri chiniquën sacatërai. Tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'pata'huaiso marëhuë'.

⁹ Hua'qui' a'chintërainquëma' ni'ton, noya topinan ma'patacaso nipirihuë', co topinan ma'parainquëmahuë'. Sacatatoi, ma'sha pa'anai. Noya sacatërai nonanamacoiso marë'.

¹⁰ Canpitataquë ya'huasocoi, pënërainquëma'. "Insosona co yasacatohuachinhuë', ama coshachinsohuë'," itërainquëma'.

¹¹ Nanan nani natantërahuë. A'naquëma' co yasacatatomahuë', topinan pa'sárama'. Naporahuaton, ma'toma ma'toma nonatoma', piyapi'sa' chinotërama', natantërahuë.

¹² Siniro Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënanranquëma': Ama huachi iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë', ténahuë. Sano yonquiatoma', noya sacatoco' pahuantërinquëmaso' pa'anacaso marë'.

¹³ Na'aquëma' iyaro'sa' noya nisarama'. Ama amiatoma', nisha cancantocosohuë'. Nani tahuëri noya nico'.

¹⁴ Nani ninshitatoi, pënërainquëma'. Inso tëranta' co yanatëhuachincoihuë', pënëncó'. Co natëtohuachinahuë', ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë' oshanëna marë' tapaina'.

¹⁵ Napoaponahuë', ama inimico pochin nicatoma', no'huicosohuë'. Iyaparima pochin nicatoma', sanoanan quëran pënëncó'.

Asanocancaninpoaso'

¹⁶ Siniroíchin asanocancaninpoa'. Ina catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Ma'sona onpopiramahuënta', nani tahuëri catahuainquëma' ama pa'yanacamaso marëhuë'. Nani tahuëri noya a'painquëma'.

¹⁷ Ca Paonoco caora imirahuë quëran pi'pian ninshitaranquëma' saludos a'pata'huanquëmaso marë'. Nani quirica ninshitërahuëquë iso pochin ninshitërahuë. Ina nicatoma', nitotarama': "Paono mini ninshitërinpoa'," tosarama'.

¹⁸ Siniro Quisocristo inaora nohuanon, nosoroatënuquëma', ya'ipinquëma' catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitërinso'

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya, ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nicha'ërinpoa'. Quisocristo imatëhua', ina ninarëhua'. A'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'.

² Timotionquën ninshitaranquën. A'chintëranquën ni'ton, Quisocristo natëton, ina imaran. Napoaton hui'nahuë pochachin ni'nanquën. Na'con nosororanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoroinquën. Nani tahuëri asanocancainquën. Quisocristonta' inapochachin catahuainquën. Inasáchin natërëhua'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ I'hua Masitoniquë yapa'patëra, sha'huitëranquën. "I'pisoquë ya'huëtaquë' pënëntamaso marë'," itëranquën. Iporanta' inachachin sha'huitaranquën. Inaquëranchin ya'huaton, pënëntáquë'. A'naquën nisha nisha nanan a'chinapi. Inapita sha'huitëquë' ama ina pochin a'chi'inasohuë'.

⁴ Shimashonënpita iráca napopiso' yonquiápi. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha'huitopiso' yonquirápi. Ama huachi inapita yonquicaíso marëhuë' sha'huitëquë'. Ina pochin a'chinpachina', topinan quëran a'chinapi. Piyapi'sa' nisha nisha nonsapi. Co catahuapihuë' Yosë nohuitacaiso'. Yosëichin natëhuatëhua', catahuarinpoa' noya noya imacaso marë'.

⁵ No'tën nanansáchin imapatëhua', catahuarinpoa' noya ninosorocaso'. Noyápiachin cancantohuatëhua', co nisha nisha yonquiarihuahuë'. Ina quëran cancanënpoa quëran huarë' natëarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', noya nosoroarihua'. Ina Yosëso' nohuantërin.

⁶ Nisha a'china'piro'saso nipirinhüë', co ina pochin yonquipihuë'. Yosë nohuantërinso' naniantatona', topinan quëran nonsapi.

⁷ "Quiyaso' maistrocoi. Ya'ipi pënëntërinso' nitotërai," topirihahuë', co no'tëquën nitotopihuë'. Chiníquën nonpirinahuë', co nitotopihuë'.

⁸ Moisësë pënëntërinso' noya niponahuë', ma'marë chachinsona pënëntërinso' nitotatëhua', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huërin.

⁹ Noya nipisopita co pënënacaso' ya'huërinhuë'. A'napitaso nipirinhue' pënënacaso' ya'huërin. Co Yosë natëtonahuë', co insonta' yanatëpihuë'. Co natantonhuë' niconpi. Pa'pi co noyahuë' nipi, oshahuanpi. Yosënta' tëhuapi. Co ina chinotopihuë'. A'naquënso' pa'pina', a'shina' inapita co quë'yatonahuë', yatëpapi. A'naquëonta' tëpatopi.

¹⁰ Nisha nisha nicacaiso' yonquipi. Sa'ina', so'ina' inapita ya'huëtañonaraihuë', monshihuanpi. Quëmapi capini, sanapi capini nisë'huapi. Piyapi'sa chachin ihuatopi pa'anacaiso marë'. Nonpintopi. "Tëhuëñchachin no'tëquën nonahuë," taponaraihuë', nonpinpi. Yosëso' noya nicacaso' a'chintopirinhupoahuë', co nohuantopihuë' natëcaiso'. Ina pochin nipisopita tëhuëñchinso' pënënacaso' ya'huërin.

¹¹ Yosë nanamënso' noya nóya. Ina quëran nicha'ërinpoa'. "Ma noyacha Yosëso paya," itërehua'. Ina chachin acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'.

Quisocristori catahuarinso'

¹² Ina marë' Siniro Quisocristo achinicananinco. "No'tëquën natëarinco," ta'ton, acorinco a'china'huaso marë'. Napoaton: "Yosparinquën Siniro," itërahuë.

¹³ Iráca caso' nisha cancantërahuë. Quisocristo pinorahuë. Imarinsopita no'huito, aparisitërahuë. Quisocristoso nipirinhue' nosororinco. Co nohuitatohue', co natëyatërarahuë' ni'ton, nosororinco.

¹⁴ Siniro chachin inaora nohuanton, nosoroatonco, na'con catahuarinco. Catahuahuachincora, "Quisocristoíchin anoyacancantarinco," ta'to, ina natërahuë. Ina imato, nosororahuë canta'.

¹⁵ No'tëquën sha'huitaranquëma'. Ya'ipi piyapi'sa' natëina'. Quisocristo isoro'paquë o'marin oshahuano'sa' anoyacancantacaso marë'. Caso' na'con na'con oshahuanpirahuë', anoyacancantërinco.

¹⁶ Yosë nosororinco. Hua'qui co noyahuë' nipirahuë', nosororinco. A'napitanta' natëcaiso marë' napotërinco. "Paono pa'pi co noyahuë' nipirinhue', hua'qui ahuantaton, Quisocristori nosororin. Nosoroarinco canta'," ta'tona', natëtapí. Natëtohuachina', Yosë nohuitatona', noya nanpiapi. A'na tahuërinta' inápaquë nanpimiatapi.

¹⁷ Napoaton Yosëíchin natëahua'. Nani tahuëriya: "¡Ma noyacha Yosëso paya!" itahua'. Inaso' co onporonta' ta'huantaponhuë'. Co quënanpirëhuahuë', hua'anëntomiatërinpoa'. Inaíchin chinotacaso' ya'huërin. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Amen.

¹⁸ Hui'nahuë pochin api, ni'nanquën. I'hua chachin ansiano'sa' Yosë nontatona', acorinëñquën Yosë nanamën

a'chinamaso marë'. Naporo' Yosëri anitotërinso' sha'huitatënën, pënëninënquën. "Yosë nohuanton, api, nanamën noya a'chinaran. Ina marë' acorinquën. Parisitaponahuë', catahuarinquën. Napoaton Quisoso a'chininso chachin a'chinquë'," itërinënquën. Iporanta' inachachin pënënananquën. Quisoso nanamën chachin a'chinquë' sopai minsëcaso marë'. Tëhuëenchachin sopai yacanapirinpoahuë', Quisocristo catahuarinpoo' minsëcaso marë'.

¹⁹ Inasáchin natëton, pënëntëquë'. Quisocristo nohuantërinso'ráchin yonquiaton, noya niquë'. Noyápiachin cancantaton, piyapi'sa' a'chintëquë'. A'naquënso nipirinhue' cancanëna quëran noya nicacaiso' nitotopirinahuë', co yanatëpihuë'. Nani Yosë naniantatona', co huachi yonquipihuë'. Quisocristo a'poatona', co huachi imapihuë'.

²⁰ A'naso' Iminio itopi. A'nanta' Aricantëro itopi. I'hua niyontonpatëira, inapita chiníquën pënënahue. "Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'paiinquëmasohue'. Satanasë natërama' ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itërahuë. Ama huachi Yosë pinocaiso' marëhuë' chiníquën pënënahue. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', Yosë pochin cancantantapona' nimara," ta'to napotërahuë.

2

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Ya'ipi piyapi marë' Yosë nontacaso' ya'huërin. Niyontonpatama', na'con nontoco' Yosëri catahuain. "A'paniarinpoo' mini," ta'toma': "Yosparinquën Siniro," itoco'. Ina'ton pënënananquëma'.

² Copirnoros'a marë' Yosë nontoco' noya hua'anëntacaiso marë'. Ya'ipi hua'ano'sa marë' Yosë nontoco' noya nicacaiso marë'. Noya hua'an nipachin, co aquëtë' piyapi'sa' nino'huiapihuë'. Sano yonquiatëhua', noya ya'huaríhua'. Ina quëran Yosë yonquiatëhua', noya nisarihua'.

³ Ina pochin Yosë nontacaso' nóya. Inaso' nicha'ërinpoo'. Nontohuatëhua', noya nataninpoo'.

⁴ Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ëcaso' nohuantërin. Nanamën no'tëquën nitochina'.

⁵ Yosëíchin chinotacaso' ya'huërin. Oshahuanëhua' ni'ton, inimicotopirëhuahuë', Quisocristo nanan anoyatërinpoo'. Inasáchin Yosë anohuitërinpoo'. Inaso' Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitimarin.

⁶ Quisocristo inaora nohuanton, nicha'ëinpoaso marë' chimin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Tahuëri nanihuachina', Yosë yanicha'ërinpoaso' anitotërinpoa'.

⁷ Ina nanan sha'huica'huaso marë' Yosë acorinco. A'parinco nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'. Ina natëco'," itërahüë. Tëhuëenchachin no'tëquën nonahuë, co nonpinahuë'.

⁸ Napoaton nani parti niyontonpachina', quëmapi'sa' Yosë nonchina', tënahuë. Ama no'huichinasohuë'. Ama nisha nisha ninonchinasohuë'. Noyápiachin cancantatona', Yosë nonchina'.

⁹ Sanapi'santa' noya niina'. A'naquën sanapi'sa' nitapacaisoráchin yonquipi. Na'con na'con yanco nitonpomotopi, notohuaro' miyo pë'pëpi, nisha nisha a'sontanpapi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso' pa'yatopi. Ainën tapacaisoráchin yonquipi. Yosë imarinsopitaso nipirinhüë', ama inasáchin yonquiatonahuë', sano yonqui'ina'. Ama piyapi'sari pa'yatacaiso marëáchin nitapainasohuë'.

¹⁰ A'mopiso' ama na'con na'con yonqui'inasohuë'. Noya nicacaiso' na'con na'con yonqui'ina'. Yosë imapi ni'ton, inaíchin chinochina'.

¹¹ Yosë nanamën a'chinpachina', sanapi'sa' ta'tatona', noya nataina'. Natanahuatona', noya natëina'.

¹² Niyontonpatama', quëmapi'sa' pënëchina'. Sanapi'saso nipirinhüë', co pënëntacaso' ya'huërinhuë'. Ama quëmapi'sa' camaiinasohuë', tënahuë caso'. Ta'tatona' nataina'.

¹³ Atan'ton Yosëri ninin. Ina quëran Ipa ninin Atan catahuacaso marë'.

¹⁴ Naporahuaton, sanapi'ton co noyahuë' ninin. Sopairi nonpintohuachina, ina natëton oshahuanin. Co Atan nonpintërinhuë'.

¹⁵ Sanapi'saso nipirinhüë' hua'huinpita noya aso'sohuachina', Yosëri noya ni'sarin. "Yosë catahuarinco," ta'tona', imamiachina'. Piyapi'sa' noya nosoro'ina'. Noyasáchin ni'ina'. Sano yonqui'ina'. Inapohuachina', nicha'ësarín.

3

Ansiano'sa' acocaso' ya'huërinso'

¹ No'tëquën sha'huitaranquën. Ansiano yaya'conpachina', noya yonquiapi. Ansiano'sa' tëhuëenchachin catahuarinënpoa'.

² Napoaton yaya'conpachina', nóya nipisopitaráchin ya'coina'. Ama piyapi'sari pinocaiso marëhuë' noyasáchin niina'. A'na sa'ináchin ya'huëchina'. Co monshihuanacaiso' ya'huërinhuë'. Sano yonqui'ina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imaina'.

Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. A'chinacaiso' noya nitochina'.

³ Ama no'piinasohuë'. Ama yaahuëchinasohuë'. Sano yonqui'ina'. Ama yano'huichinasohuë'. Ama coriquiráchin canchinasohuë'.

⁴ Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya a'paiatona', a'chinchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Sanoanan quëran pënënpachina', noya natërapa. Pa'pina' noya ni'sapi.

⁵ Co hui'ninpita tëranta' pënënpachinhuë', a'napitarinta co yanatëponhuë'. Napoaton co nanitërinhuë Yosë imapisopita noya catahuacaso'.

⁶ Hua'qui imapisopitaráchin ansiano ya'coina'. Nasha imarinso' ya'compachin, co noyahuë' yonquiamara: "Caso' ansianoco ni'ton, noya noyaco," tapon nimara yonquinënquë. Iráca sopai hua'an ina pochin yonquihuachina, Yosëri ana'intërin. Ni'cona inapochachin ana'intochinquëma'.

⁷ Noya nininsoráchin ya'coina'. Noya nipachina', co imapisopitarihuënta' noya ni'sapi: "Inaso' noya quëmapi," tosapi. Co noyahuë' nicaponahuë', ya'compachin, sopai hua'ani nonpintaton, minsëarin. Piyapi'sarinta' tëhuapi.

Tiacono'sa' acocaso' ya'huërinso'

⁸ Ansiano'sa' catahuarinsopitaso' tiacono'sa' topi. Inapitanta' natëtono'sa' niina'. No'tëquënáchin noina'. Ama nisha nisha noinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama nonpinatona', coriqui canainasohuë'.

⁹ Yosë anitotërinpoaso' nóya nitochina'. Nitotatona', cancanëna quëran huarë' natëina'. Inapohuachina', noyápiachin cancantapi.

¹⁰ Ama a'naroáchin aya'concosohuë'. Pi'pian tënitoma', ni'co'. Noya nipachina', ya'coina'.

¹¹ Tiaconaro'santa' natëtono'sa' niina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama pinochinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Noyasáchin niina'.

¹² Tiacono'saso', a'naíchin sa'ina' ya'huëchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya a'paitona', a'chinchina'. Ina pochin cancantërinso'pitarachin ya'coina'.

¹³ Tiacono'sa' noya nipachina', imapisopitari noya ni'sapi. Noya Yosë marë' sacatohuachina', chini chiníquën cancantapi. Quisocriso noya natëtona', nanamën a'chinapi.

Yosë huëntonënquë ya'conpisopita

¹⁴⁻¹⁵ Na'con yonquiatënquën api, nicaponquën yapa'sarahuë. "Co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahuë topirahuë'. Hua'qui quëran a'na' pa'samarahuë,"

ta'to, iso quirica ninshitaranquën pënëna'huanquënso marë'. Yosë huëntonënquë ya'conpatëhua', onpopinsona nicacaso' sha'huitaranquën. Yosëso' nanpiárin. Canpoarë chachin ya'huërarin. Nanamën no'tëquën anitotërinpoa'. Imarëhuasopita niyontonpatëhua', no'tëquën a'chinarihua'.

¹⁶ Iráca co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporaso' Quisocriso anohitërinpoa': "Ma noyacha inaso paya," tënëhua'.

Yosë hui'nin isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasiti-marín.

Ispirito Santo chachin anitotërinpoa' Yosë hui'nin nininso'.

Nanpíantahuachina, anquëniro'sarinta' quënanpi.

Imapisopitari ya'ipi parti paatona', nanamën sha'huirapiapi.

Na'a piyapi'sa' natëpi.

Iporaso' Yosë'pa' noya ya'huërin. Inatohua' Yosëri quëpantarin.

4

Yosë nanamën a'porapiso'

¹ Tëhuëenchachin Ispirito Santo ninoton, a'ninquëchin sha'huitërinpoa': "A'na tahuëri a'naquën piyapi'sa' Yosë nanamën a'porapi. Sopai natëtona', nonpin nanan a'chinpachina', imasapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, naporapi," tënin.

² Naporo' nonpina'piro'sa' ya'huapona' piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. "Quiyanta' Yosë imarai," topirinahuë', co no'tëquën nonsapihuë'. Nitotaponaraihuë', co cancanhuanhuë pochin nicatona', co natëtochináchinhuë' cancantapi. Hua'qui' sopai natëtona', co huachi nanitapihuë' Yosë natëcaiso'. Inapitaso' nisha a'chinapi.

³ "Ama sanapi macosohuë'. Nisha nisha cosharo' a'poco huachi," tosapi. Napopirinahuë', Yosë ya'ipi cosharo' ninin capacaso marë'. Nanamën nitotatëhua', Yosë natëhuatëhua', co a'poarihuahuë'. "Yosparinquën, Siniro," itatëhua', caparihua'.

⁴ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Napoaton nóya. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. "Yosparinquën, Siniro," itatëhua', ya'ipiya noya caparihua'.

⁵ Yosë quiricanën yonquiatëhua', Yosë nontohuatëhua', noya capacaso', tënin Yosë.

Quisocriso marë' noya sacatacaso' ya'huërin

⁶ Nani pënënanquën. Ina nanan a'chinpatan, noya nisan. Quisocriso noya ni'sarinquën. Cosharo' achinirínposo pochin Yosë nanamën natëhuatan, achinicananarinquën. No'tëquën a'chintërainquën ni'ton, noya imasaran.

⁷ Nonpin nanano'saso nipirinhuë' tananpitëquë'. Inahuara yonquinëna quëran naporapi ni'ton, tananpitëquë'. Inapitaso'

topinan quëran a'chinapi. Quëmaso nipirinhue' nani tahuëri yonquiquë' Yosë noya imacaso marë'.

⁸ Nani tahuëriya sacatohuatëhuara, chinipirëhuahuë', noya noya Yosë imacaso' yonquihuatëhua', achinicananinpoa'. Achinicananpachinpoa', noya noya nisarëhua', tënahue'. Noya noya imapatëhua', isoro'paquë noya nanpiarëhua'. A'na tahuërinta' Yosë'pa' nanpimiatarihua'.

⁹ Caso' no'tëquën pënëntërahuë, ya'ipi piyapi'sa' natëina'.

¹⁰ Ina marë' paatëhua', Yosë nanamën sha'huirarëhua'. Parisitarihuarahue', a'chinarëhua'. Yosëichin ninarëhua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, ya'ipi piyapi nicha'ëcaso' nohuantërin. Natëhuatëhua', anoyacancantatonpoa', nicha'ësaripoa'.

¹¹ Nani a'chintëranquën ni'ton, inachachin api a'chinquë'. A'chinaton, pënëntëquë' natëina'.

¹² Co mashonquënhue' niponahuë', noya pënëntëquë' mashoro'santa' natëinënquën. Ya'ipi piyapi'sa' noya nontëquë'. Nosoroaton, catahuaquë'. Cancanën quëran huarë' Yosë natëquë'. Sano yonquiaton, noyápiachin cancantëquë'. Noyasáchin niquë' imapisopita nonainënquënso marë'.

¹³ Niyontonpachina', Yosë quiricanën nontëquë'. Ina nontaton, pënëntëquë'. Quisocriso nanamën a'chintëquë'. Ca cancona'huarë' inapoquë'.

¹⁴ Iráca ansiano'sa' niyontonahuatona', acorinënquën Yosë nanamën a'chinamaso marë'. Së'huamotorahuatënënquën, nanan quëtërinënquën a'chinamaso marë'. Ina quëran Yosë catahuarinquën nóya a'chinamaso'. Ama ina naniantaton, topinan ya'huëquësohuë'.

¹⁵ Yosë nanamën na'con yonquiaton, a'chináquë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaquë'. Ina quëran pënënpatan, a'napita noya ni'sarinënquën. "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya noya pënëntërin," tosapi.

¹⁶ Nani tahuëri yonquiquë' nóya imacamaso marë'. Naporahuaton, no'tëquën a'chinquë'. Inapohuatan, Yosë catahuarinquën imamiataton cha'ëcaso marë'. A'napitanta' natanpachinquën, cha'ësapi.

5

A'naya a'naya pënënacaso ya'huërinso'

¹ Mashoro'sa' co noyahuë' nipachina', ama no'huiquësohuë'. Tata pochin nicaton, sanoanan quëran pënënuë'. Napopináchin pi'ipitëramaso', iyaparin pochin ni'quë'. Inapitanta' nosoroaton, sanoanan quëran pënënuë'.

² Sanapi'santa' pënënacaso' ya'huërin. Payaro'sa' nipachin, mama pochin nicaton, sanoanan quëran pënënuë' noya cancanchina'. Imoyaro'santa' napopináchin pi'ipitëramaso' oshiparin miáchin pochin ni'quë'. Ama inapita pi'pian tëranta' narintëquësuhuë'. Noyasáchin yonquiaton, nontëquë'.

Quëyorono'sa' napopiso'

³ Isonta' api, imapisopita sha'huitëquë' nitochina'. "Quëyorono'sa' noyá sa'ahuamia nipachina', nosoroatoma' catahuaco'," itëquë'.

⁴ Nipirinhüë', hua'huinpita ya'huëtohuachin, inapita pënënuë' a'shina catahuaina'. Aminpitarinta' catahuaina'. Aso'sorin ni'ton, inahuarinta' i'huëretanta'ina'. Nosoroatona', nocomanta'ina'. Ina Yosë na'con nohuantërin.

⁵ A'naquën quëyorono'saso nipirinhüë', co hua'huinpita ya'huëtërinhuë'. Yosëichin yonquiarin. "Ina catahuarinco," ta'ton, nani tahuëri Yosë nontarin. Tashirë chachin nontarin. Inapitaso' catahuahua'.

⁶ A'naquën quëyorono'saso nipirinhüë', nipa'yatacasoáchin yonquipi. Nanpiaponahuë', chimipi pochin cancantopi. Co huachi Yosë yonquipihuë' ni'ton, co inapita catahuacaso' ya'huërinhuë'.

⁷ Nani api sha'huitëranquën. Ya'ipi imapisopita pënënuë' natëina'. Ama a'napitari pinocaiso marëhuë' noya niina'.

⁸ Quëmopinëna' tëhuëenchachin nosorocaso' ya'huërin. Pahuantohuachina', catahuaina'. A'shina', pa'pina', hui'ninpita, inapita na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Catahuaina', nocoma'ina'. Insoarisona co nocomahuachinahuë', co huachi Yosë natëapihuë'. Co quëmopinëna' nosorohuachinarahuë', na'con na'con oshahuanapi.

⁹ A'naya a'naya niyontonpiquë quëyorono'sa' nininënpita ninshichina' catahuacaiso marë'. Payaro'saráchin acoina', saota shonca pi'ipitërinso'. A'naíchin so'yatërinso'.

¹⁰ Noya nininsoráchin aco'ina'. Iso pochin nipisopita: Hua'huinpita noya aso'sorinso'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, o'shitërinso'. Co manta' apirarinsohuë'. Piyapinën pochin cancantaton, imapisopita catahuarinso'. Parisitopisopita nosororinso'. Noyasáchin nininso'. Ina pochin nipisopita aco'ina'.

¹¹⁻¹² Nanon quëyorono'saso nipirinhüë', ama acoinasohuë'. "Quisocristo marëáchin sacatarahuë, co so'yantapohuë'," taponahuë', oshaquëran ina naniantaton, naquëranchin so'yaantacaso' yonquiantapon nimara. So'yaantacaso' noya nipirinhüë', ma'sona Quisocristo sha'huitërinso' co naniantacaso' ya'huërinhuë'. Naniantohuachin, ina marë' oshahuanarin ni'ton, ama inapitaso' acoinasohuë'.

13 A'naquëonta' topinan ni'tapona' pa'sápatona', chiropi. Naporahuaton, ma'tona ma'tona nonsapi, pinotapi, co napocaso huë' nipirinhüë'.

14 Napoaton nano'sa' so'inari ayananpihuachina', so'yanta'ina', tēnahuë. So'yantatona', hua'huaanta'ina'. So'ina', hua'huinpita, inapita nocomahuachina', noya nisapi. Napohuachina', co a'napitari pinosapihuë'.

15 Ni'quë' api. A'naquën quëyoronos'a' nani nisha cancan-topi. Quisocriso a'porahuatona', sopai natēpi.

16 Quisocriso imapatēhua', noya niahua'. Quëyoron quēmopinēnpoa' ya'huēhuachin, canpoari chachin catahuahua' noya nanpicaso marë'. Ina quëran a'napita imapisopitarinta' sa'ahuamiaro'sarachin catahuaina'.

Ansiano'sa' nininso'

17 A'naquën ansiano'sa' noya noya Yosë marë' sacatopi. Paatona', nani tahuëri a'chinápi, pēnētápi. Inapita noya noya ni'co'.

18 Yosë quiricanēn quëran sha'huitērinpoa'. "Toro asacatohuatama', a'caco'. Trico i'nataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocoso huë'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," tēnin. "Piyapi asacatohuatama', pahuērēco'," tēnin anta'. Napoaton ansiano'sa' Yosë marë' sacatopi ni'ton, catahuaco'. Ma'sha quētoco' ama pahuanchinaso huë'.

19 Nanan natantohuatan, ama a'naroáchin natēquësso huë'. A'na piyapiriachin ansiano sha'huirapihuachin, co natēcaso' ya'huërinhuë'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inachachin sha'huirapihuachina', naporo huarë' natētēquë'.

Nisha nisha pēnētērinso'

20 Ansiano tēhuēnchachin co noyahuë' nipachina, pēnēnacasos' ya'huërin. Ya'ipi imapisopita ayontonahuaton, chiniquēn pēnēnquë'. A'napitanta' tē'huatatona', noya nicacaiso marë' pēnēnquë'.

21 Tata Yosë Quisocristorë chachin ni'sarinpoa'. Anquëniro'sa' acorinsopitanta' ni'sarinēnpoa'. Napoaton api, ya'ipiya no'tēquēn pēnēnquë'. Ama a'naroáchin ana'intēquësso huë'. Noya natantēquë' no'tēquēn nitotacaso marë'. Ina quëran no'tēquēn yonquiaton, pēnēnquë'. Inso tēranta' co noyahuë' nipachina, pēnēnacasos' ya'huërin.

22 Ansiano yaacohuatan, noya yonquiaton, oshaquëran acoquë'. A'naroáchin acohuatan, co noyahuë' nipachina, quēmanta' na'ianan. Noyasáchin niquë'.

23 Apira apira yacanianoran ni'ton, ama api i'sharáchin o'oquësso huë'. Pi'pian huinonta' o'oquë', aquëtē' caniotan.

24 A'naquën co noyahuë' nipachina, ya'ipi piyapi'sari nito-topi. "Inasos' oshahuanin. Ina marë' Yosëri ana'intarin," topi.

A'naquënso nipirinhüè' oshahuanaponahuè', co a'naroáchin nitotërhuahe'. Nipirinhüè', co cancanën quëran imarinhüè' ni'ton, oshaquëran nitotarihua'.

²⁵ Inapochachin a'naquën noya nipachina, ya'ipi piyap'sa' nitotopi. A'naquënso' nóya niponahuè', co a'naroáchin nitotërhuahe'. Oshaquëranchi inanta' nitotarihua'.

6

¹ Patron marè' sacatopisopita, pënënuquè' patronëna' noya nicatona' natëina'. Co natëhuachinahuè', no'huitatona', Yosë pinopona' nimara. "Yosë nanamënso' napoonin ni'ton, ina imatona' co yanatërinacohuè'," taponá' nimara. Co ina Yosë nohuanterinhüè'.

² "Patronënanta' Quisocristo imapachin, ama ina marè' chiroinasohuè'. Iyaparin pochin nicatona', noya noya sacachina'. Imarinsó' catahuarapi ni'ton, nóya sacachina'. Inanta' Yosëri nosororin ni'ton, noya catahuaina'," itëquè'. Ya'ipi carinquën pënënanquënso', a'chinquè'. Onpopionta' pënënuquè' natëina'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. Natëhuatëhua', noya noya cancantarihua'. A'naquënso nipirinhüè' Sinioro nanamën co natëtonahuè', nisha a'chinpi. Nonpin nanano'sa' a'chinapi.

⁴ "Ya'ipiya nitotërai," topirinhüè', co yonquipihuè'. Topinán quëran nonsápi. Nisha nisha nanano'sa' yonquiatona', nonconpi. Pa'yatopi piyapi'sa' ano'huitacaiso'. Inapita natanpachinara, niapiratopi, nino'huipi, nipinopi. "Nonpintërinco nimara," ta'tona', co huachi natërapihuè'.

⁵ Nitapicancantatona', co niquè'yapihuè'. Iráca Yosë nanamën nitotopirinhüè', ina naniantatona', co huachi no'tëquën yonquipihuè'. Ma'sha canacaiso marè' Yosë yaimaconpi. Co ina marè' imacasohuè' nipirinhüè', napopi. Ama inapitaso' natanquësohuè'.

Canamiatërhuauso'

⁶ No'tëquën Yosë imapatëhua', tëhuënuachin canamiatarihua'. Co na'a ma'sha ya'huëtópirinpoahuè', sano cancantohuatëhua', nóya ya'huarihua huachi.

⁷ Nasitohuatëhua', co manta' ya'huëtërinpoahuè'. Naporahuatón, chiminpatëhuanta', ya'ipi ma'shanënpoa' patarihua'.

⁸ Napoaton capacaso', a'mocaso' inapita ya'huëtóhuachinpoa', sano cancantahua'.

⁹ A'naquënso nipirinhüè' coriqui canacasoáchin yonquipi. Inasáchin cancantatona', sopai natëpi. Nani ma'sha nohuanatona' huënsonquè ma'sha manëso pochin nisapi. Inasáchin

yonquiatona', aquë aquëtë' nohuantapona'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'intarin.

¹⁰ Coriquiráchin pa'yatohuatëra, nisha nisha yonquirë'. Co noyahuë' ninë'. Nonpinë', ihuatërë', no'huitërë', ina pochin yonquirë'. A'naquën coriquiráchin yonquiatona', Yosë a'popi. Ina quëran cancanëna quëran co huachi noya cancantopihuë'. Sëtatona', chiniquën parisitapi.

Imamiatacaso' ya'huërin

¹¹ Quëmaso nipirihuë' api Yosë imaran ni'ton, ama coriquiráchin yonquiquësohuë'. Noya nicacasoáchin yonquiquë'. Cancanën quëran huarë' Yosë chinotëquë'. "Inaso' nosoroatonco, catahuarinco," ta'ton, noya natëquë'. Naporahuaton, ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ma'sha onpoaponahuë', chiniquën cancantëquë'. Sano piyapi niquë'.

¹² Iráca imapisopita niyontonpachinara, chiniquën cancantaton, "Caso' Quisocristo imarahuë," itëran. Napoaton "Yosë catahuarinco," ta'ton, sopai minsëquë'. Yosë nani huëntonënuquë aya'coninquën ni'ton, imamiatëquë'. Ina quëran a'na tahuëri inápaquë nanpimiataran.

¹³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Inaso' ni'sarinpoa'. Quisocristonta' ni'sarinpoa'. Iráca inanta' chiniquën cancantaton, Ponsio Pirato no'tën nanan sha'huitërin.

¹⁴ Ina yonquiaton, Quisocristo noninso chachin natëquë'. Ama a'napita pinocaiso marëhuë' no'tëquën a'chinquë'. Sinioro Quisocristo o'mantaquë huarë' noya natëquë'.

¹⁵ Tahuëri nanihuachin, Yosë nohuanton, o'mantararin. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi hua'ano'sa' ina natëina'. Copirnorosarinta' natëina'. "Ma noyacha Yosëso paya," ichina'.

¹⁶ Inasáchin co ta'huantarinhüë'. Nanpirápon inaso'. Noya noya ni'ton, huënaráchin pochin ya'norin. Co ya'carichinachinhüë'. Iráca quëran huarë' co insonta' Yosë quënaninhüë'. Ipora huanta' co quënanarihuahuë', ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ya'ipiya nanitaparin. Amen.

¹⁷ A'naquën na'con coriqui ya'huëtërin. Inapitanta' api pënënuquë': "Ama a'napita nocancosohuë'. Ama coriquinëmáchin pa'yatocosohuë'. Inaso' co ya'huëmiataponhuë'. Yosë na'con na'con pa'yatoco'. Inaso' co apiratërinpoahuë'. Nani ma'sha quëtërinpoa' nóya cancantatëhua, ya'huëcaso marë'.

¹⁸ Na'a coriqui ya'huëtöhuachinquëma', a'napita nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha pahuantöhuachina, quëtoco'. Ama manta' apiracosohuë'. Noya nico'.

¹⁹ Inapohuatama', Yosë'pa' canamiatarama'. Inaquë noya noya nanpimiatarama," itëquë'.

Tiquinamën pochin pënëninso'

²⁰No'tëquën api Quisocristo nanamën a'chintëranquën. Ama naniantatonhuë', noya imaquë'. Nonpin nanano'saso nipir-inhuë' ama natanquësohuë'. Nisha nisha nonpi. “Ya'ipiya no'tëquën nitotërai,” topirinahuë', co no'tëquën nitotopihuë'.

²¹A'naquën nisha nanan imatona', Yosë a'popi. Ama inapita natëquësohuë'.

Inaora nohuanon, Yosë noya catahuainquën. Nani nin-shitëranquën huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitaantarinsó'

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' isëquë ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'.

² Timotionquën ninshitaranquën. Nosoroatënuën, hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoro'inquën. Nani tahuëri asanocancainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, inasáchin natërëhua'.

Timotio noya imarinsó'

³ Iráca shimashonëhuëpita Yosë chinotopi. Inapochachin canta' chinotërahuë. Yosë nanamën no'tëquën natëto, chinotërahuë. Ina marë' noyápiachin cancantërahuë. Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontato, quëma yonquiranquën. Noya imaranso marë': "Yosparinquën Sinioro," itërahuë.

⁴ Iráca yapatohuatënuëna, sëtatón na'nëran. Ina yonquiato, na'con yaní'nanquën. Onpopionta' nicato noya cancanchi, tënahüë.

⁵ Cancanën quëran huarë' Quisocristo natëran. Mama-paya'ton natërin. Noita inaso'. Ina quëran mama Ionisanta' natëton, a'chintërinquën. Ipora quëmanta' imaran, tënahüë. Ina yonquiarahuë.

⁶ Iráca së'huamotorahuatënuën, acoranquën pënëntamaso marë'. Naporo' Yosë chachin ananitërinquën ni'ton, nóya pënëntëran. Imapisopita noya a'chintëran. Iporanta' api, ina yonquiaton chiníquën cancantëquë'. Ni'quë'. Pënsha yatacopihuachina, pishitohuatëra noya orotaantarín. Inapochachin chiníquën cancantaton, pënëntaantaquë', tënahüë. Napoaton ninshitaranquën achinicancana'huanquënso marë'.

⁷ Yosë co nohuantërinhuë' të'huacaso'. Ispirito Santo chachin achinicancaninpoa' sopai minsëcaso marë'. Inasáchin ananitërinpoa' piyapi'sa' nosorocaso'. Catahuarinpoa' cancanënpoa quëran no'tëquën yonquicaso'.

⁸ Ama tapanatonhuë', Sinioro nanamën a'chináquë'. Ina a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Ama ina marënta' tapanquësokuë'. Quëmanta' a'chinanso marë' aparisitohuachinënuën, chiníquën cancantëquë'. Napohuatan, Yosë catahuarinquën noya ahuantamaso'.

⁹ Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Co noyahuë' nipirëhuahuë', nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Co'huara isoro'pa' acoyátërasohuë', ninotonpoa', nosororinpoa'. Naporo' chinotërin Quisocristo a'paimacaso'. Ina imapatëhua', anoyacancantërinpoa'.

¹⁰ Nosororinpoaso' nani anitotërinpoa'. Quisocristo o'marin ni'ton, nitotërehua'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'. Nanpiantarahuaton, chimirin minsërin. Nanamën natëhuatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'. Chiminarihuarahuë', nanopiantarihua'. Nanamën quëran anitotërinpoa'.

¹¹ Yosë acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'. Pënënta'huaso marë' a'parinco. Ina nohuanton, nisha piyapi'sa' a'chintarahuë'.

¹² Ina marë' aparisitopirinacohuë', co tapanato yaa'porahuë'. Quisocristo imamiatarahuë'. Ina nohuitato, inasáchin natërahuë'. Ya'ipi nanitaparín. Nani sha'huitërinco nanamën a'china'huaso' ni'ton, noya a'paiarinco. O'mantaquë huarë' nanamën ya'huëmiatarín, ténahuë'.

¹³ No'tëquën api a'chintëranquën. Inachachin quëmanta' a'chinquë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," ta'ton inasáchin natëquë'. Ina nosoroaton, a'napitanta' nosoroquë'.

¹⁴ Yosë nohuanton, nanamën no'tëquën nitotëran. Amamanta' nisha a'chinquësohuë'. Ispirito Santo catahuarinquën no'tëquën yonquicamaso'. Nani ya'coancantërinpoa' catahuainpoaso marë'.

¹⁵ Tashinan pëiquë po'mohuachinaco, ya'ipi Asiaquë imapisopita patërinaco. Huiquiro, Imoquinisi, inapita quëran huarë' napotërinaco. Nani nitotëran, ténahuë'.

¹⁶⁻¹⁷ Onisiporoso nipirínhuë', co naniantërincohuë'. Nomaquë huë'sahuaton, yonisápatonco, quënaninco. Co tapanatonhuë', tashinan pëiquë ni'quirinco. Na'aro' achinicancaninco. Ina marë' ya'ipi pëinënquë ya'huërsopita Siniorori na'con catahuain, ténahuë'.

¹⁸ Ipiשוquënta' na'con catahuarincoso' nani nitotëran. Ina marë' Yosë nontërahuë'. "Na'con nosororinco ni'ton, Sinioro o'mantahuachin, inanta' nosoroquë'," itërahuë', Yosë nontato.

2

Sontaro pochín nininso'

¹ Quëmanta' api: "Quisocristo catahuarinco," ta'ton chiníquën cancantëquë'. Ina imapatëhua', inaora nohuanton catahuarinpoa' chiníquën cancantacaso'. Hui'nahuë pochín nicatënquën, pënënanquën.

2 Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë nanamën a'chintërahuë. Quëmanta' natanan. Inapochachin quëmanta' caraíchin quëmapi'sa' huayonahuaton, ina nanan chachin a'chintantaquë'. Noya natërsopita a'chintëquë'. Inahuanta a'napita a'chintacaiso marë' inapotëquë'.

3 Noya sontaro pochin niquë'. Inaso' parisitohuachina, ahuantërin. Inapochachin quëmanta' Quisocristo marë' parisitohuatan, ahuantëquë'.

4 Sontaro ya'conpatëra, co huachi a'na sacato yonquirëhuë'. Capitanáchin natëre'. Ina nohuantërinsoáchin ninë'. Inapochachin canpoanta' Quisocristoachin natëcaso' ya'huërin.

5 Isonta' yonquiquë'. Canatacaso marë' ya'nipihuatëra, ya'nipi hua'an sha'huitërinpo' ma'sona noya nicacaso'. Co natëhuatërahuë', co canatërehuë'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo noninso' natëahua'.

6 Iminquë chiniquën sacatërinso pochin Yosë marë' chiniquën sacatacaso' ya'huërin. Sha'tona'pi noya sacatohuachina, cosharo' ya'huëtërin. Cayahuachina, inari'ton manin.

7 A'chintaranquënso' api yonquiráquë'. Quisocristo catahuaarinquën noya noya yonquicamaso marë'.

8 Quisocristo na'con yonquiquë'. Isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'. Chiminaponahuë', nanopiantarin. Ina nanan chachin a'chinárahuë. Ina imapatëhua', nicha'ësarinpoo'.

9 Ina a'chinahuëso marë' parisitërahuë. No'huitonaco, tashinan pëiquë po'morinaco. Apina'pi pochin niconaco, catinatërinaco. Inapotopirinacohuë', Yosë nanamënso' co nanitopihuë' inapotacaiso'. Nisha nisha parti a'chinapi ni'ton, nahuinin.

10 "Yosë nohuanton, huayoninsopita oshaquëran imasapi," ta'to, ya'ipiya ahuantërahuë. Quisocristo imapachina', nicha'ësarín. Oshanëna' inquitahuaton, anoyacancantarin ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' nanopiantarapi. Inatohua' noya noya ya'huëcontapi. Co onporonta' pipiapihuë'.

11 No'tëquën itëranquën.

Yatëpapurinënpoahuënta', imamiatohuatëhua', inarë'quënpoo' nanopimiatarihua'.

12 Parisitapirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', a'na tahuëri inarë'quënpoo' hua'anëntarihua'

Nipirinhuë', ina a'pohuatëhua', inanta' a'poarinpoo'.

13 Co no'tëquënáchin imapirëhuahuë', inaso' no'tëquën nontërinpoo' ni'ton, noya a'pairinpoo'.

Nani sha'huitërinpoo' ni'ton, co nanitërinhuë' nonpintinpoo'. Co onporonta' nisha cancantarinhuë'.

Yosë marë' sacatërëhuaso'

14 Ina nanan chachin api ya'ipi piyapi'sa' sha'huitaantaquë' yonqui'ina': "Yosë ni'sarinpoa ni'ton, ama nisha nisha ni-nontocosohuë'," itëquë'. Inahuara yonquinëna quëran nisha nisha ninontohuachinara, topinan quëran nonsapi. Insosona inapita natanpachina', co huachi noya Yosë imasapihuë'. Nisha cancantatona', yaa'poapi.

15 Noyasáchin niquë' Yosë noya ni'inquën. Yosë nanamën ma'sona tapon naporinsopita noya nitotaton, no'tëquën a'chinquë'. Ina marë' noya sacatohuatan, co Yosë'pa' taparananhuë'.

16 Nonpin nanano'saso nipirinhüë' tananpitëquë'. Ama natanquësohuë'. Topinan quëran ninontapi. Inapita imapatëhua', co huachi Yosë pochin yonquiarëhuahuë'.

17 Ni'quë'. Panca yonitohuatëra, nohuarotërë'. Inapochachin nonpin nanano'saso', yatapicancaninpoa'. Iminio, Huirito inapitaso', nonpin nanan a'chinapi.

18 Yosë no'tëquën a'chintopirinpoahuë', co huachi natëpihuë'. "Yosë nani piyapi'sa' ananpitatë pochin nitërin. Co huachi a'na tahuëri ananpitaantaripoahuë'," toconpi. Napopi ni'ton, co huachi a'naquën imapihuë'.

19 Yosë nanamënso nipirinhüë' ya'huárin, Yosë chachin acorinso'. Natëricho pëi' achinirinsó' pochin ni'ton, ya'huëmiatarin. Cato quëran chachin ninshitopi. "Ya'ipi imapisopita Yosëri nohuitërin," tënin. "Quisocriso imapisopita nóya cancanchina'. Ya'ipi co noyahuë' yonquipisopita nanianchina'," tënin anta'.

20 Panca pëiquë nisha nisha ma'sha ya'huërin inaquë o'shitacaso marë'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, nasha minë' ninshirayáchin masahuatë', o'shitërë'. Minëtë', pa'chitë', inapitaso nipirinhüë' co ina marë' ya'huërinhuë'. Në'huëi' acocaso marë', hui'sëcaso marë', inapita marë' ya'huërin.

21 Inapochachin co noyahuë' yonquiramaso' naniantohuatama', ninshiraya minë' pochin nisarama'. Noyasáchin cancantohuatama', Yosë nohuantarinquëma'. Acoarinquëma' noya nicacaso marë'.

22 A'naquën hui'napi'saso' nisha nisha yonquiatona', pa'sápi. Ama ina pochin yonquiquësohuë'. Noyasáchin nicacaso' yonquiquë'. Ya'ipi cancanën quëran Quisocriso natëquë'. Ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ya'ipi imarëhuaso capininpoa' noya nini'tëhua', ya'hua'ahua'. Noyápiachin cancantatëhua', Sinioro nontërëhua' catahuainpoaso marë'.

23 A'naquën co Yosë yonquiatonahuë', nisha nisha ninontapi. Topinan quëran ninontatona', nino'huia'pi. Quëmaso nipirinhüë' ama inapitarë'quën chiníquën ninontocosohuë'.

24 Siniro piyapinënpoa' nipatëhua', co piyapi'sa' no'huicaso' ya'huërinhuë'. Noya nontacaso' ya'huërin. Noya nitotatëhua', a'chintahua'. No'huipirinpoahuë', ama no'huiahuasohuë', ahuantahua'. Sanoanan quëran nontahua'.

25 Nisha nanan imapachina, oshaquëran pënëanhuan'. Ama no'huitatëhuahuë', a'chintahua'. Yosëri catahuahuachin, oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', no'tëquën yonquiapona' nimara.

26 Yonquicaiso marë' sanoanan quëran pënëanhuan'. Huënsonquë ma'sha manëso pochachin sopairi nani manin. Camaihuachina, natëpi. Nipirinhue' pënënpatëhua', sopai quëran cha'ëpona' nimara.

3

Aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapisopita

1 Isonta' api pënëanta'inquën. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, co huachi noya ya'huapihuë'.

2 Piyapi'sa' niapiratatona', co huachi a'napita yonquiapihuë'. Coriquiráchin cancantapi. A'napita nocanapi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita co noyahuë' ni'sapi. Nipinosapi; Yosënta' pinosapi. A'shina', pa'pina', inapita co natërapihuë'. Nani ma'sha quëtöpirinahuë', ina marë' "Yosparinquën," co itopihuë'. Co Yosë chinotapihuë'.

3 Co pi'pisha tëranta' ninosoroapihuë'. Co niquë'yaapihuë'. Ninonpinapitona' nisha'huirapiapi. Nimonshütapi. Ni'ni pochin cancantatona' niahuëapi. Noya nininsopita co pi'pisha tëranta' nohuantapihuë'.

4 Ina niponaraihuë', nonpinapitona' sha'huirapiapi. Co huachi yonquiapihuë': "Quiyasáchin nitotërai," tosapi. Nipa'yatacasoáchin yonquiatona', co huachi Yosë nohuantapihuë'.

5 "Quiyanta' Yosë imarai," topirinahuë', co tëhuëenchachin imapihuë'. Chinotopirinahuë', co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co Yosëri catahuarinhuë' ina pochin cantacaiso'.

Ama inapita natanquësosohuë'. Tananpitëquë' pa'ina'.

6 Na'a piyapi'sa' anishacancantapi. A'naya a'naya pëiquë paatona', sanapi'sa' nonpintopi. Nonpintatona', a'chintapirinahuë', a'naquënso' noya natanpi. "Oshahuanco ni'ton, ana'intincoso' ya'huërin," ta'tona', co chiníquën cancantopihuë'. Nani ma'sha nohuantatona', co sano yonquiapihuë' ni'ton, a'naroáchin natëtopi.

7 Nisha nisha nanan yanatanapona'. Yosë no'tëquën non-insoso nipirinhue', co yanatëpihuë'. Napoaton co Yosë no-huitopihuë'.

⁸ Iráca cato' pēnotono'sari Moisēsē chinitopi. Canisē, Canprisē inapita itopiso'. Moisēsē no'huitona', copirno nonpintopi ama natēcaso marēhuē'. Inapochachin ipora nisha a'china'piro'sa' co noyahuē' yonquiataona', co Yosē nohuan-topihuē'. No'tēquēn noninso' co yanatanpihuē'. Nisha nanan imatona', co Yosē imasapihuē'.

⁹ A'chintohuachina, a'naquēn natēpirinahuē', oshaquēran co huachi natērapihuē'. "Nonpinápi," ta'tona', co huachi imasapihuē'. Inapochachin iráca ina pēnotono'sari nonpin-topirinahuē', piyapi'sari oshaquēran no'tēquēn nitotahua-tona', a'popi huachi.

Paonori Timotio pēnēninso'

¹⁰ Quēmaso nipirinhūē' noya cancantaton, hua'qui' ca'tananco. Yosē nanamēn a'chinpatēra, noya natanan. Ya'ipi naporahuēso' ni'nān. Yosēichin yonquiato, imamiatarahuē. Cancanēhuē quēran huarē' natērahuē. Co piyapi'sa' no'huirahuē', nosororahuē. Ma'sha onpoaporahuē', chiníquēn cancantērahuē.

¹¹ Aparisitopirinacohuē', ahuantērahuē. Ya'ipi ni'nān ni'ton, nitotēran. Antioquiaquē, Iconioquē, Nistraquē, inaquēpita chiníquēn parisitaporahuē', Siniro catahuarinco ni'ton, cha'ērahuē.

¹² Ya'ipi cancanēnpoa quēran Quisocristo imapatēhua', aparisitarinēnpoa'.

¹³ Co noyahuē' nipisopita, nonpintēro'sa', inapitaso' aquē aquētē' co noyahuē' nisapi. Na'con piyapi'sa nonpintopi quēran, a'napitarinta' nonpintapi.

¹⁴ Quēmaso nipirinhūē', Yosē nanamēn imamiatēquē'. Nani iráca mama, mama paya, ca, a'napitanta' a'chintērainquēn, cancanēn quēran huarē' natēran. Noya nohuitērancoi ni'ton: "No'tēquēn a'chintērinacoí," ta'ton, imamiatēquē'.

¹⁵ Hua'huatapon quēra huarē' Yosē quiricanēn nohuitēran. Ina quēran Yosē nontērinpoa' nicha'ēinpoaso marē'. Ina nitotohuatēhua', Quisocristo natēhuatēhua', cancanēnpoa' anoyacancantērinpoa'.

¹⁶ Ya'ipi Yosē quiricanēnso' nóya. Yonquirinso chachin Yosēri aninshitērin. Quiricanēn quēran a'chintērinpoa'. Pēnēninpoa' co noyahuē' ninēhuasopita naniantacaso marē', nóya ayonquirinpoa'. Anitotērinpoa' no'tēquēn Yosē natēcaso'.

¹⁷ Quisocristo imapatēhua', quiricanēn quēran catahuarinpoa' noya nicacaso marē'. Nitotatēhua', natēhuatēhua', nóya nisarēhua'. Ina marē' quiricanēn quētērinpoa'.

4

¹ Yosë ni'sárinpoa ni'ton, pënënananquën. Quisocristonta' ni'sárinpoa ni'ton, "nanamën a'chináquë'," tēnahuë. A'na tahuëri inaso' o'mantararin isoro'pa' hua'anëntacaso marë'. Naporo' chiminpisopita, nanpirëhuasopita, ya'ipinpoa' coisë pochin no'tēquën sha'huitarinpoa'. Oshahuano'sa' ana'intarin. Natërëhuasopitaso' noya acoarinpoa'. Napoaton Yosë marë' noya sacatēquë'.

² Nanamën a'chináquë'. Piyapi'sa' yanatanpachina', a'chintēquë'. Sacai' a'chinacaso nipirihuë', onpopionta' a'chináquë'. A'naquënso' co yaimapachinahuë', no'tēquën sha'huitēquë' natëina'. Co noyahuë' nipachina', pënēnquë'. Noya nontēquë' chiníquën cancantatona', imaina'. Ya'ipi piyapi'sa' a'chintēquë' noya nicacaiso marë'. Nipirihuë', ama no'huiquësohuë'. Sanoanan quëran pënēnquë'.

³ A'na tahuëri piyapi'sa' co nohuantapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'. Nonpin nanano'sa' nisha nisha a'chinpachina', pa'yatapi. Inahuara costapisorachin yanatanapi.

⁴ Yosë no'tēquën noninso' a'porahuatona', piyapi yonquirinso' natëapi.

⁵ Quëmaso nipirihuë', yonquínahuan niquë'. Aparisito-huachinēnquën, ama no'huitatonahuë', ahuantēquë'. A'naya a'naya Yosë nanamën a'chintëra'piaquë'. Co imapisopitahuënta' nitochina'. Ya'ipi imapisopita catahuaquë' noya noya imaina'.

⁶ Ma'sha Yosë marë' tēpapiso pochin co hua'quiya quëranhuë' a'chinahuëso marë' tēpaarinaco. Nani tahuëri naniriarin chimina'huaso'.

⁷ Iráca Yosë sha'huitërinco a'napita a'chinta'huaso'. Nani tiquirahuë. Chiníquën sacatërahuë pochin Quisocristo nóya natërahuë. Co pi'pian tēranta' a'porahuë'.

⁸ Napoaton Yosë'pa' acanaarinco. Quisocristo o'mantahuachin, coisë pochin nicon, no'tēquën sha'huitarinpoa'. Naporo' noya ninahuëso marë' acanaarinco. Co casáchin acanaarincohuë'. A'napitanta' Quisocristo nosoroatona', "Manóton o'manta'in," topisopitanta' Yosë'pa' canaapi.

Timotio huëcacaso' nohuantërinso'

⁹ Manóton api huëquë' ni'quico. Ama hua'quiquësohuë'.

¹⁰ Timasëso' isoro'paráchin yonquiaton, patërinco. Tisaronicaquë pa'nin. Crisinti Carasiaquë pa'nin. Titonta' Tarëmasiaquë pa'nin.

¹¹ Nocaséichin isëquë ya'huërarin. Marconta' macaton, quëquë'. Inaso' noya catahuarinco.

¹² Tiquicoso' ya'huëapirihuë', Ipiquoë a'parahuë.

13 Aipi a'morahuëso tanontën nininso' Troasëquë huëshirahuë. Carpio pëinënquë ya'huëarin. Huë'patan, quëshico. Quiricarosanta' quëshico. Quiricanëhuë so'nanpinan nininsopita na'con na'con nohuantërahuë.

14 Aricantëro hua'naquë sacatërinso' chiniquën sha'huirapirinco. Ina marë' Siniorori ana'intarin.

15 Yosë nanamën a'chinahuë ni'ton, chiniquën no'huirinco. "Nonpiánin," tënin. Napoaton ni'quëna quëmanta inapotochinquën.

16 Ya'nan coisëquë sha'huirapiponaco, co insonta' catahuarincohuë'. Ya'ipiya tē'huatona', ta'ananpirinaco. Nipirinhüë', co no'huirahuë'. "Ama ina marë' Sinioro ana'intëquësöhuë'," itërahuë Yosë nontato.

17 Ta'ananpipirinacöhuë', Quisocristo catahuarinco. Co patërincohuë'. Achinicancaínco ni'ton, inaquënta' ya'ipi Yosë nanamën sha'huirahuë. Nisha nisha piyapi'sa' nani natanpi. Pa'pini' yamaninposo pochin yatëpapirinacöhuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahuë.

18 Pa'pi co noyahuë' yonquirapihuachinaconta', onpopi-onta' nicha'ësarínco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'ton, a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarínco. ¡Ma noyacha Quisocristoso paya! Ipora quëra huarë' inasáchin chinotahua'. Amen.

Tiquiapon pochin sha'huirinso'

19 Pirisica, Aquira, Onisiporo, sa'in, hui'ninpita, inapita saludos a'patërahuë.

20 Irasito Corintoquë quëparitërin. Tropimo caniorin ni'ton, Miritoquë huëshirahuë.

21 Ama api hua'quiquësöhuë'. Co'huara o'napi naniyatërasöhuë', huëquë'. Ioporo, Potinti, Nino, Craotia, ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënënquën, saludos a'patarinënquën.

22 Sinioro Quisocristo achinicancaínquën. Ya'ipinquëma' imaramasopita inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Tito ninshitérinso'

Tito yonquiaton, ninshitérinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahuë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë huayoninpoa' ni'ton, huëntonënuquë ya'conëhua'. Noya natëcaiso marë' a'chinarahuë. No'tën nanan a'china'huaso marë' acorinco. Ina natëhuatëhua', no'tëquën imasarëhua'.

² Quisocristo imapatëhua', a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Ya'huërin'pa' ya'huëmiatarihua'. "Ananpitaantaripoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Yosë iráca co'huara isoro'pa' acoyátërasohuë', ninotonpoa' yonquirinpoa'. Inaso' co onporonta' nonpintërinpoahuë'.

³ Iporaso huachi tahuëri nanihuachina, inaora nohuanton, nanamën anitotërinpoa'. Yosë sha'huitërinco ni'ton, ina nanan chachin pënënanquëma'. Inaso' nicha'ësaripoa'.

⁴ Titonquën ninshitaranquën. A'chintohuatënuquëna natëton, imaran ni'ton, tëhuëchachin hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Asanocancainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' nicha'ësaripoa'.

Ma'sona Tito nicacaso' ya'huërinso'

⁵ Crita parti ya'huarihua', a'naya a'naya ninanoquë a'chintopirëhuahuë', pahuanarin ya'ipi a'chinacaso' ni'ton, inaquë huëshiranquën: "Imapisopita ya'ipi a'chintacaso ya'huërinso a'chintëquë'. Naporahuaton, ya'ipi ninanoro'saquë ansiano'sa' acora'piaquë'," itëranquën.

⁶ Ansiano'sa' yaacohuatan, noya imapisopitaráchin acoquë'. A'naíchin sa'in ya'huëtërinso'. Hui'ninpitanta' Quisocristo imaina'. A'naquënso' ansiano yaya'conpirinahuë', hui'ninpita co noya cancantopihuë'. Co yonquínahuan nipihuë'. Co pa'pina' yanatëpihuë'. Co hui'ninpita tëranta' pënënpachinahuë', a'napitarinta' co yanatëponahuë'. Napoaton co inapita acocaso' ya'huërinhuë'.

⁷ Yosë nohuanton, ansiano'sa' ya'huëpi imapisopita catahuacaiso marë'. Yosëri acorin ni'ton, noyasáchin niina'. Ama nocanchinasohuë'. "Casáchin no'tëquën nitotërahuë'," topachina', ama acoquësohuë'. Ama yano'huichinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama yaahuëchinasohuë'. Ama coriquiráchin cancanchinasohuë'. Ama pi'pian tëranta'

nonpinatona', canainasohuë'. Insosona ina pochin cancantohuachin, ama ansiano acoquësohuë'.

8 Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. Pahuantërsopita nosoro'ina'. Noyasáchin ni'tona', a'napita catahuaina'. Sano yonqui'ina'. Yosë natëtona', ina pochin cancanchina'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuachina', a'naroáchin nanianchina'. Ina pochin cancantohuachina', noya ansiano ya'conacaso', ténahuë'.

9 Yosë nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina nanansáchin ansiano'sa' imaina'. Ina na'con yonquihuachina', noya pënëntapona', no'tëquën a'chinapona'. A'napitaso nisha nanan a'chinpirinahüë', ansiano'sariso' Yosë nanamënáchin a'chinchina'. Ama imapisopita nonpin nanan natëtacaiso marëhuë' inapochina'.

10 Na'a quëmapi'sa' co natëtochináchinhuë' cancantopi. Inahuara yonquinëna quëran a'chinapi ni'ton, topinan quëran nonsápi. Cotioro'sa' pënëntërinso' imatona', napopi. Nisha nisha nonatona', yanonpinapi.

11 Yapënëntohuachina', sha'huitëquë' ama pënënchinasohuë'. Ma'sha canacaisoáchin yonquiatona', a'chinapi. Nisha a'chintohuachinara, a'naquën Yosë nanamën yaa'popi. Quëmopinënpitarë chachin nisha imasapi.

12 Tëhuëenchachin Crita parti na'a nonpina'piro'sa' ya'huëpi. A'na Crita quëmapi chachin iráca tapon: "Citaro'sa' yanonpinpi. Ni'ni pochin cancantopi. Chirotëro'sa' nicatona', cosharoachin cancantopi," ténin pënëntona'pi.

13 No'tëquën nonin. Na'a piyapi'sa' inatohua' ina pochin cancantopi. Napoaton chiníquën pënënquë' ama nonpin nanan a'chinacaiso marëhuë'. No'tëquën natëhuachina', noya cancantapi.

14 Ama cotioro'sa' iráca napopiso' natëinasohuë'. A'naquën no'tën nanan a'porahuatona', inahuara yonquinëna quëran a'chinapi. Ama inapita natëinasohuë'.

15 Noyápiachin cancantohuatëhua', ya'ipiya noya yonquiarëhua'. A'naquënso nipirinhüë' co yaimapihuë'. Taparosáchin yonquipi. Co noyahuë' cancantohuachinara, nisha nisha yonquipi. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton co huachi no'tëquën yonquipihuë'. Nitapicancanatona', co huachi nanitopihuë' noya yonquicaiso'.

16 "Yosë nohuitërahuë'," topirinhüë', co noyahuë' nipi. Ina marë' co tēhuëenchachin imapihuë', ténahuë'. Co Yosëri noya ni'ninhüë'. "Napoonpi," ténin. Co manta' yanatëpihuë'. Yosë a'poatona', co pi'pisha tëranta' nanitopihuë' noya nicacaiso'.

2

Quëmapi'sa', sanapi'sa' inapita pënëinso'

¹ Quëmaso nipirinhüë' Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ina a'chinton, pënëinquë' noya nicacaiso marë'.

² Quëmapi'sa' quëmá quëran mashomiachin nipisopita pënëinquë' natëtono'sa' niina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohüë'. Noya yonquiatona ya'huë'ina'. Yosë nanamën no'tëquën imaina'. Ya'ipi piyapi nosoro'ina'. Aparisitopirinhüënta', ama ya'ihuërëchinasohüë', ahuanchina'.

³ Sanapi'sa' payamiachin nipisopitanta' a'chintëquë' sano yonquiatona' ya'huë'ina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohüë'. Ama no'picaiso' pa'yachinasohüë'. Noya niina' a'napita sanapi'sarinta' nicatona' nonanacaiso marë'. Naporahuatona', noya nicacaiso' a'chiina'.

⁴ Ina quëran sanapi'saso' nanitopi nasha so'yahuano'sa' a'chintacaiso'. So'ina', hua'huinpita inapita nosoroacaiso marë' pënëina'.

⁵ Noya yonquicaiso marë' pënëina'. Ama manta' so'ina' tēhuananpitacaiso' yonqui'inasohüë'. So'ina' noya nocoma'ina'. Ya'ipi piyapi noya nonchina'. So'ina' noya natëina' ama a'napitari Yosë nanamën nonapicaiso marëhuë'.

⁶ Hui'napi'santa' pënëinquë' sano yonqui'ina'.

⁷ Quëmanta' api, noyasáchin niquë' a'napita nonanainquënso marë'. Noya cancantaton, Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ya'ipi yonquinën quëran huarë' a'chinquë'.

⁸ Noyasáchin nonquë' ama a'napita nonapiinquënso marëhuë'. Ina quëran no'huipirinëinquënhüënta', tapanapi. Co manta' pinoinpoaso' ya'huaponhuë'.

⁹ Patron marë' sacatopisopitanta' pënëinquë' patronëna' noya nicatona', natëina'. Natëtona', noya sacachina'. Camaihuachina', natëina'. Co a'panicaso' ya'huërinhuë'.

¹⁰ Ama ihuachinasohüë'. No'tëquën natëtona', ama pi'pian tēranta' nonpiinasohüë'. Noya nipachina', a'napitarinta' noya ni'sapi. "Tata Yosë imatona', noya nipi. Ma noyacha Yosë nanamënso paya," taponá'. Inaso' tēhuëinchachin nicha'ësaripoa'.

¹¹ Inaora nohuanton, Yosë nosororinpoa'. Ni'ton, hui'nin chachin a'paimarin nanamën anitotinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa' nicha'ëinpoaso' nohuantërin.

¹² Nosoroatonpoa', pënëinpoa' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ama ma'sharáchin nohuantahuasohüë'. Co monshihuanacaso' ya'huërinhuë'. Sano ya'huatēhua', nóya yonquia'ahua'. Yosë yonquirinsoráchin

imahua'. Nani tahuëri Yosë chinotatëhua', noyasáchin niahua'. Ina marë' pënëninpoa'.

¹³ Noya cancantatëhua', Quisocristo ninarëhua'. A'na tahuëri chiníquën nanantaton, o'mantararin. Inaso' Yosë chachin ni'ton, huënaráchin huënaráchin ya'noarin. Ina quënanpatëhua', nóya cantarihua'. Chiníquën nanantaton, noyá nicha'ësarínpoa'.

¹⁴ Iráca canpoa marë' chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Anoyacancantërinpoa' piyapínënpita nicacaso marë'. Huëntonënguë chachin ya'conpatëhua', noya nicacasoráchin nohuantarihua'.

¹⁵ Ina nanan a'chintáquë'. Noya nontaton, achinican-canquë'. Co noyahuë' nipachina', chiníquën nanantaton, pënënguë'. Co mashonquënhuë' niponahuë', Quisocristo nanamën a'chintëran ni'ton, natëinënguënsó' ya'huërin.

3

Imapisopita noya niina'

¹ Imapisopita nani nitotopirinahuë', inachachin quëmarinta' pënëantaquë'. "Copirno natëco," itëquë'. Ya'ipi copirno acorinsopitanta' natëcaso' ya'huërin. Noya nicacaiso' yonqui'ina'.

² Ama pinochinasohuë'. Ama nino'huiinasohuë'. Noya ninicatona' ya'huë'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nicatona', sanoanan quëran nonchina'.

³ Iráca canpoanta' co noyahuë' cancantërehua'. Co'huara Yosë nanamën nitochatërarihuahuë', co yonquirëhuahuë'. Co yanatërehuahuë'. Sopai nonpintërinpoa' ni'ton, nisha nisha nicacaso' nohuantërehua'. Ma'pitasona pa'yatacasoáchin yonquirëhua'. A'na piyapi ma'shanënpita noyapatërehua'. Nino'huitëhua', co niquë'yarëhuahuë'. No'huípiro' ninëhua'. Inapoatëhua', topinan quëran ya'huërehua'.

⁴ Yosëso nipirinhue' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Inaso' noya ni'ton, hui'nin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'.

⁵ Co canpoara noya ninëhuaso marë' nicha'ërinpoahuë'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Amatëreso pochin ya'ipi oshanënpoa' inquitërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anasitaantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ina pochin cancantërehua'.

⁶ Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, Ispirito Santo a'patimarinpoa' ya'coancantínpoaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa'.

⁷ Napoaton iporaso' Yosë noya ni'ninpoa'. Iráca oshahuan-pirëhuahuë', inaora nohuanton, nosoroatonpoa', nanan anoyatërinpoa'. "Huëntonënguë aya'coninpoa' ni'ton, a'na tahuëri

ya'huërin'pa' ya'huëcontarihua,'" ta'tëhua', ninarëhua'. Inato-hua' nanpimiatarihua'.

⁸ No'tëquën sha'huitëranquën. Quëmanta' inachachin a'chintëquë', ténahuë. Pënénáquë' ya'ipi imapisopita noya nicacaiso marë'. A'chintëranquënsoso' nóya imacaso'. Natëhuatëhua', noya noya ya'huarihua'.

⁹ A'naquën co noyahuë' yonquiatona', nisha nisha nonpi. Cotio mashocoro'sa' yonquiatona', inahuara yonquinëna quëran nisha nisha a'chinpi. Cotioro'sa' iráca pënëntopiso' nisha nisha a'chinatona', nino'huipi. Ama inapita natan-cosohuë'. Ina pochin ninontohuachinara, topinan quëran ni-nontopi. Co manta' catahuarinpoahuë'. Yosë nanaménáchin imacaso' ya'huërin.

¹⁰ A'na piyapi nisha nanan a'chinpachin, imapisopita nisha nisha ayonquirin. Inaso' pënénquë' no'tëquën a'chinchin. Co yanatëhuachinquënhuë', naquëranchin pënëantaquë'. Ina quëran co yanatëantahuachinquënhuë', sha'huitëquë' ta'chin. Ama insoari tëranta' ina natëinasohuë'. Ama huachi imarinso pochin ni'cosohuë'.

¹¹ Nisha nisha yonquiaton, nitapicancanarin. Co noyahuë' cancantaton, inaora nina'intarin.

Nisha nisha pa'pisopita

¹² Artimasë a'pataranquën. Co ina nanitohuachinhuë', Tiquico pa'sarin. Cantonpachinquën, manoton Nicoporiséquë huëcaton, ni'quico. Inaquë o'napi na'huëanatarahuë.

¹³ Sinasë, Aporosë, inapita cantonpachinquën, noya nontëquë'. Sinasëso' coisë catahuana'pi. Yapa'pachina', catahuaquë' noya pa'ina'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtëquë' ama pahuanchinasohuë'.

¹⁴ Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitëquë' noya niina'. Pahuantërinso'pita catahuaina'. Inapotohuachina', co topinan ya'huapihuë'.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

¹⁵ Ca'taninacosopita yonquiatënënuën, saludos a'patarinënuën. Ya'ipi imaramasopita yonquiarainquëma'. Noya ya'huëco' canpitanta', tënai. Quisocristo imarama' ni'ton, nosororamacoí. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Pirimon ninshitérinso'

Tashinan pëi quëran ninshitaton a'patërinso'

1 Iya Pirimon, ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquën. Nosororainquën iyasha. Quëmanta' catahuarancoi a'china'huaiso marë'.

2 Imoya Apianta' yonquiato, ninshitaranquëma'. Arquiponta' yonquirai. Yosë nanamën a'chinpatora, inanta' na'con catahuarincoi. Parisitaponahuë', noya ahuantërin. Ya'ipi imapisopita quëma pëinënquë niyontonpiso' na'con yonquirai. Iso quirica nontëquë' inapitanta' nataina'.

3 Tata Yosë inaora nohuanton, na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Imarinso marë' noya cancantërinso'

4-5 Nani tahuëri iyasha quëma marë': Yosë nontërahuë. Quisocristo noya natëran. Naporahuaton, ya'ipi imapisopita nosororan, natantërahuë. Ina marë' "Yosparinquën Siniro," itërahuë.

6 Quisocristo imaton, a'napitanta' catahuan imacaiso marë'. Napoaton ina yonquiato, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro Quisocristo imaton, noya noya yonqui'in. Ya'ipi ina yonquirincoiso' nitochin," itërahuë.

7 Ya'ipi imapisopita nosoroaton, quëmari achinicananan. Noya noya cancantapi. Ina natantahuato iyasha, canta' noya cancantërahuë. Achinicanananco canta'.

Onisimo marë' nontërinso'

8 Iporaso' pi'pian sha'huichinquën ma'sona noya nicamaso'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Chiniquën nanan quëtërinco ni'ton, nohuantërahuë naporini, camai'tënquënhuë'. Nipirinhüë' co nohuantërahuë'.

9-10 Nani caso' mashotërahuë. Quisocristo imarahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Napoaton iyasha nosoroatanco, Onisimonta' nosoroquë', tënahüë. Tashinan pëiquë ya'huasoco, inaso' ni'quirinco. Co hui'nahuë chachinhüë' nipirinhüë', pënënpatëra, inanta' Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë.

11 Iráca Onisimo pa'anan asacatacaso marë'. Hua'anëntopiranhuë', co noya catahuarinquënhüë'. Ta'ananpirinquën. Iporaso nipirinhüë' Quisocristo imaton,

noya catahuarinco. Quëmanta' noya catahuaarinquën huachi, ténahuë.

¹² Noya catahuapirincuhuë', apira a'pataranquën. Na'con nosoropirahuë', quëma piyapinën ni'ton, nani sha'huitërahuë' ya'huëranquë panantacaso marë'. Ca pochachin cancantaton, noya ni'quë'.

¹³ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', a'pataranquën. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë ya'huarahuë. Quëmanta' isëquë ya'huaran naporini, catahuaitoncohuë', ténahuë. Onisimo quëma ya'huërenamën pochin catahuarinco ni'ton, co yaa'paporahuë', a'pataranquën.

¹⁴ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', co quëma nohuantomaranhuë' ta'to, a'pataranquën.

¹⁵ Yosë nohuanton, ta'ananpirinquën nimara Quisocristo nohuitacaso marë', ténahuë. Co hua'qui' patërinquënhuë'. Iporaso' paahuamantarinquën inaquë ya'huëmiatacaso marë'.

¹⁶ Quëma marë' sacatopirinhüë', ama huachi piyapinën pochin ni'quësohuë'. Piyapinën niponahuë', iporaso' noya noya ni'quë'. Quisocristo imarin ni'ton, iyanpo pochachin nosoroquë'. Cariso' na'con nosororahuë. Quëmaso' aquëtë huarë' na'con na'con nosoroquë', ténahuë.

¹⁷ Canposo' Quisocristo imatë', noya nipayarë'. Napoaton Onisimo cantonpachinquën, noya nontëquë'. Ca nosororancoso pochin inanta' nosoroquë'.

¹⁸ Tëhuëhuachinhüë nipon, nihuihuachinquënhüë nipon, sha'huitoco carinquën pahuërë'inquën.

¹⁹ Caora imirahuë quëran no'tëquën ninshitaranquën. Tëhuëenchachin pahuërëaranquën. Isonta' iyasha yonquiquë'. Co a'chintëranquënhüë' naporini, co Yosë anoyacancanchitënuënhüë'. Napoaton quëmanta' nihuirancoso pochin nipiranhüë', co manta' ma'paranquënhüë', ténahuë.

²⁰ Napoaton iyasha ninshitaranquën. Quisocristo imaran ni'ton, Onisimo nosoroquë'. Noya nontohuatan, canta' nóya cancantarahuë. Inapoaton, achinincanco topirahuë'.

²¹ "Yosë natëton, Onisimo noya nontarin," ta'to, ninshitaranquën. Pi'pian sha'huitopiranquënhüë', quëmariso' na'con na'con catahuaaran, ténahuë.

²² Naporahuaton, quëma pëinënuë a'na patoana tapatoco. Ca marë' Yosë nontërama' ni'ton, ocoiarinaco nimara, ténahuë. Tashinan pëi quëran pipihuato, nicaponquën pa'sarahuë.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

²³ Iya Ipapërasë saludos a'patarinquën. Inanta' Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë ya'huarin.

²⁴ Marco, Aristarco, Timasë, Nocasë, inapitanta' yon-
quiatënënguën, saludos a'patarinënguën. Inapitaso' catahuar-
inaco Yosë nanamën a'chinacaso'.

²⁵ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo noya catahuain-
quëma'. Nani huachi.

Paono

Cotioro'sa' Quisocristo imapisopita a'na piyapiri ninshitérinso'

Yosë nanamën anitotërinpoaso'

¹ Iráca quëran huarë' Yosëso' nanamën anitotërinpoa'. Shimashonënpoapita, pënëntona'piro'sa quëran na'aro anitotërin. Naporahuaton nisha nisha quëran anitotërin. Co a'naromaráchin ya'ipi anitotërinhuë'.

² Iporaso nipirinhüë', hui'nin quëran nontërinpoa'. Iráca Yosëri sha'huitohuachina, Quisocristori isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipi ninin. A'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'ipi hua'anëntarin.

³ Inaso' pa'pin pochachin noya nóya ninin. Ina pochachin ni'ton, inasáchin Yosë no'tëquën anohuitërinpoa'. Chiníquën nanantërin ni'ton, ipora huanta' ina nohuanton, ma'sha ya'huërarin. Co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipiya ta'huanchitërihuahuë'. Iráca oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Chiminpirinhüë', nantantarahuaton, inápaquë panantarin. Inaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran huënsërin. Chiníquën nanantaton, hua'anëntarin.

Quisocristoso' noya noya ninin

⁴ Yosë hui'nin ni'ton, anquëniro'sa quëran chini chiníquën nanantërin inaso'. Yosëri acorin ni'ton, inaso' noya noya.

⁵ Iráca Yosëri sha'huitërin. Quiricanënuquë naporin:

“Quëmaso' hui'nahuënuquën. Ipora chachin noya nicatënuquën, acoaranquën piyapi'sa' hua'anëntamaso marë',” itërin. Ina quëran taantarin:

“Ca hui'nahuë inaso'. Caso' ina pa'pinco,” tënin. Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'.

⁶ Hui'nin chachin nipirinhüë' isoro'paquë a'paimahuachina, chini chiníquën nanan quëtaton, tapon:

“Ya'ipi anquëniro'sarinta' ina chinochina',” tënin.

⁷ Anquëniro'sa' yonquiaton, quiricanën quëran Yosë tapon:

“Anquëniro'saso' comisionëhuëpita. Cari camairahuë. Camaihuatëra, ihuan pochin a'naroáchin pa'pi.

A'naquën ca nohuanto, pën pochin nipi,” tënin.

⁸ Hui'ninso nipirinhüë', noya noya acorin. Ina nontaton, itapon:

“Quëmanta' Yosënuquën ni'quëhuarë', ya'ipi hua'anëntaran. Co onporonta' pipiaranhüë'.

Piyapiro'sa' no'tëquënáchin pënënanan ni'ton, noya nicaponën.

⁹ Noyasáchin yonquiaran. Co pi'pisha tēranta' oshahuana-maso' yonquiaranhuë'.

Napoaton noya ni'nanquën. Noya noya acoranquën ni'ton, ya'ipi nipayaransopita quëran noya noya cancantaran," itërin Yosëri. Quiricanënquë ninshitopi.

¹⁰ Ina quëran itantarin:

"Quëma Sinioro iráca isoro'pa' acoran. Pi'iro'tè', tayora, yoqui, inapitanta' acoran.

¹¹ A'na tahuëri ya'ipi inapitaso' ta'huantarin.

A'morëso mocarinso pochin nisapi.

Quëmaso nipirinhüë' ya'huëmiataran.

¹² A'morëso si'pirahuatë', të'yatërëso pochin ya'ipi ata'huantaran.

Nasha a'morëso pochin, ya'ipi nasha acoantaran.

Quëmaso nipirinhüë' co onporonta' ta'huantaranhuë'.

Co nishataranhuë'. Inachachin ya'huërápon," itërin.

¹³ Ina quëran hui'nin itantarin:

"Chiniquën nanantaton, inchinanëhuë quëran huënsëquë'

ya'ipi inimiconënpita carinquën minsëchinquën," itërin Yosëri.

Co inso anquëni tēranta' ina pochin nontërinhuë'.

¹⁴ Inapitaso' inpriatonënpita pochin ni'ton, Yosëri camairin.

A'paimarin imarëhuasopita catahuainpoaso marë'. Yosë chachin nicha'ësaripoa'. Nani ina nitotërama'.

2

Ama Quisocristo nanamën a'poahuasohüë'

¹ Nani no'tën nanan natanëhua' ni'ton, nanamën na'con na'con yonquia'ahua', ama pëshonacaso marëhuë'. Ni'cona canpitanta' ina naniantotama'.

² Iráca Yosëri anquëniro'sa' a'paimarin nanan sha'huitacaiso marë'. Natëcaso' ya'huërin ni'ton, co piyapi'sari natëhuachinahüë', Yosëri no'tëquën ana'intërin.

³ Iporaso nipirinhüë', Quisocristo a'paimarin noya nanan sha'huitiinpoaso marë'. Na'con nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'. Hui'nin chachin ni'ton, co ina natëhuatëhuahuë', na'con na'con ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristo chachin noya nanan sha'huirin. Ina quëran ca'tano'sanënpitari natanahuatona', inachachin sha'huitaantarinënpoa'.

⁴ Yosëri catahuarin ni'ton, ca'tano'sanënpita nani ma'sha nanitapapi. Ina nohuanton, Ispirito Santori catahuarin nisha nisha nitotacaiso marë'. A'naya a'naya catahuarin Yosë nohuantërinso' nicacaiso'. A'naquën catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. A'naquëonta' catahuarin Yosë yonquirinso chachin nitotacaiso marë'. Ina nicatëhua': "¡Ma

noyacha Yosëri catahuarin paya! Ina nohuanton, no'tëquën Yosë nanamën sha'huitërinënpoa'," tënëhua'.

Quisocristo isoro'paquë o'marinso'

⁵ Iráca quëran huarë' Yosë yonquihuachinpoara, co nohuantërinhuë' anquëniro'sa' hua'anëntinpoaso'. A'na tahuëri nasharo'pa' nipachin, co inapita hua'anëntarinënpoahuë'. Ina sha'huitaranquëma'.

⁶ Iráca a'na piyapi naporinso' Yosë quiricanënquë ninshitopi: "Topinan piyapicoi Siniro nipiraihuë', na'con yonquirancoi. ¿Onpoatonso' nimara na'con nosororancoi? tēnai yonquiatoi.

⁷ Quëma nohuanton, co anquëniro'sa pochin chiníquën nanan topiraihuë', co hua'quiya quëranhuë' chiníquën nanan quëtarancoi. Noya noya acoarancoi.

⁸ Ya'ipi ma'sha hua'anëntarai," itërin. "Ya'ipimiáchin hua'anëntarai," topirinhue', iporaso' co piyapinpoa' ya'ipi ma'sha hua'anëncátërarëhuahuë'.

⁹ Quisososo nipirinhue' yonquia'ahua'. Inaso' isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Parisitaton, canpoa marë' chiminin. Napoaton Yosëri chiníquën nanan quëtërin ya'ipi hua'anëntacaso marë'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoa', hui'nin a'patimarinpoa' ya'huëretinpoaso marë'. Ya'ipi piyapinpoa marë' chiminin.

Quisocristo parisitërinso'

¹⁰ Yosëri ya'ipiya ninin. Inasáchin yonquicaso marë' nininpoa'. Ina nohuanton, hui'nin parisitërin huëntonënuquë aya'coinpoaso marë'. Na'aquënpoa' imarëhua'. Imapatëhua', anoyacancantërinpoa'. Hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'. Quisocristo parisitërin ni'ton nanitërin nicha'ëinpoaso'. Napoaton, "noya parisichin," tēnin Yosë. Nosoroatonpoa', naporin.

¹¹ Anoyacancantohuachinpoara, hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Canpoarinta' "Tata" itërëhua'. Napoaton Quisocristo co tapanatonhuë', iinpita pochin ni'ninpoa'.

¹² Quiricanënuquë naporin:

"Piyapi'sa iyahuëpita pochin ni'nahuë. Quëma nanamën, Siniro, a'chintarahue. Niyontonpatëira, yonquiatëinquën, cantarai," tēnin.

¹³ Inanta' piyapi ni'ton, itaantarin:

"Canta' Tata Yosë natërahue. Co naniantarincohue', tēnahuë," tēnin.

Ina quëran itaantarin:

"Yosë nohuanton, a'naquën piyapi'sa imasarinaco. Inapitanta' Yosë hui'ninpita pochin ni'nahuë," tēnin.

14 Piyapinpoa' ni'ton, nonënpoa' ya'huëtërinpoa'. Napoaton Quisocristonta' o'mahuachina, piyapi chachin nasitimarin. Inanta' nonën ya'huëtërin. Piyapi chachin niqumaton, chiminin. Canpoaso' sopai natëtëhua', oshahuanëhua' ni'ton, chiminarëhua'. Quisocristoso nipirinhue' oshanënpoa marë' chiminin. Canpoa marë' chiminatón, sopai minsërin.

15 Iráca quëran huarë' chimirin të'huatërehua'. "Chiminarihua' nimara," ta'tëhua', të'huarë'quënpoa chachin ya'huápirëhuahuë', Quisocristoso' nicha'ërinpoa'. Ina imapatëhua', co huachi të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

16 Co anquëniro'sa' catahuacaso marë' o'marinhuë'. Piyapinpoa' catahuarinpoa' cha'ëcaso marë'. Apraan pochin noya cancantohuatëhua', catahuarinpoa'.

17 Napoaton isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Co piyapi pochin nasitërinhuë' naporini, co catahuainpoaso' nanichitonhuë'. Piyapi pochachin inanta' ni'ton, noyá nohuitërinpoa'. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nicaton, canpoa marë' Yosë nontarin nanan anoyatinpoaso marë'. Nosoroatonpoa', chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co nonpintërinpoahuë'.

18 Inanta' sopairi tënihuachina, parisitërin ni'ton, yanonpintërinso' ninatanin anta'. Napoaton sopai yaminsëhuachinpoa', ina nanitërin catahuainpoaso'. Catahuarinpoa' ama sopai natëcaso marëhuë'.

3

Moisësë quëran noya noya nininso'

1 Imarama' ni'ton, Yosë anoyacancantërinquëma'. Huëntonënuquë aya'coninquëma'. Napoaton iyaro'sa' Quisocristo na'con yonquico'. Yosëri a'paimarin nanamën a'chintinpoaso marë'. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin acorin. Ina nohuantón, imarëhua'.

2 Yosëri acohuachina, no'tëquën natërin. Iráca Moisësënta' Yosë natëton, ya'ipi piyapinënpita catahuarin.

3-4 Quisososo nipirinhue', Moisësë quëran chini chiniquën nanantërin. Ni'co'. Yapëihuachinara, co pëi' inaora ya'huërinhuë'. Piyapiri nipachina, inari hua'anëntërin. Inapochachin Yosëri ya'ipiya ninin ni'ton, ya'ipi hua'anëntërin. Quisocristonta' Yosë hui'nin ni'ton, chiniquën nanantatón, ya'ipi hua'anëntërinpoa'.

5 Moisësëso' inpriatonën pochin ninin. Yosëri acorin cotioro'sa' pënënacaso marë'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachina, inachachin piyapi'sa' sha'huitantarin.

6 Quisocristoso nipirinhue' co inpriatohuë'. Yosë hui'nin chachin ni'ton, chini chiniquën nanantërin. Pa'pin natëton,

nóya hua'anëntarinpoa huachi. Napoaton chiníquën cancantatêhua', chiminaquë huarë' Quisocristo natêahua'. "Co naniantarinpoahuë'," ta'têhua', noya cancantahua'. Imamiatohuatêhua', piyapinënpita chachin nisariahua'.

Asanocancaninpoaso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' yonquico'. Iráca Ispirito Santo nohuan-ton, Yosë noninso' quiricanënquë ninshitopi:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

⁸ Ama naniantocosohuë'. Iráca Moisésëri israiro'sa' quëpahuachina, shimashonënpoa' co natëtochináchinhuë' cancantopi.

Inotëro parti ya'huasoí', na'con catahuapirahuë', co natërinacohuë'.

⁹ Tënihuachinaconta', ahuantërahuë'.

Catapini shonca pi'ipi nani ma'sha sacai' nininso nipirahuë', co yanatërinacohuë'. 'Co Yosë catahuarinpoahuë'; ta'tona', a'naquën a'porinaco.

¹⁰ Napoaton inapita no'huito, napotërahuë:

Isopita co onporonta' natërinacohuë'.

Co yanohuitërinacohuë'. Co iranëhuë pa'topihuë' ni'ton,

¹¹ no'tëquën sha'huitërahuë. Noyaro'paquë ya'huëcaiso marë' yaquëtopirahuë', co imarinacohuë' ni'ton, co huachi nohuantërahuë'.

Co onporonta' inaquë ya'huëcontapihuë'. Co inaquë sano cancantapihuë'," ténin Yosë.

¹² Canpitanta' iyaro'sa' a'nayanquëma tëranta' co cancane ma quëran huarë' natëhuatamahuë', co noya cancantaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin a'potama'. Inaso', iporahuanta' nani-piton ni'sárinpoa'.

¹³ Napoaton nani tahuëri nipënenco'. Ipora chachin co'huaa ayaro' tahuëri naniyatërasohuë', nicatahuaco' ama oshahuanacaso marëhuë'. Ni'cona oshanëma' ano'quihuachinquëma'. Inapotohuachinquëma', oshaquëran Yosë naniantarama' ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantarama'.

¹⁴ Iráca Quisocristo natërëhua'. Chiminaquë huarë' noya imahua'. Co a'pohuatëhuahuë', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'.

¹⁵ Quiricanënquë naporin:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

Iráca shimashonëmapita co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'," ténin.

16 ¿Inpitata' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'? Co'ta cotioro'sa chachin napopi. Moisésëri Iquipito quëran ocoirahuatón, quëpapirinhüë', co yanatëpihuë'.

17 ¿Insopitata' catapini shonca pi'ipi Yosëri co noyahuë' ni'nin? Co'tana inapita chachin oshahuanpi ni'tón, no'huitón, ana'intërin. Inotëro parti chachin ya'ipiya chiminpi.

18 Co'huara chimiyantërasoihuë', Yosëri sha'huitërin: "Noyaro'pa' yaquëtopiranquëmahuë', co natëramacohüë' ni'quëhuarë', co onporonta' inaquë ya'huëcontaramahuë', Co inaquë sano cancantaramahuë'. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma'," tënin.

19 "Co Yosë nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'," topiso marë' co Yosëri catahuarinhüë'. Co ya'conpihuë' ni'tón, co sano cantatopihuë'.

4

1-2 Yosë nani sha'huitërinpoa'. "Ipora huanta' yacatahuanquëma' sano cancantacamaso marë'," itërinpoa'. Noya nanan nani natanëhua'. Iráca natanpirinahüë', co natëpihuë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," co topihuë'. Topinan quëran natanpi ni'tón, co Yosëri anoyacancantërinhuë'. Ni'cona canpitanta' topinan quëran natantama'. Co natëhuatamahuë', co sano cancantaramahuë'.

³⁻⁴ Iráca Yosëri itërin:

"Co cancanëma quëran huarë' yaimaramacohüë' ni'tón, no'huiranquëma'. Co onporonta' sano cancantaramahuë', tënahüë. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma'," itërin.

Canpoaso nipirinhüë' cancanënpoa quëran huarë' imapatëhua', huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Ina quëran sano cancantarihua'. Sano cantatohuatëhua', co huachi nisha nisha yonquiarihuahuë'. Yosëso' isoro'pa' tënirahuatón, chinotërin. Quiricanënuquë sha'huitërinpoa':

"Iráca Yosëri isoro'pa' ninin. Saota tahuëri quëran nani ya'ipi tiquihuachina, tahuëririnquë sano cancantatón, chinotërin," tënin.

⁵ Naquëranchin quiricanën quëran tantarin:

"Co onporonta' ya'conatona', ca pochin sano cancantapihuë'," tënin.

⁶ Cotioro'sa'tón noya nanan natanaponaraihuë', co natëpihuë' ni'tón, co ya'conpihuë'. Napoaton ipora huanta' Yosë yonquiarin piyapi'sa' asanocancantacaso'. Iráca quëran huarë' yonquirinpoa' asanocancainpoaso'.

⁷⁻⁸ Moisésë chiminpachina, Cosoiri israiro'sa' hua'anëntantarin. Noyaro'paquë quëpapirinhüë'. "Ya'conpatoi, sano cantarai huachi," topirinhüë', co sano

cancantopihuë'. Iráca Yosëri sha'huitërin. "Piyapi'sa' asanocancantarahuë," itopirinhue', co cotioro'sa' ina pochin cancantopihuë'. Ina quëran na'a pi'ipi na'huërin piquëran Tapi tapon:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'. A'naquën co natëtochináchinhue' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohue'," tënin.

Cosoiri asanocancantërin naporini, co ina pochin Yosëri pënëintonhue'.

⁹ Napoaton ipora huanta' Yosë nohuantërin asanocancainpoaso'. Yosë anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua'.

¹⁰ Iráca isoro'pa' tiquihuachina, Yosë chinotaton, sano cancantërin. Canpoanta' cancanënpoa quëran imapatëhua', inapochachin sano cancantarihua'. Yosë noya nohuitarihua'.

¹¹ Napoaton na'con yonquia'ahua' Yosë huëntonënquë ya'conacaso marë'. Iráca co natëtonahuë', co imamiatopihuë'. Ama inapita pochin cancantahuasohue'.

¹² Yosë nanamën chiníquën nanantërin. Yosë nanpiárin ni'ton, ipora huanta' quiricanën quëran nontarinpooa'. Noya natëhuatëhua', nanamën quëran chachin catahuarinpoa' noya noya imacaso marë'. Co'so' natëhuatëhuahuë', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantarihua'. Sahuëni cato quëran chachin to'nahuatëra, inëshin ni'ton, niahuëpatëra, a'naroáchin nansë acopoquë huarë' nipë'sharë'. Inapochachin Yosë nanamënso' chini chiníquën ya'coancantërinpoa'. Ina yonquihuatëhua', no'tëquën nitotarihua'. Ya'ipi yonquirëhuaso chachin anitotërinpoa'. Yonquinënpoaquë ma'marësona naporëhuasopitanta' anitotarinpooa'.

¹³ Ya'ipi ninëhuasopita Yosëso' nitotërin. Po'oana quëran nipirëhuahuë', ya'ipi ni'ninpoa'. Co pi'pisha tëranta' inaso' nonpintarihuahuë'. Ya'ipi yonquirëhuasopitanta' noyá nitotërin. Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' ninëhuasopita aipitarinpoa'. Naporo' coisë pochin nontarinpooa'. Nontohuachinpoa', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nininso'

¹⁴ Iporaso' Quisoso imarëhua'. Yosë hui'nin chachin inaso'. Nani inápaquë panantarahuaton, Yosë'pa' ya'huarin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin Yosëri acorin catahuainpoaso marë'. Napoaton ama ina naniantatëhuahuë', imamiatahua'.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' noyá nohuitërinpoa'. Sopai yaminsërinpoasonta' nitotërin. Co chiníquën cancantërehuahuë' ni'ton, sopai sha'huitarinpooa' ama Yosë natëcaso marëhuë'. Quisosonta' isoro'paquë nipon, sopairi

na'con yanonpintaton, nisha nisha sha'huitopirinhüè' minsëcaso marë', co inaso' sopai natërinhuë'.

¹⁶ “Tëhuënchachin nosoroatonpoa', catahuarinpoa',” ta'tëhua', apira apira Yosë nontahua'. Nontohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', ina nontohuatëhua', inaora nohuanton, catahuarinpoa' noya ahuantacaso marë'.

5

¹ Iráca Yosëri a'naya a'naya corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' acorin ina marë' sacatacaso'. Inanta' piyapi niponahuë', a'napita piyapi'sa marë' Yosë nontërin. Co noyahuë' nipachinara, chinotopiso pëiquë ma'sha quëpapi. Inaquë corto hua'ani tëparin oshanëna marë'. Ama Yosëri ana'intacaso marëhuë' inaporin.

² A'naquën piyapi'sa' co aquëtë' nitotatonahuë', co noyahuë' nipi. Inapita huë'pachinara, corto hua'ani co chiniquën nontërinhuë'. Inanta' piyapi ni'ton, sopairi yaminsërin. Napoaton sanoanan quëran pënënin.

³ Inanta' oshahuanin ni'ton, inaora oshanën marë'ton ma'sha tëpacaso' ya'huërin. Ina quëran a'napita oshanëna marënta' ma'sha tëpaantarin.

⁴ Co inaora nohuanton, corto hua'an ya'coninhüë'. Yosë nohuanton, ya'conin. Iráca Aaron'ton Yosëri acorin.

⁵ Quisocristonta' co inaora nohuanton, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'coninhüë'. Yosëri noya nicaton, itapon:

“Quëmaso' hui'nahuë chachinquën.

Ipóra chachin acoaranquën piyapi'sa' anohuitancoso marë',” itërin. Quiricanënquë chachin naporin.

⁶ Ina quëran quiricanën quëran itaantarin:

“Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën. Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco.

Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiaranhüë',” itërin.

⁷ Quisocristo isoro'paquë o'marahuatón, piyapi chachin nasitimarin. Yatëpahuachinara, chiniquën Yosë nontërin. Na'nëton, itapon: “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco, ama tëpa'inacosohüë'. Nipirinhüë', co quëma nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya,” itërin. No'tëquën yanatërin ni'ton, Yosëri natanaton, catahuarin noya natëcaso'.

⁸ Yosë hui'nin chachin niponahuë', piyapi pochachin parisitërin. Co oshahuanaponahuë', piyapi ni'ton, parisitërin quëran noyá nitotërin Yosë natëcaso'.

⁹ No'tëquën natëton, canpoa marë' chiminin. Napoaton nanitërin anoyacancantinpoaso'. Ina natëhuatëhua', noya nicha'ësarinpoa' nanpimiatacaso marë'.

¹⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin ya'conin. Miriquiso pochin ninin.

Ama Yosë a'pocaiso marëhuë' pënëninso'

¹¹ Iráca ninopiso' na'con yaa'chintopiranquëmahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantatoma', co yanatantëramahuë' ni'ton, sacai' a'chinta'huanquëmaso'.

¹² Hua'qui Yosë nanamën natanapomarahuë', co nanitëramahuë' Yosë no'tëquën natëcamaso'. Noya yonquiatoma', a'napita a'chintacamaso nipirinhüë', co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Ya'nan a'chintëranquëmaso' naquëranchin a'chintanta'huanquëmaso' ya'huërin. Co inapita tëranta' cancanëma quëran huarë' yanatëramahuë'. Hua'huaro'sa pochin cancantatoma', co nanitëramahuë' ya'ipi Yosë nanamën yonquicamaso'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'shoráchin yonquirin. Co nanitërinhuë' coshatacaso'.

¹³ So'soquë huarë' coshatërin. Canpitaso' co noyahuë' yonquiatoma', canopia'huaya pochin yonquiconama'. Co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'.

¹⁴ Chinotono'saso nipirinhüë', cosharomia ca'pi. Inapochachin noya noya imapisopitaso' no'tëquën yonquiapi. Noya nicacaso' no'quitona', co noyahuë' nininso' a'naroáchin a'porapi.

6

¹ Napoaton noya so'sorinso pochin noya noya imahua'. Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua'. Ya'nan a'chintohuatëinquëmara, co sacaihuë' nininsopita'ton a'chintërainquëma'. “Co noyahuë' nipatama', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Naporahuaton, Yosëichin natëco'” itërainquëma'.

² Ina quëran aporihuanacasonta' a'chintërainquëma'. Naporahuaton, “Nani imapachina', së'huamotorahuatoma', Yosë nontoco' inari catahuacaso marë'” itërainquëma'. Ina quëran Yosë ananpitaantainpoaso ya'huërinsona' a'chintërainquëma'. “Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipsisopita ana'intomiatarin,” itërainquëma'. Ya'nan imapoma', inapita'ton anitotërainquëma'. Inaso' noya nipirinhüë', co inaíchin yonquicaso' ya'huërinhuë'.

³ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua' noya noya imacaso marë'. Yosë nohuantohuachin, oshaquëran ina a'chintanta'inquëma'.

4 Ama Quisocristo a'pocosohuë'. Ina a'pohuatama', co nanitërinhuë' anoyacancantinquëmaso'. A'naquën Quisocristo nanamën nani nitotopi. "Quisocristo nicha'ësarinpoa'," ta'tona', imapi. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitopi. Ispirito Santori chachin catahuarin.

5 Yosë nanamën noya natanpi. Yosë chiniquën nanantaton catahuarinsonta' nicaponaraihuë',

6 Quisocristo a'pohuachina', ¿incaricha anoyacancantëre'poiya? Co huachi nanitapihuë' cha'ëcaiso'. Yosë hui'nin chachin canpoa marë' chiminin. Co ina nohuantohuachinahuë', naquëranchin corosëquë patanantopiso pochin cancantapi. Ina a'pohuachina', piyapisari Quisoso tēhuapona'.

7 Ni'co'. Ya'pirin sha'patëra, o'nan ya'huëhuachina, papotërin. Hua'anënso' inaquë sacatarin. Noya nitohuachina, noya cancantërin. "Yosë nohuanton, noya papotërin," tēnin.

8 Nipirinhue', nahuan, shihuarin, inapitasáchin papotohuachina, co manta' nitërinhuë'. "No'pa' napoonin," topatëra, tananpitëre' huachi. Inapochachin Yosë na'con catahuarinpoa'. Noya imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. A'naquënso nipirinhue' nahuan, shihuarin, inapita papotërinso pochin nicatona', topinan quëran ya'huëpi. Co Yosë yonquipihuë'. Inapitaso' Yosëri tananpitërin. A'na tahuëri parisitopiquë a'parahuaton, pën quëran ana'intarin.

Co Yosë naniantërinpoasohuë'

9 Chiniquën iyaro'sa' pënënpiranquëmahuë', nosororanquëma'. Co Yosë a'poaramahuë'. Noya imatoma', cha'ësarama' tēnahuë.

10 Yosë co topinan ana'intarinquëmahuë'. Iráca noya ninama'. Imapisopita nosoroatoma', catahuarama' noya imacaso marë'. Ipora huanta' noya ninosoroarama' ni'ton, co Yosë naniantarinquëmahuë'.

11 Chiniquën cancantatoma', ya'ipinquëma' imamiatoco'. "Yosë co naniantarinhoahuë'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantarinpoa'," ta'toma', chiminaquë huarë' nóya imaco'.

12 Ama amitomarahuë', na'con Yosë yonquico'. Noya natëpisopita nonanco'. Inapitaso' imamiatapi. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tona', noya natëapi. Ma'sha onpoaponaraihuë', noya ahuantapi. Iráca Yosëri sha'huëtërinso chachin ninapi.

13-14 Apraan yonquico'. Iráca Yosëri itërin: "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën. Quëma na'con catahuaranquën. Ca nohuanto, a'na tahuëri hui'nan ya'huëtërinquën. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shiparinpitanta' ya'huëtërinquën," itërin. Yosëso' chini

chiníquën nanantërin. Co a'na' ya'huërinhuë' ina quëran chini chiníquën nanantërinso'. Napoaton: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën,” itërin.

¹⁵ Itohuachina, Apraani Yosë natërin. Hua'qui' co hui'nin ya'huëtöpirinhuë', noya cancantaton, ninarárin. “Co Yosë nonpintërincohuë’,” ta'ton, natërin. Napoaton napoin quëran hui'nin nasitërin.

¹⁶ Co piyapi yanatëhuachinpoarahüë', “Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontëranquën,” tënëhua'. Ina pochin nontohuatëhua', natërinënpoa'. “No'tëquën nontërinpoa',” topi.

¹⁷ Yosë co onporonta' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinpoaso' co onporonta' nishatërinhuë'. Napoaton noya nanan sha'huitohuachinpoa': “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'. Nicha'ësaranquëma',” itërinpoa'.

¹⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa'. Naporahuaton “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma',” itomantërinpoa'. Napoaton co onporonta' nonpintërinpoahuë'. Co pi'pian tëranta' nishataponhuë', tënëhua'. Ina yonquiatëhua', chiníquën cancantahua'. Iráca Yosëíchin imarëhua' catahuainpoaso marë'. “Nicha'ësarínpoa',” ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran imahua'.

¹⁹ Ni'co'. Nanchaquë pa'pachinara, a'na tahuëri panca ihuan nacapipi. Chiníquën co'sacaitërin. Naporo' hua'na quëquën nininso' a'sonahuatona', të'yaitopi. Acopoi' no'paquë ni'toromahuachina, sano yanponin. Co co'sacairi tëranta' chi'huincarinhüë'. Inapochachin canpoanta' a'na tahuëri ma'sha onporëhua', parisitërehua', sëtërehua', naporëhua'. Inapohuatëhua', Yosë yonquia'ahua'. “Inaso' no'tëquën nontërinpoa'. Nicha'ësarínpoa'. Co onporonta' naniantarínpoahuë’,” topatëhua', sano cancantarihua'. Yosëso' co quënanarihuarahüë', inápaquë ya'huárin. Ina yonquiatëhua', ninarëhua'.

²⁰ Quisoso'ton nani inápaquë panantërin tapatinpoaso marë'. Inaquë ya'huëmiatarin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontërin. Miriquiso pochin ninin. Co onporonta' pipiarinhüë'.

7

Quisocristo Miriquiso pochin nininso'

¹ Miriquisoso' iráca ya'huërin. Co cotio piyapihuë' niponahuë', noya Yosë imarin. Sarimoquë ya'huëpisopita hua'anëntërin. Naporahuaton, Yosë nohuanton, corto hua'an ya'conin. Piyapi marë' Tata Yosë nontërin. Iráca Apraani nohuitërin. Inimico copirnorosa' minsërahuaton,

o'mantahuachina, Miriquisori nacapirin. Nacapirahuaton, Apraan noya nontërin. Ina quëran corto hua'an ni'ton, Yosë nontërin Apraan noya noya ya'huëcaso marë'.

2 Nani nontohuachina, Apraani nani ma'sha canarin quëran diesmo Yosë marë' acorinso' quëtërin. Miriquisoso' nóya hua'an. Nininën chachin "hua'an noya nicacaso' yonquirinso'" tapon naporin. Naporahuaton, Sarimo hua'an ni'ton, "hua'an sano cancantërinso'" tapon naporin.

3 A'shin, pa'pin, shimashonënpita, inapita co nohuitërehuahuë'. Onporosona nasitërinso', onpo pi'ipi quëransona chiminso', inapita co nitotërehuahuë'. Co Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoahuë'. Piyapi marë' Yosë nontárin. Co Yosëri ocoirinhuë' ni'ton, pi'pian Yosë hui'nin pochin ni'nin. Nanpiárin pochin cancantërehua'.

4 Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'huëpirinahuë', cotioro'saráchin ya'conpi. Miriquisoso nipirinhuë' nisha piyapi. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', a'napita corto hua'ano'sa quëran chini chiníquën nanantërin. Apraani noya ni'nin. Apraan'ton Yosëri acorin piyapinënpita nicacaso marë'. Inaso' chiníquën nanantërin, tënëhua'. Napoaponahuë', inimiconënpita ma'shanëna' matërin quëran, diesmo ocoirinso' Miriquiso quëtërin. Inaso' corto hua'an ni'ton, ma'parin.

5 A'na cotio huënton Nihuiro'sa' itopiso'. Iráca Yosë nohuan-ton, Moisésëri sha'huitërin. "Nihuiro'saráchin corto hua'an ya'coina'. Inapita chinotopiso pëiquë pa'pachina', piyapi marë' Yosë nontapi," itërin. Ina quëran piyapi'sa' itantarin: "Yosë nohuanton, nani ma'sha ya'huëtarinquëma'. Napoa-ton diesmo quëtoco'. Corto hua'an ma'pahuachinquëma', quëtoco'," itërin Moisésëri. Quëmopinënpita niponahuë', Yosë nohuanton, ma'parin.

6 Miriquisoso' co cotio quëmapihuë' niponahuë', diesmo Apraan ma'parin. Naporahuaton, ina marë' Yosë nontahuaton, "Yosë noya catahuainquën," itërin. Yosëri chachin Apraan nani sha'huitërin noya catahuacaso marë'.

7 "Chini chiníquën nanantohuatëra, a'napita marë' Yosë nontëre', 'Yosë noya catahuainquën,' itëre'," tënëhua'. Napoa-ton Apraan quëran Miriquisoso' chini chiníquën nanantërin.

8 Isoro'paquë corto hua'ano'sari diesmo ma'patopirinahuë', inapitanta' piyapi'sa' ni'ton, chiminpi anta'. Miriquisoso nipirinhuë' nanpiarin pochin cancantërehua'. Yosë quiricanën nontërehua' quëran, naporëhua'.

9-10 Nihuiro'saso nipirinhuë' Apraan shinpita. Corto hua'an ya'conpi ni'ton, diesmo ma'patopirinahuë', co Miriquiso

pochin chiníquën nanantopihuë'. Co'huara Nihui shinpita nashátëraponahuë', Apraani Miriquiso quënanahuaton, diesmo quëtërin. Nihuiro'sa' ya'huërënamën quëtërin.

11 Iráca Aaron'ton corto hua'an ya'conin. Ina quëran a'naya a'naya Nihuiro'sa' huënton quëran niya'huërëtëra'piapi. Naporo' Yosëri, pënëntërinso' nanan sha'huitërin ya'ipi is-rairo'sa' imacaiso marë'. Nihui corto hua'ano'sa' nanan anoyatërinënpoa' naporini, ¿ma'marëta' a'na corto hua'an Miriquiso pochin nininso' huëcacasos' ya'huëitonhuë'?

12 Nisha corto hua'an ya'compachina, nisha nanan pënëninpoa'.

13-14 Quisocristoso' co Nihui huëntonquë nasitërinhuë'. Cota huëntonquë nasitërin. Inapitaso' co onporonta' corto hua'an ya'conpihuë'. Co ina pochin Moisësë pënëntërinhuë'. Napoaton Quisocristo co corto hua'an ya'coninhuë', tënahuë.

15 Inaso' isoro'paquë o'marin ni'ton, nasha nanan sha'huitërinpoa'. Corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Miriquiso pochin co onporonta' pipiarinhuë'. Ina yonquihuatëhua', naporinso' no'tëquën anitotërinpoa'.

16 Co Nihuiro'sa' huënton quëran ya'conpiso pochin nininhuë'. Inaso' chiminaponahuë', nanpiantarahuaton, ya'huëmiatarin. Napoaton chiníquën nanantaton, noya noya ya'conin.

17 Yosë quiricanën quëran naporin:

“Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën inapita ya'huërëtacaso marë'.

Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco. Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiarinhuë',” itërin Yosëri.

18 Iráca corto hua'ano'sa' pënëntërinso' nanan imapirinahuë', co oshanëna' inquitërinhuë'. Co tëhuëenchachin catahuarinhuë'. Napoaton co imacaso' ya'huërinhuë'.

19 Moisësë pënëntërinso' nanan co manta' anoyatërinhuë'. Quisocristoso nipirinhuë' anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', nanitërehua' Yosë nohuitacaso'. Huëntonëinquë chachin aya'coninpoa'. Inaso' noya noya, tënëhua'.

20-21 Iráca na'a cotioro'sa' corto hua'an ya'conpi. Yosëri acopirinhuë', co ya'huëmiatopihuë'. Nipirinhuë', Quisocristo yaa'paimahuachina, itapon:

“Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontaranquën.

Ipóra quëran huarë' corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nicaton, piyapi marë' nontaranco huachi.

Ya'huëmiataran. Co onporonta' nisha acoaranquënhuë',” itërin Yosëri.

22 Napoaton Quisocristoso', nasha quëran canpoarë' anoyatërin. Co nonpintarinpoahuë'. Co onporonta' nisha sha'huitarinpoahuë'. Ina anoyatërinpoaso' noya noya. Pënëntërinso' nanan iráca imapisoso', co onpopinchin noyahuë'.

23 Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', niya'huërëtëra'piapi. A'na chiminpachina, a'na ya'coantarín. Ina chimiantahuachina, a'nanta' ya'coantarín.

24 Quisocristoso nipirínhuë' nanpíantarahuaton, ya'huëmiatërin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontárin. Co incari tëranta' ya'huërëtërinhuë'.

25 Napoaton nanitërin noyá nicha'ëinpoaso'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," ta'tëhua', Yosë imarëhua'. Iporahuanta' Quisocristo nanpiárin catahuainpoaso marë'. Nani tahuëri canpoa marë' Yosë nontárin.

26 Quisocristoíchin nanan anoyatërinpoa'. Inaso' corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochín nicaton, nóya ninín. Co pi'pian tëranta' oshahuanínhuë'. Co në'huëtërinso pochín ninínhuë'. Co oshahuano'sa pochín cancantërinhuë'. Inápaquë panantahuachina, Yosëri chini chiníquën nanan quëtërin.

27 Co inaso' a'napita corto hua'ano'sa pochínhuë'. Inapitaso' oshahuanatona', inahuara oshanëna marë'ton ma'sha tëpapi. Ina quëran piyapi'sa' oshanëna marënta' ma'sha tëpaantapi. Nani tahuëri naporápi. Quisocristoso nipirínhuë' co oshahuanatonhuë', co ma'sha tëpacaso' ya'huërinhuë'. Inaora nohuanon, canpoa' ya'huërënamënpoa' chimínin. A'naroíchin chimínaton, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'.

28 Iráca Moisésë pënëntërin quëran na'a quëmapi'sa' corto hua'an ya'cona'piapi. Inahuanta' co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Ina piquëran Yosëso' hui'nín chachín acorín. "Co onporonta' nisha acoaranquënhuë'," itaton, oshanënpoa' inquitinpoaso marë' acorín. Inaso' noyasáchin ninín. Co onporonta' oshahuanaponhuë'. Napoaton nóya catahuarinpoa'.

8

Quisocristo nasha quëran anoyatërinso'

1 No'tëquën sha'huitaranquëma'. Quisocristo inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachín huënsërin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochín ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

2 Iráca cotioro'sa' chinotopiso pëi' nipi Yosë chinotacaiso marë'. Inápaquë ya'huërinso chachín nonanpi. Inaquë corto hua'ano'sari piyapi'sa marë' Yosë nontopi. Quisocristoso

nipirinhü' inápaquë Yosëri acorinquë chachin canpoa marë' ina nontárin. Inaquëso' noya noya catahuarinpoa'.

³ Iráca corto hua'ano'sa' ma'sha tēpapi piyapi'sa' oshanëna marë'. Quisocristoso nipirinhü' inaora nohuanton, chinin oshanēnpoa' inquitinpoaso marë'.

⁴ Ipora huanta' isoro'paquë ya'huërin naporini, co corto hua'an ya'cointonhuë'. Cotioro'sa' iráca nanan imatona', corto hua'ano'sa' ya'huëtapi ma'sha tēpacaiso marë'.

⁵ Corto hua'ano'saso chinotopiso pëiquë Yosë marë' sacatopi. Inaso', inápaquë ya'huërinso chachin nonanpiso'. Iráca chinotopiso pëi' yanipachinara, Yosëri Moisésë itërin: "Chinotamacoso marë' nē'mētē pëi' nico'. Motopiquë a'notëranquënso chachin niquë'," itërin.

⁶ Quisocristoso nipirinhüë', Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuaton, nanan anoyatërinpoa'. Cotioro'saso' iráca anoyatërinso imapirinahuë', Quisocristoso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa'. "Oshanëma' inquitatēnquëma', anoyacancantaranguëma'," itërinpoa' ni'ton, inaso noya noya, tēnahuë'.

⁷ Iráca anoyatërinso natërëhua quëran noyápiachin cancantërëhua' naporini, co nasha quëran anoyatacaso ya'huëitonhuë'.

⁸ Iráca anoyatërinso imaponaraihuë', co noya cancantopihuë' ni'ton, quiricanën quëran Yosëri sha'huitërin:

"A'na tahuëri ca nohuanto, ya'ipi piyapinëhuëpitarë' co nasha quëran anoyatarahuë.

⁹ Iráca inapitaso' Iquipito parti ya'huëpirinahuë', imiranpo quëran sē'quërëso pochin nosoroato, nicha'ërahuë. Naporo' inapitarë' co anoyatopirahuë', co natantochináchinhuë' cancantopi ni'ton, tananpitërahuë," tēnin Yosë.

¹⁰ Ina quëran itantarín:

"Tahuëri nanihuachin, nasha quëran anoyataantarahuë. Naporo' anoyacancantarahuë noya yonquicaiso marë'. Nasha cancan quëtarahuë ca pochin cancantacaiso marë'. Casáchin chinotarínaco ni'ton, noya a'pairahuë.

Ca pochin cancantatona', piyapinëhuëpita chachin nisapi.

¹¹ Iráca a'naya a'naya yanohuitohuachinacora, a'napitari a'chintopi.

'Yosë nohuitoco,' itopirinahuë', co ya'ipi nanamëhuë nitochátërapihuë'.

A'na tahuëriso nipirinhüë' nitotapi. Nasha cancan ya'huëtöhuachina', cancanëna quëran chachin nohuitarínaco.

Insopita tëranta' nasha quëran anoyatërahuëso imapachina', nohuitarínaco.

Hua'ano'sahuë nipon, topinan piyapi'sahuë nipon nohuantohuachina', nohuitarinaco.

12 Na'con nosoroato, ya'ipi co noyahuë' yonquipisopita inquitarahüë.

Co huachi oshanëna' yonquiarahuë," ténin Yosë.

13 Nasha quëran anoyatërinso quëtërinpoa. Inaso' iráca ya'huërinso' ya'huërëterin. Napoaton iráca anoyatërinso' naniantacaso' ya'huërin. Co huachi ina imacaso' ya'huërinhuë'.

9

Iráca chinotopiso pëi' nininso'

1 Iráca anoyatërinso sha'huitohuachina, Moisësë nani ma'sha sha'huitërin onporahuatonsona Yosë chinotacaiso marë'. Ina marë' chinotopiso pëi' nipi.

2 Në'mëtë', sha'huëtë', inapita quëran nipi. Cato' patoana ya'huërin. Ya'natimarinsoso', noya patoana itopi. Inaquë panca nanparin pochin nininso' ya'huërin. Misanta' ya'huërin. Inaquë pan acorin, Yosë marë' acopiso'.

3 Nëmëtëquë patonpiso' aquëtë', a'na patoananta' ya'huërin, noya noya patoana itopiso'.

4 Në'mëtë' ya'cariya a'na misa'huaya ya'huërin, oro quëran nipiso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin nininso' a'pëpi tomontacaso marë'. Yosë caposonëonta' ya'huërin. Aipiran, acoporan, ya'ipi oro quëran achinpitopi. Caposo acopoana yonsha oro quëran nipiso' ya'huërin. Inaquë pi'pian cosharo' Yosëri inápa quëran a'paimarinso' po'morin, mana itopiso'. Aaron pitananëonta' inaquë po'morin. Inaso' noyá yaniponahuë', Yosë nohuanton, a'naroáchin papotantarin piyapinënpita yonquicaiso marë'. Naporahuaton, cato' na'pitëa'huayanta' inaquë acopi. Inaquë Yosë pënëntërinso' nani ninshitopi. Iráca anoyatërinso' itopiso'.

5 Caposo a'tanamënquë cato' anquënia'huaya pochin nonanatoná', acopi. Yosë huënaráchin nininso' ayonquiinpoaso marë' napopi. A'na inchinan quëran, a'na ahuënan quëran ninotëëpi. Naporahuaton anpiantëna quëran, caposo a'tanamën imotatë pochin nipi. Nisha nisha nininsopita a'chintaca'huanquëmaso' ya'huëpirinhuë', co apira aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

6 Ina pochin ma'sha chinotopiso pëiquë acohuachinara, noya patoanaquëso' ya'ipi corto hua'ano'sa' ya'conpi. Nani tahuëri ya'conpi Yosë chinotacaiso marë'.

7 Noya noya patoanaquëso nipirinhuë', co ya'ipi ya'conpihuë'. A'naíchin chini chiníquën nanantërinsoáchin ya'conin. Co ina tëranta' nani tahuëri ya'coninhuë'. Nani pi'piquë a'na tahuëriáchin ya'conahuaton, ma'sha huënnainën

quëparin. Inaora oshanën marë' quëparin. Naporahuaton, piyapi'sa' co yonquiatonahuë oshahuanpiso marënta' quëparin.

⁸ A'napita piyapi'saso' co onporonta' inaquë ya'conpihuë'. Ina yonquihuatëhua', Ispirito Santo anitotërinpoa'. Iráca anoyatërinso' imapachina', piyapi'sa' co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso', tënëhua'.

⁹ Iporahuanta' ina yonquihuatëhua', nitotarihua'. Iráca pënëntërinso' co natëhuachinahuë', ma'sha tēpapi ama Yosëri ana'intacaso marëhuë'. Nipirinhüë', co ina marë' oshanën inquitërinhuë'.

¹⁰ Iráca nisha nisha cosharo' a'popi. Nisha nisha o'ocasonta' a'popi. Co noyahuë' nipachinara, "Oshanëhuë inquitërinhuë'," ta'tona', nisha nisha pa'mopi. "Inapotohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë', co ina marë' noya cancantopihuë'. Yosëri nasha nanan sha'huitaton, anoyataquë huarë' inapocaiso' ya'huërin.

¹¹⁻¹² Iporaso nipirinhüë', Quisocriso nani o'marin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nicatedon, nóya catahuarinpoa'. Co chinotopiso pëiquë ya'conaton, nanan anoyatërinpoahuë'. Co isoro'paquë nipiso pëiquë ya'coninhüë'. Co chipo, ohuaca'huaya, inapita tēparinhüë' huënainën macacaso marë'. Inaora huënainën chachin a'parin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Ina quëran Yosë ya'huërinquë chachin panantarin a'naromaráchin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaquë noya noya catahuarinpoa'. Canpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantarinpoa'. Ina imapatëhua', nicha'ësarinhüë'.

¹³ Cotioro'sa' co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natëhuachinahuë', nē'huëtërinso pochin ni'tona', co nanitopihuë' chinotopiso pëiquë ya'conacaiso'. Napohuachinara, ma'sharo'sa', chipo, toroa'huaya, inapita chinotopiso pëiquë quëpapi. Inaquë corto hua'ani tēparahuaton, huënainën manin. Huënainën masahuaton, ohuaca'huaya huiquitërinso' yanonën ayontërin. Ayontahuaton, oshahuana'pi ta'satërin. Inapotohuachina, nē'huëtërinso' inquirinso pochin ninin ni'ton, naquëranchin nanitërin chinotopiso pëiquë ya'conacaso'.

¹⁴ Quisocriso huënainënso nipirinhüë' noya nóya. Inaso Yosë hui'nin ni'ton, co pi'pisha tēranta' oshahuaninhüë'. Ispirito Santo ya'huëmiatërinso' catahuarin ni'ton, canpoa marë' chiminaton anoyacancantomiatërinpoa'. Inaso huënainën a'parin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inapoaton noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Ina quëtöhuachinpoa', Yosë noya chinotarihua'. Inaso' nanpiarin

ni'ton, canpoanta' ina marè' noya sacatarihua'.

15 Napoaton nasha quèran anoyatèrinso nani sha'huitèrinpoa'. Ya'nan anoyatèrinso na'a piyapi'sa' imapirinahuè', co noyahuè' cancantatona', oshahuanpi. Co ma'sharo'sa' huè'nainèn quèran oshanèna' inquitiatopihuè'. Nipirinhue', Quisocristo chiminin ya'ipi huayoninsopita oshanèna' inquitacaso marè'. Ya'nan anoyatèrinso imapisopita oshanènanta' inquitèrin.

16-17 Ni'co'. Quèmapi yachiminpachina, quiri-catèrin ma'shanènpita macacaiso marè'. Co'huara chimiyantèrasohue', co macacaiso' ya'huèrinhuè'. Chiminpachina, naporu huarè' mapi. Inapochachin nani Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipi sha'huitèrinpoaso' acotèrinpoa'. Oshanènpoa' inquitatonpoa', nóya catahuarinpoa'.

18 Napoaton ya'nan anoyatèrinsonta' sha'huitohuachina, ma'sharo'sa' tèparahuatona', huè'nainèna' a'patopi. Inapota-tona', iráca anoyatèrinso' imapi.

19 Ya'ipi piyapi'sa' ayontonahuaton, Moisèsèri pènènin. Nani ma'sha sha'huitèrin natècaiso marè'. Nani sha'huitohuachina, ohuaca'hua, chipo, inapita tèparahuaton, huè'nainèna manin. Ina quèran narasè'pa' isopo itopiso' masahuaton, quèhuan huaitaquè so'quètahuaton, i'sharè chachin ta'satèrin. Pènèntèrinso' quirica, piyapi'sa', inapita ta'satèrin.

20 Inapotahuaton: "Nani anoyatèrinso Yosè sha'huitèrinpoa' natècaso marè'. Iso huènai' pa'nin ni'ton, Yosè canpoarè anoyatèrinso anitotèrinpoa'," tènin Moisèsè.

21 Ina quèran chinotopiso pèi', ma'sha inaquè ya'huèrinsopita, inapitanta' huènaiquè ta'satèrin.

22 Iráca pènèntèrinso imapachinara, nani ma'sha huènaiquè ta'satopi anoyatacaiso marè'. "Co huènai' ta'satohuatèhuahuè', co Yosè noya ni'sarinpoahuè'," topi. Tèhuèenchachin co huènai' pa'pachinhuè', Yosè co onporonta' oshanènpoa' inquitèrinpoahuè'.

Quisocristo oshanènpoa' inquitèrinpoaso'

23 Iráca ma'pitasona inápaquè ya'huèrinsopita nonanpiso', huènai quèran ta'satopi anoyatacaso marè'. Ma'sha inápaquè ya'huèrinsopitaso nipirinhue', noya noya huènai' nohuanterin.

24 Iráca chinotopiso pèi', piyapi'sari ninin. Quisocristoso', co inaquè ya'coninhue'. Yosè ya'huèrinquè chachin pantarahuaton, canpoa marè' Yosè nontárin. "Oshanèna' inquitahuaso marè' nani chiminahuè'," ta'ton, nontárin.

25 Iráca corto hua'an ma'sha huè'nainèn masahuaton, noya noya patoanaquè ya'conin. Nani pi'ipi inaporin. Quisocristoso nipirinhue' co na'aro' inaporinhue'.

²⁶ A'naroíchin chiminaponahuë', ya'ipi piyapinpita marë' chiminin. Co a'naromarëáchin nanitërinpoahuë' naporini, iráca quëran huarë' na'aro' chimianta'itonhuë'. Iporaso' nani ayaro tahuëri ya'cariapirinpoahuë', a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'.

²⁷ Yosë nohuanton, ya'ipi piyapinpoa' a'naroíchin chiminëhua'. Ina quëran Yosë chachin coisë pochin nicaton, ma'sona onpotiinpoaso' no'tëquën sha'huipon.

²⁸ Quisocristonta' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarin. Nani oshanënpoa' inquitohuachinpoa', a'na tahuëri o'mantararin. “¡Ma noyacha Quisocristoso' ni'ton, nicha'ërinpoa paya!” ta'tëhua', ina ninarëhua'. O'mantahuachin, imarëhuasopita maquimarinpoa huachi.

10

¹ Iráca pënëntërinso' nanan imapachinara, ma'sharo'sa' tēpapi. Oshanëna' yonquiatona', napopi ama Yosëri ana'íntacaso marëhuë'. Quisocristo chiminacaso' ninoton, Yosëri sha'huitërin ma'sharo'sa' huënainëna a'patacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iráca nani pi'iquë ma'sha tēpapihuë', co tēhuëchachin piyapinpita oshanëna' inquitërinhuë'.

² Oshanëna' iniquipi naporini, co nani pi'iquë naquëranchin naquëranchin ma'sha tēpa'itonahuë'. Cancanëna' anoyatopi naporini, noyápiachin cancanchitonahuë'.

³ Nani pi'iquë ma'sharo'sa' tēpahuachinara, yonquiantapi. “Tēhuëchachin oshahuanëhua',” topi.

⁴ Ma'sharo'sa' tēpapihuë', ina huënainën quëran co onporonta' oshanëna' inquitërinhuë'.

⁵ Napoaton Quisocristo isoro'paquë yao'mahuachina, pa'pin itapon:

“Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso', ofrenda quēcacaiso', inapita co nohuantëranhuë'.

Quëma nohuanton, piyapi chachin nasitomarahuë natëa'huanquënso marë'.

⁶ Na'a ma'sharo'sa' ahuiquitopi.

Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpapihuë', co inapita marë' noya ni'nanhuë'.

⁷ Ina quëran itërahuë: ‘Napoaton tata, nani o'marahuë nohuantëranso' nica'huaso marë'.

Quiricanënuë ninorancoso chachin nisarahuë, itërahuë,” tēnin.

⁸ Quisocristo pa'pin nontaton, naporin: “Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso' co nohuantëranhuë'. Nisha nisha

ma'sha oshanëna marë' tēpapurinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhuë'," itërin. Iráca pēnētërinso natëtona' inapopirinahuë', naporin.

⁹ Ina quëran itantarín: "Ma'tana nani o'marahuë quëma nohuanteranso' nicaca'huaso marë'," itërin. Napoaton co huachi iráca Yosë chinotacaiso marë ma'sha tēpapiso pochín nicacaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo nasha pochín Yosë chinotacaso anitotërinpoa'.

¹⁰ Quisocristo piyapi chachin nasitimarahuatón, oshanënpoa marë' chiminín. Yosë nohuanon, a'naroíchin chiminín. Canpoanta' ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitërinpoa'. Noyápiachín cancan quëtërinpoa huachi.

¹¹ Nani tahuëri corto hua'ano'sa' sacatápi. Naquëranchín naquëranchín ma'sharo'sa' tēpapurinahuë', co oshanëna' inquipihuë'.

¹² Quisocristoso nipurinhuë' a'naroíchin chiminín oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarahuatón, Yosë inchinanën quëran huënsëarin.

¹³ Inimiconënpita minsëaquë huarë' inaquë ninarín.

¹⁴ A'naroíchin chiminaponahuë', anoyacancantërinpoa'. Ya'ipi imarëhuasopita oshanënpoa' inquitatónpoa', noyápiachín cancan quëtërinpoa'.

¹⁵ Ispirito Santonta' inachachín anitotërinpoa'. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'.

¹⁶ "A'na tahuëri piyapinéhuëpitarë'co anoyatohuato, iso pochín nisarahuë:

Nasha cancan quëtarahuë natëtochináchín cancantacaiso marë'.

Anoyacancantarahuë noya yonquicaiso marë'.

¹⁷ Co huachi oshanëna' yonquiarahuë'.

Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita naniantarahuë'," tënin.

¹⁸ Quisocristo oshanënpoa' nani inquitohuachínpoa', co huachi ma'sha tēpacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchín anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo imatëhua', Yosë nohuitërehuaso'

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', iporaso' nanitërehua' Yosë chachín nohuitacaso'. Noya noya patoanaquë ya'conëso pochín nohuitërehua'. Piyapínpoa' niriuhuarahuë', chiníquën cancantatëhua', Yosë nontahua'. Quisoso huënnainën pa'nín ni'ton,

²⁰ nasha ira pochín ninínso' acorín Yosë nohuitacaso marë'. Noya noya ananpirínpoa'. Iráca noya noya patoanaquë Yosë ya'nopirinhuë'. Në'mëtëri ya'copitërin ni'ton, co piyapi'sari nohuitopihuë'. Iporaso' Quisocristo o'maton, piyapi chachín nasitimarin. Chiminín ni'ton, nanitërehua' Yosë nohuitacaso'.

21 Chiníquën nanantaton, noya noya corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Ya'ipi imarëhuasopita catahuar-inpoa'.

22 Napoaton Quisocristoíchin natëtëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë nontahua'. Nani oshanënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, noya cancantarëhua'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya i'quë amarëso pochin noyápiachin cancantarihua'.

23 "Yosë no'tëquën sha'huitërinpoa'. Quisocristoíchin nicha'ësarínpoa'," ta'tëhua', imamiatahua'. Ama pi'pian tëranta' nisha yonquia'huasohuë. Nani sha'huitërinpoa' ni'ton, co nonpintarinpoahuë'.

24 A'napitanta' yonquia'ahua'. Na'con nosoroatëhua', catahuahua' inahuanta' noya ninosorocaiso marë'. Nipënëahuan' noya nicacaso marë'.

25 A'naquën co huachi niyontonpihuë' Yosë chinotacaiso marë'. Ama inapita pochin cancantahuasohuë'. Sinioro o'macaso' tahuëri naniriarin ni'ton, niyontonatëhua', na'con na'con nicatahuahua' chiníquën cancantacaso marë'.

26 Quisocristo nanamën nani nitotërhua'. Nitotarihuarahuë', naquëranchin naquëranchin co noyahuë' nipatëhua', a'popisopita pochin cancantararihua'. A'pohuatëhua', co insonta' nanitarinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'.

27 Ina quëran pa'pi tē'huatacaso' ya'huërin. Yosë chiníquën ana'intarinpoa'. A'na tahuëri inimiconënpita pënquë a'pararin.

28 Iráca Moisësë pënëntohuachina, a'naquën co yaimapihuë'. A'popi. A'pohuachinara, ana'intopi. Coisëquë quëparahuatona', sha'huirapipi. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon inachachin sha'huirapihuachinara, co nosoropihuë'. "Tëpaquë'," itopi.

29 Yosë hui'nin chachin a'pohuatama', jaquë aquëtë' ana'intinquëmaso' ya'huërin! Quisocristo canpoa marë' chiminin. Huënainën a'parin anoyacancantintpoaso marë'. Inapoaton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. A'naquënso nipirinhue' imapirinhue'. Ina quëran Quisocristo a'popi. Huënainën quëran anoyacancantopirinhue', nisha cancantatona', ina huënainën chachin nocanpi. Ispirito Santori nosoropirinhue', co pi'pian tëranta' yanatëpihuë'. Inapitaso' Yosëri chini chiníquën ana'intarin.

30 Yosë nohuitërhua'. Inaso' ya'ipiya nitotërin. "Co noyahuë' nipachina", cari ana'intarahuë. No'tëquën ana'intarahuë huachi," tēnin Yosë. "Piyapinënpita tēranta'

co yanatēhuachinahuē', Siniorori ana'intarin," tēnin anta'. Quiricanēnquē naporin.

³¹ Yosēso' nanpiárin. Chiníquēn nanantērin. Co noyahuē' nipatēhua', pa'pi tē'huatacaso' ya'huērin. Ana'intarinpoa'.

³² Ya'nan imaramaso' tahuēri'sa' yonquico'. Quisocristo nanamēn a'chintohuachinēnquēmara, noya natanatoma', imarama'. Ina marē' parisitapomarahué', co yaa'poramahuē'. Noya ahuantērama'.

³³ Imaramaso marē' a'ninquēchin tēhuarinēnquēma', no'huirinēnquēma'. A'na tahuēri ahuēpirinēnquēmahuēnta', noya cancantērama'. A'napita imapisopitanta' parisitohuachinara, nosoroatoma', catahuarama'.

³⁴ Tashinan pēiquē po'mohuachinara, co tē'huatomarahué', nicapoma' pa'nama'. Paatoma', catahuarama'. Canpitanta' imaramaso marē' ma'shanēma' osērētopirinēnquēmahuē', co sētēramahuē'. "Yosē chachin nohuitērēhua'. Nasha cancan quētērinpoa'. Co insonta' nanitērinhuē' inaso' osērētinpoaso'," ta'toma', nóya cancantērama'.

³⁵ Ya'nan imapoma', noya imarama'. Ama iporaso' yaa'pocosohué'. "Yosē naniantērinco," ama tocosohué'. Chiníquēn cancantoco' Yosē nóya acanainquēma'.

³⁶ Ma'sha onpopiramahuēnta', noya ahuantoco'. Noya natēhuatama', na'con catahuarinquēma'. Nani sha'huitērinquēma' ni'ton, co nonpintarinquēmahuē'. Noya nicha'ēsarinquēma'.

³⁷ Quiricanēnquē naporin:

"Tēhuēnchachin o'macaso' nininso' o'mapon.

Co hua'quiarinhuē'.

³⁸ Cancanēma quēran huarē' natēhuatamaco, noya ni'saranquēma' ni'ton, noya nanpimiatarama'.

Nipirinhué' a'pohuatamaco,

pa'pi co noyahuē' ni'saranquēma'," tēnin.

³⁹ Insosona a'pohuachina', parisitopiquē pa'sapi. Canpoaso nipirinhué', co a'poarihuahuē'. Natērēhua' ni'ton, nicha'ēsarinpoa huachi.

11

Ya'ipi cancanēna quēran huarē' natēpisopita

¹ "Co Yosē quēnanpirēhuahuē', ya'huárin. Nosoroatonpoa' catahuarinpoa'," topatēhua', tēhuēnchachin ina natērēhua'. Na'con Yosē sha'huitērinpoa'. Co ipora naniyatērarinhué'. "Os-haquēran naniarin huachi," ta'tēhua', noya ninarēhua'.

² Iráca quēran huarē' ina pochin cancantohuachinara, Yosēri noya ni'nin.

3 “Yosë no'tëquën nontërinpoa',” ta'tëhua', natërëhua'. Inaora yonquinën quëran ya'ipi isoro'pa' acorin. Co manta' ya'huëpirinhuë', “Ya'huë'in,” topachina, ma'sha ya'huërin. Ya'ipi ni'nëhuasopita co inaora ya'huërinhuë'. Yosëri nininso'. Quiricanën quëran anitotërinpoa'.

4 Iráca Apiri Yosë natërin. “Yosë catahuarinco,” ta'ton, ma'sha tëparahuaton, Yosë chinotërin. Inapotohuachina, noya ni'nin. “Noya natërinco,” tënin. Cainoso nipirinhuë' co ina pochin cancantërinhuë'. Napoaton Apiri nani chiminpirinhuë', ipora huanta' “Ma noya Apiri natëtërin,” tënëhua'.

5 Iráca Inoco noya natërin ni'ton, Yosëri inápaquë quëpantarin. Napoaton co chimininhue'. Piyapi'sari yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Co'huara inápaquë quëpantayátërasohuë', “Inoco nóya ni'nahuë,” tënin Yosë quiricanënuë.

6 Yosë yonquihuatëhua', natëtacaso' ya'huërin. “Yosë ya'huárin. No'tëquën nontërinpoa'. Ina nontohuatëhua', natanatonpoa' catahuarinpoa',” topatëhua', noya ni'sarinpoa'. Co ina pochin cancantohuatëhuahuë', co onporonta' noya ni'sarinpoahuë'.

7 Iráca Nointa' ya'huëpirinhuë', a'na tahuëri Yosëri itapon: “Co hua'quí quëranhuë' ma'sha onpoarama'. Co ni'chinamasohuë' ni'sarama'. Naporó' ya'ipi oshahuano'sa' ii' quëran ata'huantarahuë,” itërin. Co'huara o'nayantërasohuë' napotopirinhuë': “Yosë no'tëquën nontërinco,” ta'ton, Noi natëtërin. Sha'huitohuachina, natëton, panca nancha ninin. Ina quëran sa'in, hui'ninpitare chachin cha'ëpi. A'napitaso' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton na'inpi. Noiso nipirinhuë', ya'ipi cancanën quëran natëtërin. “No'tëquën nontërinco,” topachina, Yosëri noya ni'nin.

8 Apraanta' Yosëri itërin: “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. A'na parti a'nochinquën. Ina no'pa' quëchinquën ya'huëcamaso marë',” itërin. Co no'pa' nohuitaponahuë', Yosë natërin. “Co nonpintarincohuë',” ta'ton, pa'nin.

9 Aquë paaton, Canaan parti canconin. Inaquë ya'huaponahuë', në'mëtë' pëiquëráchin ya'huërin. Pa'sápaton, co ya'huëmiatërinhuë'. Isaco, Cacopo, inapitanta' në'mëtë' pëiro'saquë ya'huëpi. Yosëri nani sha'huitërin. “Iso no'pa chachin quëchinquëma',” itopirinhuë', co hua'anënachátërapihuë'. “Co Yosë nonpintarinpoahuë'. A'na tahuëri ina nohuanton, hua'anëntarihua',” ta'tona', Yosë natëpi.

10 Apraan yonquiárin. “A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Inaquë noya ninano' ya'huëmiatarin. Yosëri chachin canpoa marë' acorinso',” ta'ton, ina ninararin.

¹¹ Inaso', chiníquën Yosë natërin. “Nani máshoco. Saranta' co hua'huana'pihuë' nipirinhue', Yosë sha'huitërinco ni'ton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco,” téninso marë', Yosë nohuanton, hui'nahuanin huachi.

¹² Apraan nani másho niponahuë', hui'nahuanin. Ina hui'nin quëran chachin na'api. Oshaquëran hua'huayátërahuë shinpita ya'huëtërin. Tayora nápo' ya'huëpi. Marë yonsanquë notohuaro' inotëra'huaya ya'huërin. Inotëra'huaya nápo' shinpita ya'huëpi. Co pichicasohuë'.

¹³ Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chiminaquë huarë' Yosë natëpi. “Nani Yosë sha'huitërinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'. Pahuanarin nipirinhue', a'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'huapon,” ta'tona', nóya cancantopi. “Co hua'qui isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Isëquëso' topinan yacapatërehuaso pochin ninëhua',” topi.

¹⁴ “Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë'pa' tëhuëinchinso' ya'huëmiatarihua',” ta'tona', napopi.

¹⁵ Ya'huëpi quëran nani pipimiatopi. Ina na'con yonquipi naporini, inaquë ayamanta'itonahuë'.

¹⁶ Nipirinhue', co isoro'pa' na'con yonquipihuë'. Yosë na'con na'con nohuantopi. Ina ya'huërinquë chachin ya'huëcaiso' nohuantopi. Napoaton Yosë tapon: “Nóya yonquirinaco ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'sarahuë. A'na tahuëri inápaquë quëpantarahuë. Nani tapatërahuë ya'huëcaiso',” ténin.

¹⁷⁻¹⁸ Apraan tëhuëinchachin Yosë natërin. A'naíchín hui'nin ya'huëtërin. Nasitohuachina, Isaco itërin. Naporo' Yosëri sha'huitërin: “Isaco mashotohuachin, hui'nahuanarin anta'. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shinpita ya'huëtarin,” itopirinhue'. Hui'nin hui'napitohuachina, Yosëri itantarín: “Hui'nan quëparahuaton, motopi'pa' paquë'. Inaquë hui'nan tëpaquë' chinotancoso marë',” itërin. Tënicaso marë' napotërin.

¹⁹ “Yosë co nonpintërincohuë'. Ananpitaantacasonta' nanitërin,” ta'ton, Apraan natëtërin. Paaton, Isaco yatëparahuachina, Yosëri itantarín: “Tananpitëquë'. Ama tëpaquësohuë',” itërin. Napoaton hui'nin chiminin quëran, nãpíantarinso pochin ni'nin.

²⁰ Ina quëran Isaconta' cato' hui'ninpita ya'huëtërin, Cacopo, Isao inapita itopiso'. Mashotohuachina, Yosë natëton, nontërin hui'ninpita catahuacaso marë'.

²¹ Cacoponta' mashotahuaton, pitana paquëaponahuë', Yosë chinotarin. Yachimín pachina, ina natëton, Così hui'ninpita catahuacaso marë' Yosë nontërin.

²² Cosinta' chiminaquë huarë' Yosë natërin. Yachimín pachina, quëmopinënpita sha'huitërin: “Iquipito parti ipora ya'huërëhua'. A'na tahuëriso nipirinhue' Yosë nohuanton,

ya'ipi israiro'sa' isëquëran pipiapi. No'pa' Yosë quëtërinpoaquë chachin quëpantarin ya'huëcaiso marë'. Naporo' nansëhuëpita quëpa'ina' pa'pitinacoso marë'," itërin. "Yosë co nonpintarin-poahuë'," ta'ton, naporin.

23 Ina quëran Iquipito copirnoru piyapinënpita camairin: "Israiro sanapi'sa' huaihuachina', quëmapia'huaya nipachin, tëpaco'," itërin. Napopirinuë', Moisésëso' nasitohuachina, a'shini co nohuantërinhuë' hua'huin chiminacaso'. Yosë natëton, co copirno tëranta' tē'huatërinhuë'. "Iso hua'huahuëso' noya," itërin so'in nontaton. Cara yoqui noya po'opi.

24 Ina quëran copirno hui'nini masahuaton, aso'sorin. Napoaponahuë' hui'napitohuachina, Yosë natëton copirno pëinën quëran pipirin.

25 Yosë piyapinënpita catahuacaso marë' pa'nin. Ina marë' parisitopirinuë', co ina yonquirinuë'. Yosë natëcaso' na'con na'con nohuantërin. "Co noyahuë' nicatëhua', capa cancantopirëhuahuë', co hua'quiya quëranhuë' ma'sha ta'huantarin," ta'ton, co ma'sharáchin yonquirinuë'.

26 Copirno hui'nin pochin ni'ton, nohuantërin naporini, Iquipito parti na'con canaitonhuë', co ina nohuantërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquirin. "A'na tahuëri Cristo o'maton, nicha'ësarinpoo'. Iporaso' ina marë' aparisitopirinacohue', Yosë'pa' noya noya acanarincó," ta'ton, noya ahuantërin.

27 Yosë natëton, Moisésë Iquipito quëran pipirin. Copirnoru no'huipirinuë', co tē'huatërinhuë'. "Yosë co quënanaporahuë', ni'sárinco," ta'ton, chiníquën cancantërin. Chiníquën cancantaton, Yosë piyapinënpita catahuarin.

28 "Yosë nicha'ësarinpoo'," ta'ton, natëtërin. Napoaton piyapi'sa' camairin: "Ya'ipinquëma' carniroa'hua tëpaco'. Huënainën ya'coanaquë pashitoco' ama anquëniri paninan nininso' tëpacaso marëhuë'," itërin. Napotohuachina, a'naya a'naya inahuara pëinëna' ya'coanaquë huënaiquë pashitëra'piapi. Napoaton Yosëri catahuarin. Co paninano'sa' chiminpihuë'. Pascoa pitaquë napopi.

29 Ina quëran ya'ipi israiro'sa' Yosë natëtona', noya pipipi. "Yosë catahuarinpoa'," ta'tona', Quëhuai marë aquëtëran pa'pi. Pancai' niponahuë', Yosë nohuanton, a'naroáchin nipatomairin ni'ton, panca ira pochin yaniro ya'norin. Ina pa'tatona pëntonpi. Iquipito sontaro'saso nipirinuë' co nani-topihuë' pëntonacaiso'. Imatapirinahuë', iiri imotërin ni'ton, chimiitopi.

30 Ina quëran israiro'sa' Canaan parti canconpi huachi. Yosë natëtona', inimiconënënpita minsëpi. Quiricoso' panca ninano'. Natëricho quëran pairatopiso' inápaquë huarë' pantarin. Yosëri sha'huitërin tahuitacaiso'. "Catahuarinpoa

mini," ta'tona', natëpi. Canchisë tahuëri tahuítopi. Inapoto-huachinara, Yosë nohuanton, paira a'naroáchin nohuaatërin.

³¹ Ya'ipi ya'huëhuano'sa' co Yosë yanatëpihuë' ni'ton, chiminpi. A'na sanapiáchin natëton, cha'ërin. Oshahuana'pi inaso', Nacapa itopiso'. Inimico niponahuë', Israiro comisionënpita huë'pachinara, inari po'orin ama sontaro'sari tēpacaiso marëhuë'.

³² Co inapitaráchin Yosë natëpihuë'. Quitiono, Paraco, Sanson, Quihuiti, Tapi, Samoiro, pënëntona'piro'sa', inapitanta' nóya natëtopi. ¡Notohuaro' ya'huëpi ni'ton, co'chi nanitërahuë' ya'ipiya sha'huita'huaso paya!

³³ A'naquën Yosë natëtona', nisha nisha piyapiro'sa' minsëpi. A'naquëonta' hua'an ya'conatona', no'tëquën hua'anëntopi. "Yosë sha'huitërinpoa' ni'ton, catahuarinpoa'," ta'tona', a'naquën natëpi. Napoaton Yosëri catahuarin. A'naquënso' Yosë natëtona', pa'pini' quëran cha'ëpi.

³⁴ A'naquën pën chiniquën nënë nënëtapaquë tēyatopirinahuë', co pi'pian tēranta' huëyapihuë'. Noya cha'ëpi. A'naquëonta' Yosë nohuanton, sahuëni quëran cha'ëpi. Yatëpapirinahuë', co chiminpihuë'. A'naquëonta' co chinipirinahuë', Yosëri catahuarin chiniquën cancantacaiso marë'. Na'a inimicoro'sa' minsërahuatona', a'papi.

³⁵ Sanapi'santa' hua'huinpita chiminpachina, Yosë natëpi ni'ton, ina nohuanton nanpiantapi huachi.

A'naquënso nipirinhue' Yosë natëtona', chiniquën parisitopi. "Yosë a'poco' tēpachinënquëma'," itopirinahuë', co yaa'popihuë'. "Co onporonta' a'poaraihuë'. Yosë noya noya ananpitaantarincoi," ta'tona', imapiso marë' chiminpi.

³⁶ A'naquëonta' Yosë imapi ni'ton, tēhuapi, huihuipi, catinaquë tonpopi, tashinan pëiquë po'mopi, napotopi.

³⁷ A'naquëonta' na'piquë tē'yaratona', tēpapi. A'naquëonta' sërichoquë yatonatona', tēpapi. "Yosë a'poco', tēpachinënquëma'," itopirinahuë', co yaa'popihuë'. A'naquëonta' sahuëni quëran tēpapi. A'naquën co tēpapirinahuë', imapiso marë' chiniquën aparisitopi. Yatëpahuachinara, ta'api. Co huachi ya'huëmia ya'huëpihuë'. Capa a'mocaiso' ni'ton, ohuica sha'huëtë', chipo sha'huëtë' inapita a'mopi. Co manta' ya'huëtöpihuë'. Chiniquën parisitopi.

³⁸ Motopiro'sa' parti, inotëro partiro'sa', nisha nisha parti iratopi. Na'pi naninquë ya'conahuatona', huë'ëpi. Inpioro'sari nocanpi: "Inapitaso' napoonpi," topirinahuë', Yosëriso' noya noya ni'nin.

³⁹ Yosëichin yonquiatona', nóya imapi. Napoaponahuë', co ya'ipi Yosëri sha'huitërinso' naniyatërasohue', chiminpi.

⁴⁰ Canpoanta' yonquiatonpoa', Yosë ninararinpoa'. Iporaso' Quisocristo nani chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' anoyacancantërinpoa'. Iráca imapisopita, ipora canpoanta', ya'ipinpoa' anoyacancantërinpoa'. A'na tahuërinta' inápaquë pa'patëhua', Yosë noyá nohuitarihua'.

12

Quisocristoíchin yonquia'ahua'

¹ Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' parisitaponaraihuë', imamiatopi. "Yosë catahuarinpoa'," ta'tona', natëpi. Napoaton inapita yonquiatëhua', canpoanta' nóya imahua'. Ni'co'. Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, chiníquën ta'api. Co manta' quëpapihuë'. Torosarëáchin ta'api. Naporopi a'mopiso' co ocoihuachinahuë', co nanitopihuë' chiníquën ta'acaiso'. Inapochachin canpoanta' naporopi a'mopiso' ocoipiso pochin ya'ipi oshanënpoa' naniantahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Quisocristo imahua'. Sacai' nipirinhue', ahuantatëhua', noya imahua'.

² Quisocristo na'con yonquia'ahua'. Inasáchin catahuarinpoa' Yosë natëcaso'. Naporahuaton, inasáchin catahuarinpoa' noya noya natëtacaso'. Isoro'paquë o'mahuachina, chiníquën parisitërin. Corosëquë parisitohuachina, na'con tëhuapirinhue', co ina yonquirinhue'. "Chiminpato, piyapi'sa' nicha'ësarahuë'," ta'ton, nóya cancantërin. Ina quëran inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachin huënsëarin.

³ Isoro'paquë ya'huapon, oshahuano'sari chiníquën no'huipirinhue', ahuantërin. Ina yonquiatëhua', ama yaa'poa'huasohue'. Chiníquën cancantoco'.

⁴ Sopai yaminsërinquëma' Yosë a'pocaso marë'. Sacai' nipirinhue', Quisocristo imamiatoco'. Imaramaso marë' aparisitopirinëinquëmahuë', co tëparinëinquëmahuë'.

⁵ Hui'ninpita pochin niconpoa', Yosë pënëninpoa' chiníquën cancantacaso marë'. Nani nitotopiramahuë', ¿niantërama' ti? Quiricanën quëran napotërinpoa':

"Yonquiquë' conpa. A'na tahuëri Yosë nohuanton, parisitaran noya noya imacamaso marë'.

A'na tahuëri pi'pian ana'intopirinquënhue', ama sëtëquësohue'.

Ama yaa'poquësohue'. Ahuantacaso' ya'huërin.

⁶ Nosororinpoa' ni'ton, a'na tahuëri ina nohuanton, ma'sha onporëhua'.

Hui'ninpita pochin niconpoa', ana'intërinpoa' noya noya yonquicaso marë'," tënin.

7 Hui'ninpita pochin ni'ninpoa' ni'ton, ahuantacaso' ya'huërin. Ni'co'. Hui'nanpo' no'tëquën pënënë' noya noya yonquicaso marë'.

8 Co Yosë pënëninpoahuë' naporini, co tëhuëinchachin hui'ninpita pochin ni'itonpoahuë'. Ya'ipi hui'ninpita yonquirin noya noya cancantacaiso marë'. Co pi'pian tēranta' ana'intoshuachinquëmahuë', co Yosë hui'ninpitinquëmahuë'.

9 Tatanpoa' pënënpachinpoara, natërëhua'. Pi'pian ana'intopirinpoahuë', co no'huirëhuahuë'. Noya nicatëhua', natërëhua'. Tata Yosëso nipirinhue' na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Inaso' nininpoa' ni'ton, natëhuatëhua', noya noya nanpiarigua'.

10 Hua'huatarigua', co hua'qui isoro'paquë ya'huëcasohue' nipirinhue', tatanpoa' pënëninpoa'. Inaora yonquiaton, pi'pian ana'intërinpoa' natëcaso marë'. Yosëso nipirinhue', noya noya yonquiatonpoa', no'tëquën catahuarinpoa'. Na'con nosoropirinpoahuë', a'na tahuëri ina nohuanton parisitërëhua' ina pochin cancantacaso marë'.

11 A'na tahuëri Yosë nohuanton, ma'sha onporëhua'. Naporahuaton, a'napita ma'sha onpotërinënpoa'. Naporo chachinso' sëtërëhua'. Parisitacaso' co nohuantopirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', Yosë na'con catahuarinpoa'. Nirótëatëhua', noya nisarëhua'. Inapoa'tëhua sano cancantarihua'.

Ama Yosë a'poa'huasohue'

12 Napoaton iyaro'sa', chiniquën cancantahua'. Ama amiatëhuarahue', chiniquën Yosë imahua'. Ni'co'. Aquë pa'patëra, canotërë', sacai' iratërë'. A'naquëma' ina pochin cancantatoma', co huachi ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaramahuë'. Ama huachi canotërëso pochin cancantocoso-hue'.

13 Yosë iranën no'tëquën imapatama', co pëshonaramahuë'. Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. A'napitanta' nicatënuëma', chiniquën cancantapi. Co huachi sonpacha pochin cancantapihue'.

14 Ama pi'pian tēranta' nino'huicosohue'. Naporahuaton, noya nico'. Co noya nipatamahuë', co manta' Yosë no-huitaramahuë'.

15 Yosë inaora nohuanton nosoroatonpoa', yacatahuarinpoa'. A'naquënisso nipirinhue', co yatahuërëtopihue'. Inahuara yonquipisoáchin imatona', co Yosë yonquicaiso' nohuantopihue'. Ama inapita pochin cancantocoso-hue'. Co Yosëichin yonquihuatamahuë', oshaquëran nitapicanarama'. Ina quëran pënanin a'naroáchin së'cotëtërinso pochachin a'napitanta' atapicanarama'.

16 Ni'cona nisha nisha cancantotama'. Ama monshi-huancosohuë'. Noyápiachin cancantoco'. Ama ma'sha yonquiatoma', Yosë naniantocosohuë'. Isao iráca naporinso' yonquico'. Ma'sharáchin yonquiaton, co onpopinchin Yosë yonquirinhuë'. Tanaton, iin nontërin: “¿Yosë na'con catahuainquënso' nohuantëran ti? Co caso' ina yonquirahuë'. Cosharo' na'con na'con nohuantërahuë,” itërin.

17 Ina piquëran yonquiantapirinhuë'. “Yosë na'con catahuainco,” tantapirinhuë', co huachi Yosëri nohuantërinhuë'. Chiníquën sëtaton na'nëpirinhuë', iráca a'porinso' co huachi nanitërinhuë' anoyatacaso'. Ina yonquiatoma', ni'cona Yosë naniantotama'.

18 Iráca Sinai motopi nicotoanaquë huë'pachinara, cotioro'sa' pa'pi tē'huatopi. Inaquë panca pën nënërin. Co ya'caritacaso' ya'huërinhuë'. Tahuëri niponahuë', tashi pochin ninin. Yara yaráchin ninin. Panca ihuan pa'nin.

19-20 Tronpita chiníquën pihuirinso' natanpi. Naporo' Yosëri chiníquën itërin: “Iso motopiquë pënënanarquëma' ni'ton, ama ya'caricosohuë'. Ma'sharo'sa tëranta' inaquë pa'pachina', chimiina'. Na'piquë tē'yaratoma', tēpaco',” itërin. Ina natanahuatona': “Sacai' ina nanan natēcaso',” ta'tona', pa'yanpi. “Ama huachi chiníquën nonchincoisohuë',” itopi.

21 Ni'sahuaton, Moisésënta' pa'pi tē'huatërin. “Canta' tē'huatato, ropa ropátarahuë,” tēnin.

22 Canpoaso nipirinhuë', co ina motopi ya'carirēhuahuë'. Quisocristo imapatēhua', nisha motopi ya'carirēhua', Sion itopiso'. Yosë chachin nohuitarihua'. Co ipora quënanpirēhuahuë', nanpiárin. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin pantarihua'. Nasha Quirosarinquë ya'huëcontarihua huachi. Notohuaro' anquëniro'sa' inaquë niyontonpi. Noya cancantatona', Yosë chinotapi.

23 Huëntonēnquë chachin Yosë nani aya'coninpoa'. Inápaquë nininēnpoa' nani ninshitërinpoa' hui'ninpita pochin nicainpoaso marë'. Inatohua' niyontonarihua'. Yosë chachin imarēhua'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntaton, co imapisopitahuë' no'tēquën ana'intarin. A'naquën imapisopita nani chimin-pachinara, hua'yanēnaso' Yosë'pa' ya'huapi huachi. Yosë pochachin cancantopi. Inapitarē'quënpoa chachin niyontonarihua'

24 Quisocristo chachin nohuitarihua'. Inaso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. Huënainēn quëran anoyacancantërinpoa'. Iráca Apiri huënainēn pa'nin. Iini tēpahuachina, huënainēn pa'nin ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo chimininsoso' nipirinhuë', noya noya. Huënainēn pa'nin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

25 Napoaton Quisocristo nanamën noya natanco'. Ama pi'pian tēranta' a'pocosohuë'. Pënëntërinso nanan sha'huitohuachinara, a'naquën co yanatëtopihuë' ni'ton, a'naroáchin ana'intërin. Quisocristo nanamënso' noya noya ni'ton, ina naniantohuatëhua', aquë aquëtë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Inaso' inápa quëran pënëninpoa'.

26 Yosëri pënëntërinso nanan sha'huitohuachina, ina nohuanton, panca ocohua pa'nin. Ina quëran quiricanën quëran sha'huitërinpoa': "A'na tahuëri naquëranchin nontaantahuato, co isoro'paráchin nacontarinhuë'. Inápaquë ya'huërinso'pita' naco nacóntarin," tënin.

27 A'na tahuëri mini ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita ta'huantarin. Ma'sha ya'huëmiatërinso' acohuachinaso', ya'huëmiatarin.

28-29 Hua'anëntërinquë chachin aya'coninpoa'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Napoaton: "Yosparinquën Sinioro," itahua'. Ya'ipi cancanënpoa quëran inasáchin chinotahua'. Noya cancantatëhua', natëahua' noya nicainpoaso marë'. Ipora huanta' Yosëso' no'tëquën ana'intarin ni'ton, tē'huatacaso' ya'huërin. Pëinquë ma'sha ahuiquitëreso pochin ya'ipi co noyahuë' nininsopita ana'intarin.

13

Onporahuatonsona Yosë noya ni'ninpoaso'

1 Ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin ni'co'.

2 Co nohuitapomarahuë', nosoroco'. Huë'pachina, noya nontatoma', o'shitoco', a'caco'. Iráca a'naquën napopiso' yonquico'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, "Huëco' ni'quicoi," itërin. Piyapita'ma' topirihuë', Yosë anquëninën chachin a'carin. Inapochachin canpoanta' ni'toro'sa' noya nontahua'.

3 Ama tashinan pëiquë po'mopisopita naniantocosohuë'. Catahuaco'. Canpitanta' tashinan pëiquë ya'huëaramaso pochachin yonquico'. A'naquëonta' imapiso marë' chiníquën aparisitohuachina', noya yonquico'. Canpitanta' inapita nitanapiso pochin cancantatoma', nosoroco'.

4 Quëmapi'sa' sa'apachina', ama a'na sanapi yonqui'inasohuë'. Sanapi'santa' so'yahuachina', ama so'ina' tēhuananpichinasohuë'. Ama manta' monshihuaninasohuë'. Monshihuanpatama', Yosë chiníquën ana'intarinquëma'.

5 Ama coriquiráchin pa'yatocosohuë'. Co na'con ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', sano cancantoco'. Ama na'con na'con nohuantocosohuë'. Yosë chachin nani sha'huitërinpoa'. "Co

onporonta' pataranquëmahuë'. Co naniantaranquëmahuë', itërinpoa'.

⁶ Napoaton chiníquën cancantatëhua' naporëhua':

“Yosë catahuarinpoa' ni'ton, co të'huarëhuahuë'.

¡Piyapi'sa' ma'sha onpotopirinpoahuënta', co të'huatarihuahuë'!” tënëhua'.

⁷ Ya'nan a'chintërinënquëmasopita yonquico'. Yosë quiricanën noya a'chintërinënquëma'. Chiminaquë huarë' noya nicatona', a'napita catahuapi. Napoaton inapita nonanatoma', noya natëco'.

⁸ Quisocristo co onporonta' nishataponhuë'. Iráca nosororinpoa'. Ipora huanta' catahuarinpoa'. Co onporonta' naniantarinpoahuë'. Inasáchin imahua'.

⁹ A'naquën nisha a'chintohuachinënquëma', ama natancosohuë', nonpintochinënquëma'. No'tëquën yonquico'. Nisha nisha nicacaso' pënënpirinënpoahuë', co ina quëran noya cancantërehuahuë'. Na'a piyapi'sa' nisha nisha cosharo' a'poaponaraihuë', co noya cancantopihuë'. Quisocristoíchin nanitërin anoyacancantinpaso'. Inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

¹⁰⁻¹¹ Quisocristo corosëquë chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iráca pënëntërinso imapisopitaso nipirinhüë', co ina natëpihuë' ni'ton, co oshanëna' inquitërinhuë'. Iráca corto hua'ano'sa' piyapi'sa' oshanëna marë' ma'sha tëpapi. Tëpahuachinara, corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari ma'sha tëpapiso' huënainën manin. Masahuaton, Yosë ya'norinso' patoanaquë quëparin oshanëna marë'. Noshinënso nipirinhüë' co ca'pihuë'. Ninano' intonquë quëpapi ahuiquitacaiso marë'.

¹² Quisocristonta' ninano' aquëcha quëparahuatona', aparisitopi. Inaquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaora huënainën quëran anoyacancantërinpoa'.

¹³ Napoaton canpoanta' aparisitohuachinënpoa', ahuantahua'. Iráca pënëntërinso nanan naniantatëhua', Quisocristoíchin imahua'. Ina no'huipiso pochin no'huipirinënpoaonta', ahuantahua'.

¹⁴ Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë ya'huërin'pa' pantacaso' ninarëhua'. Inatohua' ya'huëmiatarihua'.

¹⁵ Napoaton iporaso' co huachi ma'sha tëparihuahuë' Yosë chinotacaso marë'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', “Ma noyanquëncha Tata Yosë quëmaso paya. Quisocristoíchin anoyacancantërincoi ni'ton, ‘Yosparinquën Siniro,’ itërainquën,” itahua'.

¹⁶ Noyasáchin niahua'. Nicatahuacaso' ama naniantahua-sohuë'. A'napita ma'sha pahuantohuachina', ama apirato-cosohuë'. Inapohuatèhua', Yosë noya chinotarèhua' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

¹⁷ Ansiano'sa' pënënpachinënquëma', noya natëco'. Noya noya imacamaso marë' Yosëri acorin. A'na tahuëri inapitanta' ya'ipi napopisopita Yosë sha'huitapi. Nani tahuëri pënënarinënquëma'. Noya natèhuatama', noya cancantatona', a'chintarinënquëma'. Co yanatèhuatamahuë', sètapi. Naporahuaton, canpitanta' co noya noya cancantapomahuë'.

¹⁸ Quiya marë' Yosë nontoco'. Noya nisarai, ta'toi, noyápiachin cancantërai. Ya'ipi cancanèhuëi quëran Yosë yanatërai.

¹⁹ Ca marë' chiníquën Yosë nontoco' catahuainco a'naroáchin canpitataquë pa'i.

Quisocristo a'pairinpoaso'

²⁰ Yosë catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso'. Inasáchin asanocancaninpoa'. Inari chachin iráca Quisocristo ananpitaantarín. Iporaso' ohuicanënpita pochín nicatonpoa', Sinioro Quisoso a'pairinpoa'. Huënainën pa'nin ni'ton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. Ina anoyatërinso' ya'huëmiatarín. Co onporonta' nishataponhuë'.

²¹ Yosë na'con catahuainquëma' ina nohuantërinso' nicacamaso marë'. Pi'pian tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', anoyacancanchinquëma'. Quisocristo catahuahuachinpoa', nani tahuëri nóya nisarèhua'. Ina quëran noya ni'sarinpoa huachi. Ya'ipi piyapi'sa' inasáchin chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Amen.

²² Nani pi'pian ninshitëranquëma'. Noya cancantatoma' iyaro'sa' natanco', ténahuë. Achinicancainquëma', ta'to ninshitërahuë.

²³ Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahuë. Iya Timotio nani tashinan pëi quëran ocoipi. Manóton huë'pachin, inaro'co pa'sarai.

²⁴ Ansiano'sanquëma' saludos a'pataranquëma'. Ya'ipi imaramasopitanta' yonquiatënquëma', saludos a'pataranquëma'. Itariaro'santa' saludos a'patarinënquëma'.

²⁵ Inaora nohuanton, Yosë nóya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Santiago ninshitérinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitérinso'

¹ Ca Santiacoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, Siniro Quisocristoíchin natërahüë. Ya'ipi cotioro'sanquëma' Quisocristo imaramaso' ninshitaranquëma'. Canpitaso' yanquëërahuatoma', nisha nisha parti ya'huarama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanquëma' ninamaso' ninshitaranquëma'.

Ma'sha onporëhuaso'

² Nisha nisha ma'sha onpoapomarahüë' iyaro'sa', ama sëtocosohüë'. Noya cancantoco'.

³ Yosë tëniarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' natëcaso marë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin Yosë yaa'popi. Canpoaso nipirinhüë' parisitohuatëhua', "Yosë co onporonta' naniantarinpoahuë'," topatëhua', catahuarinpoa' chini chiniquën cancantacaso marë'.

⁴ Noya cancantatoma', ya'ipi ahuantoco' noya noya imacamaso marë'. Chiniquën cancantohuatama', nóya nisarama'. Oshaquëran noya noya cancantarama'.

⁵ "¿Ma'cha ipora niya?" topatama', Yosë nontoco' noya anitochinquëma'. Onpopionta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Co nosororinpoaso' apiratërinpoahuë'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa'. Nontërehuaso marë' co no'huirinpoahuë'. Catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'.

⁶ "Yosë noya catahuarinco. Natëmiatarahuë," ta'tëhua', Yosë nontahua'. Ama nisha nisha yonquia'ahuasohüë'. "Co catahuarincohüë' nimara," ama tahuasohüë'. Ni'co'. Co'sacai' co sanoirinhüë'. Pancaiquë ihuaitohuachina, niquëran niquëran niöhuëërin. A'naquën piyapi'sa' ina pochin yonquionpi. Nisha nisha yonquipi.

⁷ Nisha nisha yonquiatoma', nontohuatama', co Yosë a'paniarinquëmahuë', co catahuarinquëmahuë'.

⁸ Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahuë', co no'tëquën yonquiamahuë'. Cato' cancan pochin ya'huëtohuachinquëma', nisha nisha yonquiamama'.

⁹ Co na'con coriqui iyaro'sa' ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë nóya ni'ninquëma'. Huëntonënuquë chachin aya'coninquëma'. Ina marë' nóya cancantoco'.

¹⁰ A'naquëmaso nipirinhüë' na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtërinquëma'. Ina niponahuë' Quisocristo imarama' ni'ton, co ma'sharáchin yonquicamaso' ya'huërinhuë'.

A'na tahuëri chiminarihua'. Ya'ipi ma'sha papotërinson'ta' ta'huantapona'. Quisocristo na'con yonquiatoma', noya cancantoco'.

¹¹ Ni'co'. Pi'i chiniquën picatohuachina, papotërinso' a'naroáchin ahuirin. Yanconëonta' anotohuachina, co huachi noyápiachin nininhuë'. Ahuirin huachi. Inapochachin ma'huano'santa' a'na tahuëri chiminapi anta'. Sacatápirinahuë', chiminapona'. Nani ma'sha ya'huëtopirinahuë', patapi.

Anishacancaninpoaso'

¹² Ya'ipinpoa' ma'sha onporëhua'. Caniorëhua', parisitërehua', naporëhua'. Noya ahuantohuatëhua', nóya cancantarihua'. "Parisitaponaraihuë', nóya imasarinaco," ta'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë noya acanararinpoa'. Nanpimiatarihua'. "Tëhuëenchachin nosorohuatamaco, ananpitaantaranquëma'," itërinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, co onporonta' nonpintarinpoahuë'.

¹³ A'naquënso nipirinhue' ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin co noyahuë' yonquipi. "Yosë nohuanton, co noyahuë' ninahuë. Napoaton co ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Ama ina pochin yonquicosohuë'. Yosëso' noyasáchin yonquirin. Co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'. Co onporonta' aoshahuaninpoahuë'.

¹⁴ Canpoara nohuanton, co noyahuë' cancantatëhua', co noyahuë' yonquirëhua'. Inachin inachin yonquihuatëhua', chinii' quëparinposo pochin co noyahuë' nicacaso' yonquirëhua'.

¹⁵ Ipora huanta' pi'pian co noyahuë' yonquirëhua'. Co a'naroáchin naniantohuatëhuahuë', co noyahuë' nisarëhua'. Naporahuatëhua', oshahuanarëhua'. Oshahuanpatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarëhua'. Ni'co'. Sanapi hua'huanpachina, oshaquëran oshaquëran hua'huin nanihuachina, huairin. Inapochachin co noyahuë' yonquihuatëhua', oshaquëran oshaquëran co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' oshahuanarëhua'.

¹⁶ Nosororanguëma' iyaro'sa'. Ama canpitaora yonquinëma quëran ninonpintocoso'huë'. No'tëquën yonquico'.

¹⁷ Yosëso' noyasáchin yonquirinpoa'. Noya noya cancantacaso marë' catahuarinpoa'. Inasáchin noya a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Pi'i, yoqui, tayora, inapita inari acopirinhue', co ya'ipi tahuëri noya a'pininhue'. A'na tashinta' co manta' a'pininhue'. Yosëso nipirinhue' co ina pochin nininhue'. Nani tahuëriya nosoroatonpoa', catahuarinpoa'.

¹⁸ Inaora nohuanton, anasitaantatonpoa pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Inaso' no'tëquën nonin. Nanamën

natëhuatëhua', huëntonëñquë aya'coaninpoa'. Hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Canpoa'ton anoyacancantërinpoa'. Ina quëran oshaquëran na'aya'pi anoyacancantarín.

Cancañënpoa quëran huarë' natëcaso' ya'huërin

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', ama topinan nonacamasoáchin yonquicosohuë'. Yosë nanamën na'con na'con natanco'. Naporahuaton, ama yano'huitocosohuë'.

²⁰ No'huitohuatëhua', co nanitarihuahuë' noya nicacaso'. Ina marë' co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

²¹ Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nianantoco'. Ama huachi oshahuancosohuë'. Yosë nanamën nani a'chintërinëñquëma'. "Caora Sinioro co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco," ta'toma', nanamën yonquiráco'. Ina yonquihuatama', nicha'ësarinquëma'.

²² No'tëquën yonquico'. Yosë nanamën a'chintohuachinëñquëma', ama topinan quëran natanco-sohuë'. Ya'ipi cancañëma quëran huarë' natëco'.

²³⁻²⁴ Ni'co'. A'na piyapi isihuicoquë ya'pirin ni'pirinhuë'. Në'huërayatërinso' nicaponahuë', a'naroáchin nianantërin. Co niamirayarinhuë'. Canpitanta' Yosë nanamën topinan natanpatama', co natëhuatamahuë', ina piyapi naporinso pochin nicapoma'.

²⁵ Nipirinhüë', natëhuatama', noya nisarama'. Nasha nananso' nóya. Canpitaora nohuanton, ina natëhuatama', co sopai camaiarinquëmahuë'. Nani tahuëri Yosë nanamën yonquico'. Natanpatama', ama nianantocosohuë'. Noya natëhuatama', Yosë catahuarinquëma' noya nicacamaso marë'.

²⁶ "Canta' noya Yosë imarahuë," topi a'naquën. Nipirinhüë', nisha nisha nonin. Co noyahuë' nonpachina, topinan quëran nonsarin, inaora ninonpintarin. Co tëhuëñchachin imarinhuë'.

²⁷ Tëhuëñchachin Yosë chinotohuatëhua', piyapi'sa' nosoroarëhua'. Sa'ahuaros'a', quëyorono'sa', inapita catahuarëhua'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtacaso' ya'huërin. A'naquën piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', co Yosë imapihuë'. Ama inapita nonanhuansohuë'. Noyápiachin cancantohuatëhua', noya imasarëhua'. Inapohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

2

Ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'

¹ Quisocriso hua'anëntërinpoa'. Inasáchin noya noya ninin. Ina imarama' ni'ton, ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. Ya'ipi piyapi'sa' napopináchin nosoroco'.

2-3 Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, ma'huanso' huë'pachina, pa'yatërama'. Noyápiachin a'morin. Na'a po'moitëra oro quëran nininso' po'morin. Ina nicatora: "Huëquë' iyasha," itatoma', noyaquë chachin ahuënsërama'. A'naquënso nipirinhüë', co onpopinchin noyahuë' a'mosahuaton huë'pachina, co onpopinchin noya ni'namahuë': "Inaquë huaniquë'. Nohuantohuatan, no'paguë tëranta' huënsëquë'," itërama'.

4 ¿Co'ta ina pochin nipatama', co napopianachin nosororamahuë'? Cancanënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa' nipirinhüë', co ina pochin yonquiramahuë'. Co noyahuë' yonquirama'.

5 Ni'co' iyaro'sa'. Na'acquënpoa' co na'con coriqui ya'huëtopirinpoahuë', Yosë huayoninpoa' imacaso marë'. Yosë nohuatohuatëhua', nóya cancantarihua'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Nani sha'huitërinpoa'. "Nosorohuatamaco, inápaguë quëpantaranquëma'," itërinpoa'.

6 Canpitaso nipirinhüë', sa'ahua nininsopita co onpopinchin nosororamahuë'. Ma'huano'saso' nonpin-tatënënguëma', ihuarinënguëma'. Aparisitërinënguëma'. Coisëquë sha'huirapirinënguëma'. ¿Ina nipirinhüë' pa'yatarama' ti?

7 Quisocrisoso' nóya niponahuë', tëhuapi: "Co noyahuë' inaso'," toconpi. Imarëhua' ni'ton, Quisocrisoto piyapinënpitanpoa' canpoaso'. Napoaton ama ma'huano'sa' na'con na'con pa'yatocosohüë'.

8 Yosë quiricanën quëran noya noya pënëninpoa'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," itërinpoa'. Ya'ipi piyapi'sa' nosorohuatama', noya nisarama'.

9 Nipirinhüë', a'naso' nocanpatama', co noyahuë' nisarama'. Co Yosë natëramahuë' ni'ton, oshahuanarama'.

10 Yosë chachin pënëninpoa'. "Noya natërai," topiramahuë', pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', oshahuanarama'. Ana'intinquëmaso' ya'huërin.

11 "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi monshitocosohüë'," tënin Yosë. Naporahuaton, "Ama piyapi tëpacosohüë'," tënin anta'. Co monshihuanaponahuë', piyapi tëpahuatan, oshahuanaran. Co Yosë natëaranhuë'.

12 Quisocrisoto imapatëhua', nasha nanan sha'huitërinpoa'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, nanitërehua' nóya nicacaso'. Ina nanan chachin yonquiaton, a'na tahuëri Yosë coisë pochin nontarinpoa'. Ni'ton, piyapi nosoroatoma', noya nico', noya nontoco'.

13 Co piyapi'sa' nosorohuatamahuë', ayaro' tahuëri Yosënta' co nosororinquëmahuë'. Napoaton "Yosë na'con nosoror-

inpoa'," ta'tëhua', a'napita nosoroa'hua'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intarinpoahuë'.

Noya nicacaso' ya'huërin

14 "Canta' Yosë imarahuë," tapomarahuë', co noyahuë' nipatama', topinan quëran nonsarama'. Ina pochin cancantohuatama', co cha'ësaramahuë'.

15 Ni'co'. A'na quëmapihuë' nipon, sanapihuë' nipon Quisocristo imana'pi, capa capacaso', capa a'mocaso' nipachina, catahuacaso' ya'huërin.

16 Co catahuarihuarahuë': "Noya ya'huëquë'. Ama sëhuënquësohuë'. Ama tana natanquësohuë'," itapomarahuë', co a'mocaiso', cosharo', inapita quëtohuatëhuahuë', ¡topinan quëran napotarihua'!

17 Inapochachin "Canta' Yosë natërahuë," tapomarahuë', co piyapi'sa' catahuahuatamahuë', topinan quëran nonsarama'. Co tëhuënchachin imaramahuë'.

18 A'naquëma' tapoma' nimara: "Quëmaso' 'Yosë imarahuë,' ta'ton, chinotëran. Caso nipirinhüë' noya ninahuë. Quëmaso' Yosë chinotaponahuë', co noya nipatanhuë', topinan quëran nonsaran. Caso nipirinhüë', noya ninahuëso marë' natërahuëso' ya'noarin," tapoma'.

19 "A'naichin Yosë ya'huërin," ¿tënan ti? No'tëquën nonan. "Yosë ya'huarin mini," topi sopairo'santa'. Ina nitotopi ni'ton, të'huatatona', ropa ropatapi. Napoaponaraihuë', co Yosë imapihuë'. Co napopiso marë' Yosë'pa' pa'sapihuë'.

20 ¡Co'chi no'tëquën yonquiranhuë' paya! Co noya nipatanhuë', "Canta' imarahuë," topiranhuë', topinan quëran nonsaran.

21 Tata Apraan yonquiquë'. Yosëri nontohuachina, "Ama hui'nän apiratocosohüë'," itohuachina, Isaco quëparin. Hui'nin niponahuë', co apiratërinhuë'. Yosë chinotacaso marë' yatëpapurinhüë', Yosëriso' nicha'ërin. ¡Natërinso marë' Yosëri noya ni'nin!

22 "Yosë no'tëquën nontërinco," ta'ton, Apraani natërin. Natëton, noya noya imarin. Co topinan quëran chinotërinhuë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëton, noya imarin.

23 Yosë quiricanënuë' ninshitërin: " 'Yosë no'tëquën nontërinco,' tëninso marë' Yosëri noya ni'nin," tënin. "Inaso' Yosëre' nipayarin," tënin anta'. No'tëquën naporin.

24 Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Yosë natëtëhua', noya nipatëhua', noya imarëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'.

25 Inapochachin Nacapanta' oshahuana'pi niponahuë', Yosë yonquiaton, noya ninin. Cosoi a'parinsopita huë'pachinara, noya a'pairin ama inimicoro'sari tëpacaiso

marëhuë'. Ina quëran po'oana quëran catahuarin cha'ëcaso'. Ina marë' Yosëri noya ni'nin.

²⁶ Hua'yanënpoa' capa nipachina, co nanpirëhuë'. Inapochachin topinan quëran nonpatëhua', co noya cancantohuatëhuahuë', co Yosë natërëhuahuë'. Chimipi pochin cancantatëhua', co tëhuëenchachin imarëhuahuë'.

3

Nanamënpoa' nininso'

¹ Ama iyaro'sa' na'anquëma' cortoquë pënëntocosohuë'. Piyapi'sa' pënënpirëhuahuë' co canpoa tëranta' noya nipatëhuahuë', aquëtë chachin Yosë ana'intarinpoa'.

² Ya'ipinpoa' co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Noyasáchin nonacasoso' saca sacai'. Noyasáchin nonëhua' naporini, Yosë pochachin cancanchitërihuahuë'. Co huachi aquëtë' tëhuë'itërihuahuë'.

³ Cahuario pa'patëra, pi'pian hua'nayon acatëntërë' no'tëquën pacacaso marë'. Ina quëran motën no'tëquën otëërarë'.

⁴ Nanchanta' panca masho nipirinhüë', quëmapiri otëërin. No'soratënën hua'huishin niponahuë', noya otëërarin. Panca ihuani mapirionta', noya otëërarin. Insëquësona yaquëpahuachina, noya quëparin.

⁵ Inapochachin nanamënpoa' pi'pira'huaya niponahuë', nonpatëhua', na'con nocanëhua'. Noya nonpatëhua', piyapi'sa' achinicananarihua'. Nipirinhüë', co noyahuë' nonpatëhuara, anishacancantarihua'. Ni'co'. Pën pi'pira'huaya niponahuë', matohuachina, panca imin a'naroáchin huiquitërin.

⁶ Nanamënpoaso' pën pochin ninin. Pa'pi co noyahuë' ninin. Ina marë' oshahuanëhua'. Sopai chachin camairinpoa' co noyahuë' nonacasos'. Nanamënpoa quëran nipinorëhua', nino'huirëhua'. Ma'tëhua' ma'tëhua' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhuara, nitapicancanarëhua'.

⁷ Nisha nisha ma'sharo'sa' tananquë ya'huërsinopita pë'tahuarë'. Pë'tahuahuatëra, co huachi maninpohuë'. Anpantëhuano'sa', i'quë ya'huërsinopita, inapita pë'tahuarë'. Pëhuara, mayo, inapita pochin nininsonta' mapatëra, pë'tahuarë'.

⁸ Nipirinhüë', co insonta' inaora nanitërinhuë' noya nonacasos'. A'naroáchin co noyahuë' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhua', ya'huan tomainën pochin nonëhua'. A'naroáchin yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' atapicancanarihua'.

⁹ Nanamënpoa quëran Yosë chinotërëhua'. "Tata Yosë hua'anëntërinpoaso' nóya," tënëhua'. Ina nanamënpoa quëran

chachin piyapi'sa' pinorëhua'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin ninpoa'. Ina pochin cancantacaso marë' acopirinpoahuë', nipinorëhua'.

¹⁰ Yosë noya nontapomarahuë', piyapi pinopatama', co noyahuë' cancantarama'. Co iyaro'sa' nisha nisha nonacaso' ya'huërinhuë'.

¹¹⁻¹² Ni'co'. Quëpa papotohuachina, quëpa nitërin. Co nisha nitërinhuë'. Misëra papotohuachina, misëra nitërin. Co quëpa nitërinhuë'. A'na huinan ya'huëhuachina, noyai', ca'cai', co cato chachin pipirinhüë'. Noyápiachin nipachina, co onporonta' ca'caquën pipirinhüë'. Inapochachin iyaro'sa', co nisha nisha nonacaso' ya'huërinhuë'. Noyasáchin nonco'.

Yosë noya ayonquirinpoaso'

¹³ ¡Tëhuënhachin noya yonquihuatama', noya nisarama'! Napoaton noya nico' a'napitanta' noya yonquiramaso' nitochina'. “Co canpoara noya nitotërëhuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya yonquicaso',” ta'toma', noya nico'.

¹⁴ A'naquënso nipirinhüë' a'napita apiratatona', nocanpi. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiatona' no'huitápi. Ina pochin cancantohuatama': “Caso' noyaco,” ama tocosohuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Nonpiánama'.

¹⁵ Co Yosë nohuanton ina pochin cancantërëhuahuë'. Piyapi'sa' inahuara ina pochin yonquipi. Ninocanatona', niapiratopi. Inachin yonquipi. Sopai nohuanton, ina pochin yonquipi.

¹⁶ Niapiratohuatëhuara, yanino'huirëhua'. Co a'napita nohuantopiso' yonquihuatëhuahuë', nisha nisha cancantarihua'. Inapohuatëhua', pa'pi co noyahuë' nisarëhua'.

¹⁷ Yosëso nipirinhüë', no'tëquën ayonquirinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', noyápiachin cancantarihua'. Co manta' no'huitarihuahuë'. Sanoanan quëran nontarihua'. A'napita pënënpachinpoa', noya natanarihua'. Piyapi'sa' nosoroarihua'. Naporahuaton noyasáchin nisarëhua'. Co nisha nisha yonquiarihuahuë'. Co nonpintarihuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'.

¹⁸ Yosë yonquihuatëhua', sano cancantatëhua', nanan anoyatarihua'. Napoaton, noya nini'tëhua' ya'huarihua'. Noya nipatëhua', a'napitanta' nicatonpoa', noya nisapi.

4

Ma'sharáchin yonquipisopita

¹ ¿Onpoatomata' nino'huitoma', yaniahuërama'? ténahuë, yonquiato. Canpitaora cancanëma quëran nisha nisha ma'sha nohuantërama' ni'ton, co noyahuë' cancantërama'. Nipa'yatacasoáchin yonquirama'. Napoaton nino'huirama'.

2 Nani ma'sha nohuantopiramahuë', co ya'huëtërinquëmahuë' ni'ton, yatëpatopiso pochin cancantërama'. A'na piyapi ma'shanënpitanta' nohuantaparama'. Co ya'huëtohuachinquëmarahuë', nino'huirama', yaniahuërama'. Co Yosë nontëramahuë' ni'ton, noya nininsopita co ya'huëtërinquëmahuë'.

3 A'naguëma' Yosë nontohuatamara, ma'sha nipiramahuë', co quëtërinquëmahuë'. Canpitaora nipa'yatacamaso marë' ma'sha nohuantërama' ni'ton, co quëtërinquëmahuë'.

4 Canpitaso' co huachi Yosëichin yonquiramahuë'. Yosë yonquipiramahuë', nani ma'sha na'con na'con nohuantatoma', yamonshihuaninso pochin cancantërama'. Capa cancantacasoáchin pa'yatërama'. Ma'sharáchin yonquiatoma', Yosë inimiconën pochin cancantërama'.

5 Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. "Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa', apirarinpoa' Yosëichin pa'yatacaso marë'," tënin. Co topinan quëran naporinhuë'.

6 Sacai' Yosëichin yonquicaso nipirinhüë', inari chachin inaora nohuanton catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. "Caora noya ninahuë," topatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Nipirinhüë', "Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro," topatëhua', Yosë catahuarinpoa'. Nosoroatonpoa', catahuarinpoa', tënin Yosë quiricanëñquë.

7 Napoaton Yosëichin natëco'. Ama pi'pian tëranta' sopai nohuantocosohüë'. Chiniquën cancantoco'. Yosë nontatoma', sopai a'paco' pa'in. Co ina natëhuatamahuë', patarinquëma'.

8 Nani tahuëri Yosë yonquihuatama', inanta' yonquiarinquëma', na'con catahuarinquëma'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama huachi nisha nisha yonquicosohüë'. Noyápiachin cancantoco'.

9 Oshanëma' yonquiatoma', sëtoco'. Ina yonquiatoma', ama huachi capa cancantamasoachin yonquicosohüë'. Ama narinamasoachin yonquicosohüë'. Ya'ipi cancanëma quëran oshanëma marë' sëtatoma', na'nëco'.

10 Ya'ipinquëma', a'naya a'nayanquëma', Yosë chachin ni'sárinquëma'. "Caora Siniro co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco," topatama', anoyacancantarinquëma'. Ina pochin cancantohuatëhua', noya noya acoarinpoa'.

Pinotona'piro'sa' ana'intacaso' ya'huërinso'

11 Ama iyaro'sa' nipinocosohüë'. Ama coisë pochin cancantatoma', a'napita no'huicosohüë'. Pi'pisha tëranta' nanan ya'huëhuachin, ama apancatahuatoma',

nisha'huirapicosohuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, iyaparin pochachin ninosorocaso' ya'huërin. Pinopatama', co nosoroaramahuë'. Yosë pënënpirinpoahuë'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itopirinpoahuë', "Co nosorocaso' ya'huërinhuë'," ta'toma', pinorama'. Canpitaora yonquinëma quëran pinotatoma', co Yosë natëramahuë'.

¹² Yosëichin coisë pochin nicaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin ana'intarinpoa'. Noya cancantohuatëhua', nicha'ësarinpooa'. Co'so' natëhuatëhuahuë', parisitopiquë a'pararinpoa'. Canpoa capiniso nipirinhuë', co nisha'huirapicaso ya'huërinhuë'.

A'nanaya chiminacaso' ya'huërinso'

¹³ Natanco iyaro'sa'. A'naquëma' co Yosë yonquiatomahuë', nisha nisha yonquiconama'. "Iporahuë nipon, tashirayahuë nipon, sacatapoí a'na ninanoquë pa'sarai. Inaquë a'na pi'ipi pochin sacatohuatoi, na'con canaarai," topiramahuë'.

¹⁴ Co tashiraya tëranta' nanitaramahuë' ninocamaso'. Ma'sona onpocamaso' co nitotëramahuë'. Co canpitaora nohuanton nanpiramahuë'. Chitoro' a'naroáchin sacorinso pochachin a'nanaya a'naquë chiminin.

¹⁵ "Yosë nohuantohuachin nanpihuatoi, ma'sha nisarai," ta'caso nipirinhuë'.

¹⁶ "Quiyaora nohuanton, nani ma'sha nisarai," toconama'. Co Yosë yonquihuatomahuë', co noyahuë' cancantarama'.

¹⁷ Yosë yonquicamaso' nitotapomarahuë', co yonquihuatomahuë', oshahuanarama'. Ma'sona tëranta' noya nicaso' nitotapomarahuë', co ina nipatamahuë', ina marënta' oshahuanarama'.

5

Ma'huano'sa' pënëninso'

¹ Ma'huano'santa' co Yosë natëpisopitahuë' pënëin. A'na tahuëri canpitaso' chiniquën parisitarama'. Ina yonquiatoma', sëtoco', na'nëco'.

² Ya'ipi ma'sha canaramaso' chanatarin. A'moramasopitanta', no'soni pë'yararin.

³ Coriquinëmanta' topinan quëran canarama'. Hua'na chi'chirotërinso pochin napoonin nisarín. Co canamiataramahuë'. Canpitaora marëáchin coriqui yontonama' ni'ton, Yosë chiniquën ana'intarínquëma'. Pënquë parisitarama'. Na'a coriqui canapomarahuë', nani ayaro' tahuëri ya'caritëriarin.

⁴ Piyapinëmapita nonpintërama'. Iminëmaquë asacatopiramahuë', co no'tëquën pahuëretëramahuë'. Inapitaso' Yosëquë sha'huirapirinënuëma'. Shanëmapita nitërinso'

mapirinahuë', co pahuërètëramahuë'. Inapohuatama', Yosë nitotarin. Inaso' chini chiniquën nanantërin ni'ton, no'tëquën i'huërëtarinquëma'.

⁵ Isoro'paquë nóya ya'huërama'. Nani ma'sha ya'huëtërinquëma'. Capa cancantacasoáchin yonquirama'. Nani ma'sha ya'huëtópirinquëmahuë', Yosë ana'intarinquëma'. Ohuacaro'sa' tēpacaso pochin nipon. Yatēparinso' co nitotatonahuë', coshatápirinahuë', tahuëri nanihuachina, a'nanaya hua'anëni huëcapairahuaton, tēparin. Inapochachin canpitaso' noya ya'huápíramahuë', a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin.

⁶ Pa'pi co noyahuë' cancantatoma', noya piyapi'sa' nonpinapirama'. Chiniquën aparisitopiramahuë', inapitaso' co nanitopihuë' i'huërëtinëinquëmaso'. Napoaton, Yosë chiniquën ana'intarinquëma'.

Quisocristo noya ninacaso' ya'huërinso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' aparisitohuachinëinquëma', noya ahuantoco'. A'na tahuëri Sinioro o'mantarin. Naporo' ya'ipiya no'tëquën ana'intarin. Ni'co'. Sha'tohuatëra, co a'naroáchin manëhuë'. O'nanpachina, oshaquëran papotarin. O'naantahuachina, cayarin. "Oshaquëran cayahuachin, mapatëhua' ca'sarëhua'," ta'ton hua'anëni ninararin.

⁸ Inapochachin canpitanta' noya cancantatoma', Sinioro o'mantacaso' tahuëri ninaco'. Nani ya'caritëriarin. Napoaton ama sëtocosohuë'. Chiniquën cancantoco'.

⁹ Ama pi'pian tēranta' iyaro'sa' nino'huicosohuë', Yosë ana'intochinquëma'. Ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mararin ana'intinpoaso marë'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Iráca pënëntona'piro'sa' Sinioro nanamën a'chinpirinahuë'. Pënëntohuachinara, a'naquëni no'huitona', aparisitopi. Parisitaponaraihuë', ahuantopi. Co no'huipihuë'.

¹¹ Noya ahuantopi ni'ton, Yosëri nóya ni'nin, tënëhua'. Coponta' pa'pi parisitërin, nitotërama'. Na'con parisitaponahuë', chiniquën cancantaton, ahuantërin. Ma'sha onpoaponahuë', Yosëri catahuarin noya noya pipicaso'. Ina nohuanton, napoin quëran noya noya yonquirin. Yosë nosoroatonpoa' na'con catahuarinpoa', tēnahuë. Napoaton chiniquën cancantatoma', ahuantoco'.

¹² Na'con iyaro'sa' yonquico' no'tëquënáchin nonacamaso': "Pa'sarahuë," topatama', paco'. "Co pa'sarahuë'," topatama', ama pacosohuë'. Nani tahuëri no'tëquënáchin nontohuatama', co "Yoscoarë'," ta'caso' ya'huërinhuë'. Co'ni ma'sha tēranta' isoro'paquë ya'huërinso' a'pitatëhua' nonpinacaso'

ya'huërinhuë'. Napoaton nani tahuëri no'tëquën nonco', Yosë ana'intochinquëma'.

¹³ A'naquëma' ma'sha onpohuatama', Yosë nontoco' catahuainquëma'. Noya cancantohuatama', Yosë cantanën cantatoma': "Yosparinquën Sinioro," itoco'.

¹⁴ A'naquëma' caniohuatama', ansiano'sa' amatoco' Yosë nonchina'. "Quisocristo catahuainquën," ta'tona', pi'pian tomaquë pashichinquëma'. Ina quëran Yosë nonchina' anoyatacaso marë'.

¹⁵ Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëcaso' ya'huërin. "Ya'ipi Sinioro nanitaparan," topachina', anoyatarin. Oshahuanpachina', inanta' inquitarin.

¹⁶ Napoaton ma'sona tëranta' co noyahuë' nipatëhua', imarëhuasopita capini nisha'huitahua'. "Ina marë' caso' oshahuanahuë," nitahua'. Itohuaran capini Yosë nontahua' anoyachinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirehuasopita naniantohuatëhua', chiniquën ina nontohuatëhua', na'con catahuarinpoa'.

¹⁷ Ni'co'. Iniasë canpoa pochachin niponahuë', chiniquën Yosë nontohuachina, natanin. "Na'a piyapi'sa' Sinioro co imarinënuënhuë'. Quëma nohuanton, ama o'nainsohuë'," itohuachina, cara pi'ipi na'con co pi'pisha tëranta' o'naninhuë'.

¹⁸ Ina quëran Yosë nontantahuachina: "Quëma nohuanton o'naanta'in," itohuachina, o'naantarin. Sharo'sa' papotantarin. Napoaton canpoanta' noyápiachin cancantatëhua', chiniquën Yosë nontahua'.

¹⁹ Noya iyaro'sa' nipënëncó'. A'naso' no'tën nanan nitotaponahuë', nisha cancantohuachina, a'naya a'nayanquëma' pënëncó' no'tëquën yonquianta'in.

²⁰ Natëhuachinquëma', chiminpachina co parisitomiatapihuë'. Ya'ipi oshanëna' Yosëri inquitarin. Pënënama' ni'ton, noyápiachin cancantantapi huachi. Ina yonquiatoma', nipënëncó'. Nani huachi.

Santiago

Pitrori Yosë piyapinënpita ninshitërinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ca Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' isëquë ya'huarahué. Quisocristo a'parinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitaso' aparisitatenënguëma', ayanguërinënguëma' ni'ton, nisha nisha parti ya'huëarama'. Pontoquë, Carasiaquë, Capatosiaquë, Asiaquë, Pitiniaquë, inaquëpita ya'huëramaso' nanan a'pataranquëma'. Tëhuëenchachin co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo imarëhua' ni'ton, Yosë'pa' ya'huëmiatarihua'. Isëquëso' topinan yacapatatëhua pochin ninëhua'.

² Iráca quëra huarë' Tata Yosë nohuitërinquëma'. Nosoroatënguëma', huayoninquëma' huëntonënguë ya'conacamaso marë'. Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' natëcamaso marë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanëma' inquitiiinquëmaso marë'. Yosë nontërama' ni'ton, oshanëma' inquitërinquëma'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Yosë'pa' ya'huëcaso' ninarëhuaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosoroatonpoa', nasitantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Quisocristo hua'anëntërinpoa'. “Chiminaponahuë', nanopiantarin ni'ton, canpoanta' nanopiantarihua',” ta'tëhua', noya ninarëhua'. Natëtomiaterëhua'.

⁴ Yosë'pa' nani tapatërinpoa' noya noya ya'huëcontacaso marë'. Inatohua' co manta' ta'huantarihuahuë'. Co manta' nitapiarinhuë'. Inaquëso' co yanco pochin ahuirinhuë'. Noya noya nisarin. Canpoa marë' Yosëri acorin. Inari chachin ni'sarin.

⁵ Tata Yosë ya'ipiya nanitaparin. “Yosë co quënanpirëhuahuë', catahuarinpoa',” topatëhua', noya a'paiarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', catahuarinpoa' ahuantacaso'. Ayaro' tahuëri nóya nicha'ësarinpoa'. Nani yonquirin o'mantacaso'. A'na tahuëri ni'sarëhua'. O'mantaquë huarë' a'paiarinpoa'.

⁶ Ina yonquiatoma', capa cancantarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanton, pi'pian ma'sha onporama'. Ipora chachin ma'sha onpotopirinënguëmahuë', co hua'qui' parisitamahuë'.

Parisitapomarahuë', o'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', noya cancantoco'.

⁷Ma'sha onpohuatëhua', Yosë catahuararinpoa' ya'ipi cancanënpoa quëran imacaso marë'. Oro tapacaiso marë' a'irotopiso pochin nitarinpoa'. Oro inapotohuachinara, noyápiachin pipirin. Ya'ipi në'huë huiquitahuaton, orosachin ninin. Inapochachin iporaso' Yosë nohuanton, pënquë ahuiquitëreso pochin ma'sha onpotërinpoa' noya noya acoinpoaso marë'. Oro pa'ton niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Canpoaso nipirinhue', Yosë natëhuatëhua', nanpimiatarihua'. Napoaton na'con yonquia'ahua' cancanënpoa quëran huarë' natëcaso'. Ina Yosë nohuantërinso'. Natëmiatohuatëhua', Yosë noya noya ni'sarinpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, noya noya acorarinpoa'. Ina pochin ya'noarihua'.

⁸Quisocristo co onporonta' quënanapomarahuë', nosororama'. Ipora huanta' co nicapomarahuë', "Co nonpintarincohuë'. Catahuarinco," ta'toma', ina natërama'. Cancanëma quëran ina nohuitatoma', nóya cancantërama'. Ina yonquiatoma', capa cancantërama'.

⁹Imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Nicha'ësarinquëma' huachi.

¹⁰Iráca pënëntona'piro'sa' ninopi. "A'na tahuëri Yosë inaora nohuanton, nosoroatëinquëma', nicha'ësarinquëma' canpitanta'," topi. Ninotona' ninshitaponaraihuë', co nitotopi-huë' ma'sona tapon napopiso'. Napoaton cancantatona', Yosë quiricanën nontopi no'tëquën nitotacaiso marë'. Noya nitotatona no'tëquën sha'huitërinënpoa'.

¹¹Ispirito Santo nohuanton, iráca Cristo ninopi. "Parisitapon. Ina quëran nanopiantarahuaton, noya noya ya'huapon," topi ninotona'. Napoatona', yonquiapi. "¿Ma quëmapita' o'maton, parisitapon? ¿Onporota' parisitaponso?" topi.

¹²Ina quëran Yosëri anitotërin. "Pahuanarin nanicaso'. A'na tahuëri ya'huëpisopita nitotacaiso marë' ca nohuanton, ninorrama'," itërin Yosëri. Canpita iyaro'sa' nitotacamasso marë' ninopi. Iporaso' ina noya nanan chachin a'chintërainquëma'. Inápa quëran o'maton, Ispirito Santo catahuarincoi noya a'china'huaiso marë'. Anquëniro'sa quëran huarë' yanitotopirinhue', co ya'ipiya nitotopihuë'.

Noyasáchin nicacaso' ya'huërinso'

¹³Napoaton chiniquën cancantatoma', yonquico' noya nica-camaso'. Sano yonquico'. Quisocristo o'mantahuachin, inaora nohuanton, nicha'ësarinpoa'. Ina ninatoma', noya cancantoco'.

14 Hua'huaro'sa' noya nipachinara, pa'pina' natëpi. Inapochachin canpitanta' Yosëichin natëco'. Iráca co Yosë nanamën nitotatomarahuë', co yonquiramahue'. Yano'pihuatamara, no'pirama'. Co noyahuë' yonquihuatamara, co noyahuë' ninama'. Iporaso nipirinhue' ama inapocosohue'.

15 Tata Yosë noyasáchin ninin. Huëntonënuquë aya'coninquëma' ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantoco'.

16 Quiricanën quëran Yosë pënëninpoa'. "Caso' noyasáchin ninahuë. Napoaton canpitanta' noyasáchin nico'," itërinpoa'.

17 Yosë nontohuatamara, "Tata," itërama'. A'na tahuëri inaso' coisë pochin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarin. Co noyahuë' nipsisopita no'tëquën ana'intarin. Ya'ipi oshahuaninsopita ana'intarin ni'ton, të'huatacaso' ya'huërin. Chiminaquë huarë' ina yonquiatoma', noya nico'.

18 Iráca shimashonënpoapita topinan quëran ya'huëpi. Moshatopirinhue', co Yosë nohuitopihue'. Inapita nonanatoma', canpitanta' topinan quëran ya'huëpiramahue', Yosë ocoirinquëma' ina nohuitacamazo marë'. Ocoirinquëmaso marë' co coriqui pahuërëtërinhue'. Hui'nin chachin a'paimarin. Coriqui, oro, inapita a'na tahuëri ta'huantarin.

19 Hui'ninso nipirinhue' noya noya. Ina chiminpachina, huënaïnën pa'nin. Iráca cotioro'sa' co noyahuë' nipachinara, carniroa'hua noyápiachin nininso' masahuatona', tëpapi. Inapochachin Quisocristoso' nóya. Co manta' oshahuanaponahuë', corosëquë chiminin. Oshanënpoa' inquitatonpoa', ocoirinpoo huachi.

20 Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohue', Yosë yonquirin hui'nin a'paimacazo marë'. Ipora huarë' ya'norin canpitanta' nicha'ëinquëmaso marë'. Nani ayaro' tahuëri ya'caritapon chachin ya'norin.

21 Quisocristo anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë nohuitatoma', natërama': "Tëhuëenchachin catahuarinpoa'," tënama'. Quisocristo chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarin. Inápaquë quëpantarahuaton, chiníquën nanan quëtërin. Napoaton Yosëichin imarama'. "Canpoanta' ananpitaantarinpoa'," ta'toma', ninarama'.

22 Yosë nanamënso' no'tën nanan. Ina natëhuatama', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantarama'. Noyápiachin cancantarama'. Yosë anoyacancantërinquëma' ninosorocamaso marë'. Napoaton imaramasopita capini noya ninosoroco'. Tëhuëenchachin cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

23 Yosëso' co onporonta' chimininhue'. Nanpimiatarin. Inaso' nasha cancan quëtërinquëma' huëntonënuquë ya'conacazo marë'. Nasitantarëso pochin noya cancantërama'. Co piyapi quëran nasitatoma' huëntonënuquë

ya'conamahuë'. Nanamën quëran anoyacancantërinquëma'. Nanamënso' co onporonta' ta'huantarinhüë'. Ina natëhuatëhua', canpoanta' nanpimiatarihua'.

²⁴ “Panpatëro' a'naroáchin ahuirin. Inapochachin canpoanta' chimirihua'. Yancoro'santa' noyápiachin nipirinhüë', a'naroáchin ahuihuachina, nohuatërin. Inapochachin nani ma'sha ni'nëhuasopita ta'huantarín anta'.

²⁵ Sinioro nanamënso nipirinhüë', ya'huëmiatarin,” ténin Yosë quiricanënguë.

Ina nanan chachin nani a'chintërainquëma'.

2

¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama iyaro'sa' ninonpintocohüë'. A'naquën noyasha nonaponaraihuë', po'oana quëran co noyahuë' nipi. Ama ina pochin nicosohüë'. Ya'ipi cancanëma quëran no'tëquën ninontoco'. A'napita noya ya'huëhuachina', ama noyapatocohüë'. Ama pinotocohüë'.

² Yosë huëntonënguë ya'conpatëhua', hua'huasha nasha huaipiso pochin ninëhua'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'sho apira apira nayaran. Sho'shotaton, noya chinirarin. Inapochachin canpitanta' Yosë noninso chachin na'con na'con nohuantoco'. Ina yonquihuatama', oshaquëran noya noya nisarama'. Chiníquën cancantatoma', noya cha'ësarama'. Yosë nanamënáchin achinicancaninpoa'.

³ “Sinioroso' noya,” ta'toma', nani imarama'. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitërama'. Na'con na'con ina nohuitoco'.

Quisocristo na'pi pochin nininso'

⁴ Na'pi quëran yapëihuatëra, a'na na'piso' na'con na'con nohuantëré' pëi' achinicaso marë'. Quisocristo ina na'pi pochin ninin. Piyapi'sari co nohuantopirinhüë', Yosëriso' nóya nicon, na'con nohuantërin. Apira apira Quisocristo yonquico'. Inaso' nanpimiatarin.

⁵ Imarama' ni'ton, canpitanta' noya na'piro'sa pochin nisarama'. Nanpimiatarama'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë acorinpoa' pëinën pochin nicacaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina na'con chinotërehua' ni'ton, corto hua'ano'sa pochin nisarëhua'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', “Yosparinquën Sinioro,” itahua'. Nicatahuacasonta' ama naniantahua-sohuë'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁶ Quiricanën quëran ina ninorin:
 “Yapëihuachinara, noya noya na'pi nohuantopi pëi' achinicaso marë'. Cristo ina na'pi pochin nisarin. Sionquë

acoarahuë. Ina natëhuatama', 'Co naniantarinpoahuë'; ta'toma', co sëtërëso pochin cancantaramahuë'," ténin Yosë quiricanënquë.

⁷ Quisocristo natëhuatëhua', ina na'con nohuantarihua'. A'naquënso nipirinhüë' co natëtonaraihuë', co Quisocristo nohuantopihüë'. Quiricanën quëran naporin:

"Na'pi quënanpachinara, sacatoro'sa' co nohuantopihüë'. Të'yatopi. Ina na'piso nipirinhüë' noya noya ninin pëicaso marë'," ténin.

Inapochachin Quisocristo noya nipirinhüë' co nohuantopihüë'.

⁸ Quiricanën quëran itantarin:

"Iratohuatëra, na'pi i'patahuatë', anotërë'," ténin. Inapochachin a'naquën co Quisocristo nanamën natëtonaraihuë', nisha cancantopi. Ina marë' Yosë nohuanton, na'inni huachi.

⁹ Imarëhuasopitaso nipirinhüë' nohuantërinpoa'. Huayoninpoa' ina nohuitacaso marë'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Nani acorinpoa' corto hua'ano'sa pochin nicatëhua', ina marë' sacatacaso'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Yosë piyapinënpoa' ninëhua'. Iráca tashi pochin cancantopirëhuahuë', Yosë nicha'ërinpoa' tahuëri pochin cancantacaso marë'. Acorinpoa' Yosë noya nosororinpoaso' sha'huicaso marë'.

¹⁰ Iráca co Yosë piyapinënpita nipiramahuë', iporaso' nani huëntonëinquë aya'coninquëma'. Iráca co insonta' tēhuëinchachin nosororinquëmahüë'. Iporaso' Yosë nosororinquëma'.

Yosë noya imahua'

¹¹ Nosororanquëma' iyaro'sa' ni'ton, pënënanranquëma'. Quisocristo imatoma', co isoro'paquë ya'huëmiataramahuë'. Yosë'pa' ya'huëmiataramaso'. Napoaton ama ma'sha isoro'paquë ya'huërinsopitaráchin yonquicosohüë'. Isoro'paquë no'piápi, monshihuanapi, taparosáchin nonatona', capa cancantapi. Ama ina pochin cancantocosohüë'. Ina pochin cancantohuatama', sopai minsëarinquëma', co Yosë pochin cancantaramahuë'.

¹² Co imapisopitahuë' pinorinëinquëma'. "Co noyahuë' nipi," topi. Ina nipirinhüë', noyasáchin nico' ni'inëinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosëri catahuarin ni'ton, no'tëquën yonquihuachina', yonquiarinëinquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi paya," tosapi.

Hua'ano'sa' natëcaso' ya'huërinso'

¹³ Siniro imarama' ni'ton, hua'ano'sa' natëco'. Ya'ipi acorinsopitanta' natëco'. Copirnosó' chini chiniquën nanantërin ni'ton, natëcaso' ya'huërin.

14 Ninano hua'ano'sa', chirinchiros'sa', sontaros'sa', ponisiaros'sa', inapita acorin piyapi'sa' a'paicaiso marë'. Co noyahuë' nipachina', ana'intapi. Noya nipachina', noya ni'sapi. Inapitanta' natëco'.

15 Ina Yosë nohuantërin. A'naquën co Yosë nanamën nitotatonaraihuë', co yonquipihuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, a'naroáchin yapinorinëinquëma'. Noyasáchin nico' ama pinoinëinquëmaso marëhuë'.

16 "Yosë nicha'ërinpoa'," ta'toma', noya yonquico'. Iráca nanan co natëcaso' ya'huëpirinhuë', ama ina yonquiatoma' tēhuëcosohuë'. Yosë hua'anëntërinquëma' ni'ton, ina nohuantërinsoáchin natëco'.

17 Ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'. Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Yosë tē'huatatoma', no'tëquën natëco'. Copirnonta' noya nicatoma', natëco'.

Quisocristo nonanacaso' ya'huërinso'

18 A'naquëma' patron marë' sacatërama'. Asacatohuachinquëma', natëco'. Yosë ni'sarinquëma' ni'ton, noya natëco'. A'naquën patron noya. Nosororinquëma'. A'naquënso nipirinhuë' yáno'huitërin. Co noyahuë' nipirinhuë', inapitanta' natëcaso' ya'huërin.

19 Topinan quëran ana'intohuachinquëma', ama no'huicosohuë'. Yosë yonquiatoma', ahuantoco'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'.

20 Co noyahuë' nipatama', ana'intarinquëma'. Ahuantohuatama', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë': "No'tëquën ana'intohuachinquëma', ahuantacaso' ya'huërin," topi ya'ipiya. A'na tahuëriso nipirinhuë' noya nipiramahuë', aparisitarinëinquëma'. Co no'huitatomahuë', ahuantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

21 Ina pochin ahuantacaso' Yosë nohuantërin. Quisocristo canpoa marë' parisitërin. Parisitaton, a'chintërinpoa' canpoanta' ina pochin ahuantacaso'. Ina iyaro'sa' nonanco'.

22 Inaso' nóya ninin. Co manta' onporinhuë'. Co pi'pian tēranta' nonpininhuë'.

23 Inimiconënpitari pinopachinara, co yai'huërëtërinhuë'. Aparisitopirinahuë', co no'huirinhuë'. "A'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin," ta'ton, Yosëichin natërin.

24 Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Oshanënpoa marë' corosëquë chiminin. Inaora ya'huërëtërinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita nani-antatëhua' noya nicacaso marë' chiminin. Corosëquë parisitaton, anoyacancantërinpoa'.

25 Ohuica chihuërinso pochin nicasatëhua', co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporasó' Quisocriso imarëhua'. Inaso' ohuicaro'sa' hua'anën pochin ni'ton, noya a'paiarinpoa'.

3

So'yahuano'sa' pënëninso'

1-2 Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' natëina'. A'naquën quëmapi'sa' co Yosë nanamën natëyátërapihuë'. Inahuanta' imacaiso marë' so'ina' noya natëina'. Noya nocoma'ina'. Ama a'na quëmapi tëhuainasohuë'. Yosë yonquiatona', noya niina'. Noyasáchin nipachin, ina nicason, so'ionta' oshaquëran imapon nimara. Co sa'ini pënënpirinhüë', noya nininso marë': "Noya nanan imasarin," tapon inanta'.

3 Ama imoyaro'sa' nitapacasaráchin yonquicosohuë'. A'naquën sanapi'sa' ainëna tapacasoachin yonquipi. Oro quëran nipiso' a'sontanpapi. Notohuaro' miyo pë'pëpi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso pa'yatopi. Noyápiachin nitapacasaráchin yonquipi.

4 Quisocriso imapatama', ama aipi ya'norinsoráchin yonquicosohuë'. Noyápiachin cancantacamasa' na'con na'con yonquico'. Yosë pochin yonquicaso' ya'huërin. Nitaparamaso' co ya'huëmiatarinhüë'. Cancanënpoa quëran yonquirëhuasopitaso nipirinhüë', ya'huëmiatarin. Napoaton imoyaro'sa' sano cancantoco'. Ama pi'pian tëranta' no'huitocosohuë'. Nóya cancantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

5 Iráca noya sanapi'sa' Yosë natërinso'pita ina pochin nipi. "Yosë catahuarincó," ta'tona', inaíchin yonquipi. So'ina' noya natëtona', noyápiachin cancantopi.

6 Apraan sa'in ina pochin ninin, Sara itopiso'. So'in noya natërin. "Camaihuachincora, natërahuë mini," tënin. Canpitanta' imoyaro'sa' noya nipatama', ina pochin cancantarama'. Noyápiachin cancantohuatama', co të'huatochinachin cancantaramahuë'.

7 Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroatoma' noya ichiya'huëco'. Co canpita pochin chinipihuë' ni'ton, noya nicasatoma', sanoanan quëran nontoco'. Inapitanta' Quisocriso imapi ni'ton, canpitarë'quëma chachin Yosë huëntonënguë ya'conpi anta'. Inapitanta' nanpimiatapi. Ina yonquiatoma', sa'ama' noya nosoroco'. Inapotohuatama', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma'.

Aparisitërinënpaso'

8 Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'. A'naquën sëtohuachina', noya nontoco' ama aquëtë' sëchinasohuë'. Noya cancantohuachina', canpitanta' noya cancantoco'.

Imaramaso capini ninosoroco'. Ninosoroatoma' iyaro'sa' nicatahuaco'. Ama ninocancosohuë'. Canpitan'ta' imoyaro'sa', noya ninontoco'.

⁹ Piyapi'sa' ma'sha onpotohuachinënquëma', ama i'huërëtacamaso' yonquicosohuë'. Pinopachinënquëma', ama canpitariso' pinocosohuë'. Noya nontoco'. Naporahuaton, Yosë nontoco' inapitan'ta' catahuain. Imapatëhua', ina sha'huitërinpoa' a'napitan'ta' nosorocaso'. Napohuatëhua', Yosë noya catahuarinpoa'.

¹⁰ Iráca quiricanën quëran itërinpoa':

“Noya ya'huëcamaso' nohuantohuatama', noyasáchin nonco'. Ama insonta' nonpintocosohuë'. Inapohuatama', noya cancantatoma', noya ya'huarama'.

¹¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', nóya nico'. Sano piyapi nicatoma', ama insonta' no'huicosohuë'. A'napitan'ta' catahuaco' noya nini'tona' ya'huë'ina'.

¹² Noya nipatama', Siniro a'paiarinquëma'. Ina nontohuatama', natanarinquëma'. Nipirinhüë', co noyahuë' nipatama', co Siniro tahuërëtarinquëmahuë',” tënin.

¹³ ¡Noyasáchin nipatama', co a'napita yai'huërëtarinquëmahuë'!

¹⁴ A'na tahuëriso nipirinhüë' imaramaso marë' aparisitohuachinënquëma', ama të'huatocosohuë'. “Quisocriso marë' parisitarëhua',” ta'toma', noya cancantoco'. Yosë noya catahuarinquëma' ni'ton, ama pa'yancosohuë'.

¹⁵ Ya'ipi cancanëma quëran Quisocriso yonquico'. Inaso' hua'anëntërinpoa' ni'ton, chinotoco'. Nani tahuëriya chiniquën cancantatoma', yonquico' Quisocriso nanamën sha'huicamaso marë'. Ina quëran “¿Onpoatomata' imarama?” itohuachinënquëma', a'naroáchin no'tëquën sha'huitarama'.

¹⁶ Ama no'huitë pochin chiniquën sha'huitocosohuë'. Sanoanan quëran pënënco'. Yosë yonquihuatama', noya sha'huitarama'. Quisocriso imarama' ni'ton, noyasáchin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran pinopirinënquëmahuë', “Co'ta noya nisapi. Quëmariso' nonpinapiran,” itarin a'narinta'. Itohuachina, pinotona'piso' tapanarin.

¹⁷ Co noyahuë' nipatëra, parisitacaso' ya'huërin. A'na tahuëriso nipirinhüë' Yosë nohuanton, imarëhuasopitan'ta' parisitarëhua'. Noya nipirëhuahuënta', piyapi aparisitarinënpoa'. Ina pochin parisitacaso' Yosë nohuantërin.

¹⁸ Quisocrisonta' nóya niponahuë', oshahuanëhuaso marë' parisitërin. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. A'naromarëáchin chiminin. Noya niponahuë', oshahuano'sa

marë' chiminin. Canpoanta' Yosë nohuitacaso marë' chiminin. Piyapi ni'ton tëhuënychachin tëpapi. Chiminaponahuë', nanopiantarin ni'ton, noya noya ya'huantarin.

¹⁹ Ina pochin nanopiantaton, pa'nin chimipiro'sa' ya'huërinquë. Inaquë tashinan pëiquë ya'huapiso pochin nininsopita nanan sha'huitonin.

²⁰ Inapitaso' iráca Noi nanopiso', pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, ina nohuanton, Noi pënëntárin. Pënëntopirinhüë', co yanatëpihuë'. Yosëso' co a'naroáchin ana'intërinhuë'. Noi panca nancha nicaso', ninarapirinhüë', co natëpihuë' ni'ton, ana'intërin. Ipora huanta' parisitapi. Noiso' nancha tinirahuaton, ya'conin. Naporo' posaya'píchin ii' quëran cha'ëpi.

²¹ Inapochachin iporaso' Yosë nicha'ësarinpöa'. Anoyacancantohuachinpöa', aporintërinënpöa'. Co në'huë inquitinënpöaso marë' aporintërinënpöahuë'. Aporintohuachinënpöara, Yosë nontërëhua' catahuainpöaso marë'. "Ya'ipi oshanëhuë inquitoco. Catahuaco noyasáchin nicato, noyápiachin cancanchi," itërëhua'. Ina marë' anoyacancantërinpöa'. Quisocristo nanopiantarin ni'ton, nicha'ësarinpöa'.

²² Nanpiantarahuaton, Yosë'pa' pantarin. Yosë inchinan quëran huënsëaton, chini chiníquën nanantarin. Ya'ipi anquëniro'sa', hua'ano'sa', chiníquën nanantërinsoyita inapitari natëpi huachi.

4

Iráca naporëhuaso' naniantahua'

¹ Quisocristo isoro'paquë o'maton, tëhuënychachin parisitërin. Napoaton canpitanta' parisitohuatama', ahuantoco'. Quisocristo yonquiátëhua', noya ahuantohuatëhua', noya noya cancantarihua'. Co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuë'.

² Napoaton ama iráca naporamaso pochin yonquicosohüë'. Ipora quëra huarë' Yosë nohuantërinsoáchin natëco'.

³ Hua'qui' co noyahuë' ninama'. Monshihuanama', nisha nisha sanapi noyarama', no'pirama'. Pita nicacasoáchin yonquirama'. Mamanshi mosharama', co inapita moshacasohüë' nipirinhüë'. Iráca co Yosë imatomahuë', inaporama'. Inapöatoma', tahuëri chiniarama'.

⁴ Iporaso nipirinhüë' imarama'. A'napita yano'pihuachinara, amatopirinhënuquëmahüë'. Co yano'pihuatamarahuë', no'huirinhënuquëma'. "¿Onpöatomata' pita nipatëira, co yani'namacoihuë'?" itatënhënuquëma', pinorinhënuquëma'.

⁵ Iporaso' pinopirinēnquēmahuë', ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë sha'huitiinpoaso' ya'huërin. Nanpirēhuasopita, chiminpisopita, ya'ipinpoa' coisë pochin nontarinpoa'. Co noyahuë' nipsisopita no'tëquën ana'intarin.

⁶ A'naquën nohuitēramasopita nani chiminpi. Piyapi ni'ton, chiminpi. Chiminaponaraihuë', co'huara chimiyantērasoihuë', Quisocriso nanamēn a'chintopi. Natēpi ni'ton, hua'yanēna quēran Yosë pochin nanpimiatapi.

Nisha nisha acorinpoaso'

⁷ Ayaro' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. Noya yonquiatoma', Yosë nontáco'.

⁸ Ya'ipi cancanēma quēran noya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantērin. Piyapi nosorohuatama', co noyahuë' nipirinahuēnta', a'naroáchin nanan anoyatarama'. Co noyahuë' nipsisopita naniantatoma', co huachi yonquiaramahué'.

⁹ Ama apiracosohuë'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nontoco'. Noya cancantatoma', a'caco', ahuë'ëtoco'.

¹⁰ Yosë imarēhuasopita acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' ma'sona nohuantērinso' nitotacaso'. Napoaton ama topinan quēran ya'huëcosohuë'. Ma'sona nitotohuatama', noya nico' a'napita catahuacaso marë'. Noya noya imacamaso marë' nicatahuaco'.

¹¹ A'naquën Yosë nohuanton, nitotopi pēnēntacaiso'. Nitotohuatama', Yosë noninso chachin pēnētoco'. A'naquēonta' Yosë nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuario'sa', inapita catahuapi. Yosë catahuarinquēma' ni'ton, ina yonquiatoma', a'napita noya catahuaco'. Ma'sona tēranta' nipatama', ya'ipi cancanēma quēran nico'. Piyapi'sa' nīcatēnēnquēma' Yosë noya noya yonquicaíso marë' inapoco'. Yosëso' noya noya ninin. Chini chiniquēn nanantērin. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Quisocriso catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. Amen.

Nisha nisha parisitērehuaso'

¹² Na'con iyaro'sa', imoyaro'sa', nosororanguēma'. Iporaso' chiniquēn parisitohuatama', ama pa'yancosohuë'. Co topinan quēran ma'sha onporamahué'. Imarama' ni'ton, ina pochin parisitacaso' ya'huërin. Yosë nohuanton, napoarama' noya noya imacamaso marë'.

¹³ Quisocriso parisitērinso pochin parisitohuatama', noya cancantoco'. Ina quēran chiniquēn nanantaton o'mantahuachin, noya noya cancantarama'.

14 Imaramaso marë' pinopachinënquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ispirito Santo ya'coancantatënquëma' achinicancanarinquëma' ni'ton, noya cancantoco'.

15 A'naquën piyapi'saso' co noyahuë' cancantopi. Tëpatopi, ihuatopi, nanan pa'yatopi inapitaso' ana'intacaso' ya'huërin. Ama inapita pochin yonquicosohuë'. Ina marë' parisitohuatëhua', tapanacaso' ya'huërin.

16 Nipirinhüë', imaramaso marë' aparisitohuachinënquëma', ama tapancosohuë'. "Quisocristo imarai mini. Ma noyacha Tata Yosëso paya," topatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

17 Nani ana'intinpoaso' naniriarin. Ipora chachin imarëhuasopita pi'pian pi'pian ana'intarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', tatanpoa pochin pi'pian ana'intarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. ¡Ayaro' tahuëriso nipirinhüë' co nanamën natëpisopitahuë' chiniquën ana'intarin! Parisitopiquë a'pararin ni'ton, parisitomiatapi.

18 Yosë quiricanënquë sha'huitërinpoa': "Noya piyapi'santa' parisi quëran cha'ësapi. ¡Oshahuano'saso nipirinhüë' co onporonta' cha'ësapihuë'! Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita chiniquën parisitomiatapi," tënin.

19 Napoaton Yosë nohuanton parisitohuatama', noya nico'. "Catahuaco Siniro chiniquën cancanchi," itoco'. Yosë chachin nininpoa'. Inaso' co onporonta' naniantarinpoahuë'.

5

Ansiano'sa' pënëninso'

1 Ya'ipi ansiano'sanquëmanta' pënënanquëma'. Canta' ansianoco ni'to, achinicancainquëma', tënahüë. Quisocristo isoro'paquë nipon, nohuitërahuë. Corosëquë parisitohuachina, cari ni'nahuë ni'ton, sha'huirárahüë. O'mantahuachin, canpoanta' inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'. Napoaton iporaso' pënënanranquëma' noya nicacamaso marë'.

2 Quisoso imapisopita iyaro'sa' noya ni'co'. Yosë acorinquëma' ya'huëramaquë a'chinacamaso marë'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'pairinso pochin noya a'paico' imamiachina'. A'naya tëranta' co noyahuë' nipachin, sanoanan quëran pënënco' noya yonquianta'in. Nani tahuëri catahuaco' noya imaina'. Ama chirotomahuë', a'chinco'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin. Ni'ton, canpitanta' noya nohuanatoma', a'chinco'. Ama canacaso marë' a'chincosohuë'. Nóya cancantatoma', Yosë marë' sacatoco'.

3 Pënëntohuatama', ama chiniquën nontocosohuë'. Ama hua'an pochin cancantatoma', camaitocosohuë'. Yosë acorinquëma' a'chintëramasopita catahuacamaso'. Napoaton noya

yonquiatoma', noya nico' inapitanta' inachachin nonainquëmaso marë'.

⁴ Quisocristo imarëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri o'mantararin. Noya ansiano'sa' nipatama', naporo' noya canaarama'. Isoro'paquë canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopirinhue', inaso' a'naroáchin ahuirin. Inapaquëso nipirinhue' canahuatama', ya'huëtomiatarinquëma'. Noya noya ya'huëcontarama'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁵ Hui'napi'sanquëmanta' ansiano'sa' natëco'. Ya'ipinquëma' noya yonquiatoma', nicatahuaco'. Quiricanën quëran itërinpoa':

“Caora noya nisarahuë, ta'toma', nocantohuatama', Yosë co noya ni'sarinquëmahuë'.

Nipirinhue', ‘Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco,' topatama', inaora nohuanton, Yosë nóya catahuarinquëma',” ténin.

⁶ Parisitapomarahue', ama Yosë no'huicosohue'. Chiniquën nanantaton, ni'sárinquëma ni'ton, natëco'. Ina noya yonquihuatama', tahuëri nanihuachin, noya noya acoarinquëma'.

⁷ Ama ma'sha onpochináchin yonquicosohue'. Ya'ipiya Yosë sha'huitoco' catahuainquëma'. Ina quëran: “Nosoroatonpoa', co naniantarinhpuahuë',” ta'toma' sano cancantoco'.

Sopai yaminsërinpoaso'

⁸ Sopaiso' inimiconënpoa'. Yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Pa'pini' yamaninposo pochachin sopai pa'sarin piyapi'sa' minsëcaso marë'. Napoaton noya yonquiatoma', ni'sáco'.

⁹ Ama pi'pian tëranta' ina tahuërëtosohue'. Chiniquën cancantatoma', sha'huitoco' pa'in. Yosëíchin natëco'. Co canpitaíchin parisitaramahuë'. Ya'ipi parti Yosë imarëhuasopita parisitarëhua'. Ina yonquiatoma', chiniquën cancantoco'.

¹⁰ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Iporaso' ma'sha onpopirëhuahuë', catahuarinpoa'. Co hua'qui' parisitarihuahuë'. Ina quëran nosoroatonpoa', anoyatarinpoa'. Achinicananarinpoa'. Noya noya acoarino'.

¹¹ Yosë chini chiniquën nanantërin. Ya'ipiya hua'anëntarin ni'ton, co onporonta' pipiarinhue'. Inasáchin chinochina'. Amen.

Tiquiapon pochin ninshitërinso'

¹² Iya Siripano catahuarinco ninshita'huanquëmaso'. Inaso' noya ni'nahuë. Noya imarin. Nani pi'pian ninshitëranquëma'

pënëna'huanquëmaso marë'. Yosë yonquirinpoaso chachin nani sha'huitëranquëma'. Noya nosororinpoa', tënahuë. Ina yonquiatoma', ama a'pocosohuë'.

¹³ Papironiaquënta' Yosëri huayoninsopita ya'huëpi. Inapita saludos a'patarinënuquëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' hui'nahuë pochin ni'nahuë.

¹⁴ Ya'ipinquëma' noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. Quisocriso imarama' ni'ton, Yosë catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Nani huachi.

Pitro

Pitrori imapisopita ninshitaantarinsó'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Simon Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristoíchin hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahuë. Ina acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, canpitanta' Quisocristo natërama'. Quiya pochin imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'ësarinquëma'. Ma noyacha Quisocristo anoyacancantërinpoa paya, tënëhua'. Inaso' Yosë ni'ton, chinotërëhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya ni'ninpoa'. Napopianachin nosororinpoa' ni'ton, catahuarinquëma' canpitanta' cancanëma quëran huarë' natëcamaso'.

² Yosë inaora nohuanton noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Noya noya nohuitohuatama', noya noya cancantarama'. Siniro Quisocristo nohuitohuatama', na'con catahuarinquëma' sano cancantacamaso marë'.

Noya noya imacaso' ya'huërin

³ Quisocristoso' chiníquën nanantaton, ya'ipiya nanitaparin. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. Ina Yosë anohuitërinpoa'. Huëntonëinquë nani aya'coninpoa'. Inaso' nóya ni'ton, nohuantërin canpoanta' inapochachin cancantacaso'. Ina nohuitohuatëhua', catahuarinpoa' onporahuatësona noya noya chinotacaso'.

⁴ "Caora nohuanto, catahuaranquëma' noyápiachin cancantacamaso marë'," itatonpoa', na'con catahuarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Sopai yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Sopai natëhuatëra, monshihuanë', canacasoáchin yonquirë', co noyahuë' cancantëre'. Inapohuatëra, oshaquëran nitapicancanë'. Quisocristoso nipirinhüë' nicha'ërinpoa'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochin cancantarihua'.

⁵ Napoaton Quisocristo imapatama', na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. Noya nicatoma', Yosë yonquirinso chachin nitotoco'.

⁶ Ina nitotatoma', co noyahuë' yonquihuatama', a'naroáchin naniantoco'. Naporahuatoma', ma'sha onpoapomarahüë', chiníquën cancantoco'. Chiníquën cancantohuatama', ya'ipi cancanëma quëran ina chinotoco'.

⁷ Noyasha chinotatoma', imaramasopita capini noya ninosoroco'. Naporahuatoma', ya'ipi piyapi nosoroco'.

8 Ina pochin Yosë pënëninpoa' noya noya imacaso marë'. Ina pochin cancantohuatama', co topinan quëran imasaramahuë'. Oshaquëran noya noya cancantohuatama', noya noya Quisocristo nohuitarama'.

9 A'naquënso nipirihuë' co ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapihuë'. Co noyahuë' nipi. Co a'napita nosoropihuë'. Ina pochin cancantohuachinara, pëtorayatërëso pochin cancantopi. Pëtorayatohuatëra, co aquë quënantërëhuë'. Inapochachin inapitanta co ya'ipi cancanëna quëran imatonahuë', isoro'paquë ya'huëriansopitaráchin yonquipi. Nóya cancantacaso marë' oshanënpoa' inquitopirinpoahuë', ina naniantopi. Oshaquëran somaraya pochin cancantatona' co huachi nani-tapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'.

10 Napoaton iyaro'sa', na'con yonquico' ya'ipi cancanëma quëran huarë' imacamaso marë'. Yosë huayonatënuëma', nontërinquëma' ni'ton, noyá matërëso pochin imamiatoco'. Inapohuatama', co nisha cancantatoma', a'poaramahuë'.

11 Cancanëma quëran huarë' imapatama', a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma' noya ya'huëmiatacamaso marë'. Siniro Quisocristo nóya cancantaton, nicha'ësarinpoa'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' pipiarëhuahuë'.

12 Ina yonquiato, co amirahuë' pënënta'huaso'. No'tën nanan nani nitotërama'. Noya nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' noya noya yonquicamaso marë'.

13 Co'huara ca chimiyantërapohuë', ina nanan chachin sha'huichinquëma' ama naniantacamaso marëhuë', tënahuë.

14 Co hua'quiya quëranhuë' chiminarahuë. Siniro Quisocristo nani anitotërinco.

15 Napoaton ninshitaranquëma'. Naquëranchin a'chintantaranquëma'. Ina quëran chiminpirahuënta', iso quirica nontohuatama', yonquiantarama'.

Quisocristo ya'norinso'

16 "Chiniquën nanantaton, Quisocristo o'mantararin," itërainquëma'. Siniro o'mantacaso' tahuëri no'tëquën a'chintërainquëma'. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pisha tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Iráca isoro'paquë nipon, nisha pochin ya'notërincoi. Ya'pirahuëi quëran chachin ni'nai.

17-18 Quisocristoro'coi a'na motopi'pa' pa'nai. Inaquë Yosë nohuanton, huënaráchin huënaráchin ya'norin, ni'nai. Naporo chachin inápa quëran Tata Yosë noninso natanai: "Isoyo' hui'nahuë, nosororahuëso'. Nóya ni'nahuë," tënin. Yosë nohuanton, inaquë quënanatoi, natanai. Inapotatoncoi, Quisocristo chiniquën nanantërinso' anitotërincoi.

19 Ina yonquiatoi: “Ma no'tèquëncha Yosëri ninorin paya,” tënai. Iráca quëra huarë' pënëntona'piro'sa' ninshitërinënpoa'. Yosë nohuanton, co'huara nasichátëraponhuë', Quisocristo napocaso' ninopi. “No'tèquën ninshitopi,” ta'toi, quiricanën na'con natërai. Canpitanta' ina nontatoma', yonquico'. No'tèquën anitotërinpoa'. Tashi' nipachina, nanparin noya a'pintërinpoa'. Inapochachin Yosë quiricanën quëran a'pintërinpoa' no'tèquën yonquicaso marë'. Tahuërianpitaquë huarë' nanparin noya orotërin. Inapochachin ipora Quisocristo o'mantaquë huarë' quiricanën ya'huëtërinpoa' ina nohuitacaso marë'. O'mantahuachin, noyá nohuitarihua'. Huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintarinpoa'.

20 Iporaso' quiricanën quëran nontërinpoa'. Co canpoara yonquinënpoa quëran ma'sona tapon naporinso' nitotërehuahuë'.

21 Iráca co inahuara nohuanton, ninshitopihuë'. Yosëri acorin nanamën anitotinpoaso marë'. Ispirito Santo nohuanton, Yosë yonquirinso chachin ninshitopi.

2

Nisha a'china'piro'sa' (Judas 4-13)

1 Iráca Yosëri acorinsopita no'tèquën pënëntopi. A'naquënso nipirinhüë' nonpin nanan pënëntatona', israiro'sa' nonpintopi. Inapochachin iporanta' a'naquën nonpin nanan yaa'chintarinënquëma'. Noyasha nontapirinënquëmahuë', nonpintarinënquëma'. “Quiyanta' imarai,” taponaraihuë', nonpin nanan a'chinapi anishacancantacaiso marë'. Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Inaíchín natëcaso nipirinhüë', nisha a'china'piro'saso' co yanatëpihuë'. Ina marë' a'na tahuëri Yosëri ana'intarin. A'nanaya ana'intarin.

2 Co no'tèquën a'chintatonaraihuë', na'a piyapi'sa' nonpintapi. “Noya no'picaso', noya monshihuanacaso',” ta'tona', co noyahuë' nisapi. Na'a piyapi natanahuatona', inapita pochin cancantapi. “Imarai quiyanta',” taponaraihuë', co noyahuë' nisapi. Ina marë' a'napitari nicatona', Quisocristo pinosapi. “Quisocristo nanamën co imacaso' ya'huërinhuë'. Ina imapisopitaso' co noyahuë' nipi,” ta'tona', co no'tën nanan yaimasapihuë'.

3 Nisha a'china'piro'saso' co nosororinënquëmahuë'. Canacaiso marë' nonpin nanano'sa' a'chintarinënquëma'. Inaso nipirinhüë', iráca quëra huarë' Yosëri yonquirin ana'intacaso'. A'na tahuëri no'tèquën ana'intarin. Co naniantarinhüë' ana'intacaso'.

⁴ Ni'co'. Iráca a'naquën anquëniro'sa' co Yosë yanatëpihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Co inapita tëranta' nicha'ërinhuë'. Parisitacaiso marë' a'parin. Tashinanquë oncorapipinan ya'huëräpi. Inaquë ayaro' ninarapi.

⁵ Iráca ya'huëpisopitanta' co nicha'ërinhuë'. Co noyahuë' nipachinara, Yosë nohuanton, panca pacon pa'nin. Ii' quëran ta'huantopi. Noiso' Yosë imaton, no'tëquën pënëntopirihuë', co yanatëpihuë' ni'ton, ya'ipiya ta'huantopi. Noisáchin nicha'ërin. Ya'ipi quëran posaya'píchin cha'ëpi.

⁶ Ina quëran Sotomaquë ya'huëpisopitanta' ana'intërin. Co noyahuë' cancantohuachinara, Sotoma, Comora, cato' niano chachin noyá ahuiquitërin. Ya'ipiya chiminpi. Ayonquiinpoaso marë' inapita aninshitërin. "Co noyahuë' nipatëhua', chiníquën ana'intarinpoa'," tënëhua'.

⁷⁻⁸ Sotomaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. A'naratipita co noyahuë' nipi. Inaquë a'na quëmapíchin noya ninin, Loto itopiso'. Nani tahuëri, nani tahuëri co noyahuë' nipiso nicon, sëtërin. Taparo' nonpachinara, co noya nataninhuë'. Sëtacasoáchin cancantërin. Sacai' niponahuë', inaora Yosë yonquirin. Ina marë' Yosëri nicha'ërin.

⁹ Inapochachin ipora Quisocristo imapatëhua', Yosë nanitërin catahuainpoaso'. Sopai yaminsëpirinpoahuënta', Yosë catahuarinpoa' cha'ëcaso marë'. Oshahuano'saso nipirihuë' ana'intarin. Nani yonquirin chiníquën ana'intacaso'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, no'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin.

¹⁰ A'naquën co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëpihuë'. Inapitaso' chini chiníquën ana'intarin. Co Yosë natëtonahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi. A'naratipita taparo' nisáponaraihuë', co ina marë' tapanpihuë'. "Caora noya nitotërahuë'," ta'tona', co inso tëranta' yanatëpihuë'. Chiníquën nanantopisopita Yosëri acorinso' co quënanpirinahuë', pinopi.

¹¹ Anquëniro'saso nipirihuë' inapita quëran chini chiníquën nanantaponaraihuë', co nohuantopihuë' pinotacaiso'. "Yosëri ana'inchin," ta'tona', tananpitopi.

¹² Nisha a'china'piro'saso' ma'sharo'sa pochin cancantopi. Co manta' yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë' pinopi. Ni'co'. Ma'sharo'sa' tananquë quënanpatëra, tëparë', co nosororëhuë'. Ina marë' Yosëri acorin. Inapochachin nisha a'china'piro'saso' ta'huantapi. Oshanëna marë' Yosëri ana'intarin.

¹³ Piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' parisitapi. Isoro'paráchin yonquiatona', capa cancantacaisoáchin yonquipi. A'morëso mancharinso

pochin nicatona', nitapicancanpi. Imaramasopita niyontonpatamara, "Quiyanta' imarai," ta'tona', ya'conpi. Nonpintatënënuquëma', ichicoshatapirinënuquëmahüë', inahuaso' co noyahuë' nicatona taparo' nipi.

14 Sanapi quënanpachinara, monshitacaisoráchin yonquipi. Co nanitopihuë' naniantacaiso'. Co chiníquën cancantopisopitahuë' nonpintatona', anishacancantapi. Huënsonquë ma'sha manëso pochin nonpintapi. Ma'sharáchin yonquiatona', noyapatopi. Napoaton Yosëri ana'intarin.

15 No'tën nanan a'porahuatona', Yosë iranën quëran pëshonpi. Paramo pochin cancantopi. Pioro hui'nin inaso'. Iráca pënëntopirinhüë', coriqui na'con na'con nohuantërin. "Nonpinacaso' co noyahuë' nipirinhüë', inapoato, na'con canarahuë'," ta'ton, co noyahuë' ninin. 16 Co yanatërinhuë' ni'ton, Yosëri chiníquën no'huirin. Moranën co nitononaponahuë', Yosë nohuanton, piyapi pochin nonin. Ina nonin quëran Yosëri pënënin co noyahuë' yonquirinsopita naniantacaso marë'.

17 Nisha a'china'piro'sa' co Quisocristo nanamën a'chinpihuë'. Poso yanirinso pochin nipi. Yanihuachina, co huachi o'ocaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nonpintarinënuquëma'. Isonta' yonquico'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', chitoro' yaráton quënanpatëra, pa'yatopirëhuë'. Panca ihuani quëpahuachina, co huachi o'naninhüë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nisapi. "Noya noya a'chintarainquëma'," itopirinënuquëmahüë', co tëhuëinchachin catahuarinënuquëmahüë'. Nani iráca Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Tashinanquë a'pararin. Inaquë parisitápona'. Co onporonta' pipiponahuë'.

18 Inahuara nipa'yatatona', topinan quëran nontarinënuquëma'. Nisha nisha yonquipi. Nasha ya'conpisopita a'naroáchin nonpintopi. Ipora huarë' co noyahuë' yonquipisopita naniantapirinhüë'. "Huëco' no'piahua'. Noya no'picaso'. Noya monshihuanacaso'," itopi nonpintatona'.

19 "Co insonta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuanton ya'huëco'. Ma'sona tëranta' yanipatama', nico'. Inapohuatama', capa cancantarama'," itopirinënuquëmahüë', co inapita tëranta' inahuara nohuanton ya'huëpihuë'. Sopai nohuanton, no'pipi, monshihuanpi, co noyahuë' nipi. Insosona minsëhuachinpoa', hua'anëntërinpoa'.

20 Quisocristo nanamën natanpachinara, natëpirinhüë'. "Cha'ësarahuë huachi," ta'tona', co noyahuë' yonquirinsopita pi'pian naniantopi. Ina quëran nisha cancantatona', Yosë a'poantapi. Co noyahuë' niantahuachinara, sopairi minsërin. Ina marë' na'con na'con Yosëri ana'intarin huachi.

²¹ No'tën nanan nitotaponaraihuë', co imamiatopihuë'. Nóya nicacaso' a'chintopirinahuë', ina naniantopi. Co onporonta' natanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. Nani Yosë a'popi.

²² Ma'pítacha nipi paya. Imaponaraihuë' a'pohuachinara, iráca ninshitatona napopiso chachin nipi: "Ni'nira imohuachina, co yonquirinhuë'. Imorinso chachin caantarin. Coshinta' i'quë pa'mopirinahuë', naquëranchin shipiroquë quëhuëantaton, në'huëtantarin," topi. Inapochachin inahuanta niconpi.

3

O'mantacaso' tahuëri

¹ Nosororanquëma' iyaro'sa'. I'hua quirica a'patëranquëma' nontacamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitan-tatënuëma', pënëantaranquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'.

² Iráca noya pënëntona'piro'sa' ya'huëpi. Ninotona', Yosë quiricanënuë ninshitopi, nani nontërama'. Naporahuatón, quiyanta' Quisocristo pënënincoiso' a'chintërainquëma'. Inaso' nicha'ësarínpoa'. Ca'tano'sanënpitacoi chachin a'parincoi. Ama naniantacamaso marëhuë' ninshitaranquëma'.

³ Iso' na'con yonquico'. O'mantacaso' tahuëri ya'caritohuachin, co noyahuë' piyapi'sa' ya'huapona'. Co Yosë natëtonaraihuë', ma'sona yonquipiso' nisapi. Co noyahuë' cancantapi. Quisocristo sha'huítërinpoaso' tēhuaapi.

⁴ "¡Ma'pítacha nonama paya! 'O'mantararahuë', ¿itërinquëma' ti? Intohuaso' Quisocristoso' nimara, capa. Co o'maarinhuë', tēnai. Tatanënpoarinta ninarápirinahuë', nani chiminpi. Isoro'pa' ninin quëra huarë' inachachin inachachin nisárin. Co onporonta' nisha tahuëri nisarínhuë'," tosapi.

⁵ Co yanatëtonaraihuë', co yonquiapihuë'. Iráca co manta' ya'huëpirinhuë'. Ina quëran Yosë nonaton, isoro'pa' acorin. Inápaquë ya'huërinso'pitanta' acorin. Isoro'paso' iisáchin nipirinhuë', ina nohuanton, yaniro' ya'norin.

⁶ Ina quëran piyapi'sa' co noyahuë' nipachinara, ii' quëran chachin ata'huantërin.

⁷ Inapochachin ipora isoro'pa', pi'iro'të', inapita ya'huëpirinahuë', nani Yosëri chinotërin ana'intacaso': "A'na tahuëri pën quëran ata'huantarahuë'," tēnin ni'ton, tahuëri nanihuachin, pën quëran chachin ata'huantarin. Naporo' tahuëri ya'ipi oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin. Parisitopiquë a'pararin.

⁸ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. "A'na tahuëriso' a'naroáchin na'huërin. Huaranca pi'ipiso' hua'qui'," tēnhua'. Yosëso

nipirinhue' co canpoa pochin yonquirinhue'. Huaranca pi'inta' nipirinhue', Yosëriso' a'na tahuëriáchin pochin ni'nin. Huaranca pi'ipi, a'na tahuërirë' napopianachin pochin ni'nin.

⁹ A'naquën napopi: "Yosë hua'quiarin. Naniantërinpoa'," topirinhue', co hua'quirinhue'. Co topinan quëran sha'huitërinpoahuë'. Nosoroatonpoa', ninarárin. Co nohuantërinhuë' a'na piyapi tëranta' parisitopiquë pacacaso'. Na'con na'con piyapi'sa' co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë' ninarárin.

¹⁰ Napoaponahuë', tahuërinën nanihuachin, Siniro o'mantararin. Ni'co'. Tashi' co yonquiasëhuë', ihuatë' huë'nin. Inapochachin a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin huachi. Naporo' tahuëri pi'iro'të' huëntoncaarin. Chiníquën huëntoncahuachin, ta'huantararin. Pi'i, tayora, inapita huëya ni'ton, soquiarin huachi. Isoro'pa', ya'ipi ya'huërinso'pita, inapita huiquitapi.

Noya yonquicaso' ya'huërinso'

¹¹ Co manta' ya'huëmiatarinhue'. Ya'ipi ta'huantararin ni'ton, jYosë pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua'!

¹² O'mantacaso' tahuëri noya ninahua'. "Manoton o'manta'in," ta'tëhua', noyápiachin cancantahua'. Ina tahuëri nanihuachin, ya'ipi inápaquë ya'huërinso'pita pën quëran ta'huantararin. Pi'i, yoqui, tayora, inapita soquiarin.

¹³ Napoaponahuë', nasha ya'huaantapon. Nani Yosë sha'huitërinpoa'. "A'na tahuëri nasharo'pa', nasha pi'iro'të' inapita acoantapo," itërinpoa'. Ina ninarëhua'. Inaquë noyasáchin nisarëhua'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa', ina ninatoma' na'con yonquico' noyasáchin nicacamaso marë'. "Quisocristo nanan anoy-atërinpoa'," ta'toma', noya nini'toma', ya'huëco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramaspita naniantatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran o'mantahuachin, noya ni'sarinquëma'.

¹⁵ Nosoroatonpoa', hua'qui' Siniro ninararin na'con na'con piyapi'sari natëcaiso marë'. Ina quëran inapitanta' nicha'ësarín. Ama ina naniantocosohue'. Inachachin iya Paononta' ninshitërinquëma'. Inaso' iyanpoa pochin ni'nëhua'. Yosë nohuanton, no'tëquën nitotaton, ninshitërin.

¹⁶ Na'a quirica ninshitaton, nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita a'patërin. Noya pënënpirinhue', pi'pian sacai' yonquicaso'. A'naquën piyapi co Yosë nanamën nitotatonahuë', nisha nisha yonqui. Paono ninshitërinso' nontopirinhue', co noya yonquiatonaraihuë', ma'sona tapon naporinso' anishatopi. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' anishatopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'ntarin huachi.

17 Napoaton iyaro'sa' nani pënënanquëma' ni'ton, ni'cona nonpintochinënquëma'. Iporaso' noya yonquipiramahuë'. Co noyahue' nipsisopita yanonpintarinënquëma' inapita pochin nisha nisha cancantacamaso marë'.

18 Canpitaso nipirinhue', Sinioro Quisocristoíchin yonquico'. Inaora nohuanton, nosororinguëma' ni'ton, nani tahuëri yacatahuarinquëma'. Inasáchin yonquihuatama', os-haquëran noya noya nohuitarama'. Inaso' nicha'ësaripoa'. Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ayaro' tahuëriquë huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Pitro

Coanshari imapisopita ninshitërinso'

Quisocristo no'tëquën anitotërinpoaso'

¹ Iso quirica a'pataranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Quiyanta' isëquë noya ya'huarai. Quisocristo noya noya nohuitacamaso marë' ninshitaranquëma'. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', inápaquë ya'huërin. Ina quëran o'marahuatón, a'chintërincoi, natanai. Quiyaso' ni'nai. Nirayarai. Nonën chachin ya'huëtërin, së'huarai. Inasáchin Yosë yonquirinso' anitotërinpoa'. Ina nohuitohuatëhua', nóya nanpimiatarihua'.

² Isoro'paquë o'mahuachina, quiyariso' ni'nai. Nohuitatoi, sha'huitaranquëma'. Inaso' nanpimiatarin. Iráca inápaquë ya'huërin. Tata Yosërë chachin ya'huërin. Napopináchin yonquipi.

³ Inápaquë ya'huaponahuë', o'mahuachina, piyapicoi ni'nai, a'chininsonta' natanai. Pa'pionta' anohitërincoi. Hui'nin nohuitatoi, nohitérai. Nipayarëso pochin ninai. Napoaton ninshitaranquëma' canpitanta' Quisocristo nohuitacamaso marë'. Quiya pochachin Yosë nohuitoco' nipayarëso pochin nicacamaso marë'.

⁴ Ina pochin cancantohuatama', nóya cancantarihua'. Ina marë' ninshitaranquëma'.

Tahuëri pochin nininso'

⁵ Noya nanan Quisocristo anitotërincoi. Ina nanan chachin sha'huitaranquëma'. “Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantërin. Co pi'pisha tëranta' tashi pochin cancantërinhuë',” itërincoi.

⁶ Tashi pochin cancantohuatëhua', co Yosë nohuitarihuahuë'. “Yosë nohitérahuë,” tapomarahuë', co noyahuë' cancantohuatama', nonpinama'. Co no'tën nanan imaramahuë'.

⁷ Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantërin. Canpoanta' tahuëri pochin yonquihuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Naporahuaton, noya nini'tëhua' ya'huarihua'. Hui'nin chachin chiminin ni'ton, ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. Huënainën quëran anoyacancantarinpoa'.

⁸ “Co oshahuancohuë',” topatëhua', canpoara ninonpintërehua'. Co no'tëquën yonquirëhuahuë', co tëhuëenchachin imarëhuahuë'.

⁹ Onporosona co noyahuë' nipatëhua', Yosë nontahua'. “Tëhuëenchachin co noyahuë' nicato, oshahuanco,” topatëhua', Yosë oshanënpoa' inquitarinpoa'. Co nonpintërinpoahuë'.

Quisocristo chiminin ni'ton, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'.

¹⁰ “Ya'ipinquëma' co noyahuë' ninama',” itërinpoa' Yosë. Napotopirinpoahuë', “Noya ninahuë. Co caso' oshahuancohuë',” topatëhua', “Yosë nonpintërinpoa',” tënëhuaso pochin cancantërehua'. Nanamën no'tëquën sha'huitopirinpoahuë', co tëhuënchachin natërehuahuë'.

2

Nanan anoyatërinpoaso'

¹ Quisocristo imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Ninshitaranquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Nipirinhüë', co noyahuë' nipatëhua', Quisocristo catahuarinpoa'. Oshahuanëhua' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huëpirinhüë'. Canpoa marë' Yosë nontaton, nanan anoyatarinpoa'. Inaso' no'tëquënáchin yonquirin.

² Ya'huërënamënpoa' chiminin ni'ton, nontohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatërinpoa'. Ya'ipi piyapi marë' chiminin. Ya'ipinpoa' oshanënpoa' inquitinpoaso' nohuantopirinhüë'.

³ Yosë nohuitohuatëhua', pënëninpoaso' natëarëhua'. No'tëquën natëcaso' nohuantarihua'. Ina natëhuatëhua', tëhuënchachin Yosë nohuitërehua'.

⁴ A'naquënso nipirinhüë' “Nani Yosë nohuitërahuë,” topirinhüë', pënëninpoaso' co natëtonahuë', nonpiáni. Co no'tëquën yonquipihuë'.

⁵ Yosë nanamën natëhuatëhua', noya noya Yosë nosoroarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', tëhuënchachin ina nohuitarihua'.

⁶ “Yosë imarahuë,” topatëhua', Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huërin.

Nasha pochin pënëninpoaso'

⁷ Co iyaro'sa' nasha camaitërinso' ninshitaranquëmahuë'. Iráca quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. “Ya'ipinquëma' noya ninosoroco',” itërinpoa'. Inachachin iporanta' pënënaranquëma'.

⁸ Co nasha camaitërinsohuë' niponahuë', nasha pochin ninshitaranquëma' cancanëma quëran huarë' ninosorocamaso marë'. Quisocristo ya'ipi piyapi nosororin. Nosoroatonquëma', a'pintëreso pochin anoyacancantërinquëma' tahuëri pochin cancantacamaso marë'. Ninosorohuatama', co huachi tashi pochin cancantaramahuë'.

⁹ A'na piyapi no'huihuatama', co Yosë imaramahuë'. “Imarahuë,” tapomarahuë', co tahuëri pochin cancantëramahuë'. Ipora huanta' tashi pochin cancantarama'.

¹⁰ Imaramasopita capini ninosorohuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin nipatama', no'tëquën imarama'.

¹¹ Nipirinhüë' nino'huihuatama', tashi pochin cancantarama'. Co noyahuë' cancantatoma', co manta' yonquiaramahuë'. Co nanitaramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Sopai nohuanton, somaraya pochin cancantarama'. Napoaton iyaro'sa', cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

¹² Canpitaso' imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicatënquëma', ninshitaranquëma'. Quisocristo canpoa marë' chiminin. Imapatama', oshanëma' inquitërinquëma'.

¹³ A'naquëma' nani hua'qui' imatoma' a'napita catahuarama' ni'ton, Quisocristo noya nohuitërama'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Noya imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Canpitanta' hui'napi'sanquëma', nani sopai minsërama'. Napoaton ninshitaranquëma'.

¹⁴ Ya'ipi imaramasopita hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Yosë nohuitërama' ni'ton, ninshitaranquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Quisocristo noya nohuitërama' ni'ton, iyaro'sa', ninshitaranquëma'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Nani tahuëri, apia'huaro'sa', Yosë nanamën yonquiarama'. Napoaton chiníquën cancantarama'. Chiníquën cancantatoma', sopai nani minsërama'.

Isoro'paráchin pa'yatopisopita

¹⁵ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë' nisha nisha yonquiipi. Isoro'paquë ya'huërin sopitaráchin yonquiipi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. Ama nani ma'sha nohuantapato-cosohuë'. Ma'sha na'con yonqui huatama', co tëhuëinchachin Tata Yosë nosororamahuë'.

¹⁶ Isoro'paquë nisha nisha ya'huërin aoshahuainpoaso marë': Monshihuanacasaráchin cancantëré'. Ma'sha quënanpatëra, nohuantapatëré'. Ma'huanpatëra, yanocantëré', naporë'. Inapitaso' co Tata Yosë nohuanton ya'huërinhuë'. Sopai nohuanton, ya'huërin.

¹⁷ Isoro'pa' ta'huantarin. Ya'ipi ma'shanta' ta'huantarin. Inasáchin pa'yatohuatëhua', topinan quëran nanpiarihua'. Nipirinhüë', Yosë noya imapatëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Ya'huëmiatarihua'.

Quisocristo inimiconën

¹⁸ Co hua'quiya quëranhuë', apia'huaro'sa', Quisocristo o'mantarin. "Cristo yao'mahuachin, inimiconën huë'sarin," itërinënpoa'. Nani natantërama' canpitanta'. Iporaso' na'a piyapi'sari Cristo yainimicotopi. Napoaton o'mantacaso' tahuëri naniriarin, tënëhua'.

19 “Quiyanta' imarai,” topirinahuë', nani pipipi. Co tëhuënychachin Yosë huëntonënquë ya'conpihuë'. Ya'conpi naporini, co pipiitonahuë'. Pipipi quëran nitotërëhua'. “Co onporonta' cancanëna quëran huarë' imapihuë’,” tënëhua'.

20 Canpitaso nipirinhüë' imarama'. Quisocristo nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Napoaton no'tëquën yonquirama'.

21 Nitotopiramahuë', naquëranchin pënëantaranquëma' yonquicamaso marë'. No'tën nanan imapatëhua', co nonpin nanan natëarihuhahuë'.

22 Tëhuënychachin nonpin nanan sha'huitarinëinquëma'. “Quisososo' co Cristohüë'. Co Yosë hui'ninhüë’,” ta'tona', yanonpintërinëinquëma'. Inapoatona', Quisocristo inimicotapi. Tata Yosënta' a'popi.

23 Yosë hui'nin a'pohuachina', co Tata Yosënta' nohuitapihuë'. “Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin,” topachina', Tata Yosënta' imasapi.

24 Ya'nan imapoma', no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina chachin imamiatoco'. Ina imapatama', cancanëma quëran Tata Yosë nohuitarama'. Hui'nionta' noya nohuitarama huachi.

25 Quisocristo chachin sha'huitërinpoa': “Imamiatohuata-maco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama’,” itërinpoa'.

26 A'naquën yanonpintarinëinquëma' ni'ton, ninshitaranquëma'.

27 Canpitaso nipirinhüë' Ispirito Santo ya'huëtërinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, ina nohuanton, ya'coancantërinquëma'. Nani tahuëri a'chintarinquëma'. Cancanëmaquë Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Co onporonta' nonpintërinquëmahuë'. No'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, co a'napita a'chintinquëmaso' ya'huërinhuë'. Ina natëhuatama', no'tëquën yonquiarama'. Sha'huitërinquëmaso pochachin Quisocristo imamiatoco'.

28 Ipora quëran huarë', apia'huaro'sa', Quisocristo imamiatoco'. Inapohuatama', o'mantahuachin, co tapan ya'huëtërinquëmahuë'. Co pa'yanaramahuë'.

29 Quisocristo noyasáchin ninin, nitotërëhua'. Napoaton Yosë huëntonënquë ya'conpatëhua', noya nicarigua'. Inpita-sona noya nipachina', nani Yosëri anoyacancantërin ni'ton, hui'nin pochin ni'sarin, tënëhua'.

3

Yosë hui'ninpita

1 Ma noya Tata Yosë nosororinpoa' ni'ton, hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Huëntonënquë chachin aya'coninpoa'.

Co imapisopitasohuë' nipirinhüë' co nitotopihuë'. “¿Onpoa-tonta' Yosë pochin cancantacaso' nohuantopi?” toconpi. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi.

² Na'con, iyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' Yosë hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'. Onpopinsona nicarihua' nimara. Co ya'ipi nitochatërarëhuahuë'. Nipirinhüë', Quisocristo o'mantahuachin, nirayarihua'. Ina ni'patëhua', ina pochachin nicarihua'.

³ “A'na tahuëri Quisocristo ni'sarëhua',” ta'tëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarëhua'. Quisocristoso' noyápiachin cancantërin ni'ton, canpoanta' noyápiachin cancantacaso' nohuantarihua'.

⁴ Yosë pënëninpoa'. Co ina natëhuatëhuahuë', oshahuanëhua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë natërëhuahuë'.

⁵ Noya nanan nani nitotërama'. Quisocristo o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co pi'pisha tëranta' oshahuaninhüë'.

⁶ Tëhuëenchachin imapatëhua', nóya nisarëhua'. Co pa'yatarihuahuë' oshahuanacaso'. Nani tahuëri co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitërëhuahuë'. Co ya'coancantërinpoahuë'.

⁷ Ni'cona, apia'huaro'sa', nisha a'china'piro'sa' nonpin-tochinënguëma'. Noya nipatëhua', noya cancantarëhua'. Quisocristo noya ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin.

⁸ Nani tahuëri co noyahuë' nipatama', sopai imarama'. Iráca quëran huarë' sopai co noyahuë' cancantaton, oshahuanin. Inaso' nonpintohuachinpoa', canpoanta' oshahuanarëhua'. Napoaton Yosë hui'nin o'marin sopai minsëaton nicha'ëinpoaso marë'. Ya'ipi oshanënpoa' inquitohuachinpoa', co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'.

⁹ Huëntonënguë chachin Yosë aya'coninpoa' ni'ton, co iporaso' pa'yatarëhuahuë' oshahuanacaso'. Hui'nin pochachin cancantatonpoa', yonquinën chachin quëtërinpoa'. Nasitan-tarëhuaso pochin ninëhua'. Napoaton co huachi nohuantarihuahuë' oshahuanacaso'.

¹⁰ Co sacaihuë' Yosë hui'ninpita nohuitacaso'. Noyasáchin nipatëhua', Yosë hui'ninpita pochin nisarëhua'. Nipirinhüë', co noyahuë' nipachina', co Yosë huëntonënguë ya'conpihuë'. Co imapisopita nosorohuachinahuë', co Yosë hui'ninpita pochin nisapihuë'. Sopai hui'ninpita pochin nisapi. Co noyahuë' cancantopi quëran sopai hui'ninpita nohuitarëhua'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

¹¹ Ya'nan imapoma quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. “Noya ninosoroco’,” itërainquëma'.

12 Iráca Cainoso' sopai natëton, iin tëparin. ¿Ma'marëta' tëparin? Iinso' noya ninin ni'ton, no'huiton, tëparin. Ama ina pochin cancantocosohuë'.

13 Napoaton iyaro'sa' co natëpisopitahuë' no'huihuachinënquëma', ama pa'yancosohuë'.

14 Iráca canpoanta' ina pochin co noyahuë' cancantërehua'. Co Yosë nohuitatëhuahuë', chimipi pochin nipirëhuahuë', Yosë anoyacancantërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. Napoaton iporaso' ninosororëhua'. Ina quëran Yosë huëntonënquë ya'conëhuaso' nitotërehua'. Co ninosorohuatamahuë', co Yosë anoyacancantërinquëmahuë'. Chimipi pochin cancantarama'.

15 A'na piyapi no'huihuatama', tëpatona'piro'sa pochin Yosë ni'sarinquëma'. Tëpatonapiro'saso', co Yosë pochin nanpimiatacaiso ya'huërinhuë'.

16 Quisocrisoso nipirinhüë' na'con nosoroatonpoa', nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, nosororinpoaso' anitotërinpoa'. Inapochachin iyaro'sa', ya'ipi Quisocrisoto imapisopita nosorocaso' ya'huërin. Na'con ninosoroa'ahua'. Quisoso ya'huërenamënpoa' chimininso pochachin nosorocaso' ya'huërin.

17 Quisocrisoto imarëhuasopita capini noya ninosorocaso' ya'huërin. A'napita ma'sha pahuantohuachina', catahuahua'. Capa capacaiso' nipachin, capa a'mocaiso' nipachin quëtahua'. Co inapita catahuahuatëhuahuë', co tëhuëenchachin nosororëhuahuë'. Co canpoa capini ninosorohuatëhuahuë', co Yosënta' nosororëhuahuë'.

18 "Ya'ipi imapisopita nosororahuë," topatëhua', ama, apia'huaro'sa', topinan quëran napoa'huasohuë'. Cancanënpoa quëran huarë' nosoroatëhua', catahuahua'.

Co të'huatatëhuahuë' Yosë nontërehuaso'

19 Tëhuëenchachin a'napita nosorohuatëhua', no'tëquën Yosë nanamën imasarëhua'. Ina quëran co huachi të'huatacaso' ya'huëtarinpoahuë'. "Tatanpoa pochin ni'ton, noya ni'ninpoa'," ta'tëhua', noya cancantarihua'.

20 Co noyahuë' nipatëhua', cancanënpoa quëran nitotatëhua', sëtërehua'. Co noyahuë' ninëhuaso' Yosënta' nitotërin. Napoaponahuë', cancanënpoa quëran huarë' yaimapatëhua', inanta' nitotërin. Ina nitotaton, nosororinpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya cancantatëhua', Yosë nontarihua'.

21 Napoaton iyaro'sa', cancanënpoa quëran a'naya a'nayanpoa' yonquia'ahua'. "Yosë noya ni'sarincó," topatëhua', co Yosë të'huatarihuahuë'. Co të'huatatëhuahuë', nani tahuëri ina nontarihua'.

22 Yosë pënëninpoaso' natëhuatëhua', noya natanarinpoa'. Ina nohuantërinsoáchin yonquihuatëhua', catahuarinpoa'. Ina pochin cancantohuatëhua', ma'pitaso nipatëhua', quëtarinpoa'.

23 Yosë nani pënëninpoa' hui'nin imacaso marë'. Naporahuaton, ninosorocasonta' sha'huitërinpoa'. "Quisocristonta' inachachin sha'huitërinpoa'," ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëhua'.

24 Yosë natëhuatëhua', yonquirinsoráchin imasarihua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. Ispirito Santo quëtërinpoa' ya'coancantoinpoaso marë'. Ina catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Ina quëran Yosë nohuitërehuaso' nitotërehua'.

4

Nonpin nanan a'chinpiso'

1 Na'con iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, pënënananquëma'. Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpin nanan a'chinapi. "Yosë nanamën a'chinahuë," topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Napoaton a'chintohuachinënquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. "Nonpin nanan nimara," ta'toma', yonquico'. Ya'ipi Yosë quiricanën quëran a'chintërinpoaso' yonquiatoma', tantiaco'. Co ina pochin a'chintohuachinënquëmahuë', ama natëtocosohuë'.

2 Ispirito Santo no'tëquën anitotërinpoa'. "Quisocristo Yosë hui'nin niponahuë', isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Nonën chachin ya'huëtërin," itërinpoa'. Ina nanan a'chintohuachinënquëma', no'tëquën a'chinapi. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, noya nonsapi.

3 A'naquënso nipirinhue' sopai nohuanton, nonpinapi. Co Quisocristo nanamën no'tëquën a'chinpihuë'. "Yosë hui'ninso' co piyapi chachin nasitimarinhue'," toconpi. Inapitaso' Quisocristo inimicotopi. Co ina pochin Ispirito Santo anitotërinpoahuë'. Iráca ninorinso chachin nani Cristo inimiconën natantërehua'.

4 Canpitaso' apia'huaro'sa', Yosë hui'ninpitánquëma' ninama'. No'tëquën yonquiatoma', nisha a'china'piro'sa' minsëarama'. Sopai nohuanton, nonpin nanano'sa' a'chintopirinënquëmahuë', Ispirito Santo nani ya'coancantërinquëma'. Inaso' sopai quëran chini chiniquën nanantarin ni'ton, catahuahuachinpoa', co nonpin nanano'sa' natëtarihuahuë'.

5 Inapitaso' nipirinhue', co Yosë nohuitatonahuë', co nanamën chachin a'chinpihuë'. Isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquiatona', inahuara yonquinëna

quëran a'chinpi. Napoaton co imapisopitasohuë' nonpin nanan natëpi.

⁶ Quiyaso nipirinhüë' Yosë nohuitatoi, no'tëquën a'chinai. Yosë imapisopita noya nataninacoi. Inaso' no'tën nanan, topi. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë', co yanatërinacoihuë'. Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin. Napoaton nonpin nanan pa'yatopisopitaso' co Ispirito Santo yanatëpihuë'. Ina quëran nonpin nanano'sa' nohuitërehua'.

Íraca quëran huarë' Yosë nosororinpoaso'

⁷ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Napoaton iyaro'sa', canpoanta' noya ninosoroa'ahua'. Huëntonënuquë aya'conpachinpoa', catahuarinpoa' a'napita nosorocaso'. Nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Hui'ninpiita pochin ni'ninpoa'.

⁸ Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Napoaton canpoanta' co a'napita nosorohuatëhuahuë', co pi'pisha tëranta' ina nohuitarihuahuë'.

⁹ Nosoroatonpoa', hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin anoyacancantinpoaso marë'. A'naíchin hui'nin ya'huëtöpirinhüë', a'paimarin. Quisocristo anoyacancantohuachinpoa', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'.

¹⁰ Co canpoariso' nosoropirëhuahuë', Yosëso' na'con nosororinpoa'. Ina nohuanton, hui'nin chachin o'marahuaton, chiminin. Ya'huërënamënpoa' chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatërinpoa'.

¹¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoanta', iyaro'sa', inapochachin ninosoroa'ahua'. Ina pochin cancantacaso' ya'huërin.

¹² Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanpirëhuahuë', noya ninosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua', ya'coancantomiatërinpoa'. “Yosë na'con nosororinpoa',” ta'tëhua', canpoanta' noya noya ninosoroarihua'.

¹³ Yosë huëntonënuquë ya'conpatëhua', Ispirito Santo a'patimarinpoa' ya'coancantinpoaso marë'. Hua'yanën chachin ni'ton, cancanënpoaquë ayonquirinpoa'. “Tëhuëchachin Yosë ya'coancantërinpoa',” tënëhua'.

¹⁴ Tata Yosëri hui'nin isoro'paquë a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Quiyarisó' ni'nai. Nani tahuëri piyapi'sa' sha'huitárai.

¹⁵ “Quisocristoso' Yosë hui'nin. Ina natërahuë,” topatëhua', Yosë pochin cancantatëhua', imamiatarihua'. Inanta' ya'coancantërinpoa'.

¹⁶ Yosë nohuitatëhua', natërehua. “Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya,” tënëhua'. Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Canpoanta' nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Yonquirinsoráchin imasarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'.

17 Yosë noya nohuitohuatëhua', na'con na'con nosoroariahua'. Ina quëran ayaro' tahuëri nanihuachin, co të'huatarihuahuë'. Quisocristo nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' ina pochachin nosoroariahua'. Napoaton ayaro' tahuëri co pa'yanarihuahuë'.

18 Imarëhuasopita capini noya ninosorohuatëhua', co ni-saitarihuahuë'. Inapochachin Yosërë'quënpoa' ninosorohuatëhua', co të'huatarihuahuë'. A'naquën piyapi'saso' na'con të'huapi. "Yosë ana'intarinco," ta'tona', të'huatochinachin cancantopi. Canpoaso nipirinhüë' "Yosë na'con nosoroatonpoa', oshanënpoa' inquitërinpoa'," topatëhua', ya'ipi të'hua inquitarinpoa'.

19 Yosë'ton na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' Yosë nosoroatëhua', a'napitanta' nosoroariahua'.

20 A'naquënso' "Yosë nosororahuë," taponahuë', iin no'huirin. Co inaso' no'tëquën noninhüë', nonpiánin. Piyapi quënanëhua'. Yosëso nipirinhüë' co quënanëhuahuë'. Piyapi quënanarihuarahüë', co nosorohuatëhuahuë', aquëtë huarë' Yosëso' co nanitarëhuahuë' nosorocaso'.

21 Quisocristo pënëninpoa'. "Nosorohuatamaco, piyapinta' nosoroco," itërinpoa'.

5

Onporahuatësona Yosë imamiatacaso'

1 Ya'ipi Quisocristo imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. "Quisocristo Yosë hui'nin chachin," tënëhua' ni'ton, huëntonënuquë ya'conëhua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Ni'co'. "Quëmapi tëhuëenchachin nosorohuatëra, hui'ninpitanta' nosororë'," topi.

2 Napoaton Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' noya natëhuatëhua', tëhuëenchachin hui'ninpitanta' nosoroariahua', tënhüë'.

3 Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' no'tëquën natëariahua'. Catahuahuachinpoa', nanitaparëhua'.

4 Canpoaso' Yosë hui'ninpitanoa' ni'ton, nanitaparëhua' sopai minsëcaso'. "Quisocristo catahuarinpoa'," topatëhua', co noyahüë' yonquirëhuasopita naniantariahua'. Isoro'paquë na'a ma'sha, piyapi, inapita ya'huërin anishacancantinpoaso marë'. Nipirinhüë', Quisocristo yonquihuatëhua', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

5 "Quisocristo Yosë hui'nin chachin," topatëhua', achinicananinpoa' sopai minsëcaso marë'. A'napitariso' co nanitopi-hüë' sopai minsëcaiso'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Quisocristo isoro'paquë chachin o'marin. O'mahuachina, Yosë nohuanton, i'quë aporihuanin. Nani ya'ipi sha'huitërinso' tiqiaton, corosëquë chiminpachina, huënainën pa'nin. Co topinan aporihuaninhuë'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Naporahuaton, Ispirito Santonta' cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. Inaso' no'tëquën sha'huitërinpoa'. “Quisososo' Yosë hui'nin chachin,” itërinpoa'.

⁷⁻⁸ Tata Yosë noya anitotërinpoa' hui'nin natëcaso'. Ni'co'. “Caraya'pi inachachin sha'huihuachina, naporo huarë' natëtërë',” topi. Inapochachin cancanënpoaquë Ispirito Santo sha'huitërinpoa'. Quisocristonta' i'quë aporihuanpachina, ya'ipiya Yosë natërin. Naporahuaton, canpoa marë' chiminpachina, huënainën pa'nin. Cara chachin napopináchin anitotërinpoa'.

⁹ Piyapi'sa' inachachin sha'huihuachina', natëtërëhua'. Yosëso nipirinhüë' noya noya ni'ton, no'tëquënáchin nontërinpoa'. Napoaton ina sha'huitohuachinpoa', na'con na'con natëtacaso' ya'huërin. Nani Yosë sha'huitërinpoa' ni'ton, “Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin. Ina nicha'ërinpoa',” tënëhua'.

¹⁰ Yosë nani sha'huitërinpoa' ni'ton, imarëhuasopita nitotërëhua'. Cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. A'napitaso nipirinhüë', co Yosë natëpihuë'. “Quisososo co Yosë hui'ninhuë'. Co nicha'ësarinhüë',” ta'tona', Yosëri nonpintërinso pochin cantantopi. No'tëquën sha'huitopirinhüë', co natëpihuë'.

¹¹ Yosëso' huëntonënuquë aya'coninhüë' ina pochin nancasoso marë'. Hui'nin chachin anoyacancantërinpoa' nancasoso marë', tënëhua'.

¹² Yosë hui'nin ya'coancantohuachinpoa', nanpimiatarihüë'. Co'so' ina imapatëhuahuë', co nanpimiatarihüë'.

Chiniquën cancantatëhua', imamiatahua'

¹³ Canpitaso' Quisocristo natërama'. “Inaso' Yosë hui'nin ni'ton, imasarahüë,” topatama', huëntonënuquë nani aya'coninquëma'. Ina nohuitatoma', nanpimiatarama. Ina nitotacamaso marë' ninshitaranquëma'.

¹⁴ Yosë nontohuatëhua', natanarinpoa'. Ina nohuantërinso chachin natanpatëhua', noya nataninhüë'.

¹⁵ “Noya nataninhüë',” ta'tëhua', ina ninahüë' nohuantërinso chachin quëchinpoa'. “Co onporonta' nonpintarinpoahuë', acotarinpoa',” ta'tëhua', noya cancantarihua'.

¹⁶ A'naquën Yosë imamiataponahuë', co noyahuë' ninin. Co Yosë a'poaponahuë', oshahuanin. Inapita marë' Yosë nontahüë' anoyacancanchin. A'naquënso nipirinhüë' imapirinhüë', co noyahuë' yonquiaton, Quisocristo

chachin a'pomiatërin. A'pomiatohuachina, chiminpi pochin cancantantapi. Co inapita marë' Yosë nontacaso' ya'huërinhuë'.

¹⁷ Co noyahuë' nipachina', oshahuanpi. Nipirinhüë', co Yosë a'pomiatohuachinahuë', cha'ësapi.

¹⁸ Yosëri imarinsopita huëntonënquë aya'conin. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë hui'nini chachin a'pairin. Sopairi yanonpintopirinhüë', Quisocristori catahuarin ni'ton, co sopairi minsëarinhuë'.

¹⁹ Imarëhuasopitaso' Yosë hui'ninpitanpoa' ninëhua'. A'napitaso nipirinhüë' co imapihuë' ni'ton, sopairi hua'anëntërin. Camaihuachina, ina natëpi. Ina nitotërëhua'.

²⁰ Yosë hui'nin chachin o'maton, no'tëquën Yosë anohuitërinpoa'. Inasáchin no'tëquën yonquirin. Yosë nohuitatëhua', yonquirinsoráchin imasarëhua'. Quisocristo nohuitërëhua' ni'ton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Inaíchín Yosëso' ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Ina nohuitohuatëhua', nanpimiatarihua'.

²¹ Apia'huaro'sa'. Mamanshiro'saso', co moshacaso' ya'huërinhuë'. Yosëíchin chinotahua'. Nani huachi.

Coansha

Coanshari ninshitaantarinso'

No'tên nanan imarêhuaso'

¹ Ca ansianoco iso quirica ninshitaranquëma' ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' noya isëquë ya'huarahüë. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënquë nani ya'conama'. No'tên nanan imarama' ni'ton, têhuënchachin nosororanquëma'. Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nicatënënquëma', nosororinënquëma'. Ya'ipinquëma' yonquiatënquëma', ninshitaranquëma'.

² Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. No'tên nanan imamiatatêhua', ninosoroarêhua'.

³ Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Nani tahuëri nosoro'inquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarihua'. Ina quëran noya ninosoroarihua'.

⁴ A'naquën ya'huëramaquë noya imasapi quënanconahuë. Tata Yosë pënëninpoaso' no'tëquën natëapi. Ina marë' nóya cancantërahuë.

⁵ Iporaso' ya'ipinpoa' noya ninosoroa'ahua', ténahuë. Co nasha nanan ninshitaranquëmahuë'. Iráca quëra huarë' Yosë sha'huitërinpoa' ninosorocaso'.

⁶ Yosë nosorohuatêhua', natëarihua'. “Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco',” itërinpoa'. Ya'nan imarama quëra huarë' ina natanama'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

⁷ A'naquënso nipirinhüë' piyapi'sa' yanonpintatona', nisha a'chinapi. Ya'ipi parti pa'sápi nonpin nanan sha'huicaíso marë'. “Quisocristoso' Yosë hui'nin niponahuë', co piyapi chachin nininhüë'. Co canpoa pochin nonën ya'huëtërinhüë',” topi. Co no'tëquën a'chinpihuë'. Insosona ina pochin a'chinpachina, nonpinarin. Inaso' Quisocristo inimiconën, ténahuë.

⁸ Ni'cona nonpintochinënquëma'. Nani hua'qui Yosë imatoma', ina marë' sacatopiramahuë'. Inapita pochin cancantohuatama', topinan quëran imapoma'. Co Yosë'pa' acanaarinquëmahuë'. Nipirinhüë', ya'ipi cancanëma quëran imapatama', inatohua' Yosë noya noya nohuitatoma', ya'huëmiatarama'.

⁹ A'naquën co Quisocristo nanamënáchin imapihuë'. “Quiyaso' na'con na'con nitotërai,” toconpi. Inapitaso' co Tata Yosë nohuitapihuë'. Quisocristo nanamën imapatêhua', Tata Yosë nohuitarihua'. Hui'nionta' nohuitarihua'.

¹⁰ A'na piyapi huë'pachin: “Carinquëma' a'chinchinquëma',” itohuachinquëma', ama a'naroáchin natëcosohuë'. Co Quisocristo nanamën a'chintohuachinquëmahuë': “Inca. Co yanatanainquënhuë’,” itoco'. Ama ya'huëramaquë aya'concosohuë'. “Yosë catahuainquën,” ama itocosohuë'.

¹¹ Co Quisocristo natëtonahuë', co noyahuë' nipi. Ama pi'pian tëranta' natanacamaso' nohuantocosohuë'. Canpitataquë nisha nanan a'chintohuachinquëma', a'naquën nonpin nanan imapona' nimara. Imapachina', ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

Nicapon yapa'ninso'

¹² Na'con na'con yasha'huitopiranquëmahuë', co aquëtë' yaninshitëranquëmahuë'. Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahuë topirahuë'. Canconpato, ninontohuatëhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Isëquë Quisocristo imapisopita yonquiarinënquëma'. Yosë nohanton, huëntonënquë ya'conpi anta'. Inapitanta' saludos a'patarinënquëma'. Nani huachi.

Isonta' Coanshari ninshitaantarinso'

Imapisopita nosoroaton, catahuarinso'

¹ Ca ansianoco ninshitaranquën, iya Acayo. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Canta' noya isëquë ya'huarahüë. No'tën nanan imaran ni'ton, tëhuënchachin nosororanquën.

² Quëma marë' iyasha, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Sinoiro noya ya'huë'in, ama canioinsohüë'. Noya imarinquën ni'ton, catahuaquë' noya ya'huë'in," itërahuë, Yosë nontato.

³ I'huamiáchin a'napita iyaro'sa' canquirahuatona', sha'huitirinaco: "Iya Acayo nóya cancantaton, no'tëquën imarin," itiirinaco. Ina natanato, nóya cancantërahuë.

⁴ Nani Quisocristo nanamën a'chintëranquëma'. Ina natëtoma', imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Na'con nosororanquëma'. No'tën nanan imapatama', nóya cancantarahuë. Ina na'con na'con nohuantërahuë.

⁵ Ma noya iya imapisopita nosororan. Ni'toro'sa' ya'nohuachinara, Quisocristo imapi ni'ton, o'shitanon, a'caran. Co nohuitaponahuë', noya nontaton, catahuaran, natantërahuë. Yosë natëton iya inaporan.

⁶ Inapitaso' huënantahuatona', niyontonaiquë sha'huitirinaco: "Iya Acayo noya nosororincoi," itiirinaco. Naquëranchin quëmataquë cancoantahuachina', catahuantaquë' noya pa'ina', tënahüë. Yosë marë' sacatapi ni'ton, catahuaquë' ama pahuanchinasohüë'.

⁷ Quisocristo noninso' a'chinápi. Ina marë' pa'sápi. Co Yosë imapisopitahuë' a'chintaponaraihuë', co manta' ina marë' ma'patopihuë'.

⁸ Napoaton canpoa' inapopisopita catahuahua' ama pahuanchinasohüë'. Inapitaso' no'tën nanan a'chinapi. Cosharo', ma'sha inapita pahuantopiso' quëtohuatëhua', canpoarinta' a'napita catahuarihua' Yosë nohuitacaiso marë'. Catahuahuatëhua', na'con na'con piyapi'sa' imasapi.

Tiotripisë co noyahuë' nininso'

⁹ Ya'ipi ya'huëramaquë imaramasopita quirica nani ninshitëranquëma'. Tiotripisëso nipirinhüë', co yanatërincohuë'. Inaso' hua'an pochin yaninin.

¹⁰ Napoaton ya'huëramaquë pa'pato, co noyahuë' nininopita a'ninquëchin sha'huitarahüë. Inaso' na'con pinorincoi, nonpinapirincoi. Naporahuaton, iyaro'sa' a'chinacaiso marë' canconpachinara, co noya nontërinhuë'. Co pëinënquë

aya'coninhuë'. A'napitari a'china'piro'sa' yacatahuapirinahuë', co ina tēranta' nohuantērinhue'. “Ama pēinēmaquē aya'concosohue',” itopirinhue'. Aya'conpachinara, no'huiton, inapitanta' niyontonpi quēran yaocoirin. “Ama huachi canpita tēranta' niyontonpiso pēiquē ya'concosohue',” toconin. Pa'pi co noyahuë' yonquirin inaso'.

¹¹ Ama iya co noyahuë' nipisopita nonanquēsohue'. Noya nipisopita nonanquë'. Noya nipatēhua', tēhuēnchachin Yosē imarihua'. Co noyahuë' nipatēhua', co Yosē nohuitarihuahuë'.

Imitirio noya nininso'

¹² Imitirioso nipirinhue' noya imarin. Ya'ipiya quēran napotērinco. Ya'ipi cancanēn quēran no'tēquēn yonquirin. Quiyanta' nohuitērai. “Inaso' noya quēmapi,” tēnai. No'tēquēn nontērainquēn.

¹³ Na'con iya yasha'huitopiranquēnhue', co aquëtē' yaninshitēranquēnhue'.

¹⁴ Co hua'quiya quēranhue' nicaponquēn pa'sarahue', topirahuë'. Pa'pato, niquēnanpatēhua' noanhua'.

¹⁵ Yosē asanocancainquēn. Ina quēran noya cancanta-ton, noya ya'huaran. Ya'ipi imapisopita isēquē ya'huēpiso' yonquiatēnēnquēn saludos a'patarinēnquēn. Ya'ipi nipayaraisopita inatohua' ya'huēpiso' yonquiarahuë'. Saludos a'patarahuë sha'huitēquë'. Nani huachi.

A'na Cotasë ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Cotasëco ninshitaranquëma'. Santiago iinco caso'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Canta' noya ya'huarahuë. Quisocristoíchin natërahuë. Ina acorinco pënënta'huaso marë'. Quisocristo imaramasopita ninshitaranquëma'. Tata Yosë nohuanton, imarama'. Inaso' na'con nosororinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, nóya a'paiarinquëma', nicha'ësarinquëma'.

2 Yosë na'con catahuainquëma'. Nanan anoyatërinpoa' ni'ton, na'con asanocancainquëma'. Nani tahuëriya nosoro'inquëma' canpitarinta' noya noya nosorocamaso marë'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa' (2 Pedro 2.1-17)

3 Carinquëma' iyaro'sa' nosororanquëma'. I'huamiáchin yonquirahuë ninshita'huanquëmaso marë'. Yosë anoyacancantërinpoaso' noya noya yaa'chintopiranquëmahuë', apira nanan natantërahuë. A'naquënso' nonpin nanan a'chintarinëinquëma', natantërahuë. Napoaton pënëna'huanquëmaso' ya'huërin, tënahuë. Quisocristo nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Yosë nohuanton, no'tëquën ninshitërai ya'ipi imapisopita nitotacaiso marë'. Nani ya'ipiya nanamën anitotërinpoa'. Inasáchin natëtoma', a'napitanta' a'chintoco' no'tëquën yonquicaiso marë anta'. Ama pi'pian tëranta' nisha a'chintocosohuë', tënahuë.

4 Tëhuëenchachin a'naquënso' nonpin nanan a'chintarinëinquëma'. Pa'pi co noyahuë' inapitaso'. "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. "Ma'sona nohuantëréhuaso niahua'. Yosë nosororinpoa' ni'ton, co ana'intarinpoahuë'," ta'tona', pa'pi co noyahuë' nipi. No'pipi, monshihuanpi, a'naratipita nipi. Naporahuatona', co tēhuëenchachin Quisocristo imapihuë', inasáchin natëcaso nipirinhüë'. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin. Iráca quëra huarë' nani yonquirin ana'intacaso'. Napoaton ni'cona canpitanta' nonpintochinëinquëma'. Chiníquën cancantatoma', no'tëquën a'chinco'.

5 Nani nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' yonquicamaso marë'. Iráca Yosë piyapinënpita Iquipito parti parisitopirinhahuë', Yosëri nicha'ërin. Ya'ipiya noya pipiponaraihuë', ina quëran a'naquën co yanatëhuachinhahuë', Yosëri chiníquën ana'intaton,

ata'huantërin. Inapochachin iporanta' imaponaraihuë' nisha cancantohuachina', chiníquën ana'intarin.

⁶ Anquëniro'santa' ya'nan nipon, ya'ipiya noya yonquipirinahuë'. Ina quëran a'naquën nisha cancantatona', co huachi Yosë yanatëpihuë'. "Quiyanta' nóyacoí ni'toi, natëinacoiso' ya'huërin," topiso marë', co huachi Yosë'pa' ya'huëpihuë'. Nani Yosëri yonquirin chiníquën ana'intacaso'. Tashinanquë tonpopinan ya'huapi. Ayaro' tahuëri parisitopiquë a'pararin. Co onporonta' cha'ësapihuë'.

⁷ Iráca Sotomaquë ya'huëpisopitanta' pa'pi co noyahuë' yonquipi. Monshihuanacaisoáchin cancantopi. A'naratipita taparo' nipi. Co ina pochin nicacasohuë' nipirinhüë', napopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intërin. Pën inápa quëran a'paimarin ahuiquitacaso marë'. Sotoma, Comora, inapita huiquitopi. Ya'cariya ninanoro'santa' huiquitopi. Ayonquinpoaso marë' ninshitërinpoa'. Inapita yonquiatëhua', "A'na tahuëri oshahuano'sa' pëñquë parisitomatapi huachi," tënëhua'.

⁸ Inapochachin iporanta' nisha a'china'piro'saso', huë'ëiri ahua'yantërinso pochin cancantatona', inahuara yonquinëna quëran nonpin nanan imasapi. Na'con monshihuanatona', nitapicancanapi. Co inso tëranta' yanatëpihuë'. "Co insonta' camaiinpoaso' ya'huërinhuë'," toconpi. Chiníquën nanan-topisopita Yosëri acorinso' inapitanta' tëhuapi.

⁹ Iráca Moisésë chiminpachina, Yosëri anquëni hua'an a'paimarin nonën pa'pitacaso marë'. Miquiri itopiso'. Sopairi yaosërëtohuachina, nino'huipi. Naporo' anquëni chiníquën nanantaponahuë', co nohuantërinhuë' sopai pinocaso'. Co inaora ana'intacaso' yonquirinhüë'. "Sinioro ana'inchinquën," itërin.

¹⁰ Nisha a'china'piro'saso' nipirinhüë' Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë', tëhuapi. Ma'sharo'sa pochin cancantatona', co yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Inapoatona', nitapicancanpi. Ana'intacaso' ya'huërin.

¹¹ ¡Ma'huantacha nisapi paya! Nonpina'piro'saso', Caino pochin cancantatona' co Yosë natëpihuë'. Paramo pochin cancantopi. Iráca Paramoso' coriquiráchin cancantaton, piyapi'sa' anishacancantërin. Corinta' iráca co noyahuë' ninin. Co hua'ano'sa' yanatërinhuë', no'huirin. Ina marë' Yosë nohuanton, chiminin. Inapita pochin cancantopisopita Yosëri chiníquën ana'intarin.

¹² Quisoso imaramasopita coshatacaso marë' niyontonpatamara, nisha a'china'piro'santa' huë'pi. Naporo' Yosë yonquicaso nipirinhüë', na'con o'otona', capa cancantopi. Co Yosë të'huatatonaraihuë', napopi. A'napita catahuacaso' ya'huëpirinhüë', co nosoropihuë'. Inahuara

noya ya'huëcasoráchin yonquipi. Ni'co' iyaro'sa'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', no'pa' yaniromarin. Ina pochin nipachina, yararo'tè' quënanpatamara, pa'yatërama'. "O'nan huë'sarin," topiramahuë', co o'naninhuë'. Ihuana' pa'nin. Inapochachin inapitaso' pënënpirinënquëmahuë', nonpin nanan a'chintatënënquëma' co catahuarinënquëmahuë'. Nara nitërintonta' yonquico'. Pi'ipi tahuëri nanihuachina, nitacaso' ya'huërin. Co nitohuachinahuë', "Nani chiminin huachi," ta'ton, hua'anëni nishitëtërin. Itënë chachin ocoirin ni'ton, noyá chiminin huachi. Inapochachin nonpin nanan a'china'piro'sa' ina nara pochin niconpi. Quisocriso nanamën nitotaponaraihuë', chimipi pochin nicatona', a'popi. Ina marë' chiniquën ana'intacaso' ya'huërin huachi.

¹³ Pamanta' yonquico'. Panca pamatohuachina, notohuaro' sa'po', amoro', inapita quënin. Nonpina'piro'saso', ina pochin co sano cancantopihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton tapanacaso nipirinhüë', co nitotapanpihuë'. Ina marë' Yosëri ana'intarin. Tayoranta' yonquico'. Anotohuachina, tacopirin. Co huachi a'pininhüë'. Inapochachin nisha a'china'piro'santa', tashinanquë pa'miatapi. Quisocriso a'pohuachina', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin huachi.

¹⁴ Iráca Inocori chachin inapita ninorin. Atan shiin inaso'. Atan quëran saota shinpita ya'huërin piquëran Inoco ya'huërin. Ninoton, naporin: "Sinioro chachin o'mararin huachi. Hua'huayatërahuë' anquëniro'sarë chachin o'mararin.

¹⁵ Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ana'intarin huachi. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Yosë no'huipisopita no'tëquën ana'intarin huachi," tënin iráca.

¹⁶ Yosëso' noya nosoropirinpoahuë', inapitaso' ma'sha onpohuachinara, ina no'huipi. Co sano cancantopihuë'. Ma'sona tëranta' yonquihuachinara, nipi. Co noyahuë' cancantatona', napopi. "Quiyaso' noya noya nitotëraí," ta'tona', chiniquën nonconpi. Co piyapi nosoroaponaraihuë', noyasha nontopi. Inahuara canacaiso marë' napotopi.

Chiniquën cancantatëhua', Quisocrisoíchin imamiatahua'

¹⁷ Canpitaso nipirinhüë' iyaro'sa', noya yonquico'. Nosororanguëma' ni'ton, pënënaranguëma'. Quisocriso ca'tano'sanënpita sha'huitërinpoaso' ama naniantocosohüë'.

¹⁸ "Ayaro' tahuëri naniriahuchin, co noyahuë' quëmapi'sa' ya'huërapí. Yosë nanamën tëhuaapi. Co noyahuë' cancantatona', a'naratipita nisapi," itërinpoa'.

¹⁹ Inahuara nohuantopiso' nisapi. Co Ispirito Santori ya'coancantërinhuë'. Nisha a'chinatona', piyapi'sa' anisha-

cancantopi, a'na huënton a'na huënton co huachi noya nini'tona', ya'huapihuë'.

²⁰ Canpitaso nipirinhüë' iyaro'sa', Yosë nanamën na'con yonquico' noya noya imacamaso marë'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa' Yosë pochin cancantacaso'. Naporahuaton, Yosë nontáco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' cancanëma quëran huarë' noya nontacaso'.

²¹ Inapotatoma', nani tahuëri nóya cancantoco' Yosë nosoro'inquëma'. Ina na'con nohuantoco'. Quisocristo yonquiatoma', o'mantacaso' tahuëri ninaco'. O'mantahuachin, nosoroatonpoa', chimirin quëran nicha'ësarínpoa'. Yosë'pa' nanpimiatarihua'.

²² A'naquënso' co noya natëyátërapihuë'. Inapitaso' nosoroatoma', sanoanan quëran pënëncó' no'tëquën yonquicaiso marë'.

²³ Ni'co' iyaro'sa'. Ma'sha pënquë anotohuachina, a'naroáchin manë' ama huiquitacaso marëhuë'. Inapochachin piyapi'sa' na'con pënëncó' ama parisitopiquë paacaiso marëhuë'. A'naquënso nipirinhüë' nonpin nanan pa'yatatona', co noyahuë' nipi. Inapitanta' nosoroatoma', pënëncó'. Nipirinhüë', ama pi'pian tëranta' inapita pochin cancantocosohüë'. Napopiso' ama yonquicosohüë'. Ni'cona sopai minsëchinquëma' canpitanta'.

Ma noyacha Yosëso paya itahua'

²⁴⁻²⁵ Tata Yosëso' ya'ipi nanitaparín. Noya a'paiarinquëma' ama anotërëso pochin tëhuëcamaso marëhuë'. Catahuahuachinpoa', co sopai minsëarínpoahuë'. Noya noya tapararínpoa' imamiatacaso marë'. A'na tahuëri ya'huërinquë noya ni'sarínpoa'. Inatohuaso' noya noya. Capa cancantarihua'. Tata Yosëíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo nicha'ësarínpoa'. Inasáchin catahuarínpoa' noya chinotacaso'. Ma noyacha Tata Yosëso paya. Iráca quëra huarë' chini chiníquën nanantërin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Inasáchin natëahua'. Ama onporonta' nani-antahuasohüë'. Amen. Nani huachi.

Cotasë

A'na tahuëri ma'sha onpocaso' Coansha ninshitërinso'

Quisocristo anitotërinpoaso'

¹ Tata Yosë nohuantërin ya'ipinpoa' iso nanan nitotacaso'. Napoaton a'na tahuëri ma'sha onpocaso' nininso' Quisocristo sha'huitërin anitotinpoaso marë'. Inaso' anquëni a'paimarin ca Coanshaco sha'huitiincoso marë'. Quisocristoíchin caso' natërahuë. Anquëni o'marahuatón, nani ma'sha a'notërinco.

² A'notohuachincora, ni'nahuë. Ina nicato, no'tëquën ninshitaranquëma'. Quisocristo chachin Yosë nanamën anitotërinco.

³ Iso quirica nontohuatama', noya cancantarama'. Ina natanpatamanta', noya cancantarama'. A'na tahuëri ma'sona onpocaso' sha'huitaranquëma'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ayaro' tahuëri nani ya'caririarinpoa huachi.

Canchisë ninanoro'saquë Yosë imapisopita ninshitërinso'

⁴ Ca Coanshaco quirica a'pataranquëma'. Asia parti ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Imarama' ni'ton, a'naya a'naya ninanoro'saquë niyontonatoma', Yosë chinotërama'. Canchisë ninanoquë niyontonamaso' a'naya a'nayanquëma' yonquiätënnquëma', ninshitaranquëma'. Inaora nohuanton, Tata Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca quëran huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiarin. Inaso' ya'huërápon. Co onporonta' chimianinhuë'. Hua'anëntacaso' shiranën notënanquë canchisë ispiritoro'sa' ya'huapi catahuainquëmaso marë'.

⁵ Quisocristonta' inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca isoro'paquë o'marahuatón, no'tëquën a'chintërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanopiantarin. Chimirin minsërahuaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Ya'ipi hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantarin. Naporahuaton, na'con nosororinpoa'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' huënnainën a'parin. Chiminaton, nicha'ërinpoa.

⁶ Huëntonënnquë chachin aya'conatonpoa', hua'anëntërinpoa'. Yoséichin yonquicaso marë' corto hua'ano'sa' pochin acorinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ipora quëran huarë' inasáchin natëina'. Amen.

⁷ Ni'cochi. Quisocristo o'mantararin. A'na tahuëri chitororë chachin o'mantararin. Naporo' ya'ipi piyapi'sari ni'sapi. Iráca ohuanpisopitarinta' ni'sapi. Nisha

nisha piyapi'sa' sētatona', na'nēraipi. “¿Onpoatēhuacha co natērēhuahuē paya?” tosapi. Tēhuēnchachin naporapi. Amen.

8 Yosē chachin sha'huitērinpoa': “Ca'ton ya'huērahuē. Co'huara isoro'pa' ya'huēyátērasohuē', ya'huárahuē. A'na tahuērinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuē', caso' ya'huápo. Iráca quēran huarē' ya'huērahuē. Ipora huanta' nanpiárahuē. Co onporonta' ta'huantapohuē', ya'huérápo. Chini chiníquēn nanantērahuē,” tēnin.

Quisocristo ya'norinso'

9 Ca Coanshaco ninshitaranquēma'. Canpitaro'co chachin imarahuē. Ina marē' parisitopirēhuahuē', hua'anēntērinquē aya'coninpoa'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya ahuantarēhua'. Yosē nanamēn a'chinahuēso marē' aparitērinaco. Quisocristo imarahuē ni'ton, a'na so'ton'pa' a'parinaco, Patomosē itopiquē.

10 I'hua Tomio tahuēri Yosē chinotasoco, Ispirito Santo nohuanton, hua'narēso pochin quēnanahuē. Co huē'ēpirahuē', pinēhuē quēran chiníquēn nontērinco, natanahuē. Tronpita pihuirinso pochin natanahuē.

11 Nontatonco, sha'huitērinco:

—Apira nani ma'sha a'notaranquēn, quiricaquē ninshitēquē'. Ina quēran canchisē ninanoro'saquē a'patēquē' imarinacosopita nonchina'. Ipiisoquē, Ismirinaquē, Pircamoquē, Tiatiraquē, Sartisiquē, Piratiripiaquē, Naotisiaquē inaquēpita ya'huēpisopita a'patēquē' nitochina', itērinco.

12 “¿Inta' nontarinco?” ta'to, tahuērētopirahuē', canchisē sē'parahuan nanparino'sa pochin nininsopita quēnanahuē, oro quēran nipiso'. Inapamiáchin huanipi.

13 Ina huancánachin quēmapi huaniarin, ni'nahuē. Piyapi pochachin niponahuē', noya noya ya'norin. Naporopi a'mosahuaton, oro pochin nininso quēran tē'tētēntaquēchin nitonporin.

14 Huiríchin aintērin. Huirihuaita pochin huiritērinso'. Naporahuaton, ya'pirin chachin pēn nēnērinso pochin ya'norin.

15 Nantēonta' sha'pi hua'na pēnquē a'pērēso pochin huēnaráchin ya'norin. Naporahuaton, chiníquēn nonin. Panca so'pora tēnēntērinso pochin natanahuē.

16 Inchinan imirin quēran canchisē tayora pochin nininso' sē'quērin. Naporahuaton, nanamēn quēran sahuēni pochin nininso' pipirarin. Cato quēran chachin to'napinan. Ya'ipi ya'pirinso' pi'i pochin a'pinin. Huēnaráchin huēnaráchin ya'norin.

17 Ina ni'sahuato, pa'yanahuë. Chimipi pochin anotërahuë. Nantën pirayan anotopirahuë', inchinan quëran së'huarahuatonco, nontërinco.

—Ama tē'huatocosohuë'. Caso' iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'.

18 Nanpiárahue. Chiminaporahuë', nanpiantarahuë. Caso' chini chiniquën nanantërahuë. Onporosona chiminacaiso' cari sha'huitarahuë. Ca nohuantohuato, nanpiapi. Ca nohuantohuato, chiminapona'. Co imarinacosopitahuë' chiminpachina', parisitopiquë a'pararahuë.

19 Ni'nanso' ninshitéquë'. Apira Yosë nohuanton, naquëranchin nani ma'sha niantaran. Ipora naporapiso', a'na tahuëri ma'sha onpocasonta', inapita a'nochinquën ninshitantaquë'.

20 Ni'nanso' co quëmaora nitotopiranhue', a'chinchinquën nitotëquë'. Canchisë së'parahuan nanparino'saso' noya a'pinin. Inapochachin canchisë ninanoro'saquë imarinacosopita ya'huapi. Niyontonatona', chinotarinaco. Canchisë tayoraro'sa' së'quërahuëso pochin ansiano'sa' a'paiarahuë, itërinco.

2

Ipisoquë ya'huëpisopita ninshitérinso'

1 Ina quëran sha'huitërinco:

—A'na quiricaquë ninshitaton, ansiano Ipisoquë ya'huërinso' a'patëquë' nontohuachin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Inchinanehuë quëran canchisë tayoraro'sa' së'quërahuë. Canchisë së'parahuan nanparin pochin nininsopita huancánachin pa'sárahue.

2 Nani nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopita nitotërahuë. Chiniquën ca marë' sacatërama'. Co amiatomacohuë', noya ninama'. A'naquën co noyahuë' nipachinara, co noya ni'namahuë'. Nonpin nanan a'china'piro'santa' co noya ni'namahuë'. ‘Yosë a'parincoi, a'chinarai,’ itopirinënguëmahuë', nonpinapi. Inapita natanpatama': ‘Co no'tëquën a'chinpihuë', ta'toma', co natëramahuë'.

3 Imaramacoso marë' aparisitopirinënguëmahuë', ahuantërama'. Co yaa'poramacohuë'. Ina marë' noya ni'nanquëma'.

4 Nipirinhue', co huachi noya nosororamacohuë'. Iráca ya'nan imapomaco, tēhuënychachin nóya nosororamaco. Canpita capininta' noya ninosororama'. Iporaso nipirinhue' co huachi iráca pochin noya ninosororamahuë'. Co huachi

canta' noya nosororamacoahuë'. Ina marë' sëtato, co noya ni'nanquëmahuë'.

⁵ Iráca naporamaso' yonquiantatoma', noya niantaco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquïramasopita naniantatoma', ya'ipi cancanëma quëran nosoroantaco. Naporahuaton canpita capininta' noya ninosoroantaco'. Co noya cancantantahuatamahuë', paaparahuatënquëma', ana'intaranquëma'. Nanparin tacopirinso pochin nisarama'. A'na tahuëri ya'huëramaquë co insonta' imasarinacohuë'.

⁶ Napoaponahuë', nisha a'china'piro'sa' co pi'pian tëranta' nohuantëramahuë', Nicoraitaro'sa' itopiso'. Co noyahuë' nicacaso' a'chintopirinënquëmahuë', co nohuantëramahuë' natëcamaso'. Carinta' co costarahuë'.

⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', Yosë'pa' ya'huëmiatarama'. Inatohua' nanpirin nara nitërinso' ca'patama', noya noya nanpimi-atarama'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco Quisoso.

Ismirinaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁸ Ina quëran sha'huitaantarinco:

—Ansiano Ismirinaquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'. Chiminaporahuë', nanopiantarahuë.

⁹ Imaramacoso marë' na'con parisitëramaso' nitotërahuë. Co na'a ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë nohuitacama-soachin cancantatoma', sano cancantërama'. A'na tahuërinta' Yosë'pa' pa'patama', co manta' pahuantarinquëmahuë'. Iporaso nipirinhue' a'naquën chiniquën pinorinënquëma'. ‘Yosë piyapinëncoi quiyaso’, topirinhue', Satanasë huëntonënquë ya'conpi.

¹⁰ Ipora tahuëri'sa' na'con parisitapiramahuë', ama të'huacosohuë'. Sopai nohuanton, tashinan pëiquë po'moarinenquëma'. Yosë a'pocamaso marë' napotarinënquëma'. Shonca tahuëri pochin parisitarama'. Tëpapirinenquëmaonta', ama a'pocosohuë'. Imamia-tohuatamaco, inápaquë acanaranquëma'. Inatohua' nanpimiatarama'.

¹¹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', co parisitopiquë paatoma', parisitomi-ataramahuë'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Pircamoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

12 Ina quèran sha'huitaantarinco:

—Ansiano Pircamoquè ya'huèrinsonta' ninshitèquè' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquèma', ni'co'. Chiníquèn nanantato, sahuèni cato quèran chachin to'napinan pochin nininso' ya'huètèrinco ana'inta'huaso marè'.

13 Canpita ya'huèramaquè nohuitèrahuè. Inaquè na'a piyapi'sa' co noyahuè' cancantopi. Satanasèri hua'anèntopirinhue', canpitaso' noya imaramaco. Antipasè natètonco, noya pènèntopirinhue', ina marè' tēpapi, ni'nama'. Satanasè chachin inaquè ya'huèrin, tēnahuè. Parisitapomarahue', co a'poramacohue'. Ina marè' noya ni'piranquèmahue',

14 co ya'ipinquèma' no'tèquèn imaramacohue'. A'naquèma' Paramo pochin cancantèrama'. Iráca inaso' Yosè nanamèn nitotopirinhue', Yosè piyapinēnpita nonpintèrin. Inimiconēnpita hua'anèn sha'huitèrin anishacancantacaiso marè', Paraco itopiso'. Inari sha'huitohuachina, anishacancantopi. Nisha cancantatona', mamanshi moshapi. Moshatona', nosha mamanshi marè' acopisonta' ca'pi. Naporahuaton, monshihuanapi.

15 Inapochachin a'naquèma' nisha cancantèrama'. Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinēnquèmara, a'naquèma' natètoma', Nicoraitoro'sa' a'chinpiso' imarama'.

16 Napoaton ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita naniantoco'. Insosona co naniantohuachinhue', chiníquèn ana'intarahue'. Nanamèhuè quèran sahuèni inèshin nininso' ya'huèarin oshahuano'sa' ana'inta'huaso marè'.

17 Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquèma'. Huèratèhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsèhuatama', noya cancantarama huachi. Iráca is-rairo'sa' Yosèri cosharo' a'patimarin, mana itopiso'. Inachachin po'orahuèso' carimanta' quèchinquèma' sano cancantacamaso marè'. Imaramaco ni'ton, nasha nininèma' a'naya a'nayanquèma' aco'inquèma'. Canpitaora nitotarama'. Huiiri na'piquè ninshitahuato, quèchinquèma'. Cancanèma quèran noya noya nohuitaramaco huachi. Nani huachi,” itèquè', ninshitohuatan, itèrinco.

Tiatiraquè ya'huèpisopita ninshitèrinso'

18 Ina quèran itaantarinco:

—Ansiano Tiatiraquè ya'huèrinsonta' ninshitèquè' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Yosè hui'ninco quirica a'pataranquèma'. Ya'pirahuè pèn nènèrinso pochin ni'ton, ya'ipi yonquiramaso quèran

huarë' nitotërahuë. Nantëhuënta' sha'pi hua'na pënquë a'përëso pochin ni'ton, huënaráchin ya'norin.

¹⁹ Canpitaso' noya ninama'. Noya natëtomaco, ninosororama'. A'naquëma' pahuantohuachinquëmara, nicatahuarama'. Ma'sha onpoapomarahuë', noya ahuantërama'. Ya'nan imapomaco, noya ninama'. Iporaso' na'con na'con nicatahuarama'. Ina marë' noya ni'piranquëmahuë',

²⁰ co ya'ipi cancanëma quëran imaramacohuë'. A'na sanapi corto pëiquë chachin nonpin nanan a'chintopirinquëmahuë', co a'paramahuë'. Iráca Quisapira pa'pi co noyahuë' sanapi niponahuë', chiníquën nanantaton, piyapínëhuëpita anishacancantërin. Inapochachin iporaso' ina sanapi pënënarinquëma' co noyahuë' nicacamaso'. 'Noya monshihuanacaso'. Mamanshi moshacaso marë' nosha acohuachina, noya capacaso'. Ca'co,' itohuachinquëmara, a'naquëma' natëtoma', monshihuanama'. Nosha mamanshi marë' acopiso' ca'nama'. Ina pochin ina sanapi nonpintërinquëma'.

²¹ Co a'naroáchin ana'intërahuë'. Hua'qui' pënënpirahuë', co pi'pisha tëranta' nohuantërinhuë' natëincoso'. Oshahuacacaso' co yaa'porinhuë'.

²² Iporaso nipirinhuë' ana'intarahuë huachi. Chiníquën aparisitarahuë. A'napitanta' anishacancantërin sopita co oshañëna' a'pohuachinahuë', chiníquën ana'intarahuë.

²³ Sanapi imarinsopitaso' co natërinacohuë' ni'ton, ata'huantarahuë. Ina nicatona', ya'ipi imarinacosopitanta' yonquiapi. 'Tëhuëenchachin Siniro nohuitërinpoa'. Yonquirëhuasonta' nitotërin. Co noyahuë' nipatëhua', no'tëquën ana'intarinpoa', tosapi.

²⁴ A'naquëmaso nipirinhuë' co nonpin nanan natëramahuë'. 'Noya noya nitotërai,' itopirinëinquëmahuë', 'Sopai imatona', napopi,' ta'toma', co ina natëramahuë'. Iporahuanta' noya imaramaco ni'ton, co aquëtë' pënëna' huanquëmaso' ya'huërinhuë'.

²⁵ Chiníquën cancantatoma', o'manta'huaquë huarë' imamiatoco.

²⁶ Sopai minsëhuatama', a'na tahuëri chiníquën nanan quëtaranquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' natëhuatamaco, catahuaramaco nisha nisha piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'.

²⁷ Tata Yosë nohuanton, chiníquën nanantërahuë. Canpitanta' catahuaramaco copirnoros'a' co natërinacosopitahuë' ana'inta'huaso'. No'pa huë'ëta hua'naquë pa'quirëso pochin oshahuano'sa' ana'intarihua'.

²⁸ Naporahuaton, huënio tayora huënaráchin a'pininso

pochin quëchinquëma'. Noyápiachin a'pintaranquëma'.

²⁹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

3

Sartisiquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ina quëran Quisoso sha'huitaantarinco:

—Ansiano Sartisiquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco ninshitaranquëma'. Caso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso' canta' camairahuë, natërinaco. Naporahuaton, tayoraro'sa' së'quërahuëso pochin, ansianoro'santa' acorahuë a'chinacaiso marë'. Canpitaso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita nitotërahuë. A'napitaso' nicatënënuquëma', 'noya imapi,' topirinahuë', co tëhuënhachin imaramacohuë'. Chimipi pochin cancantërama'.

² Ipora huanta' niyontonpiramahuë', topinan quëran naporama': 'Ya'ipi natëtoi, noya ninai,' topiramahuë', co huachi Yosë noya ni'ninquëmahuë'. Huë'erëso pochin cancantërama' ni'ton, co yonquiramahuë'. Pënsha yatacopirinso pochin cancantërama'. Pën yatacopihuachina, pishitëre' noya orotacaso marë'. Inapochachin canpitanta' chiniquën Yosë yonquiantaco'.

³ Ya'nan natanapoma', Yosë nanamën no'tëquën a'chintërinënuquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran casáchin yonquico. Co noya cancantaantahuatamahuë', a'naroáchin ana'intaranquëma'. Ihuatona'pi huë'ninso pochachin a'nanaya ana'intaranquëma'. Co nitotasënuquëmahuë', o'mantararahuë.

⁴ Napoaponahuë', caraichinquëma' noyápiachin cancantërama'. Canpitaráchin noya nicatoma', co në'huëtërinso pochin cancantaramahuë'. Ina marë' canpitaso' noya ni'saranquëma' ni'ton, Yosë'pa' ichiya'huëcontaranquëma'. Inatohua' nóya cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'.

⁵ Inquëmaso' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' pa'sarama'. Noyápiachin cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. Inatohua' ya'huëmiatarama'. Nanpirin quiricaquë nininëma' nani ninshitëranquëma'. Co onporonta' tapiarahuë'. Tata Yosë sha'huitarahuë: 'Isopita imamiatërinaco,' itarahuë. Anquëniro'santa' natanapi.

⁶ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarin-quëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Piratiripiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁷ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Piratiripiaquë ya'huërinsonata' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Caso' noya noyaco. Casáchin no'tëquën a'chinahuë. Iráca Yosëri Tapi sha'huitërin. 'A'na tahuëri quëma shiparinquën ya'ipi piyapinëhuëpita hua'anëntarin,' itërin. Iráca ninorincoso chachin nani o'marahuë Yosë huëntonëinquë aya'cona'huanquëmaso marë'. Niahuiquë ya'coana i'soarahuatë', aya'conë'. Inapochachin carinquëma' aya'conpatëinquëma', co insonta' nanitërinhuë' ocoiinquëmaso'. Oncotohuatëra, co a'napita nanitopihuë' ya'conacaiso'.

⁸ Cari nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotërahuë. Co na'acquëmahuë' nipomarahuë', noya ninama'. Co chiniquën nanantapomarahuë', nanamëhuë' noya imarama'. Co tapanatomahuë', 'Quisocristoíchin imarai,' tënama' ni'ton, ya'coana i'soatëreso pochin catahuanquëma' na'a piyapi'sa' a'chintacamaso'. Ca nohuanton, pënëntarama'. Co insonta' nanitarinhuë' ata'tëinquëmaso'.

⁹ A'naquën nonpintatënnëinquëma', 'Yosë piyapinënpitacoi quiyanta', itopirinënnëinquëmahuë', Satanasë huëntonëinquë ya'conpi. A'na tahuëri ca nohuanto, inapitanta' isonahuatona', noya nontarinënnëinquëma'. 'Tëhuëinchachin no'tëquën imarama'. Quisocristo nosororinquëma', itarinënnëinquëma'.

¹⁰ Chiniquën cancantatoma', imamiatoco, itëranquëma'. Natëramaco ni'ton, carinquëmanta' na'con catahuanquëma'. A'na tahuëri ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita chiniquën aparisitarahuë tënica'huaso marë'. Co naporo' parisitaramahuë'. Nicha'ë saranquëma'.

¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë. Ama naniantatomacohuë', imamiatoco. Ni'cona sopai minsëchinquëma'. Ina minsëhuachinquëma', co inápaquë canaaramahuë'.

¹² Sopai minsëhuatama', Yosë ya'huërinquë chachin pantarama'. Piyon pëi' achinirinsoco pochin na'con nohuantarinquëma'. Napoaton ya'huëmiatontarama'. Co pipiaramahuë'. Yosë co onporonta' a'poarinquëmahuë'. Nininën chachin acotarinquëma'. A'na tahuëri panca ninano' ya'huapon. Inápa quëran o'mararin. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina nininëonta'

acotaranquëma'. Canta' Quisosoco o'mantahuato, nasha nin-
inëhuë acotaranquëma'. Co onporonta' a'poaranquëmahuë'.

13 Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarin-
quëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'.
Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Naotisiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

14 —Ina quëran ansiano Naotisiaquë ya'huërinso'
ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. No'tëquën
nonato, no'tën nanan a'chintëranquëma'. Co onporonta'
nonpintëranquëmahuë'. Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ni-
nahuë. Napoaton, ya'ipi piyapi'sa' natëinacoso' ya'huërin.

15 Caso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' ni-
totato, co noya ni'nanquëmahuë'. Ni'co'. Të'nai' noyápiachin
o'orë'. Ahuaihuatërantá', yashin o'orë'. Co noya huairin-
sohuë' nipirinhüë' o'opatëra, amirotërë', topi. Inapoc-
hachin ni'nanquëma'. A'naquën noya ahuaireso pochin noya
imarinaco. Canpitanta' noya imaramaco naporini, noya
ni'itënguëmahuë'. A'naquëonta' të'nai pochin nipi. Co ni-
tochátërapihüë' ni'ton, nosororahuë.

16 Canpitaso nipirinhüë' co noya ahuaireso pochinhüë'
ninama'. 'Noya imarai,' topiramahuë', co ya'ipi cancanëma
quëran imaramacohüë' ni'ton, yaa'poranquëma'. Ma'sha
amirotatë' yaimorëso pochin ni'nanquëma'.

17 Canpitaso' naporama': 'Na'a ma'sha ya'huëtërincoi
ni'ton, noya ya'huarai. Quiyaso' noya piyapicoi. A'napita
quëran noya noya nitotërai. Co manta' pahuantërincoihüë';
topiramahuë', co no'tëquën yonquiramahuë'. Cancanëma
quëran yonquiramasopita nitotërahuë. Sa'ahuaya pochin
ni'nanquëma'. Coriqui pahuantërinso pochin canpitaso'
na'con pahuantarinquëma' noya cancantacamaso'.
Somaraya pochin cancantatoma', co tëhuëenchachin
nohuitëramacohüë'. Sa'ahua capa a'mocaso' nininso pochin
co noyápiachin cancantëramahuë'. Pa'pi nosorotërama'.

18 Napoaton pënenanquëma'. Chiniquën nontoco
catahuainquëma'. Ni'co'. Oro a'pëhuatëra, ya'ipi në'huë
inquirin. Orosachin quëparitërin, noyasáchin nininso'.
Inapochachin canpitanta' nontoco catahuainquëma'
noya yonquicamaso marë'. Na'con pahuantarinquëma'
Yosë pochin nicacamaso'. Casáchin yonquico Yosë noya
ni'inquëma'. Yonquihuatamaco, huiríchin a'morëso
pochin noya nisarama'. Somaraya pochin cancantërama'
ni'ton, co tëhuëenchachin nohuitëramacohüë'. Nimirioquë
acorayatërëso pochin anoyacancanchinquëma' cancanëma
quëran nohuitamacoso marë'.

19 Nosoroatēnquēma', chiníquēn nontēranquēma'. Ana'intaranquēma' noya cancantacamaso marē'. Co noyahué' yonquiramasopita a'porahuatoma', casáchin tahuērētantaco huachi.

20 Cancanēmaquē yaya'coancantēranquēma'. Ina marē' nontaranquēma'. Ya'coana pi'nirēso pochin ninaranquēma'. Natanahuatamaco: 'Ya'coancantoco,' itohuatamaco, ya'coancantaranquēma'. Niichicoshatērēso pochin nōya ninohuitarihua'. 21 Nani sopai minsērahuato, Tata Yosē'pa' ya'huarahuē. Ya'ipiya hua'anēntarai. Canpitanta' sopai minsēhuatama', Yosē'pa' noya acoaranquēma'. Canpitaro'co hua'anēntarahuē.

22 Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquēma'. Huērātēhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itēquē' ninshitohuatan, itērinco Quisoso.

4

Inápaquē Yosē chinotopiso'

1 Ina quēran inápaquē nē'pērahuato, quēnanahuē. Yosē ya'huērinquē chachin ya'coana ni'soatērin, ni'nahuē. Naporahuaton, inápa quēran ya'nan nontērincoso' nontaantarinco. Tronpita pihuípiso pochin natanahuē.

—Isēquē huēntaquē'. Nani ma'sha a'nochinquēn. A'na tahuēri ma'sha onpocaso' ninoto, anitotaranquēn, itērinco.

2 A'nanaya Ispirito Santo nohuanton, hua'narēso pochin Yosē ya'huērinsō' quēnanahuē. Hua'anēntacaso' shiranēnquē a'nara' huēnsēárin, ni'nahuē.

3 Inaquē nisha pochin ya'norin. Na'pi noyápiachin nininso pochin huēnaratarin. Caspi, cornarina inapita pochin huēnaratarin. Noyápiachin ya'norin. Yahua'tani tahuitērin, huēnsēarin. Yahua'tan niponahuē', huēron pochin caninchin a'pinin. Ismirarita pochin huēnaratarin, ni'nahuē.

4 Inaquē cato shonca catapini ansiano'sa' hua'anēntacaso' shiraro'saquē tahuishin miáchin huēnsēapi. Huirichinachin a'mopi. Yancotē' oro quēran nininso' yancopi.

5 Yosē hua'anēntacaso' shiranēn quēran o'cori pochin nininso' pipiarin. Huēnsa huēnsa'tarin. Huiratocarintērinso pochin nonpiso' natanahuē. Canchisē pēn nēnērinso' Yosē notēnanquē chachin ni'nahuē. Inapitaso' canchisē ispiritōro'sa' Yosēri camairinso', tēnahuē.

6 Shira notēnanquē panca sono pochin ya'huērin. Co i'sha pochinhué'. Isihuico pochin niponahuē', acopoquē huarē' quēnantērē'.

Yosē shiranēn tahuirinquē catapini ma'sharo'sa pochin nininso' ya'huēpi, nanpirihuanpiso'. Na'a ya'pirahuanatona', itoparan itoparan quēnantopi.

⁷ Nisha nisha ni'topi. A'naso' pa'pini pochin ya'norin. A'nanta' toro pochin ya'norin. A'nanta' piyapi pochin ya'piratërin. Ya'natoninsoso', panca onian pochin ya'norin.

⁸ Nisha nisha niponaraihuë', ya'ipiya anpiantëhuanpi. Saota saota ya'huëtopi. Ina aipi, ina acopo', cato quëran chachin ya'pirin ya'huëtopi. Inapitaso' tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotápi. Co ta'topihuë'. Napopianachin naporapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! ¡Noyasáchin ninin! Chini chiniquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Iráca quëra huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiárin. Inaso' ya'huërárin. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi.

⁹ Apira apira chinotapi. “¡Ma noyacha Yosëso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Na'con catahuarinpoa' ni'ton, 'Yosparinquën Siniro,' itahua'. Inaso' hua'anëntomiatarinpoa'. Co onporonta' ta'huantarinhuë'” topachinara,

¹⁰ ansiano'santa' Yosë yonquiapi. “Tëhuënychachin hua'anëntërinpoa'. Co onporonta' chimianinhuë'” ta'tona', cato shonca catapini chachin isonahuatona', chinotapi: “Quëmasáchin nóyanquën,” itatona', Yosëri ayancotërinso', shiranën notënanquë acoantapi. Chinotatona', itapona':

¹¹ “Quëmasáchin Siniro imarainquën. Noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënquën. Nani tahuëri natëinënquën. Ya'ipi nanitaparan. Ya'ipi ma'sha ninan. Quëma nohuanton, ipora huanta' ya'huarin,” itopi.

5

Carniroa'hua quirica ma'patërinso'

¹ Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë ya'huërinso' quënanato, quirica ni'nahuë, so'nanpinan. Inchinan imirin quëran Yosëri së'quërarin. Cato quëran chachin nani ninshitërin. To'niquë noyá achinpitërin. Canchisëro' achinpitërin.

² A'na anquëninta' ni'nahuë. Chiniquën nanantaton, chiniquën nonin.

—¿Inta' noya noya ni'ton, nanan ya'huëtërin to'niro'sa' i'shotahuaton iso quirica oporinacaso'? ténin.

³ Ya'ipiro'paquë yonisápirinahuë', co insonta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinacaso'. Inápaquë ya'huëpisopitanta' co nanitopihuë'. Acoporonta' yonípirinahuë', co inso tëranta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinatón nicacaso'.

⁴ Co insonta' nanitohuachinhuë', chiniquën sëtato, na'nërahuë. Na'nëapirahuë',

⁵ a'na ansiano sha'huitërinco.

—Ama na'nēquēsohuē'. Ni'quē'. Tapi shiin nani ya'ipi minsērin. Cota huēntonēnquē nasitaton, chini chiníquēn nanantērin. Inari nanitērin to'ni i'shotahuaton quirica oporinacaso', itērinco.

⁶ Itohuachincora, Quisoso quēnanahuē. Huancanachin Yosē huēnsērinso ya'cariya huaniarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Quisoso chachin niponahuē', carniroa'hua nani tēpapiso pochin ya'norin. Canchisē pomohuan nisahuaton, canchisē ya'pirin ya'huētērin. Chiníquēn nanantaton, canchisē ispiritoro'sa' a'parin ya'ipiro'paquē nicainpoaso marē'.

⁷ Ina quēran ya'cariconahuaton, Yosē inchinan quēran quirica ma'parin.

⁸ Nani ma'pahuachina, ma'sharo'sa pochin nininsopita isonahuatona', Carniroa'hua chinotapi. Ansiano'santa' isonahuatona', ina chinotapi. A'naya a'naya arparo'sa' sē'quēpi pi'niatona' chinotacaiso marē'. Sēnaonta' a'naya a'naya quēpapi, oro quēran nininso'. Inaquē yonarin pochin pimóchin nininso' ya'huērin tomontacaso marē'. Tomontērinso pochin imarēhuasopita Yosē nontērēhua'. "Nontohuatēhua', noya nataninpoa'," ta'ona', Yosē chinotapi.

⁹ Chinotatona', inahuara yonquinēna quēran nasha cantanēn cantarapi.

"Noya noyanquēn, Siniro, ni'ton, nanan ya'huētērinquēn quirica ni'camaso'. To'ni i'shotohuaton, nani ma'sha anitotarancoi. Iráca tēparinēnquēn. Chiminaton, piyapi'sa' sopai quēran ocoiran Yosē imacaiso marē'. Napoaton quēmasáchin nanitēran ya'ipiya hua'anēntacaso'. Nisha nisha parti ya'huēpirinahuē', imarinēnquēn, Siniro. Nisha nisha nananquē nonpisopita imarinēnquēn. Nisha nisha copirnorihua'anēntērinso'pita niponaraihuē', natērinēnquēn.

¹⁰ Hua'anēntēranquē aya'conan. Corto hua'ano'sa pochin acoran Yosēíchichin yonquicaiso marē'. A'na tahuēri no'paquē chachin ichihua'anēntaran huachi. Ma noyanquēncha quēmaso paya," itopi, cantatona'.

¹¹ Ina quēran hua'huayátērahuē anquēniro'sa' quēnanahuē. Yosē shiranēn, ma'sharo'sa pochin nininsopita, ansiano'sa' inapita tancapitopi. Hua'huayátērahuē ya'huēpi, co pichinahuanhuē'. Inapitanta' chiníquēn naporapi:

¹² "¡Ma noyacha Carniroa'huaso paya! Piyapi'sa' oshanēna' inquitacaso marē' chiminin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Chini chiníquēn nanantaton, ya'ipi nanitaparin. Nani ma'sha ya'huētērin, ya'ipi

hua'anëntarin. Ya'ipi nitotërin. Napoaton ya'ipinpoa' natëahua'. 'Yosparinquën, Sinioro,' itahua'," tosapi.

13 Ina quëran ya'ipi Yosëri nininsopita napopianachin chinotapi, natanahuë. Inápaquë ya'huëriinsopita, isoro'paquë ya'huëriinsopita, chiminpisopita, marëquë ya'huëriinsopita, ya'ipiya Yosë chinotapi.

"Ma noyacha Tata Yosëso paya. Hua'anëntarinpoa' ni'ton, 'Yosparinquën' itahua'. Inasáchin natëahua'. Noya noya ni'ton, chinotahua'. Ya'ipiya nanitaparín. Carniroa'huanta' inapochachin chinotahua'. Ipora quëra huarë' ina natëahua'," tosapi.

14 —Naporinchi paya. Tëhuënychachin inasáchin natëahua', topi catapini ma'sharo'sa pochin nininsopitanta'. Ansiano'santa' isonahuatona', chinotapi.

6

To'ni i'shorinso'

1 Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Quirica so'nanpinan nininso' quënantarahuë, canchisë to'niquë achinpitërinso'. Naporo' Carniroa'huari ya'nan achinpitërinso' i'shotërin. I'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininso' chiniquë nonin, huira pochin natanahuë.

—¡Huëquë huachi! itërin.

2 Itohuachina, cahuario ya'norin, ni'nahuë, huiríchin nininso'. Ina aipi quëmapi huënsëarin. Pë'chinan quëparin. Piyapi'sa' yaminsërin ni'ton, hua'an pochin yancotëtatón, pa'sarin minsëcaso marë'.

3 Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoarinta' përantarin.

—¡Huëquë huachi! itërin.

4 Itohuachina, nisha cahuario ya'norin, quëhuashin nininso'. Ina aipi a'na quëmapinta' huënsëarin. Panca sahuëni së'quëarin. Chiniquënanan ya'huëtërin quira nicacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë na'a piyapi'sa' niahuëatona', nitëparapi. Nisha nisha parti quira nisapi. Co huachi noya ya'huapihuë'.

5 Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin.

—¡Huëquë huachi! itohuachina, yara cahuario ya'norin, ni'nahuë. Quëmapi ina aipi huënsërinso' paransa së'quërin cosharo' pë'tënacaso marë'.

6 Naporo' catapini ma'sharo'sa' huancánachin, noninso' natanahuë:

—Ya'ipi cosharo' na'con pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', a'na quiroichin trico pa'anapi. Inapochachin a'na cosharonta' pahuanarin. Sipataso' trico pochin niponahuë', co ina pochin pa'topirinhuë', inanta' pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', cara quiroichin pa'anapi. Toma', huino, inapitanta' pahuanarin. Ni'cona chiniatama', tēnin.

⁷ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. Nani catapini i'shotërin. Ina i'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin, ya'natomarinso'.

⁸ —¡Huëquë huachi! itohuachina, a'na cahuarionta' ya'noantarin, sha'píchin nininso'. Quëmapi ina aipi huënsërinso', Chimirin itopi. Ina nohuanton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Notohuaro' chiminatona', chimipiro'sa' ya'huëpiquë pa'sapi. A'naquën niahuëatona', nitëparapi. A'naquën tanari tēpaarin. Naporahuaton, chiníquën caniori masarin ni'ton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Tanan ni'niro'sarinta' tēparapi. Inapoaatona', patoma patoma pochin piyapi'sa' chiminapi. Cacharonquë un cuarto itopi.

⁹ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, artaro Yosë chinotacaso marë' acorinso' inápaquë ni'nahuë. Inaanaquë na'a imapisopita chiminpisopita quënanahuë. Nanpipona', nóya imapi. Co tē'huatonaraihuë', Yosë nanamën a'chinpi. Ina marë' tēpapi.

¹⁰ Tēpahuachinara, hua'yanëna' inápaquë ya'huëcontarahuatona', Yosë nontápi.

—Quëma Sinioro chini chiníquën nanantëran. Noyasáchin nicaton, no'tëquën nonan. ¿Onporo huarëta' oshahuano'sa' ana'intaran? Tēparinacoiso marë' no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tosapí.

¹¹ Napotohuachinara, Yosëri itërin:

—Ninataco'. Oshaquëran ana'intarahuë. Co tahuëri naniyatërarinhuë'. A'napita imarinacosopita ipora huanta' pënëntapi. A'naquën tēpaantahuachina', isëquë chachin huëantapi anta'. Naporo huarë' tēparinënquëmasopita no'tëquën ana'intarahuë, itërin. Itahuaton, huiríchin a'mocaiso' quëtërin. Noyápiachin cancantopi ni'ton, huiríchin a'motërin.

¹² Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotaantarin. Inarë' nani saotaro' i'shorin. Inapotohuachina, panca ocohua pa'sarin. Pi'i tashiaton yaráchin nisarin. Yoquinta' co huachi a'pianinhuë'. Nincoan huë'saponahuë', quëhuashin huënai pochin nisarin.

¹³ Naporahuaton, tayoraro'santa' anotapi. Iquira nara nitërinso' canora niponahuë', panca ihuan pa'pachina, notohuaro shitatërinso' pochin nisapi.

14 Pi'iro'tënta' capa nisarin. Quirica so'nanëso pochin co huachi ya'noarinhüë'. Naporahuaton, motopiro'sa', so'tono'sa', inapitanta' nacon nacontatona', itopa itopa nichihuincapi.

15 Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ta'arapi. Copirnoros'a', hua'ano'sa', sontaro hua'ano'sa', ma'hua'ano'sa', chiniquëno'sa', inapita Yosë të'huatatona', ta'arapi. Motopi'pa' ta'arahuatona', na'pi nanino'saquë ya'conapi na'picaïso marë'. Patrono'sa' piyapinënpitarë chachin panca na'pianaro'saquë na'pirapi.

16 Ya'ipi piyapi'sa' të'huatatona', motopi nontapirinahuë':

—Panca na'piro'sa' notarintatona', ya'copiinacoi ama Yosë quënanaincoïso marëhuë'. Inápaquë hua'anëntarin. Carniroa'huanta' chiniquën no'huirincoï.

17 Nani ana'intacaso' tahuëri nanirin. Ana'intoahuachincoï, co insonta nanitarinhüë ina chinitacaso', toïapi.

7

Yosë marcanën acotopiso'

1 Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantarinco. Catapini anquëni ya'nopi, ni'nahuë. A'naso' pi'i pipirins'o' parti huaniarin. A'nanta' pi'i ya'conins'o' parti huaniarin. Huancanachionta' cato' ninotërapï. Inaquëpita Yosëri acorin isoro'pa' ana'intacaiso marë'. Oshaquëran Yosë nohuanton, ana'intapi. Pi'pisha pahuanarin ni'ton, anquëniro'sari ihuan ya'copirapi ama marëquë, isoro'paquë inaquëpita ma'sha onpocaiso marëhuë'. Ama nararo'sa' tëranta' oyanacaiso marëhuë' ya'copirapi.

2 Ina quëran a'nanaya a'na anquëninta' ya'noantarin. Pi'i pipirins'o' parti quëran huë'sahuaton, hua'na'huaya quësarín Tata Yosë marcanën acocaso marë'. Inaso' catapini anquëniro'sa' sha'huitërin:

3 —Ama apiramiáchin ana'intocoso'huë'. Ninataco Yosë piyapinënpita catahuai. Co Yosë marcanën acochátëraraihuë'. Të'yainaquë acotëra'piapoi. Nani acotohuatoui, ya'ipiro'pa', marë, nararo'sa', inapita ana'intoco', itiin.

4 Ina quëran të'yainaquë Yosë marcanën acotëra'piapi a'napitari nohuitacaiso marë'. Notohuaro' acotë'yatëra'piapi. Pichirahuaton:

—Pasa catapini shonca catapini huaranca acotërai, ténin, natanahuë. Ya'ipi Israiro huëntono'saquë napotërin.

5-8 Shonca cato' huëntono'sa' ya'huërin, israiro'sa' itopiso'. Nisha nisha nininsopita ya'huëpi: Cota, Nopino, Caro, Asiri, Nipitari, Manasisi, Simion, Nihui, Isacaro, Saporono, Così,

Mincamin, inanapo huëntono'sa' ya'huërin ni'ton, shonca cato huaranca, shonca cato huaranca acotë'yatëra'piapi.

Huiríchin a'mopiso'

⁹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' Yosë'pa' quënanahuë. Co pichicasohuë'. Nisha nisha piyapi'sa' Yosë hua'anëntacaso' shiranën notënanquë huaniapi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Nisha nisha parti quëran huëcatona', Carniroa'hua yamotatona', notërapí. Inapitaso' huiríchin a'mopi. Mërëmë pochin nininso' së'quërahuatona', Yosë chinotapi.

¹⁰ “Tata Yosëíchin nicha'ërinpoa'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Carniroa'hua anoyacantërinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi chiníquën nonatona'.

¹¹ Inaquë Yosë chachin hua'anëntacaso' shiranënquë huënsëarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Ina tahuírinquë notohuaro' anquëniro'sa' huaniapi. Chinotopiso' natanahuatona', inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi:

¹² “Tëhuëenchachin Siniro, piyapi'sa' nicha'ëran. ¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Ya'ipiya chinochinënquën. Ya'ipi nitotëran. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipiyananitaparan ni'ton, ya'ipi natëinënquën. ‘Yosparinquën,’ íchinënquën. Na'con natëmiatarinquën. Co onporonta' a'poarainquënhuë'. Amen,” itapi.

¹³ Ina quëran a'na ansiano nataninco.

—¿Ma piyapi'sata' isopita, huiríchin a'mopiso'? ¿Intohua quërantá huëntapi? ¿Nitotëran tí? itërinco.

¹⁴ —Co caso' nitotërahuë'. Quëma nitotëranso'. Sha'huitoco canta' nitochi, itohuatëra, sha'huitërinco:

—Isopitaso' chiníquën parisitaponaraihuë', co Yosë a'popihuë'. Carniroa'huari huënainën quëran anoyacancantërin ni'ton, huiríchin a'mopi.

¹⁵ Napoaton Yosë ya'huërinquë huëntapi. Tahuërirë chachin tashirë chachin ina chinotapi. Yosëri ichiya'huëaton, ni'sarin.

¹⁶ Co huachi tanaponahuë', co yamoroponahuë'. Co pi'iri picahuachin, parisitaponahuë'. Noya ya'huëintarapi.

¹⁷ Ni'co'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'paiarin. Quëchitërahuaton, noya ii' a'notërin o'ocaiso marë'. Inapochachin Carniroa'huari imapisopita a'paiarin. Yosë'pa' noya noya nanpiapi. Yosëri chachin na'nëi' amitarin ni'ton, co huachi sëtaponahuë', itërinco.

8

Sënan oro quëran nininso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantarinco, ni'nahuë. Ipora huanta' Carniroa'hua quirica së'quëarin. Nani saota to'niquë achin-pitërinso' i'shotërin. A'naíchin pahuanarin i'shocaso'. Naporo' a'naíchin nininso' i'shotarin. I'shotohuachina, ya'ipiya copica topi. Miria ora pochin co manta' nonpihuë'.

² Ina quëran canchisë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë notënanquë huanirapi. Inaquë huanihuachinara, a'naya a'naya tronpita quëtopi pihuicaíso marë'.

³⁻⁴ Co'huara pihuiyatërasoihuë', a'na anquëninta' huëcaton, Yosë chinotopiquë artaroa'huaya notënanquë huaniconin. A'pëtinan oro quëran nininso' së'quërin. Inaquë na'a yonarin pochin pimóchin nininso' acorin panca tomontacaso marë'. Yosë ya'huërinquë chachin tomontarin. Tomontërinso pochin Yosë imapisopitanta' ina nontápi. "Ma noyanquëncha quëmaso paya. Nani tahuëri catahuacoi, Siniro," itohuachinara, naya natanin.

⁵ Ina quëran anquëni Yosë artaronënuquë ya'caritahuaton, na'a pënaya' manin. A'pëtinanquë acorahuaton, isoro'paquë tē'yatërin. Tē'yatohuachina, a'naroáchin huira pochin natanahuë. Chiníquën tēnëntërin. O'corinta' huënsha huënsha'tarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. (Nani huachi Yosëri ana'ntarin, tēnahuë.)

Tronpita pihuiipiso'

⁶ Naporo' canchisë anquëniro'sa' tronpita yapihuirapi. Co napopianachin pihuiapihuë'. A'naya a'naya pihuirapi.

⁷ Ya'nán pihuirinso' irinpachina, Yosë nohuanton, ocai', pën, inapita inápa quëran anotarin. Huënairë chachin anotarin. Pancana huiquitarin. Patoma pochin huiquitarin. [Cacharonquë un tercero, topiso'.] Nararo'sa', panpatëro' inapitanta napochachin huiquitarin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' tronpita pihuiantarin. Pihuiantahuachina, panca motopi pochin nininso' ni'nahuë. Pën pochin orotërimarin. Yosë nohuanton, marëquë anoitërin. Inaquë anotohuachina, patoma pochin marë huënai taranin.

⁹ Patoma pochin ma'sharo'sa' inaquë ya'huërinso' chiminpi huachi. Panca nancharo'santa' patoma pochin ta'huantopi.

¹⁰ Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, panca tayora anotarin, panca orotërinso'. Anotohuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin iiro'sa' tapiarin.

¹¹ Ina tayoraso' Main itopi. Tëquëin, i'shaa'huaro'sa', inapita patoma pochin main nisarin. Máin ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' ina o'otona', chiminapi.

¹² Nani cara anquëni pihuirin. A'nanta' pihuiantahuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin pi'i tapiarin. Yoqui, tayoraro'sa', inapitanta' patoma pochin tapiapi. Napoaton tahuëri nipachina, co huachi pi'i noya a'pianinhuë'. Tashinta' yoqui, tayoraro'sa', inapita co huachi noya a'pianpihuë'.

¹³ Ina quëran panca onian quënanahuë. Inápaquë a'ninquëchin yanponarin. Piyapi pochin noninso' natanahuë.

—¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosë a'popi ni'ton, piyapi'sa' chiniquën parisitapona'. A'napita anquëniro'sa' pihuiantahuachina, isoro'paquë ya'huëpisopita aquë aquëtë' parisitapona', tënin.

9

¹ Ina piquëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, tayora anotërinso pochin a'nanta' o'marin. Yosë nohuanton, chiniquën nanan ya'huëtërin sopairo'sa' oncorapirinso' parti i'soatacaso marë'. Nanin acoporo' pa'ninso' i'soatarin.

² I'soatohuachina, acopo quëran conai' pipiarin. Yaráchin tomontarin. Panca pën quëran tomontërinso pochin pipiton, pi'i ya'copiarin. Ya'ipi parti tashiarin.

³ Naporahuaton, conai quëran notohuaro' sopairo'sa' pipiapi. Panca sëquërë pochin ya'norahuatona', pipiapi. Pa'pi të'huatoro'. Sëquërë pochin niponaraihuë', yonpinca pochin huitapi.

⁴ “Ama panpatëro', nara mono', nitërinso' inapita pë'yacosohuë'. Piyapi'sa' co Yosë marcanën të'yainquë ya'huëtohuachinarahuë', inapita aparisitoco',” itërin.

⁵ Co tëpaponaraihuë', a'natëräpo yoqui pochin aparisitapi. Yonpincari huinonso pochin niponahuë', co sanoaponhuë'. Pa'pi iquin natanaponaraihuë', co chiminaponahuë'.

⁶ Na'con parisitatona': “Chimiin nipachin,” tosapirinahuë', co chiminaponahuë'. Chiminacaiso' nohuantopirinahuë', co nanitapihuë'.

⁷ Panca sëquërë pochin ya'notona', chiniquën pa'sapi. Cahuarioro'sa' quira nicacaiso marë' tapapiso pochin pa'sapi. Yancotë pochin oro quëran nininso' yancopi. Naporahuaton, piyapi pochin ni'topi.

⁸ Aihuan ni'ton, sanapi pochin aintapi. Pa'pini' pochin natëtopi.

⁹ Sha'huëtëonta' tachiton. Hua'na pochin ni'ton, co ohuanchináchinhuë'. Pa'pachinara, anpianhtëna quëran chiniquën tënëntërapí. Quira toronano'sa' cahuarioro'sari ohuararinso pochin tënëntapi.

¹⁰ Naporahuaton, yonpinca pochin hui'notopi. Iquin huitatona', a'natëräpo yoqui pochin aparisitapi.

11 Hua'anën ya'huëtërin anta'. Inari camairinso', sopairo'sa' oncorapirinso' parti quëran huë'nin. Cotio nananquë Apatono itopiso'. Crico nananquë Aporiono itopi. Tiquitona'pi tapon naporin.

12 Na'con parisitacaiso' ninoton, nani a'notërinco. Ina ni'pirahuë', na'con na'con parisitacaso' ya'huapon. Catoro' aparisitacaso' pahuanarin nica'huaso'.

13 Yosë nohuanton, nani a'natërâpo anquëniro'sa' tron-pita pihuiipi co noyahuë' nipisopita ana'intacaiso marë'. Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, inápaquë nontërinso' natanahuë. Artarora'huaya pomonënpita huáncana quëran nontaton, pihuitona'pi itapon:

14 “Catapini anquëniro'sa' i'quiritëquë pa'ina' piyapi'sa' aparisitacaiso marë'. Panca i' yonsanquë nani ninarapiso', Iyopiratisii' itopiquë,” itërin.

15 Itohuachina, anquëniro'sa' a'parin piyapi'sa' ana'intacaiso marë'. Iráca inaquë acopirinhue'. Nani ora nanirin ni'ton, a'parin huachí patoma pochin piyapi'sa' tēpacaiso marë'.

16 Ina quëran hua'huayátërahuë sontaro'sa' huë'sapi, ni'nahuë. Cahuarioro'sa aipi huënsëriapi. “Cato pasa michon huë'sapi,” tēnin, natanahuë.

17 Hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' quënantarahue'. Hua'na coton sontaro'sa' a'mopiso pochin a'mopi. Pënsha pochin huënaráchin nipi. A'naquë'n caninchin. A'nanta' sha'píchin. Cahuarioro'santa' nisha ya'nopi. Pa'pini' pochin mototopi. Nanamën quëran pën, conai', sha'pi mo'shi', inapita pipiapi.

18 Cahuarioro'sa nanamëna quëran inapita pipirahuatona', patoma pochin piyapi'sa' tēparapi. Notohuaro' chiminapi.

19 Nanamëna quëran tēparapi. Huinamëna quëraonta' ya'huan pochin quëtëtatona', tēparapi.

20 Na'a piyapi'sa' chiminpirinahue', co naporo tēranta' a'napitaso' yonquiapihue'. Ni'saponaraihue', inachachin co noyahuë' cancantapi. Aquëtë chachin sopairo'sa' chinotapi. Nisha nisha mamanshi moshapi. Oro quëran, prata quëran, hua'na quëran, na'pi quëran, nara quëran, ina quëranpita nipiso'. Co inapitaso' quënantopihue', co natantopihue', co iratopihue'. Co nanpipirinahue', mosharapi.

21 Pa'pi co noyahuë' cancantatona', tēpatapi, pēnotapi, monshihuanapi, ma'sha ihuatapi. Yosëri ana'intërinso' ni'sáponaraihue', co naporo tēranta' nohuantapihue' oshanëna' a'pocaiso'.

10

Quirica'huaya oporinso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin a'na anquëninta' niantarahuë, chiniquën nanantërinso'. Chitoro' huancana inápa quëran o'mararin. Motën yahua'tani tahuitërin. Ya'pirin pi'i pochin a'pinin. Tonainta' pën pochin ya'noarin.

² Quirica'huaya së'quërin. So'nanpinan nipirinhüë', nani oporinso' së'quërin. O'marahuatón, inchinan nantën quëran marëquë i'naitarin. Ahuënan nantën quëran isoro'paquë i'narin. Panca masho ni'ton, naporin.

³ Chiniquën nanantaton, chiniquën nonsarin. Pa'pini' përarinso pochin natanahuë. Përapachina, inápa quëran canchisë huira pochin nininsopitari a'panipi.

⁴ Nonpachinara, natanato quiricaquë yaninshitopirahuë', inápa quëran a'na sha'huitërinco: "Ama naporinso' ninshitëquësohüë'. Co a'napita sha'huitacaso' ya'huërinhuë'," itërinco.

⁵ Naporo' panca anquëni marëquë, no'paquë inaquëpita i'narinso' inchinan tanpaquën anquiontarin.

⁶ "Yosë ni'sárinco ni'ton, co nonpinahuë'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huaton, co onporonta' ayaponhuë'. Isoro'pa', marë, pi'iro'të', ya'ipi ya'huërinso'pita inari ninin. Tëhuëchachin co huachi hua'qui quëranhuë' ana'intomiatarin.

⁷ Anaíchin anquëni pahuanarin tronpita pihuicaso'. Ina pihuiantahuachina, oshahuano'sa' ana'intahuaton, ya'ipiya Yosëri hua'anëntarin. Piyapi'sa' inahuara co nitotopihuë'. Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, pënëntona'piro'sa' ninopirinhüë', ipora huarë' nanirin. Inimiconënpita ana'intahuaton, hua'anëntarin," tënin panca anquëni.

⁸ Ipora huanta' a'na nantën quëran marëquë i'naitarin. A'na quëraonta' no'paquë i'narin. Ina quëran inápa quëran nontërinco' itantarinco:

—Paaton, quirica'huaya së'quërinso' ma'paquë',

⁹ itohuachincora, pa'sahuato,

—Quirica'huaya quëtoco, itërahuë.

—Noyahua'. Macaton, ca'quë'. Ninoi pochin cashin ca'saran. Napoaponahuë', nani ni'ipatan, main nisarin, itërinco.

¹⁰ Quirica'huaya masahuato, ca'nahuë. Ninoi pochin cashin ca'pirahuë'. Nani ni'ipatëra, main natanahuë.

¹¹ Ina quëran sha'huitërinaco:

—Na'a piyapi'sa' pënëantaquë'. A'na tahuëri ma'sona onpocaiso' Yosë anitotarinquën. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita, copirnoros'a', inapita ma'sona onpocaiso' Yosë ninoton, anitotarinquën ninshitamaso marë', itërinaco.

11

Catoya'pi Yosëri a'parinso'

¹ Ina quëran mitro pochin nininso' quëtërinaco a'nica'huaso marë'.

—Yosë chinotopiso pëi' a'niconquë'. Artaronta' a'niquë'. Nani a'nihuatan, piyapi'santa' Yosë chinotopisopita onposona ya'huëpiso' nitotacaso marë' pichiquë'.

² I'iratëso nipirinhüë', ama a'niquësöhuë'. Inaquë nisha piyapi'sa' ya'conapi. Co Yosë imaponaraihuë', inaquë ya'conahuatona', tapirapi. Yosë ninanonëonta' tapirapi. Cara pi'ipi miria pochin napotapi.

³ Naporo tahuëri'sa' cato' quëmapi a'pararahuë pënëntacaiso marë'. Yaa'pahuato, chiníquën nanan quëtarahuë no'tëquën sha'huicaiso marë'. Piyapi'sa' na'con oshahuanpi ni'ton, cato' quëmapi sëtapi. Sëtatona' sa'catën nininso' a'mosapi piyapi'sa' oshanëna' ayonquicaiso marë'. Cara pi'ipi miria pënëntapi, itërinco Yosë.

⁴ Catoya'piso' nóya pënëntapona', Yosëri chachin a'parinso'. Panca nanparino'sa' orotërinso pochin nicatona', Yosë nanamën anitotapona'. Oripo nara pochin nipi anta', Yosë notënanquë ya'huërinso'.

⁵ Yosë nohuanton, sacai' nininsopita nanitapapi. A'napitari yatëpahuachina', nanamëna quëran pën pipiarin. Pipihuachina, yatëpapisopita huëyarapi. Huëyarahuatona', chiminapi. Ina pochin Yosëri catahuarin ni'ton, minsëapi.

⁶ Iráca pënëntona'piro'sa' nani ma'sha nipi piyapi'sa' ayonquicaiso marë'. Inapochachin catoya'pi Yosëri a'parinso', nani ma'sha nanitapaapi. Yosë nontahuachina', co o'nanaponhuë'. Inapotatona', pënëntápona'. Tëquëionta' nontahuachina', huënai' taranapon. Ina quëran Yosë nohuanton, nisha nisha canioro'sa' acorapi Yosë yonquicaiso marë'.

⁷ Nani ya'ipi noyá pënëntohuachina', co huachi aquëtë' pënëntacaso' ya'huaponhuë'. Naporo' ma'sha pa'pi tē'huatoro nininso' ya'noarin. Acoporo' quëran huë'sarin. Huë'sahuaton, cato ya'pi ahuëquiarin. Ina quëran minsërahuatón, tēpararin.

⁸ Quirosarinquë chachin tēpararin. Inaquë iráca Quisosonta' tēpapi. Inaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Sotomaquë, Iquipitoquë inaquëpita ya'huëpisopita pochin cancantatona', oshahuanacaisoáchin yonquipi. Catoya'pi tēpahuachina', cachiquë tē'yatapi. Co pa'pitapihuë'.

⁹ Cara tahuëri miria pochin nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita inapitari ni'sapi. Nicaponaraihuë', co nohuantapihuë' pa'pitacaiso'.

¹⁰ Tēpapi ni'ton, capa cancantatona', pita nisapi. Ma'shanënanta' topinan a'naya a'naya niquëtapi. “Hua'qui'

pënënatonpoa', apininpoa' nipirinhüë', iporaso' nani chiminpi," ta'tona', capa cancantapi.

¹¹ Cara tahuëri miria napoápirinahuë', a'nanaya Yosë nohuanton, nanopiantarahuatona', huanintarapi. Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'pi të'huatapi.

¹² Naporos inápa quëran nontërinso' natanapi.

—¡Isëquë huëntaco huachi! itarin. Napotohuachina, inimi-conënpitari nicasoi', catoya'piso' inápaquë paantapi. Chitororë chachin paantapi.

¹³ Naporos chachin panca ocohua pa'sarin. Pa'pachina, notohuaro' pëiro'sa' ohuatarin. Canchisë huaranca piyapi'sa' chiminapi huachi. A'napitaso' pa'pi të'huatapi. "Yosë nohuanton, naporin. ¡Ma'pitacha nanitaparin paya!" tosapi.

¹⁴ Nani catoro' parisitapiso' ni'nahuë. Shiarahuaton, a'nanta' a'notantarinco. Hua'narëso pochin ni'nahuëso' sha'huichinquëma'.

Ya'natontarinso' pihuirinso'

¹⁵ Ina quëran ya'natontarinso' anquëninta', pihuiantarin. Pihuihuachina, inápaquë chiníquën nonsapi, natanahuë.

"Íraca quëra huarë' na'a copirnoros'a' ya'huëpirinahuë', iporaso' Yosëri ya'ipiya hua'anëntarin. Quisocristorë chachin hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipiapihuë'," tosapi.

¹⁶⁻¹⁷ Cato shonca catapini ansianos'santa' Yosë'pa' ya'huëpiso' isonahuatona', Yosë chinotapi:

"Yosparinquën, Siniro. Quëmasáchin ya'ipi nanitaparan. Íraca quëran huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanopiaran. Chini chiníquën nanantaton, ya'ipi hua'anëntaran.

¹⁸ Nisha nisha piyapi'sa' no'huirinënquënsopita ana'intaran. Ya'ipi chiminpisopitanta' no'tëquën ana'intaran. Imarinënquënsopitaso nipirinhüë', acanaaran. Inso tëranta' natëhuachinquën, inápaquë quëpaaran. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita imapachinënquën, acanaaran. A'napitaso nipirinhüë' piyapi'sa' aparisitatonatona tëpapi ni'ton, chiníquën ana'intaran," itapi.

¹⁹ Ina quëran hua'narëso pochin nicasoco, Yosë pëinën inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin ni'nahuë. Íraca chinotopiso pëi acohuana Yosë caposonën ya'huërin. Ina pochin nininso' inápaquë ni'nahuë. Nicasoco, o'coritërin, tënëntërin, huiratërin, ocohua pa'nin, ocai' anotërin, naporin. Yosë chiníquën nanantërin ni'ton, naporin.

12

Panca ya'huan pochin ya'norinso'

1 Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë ayonquiinpoaso marë'. A'na sanapi inápaquë quënanahuë. A'morinso' huënaráchin huënaráchin. Pi'i pochin a'pinin. Nantëanaquë yoqui ya'huërin. Shonca cato' tayoraro'sari yancotë pochin motën tahuitërin.

2 Inaso' cayoron. Nani yahuaiarin ni'ton, chiníquën iquitaton, parisitárin.

3 Ina quëran a'na ma'sha inápaquë ya'norin, niantarahuë. Panca ya'huan pochin niponahuë', ina quëran panca panca ninin. Quëhuashin nisahuaton, canchisë motën ya'huëtërin, shonca pomohuanin. A'naya a'naya motënuë hua'an pochin yancotë yancorin.

4 Huinamën quëran inápaquë huihuicontahuachina, tayoraro'sa' a'tëntontarahuaton, isoro'paquë të'yatimarin. Patoma pochin të'yatimarin. Ina quëran hua'narëso pochin quënantarahuë. Panca ya'huan pochin nininso' pa'nin. Sanapi notënanquë huaniarin. "Huaihuachin, hua'huin matahuato, ca'sarahuë," ta'ton, ninararin.

5 Ninaso', huairin. Quëmapia'huaya huairin. Inaso' chini chiníquën nanantaton, a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntapon. No'tëquën ana'intapon ni'ton, ya'huani yatëparin. Ina marë' ninarápirinhuë'. Nani nasitohuachina, Yosëri nicha'ërin. Ya'huërinquë chachin quëpantarin ichihua'anëntacaso marë'.

6 A'shinso nipirinhuë', co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'arin. Inaquë Yosëri nani tapatërin ya'huëcaso marë'. Cara pi'ipi miria pochin inaquë ya'huarin ni'ton, cosharo' quëtapí.

7 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë quira nisapi. Anquëni hua'an Miquiri itopiso' anquëninënpita camairin panca ya'huan pochin nininso' minsëcaiso marë'. Inanta' anquëniro'sa' camairinsopitarë chachin ahuëtópirinahuë',

8 co nanitopihuë' minsëcaiso'. Miquiri anquëninënpitari minsërahuatona', isoro'paquë a'paimapi.

9 Inapotatona', panca ya'huan pochin nininso' inápa quëran të'yatopi. Inaso' sopai chachin, Satanasë itopiso'. Ya'ipi piyapi'sa' yanonpintërin. Ina minsërahuatona', anquëninënpitarë chachin isoro'paquë të'yatopi.

10 Ina quëran inápaquë chiníquën noninso' natanahuë. "Tëhuëchachin sopai yaminsëpirinpoahuë', Yosë nicha'ërinpoa'.

Quisocristorë chachin hua'anëntarinpóa'. Sopairi Yosë nontaton, na'con sha'huirapirinpoa'. 'Oshahuanpi,' itëra'piarinpóa'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sha'huirapiápirinpoahuë', nani Yosëri minsërin.

11 Carniroa'hua chiminaton, huënainën quëran anoyacancatërinpoa' ni'ton, sopai minsërehua'. Nanamën

sha'huitatèhua', minsèrèhua'. Yatëpapirinënpoahuënta', co a'porèhuahuë', tosapi.

12 Napoaton inápaquë ya'huëpisopita noya cancanchina'. Ya'ipiro'paquë, marëquë, inaquëpita ya'huëpisopitaso nipirinhüë', parisitapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Sopai pa'sárin minsëcaso marë'. 'Co hua'quiya quëranhuë' Yosë ana'intarínco,' ta'ton, chiníquën no'huitërin. No'huitaton, piyapi'sa' yaminsërin."

13 Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Ya'huan pochin nininso' nani isoro'paquë tē'yatopi. Tē'yatohuachina, sanapi huairinso' aparisitapirinhuë',

14 Yosëri catahuarin cha'ëcaso marë'. Panca onian pochin anpiantèhuanaton, ta'arin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sahuaton, cara pi'ipi miria pochin inaquë na'piarin. Yosë nohuanton, ma'sha ya'huërin capacaso'.

15 Chiníquën no'huiton, ya'huani yamapirinhüë'. Nanamën quëran panca ii' pipirin. Tëquëin pochin pipirin sanapi quëpacaso marë'.

16 Ii' tē'yatopirinhüë', no'pa' huëncharohuachina, ya'ipiya yanquirin. Co chimiitërinhuë'.

17 Napoaton sopairi chiníquën no'huirín. No'huiton, pa'nin a'napita hua'huinpita ahuëapon. Yosë natëpisopita tēpacaso marë' pa'nin. Quisoso imasapi ni'ton, aparisitarin.

18 Ina yonquiaton, marë yonsanquë huaniarin.

13

Ma'sha marë quëran pipirinso'

1 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininso' marë quëran pipiarin. Canchisë motohuan nisahuaton, shonca pomonën ya'huëtërin. A'naya a'naya pomonënquë yancotë' ya'huëtërin. Hua'an pochin chiníquën nanantërin ni'ton, naporin. Motënaquë nininënpita nani ninshitërin, Yosë pinorínso'. "Yosë quëran chini chiníquën nanantërahuë," ta'ton, ninshitërin.

2 Yarani pochin niponahuë', tocani pochin nantëtërin. Nanamënso' pa'pini pochin nanantërin. Panca ya'huani chachin chiníquën nanan quëtapon ni'ton, chiníquën nanantaton, copirno ya'conapon.

3 A'na motën ahuëtöhuachina', chiminatë pochin niponahuë, noyatantarin. Noyatohuachin, ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapi. Pa'yatatona', imasapi.

4 Panca ya'huan chinotatona', acorinsonta' chinotapi. No-tohuaro' piyapi'sa' ina yonquiatona', natëapi: "Ma noyacha

inaso paya. Chini chiníquën nanantarin. ¿Incarita' nanitërin ina minsëcaso'?" tosapi.

⁵ Sopai nohuanton, ma'sha marë quëran pipirinso' na'con Yosë pinosarin. "Yosë quëran chini chiníquën nanantërahuë. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë," toсарin. Sopairi catahuarin ni'ton, copirno ya'conarin. Chini chiníquën nanantarin ni'ton, ya'ipi copirnoros'a' camaiarin. Cara pi'ipi miria ya'ipiya hua'anëntarin.

⁶ Na'con Yosë pinosarin. "Caso' Yosëco," toconapon. Yosë ya'huërintonta' nocanarin. Inaquë ya'huërintopitanta' pinosarin.

⁷ Yosë imapisopita co quë'yarinhüë'. Sopai nohuanton, aparisitarin. Quira nisahuaton, canatarin. Notohuaro' piyapi'sa' nisha nisha parti ya'huëpisopita hua'anëntarin. Nisha nisha nananquë nonpisopita hua'anëntarin.

⁸ Hua'huayatërahuë' piyapi'sari natëapi. Carniroa'hua imapisopitaichin co ina chinotapihuë'. Inaso' a'na quirica ya'huëtërin. Nanpirin quirica itopiso'. Inaquë nininënpita nani ninshitërin. Isoro'pa' ninin quëran huarë' imapisopita ninoton, inaquë ninshitërin. "Canpoa marë' Carniroa'hua chiminin," ta'tona', ina imasapi. A'napitaso nipirinhüë' co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huërinhuë' ni'ton, ma'sha marë quëran pipirinso' chinotapi.

⁹ Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'.

¹⁰ "Mapachinënuquëma', parisitacaso' ya'huërin. Sahuëniquë yatëpahuachinënuquëma', ahuantacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoma', chiníquën cancantoco'. 'Yosë catahuarinpoa', ta'toma', imamiatoco'."

Ma'sha no'pa quëran pipirinso'

¹¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahüë. A'na ma'shanta' no'pa quëran pipiarinso' ni'nahuë. Carniroa'hua pochin cato' pomona'huaya ya'huëtërin. Noya ya'noaponahuë', panca ya'huan pochin chiníquën nonsarin.

¹² Inanta' chiníquën nanantapon. Chiníquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' camaiarin ma'sha marë quëran pipirinso' chinotacaiso marë'. Inaso' motën ahuëtohuachinara, chiminatë pochin niponahuë', noyatantarinso' ni'ton, piyapi'sari chinotapi.

¹³ Ma'sha no'pa quëran pipirinsonta' nani ma'sha nanitaparin piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ina nohuanton, pën inápa quëran anotarín. Piyapi'sa' ni'tërantapaquë napoarin.

¹⁴ Nisha nisha acoarin, sacai' nininso'. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' ni'tonënuquë naporin. Piyapi'sari ni'pachina': "Tëhuëchachin inaso' Yosë," tosapi. Notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Ina quëran itapon: "Panca

mamanshi niahua'. Sahuëniquë ahuëatona' shitëpapirinahuë', noyataantarinso' nonanatëhua' chinotahua'," itohuachina', nisapi.

¹⁵ Ina quëran aquëtë chachin piyapi'sa' nonpintarin. Ina nohuanton, mamanshi nanpirinso pochin ya'noarin. Noninso pochin natanapi. "Insosona co moshahuachincohuë' tëpaco'," tosarín.

¹⁶ Ina quëran camaiantarin. "Marca niacotacaso' ya'huërin. Të'yamaquëhuë nipon, inchinan imiramaquëhuë nipon niacotoco'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ma'huanos'sa', sa'ahuaro'sa', patrono'sa' piyapinënpitarë chachin, ya'ipiya niacotacaso' ya'huërin. Co a'naya tëranta' pahuantacaso' ya'huërinhuë'," tosarín.

¹⁷ Co marca niacotohuachinahuë', co huachi nanitapihuë' ma'sha pa'anatona' canacaiso'. Co pa'anacaiso tëranta' nanitapihuë'. Ma'sha marë quëran pipirinso' marcanën niacotëra'piapona'. A'naquën nininën chachin niacotapi. A'naquënso nipirinhüë' nomironën niacotapi.

¹⁸ No'tëquën yonquiamaquë huarë' nomironën nitotarama'. "Piyapi niponahuë', inasáchin natërëhua'," ta'tona', saota pasa saota shonca saota niacotapi.

14

Pasa catapini shonca catapini huaranca cantapiso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantahuato, Carniroa'hua quënantarahüë. Sion motopiquë huaniarin. Inarë' pasa catapini shonca catapini huaranca piyapi'sa' ya'huapi, ni'nahuë. Imapi ni'ton, ina nininën niacotë'yatopi. Tata Yosë nininëonta' niacotopi.

² Ina quëran inápaquë chiníquën tënëntërinso' natanahuë. Panca so'pora pochin tënëntarin. Chiníquën huira pochin natanpirahuë', arparo'sa' pi'niatona', naporapi.

³ Nasha cantanën inápaquë cantarapi. Yosë notënanquë cantarapi. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin ninin-sopita, inapitanta' natanapi. Pasa catapini shonca catapini huaranca imapisopita cantapiso'. Isoro'paquë ya'huapona', Quisosori nicha'ërin. Oshanëna marë' chiminaton, anoyacancantërin ni'ton, inapitaráchin nanitopi ina cantacaiso'.

⁴ Noyápiachin cancantapi. Co pi'pisha tëranta' monshihuana'pi pochin cancantopihuë'. Yosëichin yonquiapi. Insëquësona Carniroa'hua pa'pachin, imasapi. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', nani Yosëri nicha'ërin. Ya'nan cayarinso macatë' Yosë quëtërëso pochin nicatona', inasáchin chinotapi. Nani tahuëri Carniroa'huanta' chinotapi.

⁵ Co pi'pisha tëranta' nonpinpihuë'. Noyápiachin cancantapi.

Cara anquëniro'sa' pa'sapiso'

⁶ Ina quëran a'na anquëninta' quënanahuë. Inápaquë yanponarin noya nanan sha'huicaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita, ya'ipiya sha'huitarin.

⁷ —Yosë të'huatatoma', natëco'. Ana'intacaso' tahuëri nani naniriarin ni'ton, inasáchin imaco'. Ya'ipi isoro'pa', inápaquë ya'huërinso', marë, iiro'sa', ya'ipiya ninin ni'ton, chinotoco', itarin anquëniro chiníquën nontaton.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' paaton, sha'huirarin:

—Íráca na'a oshahuano'sa' Papironiaquë ya'huëpi. Panca ninano' nipirinhüë', Yosë nohuanton, ta'huantopi. Inapita pochin cancantopisopita ya'huantapirinhüë', Yosëri ana'intarin. Pa'pi co noyahuë' yonquiatona', na'a piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, ta'huantapi. Noyá ta'huantapi, tënin.

⁹ Ina piquëran a'na anquëninta' paaton, chiníquën nonsarin.

—Ama ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëcosohüë'. Ama mamanshinën moshacosohüë'. Të'yamaquë marcanën yaacotarinquëma' hua'anëntinquëmaso marë'. Ama natëcosohüë'. Ina chinotohuatama', Yosë ana'intarinquëma'.

¹⁰ Chiníquën no'huitëinquëma', main huino o'shitëreso pochin ana'intarinquëma'. Parisitopiquë a'pahuachinquëma', pënquë parisitarama'. Carniroa'hua, anquëniro'sa' inapita ni'tërantapaquë no'tëquën ana'intarinquëma'.

¹¹ Co onporonta' pën tacopiaponhuë'. Inaquë conainta' tomontápon. Parisitápona. Co sanoarinhuë'. Insopitasona ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëtona', mamanshinën moshahuachina', tahuërirë chachin, tashirë chachin chiníquën parisitápona'. Co marcanën niacotacaso' ya'huërinhuë', tënin.

¹² Ina yonquiatoma', chiníquën cancantoco'. Yosë nanamën natëtoma', Quisocristo imamiatoco'. Aparisitopirinëinquëmahuë', ama a'pocosohüë'.

¹³ Ina quëran inápa quëran noninso' natanahuë:

—Apira sha'huichinquën ninshitëquë': Insosona Sinioro imarinso marë' chiminpachina, noya cananchina', tënin. Ina quëran Ispirito Santo tapon:

—Tëhuëinchachin Yosë'pa' pa'pachina', chinotapi. Yosë marë' sacatopi ni'ton, inápaquë canapi huachi, tënin.

Piyapi'sa' mapiso'

¹⁴ Ina quëran hua'narëso pochin niantahuato, chitoro' quënanahuë, huirichin nininso'. Inaquë a'naso' huënsëarin, piyapi pochin ya'norinso'. Chiníquën nanantaton, oro quëran

nininso' yancorin. Imirin quëran nisha sahuëni së'quërin nitërinso' macacaso marë'.

¹⁵ Naporó' anquëni Yosë pëinën quëran huë'nin. Huëcaton, sha'huitiarin:

—Nani ora nanirin, maquë huachi. Trico noya cayahuachina, a'naroáchin sahuëniquë manë'. Inapochachin iporaso' ora nanirin piyapi'sa' macacaso marë', itërin.

¹⁶ Itohuachina, manin. Cayarinso' manëso pochachin manin huachi.

¹⁷ Ina quëran a'na anquëni ya'huërë Yosë ya'huërin quëran pipiantarin. Inanta' nisha sahuëni ya'huëtërin, inëshin nininso'.

¹⁸ A'na anquëninta' Yosë chinotopi quëran huë'nin. Inari pën ni'sarin ora nanihuachin, ana'intacaso marë'. Huëcaton, sha'huitërin:

—Nani ora nanirin isoro'pa' ana'intacaso marë'. Opa cayahuachina, manëso pochachin a'naroáchin maquë', itërin anquënniri.

¹⁹ Itohuachina, a'naroáchin co imapisopitahuë' manin ana'intacaso marë'. Yosëri chiníquën no'huiton, no'tëquën ana'intarin.

²⁰ Ni'co'. Oparo'sa' mapachinara, ninano aipiran quëparapi. Inaquë panca nanpíquë to'poipi. Opai' pipihuachina, quëhuain ninin. Huënai pochin ya'norin. Inapochachin ana'intoahuachina, panca huënai' pa'sarin, ni'nahuë. Cara pasa quiromitro pochin pancaitërinso'. Cahuario motën ya'cari huarë' anpotarin huachi.

15

Canchisë anquëniro'sa' ana'intacaiso marë' acorinso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin. Ina anitotincoso marë' nani ma'sha a'notërinco. Pa'pi huëhuëpiro' ni'nahuë. Canchisë anquëni ya'huarin. A'naya a'naya Yosëri yaa'parin piyapi'sa' ana'intacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë nani ma'sha onpocaiso' ya'huapon. Inapoaton, ana'intërinso' naniarin.

² Co'huara anquëniro'sa' pa'shatërasoihuë', inápaquë panca sono' niantarahuë. Isihuico pochin niponahuë', huënaratarin. Pën pochin ya'norin. Sono yonsanquë na'a piyapi'sa' quënanahuë, ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininso' minsëpisopita. Isoro'paquë ya'huapona', co mamanshinën moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. Parisitaponaraihuë': "Yosëichin imarai," ta'tona', imamiatopi. Iporaso' Yosë'pa' ya'huatona', noya ya'huërapí. Arparo'sa' Yosëri quëtërin pi'niatona' cantacaiso marë'.

³ Iráca Moisësë Yoséichin natëton, inimiconënpita minsërahuaaton, cantarín. Inapochachin isopitanta' cantarapi. Carniroa'hua cantarinsonta' cantarapi.

“¡Ma noyanquëncha, Sinioro, quëmaso paya! Ya'ipi nanitaparan. Ma noyacha catahuancoi paya. Chiníquën nanantaton, noya ninan. Noya hua'anëntaton, no'tëquën ana'intëran. Co onporonta' nonpinanhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' natëinënquën.

⁴ Ya'ipiya Sinioro të'huachinënquën. Ya'ipiya yonqui'inënquën. Quëmasáchin nóyanquën. A'na tahuëri no'tëquën oshahuano'sa' ana'intaran ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', chinotarínënquën,” topi cantatona'.

⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin, ni'nahuë. Acoana Yosë caposonën ya'huërinquë chachin quënanahuë.

⁶ Canchisë anquëniro'sa' ina quëran pipiapi. Huiríchin huiríchin a'mopi. Të'tëtënquë oro pochín nininquë nitonpopi. Piyapi'sa' oshahuanpi ni'ton, Yosëri a'paarin nisha nisha aparisitacaiso marë'.

⁷ Ina marë' canchisë minëro'sa' pochín nininso' ya'huërin, oro quëran nipiso'. A'nara' ma'sha pochín nininso' minëro'sa' masahuaton, anquëniro'sa' quëtërin. “Paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. A'naya a'naya të'yanantohuatama', Yosëri chiníquën ana'intarin huachi,” ta'ton, a'naya a'naya quëtërin. Yosëso' co onporonta' chimianinhuë', ni'sárinpoa'.

⁸ Noya noya ni'ton, ya'ipi nanitaparin. Ina të'huatacaiso marë' conai pochín nininso' tomontarin. Ya'ipi Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' yanquëëtërin. Co insonta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Nani piyapi'sa' ana'intohuachina, naporo huarë' noya ya'coantapi.

16

Minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantopiso'

¹ Naporo' chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso quëran chiníquën noninso' natanahuë.

—Piyapi'sa' ya'huërinquë paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. Të'yanantohuatama', parisitapi. Pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën no'huiton, ana'intarin, itërin anquëniro'sa'.

² Ina natanahuaton, a'nara' pa'nin. Isoro'pa' nocorahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantërin. Të'yanantohuachina, na'a piyapi'sa' panca ta'tarapi. Sëncopi pochín pipitëra'piapona'. Co noyatochináchinhuë' nisapi. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imapisopita parisitapi. Marcanën niacotopi ni'ton, Yosë nohuanton, ta'taráchin nisapi. Mamanshinënta' moshapi

ni'ton, parisitápona'. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoton, a'notërinco, ni'nahuë.

³ Ina quëran a'na anquëninta' paaton, minëquë ya'huërinso' marëquë të'yaitarin. Inaquë të'yaitohuachina, huënai' taranarin. Chimipi huënainën pochin anën nisarin. Napoaton ya'ipi marëquë ya'huërinso'pita taquiapi.

⁴ Ina piquëran a'na anquëninta' pa'nin. Minëquë ya'huërinso' iro'saquë të'yaitohuachina, inapitanta' huënai' taranarin. Tëquëin, i'sharo'sa', inapita napoapi.

⁵ Napohuachina, anquëni ii' a'pairinsoari Yosë nontaton tapon:

“No'tëquën Sinioro ana'intaran. Iráca quëra huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Noyasáchin ninan.

⁶ Na'a imarinënsopita tëpapi. Noya pënëtopirinahuë', tëpapi ni'ton, i'huëretaton, ana'intaran. Iiro'sa' huënai' atarantëran ni'ton, ina tëranta' o'ocaiso' ya'huërin. No'tëquën ana'intaran,” itërin.

⁷ Artaro quëraonta' noninso' natanahuë: “Tëhuëenchachin Sinioro quëmasáchin ya'ipi hua'anëntëran. Chini chiníquën nanantaton, no'tëquën nonan. No'tëquën ana'intaran,” tënin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' pa'nin ana'intacaso marë'. Minëquë ya'huërinso' pi'iquë të'yanantohuachina, pi'i chini chiníquën pi'catarin. Pën pochin pi'cataton, piyapi'sa' chiníquën aparisitarin.

⁹ Panca huëyaponaraihuë, co nirotapihuë'. Yosë no'huitona', pinosapi: “Sopai pochin cancantaton, aparisitarinpoa' ni'sora,” tosapi. Parisitaponaraihuë', co nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'. Co Yosë yayonquiapihuë'.

¹⁰ Nani catapini anquëniro'sari ana'intapona' pa'pi. Ina quëran a'nanta' ma'sha marë pipirinso' ya'huërinquë pa'nin. Hua'anëntacaso' shiranënuquë chachin paaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Të'yanantohuachina, ya'ipiya tashiarin. Piyapi'sa' chiníquën parisitatona', tarëtapí.

¹¹ Yosëso' chini chiníquën nanantopirinhuë', piyapi'sari ta'taráchin nicatona', no'huipi. “Pa'pi co noyahuë' ni'ton, aparisitarinpoa',” topi pinotona'. Co naporo tëranta' oshanëna' yaa'poapihuë'.

¹² Ina quëran a'na anquëninta' pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' panca i'quë të'yaitërin, Iyopiratisii' itopiquë. Inaquë të'yaitohuachina, pancai' niponahuë', huiquin-tomaton, yaniromarin. Copirnoros'a' noya pëntonacaiso marë' yaniromarin. Pi'i pipirin parti quëran huë'sapi quira nicacaiso marë'.

¹³ Ina quëran panca ya'huan pochin nininso' niantarahuë. Ma'sha marë quëran pipirinso', nonpin nanan pënëntona'pi,

inapitanta' niantarahuë. Cara chachin nanamëna quëran cara sopairo'sa' pipipi, inpo pochin ya'nopiso'.

¹⁴ Sopairo'sa' ni'ton, nani ma'sha nanitapapi. Sacai' ninin-sopita nisapi piyapi'sari natëcaiso marë'. Nonpintatona', napoapi. Nisha nisha copirnoros'a' camaira'piapona' quira nicacaiso marë'. Ana'intacaso' tahuëri nani ya'caritëriarin ni'ton, niyontonapona'. “Canpoari Yosë minsëahua',” ta'tona', napoapona'.

¹⁵ Nani Quisoso sha'huitërinpoa': “Ni'co', iyaro'sa'. A'nanaya o'mantararahuë. Ihuatë pochin nicato, co nitotasënquëmahuë', o'mantararahuë ni'ton, nani tahuëri ninaco. Noya ninahuatamaco, noya cancantarama'. Yosë noya ni'sarinquëma'. Noyápiachin a'morëso pochin noyasáchin nico'. Ina quëran o'mantahuato, co tapanapomahuë'. Noya cancantarama',” itërinpoa'.

¹⁶ Ana'intacaso' tahuëri ya'caritohuachin, na'a copirnoros'a' ayontonapi quira nicacaiso marë'. Armaquitono itopiquë niyontonapi. Cotio nananquë napopiso'.

¹⁷ A'naíchín anquëni pahuanarin pacacaso'. Ina pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Ihuanquë të'yanantohuachina, inápaquë Yosë chinotopiso pëi quëran chiníquën nonin. Hua'anëntërinso shiranën quëran “jnani huachi!” tosarín.

¹⁸ Napohuachina, o'coritarin. Huirá pochin chiníquën tënëntarin. Naporo' panca ocohua pa'sarin. Iráca quëran huarë' co onporonta' ina pochin pa'chininhuë' niponahuë', napoarin.

¹⁹ Co Yosë natëpisopitahuë' ya'huëpiquë nocharotarin. Panca ninano' niponahuë', huëncharoaton, cararo'të huarë' nia-coarin. Nisha nisha ninanoros'asaquë ta'huantapi. Co Yosëri naniantërinhuë' ana'intacaso'. Papironiaquë na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yon-quipi ni'ton, ana'intërin. Inapochachin a'na tahuëri chiníquën no'huiton, ata'huantarin.

²⁰ Naporo' motopiro'sa', so'tono'sa', inapita co huachi ya'huaponahuë'.

²¹ Inápa quëran ocai' anotapon. Panca masho ni'ton, quëquën. Catapini shonca quiro pochin quë'ninso'. Na'a anotohuachin, piyapi'sa' chiníquën parisitapi. Napoaton Yosë chiníquën no'huitona', pinosapi huachi.

17

Monshihuana'pi pochin nininso'

1 Ina quèran a'na anquèni minè' sè'quèna'pi nininso' huècapairahuatonco, itèrinco: “Huèquè' pa'a piyapi'sa' ana'intacaso' ya'huèrinso' a'nochinquèn. Pasèquè a'na sanapi panca iiro'sa' aipi huènséarin. Inaso' pa'pi co noyahuè'. Monshihuana'pi pochin piyapi'sa' anishacancantèrin.

2 Ya'ipi copirnoros'a' ina natètona', co noyahuè' nisapi. Monshihuaninso pochin cancantatona', Yosè naniantapi. Piyapinènpitanta' ina imatona', co noyahuè' nicacaisoáchin yonquiapi,” itèrinco.

3 Itohuachincora, hua'narèso pochin niantarahuè. Ispirito Santo nohuanton, co piyapi ya'huèrinquèhuè' quèparinco. Inaquè co noyahuè' sanapi ni'nahuè. Ma'sha pa'pi tè'huatoro' nininsonta' quènanahuè. Iporaso' quèhuanèn ya'norin. Cancisè mototahuaton, shonca pomon ya'huètèrin. Nisha nisha nininèn ya'huètèrin, Yosè pinorinso'. Ya'ipi nonènquè ninshitèra'piarin. Ina aipi sanapi huènséarin.

4 Inaso' noyápiachin a'moponahuè', co noyahuè' cancantèrin. A'morinso' pa'ton ninin. Quèhuashin, quèhuanèn, inapita a'morin. Naporahuaton, oro, na'pia'huaya pa'ton nininsopita, inapita pè'tènin. Monshihuana'pi pochin nitaparin. Minè oro quèran nininso' sè'quèrin. Inaquè taparo' nininsoráchin ya'huèrin. O'shitèrinso pochin na'a piyapi'sa' anishacancantèrin. Ano'pirin, amonshihuanin, napotèrin

5 Nininèn pochin nininso' tè'inquè ninshitopi. Ninshitopirihahuè', ma'ta' tapon naporinso' co piyapi'sa' nitotopihuè'.

ISO SANAPISO' PAPIRONIAQUÈ YA'HUÈpisopita POCHIN

CANCANTÈrin. PA'PI MONSHIHUANTÈ' NI'TON, INA A'CHININ QUÈran MONSHIHUANPI. NISHA NISHA CO NOYAHUÈ' YONQUIPI topi, ninshitatona'.

6 Tèhuèenchachin ina sanapi pa'pi co noyahuè' cancantèrin. Quisoso imapisopita co què'yarinhue'. “Quisoso imarai,” topachinara, atèpatèrin. Notohuaro' atèpatahuaton, no'pirinso pochin pa'yatèrin. Ina nicato, panca pa'yanahuè.

Ina quèran anquèni itèrinco:

7 “¿Onpoatonta' pa'yananso'? Carinquèn anitochinquèn. Sanapi, ma'sha ina aipi huènsèrinso' inapita ma'sona tapon naporinso' a'chinchinquèn nitotèquè'. Ina ma'shaso' canchisè mototahuaton, shonca pomonèn ya'huètèrin.

8 Iráca isoro'paquè ya'huèrin. Iporaso' co ya'huèrinhuè'. A'na tahuèriso nipirinhue' ya'noantarin. Acoporo' quèran huèantarin. Ayaro' tahuèri nanihuachin, parisitopiquè pa'sarin. Nipirinhue', co'huara pa'shátèrasohue', a'nanaya ya'noantahuaton, piyapi'sa' a'payanarin. Co Quisoso imapihuè' ni'ton, pa'yanapi. Quisoso imapi naporini, iráca quèran huarè' nininènpita nanpirin quiricaquè ninshichitonhuè'.

9 No'tëquën yonquiamaquë huarë' ma'sona tapon naporinso' nitotarama'. Ma'sha canchisë motohuaninso', canchisë motopi tapon naporin. Ina aipi sanapi huënsërinso'. Naporahuaton, canchisë copirnoros'a' ayonquirinpoa'.

10 A'natërâpo nani iráca hua'anëntëra'piapirinahuë', chimina'piapi. Iporaso' a'nari hua'anëntantarin. A'naíchin pahuanarin ya'ipiro'pa' hua'anëntacaso'. A'na tahuëri ya'noarin. Nipirinhüë', co hua'qui' hua'anëntaponhuë'.

11 Ina piquëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsoari hua'anëntapon. Nani canchisë copirnoros'a' ayaponahuë', inapita pochin nicon, hua'anëntapirinhuë', a'na tahuëri Yosëri ocoiarin. Ocoirahuaton, parisitopiquë a'pararin.

12 Shonca pomontërinso pochin shonca copirnoros'a' ya'huapona'. Inapitaso' co hua'anënchatërapihuë'. Tahuëri nanihuachin, nisha nisha piyapi'sa' hua'anëntapona'. Naporo chachin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' hua'anëntapon. Napoaponahuë', co hua'qui hua'anëntapihuë'.

13 Shonca copirnoros'aso' napopianachin yonquiatona', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëpona'. Piyapinënpitanta' camaiapona' ina natëcaiso marë'.

14 Inapitaso' Carniroa'hua yaminsëatona', quira nisapirinahuë', co nanitapihuë' minsëcaiso'. Inari minsëapon. Inaso' Quisocriso chachin. Chini chiniquën nanantarin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin. Inasáchin natëcaso' ya'huërin. Piyapinënpitari imasapi. Yosëri huayonin ni'ton, natëmiatapi," itërinco anquëni.

15 Ina quëran a'chintaantarinco.

—Panca iro'santa' ni'nan, ina aipi sanapi huënsërinso'. Inanta' a'chinchinquën nitotëquë'. Inapochachin a'na tahuëri nisha nisha piyapi'sa' ya'huapona', nisha nisha nananquë nonpisopita. Hua'huayatërahuë' ya'huapona'. Nisha nisha copirnoros' hua'anëntërinso'.

16 Oshaquëran shonca copirnoros'a', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso', inapita co huachi sanapi nohuantapihuë'. No'huirahuatona', masapi. Masahuatona', ai'nanpiratapi. Chiniquën aparisitatona', teparapi. Ina quëran ahuiquitapi.

17 Yosë nohuanton, copirnoros'a' yonquiapi ma'sha të'huatoro' nininso' natëcaiso marë'. Napopianachin yonquiatona', co noya sanapihuë' nininso' ata'huantapi. Yosë nohuantërinso chachin nisapi.

18 Sanapi panca iiro'sa' aipi huënsërinso pochin panca niano' ya'huapon. Ya'huëhuano'sa' pa'pi co noyahuë' cantantapi. Na'a piyapi'sa', copirnoros'a', inapita anishacancantapona' ma'sharáchin yonquicaiso marë'. Yosë a'pocaiso

marë' yanonpintapi. Nonpintápirinahuë', Yosë nohuanton, ata'huantapi anta'.

18

Papironia ta'huantërinso'

¹ Ina quëran a'na anquëninta' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë, chiníquën nanantërinso'. Huënaráchin ni'ton, isoro'pa' a'pintërin.

² O'marahuatón, chiníquën nonin.

“Nani huachi Papironia ta'huantarín. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarín. Inaquë nisha nisha sopairo'sa' ya'huapona'. Nisha nisha chanaro' ca'tëro'santa' inaquë pa'sapi.

³ Papironiario'sari notohuaro' piyapi'sa' anishacancantopi. Ina pochin cancantatona', copirnoros'sa', piyapínënpita, inapita co noyahuë' nisapi. Monshihuaninso pochin nicatona', Yosë naniantopi. Ma'huano'santa' inaquë pa'anatona', nani ma'sha canapirinahuë',” tënin anquëni.

⁴ Ina topachina, inápa quëran a'nari itërin:

—Ya'ipi imaramasopita pënënananquëma', natanco. Ni'cona papironiario'sa' anishacancantochinënquëma'. Ina quëran pipiramaso pochin nicatoma', ama inapita pochin cancantocohuë'. Co noyahuë' nipatama', Yosë ana'intarinquëma' canpitanta'.

⁵ Na'con oshahuanpi ni'ton, co Yosëri naniantarinhuë' ana'intacaso'.

⁶ A'napita aparisitopi ni'ton, no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin. Na'con na'con i'huërëtacaso' ya'huërin. Pa'pi co noyahuë' nipi.

⁷ Pita nicacaisoáchin cancantopi. Ma'sharáchin yonquiatona', a'napita nocanpi ni'ton, Yosëri aparisichin. Iporaso' cancanëna quëran yonquirapi. “Quiyaso' nóya ya'huërai. Hua'an pochin nicatoi, co manta' pahuantërincoihuë'. Co quëyeron pochincoihuë'. Co onporonta' sëtaraihuë',” topirinahuë'.

⁸ A'nanaya Yosëri ana'intarin huachi. Na'a piyapi'sa' canio'pona', sëta'pona', tanarota'pona', napo'pona'. Yosëri chini chiníquën nanantaton, ana'intarin. Ahuiquitarin.

⁹ Nisha nisha copirnoros'santa' anishacancantërinso'pita sëta'pona'. Huiquitërinso' nicatona', na'në'pona'. Yosëri ana'into'huachin, na'në'pona'.

¹⁰ Aquë quëran quënanpachina', pa'pi të'huatapi.

“¡Ma'huantacha ninin paya! Papironia panca ninano' niponahuë', a'naroáchin ata'huantopi. Yosëri ana'intërin,” tosapi.

11 Ma'sha pa'ana'piro'santa' sētatona', na'nēpona'. Nani ma'sha pa'anacaso marē' ya'huētopirinahuē', co huachi insoari tēranta' pa'antaponhuē'.

12 Notohuaro' oro, prata, na'pira'huaya pa'ton ninin-sopita, morin, sita, caninē'mētē', quēhuanē'mētē', inapita ya'huētopirinahuē', co incari tēranta' pa'antarinhue huachi. Nisha nisha pimonontēro'sa', huiripomon quēran ma'sha nipisopita, nontēro'sa' pa'ton nininsopita quēran ma'sha nipiso', sha'pihua'na, hua'namia, huirina'pi, ina quēranpita ma'sha nipiso ya'huērin.

13 Nisha nisha pimoanacaso marēnta' ya'huērin. Canina, nisha nisha cosharo' apimotacaso' nininsopita, yonarin pochin pimóchin nininso', pimo yaqui', pimo hua'sai', huino, toma', arina, trico, inapita ya'huērin. Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', cahuarioro'sa', toronano'sa', inapitanta' ya'huērin. Piyapiro'santa' pa'anapi asacatacaiso marē'. Piyapi chachin nipirinhue', ma'sharo'sa pochin yapa'anpi. Notohuaro' ma'sha ya'huēpirinhue', co huachi pa'anapihuē'.

14 Ya'huēhuano'sa' itapona':

“Huayoro'sa' nayaramaso' capa ninin. Na'a ma'sha ya'huētopirinēnquēmahuē', capa nisarin. Co huachi noya ya'huapomahuē',” tosapi.

15 Ma'sha pa'ana'piro'sa' na'con canapirinahuē', sētapi huachi. Tē'huatatona', aquē quēran notērapí. Na'nēpona pochin
16 itapona':

“¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' niponahuē', ta'huantērin. Sanapi noyápiachin a'morinso pochin nipirinhue', co huachi ya'huērinhuē'. Morin, caninē'mētē', quēhuanē'mētē', inapita a'mosahuaton, oro, na'pira'huaya pa'ton nininso', inapita pē'pēpirinhue',

17 a'naroáchin ma'shanēnpitarē chachin ta'huantērin huachi,” tosapi.

Nanchahuano'santa' marē pa'tatona', na'a ma'sha aquē quēran quēpirinhue'. Inapoatona', na'con canapirinahuē', co huachi pa'sapihuē'. Piyapinēnpitanta' inaquē sacatatona', canapirinahuē', co huachi canapihuē'. Inapitanta' aquē quēran ni'sapi.

18 Pēiro'sa' huiquitohuachina', panca conaitarinso' quēnanapi. Quēnanpachina', pa'yanapi. “Co onporonta' a'na ninano' iso pochin ni'chinēhuahuē'. Ma notohuaro' ma'shanēnpita ya'huētopirinahuē', ta'huantopi,” tosapi.

19 Chiníquēn sētatona', mo'shiquē nipashimototapi. Iráca sētohuachinara, inachintopiso'. Na'nēpona pochin itapona':

“¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' nipirinhue', ayarin. Marē nanchaquē pa'tohuatēira, na'a ma'sha

pa'anatoi, quënai. Pa'anpatëira, na'con canapiraihuë', a'naromaráchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi," tosapi.

20 Ya'ipi inápaquë ya'huëramasopitaso nipirinhüë', ama ina marë' sëtocosohüë'. Imarama' ni'ton, noya cancantoco'. Aparisitopirinënquëmahüë', nani Yosëri ana'intërin huachi. Ina marë' Quisoso ca'taninsopita, pënëntona'piro'sa', inapitanta' noya cancanchina'.

21 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na anquëninta' ya'noantarin, chiníquën nanantërinso'. Pancara'pi masahuaton, marëquë të'yaitërin.

"Pancara'pi të'yaitërahuëso pochachin Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Yosëri chiníquën ana'intarin. Co huachi ya'huaponhuë'.

22 Iráca na'a arparo'sa' pi'nipi. Pirinano'sa', tronpitaro'sa', inapitanta' pihupirinhüë', iporaso' co huachi mosica natanapihuë'. Co huachi sacatoro'sa' inaquë sacatapihuë'. Co huachi cosharo' nipiso' natanapihuë'.

23 Co huachi nanpara i'chinpiapihuë'. Co huachi inaquë sa'asapihuë'. Iráca notohuaro' ma'sha pa'ana'piro'sa' inaquë ya'huatona', na'con canapirinhüë', noyá ta'huantapi. Na'con pënotatona', nisha nisha piyapi'sa' isoro'paquë anishacancantopirinhüë', Yosëri ana'intarin huachi," tënin.

24 Iráca quëran huarë' inaquë Yosë imapisopita, pënëntona'piro'sa', inapita tëpapi. Ina marë anta' chiníquën ana'intarin huachi.

19

1 Ina quëran notohuaro' inápaquë ya'huëpisopita nonsapi natanahuë. Capa cancantatona', chiníquën nonsapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosëso piyapi'sa' nicha'ërin paya! Chini chiníquën nanantarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'.

2 Co topinan quëran ana'intërinhuë'. Ya'ipiya no'tëquën ana'intërin. Monshihuana'pi pochin nininso' nani ana'intërin. Inaso' notohuaro' piyapi'sa' anishacancantërin. Imapisopita tëpapi ni'ton, i'huërëtërin," topi.

3 Ina quëran itantapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Co noyahuë' nipisopita ana'intërin ni'ton, huiquitapi. Pën co onporonta' tacopiarinhüë'. Conainta' tomontápon," tosapi.

4 Napohuachinara, cato shonca catapini ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi: "¡Naporinchi paya! ¡Ma noyacha Tata

Yosëso paya! Shiranënguë huënsëaton, ya'ipiya hua'anëntarin,"
tosapi.

⁵ Ina quëran Yosë shiranën quëran noninso' natanahuë.

"Ya'ipi Yosë imaramasopita ina chinotoco'.
Hua'ano'sanguëmahuë nipon, piyapinënpitanquëmahuë
nipon, inasáchin yonquico'. Ina nóya nicatora'
natërama' ni'ton, 'Ma noyanquëncha, Sinioro, quëmaso
paya,' itoco'," ténin.

Carniroa'hua sa'acaso' pita nisarinsó'

⁶ Ina quëran hua'huayátërahuë piyapi'sa' nonsapiso'
natanahuë. Panca so'pora pochin tënëëntarin. Chiníquën
huira ahuëtërinso pochin natanahuë.

"Ma noyacha Tata Yosëso paya. Chini chiníquën nanantaton,
ya'ipiya hua'anëntarin.

⁷ Huëco' capa cancantahua'. Noya cancantahua'.
Inasáchin noya noya ni'ton, natëahua'. Nani
ora nanirin Carniroa'hua sa'arinso pochin
nicacaso'. Imapisopitarë' ya'huëmiatarin. Ni'co'.
Sanapi yaso'yahuachina, noyápiachin nitaparin.
Inapochachin imapisopita nitapacancanpi.

⁸ Huiríchin a'morëso pochin Yosëri noyápiachin cancan
quëtërin. Tëhuëenchachin inari catahuarin noya
nicacaiso marë'," tosapi.

⁹ Ina quëran anquëni sha'huitërinco ninshita'huaso marë':
"Carniroa'hua sa'acaso' pita nininquë përapachinquëma', nóya
cancantarama'," itërinco. Ina quëran itaantarinco: "Yosë
chachin no'tëquën sha'huitërinquën ni'ton, ina ninshitëquë',"
itërinco.

¹⁰ Naporo' isonahuato, yachinotopirahuë'. "Ama chinoto-
cosohuë'. Caso' anquënico. Co Yosëcohuë'. Canpita pochachin
canta' Yosë natërahuë. Quisoso nanamën imarama' ni'ton,
Yosëíchin yonquiquë'," itërinco.

Quisoso nanamënáchin a'chinpatëhua', no'tëquën
pënëntarëhua'.

Quisoso canatërinso'

¹¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin
niantarahuë. Pi'iro'të' ni'soatohuachina, huiri cahuario
quënantarahuë. Ina aipi quëmapi huënsëarin. No'tëquën
nona'pi itërehuaso'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachinpoa',
co onporonta' nonpintarinpoahuë'. No'tëquën hua'anëntarin.
Quira nicatora', inimicoro'sa' minsëarin.

¹² Ya'pirin pën nënërinso pochin huënaratarin. Na'a yan-
cotëro'sa' oro quëran nininso' yancorin. Inaquë a'na nin-
inëonta' ninshitërin, inaora nitotërinso'.

13 A'morinso' huënaiquë a'shitërin. Inaso' Yosë nanamën chachin ninin.

14 Notohuaro' inápaquë ya'huërinso' pitari imasapi, huiríchin a'mopiso'. Inapitanta' huiri cahuarioro'sa' aipi huënsëatona', sontaro'sa' pochin pa'sapi.

15 Quëmapi quëchitërinso' nanamën quëran sahuëni pochin nininso' ya'huëtërin. Chiníquën nanantaton, nanamën quëran chachin inimiconënpita minsëarin. Noninso' sahuëni pochin nicaton, topinan noncharapirinhüë', co noyahuë' nipisopita minsëarin. Piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin. Yosëri no'huirin ni'ton, oparo'sa' to'poirëso pochin oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin.

16 Aipi a'morinsoquë nani ninshitërin:

ISO QUëMapi CHINI CHINÍquëN NANANTATON, YA'IPI
COPIRNORO'SANTA', HUA'ANëntarin. INASÁchin NATëcaso'
YA'HUërin

tënin. Tonamënuënta' ina chachin ninshitërin.

17 Ina quëran a'na anquëninta' quënantarahüë. Inápaquë pi'i a'piningüë huanirahuaton, soporo'sa' përsarin. Ya'ipi chanaro' ca'tëro'sa' chiníquën përsarin.

—Huëco' Yosëri ata'huantarinsopita ca'quico'.

18 Na'a piyapi'sa' chiminapona'. Copirnoros'a', capitano'sa', chiníquën nanantopisopita, inapita chiminapona'. Cahuarionënpitarë chachin ta'huantapona'. Hua'ano'sa' piyapinënpitarë chachin co Yosë imapihuë' ni'ton, ta'huantapi. Ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', inapitanta co cha'ësapihuë', tënin anquëni.

19 Ina quëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' quënantarahüë. Na'a copirnoros'a' sontaro'sanënpitarë chachin niyontonapi. Huiri cahuario aipi huënsërinso' minsëcaiso marë' quira nisapi. Piyapinënpitanta' yaminsëpirinahuë'.

20 Quira nipachinara, huiri cahuario aipi huënsërinsoari canarin. Canarahuatón, ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' masarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta', masarin. Inaso', sacai' nininso' nicaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintërin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imacaiso marë'. Marcanëniacotahuatona', mamanshinën moshapirinhüë', minsëarin huachi. Minsërahuatón, cato chachin masahuaton, ana'intomiatarin. Nanpirapirinhüë', parisitopiquë të'yatarin huachi. Inaquë panca sono sha'pimo'shirë chachin pën tënëntápon. Co onporonta' pipiapihuë'.

21 Inapita imapisopitanta' ata'huantarín. Inaora nanamën quëran ya'ipiya ata'huantarín. Chiminpachina', chanaro' ca'tëro'sari huëcatona', natëaquë huarë' noshinëna' ca'sapi.

20

Huaranca pi'ipi nininso'

¹ Ina quëran a'na anquë'ninta' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë. Panca catina, niahui, inapita së'quërin. Niahuiso' sopairo'sa' oncorapirinsó' parti i'soacaso marë' së'quërin.

² O'marahuatón, panca ya'huan pochín nininso' masarin. Sopai chachín inaso'. Iráca quëran huarë' piyapi nonpintërin, Satanásë itopiso'. Ina masahuatón, catinaquë tonporín. Huaranca pi'ipinta' nipirínhuë' co ni'quiritarínhuë'.

³ Tonporahuatón, nanín acoporo' nininquë të'yatarín. Nani të'yatahuatón, oncorapiarín. Oncorapirahuatón, noyá pa'pirapitarín ama pipicaso marëhuë'. Huaranca pi'ipi co nanitarínhuë' piyapi'sa' nonpintacaso'. Ina quëran ocoiantapirínhuë', co hua'qui quëranhuë' Yosëri ana'intomiatarín.

⁴ Ina quëran hua'narëso pochín niantarahuë. Na'a piyapi'sa' quënanahuë. Yosëri nani acorín coisë pochín nicacaiso marë'. A'napitanta' ni'nahuë. Isoro'paquë ya'huapona', Quisosoíchin imapi. Yosë nanamën a'chinpi ni'tón, tëpapi. Co ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' chinotopihuë'. Co nonanpiso' moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. “Quisosoíchin imarai,” topachinara, nishitëconotëra'piapi. Inapotopirínahuë', Quisosori ananpitaantarahuatón, ichihua'anëntarín. Huaranca pi'ipi hua'anëntapi.

⁵ Inapita'tón ananpitaantarín. Ina quëran nani huaranca pi'ipi nanihuachín, a'napita chiminpisopita ananpitaantarín ana'intacaso marë'.

⁶ Quisoso imarëhuasopita'tón ananpitaantarínpoa'. Noya nicatëhua', nóya cancantarihua'. Co onporonta' chiminarihuahuë'. Iráca corto hua'ano'sa' ya'huërin Yosë chinotacaiso marë'. A'na tahuëriso nipirínhuë', Quisoso imarëhuasopita noya noya chinotarihua'. Huaranca pi'ipi inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'.

Sopai hua'an ana'intomiatërinso'

⁷ Nani huaranca pi'ipi nanihuachín, sopai ocoiantarín.

⁸ Ocoiantahuachín, isoro'paquë huënantarín nisha nisha piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ya'ipi parti paatón, notohuaro' piyapi'sa' nonpintarín, Coco, Macoco inapita itopiso'. Inotë pochín co pichicasohuë'. Sopairi nonpintërin ni'tón, niyontónapi quira nicacaiso marë'.

⁹ Nisha nisha parti quëran niyontónahuatóna', Yosë piyapínënpita ya'huëpíquë huë'sapi. Huë'sahuatóna', ninanonën tancapítapi. Imapisopita yatëpapirínahuë', Yosëri nosoroatón, inápa quëran panca pën a'paimarín. Anotóhuachín,

no'huipisopita ahuiquitarin. Ya'ipimiáchin ta'huantapi. Yosë imapisopitaíchin cha'ësapi.

¹⁰ Ina quëran sopai ana'intomiatarin. Hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin ni'ton, Yosëri ana'intarin. Panca sono sha'pimo'shirë chachin pën orotërinquë të'yatarin. Co onporonta' pipiarinhuë'. Inaquë ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' parisitarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta' inaquë chachin parisitarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin chiníquën parisitapi. Co onporonta' sanoarinhuë'. Co onporonta' pipiapihuë'.

Ayaro' tahuëri ana'intërinso'

¹¹ Ina quëran panca hua'anëntacaso' shira quënanahuë, huiríchin nininso'. Inaquë Yosë huënsëaton, piyapi'sa' ana'intarin. Chini chiníquën nanantarin ni'ton, isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantopi. Capa nisarin.

¹² Ayaro' tahuëri nani nanirin ni'ton, ya'ipi chiminpisopita inatohua' huaniápona'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita ya'ipiya inaquë pa'sapi. Yosëri ana'intacaso marë' ayontonarin. Naporo' quiricaros'a' inápaquë ninshitërinso' a'naya a'naya oniriarin. A'naso' nanpirin quirica itopiso'. Inaquë Yosë imapisopita nininënpita nani ninshitopi. A'na quiricanta' ya'huërin. Inaquë ya'ipi ninëhuasopita ninshitërinpoa'. Noya ninëhuasopita, co noyahuë' ninëhuasopita, ya'ipiya nani ninshitërinpoa'. Ina nontaton, Yosëri ana'intarin.

¹³ Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri nontarin. Pa'itatona', marëquë chimiitopi quëran huarë' ananpitaantarin no'tëquën ana'intacaso marë'. Insëquëso tëranta' chiminpisopita ya'ipiya ya'norapi. A'naya a'nayanpoa' nontarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', no'tëquën ana'intarinpoa'.

¹⁴ Chimirin, chiminpisopita ya'huëpique, inapita panca sono pën orotárinquë të'yatapi. Inaquë parisitomiátápona'.

¹⁵ Co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huëhuachinahuë' inaquë chachin a'pararin.

21

Nasharo'pa' nininso'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Nasharo'pa', nasha pi'iro'të', inapita quënanahuë. Yosë nohuanton, isoro'pa' ta'huantapon. Pi'iro'tënta' ta'huantapon. Marënta' co huachi ya'huaponhuë'. Ya'ipiya nasha nisarin.

² Ina quëran noyápiachin ninano' inápa quëran o'mararin ni'nahuë. Yosë ya'huërin quëran o'mararin. Quirosarin pochin niponahuë', noya noya ninin. Noyápiachin ya'norin. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinsó pochin noyápiachin ninin. Nasha Quirosarin itopiso'.

³ Inápa quëran chiníquën noninso' natanahuë.

—Iporaso huachi, Yosë piyapínënpitarë chachin ya'huërarin. Co onporonta' patarinhuë'. Inapitarë' ya'huëmiatarin.

⁴ Yosëri chachin na'nëi' amirayatarin. Co huachi chiminaponahuë'. Co huachi sëtaponahuë'. Co huachi na'nëponahuë'. Co pi'pisha tëranta' iquitaponahuë'. Iráca na'con parisitopirinahuë', co huachi ina pochin ya'huaponahuë'. Noya noya ya'huapona', ténin.

⁵ Ina quëran Yosë hua'anëntacaso' shiranënquë huënsëaton, itërinco:

—Ni'quë'. Ya'ipiya anoyatarahuë. Nashasáchin acoarahuë. No'tëquën nontëranquën ni'ton, ninshitëquë'. Ya'ipiya natëtacaiso' ya'huërin, itërinco.

⁶ Ina quëran itantarinco:

—Nani ya'ipiya anoyatërahuë. Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahuë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huárahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'. Napoaton nontoco catahuainquëma'. Ni'quë'. Chiníquën yamorohuatëra, o'orë'. O'opatëra, chiníquën cancantëre'. Inapochachin canta' catahuaranquëma'. Yamororëso pochin cancantohuatama', nanopirin ii' quëchinquëma' noya cancantacamaso marë'. Caora nohuanto, catahuaranquëma'. Insonquëma tëranta' nohuantohuatamaco, huëco' anoyacancanchinquëma'.

⁷ Sopai minsëhuatama', ya'ipi tapatëranquëmasopita quëchinquëma'. Hui'nahuëpita pochin ni'saranquëma'. Casáchin yonquiaramaco.

⁸ A'napitaso nipirinhüë' parisitápona'. Ayaro' tahuëri na'a piyapi'sa' pënuë pa'sapi. Të'huatona' a'popisopita, co natëpisopitahuë', co natëtochináchinhuë' cancantopisopita, tëpatona'piro'sa', monshihuaninsopita, pënotono'sa', mamanshi chinotopisopita, nonpina'piro'sa', inapita panca sono sha'pimo'shirë chachin pën tënëntápaquë pa'sapi. Inaquë parisitápona'. Huaranca huaranca pi'ipinta' nipirinhüë', co onporonta' pipiapihuë'.

Ninano' inápa quëran o'mararinso'

⁹ Ina quëran a'nara' anquëni huëcapairinco, ana'intacaso marë' minë' quëtopiso'. Huë'sahuaton, itërinco: “Huëquë', nasha ninano' a'nochinquën. Inaquë Carniroa'huari huayoninsopita ya'huapona'. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin ninin,” itërinco.

¹⁰ Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahuë. Ispirito Santo nohuanton, panca motopi'pa' quëparinco. Inaquë noya

ninano' a'notërinco. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina ninanoso' Yosë ya'huërin quëran chachin o'mararin.

¹¹ Yosëso' noya noya ni'ton, ina pochin nicaton, huënaráchin huënaráchin a'pinin. Na'pia'huaya pa'ton nininso pochin huënaratarin. Caspi itopiso'. Isihuico pochin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantërë'.

¹² Pairatopiso' inápa masho ninin. Shonca cato' ya'coana ya'huëtërin. A'naya a'naya ya'coanaquë a'na anquëniri ni'sarin. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huëpi. Nisha nisha ya'coanaquë nininën nani ninshitopi. A'naya a'naya is-rairo'sa' huëntonën ninintërinso'. Shonca cato' ni'ton, ya'ipi ya'coana nanitopi.

¹³ Pi'i pipirinsó' parti quëran pairatopiso' cara ya'coana ya'huëtërin. Pi'i ya'coninsó' partinta' cara chachin ya'huëtërin. Huancana yonsanquëchin inapochachin cara cara ya'huërin.

¹⁴ Pairatopiso' shonca cato' na'piquë paquëërin, panca nininsó'. A'naya a'naya na'piquë Quisoso ca'tano'sanënpita nininëna' ninshitopi. Shonca cato' ya'huërin ni'ton, ya'ipi nanitopi.

¹⁵ Ina ninanoso', pancana. Mitro pochin oro quëran nininsó' anquëni ya'huëtërin a'nicaso marë'. Ina masahuatón, a'nirín. Ninano', pairatopiso', ya'coanaro'sa', inapita a'nirín.

¹⁶ Cato huaranca cato pasa quiromitro naporopitërinso'. Inapochachin pancanatërinso' ninin. Inaparinsonta' cato huaranca cato pasa quiromitro inaparin.

¹⁷ Pairatopisonta' a'nirín. Anquëni niponahuë', piyapi'sa' ma'sha a'nipiso pochin a'niton: "Saota shonca a'natërápo mitro ya'huëtërin," tënin.

¹⁸ Pairaso' na'pi pa'ton ninin quëran nipi. Caspi itopiso'. Ina ninanoso' oro quëransáchin ninin. Oro niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantërë'.

¹⁹ Paira paquëëmarinquë noyápiachin nipi. Nisha nisha na'pi pa'ton nininsopita quëran nipi. Shonca cato' nisha nisha ya'huërin. Ya'natiirinsoso' caninton, caspi itopi. Ina quëran niantarinso' caninchin, sapiro itopi. Ina quëran caninton niponahuë', hui'tonchin hui'tonchin ninin, acata itopi. Ina piquëran canora niponahuë', caninton pochin ya'norin, ismirarita itopi.

²⁰ Ina quëran quëhuanën nisahuaton, pi'pian huiri huirítón hui'shatërin. Onisi itopi. Ina quëran niantarinsonta' quëhuashin, cornarina itopi. Ina piquëranso' sha'píchin, crisorito itopi. Ina quëran caninton, piro itopi. Ina quëran niantarinso sha'pítón, topasio itopi. Ina quëranso' crisoprasa

itopi. Inanta' caninton chachin. Ina piquëranso' caninton niponahuë', pi'pisha pi'pisha quëhuanën ya'huëtërin. Casinto itopi. Ya'natontarinsoso' caninchin, amatista itopi. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huërin.

²¹ Ya'coanaro'santa' noyápiachin. A'naya a'naya panca huiri na'pi quëran nipi. Cachinta' oro quëran chachin ninin. Orosachin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëré'.

Yosë chachin a'pintarinpoaso'

²² Inaquëso' co Yosë chinotacaso' pëi' ya'huërinhuë'. Yosë chini chiníquën nanantërinso chachin ya'ipi parti ya'huarin. Carniroa'huanta' ya'huarin ni'ton, noya noya chinotarihua'.

²³ Inatohua' pa'patëhua', co huachi pi'i, yoqui, inapita nohuantarihua'huë'. Tata Yosë chachin huënaráchin a'pintarinpoa'. Carniroa'huanta' a'pintarinpoa'.

²⁴ Inaquë nisha nisha piyapinpoa' napopianachin yonquiarihua'. Noya a'pintarinpoa'. Nisha nisha copirnorosanta' isoro'paquë chiníquën nanantaponaraihuë', naporo' Yosëichin yonquirapi. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa paya," tosapi.

²⁵ Inatohua' co huachi tashiarinhuë'. Ya'coanaro'santa' co huachi oncotapihuë'.

²⁶ Naporo' nisha nisha piyapinpoa' noya noya nicatëhua', inaquë ya'huarihua'. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa paya," ta'tëhua', inasáchin yonquiarihua'.

²⁷ Noyasáchin inaquë ya'huapona'. Co manta' osha ya'huërarinhuë'. Co noyahuë' nipisopitaso', co ya'conaponahuë'. A'naquën nonpinatona': "Imarai quiyanta'," topirinahuë', co inapitaso' ya'conaponahuë'. Carniroa'hua imarëhuasopitaráchin inaquë ya'huëcontarihua'. Nanpirin quiricaquë nininënpoapita nani ninshitërinpoa'.

22

Nanpirin ii'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Nasha Quirosarin niantahuato, anquëni pancai' a'notërinco, noyápiachin nininso'. Inaso', Nanpirin ii' itopiso'. Yosë hua'anëntërin quëran pipirarin. Inaquë Carniroa'huanta' hua'anëntarin.

² Ninano huáncana ii' pa'sarin. Cato yonsan quëran chachin nara papotërin. Nanpirin nara itopiso'. Nani yoqui nitarin. Shonca catoro' nitaso', pi'ipi naniarin. Monoquëonta' ya'ipi piyapi'sa noya ya'huëcaiso marë' ya'huërin. Co huachi canio-ponahuë'.

³ Inaquë co huachi ana'intinpoaso' ya'huaponhuë'. Tata Yosë Carniroa'huarë chachin hua'anëntarin huachi. Nani tahuëri piyapinënpoapita ina chinotáparihua'.

⁴ Inaquë pa'patëhua', Yosë chachin nirayarihua'. Inasáchin natëarihua'. Ina piyapinënpita nisarihua' ni'ton, nininën tē'yaquënpoaquë acotarinpoo'.

⁵ Co onporonta' tashiaponhuë'. Co huachi pi'i nohuan-tarihuahuë'. Co nanparin tēranta' nohuan-tarihuahuë'. Tata Yosëichin a'pintarinpoo'. Ichihua'anëntarinpoo'. Co onporonta' piyarihuahuë'.

Quisocristo o'mantacaso' tahuëri

⁶ Ina quëran anquëni sha'huitërinco: "Íráca quëra huarë' Yosë nohuanton, a'naquën ninopi. Iporaso' anquëninënco a'paimarinco ninoca'huaso marë'. A'notëranquën ni'ton, ninshitëran Yosë piyapinënpita nitotacaiso marë'. No'tën nanan nani sha'huitëranquën. Ya'ipiya natëtacaiso' ya'huërin. Co hua'qui quëranhuë' ma'sha onpoarin," itërinco.

⁷ Quisoso chachinta' naporin: "¡Tëhuëenchachin co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë! Nani ma'sha anitotëranquën ninshitacamaso marë'. Insoquëma tēranta' natëhuatama', noya cancantarama'," itërinco.

⁸ Caso' Coanshaco nani ma'sha ni'nahuë, natanahuë. Anquëni sha'huitohuachincora, isonahuë chinota'huaso marë'.

⁹ Yachinotopirahuë', sha'huitërinco. "Ama chinotocosohuë'. Caso' anquënico. Canpita pochachin canta' Yosë natërahuë. Íráca quëran huarë' a'naquën Yosë nanamën pënëntërin. Quëmanta' pënëntëran. A'napita iso quirica natanahuatona', natëapi. Ya'ipinpoa' Yosë natërëhua'. Napoaton inasáchin chinotëquë'," itërinco.

¹⁰ Ina quëran itantarinco: "Ya'ipi Yosë anitotërinquënso' nani ninshitëran. Ama topinan ninshitëquësohuë'. Ninorinso' nani naniriarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' nanan a'patëquë' ni-tochina'.

¹¹ A'naquën natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Co noyahuë' nipisopitaso', aquë aquëtë' co noyahuë' nisapi. Co nishinahuën cancantopisopitanta', aquë aquëtë' niina'. Noya nipisopitaso' nipirihuë', noya noya nisapi. Yosëichin cancantopisopitanta', noya noya imaina'," itërinco.

¹² Ina quëran Quisoso chachin itërinco: "Tëhuëenchachin co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë. O'mantahuato, ya'ipiya no'tëquën i'huëretarahuë. Co noyahuë' nipisopita ana'ntarahuë. Noya nipisopitaso' acanaarahuë.

¹³ Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahue. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinhue', caso' ya'huápo. Íráca

quëran huarë' ya'huárahüë. Co onporonta' ta'huantarahuë'," tënin.

¹⁴ Huënainën quëran anoyacancantërinso pita nóya cancantapona'. A'mopiso' pë'sarëso pochin noyápiachin cancantapi. Inapitasáchin nanan ya'huëtopi nanpirin nara nitërinso' capatona', nanpimiatacaiso'. Naporahuaton, nasha Quirosarinquë noya ya'conapi.

¹⁵ A'naquënso nipirinhüë', co onporonta' Yosë ya'huërinquë pa'sapihuë'. Ni'ni pochin cancantopisopita, pënotono'sa', monshihuana'piro'sa', tëpatoro'sa', mamanshi chinotopisopita, inapita aipiran ya'huëmiatapi. A'naquëonta' nonpinápi ni'ton, co nohuantapihuë' no'tën nanan imacaiso'. Inapitanta' co onporonta' Yosë'pa' pa'sapihuë'.

¹⁶ "Ca Quisosoco anquëninëhuë' a'patimaranquën. Nani nanan sha'huitërinquën ya'ipi imarinacosopita nitotacaiso marë'. A'naya a'naya niyontonpiquë a'patëquë' nonchina'. Iráca Tapi ya'huapon, Yosëri sha'huitërin: 'A'na tahuëri shiparin nóya nisarin. Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ësarín, itërin. Ca inaco. Tapi shiinco chachin. Caso' huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintaranquëma'," itërinco Quisoso.

¹⁷ Ya'ipi Quisoso imarëhuasopita: "O'mantaquë' Sinioro," itërehua'. Ispirito Santonta', inachachin tënin. Natanamasopitanta', "O'mantaquë' Sinioro," itoco'. Yamororëso pochin cantohuatama', huëco' nanpirin ii' quëchinquëma'. Achinirinpoaso pochin quëtarinquëma' noya cancantacamaso marë'. Co manta' pa'tërinhuë'.

¹⁸ Nani no'tëquën ninshitëranquëma'. Ya'ipi ninorinso' no'tëquën ninshitëranquëma'. Natanpatama', inachachin a'chinacaso' ya'huërin. Iso nanan apancatohuatama', iso quiricaquë sha'huërinso chachin nisha nisha quëran Yosë ana'intarinquëma'. Na'con na'con ana'intarinquëma'.

¹⁹ Iso quirica quëran nani no'tëquën anitotëranquëma'. A'na nanayan tëranta' apahuantohuatama', co nanpirin nara nohuitaramahuë'. Co Yosë ninanonëinquë pa'saramahuë'.

²⁰ Quisoso chachin anitotërinco' ya'ipi ninshitëranquëma'. "Tëhuëchachin co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë," tënin. ¡Inapoquë' Sinioro! A'naroáchin o'mantaquë', itërahüë.

²¹ Sinioro Quisoso noya catahuainquëma'. Ya'ipi imarasopita nosoroatëinquëma', catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Coansha